ROBERTUS
VALTURIUS

—

DE RE
MILITARI

R7

THE GIFT OF
LESSING J. ROSENWALD
TO THE LIBRARY OF CONGRESS

LENCHVS & INDEX

Rerum Militarium Que Singulis Codicis huius Voluminibus Continentur. Vt in promptu sint Vniuersa. hoc est ne talium Rerum curiosi perlegant. Sed potius sine labore ac molestia Cum quidpiam hinc uel inde intelligere voluerint id tantum Quorant. Scientiq; quo in loco paratum inuenire queat. Ex quibus q̄ os elegantissimis Auctoribus comprobetur. & primum Prohemium. cum Rei. mil. Scriptoribus.

De prima Ac Secunda Rei Bellice origine. Apud quas Nationes Primuz orta & Vnde Res Bellica dicta sit.

Quid res militaris & in quot partes distributa. Secundum Iphicratis traditionem. Et quod tribus Rebus Vt Reliquie Actionum Natura. Doctrina & Exercitatione consumitur. Quodq; plurimis liberalium Artium studiis Inherendum sit ei. qui se cum gloria ceteris imperaturum profiteatur.

De litteris Hisq; qui Maximi Duces earum studiis incubuere plurima Memoratu Digna.

Ex Auctoribus Demetrio. Iuuenale. Horatio. Democrito. Heraclyto. Caligula. M. Vipranio. Cornificio. Euangelo. Cabrilo pictore. Herennio. Perillo. Faustino. Octauio Auito. Q. Sulpitio gallo. Iusticiano. Lirgio lycino. Vatinio polione. Xenophonte. Cicerone. Platone. Virgilio. Germanico Cesare. Antiloquo. Hesiodo. Druidibus. Iphicrate. Autotele. Philyppo Rege. Apolonio tirio. Emniste imbroto. Mnesiphilo. Archita pictagoreo. Ennio. Orosio. Seneca. A. gello. Ammiano marcel. Iulio Cor. celso. Theophrasto. Nasone. Bione. Socrate.

LIBRO SECVNDO

Quamaximos Huic Discipline fructus asserat Philosophie & historiarum Cognitio. Quiq; Maximi Duces historiam scripsere.

De Eloquentia quantumq; huic ipsa Rei conducat.

De Poetis. Qui fructus exeis. Et qui Audiendi. Quiq; Repudiandi Sint.

De Musica & in quo cum Re Militari Comertium eius sit.

DE ARITHMETICA & MILITARI GEOMETRIA

Ex Auctoribus Cicerone Horodoto Tucydide Thimotheo Probo hemilio Hannibale Q. Fabio Silla Cesare Asinio pollione Hirtio Suetoio Opio Iulio cesare Prisciano Philyppo Antipatre Antigono pisone Plinio Valerio Seneca Homero Xenophonte Euripide Neuio Terentio Platone Archiloquo Hieronymo Gregorio Ambrosio Athanaxio Augustino Virgilio Nasone Eudoxo Archita Archimede Scopina

LIBRO TERCIO

De Astronomia Variaq; perquirendorum futuror; arte siqua est.

Ex Auctoribus Lucano Cicerone Aristotele Homero Hermodoro Dione Macrobio Censorino Caio Flacco Euclide Socratico Apuleio platonico Trismegisto Anneo floro Aminiano Marcel. Menandro Epicuro Bruto Ouidio Apolline Ennio Herodoto Virgilio Beroso Antipatre Achinapolo Apostolo Isaia Firmiano Augustino Ambrosio Pacuuio Actio Flacco Statio Iuuenale Socrate Democrito Euuorino Dicearco Anasarco Demonacte Demosthene Halicarnasio Catone Censorio M. Manilio.

LIBRO QVARTO

De legibus De MEDICINA

De Gimnastica Equestrioq; Exercitatione

De Otio Militari

Ex Auctoribus Cicerone Carcino Tragedo Homero Platone Paradio Fauorino Demetrio Pictaco Dracone Solone Demade Alexo. Comico liuio Fabio pictore Marone Lucano M. Varrone M. catone Nigidio Cassio parmense Martiale Aufidio Namusa Helio lampridio Marcello Ouidio Laureo Tullio Agarchide Galieno Diascoride Democrito Xenophonte C. Eualgio Ieuco Iuba Theofrasto Flacco floro Seneca Salustio Plinio Claudio Cesare Herodoto.

LIBRO QVINTO

De Quadruplici Virtutum Spetie & Earum Distributione Quiq; In his Bellorum Duces Clarissimi habiti sunt

Ex Auctoribus Catone Cicerone Oppio Plinio A. gelio Plinio Nepote Actio Homero Flacco Crispo Helio Socrate Aristotele Xenophonte Virgilio Seneca Hesiodo Iuuio Gimnosophista

M. Var. Val. Max. Sempronio. Asselio. Catone. polibio. Antagora. poeta
Apolonio. fauorino. tragico. Aristophane. comico. Liberio. athenodoro. pho. ex
Claris Ducibus. Agide. Cirro. Eschilo. Brasida. chabria. Sesostre. Q. fabio.
Tarquinio. Scipione. Superiore. Augusto. Scipione. Iuniore. Sciluro. ti
grane. Agatocle. Amase. Antigono. Antagora. Lamaco. Memnone. Te
mistocle. Antiocho. Lucullo. L. silla. Eumene. Demade. Arthoxerse.
Aureliano. Iuliano. Alexandro. C. pompilio. Hadriano. Antonio. Fauo
rino. Theocrito. Mitridate. Cicerone. M. crasso. P. lucinio. Crasso. pelo
pida. Portio. Catone. Epaminunda. Pomponio. licurgo. P. Emilio. Ti
berio. graccho. Lisandro. Pompeio. A. torquato. Iugurta. philyppo. Cleome
ne. ticene. Pirrho. Dario. leonida. Periandro. Theppompo. Hellio. Co
modo. M. Sertorio. Antonino. Pio. hannibale. Claudio. Nerone. Camillo.
Domitio. Appio. claudio. Q. Metello. Scipione. nasica. Melanco. Dio
nisio. Seniore. Leone. Bizantio. Hermocrate. C. pontio. Hannone. car
taginense. Pericle. Xerse. Cimone. Iulio. cesare. Antigono. secundo.
Alcibiade. Timoleon. thimotheo. Lisimacho. P. Sillano.

LIBRO SEXTO.

Belli gerendi. Indicendiq; aut feriendi federis Antiquorum Rationes.
De Euocationis & Deuotionis formula.
De Religione Antiquorum Ducum.
Q. Religiosa usq; adeo res militia erat. Vt nonnisi Sacramento miles fiet.
Quando Ex Voluntario inter ipsos federe Militare Sacramentum. Ad
Tribunos. Ac legittimam iurisiurandi adactionem translatum est.
Quidq; Iurarent se facturos.
Tribuni militaris verba. cum delectus Antiquus fieret.
Q. Imperium belli habentibus Sceptri eleuatio iusiurandum erat.
Gentium diuersarum ratio. In Deligendis militibus.
De Delectu equorum.
Rationes gentium in deligendis Ducibus.
Agminis. siue Incedentis Exercitus ordo. Secundum greca. Romanaq;
Disciplinam.
Acierum Instruendarum Varia Ratio.
Ex Auctoribus Liuio. Marone. Ouidio. Varrone. Heraclide. Aga
tocle. Samonico. serano. Furio. Cincio. Aristotele. Diodoro. Iulio
Celso. Cicerone. Epimenide. Calimacho. Lucano. Tuberone. historico.

Xenophonte · Satyra · Theofrasto · Salustio · Seneca tragico · floro eutropio
Asinio polione · Antipatre · catone · lucretio

LIBRO · SEPTIMO ·

De Religiosis hoc est infaustis atris uel infamibus mensium quorundam
Diebus · ac tempore ad bellum idoneo
De loco metationis · Insidiisq; hostium deligendis · Quid speculator ex Quid
Explorator in quoq; differant ·
De oppositi loci positione · multitudine · voluntate · Studijs · ac consilijs ·
Castrorum forma · Officiorumq; castrensium ritus
Legationes cum hostibus Si agende sint · quales esse debeant ·
Qua cautione consultationes cum hostibus habende ·
Armorum hostilium ratio habenda ·
Multitudo partium spectanda · quidq; Maximi Exercitus preter hoium
opinionem · Ab minimis fusi profligatiq; sint ·
Obsessorum Exploranda studia ·
Quid si oppugnari castra contingat
Quibus belticis quisquis finis obuenerit nunq; negligendus ·
Quid si bello pulsi munitionibus recepti sint ·
Quid si hostes bello · Sine munitionibus pulsi ·
Non esse multorum Ducum Sententia pertinaciter · neq; omnino usq; ad p
nitiem fugientibus instandum ·
Dolabra hostem esse vincendum · Nullamq; rem sumo Duci · magis con
uenire · q̃ moram · cunctationemq; · Nullam minus · q̃ festinatione · ac
temeritatem ·
Cauendum ne successu rei quisq; elatus · in piculu pnitiemq; trahatur ·
De conuiuiorum apparatu · in castris uitando ·
Que Vsui uideantur utrinq; ad danda uel euocanda subsidia · si exercitus
nostrum castris aut locis munitis obsideri contigerit · Aut alios obsidere ·
Deq; notis militaribus · quoue tempore · qui notarij appellantur Deno
minatione accepint ·
Ex Auctoribus Nigidio · Ephoro · calistene · Damasche · Philareo · Varrone · seruio ·
Flacco · Ouidio · Claudio · catone · clesbio · Alexandrino · Anaximene ·
Milesio tale · Marone · Liuio · Satyrico · Fabio historico · Lucano · Iuue
nale · Fabio pictore · Cincio · C · Cesare · Augusto cesare · Cicerone ·

Seneca · Probo · valerio · Tullio tirone · philiccio sunio · petro diacono: enio

LIBRO · OCTAVO.

Vocabula militaris ac publici honoris prisca atq; preclara.

EX Auctoribus Homero · Aristotele · Diodoro · Marone · Seneca · lucano · plutarcho · Iunio Cicerone · Eusebio · M · varrone · Q · Mutio sceuola · Iosepho · in apionem · platone · festo · Pomponio iurisconsulto · Paulo iure Consulto · Terentio · Asconio ped · valerio MAX · Vlpiano · Laurino · Pomponio poeta · T · lucretio · Fabio pictore · Maluino · Sabino · plinio · ouidio · Propertio · A · Gelio · Actio · Quintiliano · Calidio · Valerio rufo · Tirone tullio · Cassiodo · Gratiano · Iunio · Trebatio · Fenestella · Numa · Pomplege · XII · tabul · Modestino · Valerio Antiat · Iulio cap · Marcello · Flauio · Vopisco · Labeone · Antistio · Atheio · Capitone · Probo emilio · Suetonio · Prisciano · Iuuenale · Satyro · comico · Macrobio · libro regum · Spartiano · Tertulliano · Cesare · Curtio · Act · Apostolorum · Eutropio · Elio · Crispo · Iphicrate · Catone · Sisenna · Orosio · Iustino · Pomponio mella · Vegetio · plauto · pictaco · Ofilio · Cecilio · Cassio · Iulio · Celio · Modestino · Seneca tragico · Nonio marcello · Iuliano · frontino ·

LIBRO · NONO.

Quid · Quotuplex o bellum · ex Vnde · Ceteraq; bellici exercitus uocabula · Eorum Denominationum cautie.

EX Auctoribus Seruio · Calliodoro · festo · horatio · Quidio · Iunio · Cicerone · Labeone · Lucilio · Lucretio · Calistrato · Salustio · Statio · Virg · Terentio · Donato · Cincio · A · gelio · Vegetio · plutarcho · Ephoro · Eustene · polibio · Iosepho · Maritte · Cesare · Curtio · Varrone · Frontone · Herodoto · Plinio · Martiano · Fenestella · Gaio · Iulio capitol · Trebatio · Sceuola · Petronio · Arbitro · Seneca · Didimo · Aristotele · Arruncio · Victuuio · Pardano · Terentio · Care · plauto · Homero · Foca · metalla · Aurelio · opilio · Fabio placide · Memo tragico · Lapuleio · Augustino · cesare · Mussurio · sabino · Q · Claudio · Celio · sabino · Catone · Iustino · Lucillio · Claudiano · tibullo ·

LIBRO · DECIMO.

De Militari cultu · qui pro consuetudine gentium · et Inuentu hominum varius reperitur.

De Armis et vnde dicta sint.

De Armis Quibus teguntur.

Q ue arma ad nocendum apta · Instrumentaq; bellica · quibus nominibus
expiccentur ·
D e signis militaribus ·
E ~ Auctoribus vul · Max · Virg · Iul · capitol · verio · flacco · Var
rone · Suetonio · Iobo · Iuio · Seneca · Spartiano · Helio · lamprido · Iuve
nale · consentio · Cicerone · Quintiliano · Labeone · Pomponio · callio · hon
tio · Martiale · plutarcho · Lucretio · Vipiano · Gaio · Diodoro · Statio · Ag
lio · Hieronymo · Nonio · plinio · Salustio · Iustino · Capro · Homero · Tre
bellio · Pollione · Pacuuio · Sexto · Herodoto · festo · Q · curtio · Iulio ·
Higino · Euripide · Aristotele · Veretio · Xenophonte · Socratico · Lucio
Acione · macrobio · Nonio · Periciano · Nonio · marcel · Rabano · apul
peulio · Hemilio · probo · Iuciio · Empio · Vitruuio · Solino · Amiano · marcel ·
Hieremia · Iorio · placide · Claudiano · Tibullo · Boetio · Geneti · foci
Orosio · Ancon · Iosepho · Eximino · Seneca · tragico · Lucrtio · Diogene · Stra
tone · phi · Celsre · Sacu · hist · pindaro · calimacho · Antipatre · stoico ·
Cornificio · Platone · Eusebio · propertio · petronio ·

LIBRO · VNDECIMO.

D e Bello nauali & Quando primum apud Romanos · Quias · pmus
Nauali triumpho · Dignus habitus est ·
Q ue materies fabricandis nauibus utilior · Cesionis · luneas tempus
Speciaunum ·
d e Clauis · Quibus iungenda est materies · & cuiusmodi esse debeant ·
P rimus nauium usus & prima earum forma a pelicis probata earum
nomina · Quias gubernandi adminicula · Seorsum · primus inuenit
V entoru numerus · eorumq; noia · rationes · & effectus ·
A strologia nautica · secundu lune · solis · Syderiuq; obseruationem ·
P ronostica tempestatum · ab elementorum passionib; · & eorum que
ince ortum habent ·
R emedia periculo affectis ·
Q uiq; agendum inter cursus in hostei diuagatur ·
Q uid si classis classi obiciatur ·
F luminum transitus ex mentis memoratu dignis ·
Q ui terrestres · Quias maritimi maximi Exercitus ·
E ~ pedtu terra et mari clarissima militum gesta ·
E mulatio glorie · & Ducum compantio atq; prestantia ·

P ene desertorum · et militum animaduersio varia Ducibus non obtem
perantium ·
E x Auctoribus · I · pisone · Catone · Aristotele · Tibullo · Varrone · Ce
cilio · Africano · Cicerone · Liuio · Salustio · Isaia · Daniele · philo
stephano · Lucano · Diodoro · Virgilio · Horatio · Seneca · Plinio · lu
cretio · Oribaxio · Homero · Andronico · Cireste · Ouidio · pampinio ·
Herodoto · Cecina · Metrodoro · Tranquillo · Nigidio · Arato · Martiale ·
Celio · floro · Suetonio · Claudio · Quintillo · Xenophonte · Ethesia ·
Hemilio probo · Iustino · Orosio · Dione · plinio · fabio historico · plutar
cho · Eusebio · Cornelio · Egisippo · Iosepho · Iuuanale · Eschilo · atiocho ·
Aurea capra · Darete phrygio · Ennio · trogo · Augustino theophrasto
Curtio · Eutropio · Solino ·

LIBRO · DVODECIMO ·

D e Triumphis · quidq; triumphus & vnde ·
D e Tropheis · & vnde · et in quo a triumpho differat · Q; q; ouem
Alij victoria potiti · Alij bouem · huncq; alij uel gallum tmolare
consueuerant ·
V aria secundum diuersas gentes · et nationes triumphorũ genera ·
Q nõ omnibus triumphi decernebantur · et quibus Triumphantiuz
Insignia · et ornatus ·
R omanorum mores in triumphis ·
D e coronis leges ·
P ruiatorum honores ·
M erita victorum · ac triumphantiũ prenoibus · siue cognominibus
celebrata ·
E x Strenue gestis maiorum premia ·
S uperstitum non solum · sed defunctorum Ducum memoria · cele
bres tituli · et de columnis obeliscis · pyramidibus · Arcubus · statuis ·
clipeis · Tabulis · cantarisq; ad id exedificatis · ludorum celebrationes
Principum ex bellis dijs oblata ·
E x Auctoribus plutarcho · M · Varrone · Tranquillo · Liuio · crispo · Virg ·
Iunio · Iuuenale · Sabino · Masurio · Dionisio · Catone · verrio · Aristotele ·
Nasone · Homero · Diodoro · Ferecide · Actio · plauto · Cecilio · Claudi
ano · I · pisone · pindaro · calimaco · mnesteo · Theophrasto · Claudio ·
Saturnino · Cicerone · Graccho · Neuio · Possidonio · Cesariensi ·

Helio sesto · Menandro · Edipode · Sofocleo · Valerio Anciate · plinio · Euemero · Herodoto · Durisiano · Aristagora · Dionisio · Artemidoro · Alexandro · Polihistore · Butoriade · Antistene · Demetrio · Catone Censorio · Ouidio L · Actio · C · attacilio · Quintiliano · Floro · Q · Asconio · Firmiano · Martio Vate · Sisinio capitone · Gelio flacco ·

AD · MAGNANIMVM · ET
ILLVSTREM · HEROA ·
SIGISMVNDVM · PANDVL ·
MALATESTAM · SPLENDI-
DISSIMVM · ARIMINEN ·
REGEM · AC · IMPERATO ·
SEMPER · INVICTVM ·
ROBERTI · VALTVRII · REI ·
MILITARIS · LIBRORVM ·
PRE
FA
TI
O

Recoo equidem nec sum ne-
Dux & imperator inclite sigismunde pandulfe, tuum & huiusce & huiusce
e. m̃. huius seculi malignitatisq; per ipsiusq; quam multos hic meū incef-
siros, m̃q; in tanta prudentissimorū iudicū lingue septorū copia: qui accu-
inte et eleganter rei militaris precepta tradidere ut. Ego patrissime, e
ausus sum sim temere ac leuime libros de re tanta comminisci. Iu qua.
primus ceteros aciem suam, q̃ cepti mei eadem reddat, rōn tradat, q̃
de p̃scriptione operis huius disserendis quicqm̃ putet. Inter istos teneo
qui mea legere, nouū sane antiquū et admirabile huius genius fore scio: nec michi soli verūmo lo
minus, dum primis ac maximis importunis, quibus nichil rite fiat, quibus cum loqui si cepero fasti-
diant singula, sua licet nō edant, indignēturq; nūquam in sua, permanentes, si velint, mutare et rōis
expia expia, iniram silentio premas. Nōnulli veluti sues in luto gruniente cum norint forsan ad
hanc tuorum militatis et gloie partem ex litterarū et ingenij sui conatibus aspirare nō posse: nec
inuentre in explicare p̃monie ad fuit ymentur: meaq̃ssum me laborasse contendent. Et q̃m nicu
pi sio mūne uituabunt, multum adiuuari posse censebunt. Ut ueluti apum fuit, impossibilis sico
phante solita libedine omnibus detrahendi: & ad singula quecq; carpenda, prius ingeniosi nō deerūt
inter pretes: qui calūpniabunt singulorū ordinē: eo quod scientie famam sibi uiuipari ere
dentes: qui puerili garrancie studio tenebunt ōbnoxi, cum olim consueuerint adolescentes, ab
insigni acusatione aliqua primū nomē auspicari: formonis peripatetice sectē philosophi: aut
sergij galbe p̃similem me dicent. Ut cum uirtuta ego ut illi cute & corpore, pter omnia, molli
nullo vnqm̃ nulne admisso, de re militari, de fortitudine ac iguatia ducum, de instrucicia a
cie, de loco castris capiendis, vbi oneo: multisq; ad genus vbi facturus sim: ad enim mag̃ ducem,
qui & castris instructus sit et ceteris maximos diuertit. semp inuictus: Grant et alij pono difficiles
monstruosi: lucahigi: qui falsam scie p̃suasiōm mouent sub pretexe tamen ornatione ac doctrinay
sicay opinione multa sibi arrogantes, & intra sese nescio quid inepte comminantes: quicq; nō tes
criminibus: q̃ maledictis antentur obuiere: quoniam vere tumentia q̃q vlta: minime p̃bores
ex cens: nihilo plures ego faciam q̃ demetrius ille, quem dicere solitus accepimus: eadem sibi
loco vere esse impiter, quo et ventre reducto crepitus cum nichil pene interesit qua pre cor
sum an dorsum turpit sonent. Nericuregebunt alij, et concalcabunt mihi satyricū illud
tuer insanabile multos scribendi caceter, illud oblin nō minous in satyra. Est quidam pare tenus
sinō dicur ultra. Quos omnes & possim ure meo irpatere malum cum equo aio mutatos lin
quere, mag̃ cum hiud quaq; ex eorū sim nūō, qui emulis care velint. eo sint seu, et ingenio
proiecti, ut nichil reprehensibile, nichil nisi ad vnguem p̃fectum iuleant. Non pigebit igitur
si qua ine monstuste pterierint. q̃qm̃ inea diligentia et curiosa p̃sentatione veterū et libris et
plorata, omia esse scam del amicē vel eruditor monitu sit si ueta fuint emendatione corrigere:
siminus Democriti potius risum, q̃ heraclitī lacrimas sequi uelle. Non n. egre ferum hunc ce desp
tis meis criminatiōn. ut qui nesciunt doctissimos, grauissimos, sinctissimosq; viros, ab emulis quib
resecta fuint omia, parum talia p̃ressos esse intelligant. Ita ut a poetis inuiū sumag. qui sunt mul
to antiquiores, q̃ historiū, q̃ oratores, q̃ cetera scriptorū gnā. Homerus primus, philologie dux:

opusculum

omnis

ce antiquitatis parens: diuinaq; omni inuentione fons ⁊ origo fuit. Haud quaq; tamen sic pa
serentatis studia testentur: quin eiusdem hiatus ⁊ plures. qui et labiorum ⁊ cedente oneri ne domi
tantem eum nonnullis appellent. Sz Zoylum illum in primis: qd mirabere quia macedonia ⁊
alexandriam pstitus: optimus sibi cognomen: ut homero mastix appellaret. cum sua ptholome
o regi contra illudem et adiseam scripta comparata tentaret. qd ante annos mille decim o
bysser numerus. Marronem autem mantuanum disciplinaq omni cognitione ad vnguē excul
tum ⁊ tenuis sui dr inquit flaccus candidiore nō fulit terra. ab C. Calgula nullius qui mge
nij a. m. vituperando reprehendi. ab Cornificio euagelo: cabillo patore: heremo. pcallo faustino. ⁊
ortanaq; auto: ac militis alijs nō tamqm imitatores dni etiam tamqm desloratores: et veteru
compilatorem publicūq furem nominis esse nominatur. Hic eadem a fratiuolis pissis epigra
tus amicus simus. p. terentiq comicos stimuj: qui comedias plogos in defensionem fenij
recite dagelune. n. comedias eum omnis a poldoto ac minandro eiusdem fulisse: ⁊ a lelio. scipione eq
in scriptis sic adiutus: ut merito nō sua: si aliena. pfuit edentem enumerent. Sunt qui nō eum
ab his: qui eum adolescentuli forte fuere: qm a. Q. fabio labeone ⁊ a. p. pompilio consulari utrq; ac patri duis
utpote quos operam et in bello ⁊ motio ⁊ in negotio: uedum terentius. Sed. s. p. qm plerūq
Ro. filit eqtis: quis. m. tullio cicerone doctiaq; laete lucem eloquen oratorum: quis feliciter in expli
cando: quis in psuaden potentior: qui in arce romane eloquentie stetit: id necdu inter centis
sue homines. verum apud posteros consecutis: ut eius non ab primatis cuiuspiam hominis: si aiare
diuinaq; potius eloquentie nomen habeat: obtrectatoru tamē morsis euitare nō potuit potuit:
quo minus in eoru linguas mederet. Hunc n. greci repentundaru accusiu digniū ceiserit: Q.
ca lisi mandaret que haud pmum: esse potent inuenta. Criminant alij incomposite enim loq
⁊ nō nō eumdem: si redundantes in repetitione minui. denique atq; obsum: cum tamē magis
et pfundam rem. sciam: sib breuitate obscu tegere: varrianus tripella nicosissimū in dausu
ni dulcissimis reperiri. cum turbantē numeros quadam pmixta confusione dicit. Nonulli quoq;
inter maximos uros: tam prigiosi. et teterime in quibus sunt: gallus asinius calnus et lat
gius licinius: cuius liber in sigillationem eius atq; notam multiq atq; fortur infami titulo. Ne
ciceronis stu: ut scribere aussi sine oratorem maximus impe atq; inconsulte loquiturū. Quos
ite eadem ut in oratione etiam sua varinius rufus est. ob usi gnem lingue festiuitate consulere
tum sciram minus pudnit appellare. qdq magis mirabere. tanta e iudicio varietas. Etate
cuislem ciceronis de optimo dicendi gne liber tale tamqm tamq; ex alto sumptus opus. de
eadem in epis egre attulit attigit. a. m. tamen buto adquiem ⁊ cuius preabus septiq; cuit. cu
iuto turo licet et scribentis amico: non plus. Quis demosthene in tanta gragoꝝ hominū
eruditione oratoriq artis scriptis et dicendi usu ac maiestate pstantior. et qq ann duturus
esset comissis in audienda causa. et omni greca fiten solitos monumēti attingi atq; latis. pcide
tum sit. attamen hic ipe huius quē nō dicimus Cicerons aures p sepe nō implet. Quis epicte
tum tollendis superbiā detrahentibus omnibus nō audiuit. pitagore empedocli. Democriti: quis
amicus licet vers voluminibus laceratisse tradit. qm in philosophia prudiuij a se suisq; opinioni
bus discordaret. Democritij a quo quem sciebat in philosophia cuncta didicerat. tque exigu
a mutatione vbortis in omnibus sequebat: hunc actiuij mirebat: nempe quinqio carnisse

at concursus

gloriaretur: et uideri deberet. secum sunt in hac detrahendi libidine epicuri aereo deuq; atq; hermacus superadiuti quaq; philosophi laceratores. nec ullius magnitudini parcentes aut gloriae qui idem epicurus mitt. innimici platonis spiritu. et contumeliosissime aristotelem uexat: adiuisse tamen uoluem in dicendi uirtute tantum. ut ab diuina eius eloquentia aristotelis rhetorica appellaret. sato simone. et attico inuenitur scripsisse etiam feminas de meretricula quidem fuit. zeno ipse maledicus et aspnator. nō a malitie: qui et christipum philosophiz. si erisipam semp diceret. amicissimum. et euisdem sette nominans contempsum nō christipum. sed christipum. sed semper diceret. nec mio qui tum erant apolaoz. siue cetaro cretaneos. conuicij ac maledicij meslerer: si parentem suo deum phie sacratem latino libo usus quo mordacior credo esset scitum attium appellaret. Similiter quide platone veno fontes: duobus sacratie amentatis luminibus exquisitissime scripsere. nō abfuisse ab ipis mortis quosdam tactos. et occultassi multatis mutue putuerint. fuit et annei senece in fabiū quintelianū. et quintilianū in senecam detractio nō leuis. et quanqm ambo excellent ingenio et doctrina viri eodem celo geniti quos etas. ipsos. pfesso pene in territ. sciunxit tamen adeo parium. vno disparium pestis hanc. ut nec fabius senecam ore pleno probare possit. nec ille de fabio par pari referens. nisi contemptissime loqui. Iuuium hystorium ochlerium. tamet si latium sibi alij. alij uberem et bruū eloquentie fontem dicent. Cauis tamen ferox fatea. si minime rudis ut senece dicta cōmissiones meras. princeps
et sine calce arenam et dirt. sic uibosum hunc in hystoria negligentemq; carpit. cui ? pollio pritauinitatis quampiam dicit messe. Salustiane oziis breuitatem qua nihil apud eruditos elegantius. nichil pōt esse pfectius. maligne etiam reprehendere insatiet obtrectare plerq; conati sunt. atq; ad sanctos patres conuertatur ozō. Cuius hieronimi contentiones nō audiuit. nō legit cum ruffino aquileiense. cum Iouiniano. cum vigilantio. quē nōnūqm. pro. nōnūqm. noie mutato nomine dissimulanteuz apellat. Cuius eiusdem cū Augustino nō audiit epias aquibus cū contempsionis studiuz et voluerz force absit more sanctorū. in quibus illi duo omni grie dectie et iure sanctimonia. cum iudicio excelluerūt. emulationis tamen nō parue spēm quamdam prestitisse. haud dubie tusi sunt. Cypriani in omi oratorie artis grie admirabilem et cuius ingenij facilitatem copiaz et suauitatem admiramur omes. a pertis tamen quibusdā accusati. deceriqz solerim legimus. vna sui nominis litteri immutata cypriani apellari. Et ingenij etiam diuitis veniam addiscam ozōm. ac humilia q̄dam alia hrarium ignaris solum enodandi cōuitisset. Ad postremū constet ingenijs. omij qui pollentibus vna omi hoc venenū vna q; labem inuidiam extitisse. nō mirz tibi sigismunde. nec cuipiam uideri debet. Si contra me pusillum hominem. et indoctus solastici quidā. et arai foraui tabule latent atq; desultant. Quo arra lectorem et humanitatis iure postulo: quisquis ille erit qui uident hec. ne turgiusi insectet contentat del detestet. Nūl si ab initio legit. p legat quoq; et in legendo q̄ alibi notat cum nichil scribi oino noua inquisitione possit minime tamqm iniqua repudiet. sciatq; ce uideret. nō esse hec. nec incomptis neq; in tabernis litterz. luch vulde. pterita. Illud denq; peto. ut nō eruidendi ostentandiq; nom aliquid magis q̄ restituendi gratia. que deperdita erant clarioz. uiroz monumēta: quasi maioz demō structione. vestigiorū scripta hec existimentur atq; eiusce depdite rei notitia pleuior habeatur. ut ita loquar cimabulis: Scriptores recentiores quos ? nūl multos. ? pdiatos tam greco q̄ latino. alay. q; gentiū fuisse compero. De inerium. s. plinostiato filiū phalereū. Democritū veno fontes. pyrrhū epyrrhotar reges. ab ipsis
eiusl audtoes

f. Cintium

maxmũ. Iphicratem atheniensem. Inachersum syrha. Iulius higin. ux Cathonem censorũ. cy-
nirenem. a. Tacoronem. Cornelũ cessum. aurtiãnũ. epodestinũ. marcellus. sertũ Iulius
fiuntinũ degeruz. Senatum furinus. Dys minus ominssis. q. a Romulo. Numa pompilio.
Tullo hostilio. ancho martio. Tarquinio prisco. Servio Tul. ex regibus. Ex cesse uio et Iu
gusoz familia. Iulio Cesare. diuo aug. Dino troiano. Adrano q; instituta. inenta cõmutata.
vel vetustata sunt. Quoz pene omn libu. qui scripseruat. cum del tempoz tucio del iactura qua
dam nra depiscent. Illq; ipi qui fato minus essent absumpti. i multis deficient. Que ad rem spe
ctare videbãt. sed ipi labores. noue huius commentarionis tuo tũ nomini dedicandũ. Nul
lus. n. occurrebat aliuz. neq; amore aut errore tenore teneor. in tanto nobilũ ducuz. et imperato
rum numero. cui iure suo minus te digniis dedicari posset. Quippe qui solus hac tempestate
Castroz filius ex ciatuũ pater optimus quibusq; doctrinis et artibus belli imbuti. clarissimus
exarti temporis duobus. peculiari quadam amoziz qua multis huius generis afficeris. vi
tam illoz ac gesta studens emulari eoz. libentius ad esset. q concilio celestiuz terrestriũ q; in sedi
bus inostralitatis te collecasse videbam. omẽnq; melete domus tue gliam. subditoq; po
pulos spem. m tuani prãten manstulisse. ut nõ aliter ac de nuti sine dubio factum sit. q tam
ardtius ecclie Romane tuis emersere. quo heroycam diuinaq; illam virtute tuaz fiale
posse ondere. Nac egre feres de te audieni q alii de sumatibz viris et illustribus dictum est
et literaz austodie tuditur. vde. n. heroveni. et achillem troiani belli celebritas claus
serit. Innumerabis varsem exercatus. et matrachonia pugna inicaadem. Camillũ. galli. gali
lum Capitolina defensio sapiones. Carthago. Cymbri. et cheruones. agrariz pompeium mitri
dates atq; pirate. Cesarem britania. gallia atq; Thessalia. Sic te diuina signa. p omis. y ter
lie oras. p omes exteras nationes notissimus. clarissimũq; redderunt. Cum eugenio pon
tifice maximo omnq; sanctissimo pside tu genitibus eius adiersus egregiũ sane Ducem fuan
cesii sforziz socriũ tuũ potentissimũ. ac et acerrimuz. Dnis tunc gregis hostem adiusq;
fuerunz. venerũq; ipsu imperator. inuictus adesses. ac sacrosanctam ecclam eius genitib
laceram. a eius armis oppressam. bicem temporis curriculo contra communẽ omn opinem. Id
simum dignitatis sue culmen. iustinetu diuinitatis. mentis magnitudine. dictuq; tuo cõ
silio. et auctoritate. pueceriz. Nz aliter illam ipm Castrensim imperum atq; conatuz tuũ
qui pressurat contra nec ipm ecclastica signa et Ill.mus Tataroneisemq regem Uphrusiz.
phulipiq; mariam. Insubrium liguzq; ducem bellicosissimũ troi certissimũ extrasse. nisi q.
mar. a. ul. maximoq; discrimine modestia tua. Illustrum da etat. ac veluti celi tempiem. venti
ymbrosq; comẽdant. tu adeuie augendam. tue dignitatis cumulũ apud pontificem. apud omne
genus hoim. illi tumultuz. hunc spectatissimũq; triũphuz. processisse. arcidere. in. ut qiuse illo
turpitudinis notas extinguerent. tot in te triumphales corone resulgerent. Commenentissimũ
pterea videbat. ut cu nuta omna debeo. et imperio subdim ipi meum. siquid esset. poteris
dicere. ingeniuz. spiritu deiuq; id fore morte obita ut ad posteros. et alii nõ inglorius com
gem. si iam. vbi si inostralitatem illam. quã omes expetũt. plurimũ assequũt. ded ipe nõ as
sequiõ. gaudeo tamen tuo augusto. paternoq; nomine. Cu hec de re. multarz apius inscrip
si. Conservari q; me diuinam lucem. et sempiternam quam dã gliam adeptuz. qui fortasse sine
te qui multis me ad sarbendũ rõibus impulsti. in tenebris abiectus iacuisez. Sit teq; tuo

at Florentinum

tũ nomini dicatum. ⁊ quid de te michi pollicar videas observo. Nuq. n. huiusce libri et ordiũ. nomen tuũ legetur tunc. cum passim ⁊ vbiq; gentium sublime magnificũq; celebratur: quin michi splendoris ⁊ gratie plurimum fit allaturum. Putabũt. n. singulę ad quos liber iste pervenit non patria nec matrilia se peripturos. dum tam splendidus. tam precellens. tam illustre ipsi suis apicibus nomen tuũ intuebunt et legent. Suspe egte clementissime ac optime princeps. Sicis nonde pauculse gratissimis vltiq; munus sve exiguũ. h. ab animo tam dedicatissimi tui q; amantissimi. p. fectum: intentusq; leges cum aspiratę tibi nit pluma strepentiũ occupationũq; tuarũ agmina turbet. Inuenies profecto plurima in hoc opere quę tibi sint aut voluptati. maxime legisse. aut ornamento indisse. aut ⁊ ofiu memiuisse. quippe quę precepis et exemplis suis obtestare atq; instruere bũ institutũ aiũ possint: de cuius ceausis nil attinet plura nunc disserere. cum quidẽ singule ptes eius testimatis aliq; uoluminibus explicande sint. quas ordine suo. cunc demũq; psequar cum prefatis fuerit paucis quedam de ipsius rei origine ab alis pene omnibus omissis scriptoribus. quam vox. ad vnũ use rei desiptiõm ab alis quaq; pluribus intuitum. maxime pfuturus.

De prima ac secunda rei bellicę origine. Apud quas nationes primũ orta. & vnde rei Bellice dicta sit. C. I.

Ium itaq;

Inter omnis pse auctes vigos qui xenophonte ac cicõ ne duce clariore mentis tone iuguerũt nõ dubiũ sit p se hominũ oim nideallam ac fragilem minus nõ satis esse. quos vos omes do mi et foris sibi comodas. ad iutam posser amplecti: atrusq; indigere ratiõ maiis ac femine copulam constat comparatiz esse nãm vt et iteliissima ⁊ max necessa vite societas inter. ue qd alterũ plerumq; deesset ipsto sumeret ex altero: tum et eium iustus nõ iuri pmũ palam: et in qtuliis cumpis: si intra domesticos parietes. accuratius curẽt. ucce fuit alterum foris sub diuo esse. qui labore et industria compararet que tectis ineludent fruges et alimenta: Cum vo parte rẽ intra limen essent congeste. alium esse qui et congesta fuaret ad usus uite necessitate: igitur ⁊ nõ. comparatiz ẽ opa mulieris ad domestica diligentiaz. vnis autem opum cem et curam ad exercitatiõm foorensem ⁊ extraneam. ad incolas ⁊ ingilias estus et algores tum etiam itmeria et labores pucis ac belli certaiz. artiiz et militariis stipendiis. pe tiendos. idcco nã. nisi si mulieres fere audatiores. q. ucce esset foris et magis ad iuram tuendũ. nõ nũ qui manus vtibus. inuitaz. pulsare. huiusmodi aiũ alij homines. alius. pulsatores et arma tenentes. alius custodes. alius custodes. alisq; milites. notiou vocabulo libuit appellare: quo fit. ut hec militaris res. ad comada uite insequenda. secundũ nãm apud eius uite sociatos. consaliaq; hom. q. nũ homines Cuitates appellant. honestissimũ orta ⁊ pcerta principũ. ad seli veltrate. inq; hominibus tradita. et concessa iudeat: Cuius rei originem. priscis illa ⁊ ab soleta. a memoriaq; hom. multum remota. mecum ipe reputans: aut ad urbiũ conditores. seu rei cultus tertores referatur. non satis intelligo. Antiquissi. n. rei. huius bellice iniria fuisse compertũ. longeq; ante urbes leges. q; conditas. aũ eius fere q; usum adiuuenta: siue ad iuuẽ illi magnum quem in celo cõitatis exercitu deoz. parere ⁊ demonii plato describit. pcurantes profectos ⁊ pfides hũtem radices agentia siue ad pascos usq; illos. ⁊ terra genitos: ut pteta meminit. Terrea. p genies diuis caput extulit arvis. Siue corruptione aliqua aliove quo iuis nõ. ab sq; parentibus natos et refuatos. iuris multaq; rex ignaros. cum nullũ tunc-

Tebi

Bellis

al terrea

nq nãle nq caule uis deseptum: nulla intra sapie nulle dissentiones ñ minuciæ nq bella abstre
xerent. Nam nondum ferros ubiq; nudauerant enses ut germanicus Ce. in aratheo loqui
tur inquit: Nec consanguineis fuerat discordia nota. Imo nec alienigenis quidē. Cum nulla
omno gladij: qui tunc stringēntur essent: Cum postea ex cupiditate amentia nequitia, impo
biratē auctā. p scelus pdas. diruerint ones sanguinē. et crudelitatem. p sceta bellatores a bel
lis vel q; bellatx more, ppe animoniam. et sæuis. q tunc p domibus illis erant vongubus et
dentibus vel q; bellatx sic pnicosa dissentio dicta. et appellata. nō insiste videbatur. Horatius.
Cum prepserit primis animalia terris. cynthum et turpe pecus. glandem atq; cubilia prē dongu
bus et fustibus pugnis. dehinc fustibus atq; ita petro. pugnabant armisque mox fabricau erat
usus. Iustitem hinc ab initio. Fin nam. pertam tunex rudem ac pene fortuitq; ad disp
pitnes. studia pimi reticrassent: quales assiry. quos primos bella finitimis intulisse constat. qi tui
non vorada multum nec difficilia q; rudes ad hinc ad resistendū gentes assent nec etiā multo
nec magne Cum post noe diluuium ani nō multo amplius qi mille fluxisset: dbi minus tex & bel
lius supra quē nichil pclar in libris relatum inuenio: deorum illis egyptum et sithe regent
tanenni temoris bella populis inferentes nec inpuiq; sibi: si populis suis. gliam quēres. dicto
na sola contentos: semp excipio. Omnes q; a syrie finibus sunt. ad libie vsq; ultima gentes ha
tione sq; subegit. quo tempore mi sese misciari & exere n gliam ex hmano sibi sanguine com pata
re. Suis quales abantes. qui ppe pugnandō et pter ceteros manus conserendi. solum pitā hue
re Nam ut annlaquus refert Nec crebros tendūt arcus. n vlera fundē Expediunt seuatq; fe
tor. mars equore cedes. Infert: Et rugido gerit vel comīnus ense. Nec illi aprime pugna rec
tare pti. subire genus acr utrū bellatx superbus. Sine quales cretenses quoq; patria prima re
mis et sagitis mclatur. Sine quales acerrimi omn bellatx. Calibes q; quos scytus et domitium t
ē penitus ferrus vel ut lesiodo quoq; placet in crem: eos qui vocant sunt dactili dei affris et
thesalis. hinc aly partim gloriam dabunt: q; exhijs primitus pugnā exequit centauri sm pe
lion montem incolentes docuerint mire dascinasq; virgines implicare. Illis uō q; primi con
tra egyptos plui fustibus. quos phalangas vocant fensse memorentur. Erunt et qui contra
hos pugnānt velut. daci. medi. sive thraces quos bellicos adeo fusse semp nō dubia est. vt
spin martem apud ipsos fabule natū esse confirment. galli uō suo quodam iure ab hijs quos
nō diximus hinc palmam reptent. fiamq; omo esse contendent. Cum se Druidum sententia
omnes adire parte: cui terna uis omnq; atq; nā vedicata est. pugne natos putent. libros q; fuis
nis cum adeuint. ut munus militie sustinere possint palam ad se adire nō patiāt. Arbitri
ensibus hinc erbuent aly. qm eos Cinitas. qui nichil huic gretia clarius. nichil antiquius a
minerua ē primaē. et tuentrice bellorum q; dea. que greec adrena dī. ut pote que belli
cosa. et sapiens vel rogionem. tense consierit talem que sui similes uiros ceturca esse. pert
multi denuq; spuratis concedent: quoq; disciplina quid quantūue bellicis actionibus con
duxerit ut reliquos nusos facam. habarbalis. pstantissimi ducis et pantipi declaratur exem
plis. huius. n. mercenarij militis sive ducis opa optima et arte triginta milia romanorum
cesa sunt: Regulo eos duce. cum quingentos equitis nuō in vincula coniecto. Illo lacedemolo
quoq; humbal secundo punico bello: postqm alpibus patefactis in italiam transiert. usus ductō
re. deinceto: et acr: n expedito semp ad belli multie ccadisse ppli supā ducenta milia quinquag

pugnarent

eligendam

et eo amplius hostium nulla cepisse memorat. quoquidem duce ut cetera silt̃am illa maxima
cimensi incredibilq; horrenda clade de romanis, periculosio cert̃ actum nisi, quadendie vobis ob
strisser spiqs militia. tanta vertit agitatione longo postliminio. ab interitu pene reuocata fuisset
in lucem. qlie remqs omni studio excolita: nõ principatũ omq; que cẽ se essent sabinorũ. horũq;
latinorũ. horũq; dulcitor: et ayrunorũ. corusq; tralie populorũ romanũ pepit. vnũ omq; fere
tremorissimarũ gentiũ ac nationũ. tiãq; orbis Reges ac duos fecit
Quid vel militari et quae partes attributa. Secundum vnicuiq; traditione et quod tribus vehit ut volunt

Illtaris res est

Cunctis quedam pars. facultas q; honoratissima. ad reliquas omnis potentie partes tuendo continendas. sui naturam necessaria sunt. q; ad hec ipsum varius diuisorum tem pora. eremplis. elentorum ac sacramento adacta: hc ut hysiatres. tradit in pedites equites phellangem. duenq; distributa est. omnibus peditis similes sunt. pedibus nõ equites: ipã phalanx thoraxq; pectoris. Capite aute Imperator. qui ut aristotili placet. mentis atq; ai instar est. Kursus tribus hec rebus. natura. doctrina et exercitatione consumit. nature namq; principij fortes creantur et fortibus. et bonis. et ingeniis. est in equis parũ virtutis. nec imbellem. pgenerant aquile colũbã ut. fulcus inquit. maxima quaq; huic rei adiumẽta confere doctrinam et institutõm. quę dubitat. Cum in plis quondam omnibus artibus studiorũ liberaliũ exercitiq; deliti seminaũ dicum pscrouitq; pterquam bonos haberet. Cumq; ad militiam eũtibus. Apud maiores nrõs. dari solti sint custodes atq; nigri quibus pino anno aridurent. qd si pterã maximũ pterit de pallanze camentẽ atq; ai tentum sub et tollerant magistro Militiam graue martis opus. porro consuetudinis et exercitationis amisset. ut diuina rerum aus semp sit. prius ad cedem. Ardensq; in plis. atq; id que si tos fuerit durisq; nõ secus ac mulier in deris. et qd euoni etas uetiorũ potior cẽ solerat detrahi ẽ ex consuetudine aterq audendi exemplum pse fuerit. Cum indeaunis ex multitudo turba sepe nuo saucos offert. et quidem tyronem illi a consuetudine pugne alienum. deni qui ictu uulneris sit pictione pallantem. efeminatissimũq; eiulatu edentes. detrimum vo plis assuetum vulnibus. i mitritq; ac post sanguinem sepe etiam mortua potitu. cũ nõ nũqm gtuit impellat. feratur deiaciatur. Allatem tnũ ad cedem erigere. Chirurgum. etiam vnguentis spinentem. Cum itaq; ad pfectam huius rei actiõm hec tria insint ut ante diximus. natura doctrina et exercitatio: necesse est videriq; exploitum esse debere qui se pstantem aetis. pferat. Quo circa ti huius ducem: ingenium. a ad disciplinas singulas. maioraq; institutia aspesanda docilem atq; vsilem esse oportet. huiusmodi ingenius dis. absq; absq; disciplina a tex maximarũ plurimarũ maximarũq; exercitatione aut disciplina ingenio et exercitatione destituta consumati ducẽ pẽ effingẽ. qd sicut alte fusin putent. fallunturq; maxime a in summo omni errore versantur. Cumq; nulla sit ars. nulla disciplina. tam sins absoluta partibus. ut nõ ceteraq quaq; adiumenta desideret. vt in bellice huius rei quota maxime parte usit instrumẽtiq; Cum alt̃ spiculo telis et sagittis exercuat. Aly balistarũ scorpionũq; sumentiq; et temperaturis insistant. Celatis aly frenis Ceterisq; id genij. que ad hoim equoriq; structuram pertinent occupent. Non alienũ censeri debet. si huic militari disciplinę plurima liberaliũ et optimarũ artiũ ornamẽta constituam. quibus uhiendũ putem. Sit itaq; litterarũ imprimis diu. a salubrima philosophie pcepta simulentur. historiaq; multiplices memorie complectatur.

mora

solum

quodq; plurimis liberaliũ artiũ studiis innerendũ sit et q se sci gloria ceteris imperandi proferat

C. 11.

Oratorie poeticeq; facultatis nõ sit ignarus: musice arismetrice geometrie: astrologie celiq; rõnes: p fa
cultate cognitas habeat: iuris ac legum diuisiq; genuis iureiterem calleat: medicinã cognoscat
hiud aspnet: Gymnastice et militari exercitationi: ac oto bellisq; postremo rebus alis ad laudes a
trium phos tuisq; maxime necessi totus mentibat que cur ita fuit sicorsum hec fuit cause:

De litteris: his q; maximi fuerit ea q; studiis incubuere plurima memoratu digna. C. III.

Litteratum Ducem esse oportet Iu primis: a eruditu ut dicimus Sunt: n. litte
ad excolendam iuuenem: et ad comparandam gliam: sempiternamq; re
rum gestarum memoriam: quasi quãdã adiumentũ et maximũ roburq; iuuenilis: litteratura
aũt intellsonã iuuenem: nõ b caussam et barbarei istum qua iuuenes qui nunc in castris vsant
duces. Si polarum et accuratam illam cũ rex militat sed communem: Nam ut sepe to illo: qui
scripserũt: nec eos exemplo de quibus scribit satis intelliget qui nõ ita fuerit eruditione per po
litus: ad quã omi parãdã: cum diligentia ita maxima opus sit et aut: ei modum temporis nõ
uniquiz: n tore quibus ab huiusmodi rebus bellicis vacare necesse sit: cum nõ semper gerunt bella: et
singuli dies: no ac noctes aliquid habeant carpedinis: mecapedinis: q domi contineri: a cum ceteris
amicis: a libris esse seorsum possis ante omnia iuuenem oportet de ingenuis et quasi mirabiles pre
ceptis optimi opera: qd consideranis philippus macedonũ rex sapientissimus Alexandrũ filiũ
preceptis litteris imbuendũ quibus eius aetatem demãdauerat Aristoteli summo ad eratis philosopho
tradidit litteris imbuendũ: quo illum quã modo dna litterarum et eruditionis excellentia adpis
cereteur: Ad nec rex ille prudentissimus fecisset: nisi forte ab alexandro fuisse thebanis obses
tantus tenuio: apud eminũdas fore maximũ imperatorem et summum phm eruditus esset: nec
tantus philis hoc sibi munus fuisse pisset: si non lo nestissima artus seminã ab optimo tractari p
ceptore debuissent. Inquam ceteat illuis adhuc epistola ad Aristotelem de Alexandro filio in hue
modm conscripta: filii mihi genitũ scito: quo equidem dijs gras habeo: non tam pinde quia na
tus: q p eo: q nasi contigit temporibus iure tue: Spero. n. fore ut educatus eruditusq; a te t
dignus existat et nobis: a hu rei susceptione: O sapientissimus: et tanto principe dignus adem
qui trademã eum putauit dignum fore susceptione: ingum: a tantaq; rerũ adiuinstrũne: si lis
et disciplinis eruditet: atq; plane ita fuit. Siquidem. n. nã primũ omnis atione deinde nã doctrina
et preceptis tanti philosophi enatus: Rex ita egit: ut ipse deo gentiq deqz fuisset similimũ
crederetur: Aristotle. n. primus exacta puerilia p quãqueinnus: et pdo Calisthene dsis rhetor
ibus orbem terrarũ aggressus: innumeras hostũ copias ac gentes expugnauit: et totum pene orbe
suis victoriis illustrauit: Omnia ea tempestate armis exercitum communã: ppe asiam teneret: po
tentissimiq; et psaz et medos regem Darium plis et victoris urgeret: quanti hrãs et ipse ve
ferisse: quantiqz ornamenti illis posuisse usus est: ex his liquet in spiere: fullis. n. tuti: nego
eis hrãs ad Aristotelem misit: quibus in hunc modm ãstus est. Iuud abse vette fcũ est: q: specula
tuas edidisti disciplinas: quia. n. re ceteris iam nos ipi excellemus: Si ea quibus eum eruditi sumus
studia omibus caperint esse comuia: Quippe ego doctrina aũtre malim: q opis: atq; opulẽtis
Cupidi ea fortasse uos a iuuidi homis et ad utilitatem suã omia reuocantis: Si: et hc fiatiore
conectura: gratum his tribuit: Quippe qui cum ceteis rebus concertatores: in esse sibi non egre
ferent: in hiis ne emulis quacẽ velset hoc: Que animi excolendi cura: qd studium Antigono pre
claro eram macedonũ regi fuit facile papi pot: et p eo philonudeq; eius preceptoribus: atq; ex his

De refert apolonius tirius. que ex de Zenone ad eum in hunc modum conscripta sunt. Antigonus rex Zenoni philosophо salutem. Ego fortuna me quidem et gliam iustam etiam anteire existimo. Ceterum discipulis studijsq; liberalibus. et perfecta felicitate quam tu te possides. longe abste pelli sentio. Quo circa te oramus statim ad me perficiaris: id michi prestabis te sere te meas iniurias fieri passurus: Tu igitur modo omnibus cuiceris de tuo contubernio fruamur. nec p eto hus. te no mei tui. si omis simul. Macedonius eruditus fore. Nam qui macedonie regem erudit. atq; ad virtutem imbuit. eum et subditos quosq; instruit ad fortitudinem exhibitare fieri nece est. nec ab re aliamq; ob eam. certum est. Nam cuius michi fuit due. tales ut plinius. subditos fieri nece est. nec ab re aliaq; ob eam. si principi iuvenum homo reddimus. peleum regem achilli filio. phenicem prescisse ferunt q ut audito no solu dicedi. si gerendi quoq; usu. pariter meaneret clarior q; euaderet. Quid ille themistocles quem ego grai sanguinis utroq; clarissimū et vnū ex omnibus totius gracie graeae calliditissimū. et prudentissimū imperatore ausim dicere. Non ne in discipulis disciplinis parendis receptores fuit: et eos quidē anaxagoram. et melissum phū eminentissimorum affirmet. tamen tempor. ro ne diligenter inspecta qua illum erasse constat. Mne sypho. assentiendū magis videt. quippe qui eum. phedrum discipulū fuisse asseueret. ad eam soluz eruditionē quam bellice rei facultatem capescendam dicimus. q; nature bonitate fidens. prius ipe contempserat. Dyonem spiritusauit omi disciplinarū gne eruditiū plato: cuius quanto deinde studio Dyonisius filius: ad se flagitarit adiuentus. quantiq; eum fecerit. ut pote qui illo tempore plus ceteris a uauit. Arebite pythagorei scripta ad eum demostrat epla. Iulius etiam apud ueteres dui e uisdem platonis sria. qui tum denq; res publicas tenuisse. esse beatas siaue phi regnarent. aut reges philosophi rerum. Nec vsocrates alis artibus rhinocheum conoris pstantissimi imperatoris filiū simū ipm imperatorem hominēq; doctissimū instruxit. Quid ipsis epminūde simi phi. simq; ducis eruditio quā in eo papuam fuisse accepimus. nonne ea quoq; in s lysias pythagoreum refertur. archelaum prudentem. re bellice nauali; q; commentarez preliorum adeo litteraz studysq; mhentem nouimus. vt euripidi. tragico consilio. simā crederet. oez. Cuius superna liuid psequi contentus. Rex q sumpti et impensa funeis secta barbaro atdo sacrime memorem quē aio. mgentem concepat. mitru publicauit. pirrhum quoq; epirotarū regem maximū bello non solum lectitasse libros: cum esset rex: vni etiā multer litteris demādasse rei militaris secreta nouimus. Penoq; dire melicus hannibal. tur tantus. tantusq; contractus bellis nō nichil temporis etiam lectis tribuisse dr. Cum esset in castris: quippe qui pe sollenū. sosylao lacedemonio lectorum graecarū vsus ē doctore. Tradūt et musas virgines cum libero patre. pfectas in castra. hys que cū bonis artibus. aprime eruditе essent: Dux ille ablecta batis seruis ē eum. splendusq; pedagogis ac nutri optimorū: institutor: studiorū qui ei plinius ob virtute ac gliam. resq; bellicas contulit ornamenti. Nec mirabis qv tridatem ponti regem clarissimū. ducem. annos duos et septuaginta natum secū philosophos omis immense sublimitatis semp bustem omnante se gentium studia lectare equante facile del supantem latini uō ducēs. vel Romanorū poetes. et sinō sint eruditione extēis. forsan pares. omes tamen fere dcti. et litteris clari euasere. Nam cartho pmus portie gentis animi in grae pstantissimus linis etiam exposita pstantissimū ecusuit. q; seu inde existimari potest.

q latinis tam pueris ab. Q. ennio vo tam seniore in sarcinis proq grecis lris erudituis est: adeo
q ut phabilis prisca illo eloquentia no solum oratoris et historicis sed uis consultissimis lrāq
q oim capidissimis siue quaes si senior ut antecedimus studium arripuerit tantus tamen fu
eo pgressus est: ut no facile reperiri queat neq grecis nq latinis rerum quidpiam q's et
fuerit incognitus: huius quoq; successor ac pnis erat iure alius cates in lris disciplinisq; pu
apendis tardior licet esset. Sarpedne tamen pedagogo pmum i antipatro philosopho de
rio erudiuit. Deinde tam in exhausta legendi auiditate fuebatur de velut heluo maxime
stayeny. nedum in domesticis et priuatis parietes. si ne in curia quidem contra manere ni
vulgi opinionem. nam senatus cogeretur sedens se continuerit quominus obuoluta circu
toga, cos lectitiret ad omni cultu quasi quēdam humanitatis abi nichil studio rei publice
adimeret et sapionem affirmii sapiem. are militari arte vbana studiis ac literis rerum
cantem legimus et quāqui ingenij eius monumenta nulla extent. nullo lris mandata i
uenimus. no tamen sine lris pierysq; artibus arma exercuisse scimus. semper in eius ut pe
ta Claudianus meminit. Herbat Dotus latere castrisq; solebat. Omibus imediae omnibus
ire tubis. Cumq; foliatis auspicijs auctor redierit rediens. subarta carthagine triumphaet
sicut suum bellum. sta enim caput. parcia volut laurea insignitu. et q maius mirabilius
fatobare spnis poete statuam et effigiem. i monimentis ac sepulchro Cornelie gentis collocari
clarq; illuc nomen. sino uo sposum. cetera orbis parte rapinis ruinare cum poete
tulo latius legitatus rex suis memoriam extinguu no posse: si lrāq illus diuini poete diui
lumen accederet paulus emilius denuo pse romana disciplina. qua ipe doctus erat ut filij eius
imbuerent sumpse curauit. cumq; obiem iam petysset ab athenienses. vt sibi q plures
simis philosophis mitterent. ad erudiendos liberos. virtutem item ad triumphus eqnem
diui athenienses mercedem elegerunt. pfesti eundem in urbe desiderio pstantissimus. qd ita
paulus quoq; iudicauit. in hoc contentus paulus. cum quid ocij et publicis iuuenibus superset
eos eruditioni mecum curo ergo filios eruditionem amore succensus. Multis a studijs lrārū
diem intermisse fil. Cesar. traditur. quem poetam colligis communis studio. causa. cum p
ocium haeret ingrediente. et in maxima difficultate iniuerij ineuerij in medijs bellorum
strbus sabentem libros et legentem simulq; dictantes et audientes frequenter accepimus. Diui
cesar augustus. Diui julij filius. tanto paternij vestigijs studio mhisse tracte ue grauissimis
bellorum et imperij curis oppressis. conuiatorum obsessus insidijs horas. momenta colligere i
nec illum tempus minuere labi sinet. Apolodoro pgameo dicendi ingio. nec eo contentus
ad diuisa litterij studia meunda. pter speratem phim et Asinius pollionem dederunt messa
lam. parumq; geminij clarissimos dicendi artifices virgilium maronem et plerosq; alios illus
temporis poetas. hūc serum. non tam imperio. q dulci comitatu et mor comitate ac sodalci
o. in omi uita comites. horacii flaccus in pmis. vt ad uium flor. de se talit scribentem legimus.
Cumbisq; rudem belli tulit estus in arma Cesari augusti in rusticia lacetis. dū simul pmū me dimi
sere philippi. Desisis humilem pmis mo pemq; pateri. et laris et fimdi. paupta simulat audax
de versis fuerem oiudiū ii minus inde. qui hec aut illa diei libiis qua cesar in oris. Pfida ma
gnanimi concidit arma subbe. Dux mihi cesar erat sub q meruisse tribunus. Sloior officio
prestiti ille meo. Hanc ego militia sedem tu pace parasti. Inter bis quinos usus honore dies. q

hunc suo malignū contubinio tandem vindicans in suchyam. ubi dum diem obiit relegauit
Cuius relegationem aspirate diuinitatemque hys obiij suis questus est. In sythia nobis quinque
nis olimpias acta est. Iam tempus lustri transiit in alterum. pestet. n. fortuna tenax votis
que malignū opposuit nobis inuidiosa pedem. Et hys aliis et utriusque lingue auctoribus quos
studio suis augustus lectitabat. illa cupidus hauriebat. que vel pcepti vel exemplo ad eruditionem
iuuare moresque elegantiam pmerent priuate vel publice disciplinę. hec memoriter annotata de
nesis cum res exigēt. vel amicos. vel notos exercituis. vel. priuatales aut urbanos ingenius ex
annotatione ad vbium excerpta comune facere solebat. ut ea nō sibi primis si antiquis iam tūc
cure fuisse psuaderet. Id temq; ex tulii auctoris eruditorq; lōm ingenius uno tempore cōsu
tribus assecutus ut nō minus hys q; omnibus romanis legionibus illustratus sit. Nam quid tā
tum sibi conferre potuerunt quisq; triginta ille tribus Romanis pli. vel tot bellorum fissimis
legionis. quantum vel maro solus heroyco. vel flaccus heroico simul. ac lyrico carmine con
tulis. ad nominis sui diuinitatem. Interiere ille quidem cum duce suo. Ceterū tantorum poetarū
secunio eius res clarissime geste nunquā de future supsunt. fuit in lucullo mirabilis quedam i
ingenij pcellentia maxima litterarū: ideusque uetis ac hodiernice philosophie cognitio ac elegantis
dicendi copia. qui ex ascalonitum lithochus acutissimū doctissimūq; dicendi artificem animū
sibi secundū ute fecerit. simul quoq; ardore. p. Crassius in castrensi expeditione Cum in asi
am ad arsionem regem rebellantū Consul transiisset. tantum pter latinū graece linguam
lingue arbor insedisse phibetur. de eam in plurima diuisam gēna: p singulas pte eius ac uiros
pentius cognouerit: que res maximū et oim amorem conciliauit. Nec sillam ib illius brūn: atq;
felicem. nec pompeius magnū quidem imperatorem. Nec. C. fabium. Nec. M. brutum ñ tuauū
nec Adrianum. nec maximinū. Nec M. Antonii Aurelium. Cui ob trāq; sapie q; studiū
et arborem philosophie dictus. ab hac egregia trāq; cognitione fuisse compto. ann et orationes
et epias. et libros scripsisse memorie pditum sit. In maxima quoq; et amplissima tui nominis
laudem cedit magnanime pmeps sigismunde multū lectitare multum audire disputare pati
enter refelli. animq; plurima scias: omnia bona artium semina celitus tibi concessa comu
nis oim eruditorū teneat opinio. quoridie tamen aliquid discere nō nullis suis libris sapientū
q; colloquis ministere. In conuiuis publicis ac priuatis. grauissimis ac. pfundissimis verū nō
lium gonibus. et rōnibus oblectari. Ingenuis illustribus oratorum a poetarū tui temporis fauē
copijs. a honoribus illustrare. sacris edes ministrare. bibliotecasq; nouis maximis impensis
tuis illis erigere tuta mente ac plerisq; alijs libroū pgnerendorum facultate nō cessari tue
solum dōm pscrutari. pfuturā quo quid melius. quid summo duce ac principe ad timore altare
dignum esse queat. n. scio. n. satis mrellis. Maximae eū ea tua hac in iuuenili etate tua adepo
nitare q multis senio denegata sunt. vel gerendo. s. aliquid magnū et illustre. qd de scribant
auctores. qdoniam. qdq; plerq; tam pcte q oratores et historici faciunt. vel scribendo aliquid qd
legant posteri. qualia sunt plurima materna. humanaq; diuinaq; ge verum. carmina elega
tissime pte edita et multis iam oim et utriusq regionibus deuulgata. vel insigne aliqd opus et
truendo erigendoq; veluti arx nobilis sive manus Castellum tui nominis eo astu militari. et
arte bellica pcellens. de eius pulchritudo situs. atq; dispositio nō animū mō. si oim oculos mū
entium in semel luud iniro allicat. atq; pstringat. Campi. n. planicie vndiq; ē pspicua

alienos

loci speciē: meniburq; partibus primo visus urbem ambitu hemicicli formam hās, pinnaculis eius vir
credibilis relatu, profundras: quo pirrhximidus mistare poluisa fundamentis erigitur latitudo
amplissima ad sinistratem altitudinemq; pedum quīquaginta fenestris centū saxagintā si
ga terminū. totidemq; in fin. eordine p interualla quedā clausis vbi balistē lapidū ac sagi
tta ad pulsandū hostes in petis ac dum intestina seditiōn si qn contingent, collocent. fossi
gq; aut specū crustudaq; tanen ut plures accrescentes sese mine unpaciant. fossa prima intio ip
si pennis fontis aqua interluit centum pedū latitudine: quīq; e triginta cap; amplius alti
tudine: cetrus molis ambitus qu cōtū laterculo et porro e lapide trecentos quīq; passū: per
uniusm completteus spacū: et altera parte et postrema que ogit in quadratū pomerīū et mu
rus comūis urbis est duplat ponte ac turri latitudine supra quam cuīquū credibile sit ad eius
tutelam: cū mitiq; pinnaculis: et ante ferrea. Area interius amplissima et puteo utrimq; mu
rubiq; hitaōnum in serie stiaq; custode distincta. A fronte vbem spam prospitit pmcap in desti
bulo vullū custodibus munitū porta p exigua duabus deinde latissimis supra fossam turribus
pax de industria editis virridi pina punicco colore alta ligneo penne gemino disarcile ac pensi
lis trans ipso spacū: a area quadā molem totam ambiens in est. que terra ad pini muri
firmitatem egesta opplet. Aliis deinde muri altitudo quīquaginta quīq; latitudo uō vigin
ti pedum eminet spacio. Turres sex octuaginta pedum altitudine a fundamentis latissimis ad
summum pene fastigiū terra oplere vide uigint. ulnis ip muri: ste altiores sunt. In simo
consummatione cuiusliber turris pedum latitudo deōe et quīq; vbi ab oim turrū latere hitacu
la defensoq; octo fenestris ad balistas simili modo lapidū sagittarū sederim eque de postri
sunt. huius aut mūi medū a dexteris occupat lapis quadratū marmore ornatissimus qui ut
carmen lis aureis inscum indicat. digis mondinū pandulpu pandulfus eorius molis auctorē
celebrat. porta deinde plustris ad letam paulo ingrediendibus. cernitur marmore celato. ac
pelaro artificio ad vngues et polita. et aius summus elephantus ex alabastrite mdico antiqui
simum malatestay insigne auro plino. et auctoris sui sigimūdi pandulfi nomine qui ma
useulis quibusdam lris ptilgens cernisportus. aedia aute lac totius mcapedine. mirus qui
dam medius arcem geminosq; eius custodes area etiam sua puteo et fabrili domo discriminat
penes quem sublimis regia sua est uō eque quadrilatera basi a fundamentis ip latissima
triplici porta obice caberatis imminentibus minis ac pinnaculis munitarūbus sito custo
de multiplici sitatōne puteo profundissimo omatissima. ad ascendendū coelea, arma
mentario omi telo et tormentoq; gne refertto minaci prentate. mirabilis ut pote que
altissimoq; cacumina montū super ac mans equora late pspiciat. preterire denq; nequeo.
qd ab mieto mstituerant: cum sit non Arminee tantū urbis et arcis firmissime salus ac tu
tela: si tralice magnificentie dem admiratio. Tota namq; moles pensilis cum sit plinos acti
tis atq; excessus hūs et a quibus armati excitū vbem versus pabitos specus educi pūt
nullo incolentium auitū papiente. Quoq; ab omi esterna oppugnatione intestinaq;
minaria esse queat imunis. Altera extrinsecus. late patens instar similiter annuū urigua
circū fluit fossa magne mentis et excellentis ingenij opus sane. verimq; n. p ambitū latis
simis firmissima muris cum pinnaculis et aggerbus densissimis. deinde turribus a fun
damentis ere et erta angustisq; ut supra munita fenestris aqua ac terra tenus. cum defesor.

quoq;

possint

rubiculis paruis machinis ac sagittariis eque dispositis tante firmitate vrisq; fosse interficiq;
habitationi disponere ad pertratis omnem. contratum q; contmendum ut dissoluere eam, nec ce
bri arietum impulsis queant nec metatie ingilla machine posset diruere. incumq; munim
tum loci huius, ne tutius ac pulchritudo. plus ad omnibus q; apud homines sit fitum. Tacco fa
ciis celebresq; deo dicatis edes. Preterea fortune fanum. Senam galliam ceteraq; instauratas
per te vrbes. eterna opida constructas. arces. secunda. id genus nomen tuis litteris ostendentia
quia una in te sit ceteris huiusce ceteris principibus conferamus et regibus omni laudis excel
lere iure ipso pulcritis. maxime cum hec quidem laus latissimis desertis radicibus interitum so
lida atq; stabilis sit ac infinita e secula duratura. ut detrisiare eorumpi ea possit. nec ex me
moria hom obliuione deleri. Qui laudabilis igit. a imitatione digna. tui. et hoy. quos nō di
ximus primapii inte nifitio. qui prima inte tempora. et media parte extrema vō. fuperent: ut
ipe leges monent. que maiorem anis otio reddāt. q licui Domiciano; cesaris et aliorū quorū
mplanda. detestandaq. quos fortuna opibus loco ymagnius domestica splendore ac digni
tate ceteris preferat. contra nō ipi intio suo libidine ignauia turpitq; eio inquinati. cradere sille
enim litteris omnam iuris. ac pestem publicam appellare solitis sere. Altiū cum sacerat hom
aut honesti cuiuspiam negerij alii eorum accepisset. illetq; illam et spuere curam et sollicitu
ex eio et voluptate aliqua refiis. In comitatum se intra regios parietes singulis diebus recipi
entem. clausis foribus nichil aliud amplius q; muscas capientem acutissimoq; stilo pfigentes
accepimus. Et eorgo illum rustica forsan excusat. Et si n. ad cesarem usq; nomen ascendere. nāz
tamen sub rusticam et agrestem haud quaqm exuerat dōm. n. nō e P. flacci flacci fortuna nō
mutat genus. huius nō tam sedo studio. tam abhommande occupationi. et suis principatus mi
eis. quibus. hys delectabat aucupijs venia fortasse danda esset. modo temporis reliquū clarij
actionibus consumpsisset. nec eo sum ex terris fructuosis. maiore actio q; et hoc ridiculo ne
gotio nominandi se posteris prestitisset. quid plura nullij temp. Romanū fere Imperatorē. qui ce
teris omibus exemplo sunt. pter. paruum vnuz. siue ab. Marcellij huius egregie litterature et
pter. fuisse compies. quāz hāz stricta saltem pter hunc vnū quem paulo ante diximus nō pbarit
ron admirati. ac suma quadam studio pseuti sunt. Obscrepant ut libent et irridant aly iti
temporis duces nostriq; reges ac principes qui iuriti. bellum ac litis mdcite simulatq; contetp
ti vel ingenij tarditatem vel segniciem suam. ac secordiam tegunt audacter tecti dicet in. Si
gnuonde supellex regia et augusta. et ornamenta dicuz et principum erant olim libri. Iutere
vnde pristrati illud. pratur ab omibus qui. Atheniensiuz tyrannus. cum esset. hanc diuina libr.
supellectilem. Ciuibus suis pmit. ad legendū mulgasse publicq; pbusse dicitur est: quos de
inceps accuratius eorum nuio ab atheniensibus audo. Verses athenaz urbe potitus abstulit aspur
tarq; tulisse in pfas. quoq; itidem multis post seculis interiectis Seleucus rex. hic et Ptolomeus
appellatus. in gretam: inq; ipam Atheniensiuz vbem. vti condignū fuit rursus consultu temporis
dos. increbuitq; sic cura. et bolsiptus quedam pmultis cogendi in vnū volumina. diuisaq; gēnij
diuisaq; artium. vt alexander et ei qui successere in conficiendis bibliotecis aim intenderet.
sic magnus po. atq; ingens postea librorū numerus ac pene marcellus in egipto conquisitus atq;
confectus est. ad quadraginta. n. vel ut alibi reperio quadringenta vt orosio et senece septingen
ta ferme. ut gellio et Iuniano marcellino placet. septingentis voluminū milia. ptholomeus regib)

tam mirifica

one

sibi

licum

ingliu; intentis composita, bello priore alexandrino diuu diripit cuncta dictatore Cesare a mili-
tibus forte auxiliaris intensa classe: flamma partem urbis in cadente qua tunc singulare, p fero
monumentu; curie studiq; maiori condente conflagrasse, pdente, qd elegantie cureq; regium
opus dicens si studiose legerit, uno ne id quidem si seipm conquisitis spectaculis manus offe-
rentis: et huiu tamē dictum et ptolomei fortum, ut cūq; forsan regie opes extulerint et in logis
publicis usibus pspiceuf primum a consulenf immortalitati tantoq; utroq; in re tamē certe lau-
de dignissimus, q sacras litteras nō inutiles mō, sed necessarias, sima diligentia atq; impensa, per
electos ad tantum opus uiros in graecam linguam ex eliceo fonte transfundit, parem curam
et studiū exigendo, simul libros, seculi sint et diuinis, primoribus q urbis Romae plures cor-
pp pinus Emilius paulus imperator ipse potentissimo macedonis Rege deuicto. Dehinc lucullus e
pontifex pda. Post dos Julius Cesar dictator. A. Varron negotio bibliotecas, utriusq; lingue, q ma
ximas posset comparandi, dirigendis, publicandis, proficiuit quaq; in hoc Domitianus qui
liberalia studia, licet imprimis negligens: bibliotecas tamē mendio absumptas repare curas-
set. exemplaribus undiq; petitis. aussisq; alexandriam qui describēt emendarentq; Tollitur
in celum praecis. et asimi pollionis Romae fuisse inuentus, qui primus bebe bibliotheca. graeca sil
atq; latina. additis auctoris magnibus dicam ingenia, hom rei. p. pergami qui bibliotecas
magne camine instituere. De quatis ausim dicere nō regios, hunusmodi apparatus si alios at-
tibus fuale del supandus. Serenio quidem, samonico, ingenii doctrina doctrina auro. si maiore
curia pulcer maxi. irtis multoq; voluminis duo et seraginta milia librorū fuisse legimus. q
omnes gordiano Junior. cuius pari fuisser animissimus, ille moriens reliquit. nobilem sane the
saurū et praeclarum gusos animi et humani. gnis hereditatem: hanc igitur etatis graecorū
ac latinarū hrtis copiam diuinamq; librorū supellectilem, atq; picam tamq; maximū abso
lutissimū, mortalibus bonū sumopere aquirendam in deterisq; habendam, furiis duabus,
ac impatoribus conseo. Interdūq; assentiri cogor. qui ait sinum omnium sapiam: summū aūt
malum dolorem corporis. Cum n' eius rō mihi videatur absurda. Nam qm duabus inquit par
tibus constamus animo. s. et corpore: quare prior melior deteriusq; est. Summū bonū
q melioris partis optimus in eo sapia est. Summū aūt malum pessimū deterioris. est aūt optimus
in animo sapia, q in corpore pessimū dolor. de igit sumus malū dolore. sic summū hominis bo
sapere ut optime sine ulla dubitatione concludit. qui assequi poterit sino ad ostentatione
si ad decus dignitatem ad comodū ac patrie utilitatem. hi mihi videbūt felicitatem, ac be
atitudinem facile posse contingere. Alia quidem bona humana sicum hec continent. pua sunt
ea quidem et exigua et ab huius q longissime dignitate pstantia; remota. praeclara. quidam
sao dicet Sigismonde ō. multes imperio fuinere si speciosa magis q tanquilla. inperi
faices est. n qua nulla aurio sint. nulla minus libā. uno nulla magis sua. ut senece placet con
dicio est. Gladiis. n. ceruibus apendentib imminent hastedondūq; et spiculis: ipsi custodes ti
ment. et comites. nihil nō ausuri. ira illa vel mopia dei auaricia militari, ad queuis facino
ra facile irritante. sic primus nō ab alio q a suis inuitus. sic postmodum duo maximi pater
et filius. sic balbinus, et maximus. sic pbus dux clarissimus. Sic gratianus, et valentinianus
fratres optimi fratres. Ille a suis legionibus. hic a suo comite peterus. Sic Immineribles
alij. a suis hostibus iuiti, suis ceribus periere. a quos milites socios ac comites appellab ant

E greciū fuisse ait Iuuenis, que Seneca carpit, nō id elegantie cureq; regie opus

non facile dixerim

Cornelio celso

Si interpretis est

minuere carnifices. Adde q̃ ætas omis in Impio reprehendit. Sener. n quisq; inhabilis ui-
juenci quoq; addetur ⁊ furor. Pulchra ē generis dignitas. si quid aliud. q̃ quedā et p̃gei
torum initis. puenient laus uidetur. preciosa diuitie. si ætrne capacis fortune munera externa
que diu queriunt. euacuant. parta obtentando mollit cupidinem. succidit. q̃ne illa p
sua libidine p̃turbat ætas. pnuscet. cui uir tradit. auferit hūtibus. et cui sum cum uisum fuit
nō spectantibus reddit. eos q̃ bonos simul et malos sine ullo discrimine atq; deleteri. partes q̃
fieri. Illustrissima ætas oim. blandissima ē gloria. Sz insta⁹ ⁊ periculis multis obnoxia ut
pote que sepius fortune q̃ uirtutis est. bisficiuz. quia q̃ nichil in animi esse theophrastus dicit
nichil pnitiosius. Satyricus pterea. nam q̃ obruit olim glia paucoꝝ et laudis titulis cupido
forme dignitas gratia est. Sz vel fragile omis. vel nulla potentia forme ē. Inquit Plato. quā ⁊
alienum quoq; omū. bion deceptionem tractat. Theophrastus excitat omū temporis tyrannidas
appellauit. Socrates. nature puisius. plato regnum solitarius. Carneades. oburiens. detinentū. ⁊
Theocrius uite flosculum celiter decidentem. Satyricus fastidiat inquit decurrere. uelor flos
culus. angustie miseraꝝ breuissima uite. portio dum bibimus. dum serta unguenta puellas
poscimus: obrepit nō intellecta senectus. formida uiticudo. si in consultu accuditur. que ne
gligentes et meritū ferre soleat possidet: ⁊ pstet mortis accrescere quos male uiticudinis tē
dectmisset. Optabile robur. ar nulle tm corporis mires. que vel labore imatico. vel morbo acri
vel cuncta rodente senio. nō frangantur. nō conficiantur. Sic hercules domitorem gen
tium ab hominibus minetum. vis latentis mali uiat. Sic miloniem croniensem athle
tam illustrem parulis in parte media hiscens iamis arbor una detinuit. dilacerandūq; ⁊
hominē seris pbuit. Litteraꝝ aūt et humanaꝝ reꝝ disciplina. cum in uirtute coniuncta. hō
mīs declinare. ⁊ effugere posse uī mōnoda. Lync. n. nō caūs. nec fortuna uiolare n̄
calūnia. auferre n̄ morbis corrumpere. n̄ ferrū minuē. nec labefactare senectus se
nectus pōt. Imo. cum æterni temporis ceciant. Sola hæc hūāꝝ monumēta temporis diuturni
tate pubescunt.

LIBER SECVNDVS.

Quamoximo huic disciplinē fructus afferit phie. et historiarū cognitio. q̃ uiq; maximi huic
historiam scribere. CAP. I.

ultaigitur litteraꝝ studia. Cum sint ut antediximus. Inpa
tor omnīū sigismondē pandulfe que sunt decus ⁊ ornamenta diui
bus queant afferre. etc et in re hac illa prepollens philosopie tum histo
riaꝝ omis cui sumo ope poptanda cognitio. Nam qu̇ dcti. ac excellentes
vir ⁊ usqn̄ fuit grauiter ac pite locuti. omnē vuendi rōm ita distribu
ut pars altera sit in preceptis pars altera in historiis collacata: Illa. n. dicendi rōm et logē
tum prese ferat tractatū. hominū officia. quiet sit honestū. quid tut pe quid utile. quid quōq;
deceat. quid non. recreti quidem acri ingenio excogitata in medū affert. cum tamē per
se se explicantur sagnis legentū animos uirtute: fastuq; quodāmō mercedibus iudicant
obi nō preclara reꝝ ac temporis temporū testis accedit historia. faces quasdam ⁊ stimulos sic
comparat: ut obsaꝝ haud sit mentes hom ita repscentiū clarissimoꝝ facinoꝝ memoria ad glie
⁊ immortalitatis studū vehementer accendi. Ad genus pythagore Democriti platonis et
Aristotelis. Ceterorumq; philosophoꝝ precepta iubent. ut acerbissimos cruciatus et maxima

instituit

Phiā
historia

L. Brutus
Scipio nasica

Miciades
themistocles

ad credendum esse.

ie.
victoria offt

Herodotus
Sucidides

Simonides

Hannibal
Cn. Manlius volso.

Josephus.

ultima aspl.

uitate discrimina metimur. ut fidem tueremur tanto hostibus datam nō fallamus. vt conuictio
nes passionesq; bellicas et hostiles nō pturbemus: eos quidem, phabitur eos. Id tem aut pfici
entibus corpebit animus phoresset cederet. Qz si. L. Brutus fuisse in expellen tyrannio
nisue scipionis nasice fuisset animo magnitudinem et robur contra ciuium guaetus ut ch. Se
tulii Regulā Cassium Sceua centurione. Metilii militer aut L. Siccii dentatis plebeius
tribunus, vel Cynegirum quempiam. Se historiarū monumentis quas testes adduxis. quis e
adeo vecors, adeo examinis ut eorū exemplis non erceret: nō animetur: nō impellat ad pa
tre moliunt atem ad sui studiorum salui tuendorum conseruandam. Discrimina mor
tesq; pro nihilo ducat. Sic. n. Mylciadis trophea sonpnos eripuisse Themistocli. Sic
alij sunt ad imitandō pstantissimos duces. Alexandros. Scipiones. fabios. Catones. Regulos
Valerios. Curtellos. Cursores. emilios. Cesares denique. ac reliquos innumerales arbo rumores
virtutum suaū mereibuli compulsi ardore: Porro si aliam historiae vim licet inspicere. reperie
mus eam nō minimā, nec mediocrem ductum in consilis. auctem et in gerendis pticis. aeo
mutare posse. Qz si uere res gestas memoria repetam. Inuenimusq; maximas res pub
licas. pcellentissima regna. potentissimos duces rum gentium pplos. grauissimo senii adolescen
se. florusq; consilio. qb hij tempor. diuturnitate multa gentium vtigine et experientia
multa fesse pnulta inde incidisse cuctū. Quanti facemus totius antiquitatis studiosos bo
mines, atq; pitos. quibus nō unius secuatus impij: nē vnius etatis: sē omi pene gentium
omnq; seculorum res uise cognitesq; sint. Que omia cicero in historiam describens paucis
t hys quidem vbis expressit. Historia e testis temporū lux veritatis memorie vita. ma
gistra vitae. vetustatis nūcia. Sequa descriptione temporū rōnes hominū res gestas: oni
usq; vitam. nam formas, cogitatus, consilia, mores nē insolita opa fortunesq; insatios
cientes. Recipies. Hac in re adeat. quoq; scriptorum genus quasi castrense egregius sane atq;
pscellens. quos ad pacis usum. bellicq; tempora legere atq; manuā fare opere petum fit. Dec
apud cteros quidem. herodotus ille in pmis atq; euchidides. ille enim pseo bello meiens quo te
pore perse mi graecam duxit exercitum quantum ex diceudi gne naliuerit. eius historia elegan
tissime scripta declarat. hic uero non seius cum in re bellica aliquam diu vsatus esset. tandē
se contulit ad scribendam historiam in qua ita claruit. ut cum eius fama in bello nō obscura
esset. maiorem et eo studio. qb ex armis sibi laudem et gliam compararet. Idem etiam de ti
mocleo cononis filio iterer dicere. qui cū simus imperator fuisse. elegantissime pscripsit
historiam. et ad magis sao admirabere si probum nō legens hannibal penor dux militus tor
tuntesq; bellis implicitus. Cn. Manlij volsonis, rebus in asia gestis nōnulla ceij solitudine ei
genij sui gueris litis monumenta. relinquit. Josephus hebreus gtie et galileo. dux a vespa
siano captus. Titeqz filio eius relictus. Jerosolimis. Romam veniens: Nōne bellū q cū Roma
nis gessere iudei oīm maximū atrocissimū; qz septem libris digestum patri filioq; imperato
ribus obtulit. suamq; pmeruit. Mitto alios antiquitatum libros. ab exordio ad q mundi.
ad quartum decimū. vsqz domitiani cesaris annus. ab eo quo ādam fuisse. ita uti sunt. apud
nos latinis litris. rotationis venustate conscripti: sine qui eum scripsisse litris greci putent.
postea nō in latinū vsos illos e greco. quidam à Ruffino aquilegiensi: alisq; ab alis tradu
ctos malunt. Et nisi quoq; eiusdem nō nullis cum mutassent hoc idem. qd esterius apostrofe

fiuit ut nec in armis etatem totam contereret. dm ab negotio castrensi: ad historiū otium
et ab historico ad castrense alii se mutuo conferent. vn. h. Cretus Catho. quē honoris ac dis- Cato
ferentie causa nō puscum mā supiorem alii maiorem sepe simulie poete primepe: plerq; ex
eruditis doctis tratt. originū libros sepsit: egregiq; quidem opus atq; diffusum et in quo si lis
quam est hystorie plurime et antiquitatis monumenta extant eiusde rei. septem sunt libri eō
scripti. Si primus q sine romanis regibus res geste continet. 24 et 32 Cinnusq; cuntatis in
lia conditorem orum. et origines libros inscripsisse usus est. 4 bellum punicū cartaginē
se. Quintus. 2m terribile atq; memorandū. ad hannibale duce. cum p. Ro. Cartaginē subiit. || quamobrē origines
Cue autem sunt. eo supstite bella de urbe conficta. Sextus a septimus usq; ad pretuum Se
gij Galliē referunt expositis etiam in hyst. italia. et hyspania que ut resent aut iudicentur
admiratione dignissima. Nobilem deinde ducem. Q. fabiū. qui etiam Romane historie
scriptor est. a nimis sōnes cuchiduis ordinibus q simles fuisse asserunt miris in celum landi
bus supior tollit etis. q quē et pictura magis q et litteratura nomē meuit. Cons. Consi
milis rōne Syllam luculli res clarissime gestas, memorie hōm demandanter acceptimus
et ad eum ipm quippe qui commentariis maiore quedam orationis cultu et splendore eam
ipam hystoriam expolire potuisset. Magna et humse rei. D. July Cesaris inter ceros atri est cura
hi scribendis siquidem gallia. Cuiliscq; belli pm pecunia commetariis. Sic. n. libros suos appella
uit. hanc diligentiam adhibuit. vt singulis libris singulos annos res gesta colligeret. li
bros igitur septem gallico de bello ad finem usq; integrate supleuit. postremo libri sunt tres de et tres de ciuili pompeiano
alexandrino. et affricano. de hyspaniensi bello sept. hos auctorem Suetonius qui antiquis scripsit. superiorium autem
et nobilis est scriptor esse in certum refert. Q. cos scriptos alij ab hyrcio alij ab opio esse pu octauum. post eum nocatum
tant. hirtius autem suo in octauo: qui est ut dicit gallico de bello ita gratur q isti etiam tres addidit virtus. his nanque
de bellis que in alexandria deinde gesse cesar scripti ab eo dubie iudicant que hic in loco a me dici libro uno que decuit gallico
dicta sint. nam ac testimonio hyrcij. a suetonij apparet. Inscriptiones tamē solent mēti de bello ||
quedam haud minus false q varie inuenirī q aliqui Julio Cesari: quidam Julio cesso: nōnulli
hyrcio. multi suetonio: nō istos aut illos nō si quos nominant libros, omes de cesaris gestis. sūt
ii. nūo quatuor decem inscribunt. si ut liber disponant illi hyrcius nos ac suetonius secuti sumus.
Eadem cesariana tempestate Asinius pollio dalmatico triumpho etā insignis pter mitteri
dus nec uidet. a q quē eloquentie sue nulla supsint. cum tamen hystoriarū scriptores nobilissi
mū fuisse memorie peditum est. h. aut uero quem etiam militasse constat: quantum hic sta
romanis rebus pfuit. de tempora de sepctionibus. de parte etate libri ab eo accuratissime sep
ti clare restantur. Quod cicero noster orator amplissimis et imperator. Nonne cū militasset
hic litterarū genus ita excoluit. ut de temporibus suis scpserit totumq; Cū hystoriam a xano
phonte conscriptam legendo continuit. partem et exusserit: annales etiam ab eo esse conscrip
tos atq; de cosmographia libros. pri. Cesariensis refert. fragmentum adhuc supest. fuerunt
et alij pter hos Romanorū Augusti maximi ac nobilissimi principes duces q orbis. ac rerum
summam adepti hic scribendi minus minme aspnati. Octauianus augustus in primis. Et claudius
ille. n. res a se gestas libros tres ac decem eum esse in hyspania Cantabrico tenus bello. hic nō
hysoniam Tullio orante in adolescentia Scilpitio uero adiuuante aggressus e. in principia
tu etiam suo plurima cum litteris huusmodi complectus fuit. historiū q sue mitū sum pscit: post

post eadem obitumque cesaris dictatoris priores nie duos posteriores vnu & xl^ta^ libros reliquit huius etiam furie et historie fame tam cupidus adiunxit fuisse nonnullis dr rex suam volumina notauit: similiter similiterque libros suis nominibus ut rex suam volumina notauit. eos inscripsit inuulganda contulerit. quodque denique pauci sine laudes huiusmodi olim qui scipion tempore fuerant ordine solutam congessit in libros. et etiam huiusmodi adoptio hec Antonius pyr Antonius ay. elegantissimi disciplinis inter libros suam illoz. et bella publice piuatimque gesta pulcre prosecuti sit Tacco alios innumeros rex gestarum auctores quibus sine preclara scipionis temporis virtutisque lingue regum & ducum actu. aut pena pene deperiissent aut essent in tenebris perpetua oblitione sepulta dotq. ad urbis tam marinaq. nomina construxerunt. Nonne sicut ignis consumpserunt esse vlion. Num corinthus. Num consumpse thebe. Nii mecenie lacedemon. Nebene Carthagines birsa. ac deinde memia babilonis. Quid vero denique ipsa vniuersi quondam mundi gloria. ac claroz. tot uiroz. patria et domicilii. michi. profecto. nisi et greci et latinis rex gestarum scriptoribus sustaturetur. hic n. re una multi loquitur. absentes adsunt. mortui viuunt. mortuoz. n. uita. ut inquit Cicero in uiuoz. memoria consistit. Quo fit ut res ab nra etate memoratq. remotas melius cognoscamus simo sint clari auctoribus illustrate. q. que recentior dies attulit. cum qui ne vnquam urbem intrarint illustres tamen Romanos res gestas magnifice gesta ita nouit. dr res omnis pene longe melius q. qui a multis seculis a tra inde orbis sunt cognosse videant. postremo ad ea que adeundem incundaq. sunt. locuplicia michi conducibilia. q. regionis circuitum. aut maritimam. seu cum ne solum aquos silias. nemora saltus montes. flumina. lacus. stagna portus. et maria. Et tot oras urbis et vbes suasque impia & plus dissonas dissidentesque linguas ita describit. ut nos tam ore ac mente q. o culte legere te reputes. Quo circa & preclar dr inquit Tullius ac utile nobis exemplar. quo sit volutes qui domuto trove multorum. prudus urbes. et mores hominum inspexit latinumque p equor. dum sibi dum sociis reditum parare aspa multa pertulit: adusis rex imersabilis vndis. Illud quoque in eadem gne Alexandri Cesi institutum sepenumero satis et memoratu dignum michi videri soleat qui sapientes obeundis in rebus consiliariis bisuiros consulebat & multos uetes et bonitatis ac locuplicitatis fuit liquido huiusmodi scipion erate bni actum esset vel ipsis plaueri vel melius ac prudentius cernisset. preclar & q. quoq. dematry platerii ph peholomei admonentis ut libros in quibus usi regis officia et illustria principu iuteac mores literis demandari essent. et studiose legere et de manibus uiquii emittere. huic consentaneum nos minus q. qd a sapione affricano tomine diuino obstuatum in memoriis. qui nos tm studij opera. Nec catho ille pulcri xenophontis lectioni. inquit. Qui uta cuiremen diebar impediisset. in bello vel pace existimasset. cum sibi lectionem plurimi profuturam. Nec cato ille pulcris aliam ob causam manu se sua nato res gestas manuscriptis literis exarasse testatur. nisi ut domi maior uirtutis simulacra filio usui forent et adiumento que cum ita sint egregium sane consimatuq. belli ducem nemine esse posse arbitrum: qui nos tm rerum cognione et doctrina ad ea q. sibi posita sunt munera tractanda instructo atq. ornatus accessent qui nos ea que de bonis rebus. malis de contemnienda pecunia. gla. iuuandis. frangendis cupiditatibus. confirmandis hominum mortibus. erripiendis piculis. ac morte honestiore aspernenda sapientissimi viri maiores in monumentis sui septa nobis reliquerunt nos no audierit. legerit. versauit. vnicum in hys exercuerit se dutius et eax exempla ab omi

memoria antiquitatis cognouit cognitaq; tenuit. Nō minora denq; priuatim publicq; prehaho
tam Democritū Zenonem Chrisippum platonem Aristotilem. Iulium. Salustiū. Iuuenalem Tu
cydidem. Ephor. theopompū. ceteroq; sapientes egisse asserentes. q̄ scirent ceteros. gessissent
honores. leges allisset. nec solum patriae. r. bonas. hys tribus oportere. fortam decorum triumpho
et mō deor. fedes eos dedicando. indicando. iudicando. De Eloquentia a quinq; huic ipa rei conducte. C. II

Diuenda est

huic in fallimur illa. que recte a pclaro poeta floramina dicū
t omm regina rerum oratio: hic quā nō dicimus historia fi
mosior multo et illustrior. si aum duplex sit oōnis ratio et in altera fmo sit. in altera contentio
nō est. id qd dubium: quin oōnis contentio maiorem vim habat ad gliam: ea est. n. quam eloquen
tiam dicimus. Sz tamen difficile dictu. quantope conciliet animos omnitas affabilitasq; fmonis
Certant epistole philippi. ad alexandrum antipatrij ad Cassandrum. et antigoni ad philippū
filium quibus papiūt ut oōne lenigna. multitudinis animos ad benuolentiaz allicant. multi
tesq; blandō apellando. fmone deliniant. Cue aūt in multitudine aum contentione hi oratio ea
sepe unuisam tea excitat gliam: vt flagrantes cupiditate ei ab improbitate. auaricia: luxuria
ignauia. desidia. flagitio detrectantur. Remissi nō atq; languentes. nec tq; abiecti ad virtutem
dignitate decus. ac gliam. excitentur. inducantur. q; in spem cogitationū eq; meliorem. que sin
gula licet ab hys nisi quinaturas hōm vincq; omem humanitatis causasq; eas quibus mentes
aut mouentur. aut reflectūt quos phūs esse diuinus nouimus. quibus hy loci potissime debē
ptractantur. tamen nescio quo pacto ar ma a mia: omisq; animi fusatatio animi fusatatio in
prātē est oratoz. quoz felicem ac bām eloquentiaz ab omni populo fuisse spectatum: et veluti nu
men quadam celebratum nō ambiguimus. cum nz nos lateat ab ea: quam sepe tyrannos vrbi
bus ceteros atq; sublatos. sedatas discordias: mutgatum mudiaz. turbulentos. ac seditiosos. auer
opressos. plurimos ad honores ac mpia magna. pterros: plurimasq; partes urbes. que ita fuisse
suptorum tempoz demonstrat eueniūt. ser clarissimoz virorz illustrium. q; reipublicaz testatur
exemplaratq; ut a viris. hys in rebus qui multū valuere nūc fidem sumat ozō. Cuius dubitare ali
ac
quis. cum tare et fmonis affabilitate. multitudq; facundia. et belicē accōmodata fieri potuisse qd
a. L. bruto. spectate nobilitatis uiro factum esse semus. qui potentissimū regem expulit. Cincinato
q; pcerno iugo liberauit. paulo etiam post regem oratoz. qui nesat hic ipa oōne plebem a mua
tam. iaqus stimulata. fmuyss. et a patribus. dissidentem. apertam amicis fluminis. cumq;
montem qui sacer dī: sue cuius piso testū. aientium occupante. menenius Agrippam gunie
ta tempestate uirū. dicendo sedasse. possumus apū claudiū amplissimū. nūc senectute ac oculo
orbitate confectū. hys annumerare: qua filys. lectica p foz. deuectus in curiam: hys auctōs
que in senatu r. pclare et humanē. a Cynea dictu erant. Cum et liberatio in captiuoz. et auxili
um ad sibi gēdam tealam populo. Ro. pyrrhus afferret. ac. p hys nchil aliud q̄ amicā sibi
tarentinis. q; sōciūtem postularet. ad eam rem mlinātibus. magnifica oōne auctor fuit. ut
eius moi pūcs q plūiuz turpitudinis. r. insidiar. habitura erat. sedq; nullo pacto recipere. pos
sunus. mentō. ab. Tullio Cicerone fmonis et contentionis pstantia omi protentem dicere. qui
dem audacissimū scelestūq; criminibus suis oppressit et furcissimis septū armis nchilq; non
ausum. Catilina. mernus exterruit. ac deinceridio urbis et Ciuium sanguine cogitantē trusit
in exilium. qui menia Romana. tecta. templa. capitolij. arcem. bonoz. lares. totum denq; corpus

impij impendentem tam pertinuit ruine. Quo mito primus oim ut inquit plinius parens patrie appellatus, ut qui primus in roga triumphum hugiecq; lauream meruit. Facundie hurusq; laturaq; eque parens oim triumphor lauream adeptus; maiore quoq; plus est ingenij romani eiusmodi vtiantum p monisse q impij. Addidit etiam cesarem dictatore ipsius quondam Cicerons hostem de ea talia sepisse: et vestis amicacia mimicia fidem sibi sumens qui a ipse quantum militari valuit eloquentia nemini mediocrit etiam eruditio ambigendi esse censeo: quippe qui aut disertissimos dicendi artifices squauit aut excessit eloquio. Accusator namq; dolobelle plusq; militare sit manus suum oratoris officium impleuit. In qua quidem accusatione extorquen sibi eam optinuit. L. Cotte patrocinio questus est: quo vbo facundie vnu exposit. Ve uelaerio ut. Illuminum vbum extorquē hanc uini sz: ut ueus ille nō ex facili: si ex ar'ssio quidem indissolubilis laqueo vbi. vbi cesareo eloquio virtus eat. ereptus uideret. post accusationem ut suetonius, haud dubie principibus patinus annumeratus est. Summien re possem: quibus plus eius ord tm multiq; alios incendeit. ut pricli oim inemoriesi lati etiam exultantes. in ferum ruerent. Quas ingentis exactus seditiones compsserit. Cuor armatos nulla solu a uerius ozōne tuit usq; adeo ut ad uirtum poranti inuenn sint et qui colla porrigerent a qui ferrent. qui nō generet neuo. nisi a narratio longior foret. M. augustinus me multa animi ingenijq; fu bona. ab huius quā nō dicimus patine eloquentie studijs ab horentem nominus. Nam ut de illo septum est. genui eloquendi scatus elegans et temperatum serpuam eiram duxit sensum animi. q apressine exprimere. a amicos uristis in vbi insolim et obscura capientes. et hostes increpuit. ut insanum ea sentente. q admiratōnis plusq; in intelligentie allatura essent animij audientiuz. Nec e multi de eloquentie clarudicum scribenti. Minus ipe pallio silentio obuiendus: quem ita aparet. suū cuiq; uidetur fore medius inter duos eloquentissimos latinos. M. Tuliuz a T. Liuiuz. Sena construit. Tra nō spiendus auctor. Tres. n. vult esse eloquentie principes. quos in epla quadam nō omnibus pteire. secundum facies pollionem. Tuus oōm Cicerone dissimilem sale bioosum. et ersleen tem dicit. et vbi minime exspectes relituraz. Guio poety Catonis quisquam quis eloquentiam. In eanda causa: Oratorie artis magnum ea crace decus illi partium dices. quippe qui omni genis eloquentie euiq ozōnes tam multas; pio se p alijs. q in alios egentifice. pozauit ut nō ab re romanus Romanus in urbe dimosi demosthenes diceretur. Id etiam sibi uatus preteris: ut eius. ipsum fit. quater a quadues causam diuisse: n quemqm sepius actio er mi nucou simultate pertiuz ac semp iniustum et absolutum: Cuius eloquentie vnu atq; nam Cum ipe. pbe noster. ac Iuuentutem hortare ad audacter pugnandu. asserbat vbo magis q ense et vere q manu plurimq; cueri et consternari hostes solere. Excellentem et egregi um quoq; .l. Crassi facundiam: si aliū de ea serarenus. hinc licere intelligere. qb in libris de oratore. M. Cicero mortem eius magnificentissime deplorans. oim illum semp eloquentia. pau ac nō an obitum diebus sese etiam ui asse commenorat. Certatim quoq; se cum eloquentie studiosis ad eum locū quem nouissime pedibus ille calcauerat post ipius mortem ipius reduisse. ac pius dulcedine et recordatione sermonis: quam ex eo mip ancherat et velut tim audituruz. Addit etiam vm crasso singulariter contigisse. ut quotiens poraret: toties solito altius. Ne sine exemplo loquius uideretur. Summio qua fund. huius aliquito apud uulgus ignotior est:

maust

Z

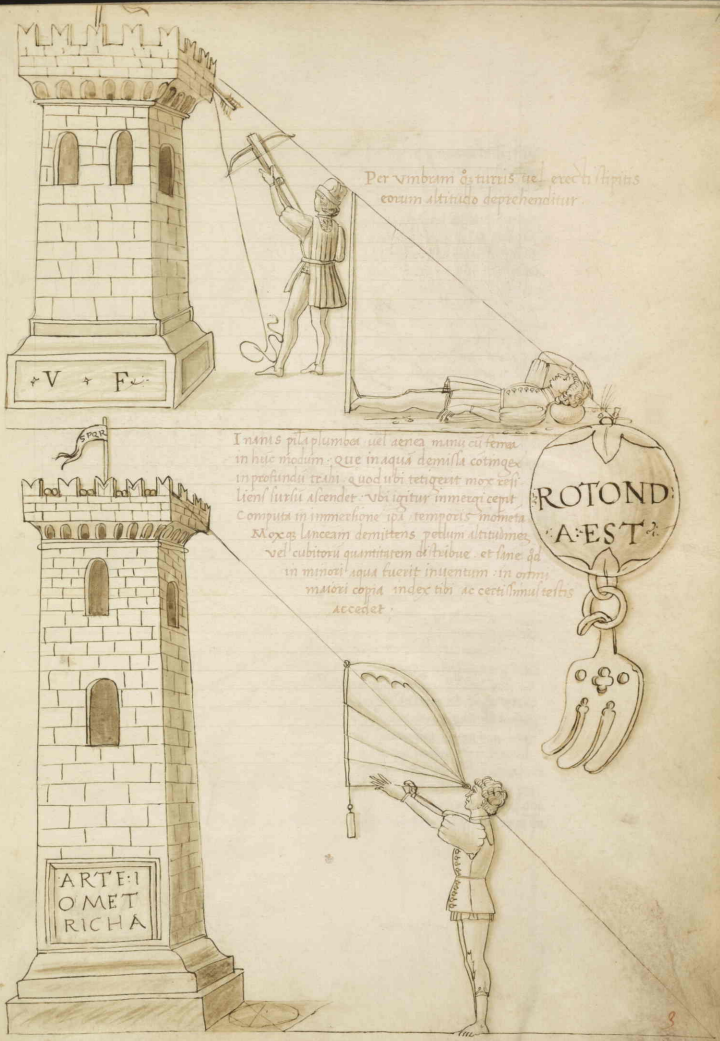

Per vmbram q̃ turris uel erecti stipitis
eorum altitudo deprehenditur.

Inanis pila plumbea uel aenea manu cũ fenea
in huc modum: que in aqua demissa cotinget
in profundũ trahi. Quod ubi tetigerit mox resi-
liens sursũ ascendet: Vbi igitur immergi cepit
Computa in immersione ipsa temporis mometa
Moxq; lanceam demittens petiam altitudinem
vel cubitorũ quantitatem distribue. et sane q̃d
in minori aqua fuerit inuentum: in omni
maiori copia index tibi ac certissimus testis
accedet.

Sequuntur infra hee picture post cartas sex sequentes ante principium libri tercii ubi est tale signu

Z. non alienum existimaui duo et .xl. tullij dicta subiicere quibus de hac re perantis hūda fides
est: Namq; apud eum ita scriptū in tertio. Crasso dicente nemo tam arrogans: qui similiter
se vnqua dicturum esse confideret. et iterum omnibus auditis oratoribus: sine ulla dubitatione sic
statuo: vt iudico neminem omnino tot: tanta quāta sunt in Crasso huisse ornamenta dicendi: sed
.xl. Antonio testis adest: siquidem cū quedam in loco de hac re dicerē superiore simul loquens dixerit
fuisse utrumq; tum studio: et ingenio et doctrina prestantem omnibus: tum in suo quē per
fectum ut ita in antonio deest ornatus omnis. Neq; in crasso redūdaret: Illo tamē loco: omni
quos ipse audisset eloquentissimū aut Antonium quasi de industria dubium relinquens: quo
tantas laudum stateram poristimū meliuaret. Omni fama huius vulgatio uidetur. Cui mul
tum adiecit nouissimus dies quo migrauit e vita. Nulla in tempestate maiana: ob multi
tudinem fortuna aut iussi sceleris ministri Antonium truncare ob domus quē prudentie
re Antonius meruerat: ac alium alius ad eadem hortaretur. Dum tereretur tanta fuit oris
illius dulcedo seu quedam persuadendi dei potius ut loqui cum iniperet multes pter omnis omni
am cum eius omne deliuit. destrictos iam et vibrantes gladios meruentes ragiens redderet
ac a summo furore primus ad summa mansuetudinem conuiderent. ac a summo huius etiam
ille ad persuadendus efficax actus omnis. cuius in oratore suo aliqsq; in laris meminit acuto. Cū
.n. .xl. acquisiū qui consul fuerat et dicē apud senatum et pplm clarus. omn tandem honore spo
liatū. et ad extrema fallacis fortune precipitatum senem in capitali causa defendēt. In medio
omnis ardore defensor deformem squalentemq; rem sustulit putremq; eius discindens tu
nam: ac gnosi cunc quasdam tunc miserandi pectoris Quatrere iudicibus ostantes simulq; ad
C. Marii. qui nē astantes eas vsus: et vt college dudū in seruere multes cum lacrimis ostendi
tans imagin omn conatantur: vtq; ad exteros. plabatur omnis quibus carere carere. In hac quide
pnonis gne nō possimus. Occurrit nunc qui primas militaris huius eloquentie partes sibi ven
dicat pisistratus: quem tata quadam eloquentia florentem athenienses impertiisse pa
tentibus. atq; vetro et deferentibus impiū constat. qd ne magis oblitione q̄ iudicio factū
existimetur. et eo comia potissime cum solon orientem pisistrati tyrannidem multo an
ipsiens. euocata concione. pfectus in publicus locus armatus et clipeo insedisse impro
conatus eius opuisset. ita solum orientem. dm cum relicta patria. de posita ad curias armis. ad
egiptum migrauandus nauigasset. atq; inde apium profectus: post ad hesium pruenens.
atq; inde in sicilam pisistratus in tyrannide persuerantes dudiasset. cos iursus per epistolam sic
monuit. Siquidem p vestram verecundiam diuta tollerantis dis nichil in hac pte diis acceptū refer
tis. Ipi. n. vobis hoc causa estis. qui pignora ut durum fuitutem patrem mi dedistis. dm nō
omnisquisq; multis uestigis incedit incedit omnibus autem leuis et solida mens est quippe diei lin
guam. sermonemq; varius et plenum astu. a fallacia attendite. et certum considerate nestris
Huius quoq; eramindi. et eloquentie fuisse. Pericles dicendo tam similis fuit: ut qui hunc audi
rent. illum se audire arbitrarentur. simo omnis eum audire contigisset. hoc tamen iste sistantior et
q alter eloquentiam armis adiuuerat: huic eloquentie sola satis fuit ad imperiū. Ois et diuturnū ge
gessit et magnificum. .xl. n. annos rem publicam tenuit. eodemq; tempore et voluimi rebus pre
fuit. et bellicis inermis ipse. si tam armata fulsit eloquentia aliqui inuicabile. ne eum adiusis omn
salutem diceret: eum voluptate sima audiretur. Quid Alabiades Clinie filius Athenienses et ipse

omnes

omnis

Imperator: simmus mari ac terra: nonne tanta eloquentia pstitisse: ad tantam q̃ rei multitudinem pluenisse phibetur: ut utrq; in illo dux laus de excellentia certare videatur: qui quo ad reliquos attinet: tantum dicendo valuisse: ut nemo ei dicendo posset resistere. hic eadem oris eloquio: vim atq; potentiam apud homericus nestorem voluit quasi ingenii speculo clarius licet inspicere: nam cum duo totius exercitus columina dissident: Ignis non regno pollens et achilleus potens bello desiderat: ut cuius ore melle dulcior proflueret oro: et peritia mulcet mencratus: qui a tride suppliam cedet sedet. pelide ferocia compescere: atq; eos auctoritate auertat exemplis moneat ordine pmulceat. Similiter apud eundem petam: Cum in consilio greorum agamenon sopitis sompito membris: qd de mstriendo prelio videnti essent: fuerit in medio. Nestor fidem rei relatis concliaus excitat: nõ minus eloquentia: qd reliqua omis multitudo ferro: viribus fiat adiuuito: Eadem rone dux ille mestus greci: nõ tantum vno nigm sed ciceronis credimus optabat ut acacis similes habeat milites: si ut sapientes similes nestoris: qd si sibi concederentur: nõ dubitabat quin brevi tempore fore eorũ victuria. Tobre etiam accidit socraticus ille xenophon: qui optimũ dicebat vel tribunos: vel equitum pstantes eloquentia pstantes: parare vel oratores ydoneos: in contionib: castrensibus: adhibere qui equitibus pedituibus q; ut oationis copia: certorem meritant meru ei melioes fiant sedente etiam ad tranquillo: et partem audiuant: si qñ temere concitati fuerint. Ille aliam obiem denq; pirrhus ille sapientissimus rex et imperator: dicere solitus a plures a Cineadibus q̃ abse armis vires esse partes: nisi q̃ omia eurpidis sma conficit oro: que haud est hostile cuiscere pte. De Dictis et q fructus exeat et a qui audiendi aquias repudiandi fine. C. III.

Cum q̃ finitum sint oratoribus poete regesq; supiori ceni pore et meliti duces: cum bellum mitum essent: sacra nusis de more ante persoluerint: ut qu pore q̃ disciplne militarium q; meminissent quo et frales: ac pmpte pialis ad essent: et facinora p̃ tanqm memorata digna redderentur: aos audiendos legendosq; cunl inhereant pentius inebriosi esse ope pectum arbitramur: maxime cũ magnam spem dotrine atq; sapie pse ferant. Ceterum hi ei multip multiformes: varyq; sint: vt tragia. Comici. epici. melica. a iambica. ac dithirambica. Ipsuque alios poetas. aly ceiscua e natione digni. Aly habeantur in pro. ut fidele sereru posset ex hysque lectione una digni, quine exigendi sint diuisionibus gradibus explicandum est. poete tragi omes sine tantum concliande auribus voluptatis aut ordinis quoq; qd melioes sute quas graica fabulas fiuere. Audirum in pnis mulcent. dulcis sceni. de quibus nichil est aliud. qd dicerim in pitia. q̃ qd romani veteres, apud quos nigm tragedie sive comedie. pbare suam scenis ac theatris flagitia potuissent: nisi consuetudo inte pitreterea a vobis diuinis libri patris. Apollonisque sumpto prin: ab hys. n. tragedia a comedia sumpserunt eorũdq; dictaq; tragedia pnde eadem nomine quo sacer himnus liber pater/ enim himnus ille fictia fictia a laudes. et laudes liberi patris continebat: ita. hec tragedia non nisi magnorum a fortium virorũ vicia resplendebat. vel et vers austitate nominata. que cõtatus reperussionibus roborata talem sonitu ut efficere: ut pene ab vomine nõ iudicatur: ei te: erigitur aut in hircinos pedes: quasiquis mt pastores tali vere plausisset capri mu nõ tonabat. vel q̃ hyrco ornabatur. mter alia pmia. eius carminis septor. vel quia coiũ hyrcu plenus musto solempne pmum cancoribus erat. vel q̃ ora sua feribus p̃ mieebant scenici an

usum p̃sonar ab Teschilo reptus. fer. n. grece dicat. ⁊ et hys quidem causis, tragedie nomen mutatum: simili mō cum p̃se longo tempore apollini nomīe dedisset. a pastor. vicinor. ue pre sidi deo sacra et laudi inuenti celebrarentur. circū attice pagos et vicos et ville et compita obiurgia gestientes humanos actus lectissimis carminibus p̃tirebant. sacer hymnus Apolli nis canticū esset. qui comedia dicebatur. ut opinor a pagis et canticula compōsito nomine vel a greco. qd est comessatum. ue cantantes consuetum ē. vbi quaq; sicut in sacris libri repre hensoria carmina tractā. ⁊ que non reprehenderent. nisi vicia agricolar. et mediocr. hoiū quorum erat ille commentus maxime apud. ⁊ p̃mū fuit lege concessum. ut qd vellet tragoe dia sue comedia quidam quasi ludo. salsa ⁊ facta reprehensione compositā. et dignitate ordō nis. et vbilitate corrigendor. mor. nominatim de quo vellet dicēt. q̃ suis temporibus p̃fuit. multum circū vnusquisq; cauere culpam ne publico spectaculo derideretur: postea uō q̃ uic tor populus ⁊ p̃ris adventensis: postmōm ⁊ latius cepit agros et urbes extendere. et multitū dinum creuere factiones. ⁊ vicia: tantoq; poete p̃ma vicior. actus reprehendēt: ut etiā ad nobiles usq; conseruderent. nec solum hominē mp̃lox. in re. p. et sacrilegos: ceterū nōnul los iuctare ac ingratiuz dignitate p̃stantes. nulla lacessiri iuria. ut nemus sepe iuuō i uetellos lacessierent. atq; vexarent: nobilitas indignata legem dedit. nequis nominatim re p̃henderet quemquā. horatius Iusit inabiliter donec tam seuiū aptam in tabiem vii ca pit locus. ac p̃honestas ire domos. impune minax: doluere crudeliū Dente lacessiti fuit intactus quoq; cum conditione sup̃ comunī quin etiam lex penaq; data malo. que nollet carmine quenq; describi: hac lege sine pena. cum aliquāto tempore siluissent a consuetudine p̃sca deterriti. nichil q; dictarent. rursus aliud genus dictaminis adorti sunt. Ibi. n. satyra simp̃lis excoluit. que a satiris quos in locis semp̃ petulantes deos semiq; ⁊ dicatata est. et q absuide nomen p̃ave putant: hec igitur sacra eiusmodi fuit. ut in ea quis. duo veluti et agresti loco. de vitiis ciuium tamen sine ullo p̃ri nominis titulo carmen esset. qd item ge nus comedie multis obfuit poetis. cum in suspicion potentibus ambus demissent illorum facta decipiēte. in penis. ac deformasse genus. stilo carminis. hac igitur malo coarti sunt omit tere satyram. et ad genus carminis hec est nouam comediam inuenire: qd greci qd impu dentius: tamen conuenientius licere voluerunt. cum viderent suis dyscepta et grata esse oprobria non tantum hoim. vni ⁊ ipor deor. in scenicis fabulis. sine a poetis essent illa confitta. sine flagitia eor. dera comemorarent. et agerentur in theatris atq; ab eorum cultoribus. vmam solo risu ac nō etiā imitatōne digna iudicārē. quale ē illud apud teren tium Dum flagitō Iouis optimi maximi adulescentis nequitiam mitaret: Quid. n. inge nui Iuuenes. aut virgines ipe facient. cum hec. ⁊ fieri sine rubore et spectari ab hymbus li beret cēnent. nōne admonebitur. quid facere possint. ⁊ inflāmabunt libidine que visu maxime concitat. At romani quamuis noxia iam suspitione premerent. ut illos deos colent quos iudebant sibi voluisse scenicas turpitudines consecrari: sic tamen dignitatis memores ac pudoris actores talū fabularū. haud quaqm̄ honorare honorauere more grecor. Et arte ludicrum scenamq; totā: in pbro duxere genus id hoim nō mō honore ceteris reliquorum iuuare: si etiam tribu aliquibus nationē cesoria voluerut. Nam quīquīn ibi actus musici et prudentissimi seculi dicta floruerunt: etsi tamen subsequens inscenis ludicra puscor. iudica

at mediocrum

grecos

supstitione

turet ad uera et ꝓ honestę causa dilectacōnis reprimi erat: ad voluptates corporeas
precipitantes mentibus impiis lerit. quo factum est ut paulatim honestissime disciplinę
impiorum consortia fugientes verecunda se cernite misericordię subtrahent: et con
sulere id quidem. Quid. n. aliud quā libidines colerent et instigant histriones impio
imprudentissimi mortis: quorum enervatę corpora: tinctę mulierum vestes habitus
q; molitia impudicis simodestis gestibus mentiuntur. Quid de mimis dicerim cor
rupelae impudicitię q; omnis disciplinae humanae termini contracōne preferent
bus: qui docent adulteria dum fingunt. et similatas stupra erudiunt ad uera. Qui et si
nullus scenicis ad honores adiuvatur locus. consentaneum uis ut qui poete caliū fabula
rum ꝓfitores: qui duodecim tabulae lege phibentur famam ledere. Quum nō minus
q; scenici atroces habentur electi: plato etiam cum rector recte formatur qualis esse
auctas deberet. quam finitis q; optimis moribus et optimo rei. p. statu tramsmittit ad
usaros poetas omnes: homerum tamen excipiens quem honorabiliter admoneri
fanum et constitutis et viguentia supfundens vbe pallendos censuit ne certum opi
monem de deo fabulis forte destruerer deorum iniuria indigne ferens animo sq; cui
um calui lectione fieri corumpit: huic illud quoq; apud lacedemonios psimile p
batur: qui Achilleis poete libros e ciuitate sua asportari iussere ꝓ eorum parium vere
cundiam pay contmentem ac puicam lectōm. nō virtutis semina. si latent quam
diu potuis. et inventutis corupteles: nam q; ad obscena singula pstruentem arbi
trantur. hys. primi sunt: qui audituri eadem multente: si ulceribus ac fedis amori
bus referti lasciue omnis et intempantie legem preferentes. Quad. Quales marsium pe
donis adiuvis. Zeuxidem: portus. ebenum lacedemonius. Cymnijus. Tripdem: Cy
nā. Comistrius. Anserem. Potrasius. Serinus: gallus. Catulus. Calius. pptum. Ti
bullus. Apicium. Cytherem lesbiam. Masonem. postremo omnis lasciuissimum: Sue. in
Vlcerius martialem. et quicquid intellectus sive lineorum sive distinctibus est huius
modi: quod dictum licentius de pectus indicatur. videat. Cum hoc omni libri potius le
nere. mulcam q; martis studia pstruere videre. colluit. n. fortissimos. omnis annos
dulcedine sua. et ita molliunt. ut nō legantur nō si edisceant. sicq; ad malam rei do
mestice disciplinae. utamq; omnem cum accesserint nervos. virtutis omnis eludunt: sūt
epte alij qui suma in eloquentię carminusq; pcellentia: p turpia. h. indigna: non
magni estimant. p plurima tamen ac maxima. p clarissimos duces bella memoratu r
digna. sub honesti rei figmentis ac velaminibus. ad varia optimisq; denq; iure gen
pius videntur accedere: hy sunt qui suppliis. et penis impiorum hominis varis. erat
agitantq; terroribus: eosqui contra iusti. pbiq; fuerint. ob patriam pugnare inimica
passi: quoq; sacerdotes castis diuis vita manebat. Quoq; pij iuste et phebo digna locut.
iniuriae aut qui iuram excolierit p arres. Quoq; fui memores. aliis fecere merendo:
pius imparibules et bōs in celum. piech. iuratum merito. vel incamps quosdam for
tunatos. rapi. hi ubi mira voluptate fruant. hec in gne cum multe nobis occurrunt
poete omi clarissimi. homerus. et maro pius se ingerit. Apud illā namq; ope pcā est
videre que pusio ducum in bello: qui aut astus. aut fortitudo iusticiis. ꝓ insidiae

*femmas

genus uel auendum uel inserendum: que deinde monito, qd consilii: qd genus, t
Eneas phi troianor dux, graecos magna ui pulsos in castra redegerat: cumq; auda
tius surgit: ac iam totu agmē obiicet castris adiolat ad eum hector, t sensim cōt
spatet agere monet affirmans eniqui ex eatum ductiter nō tam audacem qm cau
tum esse debere. Qd quanti existimandus, t presertim ab hectore audacissimo traditu
tu te Sigismonde tecum versa atq; pcuolue. Apud eundem quoq; poetam Iris,
siue somnium ut alij interpretant: Ilo nuie ad aeneadem missus cum dormente; cūpa
tisset corripit eum verbis negatq; dormiendi esse: cui tor, t plor: tot gentium t
salus commissa est: ac tantaq; denuo terra incumbit, prusio: postremo cum rebus
dubius, t afflictis spectatores diligendi sunt qui noctis in tempestate silentio castra hostiū
penetrent. Nonne ultres inibi cum dormide deligūtur: velut consilii et auxilium
velut mens, t manus, auisq; t gladius: Quisquis igitur concionator aut imperator
similis effici voluit. Idyllij due agamenonis se similem fieri cupit. Is se in huius pe
te disciplinam tradat libruq; de manibus nūquā deponat: qd ab alexandro, sicut
ex ipius pcepi pōt epli factum fuisse, patrum est. Is. n. tēr dic discendi legendiq; au
dus, fitadem quam tri militarij uiatici existimare solebat et appellare. Iussoble et
ponente, pdiciet eam semp una tinn pugione sub pulmo iacentem tenere solitus, qui
idem qūi: eundem poetam fecere iusus sit. ex hoc maxime liquet. hic. n. cum inter
spolia darij regis denuo triginta, scrinium repperisset auro gemisq; expolitum
ac eius scrinij uary varios usus amici ostentarent. Immo inquit libros, inquit au
tem detur: ut professiū humani animi opus, qm maxime diuini ape confuet. Apud
hunc uō huius quē nō diuinus homer in omnibus fere emulij, exemplum deesse qd
pōt. Cuius pesim, nedum militarem atq; totius pene tri militarij esse disciplinaz nō
dubium est. in belli tempore precisq; diuisam. Qd et si satis diuum opis eius constet im
pio: apud eos tamen, qui mentem eius enucleatius pscrutantur, potissimi est mirū
en: Nam si militaris iusticie formam, t tremendus consulis imperij ab eo queris, ocū
rit illico, ubi brutus imperius deinde torquatus agidis fascibus, quinno scius securib
n filios, patriam, t re bellice disciplinam acerrime vindicantes. Si fortitudinē adeni
apud eundem horatius ille coelest: qui pro parte publicio stans minitante pere pesē
nam, ex eatumq; eius: qui gruuissimo bello Romanos urgebat ausus est et potuit di
p salute patrie dimicat, donec pons ipe solueretur a tergo in arcendo hoste sustinē.
si hiendis pontis publicis primata praeula Decij pstio sunt: ut illij cadentibus ar uā
deor sanguine suo placarentur, Romanus liberentur et atus: pterea camilli victori
am de gallis: Cosi clarissime res gestas: fabricij et curij iustis tenui tertes, oryq; dum
ciam et continentiaz: fabij moram et plurima huius in bello a pace nō minus egregia
mentem subeuntia: que omia poetam nobile minime latuere dicentem. Iuterea qui
is aius di mollior etas. et que mor mutez legas. Hic desinat vnq; Tegr Tecum gnia leg
tecum Romana detrusit. Iuniquos eiolue duces. a suesce fuerire Militae: latum tetro te
conser in eunum. liberas questia placet: minabere brutus: Pidiam dummaz: inecij sica
abere penis. Triste rigor minius. Torquati respice mores. dyes impensa bonus: detros

deuerare uentes / del solus quid fortis agit / et pouere soluto. Oppositus celes / nuci et
flamina deebit / Quod noctu pfricat fabius / quod rebus in arctis / Dux gaut / ostan
der gallorū strage cimillus / disatur hys nullos inentis obstere casis / Porrogat eter
nam ferrea tebi punica fama / Regule successus supent adisa cathonis / disatur hinc
quantū pauperis solerū posse / pauper erit Curius / regem cum uincere auro / pauper
fabricius / pyrrhi cum spnere aur. / Sordida sannis / fecit dictator aratra. / Iustrate
lectore case / fiesq; subigunt / postibus affixi / collete consule messes / Si fulmen dui
rubeato colono / pereuens / atq; reliquos / et uris extrio nōnullos / Thirrenumq; lacede
monioq; pretam / ac dicem dicam imprimis / Cuius compposito carmine et p contione
habito / tanta ui aloq; deuetis / cessauit / demq; concursim est / ut raro / uaqui euenti
prelium exarserit / tamen si antea conflictibus lacedemonij / a Messanij fuisset metuq;
pericli / pter eum / certamine desistendi arbitrarent / nechidem preterea nōne que
imperatorem Athenense / in aurelius egere / tragedias conderet / reuocauere / Athenēses
deinde maxima bellorū tempestate pmoti duos ducēs nō ab re delegere / perdem spe
cetate uetustis uiri / et sophocem. / sophocem tragedias scripturus / cui diuisis exercitu / et spe
spartanorū fines late populati sunt / et multas asie / Cuptates / athenensium impio adie
cerunt / Quod dopice / et xenechanm / lcosienem / Caredem / sibtieo / nōne hys / artibus
et rei bellate pricā / auspitiis / adeptos / sumus / tem. p. pericli / ausiis / ausiis / et so
lonis / more gerere / ut pote omi / ex parte absoluram / et utriusq; exsculpram / et idoneam
Cuisq. / a / forum / uiros / uidebat / ut / quinque / Archidocus / ex / Manorte / deo / gutis / q; ely
cone / timenis / assiduis / cultor / Minus / utrq; / tenens / Apud agrestioes / demq; barbaros / et
nationes / nōnullas / ut / apud galatas / tanti / sunt / pete / tanq; / sapie / cedit / iui / marsq; ue
neretur / musas / ut / eum / instructa / asie / exercus / eductis / ensibus / iacisq; / iaculis / pini
quant / nō / solum / amica / dm / hostes / quaq; / eoū / meuenta / a pugna / conquiescant.

Isapliua ante

Cantum / et / modos / ei / musicen / diuiti
nō / minus / in / studio / erat / q; / dicendi / eum
latio / ac / uiro / Ipsa / namq; / modulis / sins / et / numeris / instituto / erat / ad
ingenuos / animi / mores / rōne / moderandos / et / stimulus / quēdā / ad / eum
cuiscandus / et / ad / imperii / quasi / furentem / atq; / frenuus / inducendus / et
eum / cum / hec / ipa / disciplina / sit / in / indē / sile / tonos / numeris / q; / distributo / repente / ut / dis
similiuz / concordia / quādā / armoniam / redant / distinguere / Sic / audientū / animi / disponū
ad / unūquemq; / ipōz / ad / alios / quidem / compositer / modoz / ut / ad / doziam / que
furentem / omēt / constantem / ac / firuū / esse / inoremq; / continere / virilem / prudentie / ac
castitatis / auctorem / ad / alios / uolentur / ut / ad / eum / qui / phrugus / est / qui / et / tra / exercet
discrabis / rapitq; / ad / pugnas / dominq; / furoris / inflāmat / ut / huc / apud / sese / in
dea / tur / quēad / nōm / de / pitagora / septim / est / qui / vinolentos / ac / debachantes / adoles
centes / sib / huiusmoi / sono / mateos / sponteo / sucesinente / ad / composite / mentis / tran
quilitatem / reddiderit / Nam / cū / uinolentes / cuius / piam / dilecte / domū / uellent / ambuire
forasq; / pfrugere / obi / pitagoras / intellexit / tibias / phrygis / moi / sono / adolescentes
raptos / furare / et / multoz / psuasionib / eptis / nolle / desistere / mutari / mōm / prepit / et

De Musica, et in quo eum Re
Multum Comertu eius lit. C.

IIII

atq; ita tardiores modos furentem illorum perculantiam consedasse : simili mō de thymo
theo milesio inuligarum est : qui cum in alexandri conuiuio esset et hunc quem phri
gium dicunt modularetur usq; adeo regem excitasse ut ferrum ut ad arma capien
da posuerit atq; inde ad commensatores epulasq; reduxisse modulatōne mutata. E
nidem etiam ferūt Alexandrum xenophonte comente manū ad arma misisse : sūt
er nach alij diuisorum etiam velocitatum verbulo designati ut eolus : qui animi tem
peratos solat : summoq; tam placatis attribuit : lascius qui intellectum obtusis acui
t : tereno desiderio grauatis celestium bonorum apetentia opatori indulget : lidius q
contra animas animi curas tedioq; repetis remissione repatat et oblectatione certo
rat : fidem. n. t. numeris dicendus. nam et alij morē continent gratiis. Alij uō con
tent : Alij hbralores. Alij violentores afferunt motus : quo fit ut mores armorū alo
rumq; maxime mutatōnes fiant. Nam sinnmerij ad mentem vsq; puen ut eque
atum atq; ipi sunt affirmant necesse est : ideo lasciua : molly : dissolitiq; mens : molub modi
er nupiadis modis delectatur : aspior cursus diuiniorbus gaudet : mediocribus aūt que
mansueta : ex quo inter nosa pōt quanta sit nobis cognatio cum armonias modula
tionibus : cum. t. iuniti quaq; sapientum dicer ut alij quidem animi ē armonias : Alij
ut plato mundi animi musica commentia fuisse comparata : pinde nullis quidem
qui sapiam, pfitent antum musice quantum eius illa recipiebat defuisse : cum pythi
goras eius inuentor : atq; cum scirī aliquot papum phi imbibitum et assumptū a ve
teribus opinionem cuncta complenerint mūdum hunc quatuor elementis ea te
sonantia esse confetū quam postea sit hra. ad simulitudinē vere testudinis cimitata. Cu
ius mercurīū quoq; neruis triū cordaq; trium ani temporū instar tetrores tru
dunt tres. n. instituit vres. Aeratam grauem et inedia. Aeratam ab estate. Ab
hyeme grauem : Vere suprimoq; mediam : Tantaq; pinde utilissima pcurātē
Ast nonnulli inter stellas requirendam esse putauerūt psilentes celestem esse musica
qā hre formam comprehendere potuerīt inter sidera collocatam. Detractoribus aūt t
humile et abiectum huius disciplne exercitū esse dicentibus, q aiunt sordidos homines
ac miles musicam excere : haud quaqm difficile est excere. Nidēsi spectent quibus mois
er inferis et quo usq; illi includendum ab his : quad iuventem autē cuilem eruditē
Cum usq; ad aliquid discere et excere honestum sit. atq; modestum vsq; psequi : et ab //ad extremum
illis illcrebris capi turpe atq; indecoru. t. cum nichil uetet nōs quosdam et institū t
musice illud qd aiunt efficere : Clare oportere disciplinas eius noq; inpedimēto esse
ceris operationibus : ns corpus molle et inutile reddere ad bellicas ciuilesq; exercitati
ones qd vtiq; fiet. si in illis temporis multū impartiemur : que ad certāmē artificij
pertinent, neq; arca admirabilia quedam et supiuacanea : sz eo usq; ut gaudere ma
leamus publibus moris et nō omniū sensu musice solum ut turba velut puorum ac puerorū
Cantatū sonorum qui matis canulenaq; est. tu formē constet ē nātū : qd triū musa
q numerus efficit : cum aut. s. voce editur, sicuti eorum est qui fauculis canūt : aut spi
ritus sicut tubarū et tibiarū : aut intensione et pulsu. sicuti in neruis. t. citharis et
timporis : et quibusdam : que concauia ferendo canora sunt. Ex hys qui fit voce. t. //alijs

musicę decens sit. quę ingenuis ꝓgredi in eis liceat. et philippi et catonis sententia mutuetur. Nec n. quia sibi usum est bene cantare nō sacrę bonitatis esse nimium. qd senatorem non ignobilem spiratorem et fescennium vocat. Ille nō in institutione ad filium cum eum accepisset suauiter quedam in loco cecinisse urbane ꝛ obiurgatus: Non te pudet inquiens: q̃ ita pulchre canē scias: satis n. Regi cantentibus audiendi occasio superesse. at p multum quidem nocet impertiri musicę: si ceteris hys de rebus concentibus spectatorem ipe cū se prebeat: Cum nec illud ingenuum adolescens cum ipe iouem sit mutatus fidam se fieri concupiuit: neq; poluerunt. si vehementer eorum opa sit admiratus et quādō hoc ardent musice studium nō horr quos nō dirruisset diuꝰ principū mente incessere. Inuasit tamen concupiuit aliquos alios pessimos Cayos nimirum. qui adeo cantandi voluptate afficiuntur ut in publicis ut quidem spectaculis temperet. L. Sylla uir tanti nominis optime etiam cantasse dicitur. Nō quam voces curam huic conseruande vel augende nemini quidem mediocriter iudicio in dubium venit: Neq; ab hys id musica factum quisq; quispiam forte dicet. est n. haud dubie musice pars hec potens multum et effectus eius sup fidei iuryꝰ cū multos ad letitiam manem ad amatoria carmina ad reliquas voluptates illecebras multos ad mirandum sanctum ꝛ deuotum gaudiū piaspe nō nūquam lacrimas mouerat. que varietas in diuisas sententias magna etiam sanctorū patrum tuerit ingenia. Nempe hieronymus canendi studium impulsus est. cū inquit deo nō voce si corde cantatur. Nec in ingeniis mōn gustur et fauces medicamine lenienda sint. ut in ecclie theatrales modi audiantur. Inde fit plerūq; teste gregorio. ut in sacro misso dum blanda voce quitur congrua ratio negligat. et cantor in minister deum moribus simuler cum psalm vocibus oblectat. Ambrosius pietatis apperens. ut canetur instituit. Athanasius vanitatis fugiens canendi usu in ecclie cum ꝓphete. qui tam exiguo vocis flexu fit. ut pnuntiantis mimior sit. ne voluptatis aut vanitatis. aut lasciuientis ꝛ pituite vocis luxu affectus; stupentes emoliat animule. Augustinus difficile hunc inde sibi negotium dubitare eorum intuens. Tu fluctuo inquit. Inter periculū voluptatis et experimentum salubritatis magisq; adductus nō quidem irretractabilem sententiam pferens. Cantandi dico consuetudinem apphare in ecclia. ut p oblectamenta aurium infirmior animus in affectu pietatis assurgat. cum tamen michi accidit: ut me amplius cantus. q̃ res que cantat moueat. peniliter peccare confiteor: et tunc mallem nō audire cantantes: q̃m alio in loco apte denuciet: nos nō pter suspitionem pfuno. debere musicam fugere. sed inde ad intelligendas sacras scripturas cupe potuerimus. nec ad eam theatricas nugas conniti si aliquid de ceteris cytharis ꝛ de organis q̃ ad spiritualia valeat capienda dispe disputemus. nz. n. litteras discere non debemus. quia eas deum dicunt esse mentiuntur: aut quia ustine iuruti templa dedicaruntur. quę caede gestanda sint lapidibus adorare maluerunt. ꝓpteea nobis iustice iurtus fugienda est. Qui nō ex ipsi et ore sit modis: nō aliter imphandus nobis erit. ac de ner minerua ꝛ alcybiade vnabiliter testantur antiqui. aiūt. n. illam tibiam reptrisse / cas

abiecisse ob deformitatem oris infensam huic uõ ab auriculo picle tibiaꝝ stuchio tradito
similter abtigisse qui ann ab insigni tibicine ad id ipm accito / oblatas tibias
ou aspiecusset. et collecto spũ genas inflasset. animadusa iniuria deformitate e
rubuit. et ad abiectas tibias aspiratus fregit meruitq; tenem lect etate exemplo.
exemplo esse ut totius ppli consensu ex tunc athenis tibiaꝝ usus. qui post iuctoriam
contin medos assumptus ⁊ receptus adeo fuerit. ut ingenui omes addiscent im
pharetur. Nec attenuensiu nõ. n. vetus illius celebratissime quondam gretie. q
post tellis itala dicta est viroꝝ illustriũ solum: si maioꝝ quoq; nõꝝ ministraꝝ ali
ax nationuꝝ ⁊ ppiorum fides ⁊ tibias solenipnibus epulis: cheis ⁊ contionibus adhi
bere veteris instituti fuisse compio cum illoꝝ laudes qui fortit p patria acu bussent
et ou iuiupariones qui metu. id agere detractasset. cantu ⁊ tibis p sequentur
quipe que etiam ludis esset pariter communes et lucribus. Oudius temporibus
veterum tibicinis usus auctoꝝ: magnus ⁊ magno semp honore fuit. Cantabat
phaus. cantabat tibia ludis. Cantabat mestis tibia funeribus. Et qm ab ingenuis
et graribus illis ad meribibulos quosdam bibiones. lenissimos ⁊ fordidissimos est
cuis nisi tibiaꝝ studii: ut antea forte plapsus apud multas tamen nationes. et belli
cosissim ppios. in conserendis bellis deliti disciplinã quandã militarem fuisse
nulleꝝ constat exemplis. Spartiataꝝ. n. militia imprimis ad mõn ad tibiam ⁊
pticasebinteur. n. adhibebatur illa. sine iaculo. Inapesti pedis coartatio: jaq; illo
rum aspectu pulcer eunt. ac formidabilis. qui et numeri ad tibiam incedant: neq;
phalangis ordinem nusscent. neq; aiy turbarentur. si mansuete et hylaritter ainodu
lo indiserunt. inducentur. cum etiam audeatur in metum in furorem nimiu in
illis cuiꝝ posse quitta se huiusmodi. si firmaꝝ potus ⁊ constrantes animi magnitudine
spa audentiores admissam admiraꝝ. Nec aliter hdos. Marte etiam rege suo. bellis
milesiis inserente. inire plia solitos accepimus. cum nõ solum mẽ pugnantis excitas
acies tibicines huiusmodi. si si fistulatores et fidicines. qõ Cretenses. nõ tibia. si citharis. quasi
ingita ac duce singulos eoꝝ bellicos actus regente nõ abire fecisse memorant. Nam ce
liti laconicus. ille poeta inquit: sorpit ⁊ in fertum cytharis sonus ipe canore. Et qd
aliud in iniis legionibus liteis sine cornua. tube. classica. buccine sine timbina sibi
volunt. q̃ ut etiam in bello. pgressioni et item reptui canteritur: aut minis remissos
excitando: aut plus iusto concitatos reuocando. qõ poetaꝝ maxime maximis in
mine fugit dicentes. Ere aere uiros martem q; accendere cantu. Nec cantu solum
accendit: temitiaq; iuroꝝ aios constat. dim equoꝝ quibus dcaltras tentrie est: ut
vmisus sibarrani cantu equitatus. sed simphonie cantus. saltatione quadã motui
et cantum sestruc mutuatur. Ceterum sigis mode tandulse qui ex pulsu a fidium
mentione fit moiis. quo pacto in eo quisq; agat pluimũ refert. Nam si iuiu te
rum aliqs solet sapientissime principes. post magnas curas difficiles et illustres bel
lou acuptione relaxandi ac reparandi animi gratia vel amicoꝝ. q vel. ppe iur
tutes. quis agat non liberaliter si modeste ab hys aliquid uoluptatis assumet. si
absurde hanc musicẽ artem bellice fortitudini conuniisse te quispiam admiret.

itidem

Mercurium maxime imitantes qui palestram docuit et lyram primus inuenit: qui
nō ad spectandum propter alios ut audientes oblectet sepe uti videbitur: cum prius ac indecore a
gere cum finis cuius gratia fit improbus sit et iusto impudentius utitur. Nec aliter quam eo
quo multa nostrorum antiquorum improbanda sint delirantes pentades et barbitos: que ad do
lupatae audientium intendebant. ut ex tagona cuneta quadrigente prima manuum
gesticulatione: Itaque spectandum puto: nō hinc que istis instrumentis consuetum oī
dedita opa papi et que in theatris olim et in ferij scenis effeminata et impudicia
modis instructa, nō et pte nunia numina queue nec fera nec varia sic si simplex mo
tus prudens suascula atque modesta. et qua laudes patrū canebant: quasque tpi cane
bant. Cuiusque qui tunc fuisset ignarius quisque ille esset habebatur indoctior. Cum
themistocles atheniensis graecorum imperatori clarissimo eo q lyram inter epulandum recusasset
accedere citro cestus est. Exinde nūdum nō thebanus hunc fortissimum infamia declina
tem preclare fidibus concinentem accepimus. Et Achillem homerus nidulat apud
redeuntes in hac re quiescere solitum nō amatoria quidē sed virorum fortium gesta nō
dulantem. Quidnam hinc nō nō si aliquem fidibus doctum, musicisque instructum disepli
nis hujusmodi expressit. Ille manus olim missurus hectora lere. Creditur et heros de
tinuisse mors: Venera alcides exhausta pre labore. iussaque vestabant ultima pene
uiro. Nero vero quantus studio arbitre decitus incredibile dictum est: Cum neque
quicquam omitteret eorum quae cuiusque generis artifices et industria fuerunt. Ad uero eius
tes stultus pentisque noticulus qō noctes illa quesibus iuere fuit ultima in cenij inter que
relata quasi iucina mors. et pas inertus doloresque dictabant. atque mirabilius. nō q tantus
princeps atque q tantus musicus deputet deflenit infelix: multa preterea possent
dici. Alexandri seuerij. et aliorum magnorum exempla in medium proferri. si vero nes si
fuere in talis enumeratione ductus immoratus. aut obstrusus esse. profuit audeat. Aut i
ratinen laqueatque incurrat. De Arithmetricis et militari geometria. C. V.

Ignum et consentaneum. preea insum est ea disciplinas arti
cere que geometricis numeris rōnibus et multipli
cationes hūt. Maximam quoque adiumentum afferūt ad eorum q supra nos st
dium naturamque explicandam. maximis que ad ea q in terra et ad lo
cum inter nalla edificatur magnitudinesque. profunditates aquarum instrumentum quo
rundam prisstorum arte dimetiendas. quam rem ut q bōm genius numis solles
atque solliciti. Caldei primi inuenisse et egypti nō dissimili fortuna colentes transtu
lisse memorantur. qui rōm huius discipline gnaliter colligentes ad hoc omnia que di
uinis quemquidue pōr forinis qualibus contineri aptum ita esse decuerūt: ut ea sine
nichilo posset ad aguedm perfectam puenire. Eudoxum etiam et archytam in
cruisse durissam forinis ac celaturis illustrantes memorie potuit inuenimus. hij
n. artis obscuratas sub pectoribus ingenij latentes rōnes obiuitas. pōnes demonstra
nesque p sensuū ac nostrōrum exempla. tuul gaerunt. aubique comparandis pōtuerunt
nostris sensuspteq quibusdam incolis figurisque geometricis machinamenta forma
tes. Quo circa in eos molestae concitus est plato. q doctrine huius tante dignitatis ac

pstruamam sustulissent, que a cogitatione et rebus incorporeis ad sensibilia quedã pro
lapsa esset; quasi ad suu usum corpore et mercenaria indigeret inertia. In qua re opo
sam opouro de magnificam nutritam quoq; Archimedis a scipione siculi: a syracusis
industriam a nominatissimis artuz septentrionibus artium scriptoribus fuisse specta
tam atq; plurimũ ambiginus. Multa namq; organica et gnomica numero na
turalibusq; rõnibus rõnibus inuenta atq; explicata posteris reliquerũt maximam
sibi gloriam. Preter uindicantes Archimedes corpus eiusq; conuinqz orbis et globu
celestis inuentor. Erat n. ea tempestate obsessis diuũ obsidione a marello bimen
sis dux ille huius disciplne studio ante alios ouies: et doctrina peritus: admirabili
ot tamen artifex fabricatorq; murauz ac bellicoz tormentoz: quibus uiua missilia
grãa e sinerise magnitudinis saxa mirabili fragore e celsitate turculata oranẽ
hostes longe momento laxefectanẽ muri et menia quatiũt. quibusq; dsus ad ob
sidionem petre pulsandam Adiusus romanũ exercituz et marcellum ducem. diuus
Archimedes ex tabrcuribus ciuiuz nũ haud dubie tardiorem effecit. Quam tardita
tem cum marcellus tandem urbe potitus incrue sue magno impedimẽto fuisse com
parisset: cuius tamen egregia opa delectatus: cum eam urbem diripiendam permitte
disuaserituz multum fuisse uiuũ de tot millibus ciuiuz vita donatum excepit. Ar
chimedem plurimũ illã miro q; uniũsum ipm faciens: Ceterũ in tanto tumultu q
tus capte urbis in discursu esse poterat. dum arcis sue lineamentis et formis quas in
puluere ille desperarat totus incubit. Introgressus intra diuũ ex militibus Ro. Ine
rapine sitim et impatiuz precipi memoriam excitabundus stricto mucrone supra
uertrem cogitantis ut nomen suuz edẽt subdebat. Is cui ensis atq; ensis mgens
animi cum conciuserat: ferociter pcinctanti, et quisnam is esset sciscitanti etiam a
liquid ridere ns cutanis oppositu quiymmo ein manu ne pulueẽ sibi suii confun
deret obsecruis multi contemptatione trato trucidandi fiuẽm prebuit. Cuius indi
gnati uanstulit: sibiq; qd unicam superat fieriq; potuit funeris ac sepulture curam e
exhibuit. huius etiam sepulchrum spera a chilindro in summo eius sculptuz et insum
multo post tempore dissectum et suis etiam ciuibus incognitus inter densissimos vepres
abstruum se repsisse et ignorantibus indicasse: dum in sicilia questor esset Romani prin
cepsq; eloquij Cicero gloriatur. hx tragz mõ hijsq; auctoribus oblatentem pissim in
uulgatam artis huius imitatiõn fabricandoz industria machinamentoz a geome
tria delapsa conspicitur. ac diuruf a philosophia neglecta inna militaribus ac mecha
nicis artibus infrumẽtis eusmodi enumeratu secernitur.

LIBER TERTIUS. De Astronomia

Estat autem Nobis sicissimo unde pandusse pro
fundissimã quamdã mathese
q; hx Tastronomiẽ rationi tradere disciplinaz: quã multi
oportunam quam maxime putant ad bellorz fiturorũ euen
tus denunciandos hanc namq; inter ceteros si nõ clarius setã
tamen eruditi antigit lucanus cũ timore rebus describẽt bellique

uarias

milcetur dux romanus. i. munitate
fenestra sibi destinatam in ultimes

uariasq; perquirendo. de futuros
arte. Siquis est.

aule necessarius huius disciplinę argumentis mentis tabiliter appropinquante Cesare
futurū denunciare. Inuit in poeta doctissimus. si carmen poeta dicendus est. qui
vera narratione res gestas adornat. seu historicos magis accedit. Saturni ma
tram ait solus in sui domicilio trono residere in omendam fore ait inquit. Ori
cladis genus o supi. qua peste puritis scintillis extremi mundi tempus instinxit
continere dicit. Sumo si frigida celo Stella nocens micuit. Saturni accedet ignis
Deucalionis fuisset aquarius in bri. Totaq diffusa latissent in quore tellus. Si
seuit cadit nemeus phebe leonem. Nunc pinetes toto fluerent incendia mundo.
Succensus tuis flagrasset arribus aether. Hy cessant ignis tuque flagrante mula
cem scorpion mendis cauda: chelasq puris. Quod tantum gradiue parat. nam
mutis in alto Jupiter hic caui arcasq pluitur denensq salubre. Sydus habet motus
celer. Cyllenius haret. Et celum mars solus habet: cir signa mcatus. Defuere si
of: nundaq obscura ferutur: Ensifer nunui fulget latis coruus: Imminet armo
rum cabies fenis potestas: Confundet ius omne manu: scelerq nephando. Nome
ent iurtus: multosq exibit In animos. hic furor. In hic igitur rex eo altissimas
contemplatione si quid huiusmoi occurrit. quo talis curiosis ueram stellae possint as
sequi positionem vel qualitatem pstite tempor. et speculationis sue iocundissimū fru
ctum capere tanta complen ardent voluptate: ut nīa hic omia eterna precipue
ac fortune munera: quę singuli anti faciunt tamqm erigua. a minima ab eis
contemnuntur. Et hac n. reliquaq. Primēdo. futuruq. ac speculationis arte:
simo ars illa est: potuisq. vanissimus animus ludibrium darissimos philosophos
simorumq. turos conflictari videmus ingenia. Namq. Democriti tecum pene ter
ram orbis peregrinatio fuit patrimoniq amplissim dispario. Platonis. Diogenisq
capitutas. et pythagore longa ad varias gentes peregrinatio. Vostanes uero et em
pedocles ad rabiem nō auditatem mō aut papiende gratia mangauere. cellus
verus q peragrationibus. hanc reuisi potentiere hanc in arcanis habuere. qm
ad diuinam pti tor simam quoq trāz claritatem gloriamq ex ipi abitra pues
tigatione rer. antiquitus et pene semp spectata atq petitam. Talem deo mileius
Inarigorem. gymnenuz. Xenophanem colophonius. Sidonius. Calistum. me
lonem philipus. euchemeuonem. Arathum. hyparcum. Adde hys Zeratem. Zeno
nem Dicearchum pipatetica. Cuttypus. Cleantem. Crisippum antipatrem. possido
nium. atq punctum: plurimosq alios: quos volutaria pauptas: iniuriae con
tumelarūq pessio labor. preter itineris. ingulae algoris. estus atus mediez
suscepto memoratur. p quibus eos. aliqui aliens et honores diuinos vel diuini
pres meruerūt. et omes quam semp vim contempserunt laudem. a immortalitatem
nominis. mortui sunt conseuti sunt. Nec uō solos philosophos in hic rer figuras fu
turas cognitione eiis studij et diligentie consulisse. S; omes fere nationes poten
tissimas res publicas res. p. Imperatores quoq maximos clarissimos reges. a principes ea
dem mente. et sua exercisse ut hys sme: que futura. minutime que varia multiformaq
sint ad maximas res gerendas uiqm sibi tuce accedendi putarēt: In quia ut primi

occurrunt babilonij et egipcij qui qm̄ nec domicilij tegebant. ppe aeris qualitatem. in
vallis in ea regione nubibus sub terra telum. solis ⁊ lune varios cursus ⁊ meatus sydera
ac effectus solo egregie notauere atq; inuenere cum ea separij ac liberius ceteris mute
rentur. Caldei deinde vna cum assirijs. diuina cali obtuatione sumo studio meditaꝰ
q; sciam cecidit effecisse. qua maxime reliquis ante celleret dicente lucano. Cuius
noscere fibris fata queat. quis polat aures. quis fulgura soli celi. fluet. et alsicia scrute
tur sidera cura. Aruspicum autē disciplina quo pacto. in omem ciam diffusa sit.
puenerit; ad extremestu reliosissima. habem. In hys ⁊ in adiuendis ostentis curiosa.
atq; diligentem nō facile dicim. nec qualiter transierit ad thessalas urbes. quam ⁊ ipa
britanni tanti cerimonijs obstuasse dicuntur. ut dedisse persis iudex possint. Apud eos
magos doctissimū hom̄ genus egipcij antiquiores floruisse. Ceteri testis ⁊ Aristotelis
in primo de philosophia libro. Druides huic quondam gallia telionum suae inter
partes. qui de sidere celiq; motu de terre mundiq; ambitu et forma de rimoteliū deor
⁊ prāte ac voluptate disserebant. et augurijs primi ac cōmū coniectura. que esset
euentura se scire. pfitebant. eiusq; disciplina. ꝓqm̄ in britannia cepta atq; inde ad
galliam translata esse cristinet. post tamen qui diligentius eam rem cognoscere uolue
runt. ob discendi causa. pfecti sunt. dbi annos nō nullos diu de diuinti. et ulteriori con
sumpsisse memorie. patrum ad. Diuinatoribus etiam utūt. et galate. qui apud eos
tum augurijs cum sacrificijs futura petiunt. quaq; plurimi cristinantes omi eis obtem
pante plebe. cum vb de rebus magnis consulit. mirabilem incredibilemq; fiunt con
sectudinemq; f. sugulant. n. esse hominem quo decidente cum ex casu tamen ex
membroꝝ laceratione. tum etiam ex sanguinis fluxu. et quadam antiqua rei obs
tum
servatione futura norūt. graecia uō omi bonaꝝ artium bonoꝝ matrix. ut aliquo mul
tam coloniam nusit. sic nullam quoq; belli genus ab ea sine suo. munime deoꝝ cep
tum aut suscepturum est. Quid lerturia nomine sestoꝝ inuenere fuit. portentoꝝ
ac fulgurū interpres. huicq; ꝓterea dei adiure ⁊ f sacrificij. dei a sacrificio ritu li
gua graecoꝝ thuscia cognominata. phrigesq; preterea qui auguria inuenisse creditur.
Celtam et arabus pisidas deinde pamphilie ⁊ umbre gentem nussam facio huic
omi cognitionē semp intentam. hec de varijs gentiū nationibus. nunc nobiliare
ni publicis sub teant exempla. In pmis ⁊ vehementissimis ac lacedemoniorum. hq;
enim augurē regibus suis decisse collegam. et assessorem. Illi uō sacdotes quos cla
dum nos quos ut aut cicero. mantes appellant. singulis eorum publicis actionibus. p
fecisse dicunt. Quotiens. S. P. q. Ro. cum armoꝝ crepitus celo audiri. cum p
digiose lapidū lateriū. feiri. aut hē sanguinis. pluue in eum cecidisse. Cum cli
pei ardentes emicuisse. celestes corone arsisse. cum e femina mutari i mares. quibus
omnibus. nō minū rei. p detrimenta iunere sperabant. nōne hys disciplinis cum
sibillinis libris. si phibent. in hys contenti omia quoq; ꝓ omibus in rebus plurimū
conducere posse arbitrabantur agendoꝝ singuloꝝ inicis. ꝓ bonū faustis. fele for
tunatumq; esse. psalmis. descendebam. Calcinteum seminis tanto honore apud eos
habetum. ob mam auspicij disciplinaq; qua. pfecto excellebat. licet alijs in rebus mul
eis

ut q; ad illustrem virum
exempla descendam

esset mirror. Vt pretenribus filon grauis inumerosissime classi pfectus memoret
Amphiarausq; et thyresias tam illustres eodem artificio ferunt: ut primū p deo
colerent secundus nō mō iuuenis hominibus pferret: si defunctus etiam etiā
homero dicente apud inferos Tyresiam solum sapere: cetera quoq; reliquos umbra
rum more. Vopisc et amphilocos Amphilocus regesq; quōq; in grecia Liguriorum
fama peruenuti. hic nō mirari posse aliquos polare iudeo, ubinā salcet urbis. R
aureliān augur optimū omiserim. Et piget reminisci: puder cogitare urbes
romam olim terra ꝛ. nubibatur caput auspicio condiram et florentem pōto po
tentis populi fortunam dubius credere maluisse q deo: cum sub regibus. et impio
consulari multis quidem seruis nihil absq; auspicis fieri solitum sit. nq comicia
nq; neq; patrum, pucationes: nec equitū consilia aut peditum descriptiones. nec
tōn denq; res militares: stuper aut recolens nuos illos tam celebres ac magni
ficos animū uolatib garritibusq; succubuisse fallacibus. vbinam dmiserim fra
tres apud vetustissimos Romanos. hoc nūquē celebratos: si de hys fatos nihil pter
nomen. hic nec pterea Cassandam uirginem Priami regis filiam: cuius illustris ad
mōm a magne rei nūcius fuit: polibum deinde queindam cornelium de quo est
apud homer. q multis achuos eviam petentibus et impiis filio suo: an furore an
aliter incertum est mortem pūcauit. Ego aūt omē qd vel fili fabula ē. vel fabu
lam rebolet. scient volensq; pretereo. Telautem astrologie fuisse prissimū. deq; spēa
primam nē hominē disputasse: qua ex re iusus ē eorum suf humeris sustinē. Zoroas
trem nō Bactranos regem. quem primū magicaē artes inuenisse nominatissimi
testantur: auctores: nōne ut hermodotus etiam tradit: Dion in quito de philosop.
libro. ex siu nominis interpretatione asiū constat fuisse auctorem / mundi principi
a sperdūq; motus curiosissime spectasse: qua curiosa siderum cognitione atq; cotē
platione pedes Athenienses aios solis obsecratione tirros ausae causis reddituq; q
ab anaxagore institutione prepit vono trepidates mens liberauit. Alexandro qd
Darium insequente aim sine defectu naturinq; loris mediisset auxedones dū
nimia sibi indignari: tanta solitione comoti sunt ut armis abstinere decreuerit:
nec eos cohibere potuisset Magni ducis impius: ni aristander vates nē ōne sabol
uisse sicut diui fracusanus turbatq; primum multū animq. Cum grauissimo et
crudelissimo tyranno Dionisio patrum liberare. Amiteta nate dicente. et cūctis
in medio rōn deficientis sideris reddente: nō ē cali caū de virtū. Argutiū quo
q dissoni sine crepitu. Cuius pauorq causeq ignaro Niciae. Ateniensius impa
ritus classem et pulcherrimū exercitū portui subducens perdidit. eorq opes asti
rit. Nec dire. L. Sulpicius gallus: qui cos: cum M. marcello fuit defuntus sine imi
nentem. M. Paulo exercitu contra persem regem. multibus metuq adimens fore pre
dicit. Nō me pretic Julii quoq cesarem. Astronomica rōne denos diei obsuationē
rerū supadiecisse: quo solis meatu partes eclipsis quibus sol zodiacū lustrat efficie
rent: ut tempora rō fluctuans fratius f congruere in annis: quam rōn vnuersi
tore computo sup intercalandis diebus emendauit Aug. n ut est septus in satina

omnem hunc ordinem cere tabule ad eternam custodiam mansione mandauit. Ne
tonem primam quoq; scelestissimus ac crudelissimus aliquin artis eius amantis
simus fuisse constat que ex aere est a stellis: ex aqua a spiritu. Lucretius ac pelubus:
inferor umbraq; colloquiis: multisq; alijs modis qui diuinatos in pnuntiis fortuna
sua res humanas sima gestiente potissimus impare diis concipiente. Neq; sum i
dir nescius Adriani mathesos ideo pitum fuisse. Ne de rebus suis ad supremu vsq;
uite sue extrum: ausa pscriberet dicere q; de vero helio vrgiliani illud: Ostendent i
terris hunc tm fata nec vltra esse sinent. preterea Alexandru seuer mathesos et
aruspicine artis pitissimus: deoscopium quoq; sumus. Tacidum cassius in his quaq;
nil omittentem. Tacodariu Antoniu helio galalu: qui et Magor colloquio d
debatur assidue: Sunt pter hos qui diuinis numinis sagionibus illustres habentur:
neq; id miq; quidem aim singulis omnibus in lucem datis. salua tamen firmitate si
tali genios esse quosdam ex eterle: salutiq; assignatos. velut actionis suae ingios
ac tertores. ad nullis paucis ipsis usos, multipluriu suae mrtutis suae splendore
conspimus et theologi: i socratem platonem q; libri ac auctores celebres. Cansenus
gallis. flaccus. Euchides. Apuleius. Trimegistus. Anneus florus. Ammianus. Martel
linus. Et menander. comicus in pinis et homerus docuere quos ex ominibus illud
accepimus celestes deos cum suis formis haud quaqm fuisse locutos: nec affu
isse pugnantibus vel inuisse. Ceterum familiares genios aim esse dn vsatos. quos
admonaliq. ac patris admonitomb. fieri plurimi dicuntur enituisse: Scrut
tes precipue que sepe dice solitum nouimus diuum quidam numinis secum esse:
quod Demonion appellat cui semp parierit nūqm impellenti sepe accidisse. tu
marime cum apud duellii infeliter cessisset Lachete pretore vnaq; secum pontes
fugam arripere. ac cer in compito: nec eo quo vlqui diuterent eius rei cam fastetan
tibus pmonitum se ac deterritum adeo dixit: tumq; eos qui alio diuterant: hostū
incursiones vitasse. Nec scrutem solum: ut diximus in hac diuina psagatione cele
brem fuisse creditum est. Et Talecrum et minoes. Cmones/ Zoroastrem/ hercuguz
r minia ut pirrhi bello Curiū fabricius coruncanii. pino punico Calatinii duel
lium merellii ludratiij. Scipionis maximi. marcellus. paulus. gracci Catones/
supiorem Africanum lelii/ Sillam. marium. ac ut nōnulli putant Cesarem q;q;
augustum multosq; preterea pter hos Romanos. tes. p. et grecos tulere singulis
singulares suos: quos nemmem nisi iuuante deo talem fuisse credendum est. Que
tō poetis marinegi homer impulit ut principibus heroū dicti achilli. Igam eō
m. certos dies discriminū. et periculos comites adiūgēt: Preterea libri deorum
aim pitie quales supra comenorau declarant ab his singulis hominibus quibus
dam consulli. qd quidem intelligitur etiam significationibus rerum futurarum que tum
iugulantibus tum tremientibus prendunitur: Tam si quidam talia prorsus tol
lentes asserant nilli sapientē comparuisse deos vel genius. vni decordes quosdam
ex imbecillitate homines in animi horrore aut corporis constitutos sina
nes r alienas opiniones attrahere. qui in seipis esse genium suspitionem hrit: ob

Vococatis id os cum sepe
paruerit

equidem assentiendum putares: eptum rõnibus defensus fuit imitatione atq; decepine
minxus: iusticion atq; brutus gravissimi uiri: a sapie studio dedti: nullam p offrdm
morbum ut abertantes aut facile capabiles ab ipo ita disposti genio fuissent ut
animis ac familiaritr retulerint: quare periculosum iter aditeris: hauld facile dixim de
tristissimis ne auctoribus hunc finorem comp̃untibus assentiendus sicut huius
hymnes, regna et extrata tesq; publicas gubnantes atq; regentes, familiares
genios ac numina sibi adesse dicentes: ut inferne elifiles; q; multaudines caperent
nouitate ac magnitudine rei: et opinionem dei deve commenti sint: que ipsi illis
quorum gratia fingebat salutis esse: Cuibus tracta ipsi mentis mopt; quispiam
dicet nõ oraculis fidem dare: aun uider nõ modo suimos phos: et humane ma
gistros uite: si latissimas nationes: clarissimos ipsos: et reges apud delphos: et Dodo
nam: a amone concurrentes; quis spernet sibillas: quas senatus et populus
Romanus in extremis periclis consulebant: Cuis sompnia neglexerit: cum sci
ret ut reliquos silean: lacedemonios ipos: quos nesio an, prime Romanis fortissi
mos; h omi et prestantissimos uiros iudicarte delmi dsq; adeoq; sompnio: curio
sos: ut scribit Cicero: q; qui eis precarent, non contenti ingillantibus, in phisyphe
plano fano ꝓ et in agro, ipe urbem sompniandi causa excubant: qua ueri in
quit quietis oraculo ducebant: Quid deinq; magos nõ suspet: sine quoq; doc
trina nemine quancumlibi talibus rebus ocd denatis: ad psaz regnum, pucho pos
se agnoscere: hos et alys eius noi ut dicimus cunc; pudentie modis agebatur insen
sata mortalitas fidens consultoribus infestis: nec dum tempus erat ex tum p tum
dis tenebris emergere, psequebat humanũ genus tunc diuina ultio sicq; inerti
tum pmebat ut si dici fas est: supstitionib; humanis celestis pscientia faueret: illos
uõ quibus diuine gratie splendor illuxit: aliud ute genus: alios; ritus decet ample
xi: et nom omem: ut est cuiq; tributa, p uincta in pperbus gubernandis erudien
dis, osimbus: spectandis effis: sompis sompnis: his conformandis, arbitris: fidem
bus tacendis: fortibus regis regendis: terris; quibus futura dmosamus: Demo
num obsequio a ministio fieri arbitrandus: et n. deceptionis illudentis plena
sunt quibus ut turbent omia et errores humanis pertoribus affundant eventi ut
illis subdolis et aperiosis pitis modis multa futura dicant: nec aliter ac dicuntur
eueniant: quibus simplicia hominis cuiosiores fiant: a fese magis ac magis inse
rant multiplabus laqueis pnicissimi errores: ꝓ ut facilius ualeant: lenusq;
consequant: qd in nos intendunt: dum illo p sepe: quibus obstrupefacti homines
fidem tribuendo simulacris diuinitatis ac numinis: inde fit ut vitam sepe turbet
sompnos inquietent, membra distorqueant: nalituchinã frangant: modos lacessant.
uentes alis terrent: inde est q; augure acto nauio Tarquinii tempore lapis no
uacula inclusus est: hinc nonnulli regnũ futuri signa pendant: Quo fit ut lucio
Tarquinio prisco tamã perenti aquila pileum sustulit: i cum alte subuolasset: di
tu uix credibile re capiti reposuerit. Quo etiam regnante traditur Cressam virgi
nem reliquias quas et omi regia mensa papebat ad virgines uestales ferre cõsue

mor

cuius

uimpro

di prescientie

nisse obtrigisseq; alii cum igni sacro eas imponerent repente e foco genitales cineres
iuuenis insurrexisse eamq; que ibi insederat / Tanaquilis regine ancillam Cressam
captiuam consurrexisse graudam. Seruiumq; cullum natiq; qui regno successit.
cui porro in regia accubanti puero. caput arsisse ipsum credituumq; lasi familiaris
filii Ouidio in fastis dicente. Namq; pater tulli iuliaeq; Cressaq; // presignis facie // matre
comiculana fuit. hanc seruii Tanaquil sacris de more patris. Iussit mouratu fide
diua fouit. hic inter cineres obscenia vba iuuilis. Aut fuit: aut visa est: et fuit illa
magis. Iussi foco captiua sedet. conceptus ab illa. Seruius a celo semina gentis
habet. Signa dedit genitor: time cui caput ore cruento. Contigit inq coma flam
meus arsit aper. Hinc quoq; q; iuno ingenius migrare sese romaq; uelle respondit
ad clarcie manum naui secuta phibetur: q; in sacrilegos: iuno mutata. et lo
densis. pserpina: et Ceres inlesia iuuicauit. Hercules q; de apio: Nec aliter hanuba
lis omina orbitatem oculi cominantur: flaminio exspicia periculum cladis pre
dicunt. vel serpens. Iuno vo demoniarches vbem romam pestilentia liberauit. Epy
dauro acersitus. aut aeneas oracilor indicio p nussam et questiram inuenit. ceili
q; in ea no eam nuuinuq; q; demonuq; nuci sedem statuit. Quid aliud agit in
sompniis pater anchises: quid iupiter et appollo. qui ambiguitate student ob nube
oracula. ut cum mendaces aut fallaces inuenti fuint. aliquo romi velamine suam i
tuen queant fallaciam: sicq; poti pere et depiauati arrore paiutati infundere.
ac fallere no desiuit. donec auditores suos. p trudant in sceps. Cui a seculis datum
phiere risa. Chesone an pyrho. uel lato: aut precedentium aut subsequentiu cuiq;
Nonne chesus apulentissimus. hydorum rex bellum moturus in psas. tali responso.
fertur illusus. Chesus Aum peretrans magnam puerteret opum iuu. Quo riso
hostium se uim puersur putans. pirre suam. verum aut accidisset eos dm oraculi
fusset. nichilo purus egisse. traditur cum pyrho. qui bellum romanis illaturus diu
delphos consulit. hec responsum. ut aut eumus accepit. Ao te eacida Romanos
uincere posse. Demens pirrhus sino intelligeret utra pars uicisset. dm oraculum
uideri. se disitus artifex texuerat. sic in omnem ventum pfuguz uitatis occu pa
uerat. hc inqiu adeo manifestas fallaciam pfert: vt q; qm sicut euitis idē aut i
Scimp fuiue stolidus genus eacidae. ab eo tamen peiuli absq; difficultate poti
ent. Illud etiam obscuritis. q; Chesum decepit. q; vel christum potuisset fallere
sic. n. apudi acteronem septum. Cui tamen ad postremu tota res cōmentica uir
et hx d poete fictum suspicatur: Illud ab historico rōnes afferens. pmū. n. latine
Appollinem uinqm locuta fuisse. Deinde pirrhi temporibus iam iam dsificari de
fisse. et hoc ultimuz ut eadem lr. ut eadem lr. pinulta irrisue dictum arbitror. cū
ut cuiq; no multum hys rōnibus moueor. qm in latinuz transferri. et et in carmine
insui potuit ambiguitas oraculi. greci solutis pmum vbis edita. nam si ad ligua
respicio. quemq; oraculis dicta sint. latine quidem apud nros de hys greco fonte
descendit. greci vel ab appolline. plato. vel ab illis memone mandata. nec linguay
varietas obfuit uitati. Ala igitur me acteronis no uolentius urget. Aut. n. hoc pirro

rusium in auditum Graecis Itaq; satis credi pōt hoc ab omnibus sic quoda iure factū
esse. De herodoto aūt quem Cicero ipse patrem historie vocat q suspicor oraculi fi
cto exterrit nō tam facile crediderim. In dubio igitur usum est. et utrumq; uti
gere et accommodanam de hac re nō preterire siuam. Illud etiam intercepsit inopia
bile q philippus macedo. ex eodem oraculo accepit ut tuineas sibi. s. a quadriga pe
ciliam pugnet. Audito. Ker anxius dissolut aurug p omnem macedoniā impa
ratē quam p opidum baeric an quadrige nomen erat. ut fatalem sibi spectū declinaret.
Vel ut quidam ferūt fuisse eiusdē. Crisicia tamen aliqs alio namq; minaci spectabat
oraculū. apulius. n. ga gladij quo eum mucronis transfodit. quadrige celatiram
ferunt lubrisse. Itaq; cuiusq; elegantes eludit. nil. n. obscura vīn. si mendac admo
nitio quasi rei capulo et nō cuspide moriturus esset. Ignius claudius is qui civili
bello pompeianis parres scutus est. De eventu rei dubius uanus castis. qui iam
tunc neglectus obmurmurat retentant apollinei. Itaq; premonē quēdā templi ve
tes in auditum compulsa solitoq; stimuli furore ferunt in hanc siuam ruisse. magis
huius minas Romane ne timeas. nichil. n. ad te qui in pace subdere cola. vel ut qu
dam alij. latus euboicum possidebis. Iuuenis. Effugis ingentes tamen discriminis expi
bello romane minas. solusq; queremis eu boica vasta latis conualle tenebis. quo ille
riso delir in pompiq accepto. plenior discessisse inde q uenerat. et nō multo post
apud laum qui euboeae cola dicitur aū supinus plumbeo correptus interiit
Ita subtractus bellis et sepulchro conditurs euboico fidem fecit oraculo. Scienq; nō
tato dictum est ab Apolline. Caue de tetos libere fideos seruis. gnatus ma ille mactabit
impie et omis aula aspget sanguine. si ille quidem ut pote psecus. que sequentur sententia
uera futum fieri verisimile: facti in prate eius positum. si abstinere uellet latus non
ut homo nesciis futuro. ab eo qui sciret quid agendum esset sibi fisciebat. Seuit aūt
nō sito dicente: si uertus in tempantia similē angius p oraculi qiēnthy. an adiustis
psis bellum suscipi conueniret responsum. Vacuus offensa deo darissima carissima
plebes armor. cohibe munima corporis omis. Deserimen sola capitis tutabitur umbra.
Scilicet. n. quod esset diligendus. q; optio penes hominē id uis qd sequitur optione
penes fatum. Nero cesar post bos potendi sibi mutatōm fatuis a. mathematicis accepit
quin ex concordes in eo discordabant. quenam. s. fortuna impio delectus experet
hys nerovis anis eger. Delphicus oraculis aspiri statuit. sic. n. sibi iusum est. hesita
tōm suam ab humano ad diuinū consilū transferri debere. Inde sibi trisum. Annū
tertium septuagesimū aū ere: qd cum audisset hominū mōsiderates. et ut trigesimū
oratis sue annū transgresso. tanto. tanto semirisi mestesat: ut iam nichil metues
et prospiratem et eratem sibi integram spondet. quasi aū pnuncaatu temporis
ab apolline mox nō posset. eo denq; et insolente uptus. ut pioissimū quidem reb;
quibusdam rebus. maritima tempestate depdiri affirmaret. eas ad se vel piscum
obsequio reusiuras. tabis intumescere cerouibus. cum subito destituus. ab omnibus et
ad turpissimā compulsus. mortem. unq; consilario dignus apolline. quinis vanissi
mus ille spis mendaciq; parentis. nequd ineptus uideur confiteis ambigibus. atq; are

prouidere. qd ipe nero supma illa nocte audito clamore multar: suum execrante et
galle nomen celebrante sero licet quiuit intelligere. ad infelicitatis sue cumulum
auctorem oraculi verificii opinari. Galba n. successor tertius et septuagesimus annum
tunc agebat. Admoneo nos aliquid obscerationibus q busdam consulere ute consulere q
runtur utriq nostri temporibus sacra sibi mediata cerimoniaq sublatis. ob hec omo
marine nulla vel plecta. et terribilia omia talia rey consulentibus responsa das. Cur
q longe ante nrm nim cesaris. ac christi dei et saluatoris nri natiuitatem. sicut ipsorum
auctores attestantur oblita pene fuerat pithy oraculi fides abolita aut qua contem
pti. parto aut quare contempta. nisi vel qua del vina vel falsa del eubia. vii prea pu
denter admonuit. Inconsulti abeunt. sedemq edere sibylle. ne forte parcat de periclit.
qd contentum abolitum atq antiquatum fuit. hec esse aut numen. aut sedem Apollo
ille pithius erat erat. quem ferunt magno pythone sternente metfecto. magnū vite
terrisq vaticinationis auctore. primaqem hic dem sedis et diuinationis et nominis
extrisse. ibiq eum reddere visa elegisse. ubi orta eū auctore ipa diuinatio indebat. E
ad sunculas aut quereneos dicentesq unm sedi ac loci eius aiaminisse tacta tempis fi
ferit et Cicero. ut dicat eos nō addiere. qd de ui diuina agit. que si est. ut iq aria est si
p nde lapu quasi de uno aut salsuito que vim sicum eum iminuit. vetustate. paula
tim euanescunt. Itaq hec. pitentes phos supficio sos et pene fanaticos appellat. qui ex
cusationes friuolas inopesis suis malunt exquirere uamusse fingentes. qm uisatem
ingenue confitei et erorem suu. vel se recognoscere. qui diutissime atrouenti ff
sup hmusce modi miraculis partim falsis. ut ipius culy ibiq utar. partim cau veris
ut fit in omi ozone sepissime. partim flexiloqui. obscuris. ut in pec egeat inter pte
et sos ipa ad sores referenda sit partim ambiguis. que ad dialecticam referenda sunt
in hmis aut ambiguis et plexis oraculis. hy maxime fallunt. quoniam pstigias a
ventate. pphani intelligere nō possunt. id q ab ipis attribui putant. templa. auctori
as. opes et euentus. psp psperos rey. denq cum ipoz nutu. sepe rein p. constet pi
culis imminentibus liberatam. que picula. responsis deinuenerit. et sacrificijs plac
ti aditerunt. omia illa mere fallacia sunt. Nam cum dispositiones dē pscriptant quippe
qui ministri aus fuerunt. interponūt se. in hys rebus. ut queriq adeo facta sunt. vel
fiunt. ipi potissime fieere aut fecisse iudeantur. Et quoties. aliq aliud. pro dei urbi
dui del principi. secundum dei statutū boni quid impedet. Ille se id factur as. vel. pdigi
is vel somnijs. vel oraculis del sortibus. cteris q. id genus ut diximus policeritur. si
sibi honores ac sacrificia tribuant. quibus daris cum id accidit. qd nece est sibi suma
pariune veneratiōm. Quoties aut picula impendent. ad aliquam inepram et leue
causam se pitent iratos. Iaris. Iuno Iuvroni. q famosim puer. In templo Iouis ad
exibias tenendas collocuerat. Et ob hanc cām Romani nomen apud cānas pe
ne deleruit. q si Iuno alui gaminedem verebatur. cur Iuuentus romana lint penas.
vel si dy triumdo duces vel principes curant. ceterum multitudinem negligit. Cur
vero solus euasit. qui hec fecit. et puiluy qui nichil merut. cessiq est. Itaq sibi id pi
culum qd imminet uitari pōt uideri volūt id placati. adūtisse. sine nō pōt id agunt e

ut ꝑter illoꝝ contemptum accidisse iudeat: sicq; sibi apud homines qui eos nesciũt auctoritatem pariũt: ac timorem hys disuniũt: et hys artibus noticiam veri dei tuti et omnis aprio omnes gentes mutauerunt. hac igitur disciplina obfuationibus superstitiosis quę ad cognitionem fidei conniguntur: secretas demonum formidanda. atq; iuranda est. Neq; illos ab hac grãe superstitionis segregandos puto: qui ab ipsi calde orum natione profluxerunt. qd ipsa est eorum genealoꝝ ratio ut patuit antea facta fuitq; ex ritu orationibus astrorum explicata. hoc est: quos effectus habent sidera duodecim stellę quinq; sol. luna. ad humanam rem conferre: Cum vero primus berosius insula. Cuitate coho considens ibi apparuit disciplinam: postea du studens imperator iterq; Idumapolus: q etiam no enascencia: si et conceptione rõnes explicatas reliquit aut arce diuini 3; superstitiosi nates impudentes q; aroli aut mertes: aut insani: aut qui egestas impar: que sibi sentitq; nõ sapiunt: alisq; demonstrare iniam quibus diuinas pollicent ab ipsis: Dachinam ipi petiũt de hys diuinis sibi deducant diagnam reddant cetera. Addo. quinto loco. spectate auctoritatis gratiatisq; poetam doctissimus flaccũ horatius dicentem: prudens futuri temporis additus extrinsecus alligatosa nocte punitur deus. ridetq; si mortalis ultra fas trepidat. nec non illud quod ait memento componę equis: et quid sit futurum cras fugere quęrere. et quem fors dierum cũq; dabit lucro appone. Et. ꝛ id eiusdem quoq; poete ad lauconoen. Tu ne quesieris scire nephas. quem mihi quem tibi finem di dederint lauconoen. nec babilonos tentaris numeros: ut melius quicquid erit pati: seu plures hyemes seu tribuit Iupiter ultimam. lacanus inter hos scrutis hyblis accedit. sit subitum qęcũq; parat. sit cuncta futuri. Metus hominum fati. liceat sperare timenti. Gratium hys septimus aggregauim. Quid cratina voluit hora scire nefas hoc. vltimo in loco. sequit hos Iunius Iuuenalis aquinas. et hys vbis: sub dei matrem tenet. del diuini oibi. Testamentum ingens: calde pulmone calide. Tractato armentis vel comagenus aruspex. pectora pullorum rimat et extra cutelli interdum et extra pueri facies qd deferant ipse. Caldei: si maior erit fiducia quicqd dicerit Astrologus credent a fiduciae relatum. Imoque: quoniam delphis oracula cessant. et genius humanii dampnat caligo futuri. hec religionis nive institutis et illustrium dicta poetarum illis similia subsequitur. philosophorum sententie scrutiniis potissimum qui in hac celestium scrutinio et causarum aditum indagatione ceterisq; coordatio fuit: cum hac intelligere nõ posse inuenirit: celebre id ab omnibus spatium in medium nobis attulit: qd supra nos nichil ad nos: sicq; prudentiam omni phisica qd de ne disputaciõm suspendens eo se contulit: ut in virtute atq; officio omis eius usu ratione intentio fuerit Tenentes phisicam neptus precessit contra tales locutus qd est ante pedes nemo spectat. culi scrutant plagas: facetis facetissima q; illa Cicerons in misto temere disputantem: nulla de re dubitantur cum quo mo dicor. et consilio desentendere quod ibi agatur oculis suis aspexit. multusq; prepint. Cane ut idem iquit Cicero. et in senectute sua hoc quidem cedunt et dies et menses et anni nec priorum tempus unquam reuertit: nec quid sequat scirl pot. Sunt et alie contra hec homm pretera

Hi hoc ad vnus ad vbi scientia

Scat post carta sequente vbi Signum .q.

philosophorum

HIH. q q veram stellarum positione cum quibus nascit consectentur & Aliqn eam peruestigent. p eorū inuentas conscriptasq; Regulas Tamē q inde conantur uel actus nostros uel mores uel eluentia prædicere nimis Errant profecto. Nimusq; magna dementia Detinentur. Et quoi non solū Christiane Religionis instituta ac fidei nre lumina Verum multa ōq; Veterum poetarum. Phylosophorum Illustrium. clarissimorumq; Ducū & Imperatorū dicta confutent. Ex quibus est illud imprimis Sateis in leris ad Mosem annotatum. Quādo ingressus fueris terram quā Dominus Deus tuus dabit tibi. Caue ne imitari velis abominationē illarū gentiū Ne inueniatur in te. Qui lustret filium aut filiam suam ducēs sūp igne Aut q Ariolos scisciteturq; & obseruet somnia. aues auguria. Ne sit maleficus uel incantator ne phitonis cōsulat. et Diuinos. et qrat a mortuis veritatem Omnia hec enim abominabile. & pp huiusmodi scelera delebit eos in ipsiū tuo Perfectus eris. et ibiq; macula cū Domino Deo tuo. gentes ille quarū possidebis terram audiuerē & Diuinos audiunt. Tu aut A Dno Deo tuo aliter Institutus es. Quis ergo dubitet. Hec nōmo capitalia. sed fidei peruersione que tanta diligentia diuina explodit. Sūt. Et illud idem leuitici Nō Auguriabimini. nec obseruabitis somnia. Nec declinetis ad magos. Nec ab ariolis aliquid scisciteminī. Vt polluamini p eos. Vir enim in eodem mauult siue mulier i ebus phitonicis uel diuinationis fuerit Spūs morte moriat lapidibus obruent eos. et sanguis eorum sit super illos. Nec minus ad Romanos Apicis verbis expressu. Quis enim cognouit sensum Domini. aut quis consiliarius eius fuit. Est ōq; illud Diuinum ac celeste consilium Altiora tu ne quesieris. et fortiora te ne scrutatus fueris. Sed que precepit Deus tibi illa cogita semp. et in pluriū operibus eius ne fuis curiosus. No est n. tibi necessū. Et ofte abiconcita sunt videre. Non e vestrū alibi scriptum Nosce tpa uel moneta que in patris potte posita sunt. Annuciate que futura sunt inot liaias. et scietis quia dii estis vos. Simile e illud Ecclesiastici. Ignorāt hō quod an ie fuit. et ad post futuru. quis ei potest indicare. Quid aliud sapie asserit. Cogitatiōes. n. mortalium inquit timide sūt et incerte prouidetie nre. Corpus quod corrupit aggrauat animam. et terrena inhabitatio deprimit. Sensum multa cogitante. Et difficile existimamus que i terra sūt. et que in prospectu sūt inuenimus cū labore. Que i celis sunt autem quis inuestigabit. Sensum aut tuū quis sciet. Nisi tu dederis sapiam et miseris spum sanctū tuū De altissimis. et sic correpte sūt semite eorū qui sunt in terris. et que sibi placent Didicerūt hoies. Atq teste firmiano no

hoc idem faciunt phylosophi qui disputat in celo quid agatur et eo se ipsum
iudice arbitrantur quia nullus exstitit q errores eorum coarguat q si existima
rent de censurum aliquo q eos deterrere a mentiri doceret Nunq quicq
de his rebus quas scire no potuit disputarent Nec in ideo foelicior putanda e
eorum imprudentia et audacia quia redarguitur Redarguit enim Deus cui
soli veritas nota e licet conuicte uideat Eumolpum sapium pro summa
stultitia computat Inquio Augustini et Ambrosii operosissimos ac ditissimos
q tractatus ac disputationes longissimas quas nec tempus exiguit nec reci
pit locus Nec requirit quisquis diuquantulum legendo profecerit Nota nepe
sunt Vnam Augustini uerum nescio an breuem magis profecam iniis ex
eo libro qui de Dei ciuitate inscribitur His oibus consyderatis inquit no
merito creditur cui Astrologi mirabiliter multa ueu rident occulto illicitu
sicu Spiritui non bonopi quorum curiosi has fallas & noxias opiniones
de astralibus satis insere humanis mentibus atq firmare Non notoscopi mu
tari et inspecti aliqua arte que nulla e Altera Ambrosii ipius ex eo libro
quem de obitu Satyri fratris nobis luculenta oratione Reliquit Eius enim ubi
sunt hec De solis cursu celios ratione phylosophi disputat Et sit q putat
his credendum cum quid loquantur ignoret Neq cellum ascenderit Axe
dimensi nodum oculis pscrutati sunt quia nullus eorum cum Deo in prin
cipio fuit Nullus eorum de Deo dixit cum pareret celum cum ipso
eum & eum cum eo cunctia componens A Diuinis preter hec ad hu
mana descendentibus permulta se ingerunt Illuitrii poetarum dicta
his sacris consentanea E quibus illud primum Antiquissimum & Acer
rimum apud Homerum proferendum Iupiter inquit Non mortalem
hominem Non e comuni grege deum dicque Sed Iunonem illam suam
coniugem ac sororem Reginamq Deum quam cominatione deterret Ne
secretum suum intimum audet noscere aut scire posse presumet Post huc
Duo siteris demandata sunt Duorum quoq in illa prima etate poetarum
Illustriu Pacuuius Nam si aue uentura sunt preuident eq pauet iouis
Rursum idem poeta ithis gulinquam Auium intelliguit plus q
Ex alieno iecore sapiunt q ex suo Magis audiendum q auscultandum censeo Accius nihil quoq credo Auguribus Qui aures
verbis Dictant alienas Suas vt auro locupletent Domos Quar
tum his Ennium Addideram qui uetustis illa & uenerabili facundia
hos ipios eleganter irridet vt verbis etiam suis vtar qui sui ostus ca
ficta suscitant sententias Non enim sunt hi aut Scientia

§ philosophorum clarorum sententie. Inter quos fauorini è illa melius ꝛ diligentius
ceteris quos legere potui philosophus. Fictiorum nonnulla facilime repudiã
tis atq; dicentis. Nichil n. ab illis audiri posse dicebat nisi graue atq; molestũ qui
aut bene respondebunt. qd rarissime solent: siquidem malas insuias ante tempus si
afferre ꝛ supiacuã sollicitudines: posita illic vitate adest hinc necitas. Ita nichil
prestare nisi dolorem posteriori reddere. Iubet hoc loco sustinere ꝛ qd commune rerũ na
nõ pateur tentare maior: fin. e offensione posse interfici. hoc è fauorini: ꝛ tut. cu
hec sunt ut omittamus supiores. Ad Crasso putas utile fuisse: cum cũ maximis
opibus fortunisq; floreret scire sibi interfecto filio publio. exercitus deleto trãs
eufratem cum ignominia et dedecore esse peundum. An. Gn. pompeius cens
tribus suis consularibus ctibus triumphis maximarq; rerũ gliã letatus fuisse.
si sciret se in solitudine egyptiorũ truncatum ut amisso exercitu post mortẽ vo
ea consecutũra: que sine lacrimis nõ possumus dicere. Quid uõ cesarem putas
se: si diuinasset fore ut in eo senatu quem et maiorũ pte ipe cauptasset i curia
pompeiana. aũ ipsius pompeij simulacrũ: tot centuriobus suis spectantibus
ac nobilissimis ciuibus partim etiam a se omib rebus ornatis truci. truciidatu
ma caeret: ut adeni corpus nõ inõ amicorũ. si ne suorũ quidem quispiam acce
deret. Quo cruciatu animi iterum actus fuisse. et certe ignorantia futurorũ malo
rum utilior est qꝫ scia: hec. acero. Possem ego antiquos ꝛ fortunatissimos. enu
mre uiros in huius sententie testimonium uocare: sed nec necesse. nec locus hic
longiorem digressionem recipit: ꝛ attigisse uõ ille clarissima. Sinaũt ut ad fa
uorini augmentacõm redeat. ubi bona pnunciant. duplex ãtradicta. espe
rationis tedium et peoguti gaudij extenuatio. Qd repentinus gratius. ac cu
mularius obuenisset: aut falsa dicent. qd qꝫm familiare et frequentissimus
apud eos. et sicerum infelica. ad angoribus. falsoq; metu. si felicia mali spes gau
tristiciaq; dbi te delusum sentiens torqueberis. Sꝫ oẽm igitur eiusmodi hoc mi
gatores sicophantes contemnendos fore: ad hanc fere sniam ut ꝓteream di
cerent qui expedire nobis omia futura nescire magno volumine conclusit ꝛ
Maxarchi philosophi rõne compellor. Is n. cum in birsam videret: trans eu
fratem omissam transcesset: Alexander ibi cum ut antea ꝓsepe monuit ut tã
qm falsa et incerta magorũ plicta contemneret. n. ab re. Nam ab re si fatis mgt
o alexander consent que pdicuntur: ignoti esse mortalibus. suiõ nẽ debeantur
i tiu tabulis quidem esse. Simile ꝛ id demonacrig etiam phi qui urẽ semel mtrues
publice mcede risa pbentes: nonne udet inquit cuiusi rei mercedem flagitet. si n.
tibi prãs est cou q fatali lege sunt constituta. aliquid cõmutandi. qdcũq; id est. qd fla
gitiũ pitu sane c. sinaũt dei nutu et voluntate posita sunt omia: quid tuũ nos nati
omnia limare. Demosthenes graecorũ armis ac tantis et tam pnpti uirorũ potẽ
tia confisus: in mentem adhibei oracuis ut vaticinia. iudicii pmisit. Cumiuũ dõ
memorans ꝛ pericolem. Alla semp formidinis et ignauie velamenta pretesse salubr
rimũ ꝛ memorabile est. id omibus hoc iuicar nasq; excellentis in astrologia. et i re

in mmoi

est

potest

gendi suis cuibus principi pstantissimi totum id quicquid est caldaicuꝫ pdicendi
genus repudiantes. Magnus quidam iur ecce sapientie pnuissis omibus fide nõ
inferior. Cato ille rigidus qui minam se ait op̃ nõ ridet. Cruspex aruspice cũ uide-
rat. qd̃ dictum ad omes eque augures sortilegos coniectores. caldeos q̃q; et ma
thematicos. ac totam denq; mantice conũr possunt pt̃. Spectatis. n. tempt̃ iep
ejus. quibus credulis hominibus illudunt deceptis. p̃sertim memoriam et usum
et mutua conscia mouere deberet. Quam ꝓ. quam elegantẽr cum esset con
siltus a quadã monstrũ ne esset a sacerdotibus corosus sibi caligas cum diceret:
respondit nõ esse id monstrũ: si vim monstrũ habuim, si sorces a caligis rodere
tur. qd̃ sequitur nõ minus. p̃fecto si magnificũ et sacra ac pensi plenum: Nam
cum apud prusiam hannibal exultanti de auctor commendi prelia pugnari
placeret: ac ille negaret. qd̃ ex ea phiberent. An tu prusia inquit hannibal utem
hinc carnis manus q̃ imperatori veteri credere: bueue sane atq; amplissimis
tantoq; principe dignũ verbum: ut pote qui hispaniam. gallam. ligurian. i
taliam denq; laceratam in facem eius ostendit vnius hostis iustissime ac so
ciissime extinctor monumentis ac victorias rex ponit in dignũ ferens. Cum
ad. cesar cũ a maximo augure et doctissimo aruspice p̃monetur ne t̃ affri
cam ante bumam navigia transmittẽt. nomine illius detrũ nichil faciens
transmisit. qd̃ in facilest omes adversariorũ capie conveniissent: contrario t
Regulus. Nomine augurio suaiuet captus est. et exemplis religionem tenuit
et sub iugum missus ẽ: pullos hinc paulus et apud Cannas tũ consis est. hec
horum simulacra que confirmandis auspicis et ũ genus cerebrosus affertur
tam inepta tam friuola. p̃sepe sunt. ut miles quidem. an. exercitu illius quin
quies. cos. planadum summope consilũ audeat: qui cũ esset imperator et augur op
timus. totum hoc mutiare auspicia emisserit: a quo ne spectetur lectica o prius
nec ab re iter facere solitus. vir. n. fortis. sapiens. de p̃cedat posse in vulga
tam dii et imbibitam ac ossibus in hẽtem opinem apta fronte discere.
Non eo usq; tamen marcello assentiendum. nec auspicia omo. tta repudiãda
reor. vt res magnas nullis unqm credam signis vel auspicis p̃uenire. cum i
volatus avium dirigat deus: ut vostrũ sonans: aut p̃ter volans. permax turbido
neam. vel leni futura p̃monstret: ut etrologi veteres et clari quidam auctores
tates sunt. Ouidius in fastis. Non ego te quinq; pueribus vincere cesar. Si uerat
auspicia signa mouere velim. Sint tibi flaminia transmenaqe letora testes
p̃ volucres signa multa mouere deos. dni. preclare de hoc quoqꝫ de alys. Ceo
ret signa naqm ondunctur ab hys rex futurae. In hysq; signidem erraut
nõ rerꝫ natura: si homm coniectura peccaut. Nec etiam postremo. p̃ter hoc
rerum futurae signo est. ad rõne signorꝫ vel planetarꝫ. Auctores hy fuerũ
nũ aq de singulis quibusq; pollicei possunt vel audere. In septem nauq; sidera
de quibus aũ dicunt. et que ab incessu vocamus erraticia cum erent. tũ nulla
minus certe considerationis. nichil hõt nisi fm commune regimen i mũdo as debi
tũ

ne audere

p intelligentiam septuplicem sbã extra consistente virtute sibi coniũctam sci
mus etiam ne vnum auctatam p signa pretereamus intratu eos fateri solutos
q quisquis aquarij signo in lucem editus sit. piscatorij ministrium sortiet. Cete
piscatorie enim Zetula nõ habeat quis eorũ dicere ausit: qua nemo illic in stella
aquarij nascitur: Rursum cũ pluri mos: quos na sa signo libre nouint. tu pezi
tas fore putent: quas multarũ gentiũ, puinice ignorant fatantẕ nece ẕ. Iur
m eis hec signum deesse: aut effectu fatalem nullo modo liberi: Pstarum aut ac la
cedemonior regel. cum p genus eloquentẕ: Regumq; filij. mio eadem q; sed
cum suus commune degentibus nati ad regnũ pficiant. quod rõni hãt: ne seruit
qui secum eidem momentis horaq; ac temporẕ fuerunt genti. oino in futuro cõ
iungentur. migrentẕ. homines etiam diuisarũ regionũ diuisarũ etatiũ: sub vari
is ẕ diuisis sideũ motibus gentis. aut opidorũ expugnationibus aut collat
signis aut eadem classe fluctibus obruantẕ: vel alio quouis modo. eodem tamen
gne mortis eodemq; momento temporis interimunt. ut in Camensis pugna ce
tigit: quomõ momenta nascendi singulis secũdum stos attributa. suas leges
habebunt: Idũsabitur hor. iudicijs astrorũ. forsan immensa altitudine discreta
m duo ẕ septuagintã signa: p reu aut aãa effigies. in quas digessere celã periti.
posse etiam fieri credibile est. in finito stellarẕ numero. vt alia signa pari maioe
vel minore prãte fuerint quibus recta ac perua obstinato pfia nõ queat: ut eos
homines. cerue posse ut pipe exupantiam vel splendoris vel altitudinis. cũ er
quedam sidera ac quibusdam terris conspicant. eaq; tuta hominib. nota sit
eademq; tpa ac omni terra alia nõ videantẕ aut sint alias: ut camo pus oino ignotus
sinia. est. n. id sydus in genus noctibus lucens elatẕ maxime nuc: Cuius rei si
aliũde fides abesset. ay. manilius libro pmo. astronomicon pcellentissimus restis
dicuo inquit tria nõ omnibus omia signa conspiciunt. nisqm inuenies fulge
camo pus. donec ne mlacas p pontum veneris Cum oray. Cum tracẕ consist re
rum ambiguitatem confusoeinq; elam pnosam. et talũ potius diuinationis
pnunciatione gnari. q; certam conducibilem consultoribus cognitionẕ: cũ n.
rite cnant nichil prpiant. michilq; veniat hor. que sti lubricij et fallacibus cõte
turis deliruantes: ac velut ebry politerent. nisi tarẕ forte aliquid atq; fortuitu. qua
lia etiam alij cmentiri volentibus elabuntur. ẕ excadunt. Nullo pacto sigismõ
de pandulfis intendum esse tibi rece sstus modi sup stitiosis hõm sti judicijs q; diu
disciplinas in te optime calles. studijs mediocrib. ingenijs frues et arguciis apmle
delectaris: maxime cũ clarissimos quosq; etatis huius Mathematicos. horoscopos
simos ẕ astronomos. more maior. tonui ẕ mulcie ad futura p sagienda re pene
imp habuisse. et habeas. Tantor. tracẕ uirorũ tam eruditorũ tam illustriũ exãplis
et auctoritate ac rõnibus fretus nõ minora diuinationis artem. qua quis
de futuris omibus soli deo cognitis ad interrogata singula veri videat: aut oi.
nullam ẕ: qõ socrates et eũ sequuti. antiquiẕ academici. quos eosdem et ptra
tereos noiamus asserunt. aut esse: si nondũ fortam aut opiom quamdam. pinde
vanam hominum consecutum atq; iudicia q; maxime fallentem

um quoq; sigismunde pauidusse i
necesse est.
quem alij ducem ⁊ imperatore pficimus nõ hãc quasi modo
dicimus bonam artium institutis solũ: verũ ⁊ legitimi iuris
⁊ more maiorũ ceremoniarũ et sacrorũ erga deos: contentionũ
controuersiarũq; inter homines dirimendarũ iudicez: ac pinebel
lũ iuste gerendi dnm esse: bellum n. iustum est: ut m re. p. mqt
Cicero. qd denũciatum ⁊ indictũ: atq; hr ipm qd aut repetidam: aut pulsan
dorum hostiũ causa geratur. legitimi iuris munus esse etiam dicimus ea
iubere q̃ fiunt iuri fortis: ut nõ deserere locum in acie. nõ fugere: nõ arma abicere:
et ea q̃ fiunt companis: ut nõ cõmittere adulterũ: nõ flagitiũ facere: et ea q̃
fiunt manusten: ut nõ pulsare nõ iurgia excere eadem mõ ipsi alias iniuriates
et uicia hus iubere alias uetare: esse etiam pter hec quedam belli iura: ut i indi
de pe pugne solemnitatem fuare: deinde pu.m federum pacissiõm relionẽ sac
mentũ. iniuriq; ãa dãisionem. dignitatum ac pmiorũ et bonorũ gradũ: Quedã
porro esse que uri facere / ita pari fr fas: ut sata ceuri: diuiti tecta: ddas hõim pe
cuniaq; agri: aliaq; id genus: de que de frugibus cauta fiunt legibus: in quaz. esse
fiunt qui putent primorem fuisse lacheuni: quedã enomachetũ: nõnulli qui hui
parte oriũdum. Zeleuchũ alij Radamanchũ: siue lycurgum putant: Quidã oiz
Cereremque frumẽtũ: cum antea glande vescentur suente: molereq; et consere
re terra ⁊ aliã sialia: ob idq; dea iudicata. ut Cicinus Tingedus: in suo poema
te affirmat. hanc alij gliam alij gentis alij gentis ebreorũ dua fimaq; pbõ moysi
tamqm iustũ magis consentaneũ: fiale consentit. lycurgus. n. et Zeleucus. cesq
qui apud greos mirabiles fuerẽt atq; nouelli. quantum adhunc ipm nomẽ
moysen comparum esse nosscuntur: qũ nec ipm nomẽ legis fuisse: olim apud gre
cos fuisse agnoscatur: et cestis homerici est. qui nusqm in diuino ope eius. hc usus
a nomine. non. n. fm legem. si in definitis suis: se regum pceptoũ: pdis regola
turdũ etiam multo tempore pmanere: tantũ moribus utentes: et nõ scptis et mul
ta deinq; sempsectũ euentum casuũ pmittentes: phroneus etiam ipe secundus argi
uos. rez. a quo fourm fonsecq dicendi genus deductum putant: ut argiui certa lege
ac iudicij regerent: sercentis ante bellũ troianũ fere annis mẽ greos pnus ante
omi effecit: si mõ illa que apud platonem in phmeo. chus chucias ex solone comemo
rat de legibus saltiaq; multis annorũ milibus ante phroneũ fabulosa: cõmentia
a esse credamus. Nec me preterit. Apud pscos greos / sidem legiferum appellatum tam
qm pmũ legum inuentricem. Egypcis aũt pma septem legum monumenta. pma hec
siue Trismegistus dedit: quem fortasse quispiam in philosophorũ numẽ computet: q̃
qũ in deos relatus Mercurij nomine ab egypcis honorẽ. secundũ apud egypcios le
gum lator dicitur. vir. p prudentia excellens. Sasochis hunc et ad deum reliqiem coluẽ
q̃ multa probat legibus addidisse phibent. Tertium Sooshin regez tradũt. qua ad

ad suiteis

rem militarem et belli munia plurima contulit institutis suis. Qui scribit rex bucho
tulisse leges sapia ac usu rerum exptus qui et iure regum leges dederit et cõmenta
rium iudicaq; constituit. Post hunc legibus multa addidit Amasis rex quẗ tradit
et de hijs que ad monarchiam pertinent deq; oim egiptiorum oeconomia pœnisse. Mi
nos maxime optimuit et paulo ante eviam capeam cretensibus leges dedit: ut pata
dius memorat: qõ plato falsum esse commenti. Spartanis uõ qui et lacedemonij sp
leurgus primus leges et apollinis ut aiũt auctoritate confirmit et qm̃ leges sep
tas nullus Lycurgus tulerit ut alij phibent. Nam tamen ex hijs que retro appellatis
afferam que in eosdem hostes militare phiberet. ne sept pugnando consiesacri. belli
cosi redderent. qua in re Agesilaum regem maxime positou tempore secutum sunt ut
pote qui continuis et frequentib. in bellum incursibus ac pliis Thebanos resistere
lacedemonijs edoctis. quare saucium Intaliades cum utiens pulchum tuc dixeri
ne mercedem inquit abeliamus recipis: qui nolentes ipos. neq; sreuere pugnandi pi
etam docuistis. huiusmodi sanctiones reel thetis libuit appellare: quasi ex deo decere
re. deinq; oracula quedam esset epitotis arbiq epitotha: rex primus ex posteris pir
rhi Achillis filij. reges leges senatum magistratus amniosq; politice iure format
pmus instituit. Iranecis Cathrastes. Ceris Zamolchis pitacus Mytelenei adi
serentos elegios usus. Carptim de legibus ad eiusdem conspicit: fuit et alter pitta
cus legifer: cuius et fauorinus et demetrius meminit. Athenienses uõ aquibus nũ
et leges orte atq; in omnes terras distribute putantur tulit tigidissimus draco: quas
et lex tpi mitior Solon sapiens inuis septem. et legum scriptor. et septer. qui aspiran
tem magnitudinem q; penaq; abrogandas curauit dna. n. fere omnibus mors pena
pdefinita erat. ne etiam qui acij damnati essent capere plectrentur et eis qui oleum at
fructus furripuissent idem suppicium. qõ peculatoribus aut bonitatis constituerun
esset. Obquam causam illud renadis a deinc platurq; qui deamnẽ nõ attumento: sed
sanguine leges descripsisse dicit. Inter solonis aũt leges. quas plures fuisse constat. ac
omnes quidem sapientissime latas. illa pclare statuit quibus athenieq; quoq; pima astriga
ta moderatione coerent: ei qui in olimpiad nuasset quingentas drachmas: qui uõ
isthmo centum dari constituit. eademq; tõne marrammibus et pliis. qui sicubu
issent pmus esse illustrandos esse corũq; filios publice enutriendos sim erudiendosq;. q
sane animati singuli fortiter ac strenue in bellis dimicabant: Sic polyzeus: sic Dine
agirus. sic Callimachus: sic omnes qui in maratonij expugnatione pugnauerũt: e
sic pterea ar modius. Aristogiton. chilades. Innumerabiles q; alij. maxime aiũt Ale
xis comicus athenienses ait oportere id laudari. q; oim greco. leges cogũt parentes
liberis ali Athenienses. nõ omnes nisi eos qui liberos artibus erudiissent fuit etiam qm̃
in macedonia lex: eum qui nullũ hostem interfecisset capistro angi debere. Et qõ seuerus
in bello ubi pmũ qui homiem deiecisset: eius sanguinem de bibere. in alte pen. pp pdie fi
consuesse nisi ad regem necrotq; oim capita deiudicent. q; nõ nũqm̃ horrendus dictu
piraguntes: deauranteq; ad perula deferebant. non licere etiam cor. cuiqm̃ solempni
bus epulis piteram circulatam accipere nisi et qui aliquem ex hostium quiq; nuo de

medio fustibulisset. Apud gallos sic etiam pabes omes et armatos omni lege cogi ad bellum solere ut qui et hiis nonnisi sine adeuenire in eis conspecta circifuse multitudine affectus omni genere cruciatus necnetur. Atq; ut ab exterris ad domestica alia cadat oratio: quis nesat italas leges dedisse Italiis quendā deorum regem. a q̄ mutato nomine. p deorum mali sine vocati. olimq; illa maritima: que è mē sillanci et lamentiu; sunt; Italie nomen primo accepisse. hunc q̄ itali pm quidā hominem eadem agricultuam deorum docuisse cum prius essent pastores: nagi ac palantes. Illisq; cōmessiones dauisse primū legesq; dedisse posuisse: quas eidem nonnulli. et quidem doctiores mali italie. ex sarmniis Romanis id quirini: Nam cum agresti quadā more in italia etiam uiuerēt ius genus mederie. dissipsum monibus altis. Composuit. legesq; dedit. latinimq; vocari maluit. ius qui latuisset tutus in eis. Hic id cum post fōtis interempturus solus potuerit impio. Iura dedit. plo: nec re aliqua pterqm legibus posse euadere vnū in corpus multitudines vnū in corpus est: plin tūc romanis; qui nouatunc pastor commenarijs collumione collecti eunt. Romulus in pres triginta diuisit. quibus postea addere sunt quīq; eisdem curias placuit appellari. q; publicas curas gerebant. Cum in illis vniuersimusq; patris pili. ro. quid gererentur: ita ut in sua q̄q curia sacra publica facerent: fortasq; obseruarent quibus singuli curiis curiarū nomina virgnis imposita esse dicūt. quas virgines quondam romani de sabinis rapuerūt. q̄ id consulerent ex plo nobilissimi centum senes delegit. quos ab eorum senatores. ob pretatem et in similitudinē aire patres nominauit. quoq; filij patrici sunt appellati. Tres equitum centurias instituit: quas suo nomine Ramnes a T. Tacio tatiensis a luci commione lucis: q̄ huius denominato auctore luco mortu è appellauit. Equites etiam armatos trecentos: qui celeres vocarēt: cum pace tum bello stu ad eius etiam corpus huic Tribunii etiam qui ei parerent appellauit. Reliqua id multitudo Reliq Regem in bellum cunctis sequebat pedes. vnū sol aūt milites appellabant. Id n. uti postea atq; in pūrta auratis ornati calceribus et aureo cingulo. q̄ qui erant in certum equites et pedites nulgo simul omnes sine discrimine apud veteres sunt milites appellati. Hunc deinde Romuli seruus Numa pompilius pomponi filius et curibus sabinis opido accitus ad regnum qui Romanis plin ut pote fer relione mollitur fidem pacis ac belli docens sacris pluribus p eum instituis. Nam deos sent eadem et vocant iano genuino edificauit. Augures flamines mas. Dialem martialem quirinalem. t salios martis sacerdotes. pontifice maximū creauit. leges plures tulit. ceremoniasq; calumq; dem deorum mortuliis. obquam tantum instituam et relionem animo et bellū inserte ausus est. Extpit nāmq pompilius Tullus hostilius. Romulo fertior: qui plin iam quem ac legibus assuetum ad bella t arma reduxit. Idem enim militarem disciplinaq; artemq; bellandi condidit. ac debellatis etruscis. sellam curulem sitor est. et togam pictam atq; pretextam q̄ insignia ingratuū etruscorum erant primus ut rome haberet instituit. huic successit anchus martius nume pompilij ex filia nepos ac relisioni auite q̄ simillis. hic ut bella geri aliquo ritu pie ac sanctemdicta uderent. ceremonias lege quadam instituit. quibus t feralis t pace parata

arbitrestus

deinde

qui essent ad eam rem ligati: hoc est ad res reperundas aun bellū mouerent utrerentur. Regnū tenuit post anchum tarquinius priscus: qui omia quibus impy ciguntur omnū
rerum per insignia sumpsit. et cusia inde nāq; aureus: a triumphalis curuis et ex qua
tuor tunice palmate fasces eburee citrulef phalere anuli ac paludamēta sumpta st
regibus prelis. Duodecim ectrutre plis p oim sibactis: post hunc: Seruius tullius
quinū pecario regnare cepisset. supium tamē rere ministruit vbe quadrifari
am diuisa. regionib; collibusq; qui incolūt et tribus eas pres ut ego arbitror a tributo
appellant: Ib hx classes. centiriesq; costitute pedtum et equitū huius tempre Ro
manor. cuiusq; qui arma ferre possent censita esse Octuaginta milia. fabius pictor au
tor est. Ab eodem census constitutus: diuisit namq; ciuitatem nō secūdū regiones: vm
secundus censum vnū capus faciens cor. ciuium qui censum habebant supra centū mi
ia ers. Aliud corpus censum binum a centū milibus: Ad septuaginta quinq; Tertium
cor. qui a septuaginta quinq; milibus: et tra descendens vsq; ad quīq; milia pueniet
infra eum nūm sine censu reliquit quasi tenues et impotentes: Sic censu aūt q domi.
et militie subeunda forent onera constituit. Quia nō patrimonia vel augetur vel mi
nuitur singulis quinquennijs: in quinquennij recensen statuit: Idq; quinquennij lustru
maores dicere: Tarquinius cui supbo. et moribus cognomē inditū est. postremus oim
fuit vir iniquissimus et seruentus: ad resq; bellicas fortis ac prestans utpote qui urbe seuitet
et turpi arte in dedig deditionē redigēt. Sextus aūt regibus anno et quinquage
simo: ab urbe condita trecentesimo et ultra. Creati sunt viri decem ad leges cō
dendas: nouis quidē ac sūmo impio ingratus: a quibus decem tabule pnū edite
centuriatis comicis plate sunt: similq; demde due sup addite: ut omē ius quiri
tum consectū. Duodecim illi tabulis ad iniquem absoluerēt. sicq; a decem viris
leges decem vocales. quibus tabulis duodecim ē nomen: Iuris fuie ebur massis i pub
lico posuerunt. Quas tanti fecisse Romanū populum memorant: ut illis quādiu
Romane stetit honor: et innocentia pudicitie contentus fuit. Sed cum crescente impro
bitate nr peccatōnē prudentiu p consiciendum recepte sunt: quas quidem iu
ciuile nō legas libuit appellare. Et hx fuerunt: que ius agendi sine solempnitate iste
tute: quibus sicut et interpretationi collegium pontificū pēdebat institute: quibus si
cut accesserunt ad her plis plantia senatus consulta, scita plebis, edicta pto. risa pu
dentiu, et translata denū in principes: legis regia Romani pli prātē cpit. ro pri
cipi placuit legis hēre vigorem: hx legum pgressu multa clarissim romanor. Con
sules. Tribuni aut censores ferendis legibus auctores fuere et a quibus leges deno
minate vt consulares tribunicieq; Iulie Cornelie. Nam sub octauiano cesare suffecti
consules papius et pompeius legem tulere que a nominibus appellantur Papia etiam
pompeia. Sub eodem quoq; imperatore falcidius tribunus plebis legem ferit. Et cu
nomine lex vocat falcidia. Sequitur quoq; legem condidit. que hactenus acquisa nū
cupatur. sic Iulia sic cornelia: Gaviniana etiam regula etā legibus ab triumphi insta.
quor nomen quoq; adeo clarum adeo celebre est vt nō solum vbē. si orbem pene torū
sinis temporibus pstenna. postea vō media sua ac splendore illustrauit. Nam vt pseu

actiones

cons

1 c. 1114

ac censorum illum ꝓtor preteream tanta fuit postilo ille uricēsis habitus reuēn
ta ut eum. Cum cesar a subsellijs in carcerem traheret sima cū mestitia. uoni eius
dna cum senatu tacti atq; afflicti omnes sequēntur: ut que in sacris laudisq; flo
ralibus. quibus mulgatur corporis meretrices nude more veterum mimas fringe
bantur officio: et in conspectu pplī usque ad satietatem inpudicos luminibus
cum pudendis motibus demebant. Veritus sit plūs romanus solite lasciuie lu
dus petere qm forte cum metro uenerat in theatrum. vū martialis in epigramma
tum suoꝝ limine inquit. Moseres fecisse dulce cum sacrū festo sq; lucios. n lucē
tam mulgetur in theatris Cathos secure venisti. In ideo tū venerat ut exires.
Leg minus n. eum plaudente pplō postea quia ex funonis familiari tamen una
sedere pariam sua spectaculi confuscudini impedūto esse intellexit e theatro
continuo abysse abeuntē q; pplm prisum ludendi more in scenā reuocasse con
fessum plus se honoris maiestatis et reuentie illi uni deberi. q; sibi vmūsos vm
dicare. Questores aut ordinis. q qui sua lisi postiran demandarent. Inter alios
iurisconsultos plurimos fuisse constat. et quidem celeberrimos quos scripta. lui
diui namusa quadraginta et centum libris complexus est. Ex hys ofilius et neru
ambo doctissimi, et equestris ordinis ambo fuer. Ex hys furius sabinus, quaq; fuit et
publice primus scripti. Ainto alterius Coniciunt. Labōnem tributus. et alienum. pe
terea. n alios. innumeros quibus quasi stellis quibus clam leges fulgent. quaq; consi
lys multi sane primaqui sunt mpnim ad maximū felicitatis cumulū. pueere. A
drianus. n. Iulio celso. salnio. Iuliano. paseo atq; naratio vsus est. Antonius pius
vindio uō salnio valente voluio. quaraino. olpio marcello et labeleno. ay. Inte
nuis philophus: scenola scripto Iurisperito. Alexander seuerus fabio sabino Iu
lio paulo. atq; ulpiano: quē inter ceteros tanti fecisse constat. de nollius Iuripe
diui litteris mandauit. hunc principē ideo simili imperatorem fuisse q; ulpia
ni perpue consilys rem p. receritbus studijs fretus et morbus fustissime pri
ceps. Sigismonde quantū sanp hec etas ura tulit vegni tui summam regimen et
curam ac gubnationem tanq; in optimus pplōr pastor hys omnibus contubsistq;
nō callidi, nō seductosi. nō ad malū pronei. nō virtutū fusse. nō luxu pōti. non e
tuteq; nō facinorosi. nō scelerū ministri. nō mopti. ac puniciali expiatores
es scenes. sapientes. si solitū fuerit. pij. sancti. et qui haberant illud in aio sanp ve
tus ꝓpetum. deum sequē. n qui nichil detinerent. nichil mentirentur. nichil menti
rent fingerent. de perentur existimationē de celoua tuqp manclata. more p
sa. qui mūnēri sunt. aliud q; tradetur a principe sepēnūs plūs referentes. nec e
partoy vegni imitarent. quos nō pōt quisqm sine mūne salutē. n ne posteris
silentio obuiant. quos consilys tui humoꝝ quoꝝdam nomina ac dignitates re
censere nō alienum erit. certo. n. ante omē pīpuū & pniarū ingratus hō
nori deuis. e. iustus. & antiquissima ac excellentissima Comitē vbys Rome familia.
ea utte sunt nuntiona ea integritate. ea relione. ea iunq; etiam. n pontificij oqm
tione. ea denq; eximia. n materne et latine eloquentie copia ac suauitate pcitus

uetum

gl ingos

pcitus

Vt hac nostra etate ea nõ nisi celitus p eum nobis transmissa. mito atq; optimo
iure existimari possit. Fuisse inter hos porro quasi maturinũ quodam sydus
Jacobus Anestarius burgensis iuris nõ solum ciuilis et pontificij scientia clarus
ceterum bonarũ artium et optimarũ artium studijs ptissimis. ac in maximis quib
p gerendis rebus qui aptissimus: ut pote qui cũcta dicam ac principaq; consilia op
time nouit et animi ingenij et eruditionem Jta laudem. ut hac laude cum eo nemine
comparez. Jta admirer. ut magni michi nesaio quid potendere in posterũ videat.
Cum ad quamcũq; aũo se rem coferunt. In ea facile ac breuisu acumine ac nobilitate
ceteris antecellat. Successit dem de equestris ordinis et primarijs pusle vbis
Vir magni ac pstantis ingenij. multaq; lectionis ac litterature. sic omibus consilio
psicij virtutis omis. eloquentie penelope conspicuus. vt eo nõ solum vrbe nra. ve
rum Romana etam si prsen illa maiorũ gloria manaat. nõ minuria gliari possit.
Accessit. ꝑ loco et nobilissima dicerom mtiu familia Franciscus vicecomes equestris
et ipe ordinis. p paucos iur magni pensi. magnoq; rex usi attrius. ꝛ experientia im
ta pclustris. Sunt et alij plures equestris ordinis. a spectate nobilitatis viri do
ctissimi philosophi et oratores amplissimi. Se quibus ad felicissimã regni tui du
turnitatem opportuna consilia. litterate mtiones. ac docta colloquia haberi. fiat
lime possint atq; componi. DE MEDICINA · C · II ·

Neque tandem Medicine rõm intractata relinque
mus. tam et si maiores iũ virtu
tum oũm cupidissimi minus ꝗ par erat eam celebrasse forsan usi
sint. Est. n. aut doctissimi antiores tradũt. nõ solũ ob morbilac vel
nera. remedia. quoquomõ corpora debilitari contingat. vũ sicubi
dum tuis habendus est cratus. ob salubẽ castris locum deligendum huius rei hrda
cognitio. Deteri rõm in sice ipa tempora reuocando. In hup. n. locis quibus suspicio
ceteris hominesaut opida statuia. aut castra construebant. pecoribus simolatis. que
ibi pascebantur. Jeruora inspiciebant: a si integrum. a solidam cor nãm inuenie
bant. et aqua et pabulo. munitione constituebãt: si nãt uiciosa. Idem in hu
manis corporibus. ob pestilentem loci cibiq; copiam fieri posse credentes. transmi
grabant de regione in mutabant. querentes omibus salubritatez. quam si. pter lo
cor discrepantiam. terraq; dissimiles. pretereat. pa pere haud quaqm poterant. ꝛ
fama et violentia disone corporis atq; cor. colore facile consequebantur. a magna
de hmc etam industria maior institutio quendi fontes qui si nisqm pspo. et in
pspmpteri sint. plures q; dies castris imorandum. hus signis. hisq; notis. et rõmbus
vbi nam latent poterunt Jenosa. Namq; viuentiũ in primis herbarũ copia. arbo
rũq; pcerita. iuaniatem indicant aquarũ: cirs. n. quibus dulcis humor nõ lõ
ge subest uberis quoqdam germinũ semp arridet. ut Juncus arundo. rubus. sa
lix. alnus. multumq; alicui loco pestere mtimbant. nma. Sunt alia huiusce rei
cia. a. cũ nocte aduenientes loco in alitudinez pedũ quinq; de fosso. testaq; e figulio
ope cruda. aut puncta. pelui crea coopta. lucernaq; arrlente conceniata. fodib

mgenij

Candidus

hic et deligendis

inde tecta: si figulinis vasis humidum: aut sim ere sudor del luerna: fine de fetu oler re
stincta: aut e vellus lane madidū repiat: nō dubie, prinitur aqua: Adduit q̄ etius
multo est aīs ortum solis longius intientibus q̄ de edito quidam speculant in celine
spēn quendā nebulosi exhalatione tenuissimis fumis qui quanto fuit altitudine īoter
tius ad summū tanto minus humorem delitescere, pfiteātur. Octo etiam solo intuente
talium rerum curiosi: et ubinam supra eium volitare pspicuchnē conspexīt musca si: nē
pmitine facile q̄ quītur inuenīr. Est ī peculariq̄ estimatio pterq̄ nota: quā ferue
tissimo estu sequitur dueq̄ vetri ardentissimi: qualis et queritur locos repeissus splen
dear. Nam terra stiente humidior est ille: Indubitera q̄ spe, pmitire: si tenta oculorū
intentione opus est: ut indolescant quo fugiente ad alia expiniēn decisirunt. scīrūt
enim sapores aquarū: nec aspa dispendiosa labore detrahit queri: nec dulcis mēna
humora relinqui: aquam. n. dulcem argillosa cīa limosa: silesq̄ sabulum, pmitit.
glarea mertra venas: si boni saporis: rubra sara optima: hanc saam sequentibus a
cuitissime tricidit apud latinos marellus: inquit n. aquas que ad orientem aisteq̄
pmipiune dulcas atq̄ pspicuas esse: p sua le uitate salubres: ad septentrionem vō atq̄
occidentem quecūq̄ manare, pharī quōd minus fuīo: si graunturi sue crassitudine
mōmodaf hisp, p mare, pnde reptis: ut ad humane utre salubritatē magna dilige
tia bone utlesq̄ aptetende: sic ñon minori cura aeq̄ mera repudienda. Nam q̄
capuantur in pinis: undecūq̄ pfuriūe stagnantes pigrecq̄ et amare: quibus odor sa
pecq̄ ullus insit. pter unius in toto orbe fontis, ut eqnidem ārbitro. Jornicle oleum sq̄
in meso potemia deliciosa: que, pfluit et exturūt et istimant. Cursu. n. agitatione sua
extenuari atq̄ pfīs aunt Sōr: mare aistuat ab aliquibus mare pdari cū tutles
alto durione ac sanabus consist. Ods si vōm afferūt q̄ deussima sit imbrū: ut que fubire
in oleum potiūt ac pedere m cā. Ideo ī mues pseruntur imbribus denodes. n. bussesse
et multo leuiorem aqua gutt glutten. aunt ac minus pestilentissimos ac in sutilibus po
tus fuīcant: repudiant dende aque. q̄ tenū et limus facūt: quecq̄ corpora mualida ana
lum colorem cruri uriosa stipienes oculos: bitentibus reddūt: ad pmitur etā si uasare co
mitiū del nobis inspersa infecerint: aut si legumina tunde proverint: decoctq̄ aus
sio obdinat dosa crustis. Non enim ipse ipsa aqua que erit in fonte si fuit limpida et
lucido celo pfundis quoq̄ puenit: aut p fluxeinnsens fina sacur. aut uncus set in
quatus aliquo inquinamento is locus fuerit minus implanda undubit. Inter est. n. plu
mus: dris loca fulture an uero an bitumie plena transeat: gramem. n. spiritu calo
tenq̄ pstiferum aut minus rigorem: et loca uiteo spoziq̄ uiriente concipit: et fuma
celierate carūpte quā primus humsea durat. nec alter q̄ gypsum sub humore consti
gitur et aligat uscera. flunce ī de q̄ ouidius ait. flumen bitē Cicones q̄d potrim
spera reddit Discern q̄d tactis. indulit marinora cebus. adiciamēnum ē etiā et ei
nature habet limū: ut corpora con glutiner et mduret quē adhūm puch pumolanus pul
mus fiaquam attigīt ferum ē sic cōtra. hic aqua si solutus quippiaz attigīt hēc et assi
gitur: inde est q̄ res abiecte in eundem locū lapide et subinde extra bitē. Simulem uim
fūrt mero illi lacus quos quisq̄ fūtabus hauste ait idem pceri aic. Aut fuerit aut pariē

Id frigidas

mirum grauitate sopori. Nam quem admoni obtrectas donec erscreet dementia. et
nimia grauitate deferuit in somnum. sic huius aque nis hz sodam acrius. et acre
norio mirus. qd mentem aut furore mouet: aut sopore opimit. Contingit. nō solū
conferts de mdustria venenis plerosq; necari: verum aqua quasdā cuiusdā nātis
ordinis cursu occultiorem se pestem fuare. Nam qs fertur in armenia fons cuius potus
mabo simpa mortem affernit. In archadia cē nona tua. Stix ab medis apellatur
mortifera est. a cuenasq; fallit: qua nō colore. nō odore. nō trabis. nec sapore suspecta.
qualia sunt magnorum artificiū venena: que de phenci nisi morte nō possunt. In caden
regione fontem etiam esse constat. ut epigrāma indicat lapide inscripto. nō vdoneū
ad lauandum. si mirum. ut ibi. pelampus sacrificijs purgauisset. tabem protti filias. restitui sed q; aqua virginis. mentes in pristina fanerates. Linus etiam mihi fo
t qui aborsus fieri nō potuit. edito in pyrrha flumen qd afroditū vocatur. stori
ho fiat. Est etiam noua aqua in thessalia cura tempe: quam ferunt. et pecus omne de
mutat p ferum. ideo erit tanta in. illi mest etiam dum mollienti nec arbusta al
la quidem alte et herbas necat. In macedonia nō. paul ab euripidis sepulchro. cere
ac. iustra monuisti. adueniente. Duo consulum. rua. duū acādentes. quatores. tri
sire solent. ipe aque bouinitem. Ad triū. furem. quē. alterā pte. nauinēn monui.
nemo accedit. qd mortiferum aquam dicitur hū. Achaia ex saxo stillantes. frigidissi
nos. humores habet: quos in argentum. in eneum. in ferreum. vas. nū. vlla alia
mā. quo minus corrodat. pōt. sustinere: dissilit. n.a dissuatur. Conseuare aūt ea
et contemere nichil aliud. nisi mulina. vel asinina. uel in. alij tradiū equinis. vrgla
pōt. que etiā memoratur ab antipatro. in pūcia. vbi erat alexandri. p. Iollam filij. p la
ta esse. et ab eo ea aqua regem nō sine magna arsotelis infamia esse necatum. In bo
era sine duo fontes. quorū alter memoria. alter obliuionem affert. In ea. ulcera. apud op
pidum. vlsum. tuus. et fluit. et quo biberunt. fabulosi. sensus. fieri. Varro. tradidit. In ea
insula. fontem esse. quo ebetes. fiant. Cidnus etiam alicie. amnis. peolagricus. modes. sicut
apparet in epistola. cassij. parmensis. ad. M. Antonij. In germania trans renū. Cas
tris a germanico cesare. cesare. primors. aquitimo. tractu. fons. erat. aque. dulcis. Cus
tuisu. infra biennium. dentes. labescient. deciderent. ergo. ac compages. in genibus. dissolue
rentur. Silla etiam ab Iuerno lacu. Campanie. puteo. los. ter. denibus. imposita. litora.
celebrata. poticu. ac. in. mente. quam. vocabat. M. Cicero. Achademia. ab. exemplo. atti
nau. cegino. post. obitum. ipius. tempore. Antistio. vetere. possidente. cuipunt. fontes. cal
du. p. q. silubies. oculis. celebrati. lauri. tulij. qui. fuit. ex. libri. eius. tali. carmine. Qe. tua
romane. mader. en. clarissima. lingue. aduia. loco. melius. surgere. nulla. uiret. Atq; acha
demie. celebratam. nomine. illam. Nunc. reputur. cultus. ulsub. priore. deus. Hoc. etiam
apparent. limphe. id. ante. repte. languida. q. in. fase. lumina. roze. lenant. Nunc. locus
ipe. sit. accrescit. honor. hic. dedit. hic. fontes. cum. patefecit. ope. Vt qui. totu. legitur
sine. p. orbem. Sunt. plures. oculis. q. meantur. aque. In. vtalie. etiam. alpibus. multis
locis. est. genus. aque. quā. qui. potu. assiduo. huserint. turgidis. et. pnumenibus. gutturibus. efficiūtur. Sed tent alibi. benigne. [illegible] buf. tis. pluimij. terrij. alibi. frigide

q. apud eum

ab est

fine

alibi fugide calide alibi, pmisce aurelia conferentes: et cum eis animalibus hom̃ tm̃
causa erumpentes ferunt. Alie q̃ aliuos inanuit: capiti, auribus, oculisq; pugei medet
ner usq; alte, psiue et pedibus alie lurant, et fiuctes adumento sunt, ac vulnera sanant.
Est aut uelis sulfurata neruis, aluminata paralitica, aut simili nũ solutis; bruminata
ta aut nitrosa, maxime calens homã, q̃ calidos fontium mentionẽ nõ fecisse, no de
nuro: cũ aliquos lauari calida frequenẽ mdicẽt, videlicet qua medicina time non
eant hec q̃ nunc aquas, psugio utentur. Cerrum enim ad huiusce mõi humane nsir
mitutis remedia aq; pisto semp esse nõ possunt: atq; alio in loco, nre sese maxime
dstantes, neq; ad omnia omnes valeant. Nunc ad reprelsa fugam, mosisq; et reliqua
imbecillitatis nre aurelia et simplicis medicina del composita congerimus, qd in
promptu sit et inuentu, tum ab ipsa nũ q̃ ab ipsa arte, p fectũ: q̃ facile ab ipsa natũ
filicum substernu, vel loto suspendo aiũt: quin spendes expientia comphante nõ tace
pit: usq; fugat indore exp mquaq; pldere si fpent igniibus: et fumi fondibus cõ
cludatur in giro: in igneu potus, q̃ m fuxinu fugere: et q̃ magis est in maturin
quide ardentisue solis umbraq; quinq; longissime sint allo puto velle contingẽ. vm si et
arte ne sepe fit et mare inquie sub motu sspibus: aut mala tacu uipa deliruit.
Celinuq; exerita fugit. Aut exero assuetu coliber succedere et umbre pesiq; acerbab
um pecuq; aspgere uirus. Disce cloratas stabulis accendẽ cedrus: Galbaneaq;
agitare grauel nidore dedicto: del plenius et uberius phasalie auctor exposset. de
tma astrop medicinas arcuit ignẽ. hic ebulli strider pogna galluma q; sudant
et tamarix nõ leta comu: eoq; costis. Et panacea potens: a tessala centaurea.
phoeceduniq; sudat flamu eneinaq; ceruf: et lariae: fumoq; gunnen serpentib
vrunt. et h. Vrotanũ: et longe nascentis comua cerui. pallisq; quorũdã hom̃
tum corpora siue parces, psiur. ut ophiogenes olim in insula, pato marsi, que alibi
in talis siue quondam in eu affirtur: simo durent psilli: qui vocant a psillo rege
dr agarchides tradit dum lucanus. Nam pnũ tactu designant membra. Que co
hibet uirus retineto in vulnere pestes. Hoc marsou solum ac psillos si retuna
cunsq; hominis saliuaq; contra spentum seruf psidio esse nõ dubiũ est: silerem i
pstiendo pausso remedia, nisi. Q̃ vnronem scire. lxxx.m utre annus agentem. d.
q̃ cachonem potium, peidisse aspulum serpentũq; uirus, hausta a psillis urina del
melanio m vini dersa enima contuto: et in nares m fuso: appositoq; ad morsu ster
core stillo efficacissime curari. hoc etiam a scorpionu ictibus medente: si mortui
et utrti illico supponant. Apam etiam ferunt cerustra in cinerinq; delapsam.
medere eiusdem bestei bestie morsu. Ad hmusmõi etiam spentum mosus. Nigidi
us de animalibus. l. 2. cestis q̃ gallinã q̃ pnũ deligi oportet debere. Et ea quoq;
ea maxime, pbant. q̃ que m edis escit lapyx. del hmine contra animalia nrulenta
ea compositione clarissima septa lapide fuisse mnemũt. Serpilli uiceliter duũ dena
rios pondus q̃ proponiq; ac multi tractices singulos tribulu pondus denarij. Meti
n feniculi semis, anisi et oppij duũ denarios semis et singulis grubis. erui farine
xij. que tusa, tribrata ac uino expellenti, digesta dari in unu cartis tribus cõsue

ab uuentis

Salius

in pastillos

nere

Quo grie Antidoti Antiochus magnus rex adiusis omia venenata usus phibet.
In sanctuarius Mytridatis maximi etiam regis inuentam Antidoti quoq; com
positionem apius manu conscripta legimus. a galeno etiam et dyascoride celebrata;
e duabus s. nucibus, sicci ficus totidem, solius rute xl. simul tritis addito sale; qua
no per effectu denq; ut qui hoc sumeret ieiunus nullis veneni genus, perfecto secret
illo sub die noctiq; poro vulnerū remedia in pūtiam attingere nec abs furdis
nec mutile erit. dm qm vulnus nec qm conglutinatione admittit si ferrū intra
maneat infra et corpori adherentia quonā modo distrahi possint pmū docebi
pompta a pauci quedam remedia, psequentes. Infra quoq; eius abstrahit hyrum
dinis in olla combusse cum aceto. anus simulte dissectus et supimpositus farina e se
mine lini cum radice cucumeris silueslris fractis ossibus psentanūs. C Maxillay a
pri eius. Costis quoq; fractis laudat unice cupium simul et vino vetere. apit. u. et
trahit atq; sanat. Sanguinem pero. et vulne fluentem sistit pulus oliban cum
pulis leporis et albumine oui facto emplastro, et imposito dom cadat. Aloe etiam
Aloe etiam pulus pse vel aceto dñciq; fiat sanguis cum sistit. vulnera et de
tent. si brasice decoctione foueant et ea tuta imponant mire sanat. vmes qui
lignio vlceri sanant omia. vulnera dō recentia retrem adeo conglutinat: ut ner
uos quoq; passos illis solidat intra septimū diem Democritus psiasseri atq; m
melle fiandos consuit. Inflatuam et ictu Cicuta tuta imposita sanat. Achillea q
mellifolia maius curatur cum aceto bibita ad plumia cū vulcat ad suspiria. pri
pue confert sepiratis et alto eius et ius moi remedijs clara esculapy apa fuere
Troyanis temporibus podalirius deinde et machon et eo genti successere qui
ce bello troiano dicem inclitis. Agame mnones secuti. nō medicorem opem vl
neribus tm medent consultoribus suis attulere. Ad libros m efectu suo. a Cyro
medicos Xenophontis tradit historia. Scimus et versem psax regem a Soste
ne. 2. nec nisi cura artis huius ope atq; pstantia. quā ab iuditissimis matay mor
diuib celebrata nouimus. hanc. n. apud iuos. d. Cato magister pmus solusq; diu
pmus diuerat. attigit ad armentarios morbos medicamib haud q; omissis. que
palos deinq; diffusus ptractanda sunt. post hunc illustrū et clarorū vnor. mus
teneuit. C. eualgius litterar eruditione spectatus volumine ad D. Augustum.
de ea edetur dm eniq; uo ari candidarat solus apud iuos. ut equide inuenio pō
pei pey magni liberius leuciis nomine: quo pmū tempore hunc scam ad mos. ut
aquidam inuenio. p animadisum e puenisse. Mangnitudo veterinos redeat: qui
hmus eiusdpline multar rer. mueutione gloriane. Antiochus maximus sua etate
Rex et Impator. quē debellauit pompeius om ari se genitor curiosissimus medicae
remedior indagator: cum arguinentis q; fama nuncia hitur e: Cui uni cū deinde
sepe tenaturer excogitatū quotidie venenū bibere psumptis remedijs. ut consue
tudine ipa innocuus redderet. Sicq; in hunc vsq; diem antidoti eius note
celebrissimus extat: qō mitridatios vocatur. Alterū antidoti genus Zopirus regi
ptolomeo dicatur composuisse. atq; ambrosiam nouasse. Pter hunc inuenit Juba rex

recentia

A solstene comitatu ee bello quod
grecis mouiat. Itemq; Alexādri

celarem

peloponeso patet studio & claritate admirabilior q̃ regni. Quo primus utriq; manus tanie impio pfuit. eufoebiam herba medica sua fratri uomine appellauit. Cetero de ea volumine claraq; pronio Centaurea a centauro Chirone Inuentore dicta; quae cuiusq; chiron. cum herculis exceptus hospitio pmutauit. arma sagitta excidisse in pedem. Achillis quae chironis disciplis. achillas phibent inuentus. quibus uulnerbus mederet. q̃ ob id a achillis dicitur. Hunc apud nos nullis solui nouum. Alij primus eruginem inuenisse utilissimam emplastri. ad depingit et cuspide deruentes ad glandulosus chelephi. Compisse etiam di tenere et eadem cicution quadam cynnedi vocant Centaurian quoq; repisse aiunt gentius illirico regem vbiq; nascente. Illum tamie ad plures pstantissimi sunt et alia medicamina. quia que diuino quadam spiramine tactu ipo fiant atq; leuentur. ut despasiano principi. etiam epirothae regi pyrrho contigit. Illum in publice sedente. audientq; eum. e multo caput suq; quispiam lumbrices. Alter quae cruris debilitate partier adiuent opam implorantes a serpiede de monstratum illi p quietem reddituq; alii lumen. pferentur. si oculos inspicet. spuerit confirmatur q̃; altera cruis si digitare calce contingere. cum ridicula res p nuiq; putaret. nichil pendituq; eundem familiarii intientu. et curiustantur quorundam suasione utriq; temptantur. nec optate salutis ambobus defuit eventus. huic aut lienosis hoc est splene laborantibus. resupinetq; iacentibus dextri pedis pollice pisis medentem accepimus galli sacrificio albi fricto. neq; quemprim abiectum ab ea fuisse. cui huius medicamenis genus pscenti abnegaret. cynanen enim medici vim dbor. ide infirmitatibus hominum acutis. languentib. Claudicantibusq; vel etiam morbidis sunt qui putant. et qui qm sce ire id repuant et ad salutis tuitatis nichil conferre autument. pstinuit tamie sanguinis multiplicato. Vtrem nihilusse carmine testis est homerus. Theofrastus etiam sciatici. pedis. Cato lineatis membris duro pedagris carmen auxiliari. Cesarem quae dictatorem posse vehicli cum vnis furtis semper ut primis cosendisse. id q̃ plerq; ad tempestate fuere noscunt carmine tei repetito. trinum securitate auxiliari sotrum. Infinita eiusmodi exemplorum copia superest. q̃ libes poterem nisi ad gymnasticam exercitationem reliquam. quae maximis suscepti muneris officiis est. ac bellicis tones sestiniarer oratio. De bonae igitur artium studis her exercitatis sint. Gymnasticis et reliquis huius militare exercitationem nunc ordine sito. pseqemur

De Gimnastica Equestrisq; Exercitatione. C. III

Eterum Cum plurima sint exercitationis genia. plaudat quidem illa solum nobis erut: quae sm naturis vim. ac ceteris rom sis sapient: quo et vilitudo bona fuet et ad laboris multiares pferendos. robustioa deinde mebra reddant utriq; ai. pmis ab animis no parv referre putandi est. quali quisq; animonie assuefiat. quibusq; exercitiis duriorbus. del mutoribus assiefaciendo urgeat. Veluti ea que in lacedemonia. cantate uel sola. vel cum pauca cum aleq̃ lacrimibus. circa educationes et exercita publice ut adhibita. Et certe iam aliibus q̃ gentibus apparet quibus cura est assidua. bellice virtutis. nutrimentis latris fontiq; liquore

ad ultimum robur quoque maxime primum esse corporibus ut tam lucrum quam alioqui plus
mox ad virtutem erat conferre et utile putatur a puericia frugem assuefacere. Qua
propter ad ameni fervent flatus: ut angustiam pueriae patiantur robusti atque multum pu
ri consistant. Parvus servare vexet equos meneandus hasta utramque sub dulco et tre
pidis agere in rebus: et enim pallidi etiam pueros nisi ad omnia operare ad omnes
actus illi ea etate maxime suscipiendi sunt: qui pueros fiunt. Ludi ludi non ipsi
neque illiberales neque laboriosi esse debent neque venissi. Et quales breviqui i sparti
atrium filius instituisse fortune Xpe. Nam omnes qui puerum septimum etatis annum exigis
set assumed distribuebat in classes. eosque inter sortes atque concubernales consuefacie
bat mincem simul legere et simul exercere quo pro dimicationes mutuas et pmis
cuas contemptiones discere quale cuique ingenium esset qui audere neque in eta
tibus pugnam detrectare. Hyrcides quoque egyptiorum rex post eorum filii seiosis et
omi egypto omnibus qui eadem die quo filius nati erant infantibus congregatis nut
ri educari que singulos eadem disciplina exercuerit eruditi fecit existimans hoc
pacto simul adiutores atque instructos meliores in bello fore. Hoc commune usu adhu
lor pacentium excedat non n. licebat alicui aliquem cibum ante aliquem cibum ante
centum octaginta stadia consecisset capere: quo exercitio omnes viri euasserant
et robusto corpore et animo pstantes pinus. Besoosis in arabiam cum eos quasi
nutriri erant exercit a patre missus assuetusque de matri ac abi potusque abstinere
omnique eam genere in subiecti liberam antea et fuerto insuetus: deinde in libiis
pfectus maiore eius in dicionem adhuc adolescentes redegit. Simul nos alexand
ri nulibus barbaros pueros delectis graecis eos litteris et macedonico more
armos exercuerunque usibus vsiri prepit. plurbus ad sam rem instituit magistri
sicque pter litteras quas p necessitate discebant reliqua omnis exercitatio et disciplina ad
arte obtempanciunt: armorum labiam illis tollerandus et plus vincendi patia
bantur hac in re lacones quaque cum efferatos laboribus pstare reddent adolescentes
quasi hoc unde esset ad fortitudinem martine fallebantur. Non n. id consequebat
qd intendebant: in aliis aliis aliabus; neque in generibus videmus fortitudine
adesse martine efferatis, si potius manuetoribus et hominis moribus: multeque
sunt gesef. que ad eodem hom et ad eos comestion insultant ut arcea pontu
lichei et agnuoch. et ex mediterraneis alie gentes que quidem dancilus p insi
dias latrocinant adbellum tamen opa nichil valent. Oniq. n. esse fortiores libe
gentes lupus ritu ut seruire nō pūt. ita nec imperare. Non n. hominem vim ige
nuibit pferri mirabilis lacones pterea fuimus dum ipi exercitum pstitisse ce
tuis postea nō fuisse alis mfōres. Nō. n. ob id solū pstitisse q unicuiquem exercit
Qq ipi exercit contra nō exercitatos pugnarent. Romane similie legiones nisi sui
sent primū assidua exercitatione attrite. Ab exercendo. n. exercitatio exercendo fit melior.
dicitur nullo parto in pubertate ante vel post pubertatis compita. publiq aguiē pere: sub
tre pondera arma deferre inec polax ac medzatu dignius aliquid reddere potuisse.
huius rei etatisque huius: sialia nobis deesset scipionis affricani suptonis et emilij

Exercitus ab exercendo.

quoq; lepidi constare pōt exemplis. Ille.n. dum pēteratus est ut sceno placet et senece:
pubescens aliis ut liuio eo plio quo in romanos humbral ad tiuiū valido statum fir
gore deronuit. patrem cuē consulem bellicē ducē affectu gruui mulnē et ab hosti
bus circumenti periculo mōnis exemit: fuatenq; parentis cumulata filij laude reu
lit. hic uō puer. pdictus in pugnam eadem congressu et hostem occidit et cuē fua
in cuius memoriam rei statua illi pēteratu. ex ā.C.m capitolio posita est. ut et ce
teri exemplo eius nō accuderent. si nz ē tu quoq; lxc m loco. nisi tuas tibi laudes
mij diminis sigilsmūde pauculis silentio obruendus es. aut illo pacto. hys duob
insertis lubendus. cum 3 dcimū etatis annū pene agens. sub d. fīe tuo Robēto i
illa pstifera atq; funesta tumultuantiū parricidaū conspiratione eruptione
confernatry tuq; tam oim animis subrata. de tota malaresbare familia oīnq; oui
num statu actum esset: nisi primus hinc te raperinq; fil sunpiens in legionis omis
numeri concentrq; undq; vūcūq; subditorū populorū auxilij tecū vna die confluen
tibus fauoriti, armis contra ipsimos fortissimos et ad subiugōnē vbiq; ire inuiti
tissimos miros cū maximo capiēs tui periculo dimicasses: nisi tu tibi ac fratribus, patria
rei publicāq; suaq; pariter ac tuaq; incolumitatē depētrij et pene restituisses vin
ducisses illa peste illo mostro. ac pretento seditionis autore atq; rebello a ciuitate in
certo pstigatis Ceterq; deinde factionibus et tumultus illicq; pnoribus atq; complicī
bus ī que ad 3m vsq; lapidem in eo; aureliuz. pueneraut pisauriensiū opus pluī
mū iusup. ad custodiam turelā firmitatēq; Ciuitatis nive pte acutis pstitisq;
coloribus sicq; mirabile dictu in illa pdicta hominū collusione. deide veramos
armos et equitatū. totiusq; rei militaris pstissimo eiusisse satis fuisse. Tu id
etatis ob tuam inglaudanda ingenij viuacitatem. animiq; pstantia vnicus fis
stuati et patrie pulbere. ac piuare pietatis triphem meruisti coronam. Sa clarī
simū inuictissimi fratrū ducis nitiuz: quid n. fuit principe in sue adolesce hinc
inspice tam marmū facinus committē audere. quid eo ip magnificentius: quid for
tius. quid gloriosius: et laudabliuz: quid in antiquis maiores maiorū tuoz mōume
tis plaruiz: quid famosius tuis potuisses posteris relinquē: q; una fere ac oim vre di
ci ac oinem hanc urbem nobilissimaz omnisuz pplm ius. equitatē. leges. mores. per te
uno tempore conflagrasse fuisse. neq; id sine augmō incredibile. de te iuderi debet: q;
annos. simp tuos longe antecesseris et omes iuuentutis oim ab incunte eno nuos
tra colueris. ut in te ante dareuerint. q; pfecto intellectoq; ab alijs fuisse. spereq; nāq;
solitis puerlis etatis illecebris magna tui affrons fortuna tuaq; res maximaq; ad impiū
disponōne dideristi: nō ignauia: nō quiete. nō otio nō desidia. nō voluptate tepere
q; membra diuitare. militare; laboresq; pferre. nigilare. esurire. sitire. algere. estuare. et
et cum ultimis militis et equitis diuis et aspa queq; agredi. dictus etiam pretis suite
pris regi parere et regere: et arcus ducē castra metari. acies instruere. pesidia agitare agi
hostes ferire. machinas erigere. firmare aggeres. pila excquere. hastilia iaculari. clipeis
niuuare. ensem nbram. incredibilia penetrare. Inconcendit equis nō pscio more iu
uare iuuen. q; instituto sine sensilis ferri adminiculo leniter eos insilire ac resilire in

maio.3

facileq;

tergum manibus velaritimis cursibus ad exemplū darendi militis frequenter con-
cutere, nunc ter sleris habenis in medio leui moniento pueritē: nunc in dēs conscendē
nunc sessis salti transiere et tra denuū ad omia militaris ter mania, pcellere aut non
facile quisqū posset dicere miles ne, an eques tribunus, ad imperator maior, et instructor
accidit. vel habenis pluribus denide, cum adolesis rex cunsisti p omnisum italiam
ndiscribus certisqn ueqn p prusate dimissi, qp in certis que nō dicimus exercendo eos
aut equanq gloria aut superio diuersi plusimq et honoribus auctos. Alexandri seuc-
cedo mirarus: quem post stitay studia palestre opam dedisse ferunt del prenus. p. fu
rinq qn armor agnitione in tādou agitacōne. inserendo. qp uinū disciplina. pnius
milites ussit accipe n mcastra penetrare ut nedum dorbuq et audaria quibus antea
solos mirebat: si etiam arte industria ad velēt: hysdem studiis interetes. puisi cum
sui legimus. qui et filios quos institutoni fuisse intererat erudiri cōsuit. ac de
iuit egregis talium rex. solertis preceptoribus. harus sūt yslem nedum studis. vīn cum
esset annis consectus studiis et milita corpus agitudine gauisi. qui filii militaribus offi
cis sobendis p reliqui ceuis illustres reddēt. quo dicte cum adolescentibus foras. pabur
in medium. ac certatis. nō nescius qm lex in pace. ymaginari militie genus a teneis
annis imbibire. ad marina posbrouis discrimina. ac ueru belli pha meunda conferer
ne lice hx milite genus. qd in eus mioi. certationibus quisque longe impar fit et qi me
bellos. tumultus. p indigentiam rex. oim verosq recreet. ellsatur: nisi tamen i mōm
quitatis facile et armatura leuissimū corpus tradit. Idem expeditiōm agendi copiat suas
assidui laboribus cursu. longo tīne exauit. cosq sepe nuo onera iubebat ferre et vasa
cibaria. illis in fasciculos comma. furis imponi. subquibus. a nobile onus et reques frutis
esse dai. pūbis. postea vent. ut qui difficultate nulla. infractus miles labor. esset patiens:
ac nō asperior. si studiosius. atden. sqc imperatoris iussa. facere agens. tarantus nulo
appellaretur. Cato etiam consit consortis filio suo magistri. se puer. quippe qui exercendi
corporis nō mō facultandi. tuerandiue: vīn equū. defrenandi. equitandiq et pugno di
micandiq. calorem. et frigus tollerandi. ac rapidos. gurgites et asperimos fluuios. in tra
nandi. artes instruxit. ac rapidos. gurgites. et asperimos fluuios. — vincentis aite ille po
tentes Cato in gymnasio se exercens. laboris in patiens fuisse dicit. ut detecto capite
sen sol. seu ymber esset cū amicis. qui una. et faciebant equisq. veherent singulos. sepe ad
cursa parte cum singulis ambulans loquebat. pedibus ipe pressouis. Magnū n pdiz. qr
orat ad animos. fiduciam. maximū dicem aspire pompeius duo de senatiri animos ui
tum. siteu n cursu pedtes. pnius equites. armis. deinde etenie nudare ensem. n currente
equo retrum p aperine recondē. In iaculati pterea: nō agilitate nō s. p temptre quē
tabat ostendere. quem tabus insidentem ce inimicibus plorig. haud quaq facile supa
bant: ilaq. n. ille potuisset par esse seruio. nisi se milites sq. suos. frequentibus exercuis
pinsset ad pla: cuq ad difficultatesq ille maximas. ad longas. tuisertationes p aspa q
qr. n. minus assuefactus. et quibusciūq loris in iudendi. enadendiq. ac certum ducendi
pitam quadam et sūnas hēt. Massinissa nunciat. rex nonagīta annos natus pre
ceteris hominibus hac in parte admirabilis fuit: adeo quemadmōm Cicero refert:

ne nullo unquam imbre / nullo frigore caput suum aere tegerent. Eundem constat aliquot
hiems in eodem vestigio pstare solitu: nec ante moto pede q̃ consumi labore minime sen
tegasset: ac siquid agi, ut sepe solet a sedente oportuerit: toto die sepenumero nulla in par
tem conisus corpore in solio duxisse: et cum ingressus iter pedibus eet in equũ omo
nõ ascendere cum equo, et equo nõ descendere: qũ imo q̃ primo noctem diei sic plexa
iungendo dare ut nichil et hys que adolescentes solent omittere videtur. p. Scipio
contra inimicitias missus corruptum secretis exceptationes cuerent. agens miles et
frigora pati. vada fluminu pedibus transcere timidos subinde expiari et ignavos fu
gendo: delicatioes lasciuosq; iute usus: parsimonia. Quis ne nunqm milites nisi
sudore puio, prandiu sumente aut cenaz. Idq; aut venatione fiebat, aut alio simileo ope
q̃ egent sustinatione sudorem elicet. Arridatet ver ponti. p hyemes ceo marcere
milites unqm pulsu aspi. cos namq; ac seipsi continuo, terre aut quaqm volumus. si cas
transibus tenuit. ne vo ludis, nisi acerrimis membra in dies exercit: assuetus ferax cursu
p sequi: viribus nõ unqm congredi: ne zephiro ad bella vocante uires. p blandimeta
languescent. A. C. quaq; Cesare quirque ultra q̃ credibile aunqm videat laboris pa
cientem fuisse constat: tyrones domi p equites: p.q. etiam senatores armoz pitos i
structos longinq; ad esse sepissime p sepe quo fugulos curã disciplinãq; fisse p nr: in
tyrones solũ, si militibus etiam sui, ac omiso exercitu diu ac noctu subtrahebat an
gebitq; iter quo p segnitiem et mertam sub sequentes defatigarent: que omia si
hostibus belli tradiderit, pbus Aureliu in regno negotio versari milites suos q̃ mo
to ne languerent fatis fore dixit: fabricat nunc Vgendo nobis nouq; altas uiei
extruendo turres: nunc aquosa deseccan pulchrima loca, tu nunc templa q̃ vetus
tate corruerunt restituti, aut noua et pulchrima constituere atq; condere. Saluc
tionem quaq; domi a lacedemoniis admissam inc exercitõnes ad bella utiles fuisse
memorie prodit: quam scrates apud greos, plate et maiores uri nec mi vnestas; sine
cessaram simili mõ putant: cum apud eos saltatiõm m armis habitam, et ab ipso
trupudio saltatoiis salios denominatos constet. Et quãqm imo eademq; tempore trib
nobilissimi viuibus nõ mõ studiu saltandi: si etiam pitam qua gloriari fuisse non
dubium sit gabinio. s. consulari iacoronu minico. qõ ei et Cicero nõ dissimulanter i
obiect et. M. Celio noto in urbiq; uiro quem idem Cicero defendit, et leuio crasso
crusse: Crassi enim qui apud parthos extinctus est filio: Crispus tamen salustius specta
ta veritate hystoricus. Semptiaz nobilissimaz feminaz reprendit: nõ q̃ saltri u
laret si qõ eiusce rei singlarem quandam pritiz et eruditiõm huiusce sapio. ut
senece vbi utqz eo in libro qui de animi trãquillitate inscribit trãquile illud et
militare corpus monet ad numeros nõ mollitie se restringens infringens ut nunc
mosset etiam mesu ipo vstra muliebre mollitiem fluentem: do ut illi antiqui ui
ri solebant inc lusum ac festa tempora virtes in mõm trupudiare nõ futuri det
mentiu etiam si ab hystibus suis spectare. Nec tibi denq; figisinode huius a illoz
saltatiõm studiu turpitudini fuit simili mõ excere, pdiuq; in medius ac mõ ap
ta fionte nõ posnata: nõ unqm ipso esse spectaculo, hac rõne tua q̃ nulla pars co
pois

* expeditioi usla. Cussuit pterea

n ſalutatione dñi ſepe ⁊ phiſice quidem duce ſoleſ occaſa ſit: ſi collum una et crura et
manus excaecentur exceriq; debeant p eum qui ſit corpus agilius, et ad eum militarie
motum ac celeritatem propius hiturus. Preter hec nembroht vel ur aliq phibent ſp
pollinc dyoneq; inventum venandi ſtudii ſumope, phure etiam ſoleſ. ab prio tibi quid
a uſto differre bello videatur: Cum opus ſit ferus insequ fugientes loco ⁊ aspiratib
abruptis et minus mouere, maximos labores capiendi ſtudio subire: abſtinere a mul
ac ſtus ⁊ alguies patiſ: ſitim, ac mediam colligere: comoues denq; aio cum ſint man
cos ferende cum ferij conminuſq; congrediendi. Huiſ cauſa honeſtiſſimus: nec ad illec
brac tiñ et aiorꝫ relaxationes: antiquior. plurimos ac quidem grauiſſimos uiteſſe proe
bre eſt. Nam fiterie certam licet: dur erinam uenioꝫ placuit uictor. Vt de ſapp
Calydonij baſtarborem ſtraueri. dolenger fuerit auctor. Romani gnis certior. cor
pora: nō voluptati ſue. ſi publice vulterin. pſpicere. Graiſ ſimilitudo publice vulterin
mulnarſq; diſciplineq; gratia. eos ipos qui aprioꝫ belliꝫ incedunt venationi aſſue fa
cebat. prēda ad id genus exercij plurimum bellice rei conducere. ad explorānda inmica
et diuſorum locꝫ. anfractuſ non dubium ſit. Preterea alexandr. Sertoriuꝫ. ad. Antoni
um Alexandrū ire ſenex: Iebrani ñ Tacrum plureſq; alios ſuporiꝫ temporiꝫ impa
tores ⁊ duces inqrinoſ hec exercij genus. Sumo quodam ſtudio pſequitos: Quoſ ſuo
ſpes illa venationis oblectat ut aues aurum ſeducant. ſi tamen hec genus aucupij et
venationi ceuſea annectendu; mitou quidem ſtudio exerent ſi nō impāi luxuriare
ac voluptate. huius aiit exercitationis auctorem ſunt qui machabeij egregiu; belli
duce fuiſſe confirment: ab antiquis aiit ſpecularū hiſtoriaꝫ ſcriptoribus fidem ſumie
tes. Adhrem phibent: qui primus exerſa troia. ar matus aues attulit. quas ſua in quadra
mentiuntur admiratione. duce nā magnam gnis certius aiduit. Nam cum decipi
tur paſſim aubius in ſidunt. caſq; capiant. aliq ex tema ſolum. aliq nō niſi ē arbores
volitantes. Aliq ſedentes in ſublim. aliqui volantes in apto in tacte parte ſup amphy
polim hominesq; accipiuntur. ſocietate quadam aes aucupant. In. ex ſilius et arun
dinetis exercitate aues: illi ſupiolantes deprimit. Rurſus capta aues diuidit ut aug
hiſ traditunq; ē miſſas in ſublime ibi accipere eos ⁊ eum tempus ſit captiue clā
gore ac volatus gnē imitare ad occiſiōn. Piſcationis aūt uſus et moſt mode
ſtice eſt genem n aſpnatn ſunt plureſ ex quidem magni uiri. Auguſtus prepuse et ad.
Antoniuſ. qui ob lacrandiu aiuz piſcari ſepius hamo ſoliti ferūtur. ſ. ⁊ honeſtior
fuere et plaudia magis illos intra fuit. de qua fugiunt naſo. piſcis adhic illic pelis
ſine fraude natabat. Vt ſtreaq in conchis tuta fuere ſua. Hec latrin nosse quam
phet Tonia duces. Hec que pigineo ſanguine gaudet aiuz. Natandi pria prior ma
trina eram belli. hiſ adhibenda uir: cum ⁊ piculis liberate multrez ac duces ple
rungq ſolate et ab quecq clariſſima ſacmora audiatores reddere. Ideoq maiores nōſ
Campū martiū ruberi finitimiq delegere. quo ⁊ multrez eubem cem ſtudeuerūq illuz
martiuz atq; ſqualorem armoū exercitio contraritu; diluerent. ac natando labore de
ponerent. hauſ rei pria Sertoriuſ romanis contraritu; adiuſis Cymbriſ male pu
gnantibus amiſſo equo et vulnere inſup accepto. Rhodanu; amne cum thorace ar

al mortes

al aucupof

graeca

graecie

sacro per aduersos fluctus et flumina vortices toto corpore atq; omibus vnguibus
ue dicitur plurimū intendo trahere. simili mō Iulius cesar. cum alexandrie cura
oppugnationis in imperentes q; multitudinis impetu p suis scaphas conscendisset: mor
pondere sequitur. pissim ac pono mersas p diuersos passus ad nauē una manu elata
qua litteras detinebat natando pueniet. Sic q; ut fuit qui paludando in fluctibus di
misso. enatasse illi dicant. Idq; seu fortuito. seu consilio. ut testes in id sagittis ac lapi
dibus interesset facere: sicq; qui paludamentū mordens trahente. ne huic quidem
gloriandi mā hostibus reliquisse. confirmant. hec tamen vulgatior et etiam ibus testi
bus fitfulta sententia est. nam nam deo eo nulla est cautio usia eleuata illus sinistra
manu natauisse. ne libellos quos ea gestabat manus aqua profunderet. huius disciplī
sane memor augustus cum ire neptes suas ita studuit erudiri. vt et ipse plerique p sese
dederit. Talia porro exacta ut pensida sunt q; ad imitationes eorū q postea sero erūt fa
ciendi accommodari possint. nec facilis exercenti hinc mq; delis exercij operare. vale at
exercitij putandi est. porcinus corpus aut animi sine mentis detrimū disponūt. vt mer
cenarios. turba plurima. et que sordida mūcipania. mentes. n. nō expedita. nec ad
opera bellica velut si vilibus occupata traditur. Illud simili mō mīi ū pretereūdū tamq;
sim vtilissimus. equos. s. ad equitandū idoneos. et sexpedis laboris celeres confici. eue
carq; solere. proinde equitē oportere frequenter eos agitare. et qm frena ac falere ex
loris confecta maxime vtili sunt. nāq; sine illis mredere. sicq; parua impensa per
magnus sibi possitus compare potest. et gloriosius i omni bellico tumine victor euade.

Erum

qm clarorū virorū. atq; magnorū nō minus ocij q; negocij
rōm extare oportet: cum vichil pene sit mopte natura q; nō exemplo di
ceū ac vocū aliquad vices ferat. delit. huic ipi mōm fine mq; prescribi
mus. primū trahi cum pmultes sint alorum hominū modi relaxationes:
que aliquo studio fessos lunare possint. vigorēq; ai. ab omi tristicia et primae laboris
contemplatione ferant. laetente disante. in celo et cessatione id potissimū erit: neqd
illiberalis. neqd petulanter. neqd flagitiose. neqd obscene: molliter: spude
ter. ac mprobe suspiciat. Et quodnid id erit: sit urbanius ingenuū: sit facetum:
et eius modi denq; in quo aliqd pbi et gnosi ū lumen. elucet: ut que apophthegm
mata et secmata nocant: quibus augustus. Cic. Adrianus: aliq; pmulti ferocis
simi. ac bellicosissimi iam maxime laedeinnonij. dissi phident apud hos. n. interceti
exercere vite institutū. hec iocunda genus a vigorō institutū est. ut adolescentes. et secō
mata. sine mosu dicē. et ab aliis in se dicta ipti discerent. vbi sicut eos in mulgua
tiōm ob tale dictū proiapsus fuisse. vtiū a ci alcū dicere non liceret. que res qitū
vtilitatis sit allatura qui vergil vitā legit. facile inueniet. Iuebit etiā virtus vite genī
hic nō rurci esse. modo m vrbe exquisi i agro desere. ac deambulare. vt sapio illeg
primus affricam nomē gesta rebus et virtute meruit. Quippe qui spiritū domitoie
gentius et aures castrorū strepitu et turbis fragoibus opletas hic referre consuetas:
nō ut virtus eio languēt. si ut sese mens iuuenile negotiorū discreta colligeret:

Quamobrem nec sibi unquam otiosus neque sibi solus unquam uiuebat. Huius ne
post tue affricanus sapio sicut labous et exercitij supia fidem patienti: sic ceteri
solutudinis capidus: solus ipse cum telis rusticis peginarijq; solitus. interuiliq; lit
toribus uagibundus expugnatricem illam Carthaginis siuimatrecq; dextrij
ad marmas conchulas calchulosq; mœrlegedos inclinasse: eosq; De Cycœnis
Vbo dicar. uep mere dubiliter reputiens scere esse solitus: Cum ruq; de urbe triumq;
e uinculis euolassent. Q. Mucius sceuola diuim pacere et humani utrij illa etate
consulissimus a proelijs fou fugiens in ociij et alee et calchulos studio fertur
opam dedisse eaq; uiassitudine rez. mole pregrauatus ingenij relauasse. Quij
ob ingnie pfundi forsan magis sint: item Q. Mucius sceuola augur qui opti
et hycon phis: qui optime pila lusisse dicitur. qd forensibus causis interpsam
aliqd iuris ac ueri nallij labore fatigari. adhoc papium ceij genus reanandum
iuciij confirmandoq; laterij gratia sese conferebant. Drusus quoq; syrac
sius hz etam ludo delectai solitum accepimus. Et diuus augustus post fine ciui
lij bellorum: ab exercitus cumpestribus ad pilam transisse. Et q. Antonij diui Au
gustus q. p. Aurelius q. Antonius qui ut de eo scriptum est pila quoq; lusit ap
prime Calchulos quoq; lusus quotidiae iudicia nec indecens habendus: cum ex
pugne bellij siem pferat: postilsq; certaminis dicente Ouidio. Discolor. de ue
to gusstus limite miles. Cum medius geniio calculus hoste pent. Vt magis del
le sequi scias et reuocare priores. Hec ceto fugiens scumtatus eat. qui ludus p
eoq; puerilis ligniis sit vigis ac furtim insidiantibus. atq; latrocinantibus
latrunculatrij ludus. apud veres dicebatur. Vii marcalis insidiosos. si ludus
bella latronu. Cominus esse ab miles. hostis erit. Et qui qui. pent hc alij ex eo p
ingenij musta meditatione exatare animen videatur: Et eo much quidez vide
magis impandus: cum much sit tempus ainussione insecuus. much detius
eo m quo minimu. pficiat: plurimu enim labores. posse. n. motus animi. agitatio
illa quie ubi frustra distrahit rebus magnis sorijs et meliorib accomodari. Vii
nis ab re preter seuolas et augustus apud maiores nros. hoc ludo ludere quoq;
simus solere: Autore plino in memorie potitij est. Tabularum vo ludus. nec a
pernandus nobis usq: quem pelmudes troiano bello de vario tradit. Idcirco iue
nisse legitur. vt vel hc negocio multes occupatos teneret. aliq; ludo. Aliteret a se
dicionibus ceterum; iocundu quoq; et fructuosu est alea. nosse certame. Qui
similter studio Claudii Cesarem libro de ipis edito. tenen quonda nouimus: Le
gimus. et neronem. domitianu vero Commodus et augustus cesares in primis
huius rei cupidi fuisse: ut de bello sicilo mordax Epigramma huiusmodi i uulgatu est
Costum hc classe uicta naues perdidit aliqui ut vinent ludere assidue alea: huiq; etia
voluptate etamus ptolomeus et alexandru. plureq; alios gnuo ze cuius ioum
demisse. adq; mter ludendu egisse de cum laude et gloria maiorbus negoris ac
tores posse a redderentur. qd siaut cupiditates sopiutur mirme liberales. aut
indecentes uiro mollices. Iam quaz Athalus asiaticus di fuuenisse: quaq; Asie

al pepe

al pude

al mirtest

al bis

regno exaso: inter manubias non sub vna specie migrasse ad grecos ferut
pompos tum tamq; ac mirgy plenuz fugiendum esse; et leges iubent ebriz
laso non retrere. Sunt alij scripe quibus alea ludit artes: vt ad uiros
nonleue crimen ausos. Quid iudant taliquo posset plurima tattu. figē
dinnosos effugias ue canes. Aliq uō aleē lusus cum ere quondā puer
denarios in sublime iactantes capiea aut nauiz lusi teste detustatis eccla
mant: quid criminis turpitudinis q in se habeat / nec iudeo neqz intel
ligo. Addit etiam Hodotus talarū ludū q spere lidos fame opressos: e
quasi solatia quedaz fuenisse: Ulterq n. due indebant: alia epulabantur:
Utq; ita duo de vigiti annis fuisse: que sinō ad voluptatez camparata si
milliter improbanda minime puto. Non igitur ad tam varias huiusmo
ludos spectes atq; iocos tanto claroz hōm ducuz ac principū cupiditatē
tenderet: nisi voluptatē quandā natura insitaz. lusus iocusq; habent. cum
consteriam in lassatione et studū diuidi oportere: ob hoc; nō solū iucu
bationes et migilias: si etiam somnos intuentos esse nō turbunes. ac tem
pestates: si reinperiet. nec bellum tuesus. si pacem inducta; nec labono
sis semper actiones / si celebritates quasdam alegri conditionibus institutas:
quibus ad hylaritatem homines publice cogentur.

LIBER QVINTVS.

DE QVADRVPLICI VIRTVTVM SPECIE & EARVM DISTRIBVTIONE QVI Q3 IN HIS BELLORVM DVCES CLARISSIMI HABITI SINT CAP. I

Omnes sigismunde pandulfe
omn pene disciplinaz institutiones naturz et exercitationū que
sine dubio plurimū iuuant in supioribus libris attigisse
satis visum est. Nunc deinceps quādaz compilsione p omes
quidem species virtutum exemplorū q ire qui poterit ma
gis pficient / maxime si ducū atq imperator quisq; concilia: que graeci strata
gemata appellant. multaq multoz gnuiter arguite. facere. lecta. vt ea
que a sene cicione collecta sunt. q vocant apothegmata. et tōne et loco
ac tempore usus diligenter in spiciet. Nam q omn quecūq; docemur exem
pla potentioza q efficentioza sunt et ipsi que traduntur artibus. In hysenij
mirabilem quamdā ad veram illiz excogitandi generandiq; similia opi
nosti duces q imperatores vendūt alimoni sumant alimoniaz. Cum michi
vtrachtere in aū pluiz in prelio post prelium sceniuz memorabile darui
Vetrum calliduz continent constanter benigne liberaliter innocente
magnifice sapienter cum laude et virtute dictum / factum ue. qd nō hinc le
gentiuz animos facile possit irrepe. Non alienuz igitur erit ea pnuz virtu
exempla pingere. Quinquidez noto omnibus quadam prius distincto. Hiz
et calleare discere oportet. et quid agendū nō soliz in prelio adiusus hostem:
crebrō vbiq et cū omibus militibus esse: neq enim semper duces pugnant
sepenuz p ducuz / aut casu aliquo. positis armis cui amicis ue hostibus collo

quis:

vbi intelligendis aut reciundis rebus falli aut esse vel subtrahi aliquid
et inprima loqui imprudentes, et insulsi est. Euiuero ne in id plaburmur
ne comitas affabilitasq; pstabit: In qua primus oim affricanus maior. p̄ fuit
augustus vespasianus; multiq; alij et inter pompilius rex romanus et fa
bius maxes cathones duo clari sunt. Tode byf. ch. Aurelius Antonius lon
ge prudentissimū: eumq; magnū qui physici maluit. q̄ cesareū cognomen. Et
alienigenis. Qui ambo: penus hannibal pontifex phrigiadates. et hic quidē prudētie victus in tres partes distribuere
gentiaq; ac prudentiam affert. que tres oculos in eo idem quoq; tempora mū Memoriam enim intelli.
ndi distinctiaq; conexione designat: memoria q; rerum gestarū locus, tempora
ac posnam meminit. cui ptes cetos fuit insignis hmd stale dicerim p̄ simul
ta gloriam eius accepta. Dmo Iulio cesari hoc m̄ primis ab hostibus datū fuo
ut memoria polleret eximia, de qua paquit. Q; nichil soleret ptes tuerias
obliuisci. quippe qui huiusmodi res quoq; bñficio et legere simul et scribere et audire
et eplas et tempore tantarum rerum duobus libraris et pluribus. ut opus
de aliis hystoriis quidem romanorum in signis inquit. Quadriga vel vbinul
aliud agerent sepressus dicere solitus sit. Mirifici pfecto res tam stale singu
lis adesse tam fideli oim reminiscī. Nec sum nescius huius qq̄ rei singulare
Q. fabio max. laudem contigisse inter multitudinem quē utri illius e
gliam extollant. hoc nō in vltimis posuerim. q; ingenii quādā fuit notia,
deinstitutq; de quo est apud ciceronem. q; omnia non domestica solus. st acta
extrina bella memoria complectabatur. stq; minime mirum q; bello pu
nico secundo ductu eius consilioq; tum in ppl̄o: tum inter p̄modes patrui
pro oraculis habebantur. Vere n. michi videor dicturus qui multa sapiēs
temporis memoria tenuit fore quodāmodo futurorum. Verum. Si cum duplex
sit memoria: Altera rerum, Alterā vbōrū: f primaq; qualem fabio mā re
tuli. valem m. l. lucullo amplissimo et imperatore et ppl̄o admirabile uiguisse
compio. Alterum atq; ꝛ̄ hinisse uir scipio. Et omnibus. u. generibus ac secti
lio nullum in hac re stale sibi prenuerim. sumo verum est q; tradiuit ipm
etiam ppl̄o. nomina reddidisse. que res quidē parte meredibilis est: nisi e
am p̄ multe dari auctores inter quos pe plinius secundus in nāli hystoria.
id ppl̄o testimonio confirmasset. fuit et adrianus ingenius ac mirifice
memorie: quippe qui et libros statim lectos ꝛ signatos. plurimū memori
ter redderet. Vnoq; tempore confabulaētur. solēt dictare, audire,
Ubi casu adorientem vso. Temistocles graie gentis primus occurit qui
inter gnissimas occupationes publicas et priuatas. cunctos ciuiū
suorū nomina. et cur athenis natus, memoria tenebat. stipendū pro
foro negotiū pfecto negotiū: nisi. l. scipionis mentio pessisset: Cyn
egis quoq; pyrhi regis nūtius clarissimus excellentie huius gliam conse
cutus est. legatus. n. senatu romano pstero. q; ingressus ad vrbem die no
nus homo et ab ea patria alienus: vnuisum. pris senatus nomib; salutauit

Sunt qui equestrem ordinem : sunt qui urbanum ordinem omnes arcuffisa se
natui plebem adiuvant : praeclara sane facinus opo sum ac diligens etiam si ob
aliud romani non venisset. Cyrus porro parvum rex : et si maximis exercitib
praesset : cum tamen multum nomina meruerint. Attradat denique : ut auctor
noctium attrax. a Gellio quaq; i vigiliis : ut plinio, dnay et vigilii : ut vero ne
pot eius seo libro, quae de viris illustribus inscribit. quidquid inter gentium que sub i
perio eius erant linguarum noticiam habuerit : et una cum illis aliis pitho
sermone vocabisse : i inconnubius singularia nationum meretrem haud quasi
illi fuisse : que res et illius multorum et hunc plus accepissimus fere. Intelligen
tia inter ut pitius cognitione sita est : haequi politus fuit patrius imperator.
Is nō aliena si vita : i mortali laude multi laude plaudus iudebit. Cui consen
taneū fuit quod actus vivem plang. in philottera sua et in eius tragoedia
primapo noum multae parva solitae patria nomine celebri, claraq; parens pe
trovie achuis classibus auctor quinis cardanis gentibus ultor : laertiade nous
sine parē memorat. vīn omes laudes eius vin nō laertes nec quisquā alis
sibi vendicat : si vitur eius ducis socia nec aliud i eadem vivae monet bone
rus. qui semp et comitem volunt esse pudentiam : quam poetico more Aymeriā
appellant : q; a comite vivere horrenda quaq; subiye : adiisq; omibus pre
stitit : aquamq; adiutrice. Cidopis antrus introivit. vīn agressus est. Carbdim
et sillam praetrauganq; nec retentus nec evitatus est. Ad lotophagos. p festus
e nec remansit : Syrenis cantus audiit : et Cyrces novit pocula : quae sicum
sevis odinitus stultus capiduqsq; bibisset : sub dīa metrice fuisset mirpis i accos
mutisset cunis immudus et amici luto sus ut flaccus inquit : sic homen i cōcī
to mutator duro virus in signem ar mis et pietate de scabens : et quē dignus
censuit ut parē faceret Romanor. in vette gerendis omibus. et acritē sorau
vere quasi iusbdis gerendor. ua nō indgata : ut nullis insidiis dolis praepedia
tur et c.st. vt arcūsperto duci negotia praedant : ut nullis insidiis dolis praepedi
antur : a quasi iusbdis gerendor. via nō indgata ad finem intentionis accedat :
eleganter agudes : cum nec res militaris nec pietatis opus sine sollicitudine et
prudentia exercuerit : hunc subdistinguere visum est nobis. Est enim qd dam
commune genus. participandis litis q; aptum quos praeliem ingenio. et vsitatiu
nomine ingeniosos appellamus : sicuti in actibus humanis hebetores sint. nō
vinqui mentis acumine : cum alis acuitus ad res gerendas acutissimi. prep
tioni iurum nihilder habeatur quos vel sagaces vel comtes vel solertes vel
astutos nō alienum est appellare : quibusq; magna pars conveniet eorum q; graeco
verbulo strategematicon appellant : ubi in re bellica. p negocij qualitate pus
subito apitur consilium ad effectuq; pelunturi. Quod quia negotio phiae di
cit quidam romane lingue disertissimus auctor. neq; illi tamē ad cuiendus dolis
aut astuna deerant et Crisuy comperti esse in bello plurimum ingenii posse. In
hac itaq; ingenij et intelligentie parte : si recte iudicare voluerit nus in nos

metipsos amore nri deape : iam videbimus manifeste tempora nrā haud qq̄
aliquid respondere : nisi forte pirrho aut hannibali aut fabio maximo aut
marcello aut iulio cesari sacula nostra pares aliquos aut compandos quemque af
ferre est aut cum in longū tempus consilij effectus extendit̄ : vbi locus sibi
vendicat prudentia : que certa prudentie pars est : p quam nā tam pātia : q̄ ex
presentium ⁊ futurorū collatione futura nosmmur : Sequit̄ fortitudo vrī fortis
maxime apīd. Ei hec quoq; duplex est. Altera animi de qua suo nobis post hū
dus est. Altera corporis : sub hac membrorū agilitas et quiqp integritas sensuū
colligitur : vt n. dicit̄ invalidus : q̄ p idem doctus oratis numeribus bellicis apes
habetur : talis ille consilio : nō pugne domi obijcatur ac felicius q̄ in castris de
certabit. Que res afferetur magni filii iuvenis animi patri equales : datrina ⁊
et altiores : Contra vt prevalidus summa corporis mole gravabit̄ repente potit
vrus in locū vbi res exiget cohortandis militibus : impulsandusq; periclis : addē
nec rursum ecus : vel surdus. vt vel vostrij vel suorum status circūspicere
et dissonis vrabis clamoribus militū quid in re quidue futurū indicare sat ⁊
huius prium esse aut exercitū ducere : alienā vastare : delere vrbes : capida
expendere : liberos ploos : aut trucidare aut subijcere seruitute : et q̄ plurū hoī
mila affiverit : spoliauit : subtulerit : cruce cumpositandauit : fluminaq; esse
cit : et maiora quēq; fuit aggressa : eo magis nomen eius illustrat̄ in hac pol
lentie virtutis parte apud eōs nos clare nomen habet : pyrrus hannibal et
massinissa. et his nō vnimbus qui pelagiosa virtū ostentione gloriam polly
tamq; et Mylon omni eternitatis victores palmam sepe afferūt. Dez. n. alter
ante olimpicus certamen curruū sistere currentes ⁊ manibus contraniterimbi
tumentis obniteū retinere solitus est : Alter in clipeo multo pstare neq; soli
depelli. ab eo villa in posser : omī nō seruū ac statua quēdā plabo affira resistere
Tritanius quēdā etiam legitimus qui ludo summitus gladiatorio leui tactu : adū
stros omīē inere : Sus quoq; filius. G. N. multe tam parua vostem ferisse pro
antea : vt inermi eum dextera superet : et digito vno corripeū in inpatoris
sui asstra transferre. firmius saturniū robustissimū etiam deo fuisse ferunt
et tantum huius parentem : cuius eluis in pelagiosa fortitudine Mimic
ribus supare : Nam et iucundem sup positam patri constanter prulit : cum
ipe vestigia ac resupinus et curuatus in manus ⁊ terga pendere potuis qm
iacere. Et regibus deo nrīs et ducibus insignes habentur : Tul. hostilius tra
nus tec. tec. tion vetīs Africanus. et marius ⁊ varrusq; cyzamnis filius cesar
et pipinus cursor ac Warminus quoq; alter natus ex pedū pluctate co
gnomen : alter ex nutribus. Cum alij cro tonitatem eū nidoriem. alij hercule.
nutrium vel alij varrent. Nunc superest ut de reliqua fortitudinis specie dis
putemus : cuius minera hec max imē sunt : aperis sallect dolarisq; : ⁊ asperi
tatem tribulū ac retus contempto. Et sīqm hanc multi ducū, priū mi
tare maq; vultum opinent. cum sit omī in bello tamen clasor inter mortes et

Pompei

Pompei

vulnerum emicat huius virtutis ante alios iuuenis habitaculum: Romani fuit
primus lacedemon. et Cartago hic ex nostris primus occurrit. Romane sapi
princeps Cato. Ceteris multorum eruditorum sententia ac maxime scolem
Cleanthem chrisippum. Zenonem empedoclem secutus credo: qui omnes alia
persuasione fuisse sua sedo caput obuij obtrudere tam et similiter in cetone
fuisse. vim omnem potius esse fortitudinem asserunt: alij pclaro ingenio et
prstanti doctrina viri. cum primum virtutis huius partes sint. d se. tarento rationis
tramite no discedere: nec in rebus asperis prurbari de ceteris: si persistere for
titudinem asserentes: no umbratilem eam esse q contra nam, monstri inter
uirtutis veraq; nomen eum aut stupore ui. aut inauditure: aut insania: qua
lem fuisse accepimus secum quendam in ludo cesaris gladiatorem. q cum
vulnera eius aliudiaq exercabantur: eo fuit hitu oris: ut supanec letitia
doloresq ridentis eriam spem prebuit: ex eam verum i probam. quia socrates. i
nuore iii sciam esse dicebat tolleratudaq rem p qs apparet esse quedam
intollabilia. quibus fortes viri. aut obeundis abhorrent: aut sustinendis:
In hac etiam re viri. Iulius cesar a nobis sepeditus: diuicitiasq nobis occur
rit. Occurrunt affricani duo: puli tertidem Macedonicus et Cannensis/
Claudius Marcellus Claudius Nero. Ti. Gracchus. Caparius. Drusius/ et ger
manicus cesares. Ti. Tiberius princeps: es ueristissimus aut primus et xp to
mani reges. nec non ex equestri ordine oratus cicles. L. Sucius Dentatus
tribunus plebeius. M. Sergius. Innumerabiles qsq alij. si singulas quosq p
sequi libeat: cum plures vna gens in quacuq genere eximios tulerit q
cetere cuncte ex terrarum lacedemonius leonidas athenienses Miltiades/
supra q; nominati. Temistocles atq; examinadaq; et ex antiquorum lib
hercules Teseus/ Achilles. hector. Tydeus. Diomedes. aiax. et virgilianus
Eneas. hannibal quaq; gentorum Amilchar. et germanus Asdrubal. Ner
ander macedo. et hudus gentor philippus et iuuenilis Alexander epiro
tis. et pirrhus etiam ipse Spiroclax rex de quo supra diximus. habiceo. ipse
et in primis Dunis iosue. deinde et indaq porro n. me fallit eam licet mirin
rem Aristotelis ipse prudentissimus quibus sed videri posse ceteris me virtuti pmi
hesse ordinem no solum prudentiae his animum. verum etiam fortitudi
nes iustitie militarem pferendo: Cum sepenumero iustitia longe prefer
gentis. preferaq; uirtus ad alius maxime censeat. Os non abre: si de iustitia
quoq; fuit esse scito. est n. quia maxime fortitudo sola inter ceteras masculi
plena spiritus: plena vigoris animi: honoratissimaq vo eam esse omnium virtutum
Aristotelis sententia ex eo patet: non qua optima sit: vim. preterea quem ea fuit
optima et ille vitia: quasi oblesi imperatorum similiaq defunctos. militare
fere hitu insignit. obtusos calipnaq et pyrhamidas: arcusq trinphales/
erigi. posteritati consecrari videmus. quasi prestantissimus sit in eo quo
laudis ac virtutis potissimum clarusse. et q; fortitudo homi ceteris max pregat

egreditur

nō minus ⁊ iustitia vna enim domina ⁊ regina virtutum etiam ducū, quā tenuisse potest. Et sola hominum conuentus regit. Et federa societatis humanae continet. Et fruare non amicis mō: sed hostibus fidem monet. Omnia nū. fraude vtilitas nec dolo. nec dolo efficiamus in hys que in bellis atque ex serenia gesta sunt que plurima ac maxima esse comperies. ⁊ quoniam gū aut repudianda impia sunt: aut vnacum suis arribus obeunda. Sunt quinhac xenophontis fnia fieri in eo libro qui egesta prestus inscribitur licere sibi existimentur hostem vedtu dolo fallere. sed dys immortalibus ipsis ut posse contingant secundis omnia studio fraude vel virtute inuitendus iuxta Cicerō: Quid mirum in illa turbulentissima nocte troiane capitulatis portis Indegei mortem inquientis auxerunt dispos tamaugz insignia nobis ipsemet dolus an virtus quis in hoste requirat. Sine laude qui vere strenuus omni tempore putent. Quicatiam dispos illam dispouz et telique nō gu- al'relegim nissimi parte si adolescentis ore dictum tanseu debere asserentes. qd maluz et antiquis et viri temporis est. seu illa ignauia est ducis seu militis insolentia aliarum rabies vtraq; sententia militantur ducūq; aliq extrpada e vt hostibus seruet fides amicis humanitas. virtusq; iustitia: ut ex illis non nisi suato decore noscas: Thys nullo penitus ratcas mō. Nam quid turpius: aut quid vsqm scelerius. qm noculinemo hys esse. quos tutele ac fido euanius sic. qm ex custode improbem: ex cane lupus fieri. huius gloriae prima in parte darissimi habentur fabricius: et Camillus ⁊ regulus. Ex primi duo ei posse dolo vincere noluerit. Tertius ne aut damnosus, aut patrie aut infidus hostibus crudelissime mori elegit: mirerq; hostibus pfite fidei fuitores huiu preeuundus Cassius. In altera aut hy sunt. quibus modici fuit a suos militus abstinere: nisi vltio p eis etiam moreretur ex hys tome curius ⁊ duo decy: Athenis aut Codrus. Carthaginii philenes fratres sese ante alos offerunt. Quos primus ut terrorem publicus sedaret: secundi ut victoriaz labentemq; aciem firmaret: tertius ut patriam instanti exercitu eripet. 4. ut filios patrios prorogarent ad mortem voluntariaz sunt p fecti: utq; cuibus suis bene esset: ipi esse noluerunt. In utraq; vō magnus pompeius. ⁊ si adhuc vnum acero atq; bellicas laudes et quecūq; dehys quibus egent. Duces ut simi sint aut dirimus aut diuiri simus diuinatissime comparat: iure id quidē mirer si sicut maxime suus tributur vere. magn pompey laus est bellica iustitia simul et cognita iniustitiaq victoriaq; et triumphos continentia: que adea de qua hic aggredtur diuere vtrum referenda est: si vnū qd nunc ad iustitiam spectat adiecero esse biffcentiaz ac liberalitatez pulcherrimaq ducū dicum et imperator vestes quibus indecora plusima tragi pte. hic luius erat preti cunctos gloria. neq; n. quisqm si senece verba teneo. liberalius vtaria usus est. Et qua nichil nisi dispensandi pātes sibi vendicauit: apud

prospere

ceteros alexander primum locum tenet. ut greci volunt: nq nostri obstant:
quōm et philippus pater in alexandro. qui largitione benuolentiaq; mare
tonum sectabatur. pfusiōn pecuniae. hus verbis insertus est. cōs te ma
lum rōnq inquit in istam spem induxit. ut eos tibi fideles putes. quos pecu
corumpisses. antea ideo agis: ut macedones nō te regem suum. si ministrum
q̃ prebitorem putent: qs quidem regi secundum esse non ambigis et corup
telam quā p̃ largitionem potus dia. fit. n. deinde. qui accepit. atq; idem
semp expectandum paratio. Quid aut est stultius: q̃ qs facta libenter ac
cipit ut id durius facere nō possis. largitionē inmoderatā turpiue sequitur.
Cum. n. de deinde egere reperis: bonis alienis manus egis inferre. fraq; eū be
nuolentie comparande causa sis. pdigus. nō tanta studia assequeris eos.
quibus dederis: quanta eorum alia quibus exercueris. Quam obrem nec ita
laudendus est res familaris. ut eam benignitas apire non possit. nec ita rese
randa: ut omnibus si ut in q modus adhibeatur. ipsis referatur facultates.
Quarta nunc mihi superest modestia quam temperantia dicunt: Cui adua
cet ipa quā paulo ante dicebam continentia: sine qua nō dicam dux: sed
ne quidem uir bonus dsqm fuit. Quia nō nunc de duabus sino est. Quid
ab prima iuuēq; cognito quid magnanimitas: quid ue alie imperatorie
artes pfuerunt. si luxuriae si libidini: aut gule impio dur ablecto fre
no quo ceteratum regat se suasq; legiones puer inter in pestem trahit. q
sepe multi cū omnibus copis periere. hec igitur singulas. ppria uitria e
pompeius. sinqtia si iuniter eū collegaen. Crassus uiuisset. nāqm tpe eū filio
et eum tanta ruina impii cecidisset. profuit hunc romani duxq; continentia.
atq; modestiam templum hierosolime opulentissimus: si abue intactus duces
ab alteo spoliatum: probaue alia multa. quo pur in vbis Ciceronis aputer q
nor inseruin. Accedit hus māsuetū quēdā. et suauem facultatesq animi. in qua
affricanus et cultus cesar excellunt. hac ad conciliandos sibi dōm multū effi
cituis: est hanc confinis equalitas quedam familiaritasq cum ceteris. pes
uasiue multos ducum amantissimos effecit. in qua re totus ceteris. et
Marius ex nostris: Et ceteris hannibal. et hae quidem artes benuolentia
et amore sicut obiecte sentias. atq impositas ac ceteratum de subiectos me
tu frenant. hus artibus M. Curius. et. A. Cincinatus et publicus cursor. et
fabius max notissimi: sed nullus in ea re iuno bruto manlioq pur coniugato:
Quorum primus publice liberalis amice mi pulit: ac. pcios filios a se deplise
tyrannidi fauentes seruiere uirgis cesos secuti paissos ad mortē agere. se
cundū ro castrensis discipline studū coegit: ut pocolam mole adolescentie
filium q in iussu eius in hostem pugnasset. q̃ sin omnis et victorem. Addi
tur huic seuerissimi facti omnes postumius tubertus: cuius ego ne primusse
potusqm ut asserunisse rem tantā videar mentiri. fecim: Apud quos lā. n. sep
tum cta res. apud alios facti eius in ambiguo fama est. hus tam multis et

magnua iungitur ea que multipler hec dolores corporis equanimitē pfert:
Illa quasi fodiam vulnus auriuz atq; animi contumelias ferē vbiq;
q diabus ? multitudinis eiusq; accōmodata. prima quidē fortudine; 2d vō
eiusdem vehsiart atq; modestiam ipsim. de qua primo est. In prima mutuus?
maruis et pompeius dari habentur et attilius quidē cesarq; miles a ipsa filie
sepultus et a. Sergius cum eisdem quibus supra comitibus. Sz exterius vō
Dynagrius athenienses. Tyrannus denique nrōs. greca historiis celebratus
ab altera vero Romani imperij iulius et augustus ex nris. ex exterius philipp?
et antigonus macedonij reges? pisistratus athenienses Tyrannus denique
nrōs. atq; externos. magnus ille pompeius omēs supat aut equat. quo
admonēo: ut ex oratione que de eius impio habita est: ac de imperato
seu ducum ? continentia. denique hys quaerit que maxime requimus. ar.
Cicronis ubi vbi paulo ante omissi subiungam. Que clementissime atq;
mundissime principe vel usu vel voluptatē maxime tibi sore confido. nr
nulle mouet sole sunt vitiis imperatoue que vulgo existimant. labor in ne
gotis fortitudo in periculis. industria in agendō. Celeritas in confligendo. ons
tiuz in prudent. et post hec. non. n. inquit bellandi virtus solum in summo ac
perfecto imperatore querenda est. si mulet sunt artes omne huius admunstre.
continesse virtutes. ac primus quidē ? innocentie debent esse imperatores. qitā deū
omibus in rebus temperantia. quanta fide quita facilitate quanto ingenio qtā
tu humanitate. nec longe post. inter hanc auaricia inquit imperatoriz quan
tas calamitates quotidie denuz sit nostri exercitus ferunt: quis ignorat. sep
tera que p hosce annos in italia p agros atq; ipsa ciuia Romanoz. mi ipa
tores fecerunt recordami: cum facilius ferunt? quid apud exteras nationes
fieri existimetis. vtrū plures arbitrami p hosce annos militiz vtroq; armis
ostium. vrbes an hibernia scioz. ciuitates esse deletas: Neq; n. pot exercitus
his continē imperiozz qui semp non continet: neq; seuerius in iudicandō. a
nise alios seuerior esse iudicet non iudi. Quibus dictis ad pompei laudes ?
sus. et miramur inquit hunc hominem tantum excellere ceteris: cuius legi
ones sic in asiam pueneriunt. ut nō mō manus tantū exercitus: si ne vestigiū qui
dem eius prouincie nocuisse dicatur. Iam uō Macedōm milites hibernient quo
tidie fundos. ac litteres pferuntur: nō nō ut sumptū faciat ? iu militē. neimi
nus affertur. Sz ne cupiendi eius p mutrit. hiemis. n. nō auaricie p fugi
nim maiores nostri in sociozz. atq; amicoz. tectis esse voluerunt. Age vō cete
ra in rebus qualis sit temperantia. Considerate vū illam tantā celeritatē et
tam mirabilem ausum. inuentū putatis. Non. n. illū eximia vis remigum
aut aura quedā gubernandi. aut venti aliquid nouū tam celeriter in vltimis
terras pertulerūt. Sz cum res que ceteros remorari solent. ilo retardarūt non
auaricia ab instituto cursu ad pdam aliquam deducunt: nō libido ad volup
tates: nō amenitas ad delectationē: nō nobilitas urbis ad cognitiōn: non

|| opidorum

|| Romano

|| seruire

|| de bonis

denique labori ipe ad quierem: postremo signa tabulas ceteraque omnia quecumque ceteri tollenda esse arbitrantur. Ea sibi illae ne videnda quidem existimant. Itaque omnes quidem nunc in huiusmodi C.II. pompeius: sicut diquae nō ex hac vere ruissum. Ex de relapsum virtutis. Nunc deinque incipiit credere fuisse homines hac quondam abstinentia: qd iam nationibus cteris incredibile ac falso memoque patri videbatur: nuc fuipy nri splendor illis gentibus licet nunc intellit non sine causa maiores suos. cū enim omi hac temperantia magistratus habeamus, po. ro. ꝗ. in privata alys maluisse. Iam dō ita facile datur ad eum peiatur. ita libere quermoie de alios fmuryss esse dicitur: ut ipsi qui dignitate principes excellit facilitate par infimis esse videatur: Iam quantum consilio: quātum adendi gravitate et copia valeat. in quo ipo t est quedam dignitas imperatoria dos quierces ipo hoc ipso in loco sepe cognosciti fide vo eum inter seios quantam existimari putatis quam vostros oim gentiū sanctissimam iudicaruit humanitate iā tanta est: ut difficile dictu sit. vtrū vostros magis virtutem eius pugnantes timuerit. an mansuetudine uiti delexerint. hec acero: cuius ex offerina tanta imperator et ducus monumēta posuisse velim: qua nescio ad vosm alibi et pelatis eos. moribus luculentis et ubertus scptum sit. Superest auctoritas que ex pelitis maxime nascit. In genere ultima nomis et opioh opinione vrum ex ducus virtutibus et prospirate concepta quo in genere iulius cesar. africanus maior et pompeius magnus opinatissimi hitur: quorū tanta fuit auctoritas. eaq sub illis militū fiducia. ut nō se ad plus ac discimen. si ad iudicum et hostiuz palas duci crederentur. quo nichil utilius ad virtuosae pspiros belli enentus et quos si ciuiū dti solere diffidentia bellatur. ex leuitate aut inertia ducum orta sepe compertum est: postremo denique felicitas nō solū in militia: si tanta est expetenda. nempe hic omia referuntur: hanc ex dare quisqm pōt: nemo augere diuinū sine mag. ex ita duci necin: ut quicqm religius floreat si hic unū deest. nemo consecat eligendū. Iam ut felicitatem fiducia. sic infelicitatem ducū sequitur militū pauor: quo nichil apius exercitū. In hac quidē cū multi celebres sint. longe tamen ritus et triumphus et theodosius et silla. sue vt fama fert. caesellus. ille felix dictus omes superedetur. et si vtra sma dere philosophantuz nullus hic felix sit. ex de felicitate belli certamo est. qua felicem hucem dicimus. vincere solitus. insuetis oma: In hac nūo ex extremis Alexander a macedo. et Cyrus pers. rex. nisi in sibiuz pressset. et Carthaginensiuz dux hannibal. siaut a sine bali cecidisset. aut paulo maturius diem obiisset.

Imperatorum consilia que Graeci Strategemata appellant. Et que ante bellum. In Bello. et post bellum. Sapienter. lepide. facete. ac mordacius dicta Sunt. Cap. II.

Post hasce

Verum species et imperatoria munera quū illustriz esse constat effertum: ut praelare sentiū. ita dictorum. ita dictorū. que ducē moneant rōnes eorum et ex

promissa subiciendis: quibus egregius primo ac sane pœnlens sit illud eos
ab hesiodo usurpauit. Aristoteles ab hesiodo vel Aristotele huius dii sententiam exercitus fui. et rufus minutius. et fabius maximus agnouisse cum
iudicaret optimum primus virum. qui quæ gerenda sunt conspicere. et consulat
sapiet. aiit gradu eum qui alios bene monentem consilia sequat. ceterum ab
ingenio et peritia militis illum esse qui consulere nesciat. deinde nec parere

Himnosophista quispiam acri et spiritu ingenio ad sua iniuste respondendum ab Alexandro interrogatus quoniam pacto
quis late imperantis magnas sibi benuolentias comparare posset: ne sit inquit
ab eodem interrogatus item quo modo mortalis quispiam se in deum
nimis recipet. et humanis subiunxit maiora iuribus gerere gesserit.

Agis Rex cum arcteis quidam in laconicos esset cauillatus. et pauci
parui essent: dicebat facile eos absorberi a circulatoribus
in theatris posse. et tamen iux nos inquit attingimur hostium gladiis lon
gioribus. ego vero et laconicam eorum arrideo. et bicus videtur esse maximas
res complectere. et aliorum mentem attingere.

Cynus Confecto centurione. ipse se ascribente. genus turpiq;
corpore. forandi gratia adolescentes. ne pone assidente
ob pulchritudinem. mortes quos quero secum ducere. rogauit. simulque illo di
cantes. aspectu eius obiecturi ad nomen. contrere in eum calos. quæ vna
cenaliunt. nisi. uir inhonesta minime sicue risere omis. simulque quintes. si
sibi in re vsu tale uir esset is centurio. quotiens die noctuq; ab se apella
retur. ait nulla vnqm excusatione vsum atque senup obtempassi. cum quid ei
demandasset. nunqm absq; pudore mandata exercuit. reducisse quoq; comi
tones suo exemplo sollicitos.

Idem quoq; ad impiu magnitudinem. hoc adiecit. inuenitur. ut quicquid et
in remotissimis agerent loci. q. primus fuerit. cognitum nanq; quantus die
noctuq; eques conficere itineris posset. disposuit. in loco equitibus. ut vest
litteris. receptis succederent fesso celeriter. quid ubiq; accideret non patebat
q. put necessariu esse iudebat. hac quoq; causa exercitu qmunis piculi abste
diuero. vt velaxus q. gruis iter facere putarent. idq; preter celeritate eunnu
exercitum est.

Sesilius in Isthmo certamen spectans. vbi atheo nulnerato theatru cycla
mauit. Juuem chum tangens. uidesne inquit quid exercitatio sit. vulnera
tum tuer. spectantes uero clamant.

Agesilaus interrogatus quid futuri lacedemonii uictores essent. si prudentissi
mum imperatorem gerent. hoc item pure duce cum quisq. quispiam lacedemoni
morus esse questus esset. dic inquit meliora eunuchis. n. qui ire dibus minutis
sma sunt. par siquidem est nō ligni aut lateribus. sed virtute putam dos pe

bnfiao

promedebat

monia

natos, aras, focos parentes, coniuges liberos tueri atq; defendere
Rasidas cum in charicis murem comprehendisset, morsus eum omisit. Deinde
ad astantes conversus inquit o hercules huiusmodi est tam parvus in eam imbecil
lum qd si ausit ulcisci vlcisci et nos in audentibus repugnare non se moliuntur
habiles dicere consuevit formidabilius esset cor notus agmen, seruet
ductu leonis. Q. leonis eius duce. Idem eos dicebat pulcherrime officio militaris
fungi qui vestrum maxime noscerent
Sesostris egyptorum rex. cum eos qui iuxta mare tubas sunt homines classe
subdere subdidisset. et in egyptum redieng p terram omnes gentes que sibi ipe
dimento aut expugnasserint hac quecq; quecq; sibi fortis et liberalitatis ex
pida missa est. in eor regione columnas erigens in eis et nomen eius et patria
hominis; verenda inedita ut sua potentia eas intelligat: quos ait sine pilo et
fiale fuisse. Ibi columnas posito ea scripsit nomina addens ad ea mulieris
pudibunda mersa. quemq; legatos a romanis ad penas duabus postri tessis.
altera pacis altera belli optione sibi collata, utra S. p. q. ro. referri maller.
vtraq; sublata, penas inquit non romanos verum velle esse debere, subiu
romanos. Impator eo contra simili mo ad Carthaginenses misit explan. inqua
ver usq; pli sententia pur iugos amplitudoq; quondam fuisse de pendi
pot. ub. in. scriptum est cum esset plin. ro. missse ad eos hastam et caduceu.
signa duo belli. aut pacis ex quis utrum uellent eligent: qui eligissent id omni
re esse missum existimarent. Carthaginenses viderunt sese neutrum velle eligere
si posse cogi qui attulissent utrum mallent vlinquere quadq; reliquissent ut si
ab. pferto futurus: hec tamen si ab elegantissimis sed gestas scriptoribus dicta
sint. M. tamen varro eruditissimus auctor no hastam ipsam, in ipsi caduceum mis
sadiat. Vnu dicat esse vulcas. in quam alterq. Caduceu. in altera haste simul lac.
Carthaginenses quia spartum et nervi desiderantur. ad sa fuerint missa.
gittas missis ceribus milieq. ad fines efficiendas usi sunt. qd alii et apud mas
siliens et rhodios et aqui aquilegiens, et romanos in capitolio obsessos, urbe
a gallis occupata factum est: vide. i. in honorem matronarum templi veneri
Caluie senatus decreuit
Tarquinius priscus quirites opis reduz periliqz fugientibus, nouu et i ex
cogitatum cana, pasticq; remedium inuenit. Sex. n. homines intra desinitos
figere crucibus corporaq; spectanda Cinibus simul a feris voluentibus; lan
tuida nassit. Quam obrem pudor winam nomiq; qui prius sepe pactis ser
uauit. In plus tunc quoq; subuenit: Iam crudescenq cum pitcerer sic uiros
tamen puditus esset cruciatus.
exilius crebellus prus pronsil. Trebiam urbem hispanie pinariaq cui subigere
negnitur. ac vaganteni fluctuantemq; exercitu ducerer: hosq; mo adouiceur:
mo ad eos se transferret. et pinori quidaq; tribunus militu quid sibi vellet tã
crebia laqu. mutatio: pereret. si hunc rijdit interiorem tuncq; existimare mens

nec constram esse: et utrq; eam in igne continuo nutrem. Steqp sedibus ceq
ins post tam longa trinā: tam varia pagnata municipia. ad trebiam inopinā
tam tenuo consilius eam oppressit: et non q sine oim admiratio ne vori sui
compos factus est.

Scipio cui primū affricano cognomentū accidit: ut vetero magnitudo fabis
vt senece placet: cum pissimas alebat et Ignauie plenam Imperator ex casrdin
esse nō putaui: Consulite n. quē armis gerunt tractari debere opinabantur
cum preterita preapiteneap magis reprehendi q̄ venenia vella in humana vel
delitione in integrū restitui corrigi nevo possint. Jo etiam scipio cum a re mili
tari atq; vitata studiis ad litē conuēte: dicebat cum otiosus esset plura tunc
negotia se geri. Idem ubi carthaginem in deditionem ni accepisset: ac mili
tes quida quam ē possent capriuaq; pstinā forma de virgine adulterent: atq;
illi darent: libenter inquit accipere, si priuatus haud quaq; imperator ēm: De
eadem itidem liter mulgatus fit in eadem nunqm descendere Imperatore dede
nisi aut occasione se poenite aut necessitate impellente: ex sempronij tamē asse
tionis uetis septimus 4. historiarū libro de p. Affricano pauli filio ita patrū è
se. s. patres filii audisse dicere. L. emilius paulus nunq; bonus Imperatore sigi
cellatis non decrate: nisi sima necessitudo, aut sima ei occasio dari esset. et sa
pienter quida utriq; Nam ad totius ciuitatis salubritatem multū efficiatur q̄
quasi uri i duces est nō deesse fortune prebenti se: Et oblata cui ad consilium
flectere nihil prudentius q̄ in angustiam rei bellice compulsi in bellum fieri:
qd nec euentus nō docet quistulerit magis est: Et eadem vō que sepe nuo fiu
fiunnq; est.

Augustus Cum decimū octauū annū agens hostiliter urbem invadēt ex ipsius
ciuitatis legatis: qui sibi eius nomine consulatū exposerent cunctante sena
tu. Cornelius cinnario legationis princeps: reiecto sigillo ensis capulū detegens
Quod quagnū dubitant in ceria dicere / hic fiet: si vos non feritis. Idem augus
tus saepe in expeditione procuum ac notabili circuitu in fonte deprimē: minimum
tamen sua opa iuuantem se leniē castigauit. Et cū cum fugies inquit dnqm post
te reperiri. Id eum item veteranus quisnam cum die sibi dato pictitaret: re
cessit in publicū rogauit: ut sibi adesset augustus adiuuatu / quē ex comita
tu suo degerat fine mora dedit: commendauit q; / imperatorem / et clamauit inge
ti uoce veteranus ad: Et non ago caesar pictitare de cattuco bello victorius que
sim. si pre ipa pugnam: decerniq; impressas cicatrices: quibus cruduit et
sed veneris in adiuuatorum: ut qui deteritur ne supplus eni: si etiam migrauis
uiden poser. Imperator quaq; bono insup nacq; quiqm minus q̄ temerita
tem congruere arbitratus est: satisq; celeter fieri: quicquid comode geretur:
qd a caesone le prudentius sit. Crebro omnem et similiter tamqm suus solerus
ut usurpare simone. Occurrit in eusdem cuiste Augusti cesi postremo: qui cui
dominarie esse et antrū vbi egipti regis ancrest praesosi premendibus fuabat

1/01

ingressus esset : Corpus quidē alexandri macedonis libenter aspexit. Interrogatus nō nun et ptolomei reliquias uellet inspicere. Reges se inquit uelle uidere nō mortuos : at quinte fuerat cholomeus : si quantū inter uiros regesq; eosq; q; regum nomine uulgus appellat interest : dum affinitate dolo eulogio sapientissimus imperat.

Scipio Iunior pollibus pceptū obsuans : studebat nō prius e foro abire : q; alquem ex ab eunetibus simulaserit sibi atq; amicū quouis pacto effecisset : Hic cum pulcherrime ornatus quispiam certū inuiter : heus inquit adolescens : satium est pulchum est : bene uiuere romanū uirū in degere potius suis ipse suasq; in sinistra collocet.

Scaeuola Cilurus cum relicta maribus filus octuaginta : diem obiit cum iustrum fasces cuiq; oūdens ut illū confringer iubebat : Id aūt singulis se ipse negantibus. sigillatim hastas eduens. facile omes confregit : Fraterns illos. ubi una esse pseuerarent firmos ac potentes fore : imbecillos aūt si separe

Tiguines urbanis facerunq; quipia in romanos // rur ac dissiderent.

exercitum afferre cupiens. uulgatissimus illud dixisse ferur. eo si legati deuenient. fore multos quidem. sino pugnatur. paucos ad mōm esse

Amasis egyptios. rex cum contemneretur ab egyptis. q; obscuro loco natus et paulo ante regno potiens : usi aureum qd habebat laudandi gratia. ad turpes q; usus fregit : de qs simulachrū ex eo confecit : Idq; in celeberrimo urbis loco statuit. Cumq; religiose coleret ab egyptis : huius rei euos factus sos conuocauit : rauq; docuit : ut ex eo uase simulacrū erat. in qd prius egipcy vomebāt mieclantq; et pedes lauabant : nunc vō venerabantur. Eadem sibi modo euenisse : siquidem pus plebeius eat : nunc eos rexi. proinde sibi habendos honores iubet iussit. Sic egipcios induxit ad sui venerationem.

Amasis gaeoclos figuli fuit filus : qui sicilie diuātiōn adeptus. rexq; appellatus : fictili a parula consueuit inter aurea ponere eaq; iuuenibus oūdens dicere. Ego cum huiusmodi pcula consuessem. impūtrax. qūi diligentie ac fortitudinis studerim hec facio. Insup aum urbem obsideret. et quēdā e mentibus p conuicia dicēt. O figule quo pacto mutibus sispem saluef. mansuete is atq; sibudens sit cum hanc cepero. Cum aūt uirbus in suam egisset deditionē captuos venīdabat inquens : Si conuicia me rursus affecerit : quenā apud dios vos.

Amasis gynecum multes gnosciam esset intuitus qui ebriacabus et galeis ad pilas luderent : gnusus est eaq; duces accersiuit : quos laudaret. Ve aūt audiuit eos bibere : dolium ducatus iubebat dari. Je eram postea q; longam egrotationem euasisset : omnales sereq; mchil aliud // detius. audat : hec. n. adiusa valitudo nos monuit vehementius vobis effendi nō esse. qm mortales sumus. Idem ne te quadrū cū nōnullos ex mutibus suis a eo audisset. oīma mala imprecantes regi quispos in deter inectricabileq; luxu deduxisset. accessit ad eos. qui maxs libozabant. et cum egnorantes a quo adiunaretur expetiusset. nunc inquit ina

// ledare

Antigono cum uico m bas mi pias madistis: et aut bene agetis qui vos ex
hac voragine eduxit. Insuper cum minus miti animo hostium maledicta qui
cumq; tulit. Itaq; cum m paruulo castello quodam. greci obsiderent: et fidu
cia loci contemnentes hostem multa in deformitatem Antigoni iocarentur
et nunc statura humilem, nunc nasum collum derideret / at nunc / gaudo inquit
bis spero si m castris meis silentii habeo. cum hos deuecet fame domuisse aperitis
ipsis est. ut eos qui multas ueteres erant m cohortes destruere. ceteros pro mi subi
ere. Ita se negauit castra fuisse / nisi expediret hys dominis hoc. qui tam pe
culantes linguam bestie. Rursus cum seua tempestate uaturet: ac in eade nau
scam fuis omis huisset: precepisse liberis dicitur ut et ipi meminissent: et ita po
steris. poderent / ne quis cum tota gente simul in rebus dubius periclitari auderet:
Cuius sorpti memor. polypus ei duos simul filios secum habere ambos se no cons
sur. mediam eius qui. ponetur. cais. et qui maiores filii secti dicet. innocenti
ie subsidia spei. et custodiam regni remisit. in macedonia esse.

C um antigonus poeta congratulaturus: idem; parellam quereret Antigonus
qui post eum fuerit homer. ne ait pueri Antagora cum Agamemnonis regis
tus scribere congratulaturus diceret. et antagoras respondit rex ait christmas agamemno
nem cum illas rex generet cui nisi ideo certisse fiquis in castris congratulaturus
P machus ei manipulatus quedā reprehenderet qui deliquisset. ipse dicet nisi
forte ut id amplius facere. bello n. bis certare nolliet.

M ennon qui cotem Alexandro in ale Alexandri. p uoce Duro belli gerere que
dam qui subse mercus simulta multa de alexandro maledicet periculantem lo
quere: ubi lancea pussisset. ego te inquit alo ut pugnes, nisi ut alexandro
maledicas.

C um medis irruentibus pax ac pussitata in fugam agetur. et ac oio defende
re victoriā aspicā auderet. dum tressimiliaq eos. et uiroes pissim obuiam fugien
bus occuerit / ac eos densata ac acuta ut cuisse fuge notes. huic quia in sub
ante. fi fortiter in plui reuertentur: nolentibus subiaceste absena corpora
obiaute. rogantes ne in oculos mercui ad uxoris deinde refuge: hic repesti ei
tigationem in plui redeunt. et facta in pressione quos fugiebant. fugere cōpellerent

T emistocles adhuc fuerunt in maratonis victoriaq; et mileciadis impetu ad
repetere atq; vsurer: in oneseq; noctes. pinte diuet. et solum respuet conuiniu
et pinguibus admirantibus. ute inuitatum / cum dice solum; fecit q; mil
ciadis victoria sibi somnos eripet. Interrogatus et verū achilles maller an ho
merus esse. Ita aut inquit utrum uictor in olimpia esse maller. ane victor pa
Rursus ei admātus: qui nanale plui fonnudrer dicetur adipsi eas qui ad id
greas adhortaretur. sladendaq; incitare. O etemistocle eos. qui in trinibus p
iu irrumpunt cedit semp seu est inquid admante vis eos qui manserunt. huic
coronant. Cum item ad interfectos cadauera ad mare insinda se contulissent
ut a nullas pissim. et torquet abectis asperat pretereuent ipe anno. qui ei seq

// profectu

// lac

Collige tib; nqnt; tu.n. nequaqm themistocles et Eudem etiam dicē solitū
fuisse se neq; ab athenienſibus lēffici: nq; apud eos in admiratione esse. sed
prelia oratos imminente periclo se velut platanus subterfugē. reddita aut
serenitate a cuellere atq; deiecit.

C Cum antiochus rex, postea q romani adūsus eum transeāssent in asiam pro
solūendo bello ad sapiōtē mūsser: au; fuoi rūsum accepsse fertur: prius. n.
oportuit nō nunc cum frenum sessorem suscepis: idem cum ns ingenti ex
ercitu gretiam pertur; esser: cuncti ob multitudinem multitudinis r armorum
varietates que paulo ante ostrabantur perditu huiusmodi. ad achaos di
tione r usiq. Cum. n. apud carchidensem bonū quidē hostem et strū conui
natores solstitiali tempore comit accepti mutaretur unde illi eo tempore ānu
tum varia r multa denano: bono gloriosiq; rendens varietates aut illā ers
sim ferine carnis ex manuscto sue sacra; si ouduuentes et apparatibus solis
cuffuire; pinde nec vsi ulla tenere adnuntio, de hac varia nominā genti
um inuitrau. achas r aduiso et elinoos ac multa gnā armor. hastatos et
thrasiatos et peteros: hoc est pedestres sotos cum pedestribus sagittaios
audiri; nā hominē onde asse armis multum differentes aut paulo manupi
or. melius, pter fidūa ingenia q multū genus.

l Vcullus in armenia cum achasiatos cogramus maxime milites sui metuēt.
l bono ao esse iussit: fuiu. n. plus laboris in illis spoliandis: q in vincendis
uruos solla: hys qui pneste obsidebant ocasos in plio ducis. Capta lus
tis infita ondi atq; ita obstinatos puiceit; fregit: sylla ite cognosito
solre inter maximas suas solicitudines duas sustinuit. pq; metelli annuciā
et q urbem athenas nō equasset solo, si fuisset potius.

e Vmenes eā in castra reiteres: et p epistole passim in ipsi castris abiecte iueni
rent. quibus is qui eius caput ad antigonii detulisset, magna pnia diffi
nitentur. dictis ad contiōn multitudi: gratē pmo egit q nemo iuenis cēt
quispem cruēti pnij fidei sacramentis anteponēt: tum deinde subiecit calli
de confitus a se lētis ad expiendos suos. dos esse. Ceterū salutē suam toim p
tasset esse: nec antigonii; in quēgm dueti sic velle vincere: ut ipse in se ex
pessimis statuat: hē suto in pīri labantium aos concut r in fuiu. puidit:
ut siquis simile accidisset, non se ab hoste corrupi, sed a duce tentari. milites ardi
tarent. insup cum intelligerē si copie sue cognoscerent adūsus quos ducēnt
nō mō tenuas: si simul eā nūcio dilapsuras: hoc eius fuisse puidentissimus. fert
ur deuis timoribus milites ducēt. in quibus uera audire nō possent: et hys
persuaderet se contra quosdam barbaros, pfiscia itaq; tenuit hoc prosiliū et
pinisim autem eā tum duxit, plusq; contulit: q milites sui fatrent eā qubus
arma conferent effect etiam illud laoy. pxta partione ut equitatui poti
dimicaret, quo plus valebat. q peditatu. quo eue detio. hunc item eunue
uei pequeni antigonii eā cum grūe copiaij sepe abundaret, neq; onīs ad

// honorabiliter

// hac

manus accedere licere / nisi his loci, quibus pauci multis possent resistere. extremo
tempore cum consilio capi nō posset multitudine circumfusus est: hunc tamē mul
tis suis amissis se expedivit et in castellum phrygie quod nova appellatur confugit
vbi cum videret fortuna obsidionis subitum / maiorem exercitum parere diuisit
ne aut consensu multitudinis posset traderetur. aut obsidio qui multitudine g
uaretur: nam hiis qui remanserant ea vereri, ne vno loco manes equos im
ittere poterent qui spacium nō esset agitandi. calliduum fuit cui inuentum: quē
admodum stans tumentem concalescere occurrere posset: quo libentius, et abo
rtum, et a corporis motu remouetur. subsringebat caput loco altius, et ut
pueribus saepibus plane tiam posset attingere, deinde positionibus cogebat exultare
et alacres remittere. qui motus nō minus suadere excitabant. qui si spacio occur
rerent. quo factum est quod omnibus e mirabile est usus: ut equi iumenta nisi
da ex castello educere cō pluresque menses, in obsidione fuisse ac si in campestri
bus eam loci habuisset.

D ernades postquam ex tuctuce nuntiasset Alexandro mandat videre se macedonū ex
ercitum excercito alopi pfinilem. omni cult principe esset orbatus.

I statuerat se cum ali fugiens comeatu impedimentisque diruptis: sicut fiat dese
rtum ac pane ordeaceo: cui usmodi inquit voluptatis studis enim.

I urelianus imperator, ne uti statuente in urbem thanaqui desciuere: placuit ap
pollonius maxime fame et auctoritatis homo: Cumque si uis o imperator inquit
vincere: nihil est aut secura in aues istos: si uis impune abstinea a cruore nuno
centum oportet: si uis clemē vincere clementer age. Idem thanā quidem rebellē
bem obsidens, iuratur se neq; canem vllis in ea vllum si caperet relituri: ac
pbere quidem: ea namq; multitudo praede auidis spem dedit ac diuum capiendi ob
sessis nō desperandum fore. ac nō ut caperet vbe eū multas iuretur id dirus, quo etiā
se reteturi apud thanos negant. eiusionem vbis exposcunt. respondit insi ea
nem inquit negam in hac urbe ine reliturus: canes g oiis occidite. quod dictum q
praeda negaretur, auitrasq; seruabat: totus exercitus quasi dictaret accepit. Insup
multo chlonus cupiat forsan iurgantes homines ab eo demodo sibiatus. quo p
uadente vibs sue consilio usus iniuriae fuerat. In hunc mōn tradidisse seruit ac
ad passus sum cuius quasi bisfeto thanam ea recepi: ego nō patrem amare
nō potui ac libenter cuti q ali mulieres accidere. Ita n. mihi fidem suare potuis
se qui pace nō peperit.

Q uartum dnenis in psio iulianus apostata. quē occupare pontes eū transis
se capie omes igne combusse. ut pugnaretur fortius multiesq; in hostiū era
ant mori aut vinci oportet.

I accedemonij magna bellice rei gloria. cetis pstantes natorum suorum uberibus pub
lice admotis excipiunt in dolem: exhortantur q ut flagellorum ictus fortiter fer
rent: Laceros ac semianimes vocabulis pseuanter vulnera obtegere vulnerbus.
Nec aliter matres pugnā mitunt pugnam admonedaine quā ut ea minus cerne

tantes

aut suspitos armatos coram retinerent aut examines vna cũ armis referent:
vt n. eos epigramma ostendit et vtendi libenter et moriendi si vtrique cau
vtere cõsebant.

Lacedemonios etiam quispiam cum pris hostis inter lapendus gloriabundus esse
// Rem
ret eos copia sua et sagittarũ multitudine sparciaretq non vsuros: In um
bra imo mquit melius pugnabimus.

Cymbros planda etiam ac cerulos animi pstantia qui nẹ arma sanguinẹ
et vulnera exultabant tamqm bri intam velitur: egre ferebant ut cederi mor
talium alij modo genere vnfica tamqm turpissimum ad esse et miserie plenũ
Mi etiam ignomie nõ parue esse putabant plus sup esse cum is oppressis p cum
salute se de mio deuouissent: pinde eos mirabatur est. Ten ferebant vulnera: ema
mirabant cruentes: et telis truncati mortes etiam amabant eis quo quo ca
derent mpatores.

Alexander animo semp ingenti: ḡ̃ matrij legisset eplam: qua admonebat
vt a veneno medica philipi cauẹt: acepta potionẹ tamẹ bibit nõ deiectus: et
qua plus sibi de amico suo credidit: dignus sint qui fmocantem habẹt: dignus
fuerit. Ig etiam instructo eiatu cum militem quemdã intuẹtur: qui iaculum
amentatum ex acie ut mortem repulit quippe qui tunc instruẹt cum ia armis
vrendum esset: Insup cum arbelas, a dãsus dedes centena hom nulla de sima
rerum acie dimicaturus esset ẹ amica eum adiuant qui milites subcaesarent q
mẹ tabracula mẹ loquendi parsserent: ut michi aiunt spolios in regia deca
tum ferent si sibi ipsis comparaturi. At ille subridẹt bona mquit nunciatis dia
audio enim hos miles vincendi nõ fugiendi consultrices esse, sagitte quas
petis in curie dul natus, ut eos multi corruisset qui eum appellare chi consuesset:
leta hilaritq facie, Ne sigundem sanguis est aut ut iudaei ad cruor celeste
lem dui misere fluentem. Idem pceptorẹ suũ credo sentus aristotelem enea con
cha supposita bracho aerea cubile pteto palam tenebat argenteq: ut cũ ner
uos ingoẹ sopi: lacasset, mfusi gestaminis lapsi cinitus somnũ abiũ peret
R
rupus qui inter indos optimus arcu uideẹtur: dicenteq p amulti sagittis emitte
eum ei habẹt captiuũ ut id oãdare iusse: qõ cũ ille noster, Tacetq alexander
hoiem mipauit mter imi: Ille vo cum agerẹt, ubi ad eos aquab agebat conusis
dicere, multos se diesq ei rei nõ studisse: preaq ne aberrare timuisse. Id pos
quã alexander audisset et miratus esse de muneribi donatus hominem liberasse
Laborantem enim ob sitim in acedonũ manus aquam utribus ferens implem
aque galea obeulit: quam ex acipens sitentenq eiatum ceũ spicans, demisso
capite fusis in potu aulis ingustatum hisce plaudis vbis reddidit: Si bo bi
bero mquit hos mei vi: mitafit instigabit. Quo audito miles cum adesse cõtẹ
tes magna cum voce ingentiq spe acclamauerẹ. Non n. labora pferre. nõ mori
se obnoxios putare donec talem aut regem ac duẹ adesse contingẹt.

C
Iudã etiam cinitati pẹ agros ac dimidiũ oim rerũ pollicentes, do sique Alex
// cerlatim
// aider

posito in osam veni: ut nõ id accipem qõ dedisseris, ei de id habeas qõ reliquisseris. Aliud enim eiusdem regis datu sane ac fructu memorabile: qui cũ tantis fluctuationibus habere et multa in mõm fortuna pstantes, nec aspiroe quidẗ voluerit: nãqnũ ac tur pe regi, ac diu esse natus eos qui uiro pdiderit à maleratibus domi fere laudeniqs nõ uideret preteũdit. Sigismonde Consiliũ tuũ. Alexandri consilio fruiturũ: qui nõ solum vtero oblatas hostias hostiũ epistolas cesaris morte nõ combussit: ẗ suoꝝ calliẗ p calliḋe pquisuit: qqsũ quid alexandrea, tecũ nomino. cũ oim pene hõim consilia hac de re paria r alera sigismondeaq potuis qõ cesarea, vel pompeiana esse conspiciant. Idrea

G Ius pompilius ut fere omiẗ fraduit ut plurimq. p. cetuiuus cos. legatus a romanis missus, missus ad anthiochum regẗ: qui abstinẗ illi egipti. et ab alexandria discederet qõ ob fidelitate ut pbabat in filiorũ qui pupilli esseẗ regnũ acquirent. aut si iam cepisset excedere iuberet. Cum in egipto pompilius qui castra adiuuentes eminus Anthiochus qõ humanissime salutasset: sen lingua a postea ore obtulisset non fuiam salutandi voce: nam coluerat ut ceteri anthiochus mulcũ pompilũ cum obsetome fuisset: Tum pompilius facta sesse inter eos pactaq amicitia iubet: cũ mandata patrie mea dante: prolatoq; senatus decreto. et tradito ac plato: cum rex dipsset consulatus detulũq; responsum: pompilius rege ingiru urga circũ septo: hic g. stetiẗ inquit cõsulem et rude. quirtis aut iuri gratiatẗ atq animi magnitudinẗ admira tibusq stupentibusq et anthiochum se senatus partiuz rudit et ita pompilius; et salutauit eum et gratissimq ultiq complexus est.

H Adrianus qui regesq omũ mutentibus suis pene vitae cũ ada tempore vetãnũ quẗ piam nocum sibi multa dorsus et reliquii corpus in balneis tudisset a teteti praeceptis cur se martionibus detergendus daret. vbi audiuit re adaro fieri q fuiu nõ bide. et fuiẗ eum donauit et sumptibus dmi postridie cũ plures se ites ad pueranda libertatem pmanpes, parten se simul nõ atteterent / eiecati e os iussit. et alos ab alio mucoem defricari. Idem familiarbus quibusda facultatem commeteranq suam minuz iomẗ sob urgantibus suis nõi subiecat. in paorem singulis esse debere cuius nõi esse sibi singulos imperator optaret. mettera

f Marcus phũs: cum p vbo quo pãẗ qõ elegantissime peuleint: ab hadriano merte reprendeẗur atq cessisset argumentis ac egre ferentibus ob id illi familiarbus subudent non rere quidem studeẗ inquit qu nõ patrim me illu retoꝝ omibus excede qui hẗ reigmea legiones.

Vbi

I Romus post mutinensem obsidionie fugiẗ, seu qõ nãl mortis sui corporis labor ubus exhaustus crebrime biberat vbi bibendi faculẗs affuerẗ: p singulos; pusis sussiẗur cuestigio deinde fugam sapere conservatione reassumebat. fuiẗ rogatus a familiarbus eius quispiam quidnã antonius agẗ. subiecẗ qõ cum magispo. bibir. n. fugiẗ. Memorie. n. patrimẗ. manet egipta cos. Curo dilloruz contactu aureos seq lunaticos biberẗ et fugere /

T. Hoc cretus ille nõ sustinuit / si chuic ad insensu sibi regem Antigonũ alterum
primum acilos cum trahẗ spem plentibus suis fore ut cum ad acilos regis pueros
fere mãm inuenirer. Respondit impossibile q̃ est ista condicio: actũ est: pery:
dim eunuchũ, hoc inter nostra mordacitas et eloquio mortis et antigono bonin
dij simul ac puery causa fuit. Iuratũ. n. sibi parere si loci auctre aspiratre moris nõ
ch ferridates ponti rex auratũ regi capadoci sub simulatione col- / pepit
loqui insidias tendens gladius sub fascia abiderat erudelis q̃ adolescentiam ad
nutrium destinatur regio tamen illoq. mese temporũ scrutatore pmisit qui dum
mutrdatus, curiosis manũ in serenores partes ter pcis immitit: cor abũdus ille
caue aut ne aliud telum. q̃ q̃ quereis suenias eax nõ suspitione detracta iacy ter
insidias, eucoatũq; regem ab amico velare ad secreta fmoẽm veraq; inspectione p
mut exitu.

C. ceio cum diutius ad astra pompei adiuuisset in pmordio caulis belli reprendẗ
armas, qõ in mis destruisset: in me inquit seruus adiuui: nam nichil hic piratũ in
deo pompeij tardiuste in apparatibus, bellorũ ludens. Fere ciro cum post fuga sua
prelũ fugiente pompeio Nonius quispiam dirisset, adhuc quidas septem apud
pos: et ob id de bono ao esse hortarer: certe inquit moneres si cum guaritus no
M. Cassius pauentes cupiam quo tempore non / nobis pugnandũ esse.
rus esset exitum: rude verem / inuis Cassius cos. ꝛ pont. mag. ne cibi nõ
P. Cutem licinius Cassius cos. ꝛ pont mag. adiuisis aristonicus Atrul / audax
fiem cũ instructis nõ missis exitu / maxinus insup copijs et regum pfidis sulin
conferto tamẗ bello cuetus est. hispi ne fuiter barbaro metu urgã qua usus
fuerat ad equũ regendũ inpegit ad caulu tracs cauispiaz: ut ipm i necy
suam irritaret: quo ita sibi euenente morte sua dignitem rei. p. et libertẗ fi
cum fuaue / egredient lacrimante prote ꝛ exhortante ac rogante sepm
P. Elopidas domus / saluũ reddẗ. Inquit o mulier pnato ꝛ semp ẗ admonere
ducum aut ex imperatu alios saluos facere. Item cum pnũ equitũ est p difficili
a arctaq; loca ter habiturus esse adiaforos ꝛ accelerans quidã o pelopida m aut
incidimus in hostes: quid milos nõ magis medimus q̃ in nos illi. Quibus dictis
tamẽ pnũ belli pliduz equam a cuipa impulli iussit. Kursus eũ m phursalu
deuisset adiisis alexandrũ dicenti cuidã tyrannũ cum ingentibus copis adueñẗ
o melius inquit: nam pluriuz uctoua nobis adeuit.

M. Potius cateros. Cum celebros domuisset: compteq; haberet experienta rey
magistra et illustrius auctoz sententis, eam genteni locoz. nã: et hom inge
nijs ad rebellandũ nõ solum omibus alijs, puncis, si ipa erã italia apteoz
esse: quominus id facẗ posset literaz ad singulas cuiratesẗ dedit: ut minus di
uente. qõ preptu tam in ute ad rebellionẗ hortũ potuisset potusq̃ id eam
solandam si gnale id quidem esse cognouissent dõm dum quelibet sibi soli imperi
pouion alijs putaret metu onũs imp̃ij paruere. hoc ꝛ plinij et historicoz pene
omi habet asserto. Apud historie aut romane patrem. T. liuium conuocasse

Catoni

tionem constat omnibus urbibus legatos atque obsistendisse eorum rebelliones Romanis quibus labiosio: hispanis discriminum plenas atque funestas esse: hortatum denique ut rebellionibus abstinent: utque quoniam tel mā fieri melius quirent rem consulerent. nil rūdentibus illis aliqd dierum spatium dedisse quo quarto venerunt utique silentibus upm consilio quo ab illis quesiuerat in se assumpto misse p omnium nuntios edituque: ut uno die romanis qui in urbium fidei essent muri omnes extterent: quod factum ipse illuro ad cos qui adhuc rebellarent cum quibus se conferens omnis ferme metu territos in deditionem accepit. idem cū eumenes rex Romam profectus esset. et a senatu comiter et honorifice susceptus esset: et clarissimorum et eum minis fragilia certatim offerrent: cato ait obsecrare tui erga regem suspectus fuisset. his cū declinabat. nisi cum ipi dicerent eumenem frugi uirū amicissimo ato in rem p. Romanam venisse. esto inquit Certū hoc in belua hoc. s. nā uorax omnis est. Rursus cū adiuuisset in hispania pontifice quodā opido posse si inopinato inuadere: quanquam inter bidno p confugos et defensa mensus: nihil tale metuentes oppressit hostes uiroribus denique fuis causam tam fortis eventus requirentibus dixit tunc illos uictoriaq adeptos cum strenuiores inter bidno confessisset.

d

paruūdas uirorem cū uiqm nouisset reprehenderetuq; q libertos non relinqueret a pelopida. qui filiū hoēt infinem maleq; eum in eo parere consulere dicēt: vide inquit ne tu pēus consulas qui talem ere te natum relinquerus sis: Nā Vo stirps pōt nuchi deesse: namq; ex me natus relinqtur pugnax lentricus. q non nō nuchi suppes si eram immortalis sit nece est.

p

Omponius uir insignis cum romanorū conquessu acceptis uulneribus. ad dyrrhadrum ductus fuisset. rogaretuq; ab eo si curatus sibi posset amicus. sed inquit pos pomponius Romanus amicus fuisse: finiam me quoq; inimicus habebis. interdates clarissimus uir constantia admiratus ab omni penitus ieum iuiuiq; exemplis huiusmodi ad cures crisa ferūt quoniam ira temperauit

l

acto hostis imperiu ferūtur repellere possunt postulantes si pauperes inquit manserit. et contemptione mutuas omnsertis: et rursum de minis nūq; ex urbs minus circūdata muro fuit. siquis eam intres fortibus nō laterbus circuiret cum in lucania intra litus angusto itinere excretum cu

p

tulus emulus. cos cerer. et Tarentinu agmen eius sæpiouibus adouerent Capruis euntiuq latū pterit. quoq; pterit hostes tela inhibuere. de noctuinis excubias tuisse fine hasta et fine cruce asseruarent: quo destantes q hostibus repugnarent magis sompno resistent.

t

Iterius gracchus lusitanis asserentibus indecene tempus alimoniaq se sine eo dishonis ignola nō reformidare. vndecimo inquit anno vos capiat: quo dicto preterit lusitani. tam ricomeatu munitis se dediderit

l

sinder postqm mumberibus cerinthijs inerma pergredient languido resad inuadendu lacedemonios cerne et intim lepus fossam transiliere

|| pestiferus

visus esse. Non puder uos aut eius gnus hostes primo cere: quor membris
p semidam lepores indomiuit.

P Ompeius lucullu sacra detractauit illum dicebat tragicus et umbratile qdā
bellum cum regibus gessisse: sbi uō certum atq sobriū hostiū vm ad expugna
tionez refuterit esse cum nutrdatesad ensesq ignos confugisset. Ad que lucullu
simulacra et umbraq belli imo pompeiu accessisse expugnatum aiebat sicut
velim volueret alieno admeri celem admenere reliquisq bellos insurgere
Sicut sertorio et lepido et spartacuq insurrexisse eum dicebat: cum illa cussis
alia merellus alia lepidus bella strenue multos ducū epistole gessisse. Ad
hec sertorij scriptuis in hiberia portus inter quas erant multos ducum
epistole quibus ad mutandam perturbandaq rem p. Sertorius romam
accersebant: Illas omes concremauit: fiducia hisquidē plenus ut ma
li ad sanitate redirent. Idem quaq pompeius cum omes factionis sue uno
pene ore tumqm diuino quodā oraculo moniti ad furentes Cesis inuasiōn
pnicarent alilla vtne posse concipe quo se mō tuer posset. cum tanta veni
ente belli tempestate delectus ad resistendū neq haberet ullum neq parer
rūdisse fortu fore cum tale sōnū pede quater ut pedestres copie equestresq
saturent: paulo uō post fama mirabescente et nunciis cum prepisset Ad
dicenie flumie transiuisse Cesarem arminiq egregias tunc ampla ve
rem illic subegisse ac pilam magisq ac magis indies increbescet rumo: Ce
sarem uiteq ? insensu pompeio ? patribus esse: atq eo alio aduentare ut
consulatu aut sponte dictum accipet. aut negatum iuarmis arripet. p nide
p opias que picenū agrū occuparent omēnq exercitum suu Roma tra
iecere qm id falsum erat cu malore nō hier manus q trecentos equitū
et quinq milia pedituq metu tumultuq huius modi picenio qualis nūqm
ante verbem tua fuerat fta sunt pompeiane factionis oim deterriti ai ita
uitas tota trepidaret: nec venire ad urbem. Iulius cesar romanus cuius
ac legiones romane. si penus ille ferusq hostis hannibal ac omis barbaris
videret futurus quidem si uincet cesar!. nec Cinna clementior in prima
pnn rede nec sylla in diripiendis expiandisq locupletumq fortunis coniec
tura ? opione oim putabatur.

A tilo torquato grecis vebes oppugnanti. cum dicetur iuuenturez ibi iaculis
ac sagittis studiose exercerepluris eam inquit vendam.

I Ogurta minedaij rex corupta muneribus senatus pte: atq auro victu
bellicibus sepe uotos inquissimos compoecum tandem pecue et archo
sius fidens. Romas sub fide publica deiusset atq inde preter suum verecūd
a domete capidinem missus exercetur potes urbis egressus, arbitraq tratus
subsistens et intergum versus in fine dixisse traditur. O urbem venales et ma
ture pituras si emptores inuenerit: quod oium ab hoste planus dicen mirū ē
q lice ad infamia romanor vulgatus est.

que vmbratis / que etruscum

moderatior

P hilippus alexandri pater : cū munificissimus ciphellū gēdam capere vellet vbi
explorare ceperit : tandem retulisset q̄ difficillimū esse et nullo mō capi posse
Ragatur ita ne difficile esse quōte asinus quidem auro onustus quiete ac
C lomenes athenienses trecentos qui psidia eiusdem tenebant ag-
dere gressus : cela quedam in quibus scriptus erat denisse se ad libranda eorū rep.
inter muros iecit : eodem tempore captiuos quosdam consultos sibi remisit
quos consilio seditione infestina apud conualatia obsessor admoto exercitu C
uitate potius est : idem cum quis se gallos ei datus pollicetur qui pugnando
interient : sed multi de suis inquit nolim . Et illos potius qui pugnando inti
L ciens secundum diuinum aquam in opidum diryssedu labentem cupit manr
maior suis restituit elleboro corruptis : qua dicentes pro suisuo vertis
ereptos capit
P rusias cum ex antigona quidem peloponeus ex lanossa uō Alexandrum ex
in ternam heleniis filios suscepisset omēs manu pupresse bello ferores : statu
a puerina ad rex ipm simulatos dē audam ex filiis puero patrem rogāt an
nam regnū relinquet eidisse ei ex vobis qui gladiū accipiem habebit : si hic
nichil differt ab illa magica detestatione Acuto seruo diuadat statres domini
sdem ex imbachia ut quendam maledicam fallere precantibus credit potius apud
paucos illic manere : q̄ cuiens apud multos de nobis obloquat
D arius ut sobrius discessis fallet Vinos omesq̄ in castris reliquit quos enim rude
res tanandesq̄ hostes audierent remanere darū credidere eadem mō hq̄ ues
p diuisa lora bucculas laqueis ad arbores ligauere : qui deuicti frequentiore mu
L gitu spem remanentū prebuerunt hostibus
conuadas rex intempestiue quadā de rebus inutilibus vbi facienti O hospes
inquit nō oportune q̄d oportune q̄d oportet utere. Cuius quam dicit cont
pastus exercitū q̄ fortiter consultorum suos hortantis dilogium et dit nō alie prā
derent q̄ si apud inferos ceranū essent / nirū dictū nō in ore aerum abus : nō fest
fantibus nō daplsis est mambus. Certū alacres et ad prandiū pmiserūt et ad cena. ||illa
P randi consilio trasibulo datum est : supuenentes spicas decerpere tamqm
oportunū fuerit eminentiores cauiis de nie tollere : eadem utquinus supbus
pater apud nōs sabinos primates secundos censuit
T heopompi regis dictū plūti etiam / qui dicente quodam eo suam partem ||solet
q̄ reges impare dicere inr Cum preterea inquit potius q̄ cues impio puer
lon.n. parere illis patiūtur qui nesciūt impare : si subiectos obia disciplina est
principi : Nam quirente ducit : ut recte sciāt efficit. Atqui sicut equestris arte
est mansuetu prestare et obsequente equū sic et regie disciplinc uiuinis ob
h Eluius domadus ces. Cur sonibus suis ex cupidinū alas dicentes efficere
frequenter apposuit. Eosq̄ a ventorum nomib; sepe vocauit boreā notū alui
et item aquilonē aut circuis ceriisq̄ nomibus appellans et nō desse. atq̄ indeme
ter finem cursere

.M. Sertorius acie decertans cum barbaro, qui ei vicinauerat hyrculegium pysse:
pugione eiuscit ne in alorum noticiam pueniret et ob hoc animi suorum
A nomus pius pacem a deo consequi dilexit: ut scipionis sit / infirmarentur
suam dsuperare sepe solitus sit. qua ille, pstrebatur malle se omnia fuare cuiem
cum mille hostes occidere.
h Annibalem venientem in italiam eius tria milia carpentanorum relinquent
calidissimo illo aestu astiuae ne ceteri moueri ediscit a se esse admissos. et
insup insidem, eius rei paucos leuissime opere domos remisit. Cuiscle quan
dueis clementissimus sane salubres in suos consilia: Nam cum milites eius gelu
ac frigore torperet. ignibus ante tentoria factis: ut epularentur edicit oleum
qd p manipulos impiendiu ne ingrediri / moliretur arctius nasir. et sere ed
quidem ac sapiter: Nam ut phisici placet olo nichil sicut prabis et eius ad
noueat salutariu: si intus nichil pniciosus est.
K ursus cum apud ausidu fluuiu ipe canas castra hoet et octo die ex templo
belli signu ecculisser. Nam eur tubia quedam vestis supra cor tentorii pensa cur
rugmensel, pstecta imperatoris romani audacia et copiay hostilii multitudi
Cum ipi haud ad me numerum attingent: pmapio ingenti crepidatione
pulsi sunt: hannibal iubens eciatum arma cape: equesque sepe cum paucis eq
dam hinuli tumulo hostes: qui tam legiones in aciem struxerant speculatur: cicis
quidam ex hys qui arca ipm erant iur haud in gloriosu Gisgo dicetur f. achri
iubilem fibi hostiu multitudinem iuderi: contratens facem hannibal q mer
tos inquit atrui iudisse et puto hoc ad mirabiliu. qd e memoria tua cecidit:
Interrogante gisgone quidnam aliud esset, ridet hannibal q mter hos toe hoies.
nemo preter te sit qui gisgo apellet: Ne scomara pter opionem accidentia ds
tu ipsu milites conceretur. qui ex colle digrediebantur: et qui e eum eunt Cuide
eum carthaginiense, pspicient simpatorem eos i prado terri: et tem pursiceur in
conserendo bello audentiores fuisti sunt.
C laudus nero urtis penus: quos hasdrubale duce hiberia et hispania traiecentes
excepit caput hasdrubalis in castra hannibalis eiecit quo facium e ut hannibal.
nam furtim ceasis erat eciatus desparione adiuentantes presidij affligebatur.
C annibal disceptantibus romanis obsessis cum gallis
de premia pendenda: interueniens cum optimatibus auxi arripiens ministrum
fructum vedidit. hostibus abire iubens, prium inquiens esse romanis ferro no
auro patriam fuare.
D Omicius cubulo cu chreta obsidet et armeni pmiaat iudent tollate obsi
dionem iuadiadus et megestanis quos cepat audiuerit: capiteq eius i hastis
ceassit: intra munimenta hostiu misit: Id forte decidit in medii consilii
id enim maxime habebant barbari. Id cuius conspectu velut ostento cesser
tari ad deditionem festinarit.
G Illos equites patribus equos sad terrorem suspensi romanos gestarit capita

er lineis infirmi quantesq; motus sui carmine q̃ qm̃ sine qui omnibus fuisse nõ
gallos trudant
Appius Claudius i omi f mone negotiũ romanoꝝ otio preferre solitus ferẽ
signo nemo tam temeni est qui acq dulcedinẽ negotiorũ curis si secutus ac
cio contingat nõ preferendam censet: si m antiocha pspiciens uir cautissimus
uidebat id qd ecitus appaui romanã uirtute negocij f dulcissimaq; marcesce
Q. Metellus bello punico 2. pulso tandem de italia simubale ac subiecta carthagi
ne cunctis gaudio exultantibus solus in senatu grauis ac circuspecta sua uo
ce ignorare se asseruit ea uictoria ne letabilior an formidabilior esset r.p. Sicut
hannibal ingenti stupeto tu n sgressus concussa italia dormitante iplm vo. ex
citasset: Securus torpor oppimeret.
S cipio nasica uir optimus a senatu iudicatus tertio bello punico dum a suis
censoribus censori qui uir oim sapientissimus habebat acerrime constantis
consensit dissensit: et illo censente in exorabile delendam esse carthagine
adiuratus est: nõ q̃ urbem infestissimaꝝ partium esset: sed q̃ patriam diliget.
Cuius moes pudere se dicebat in luxuria habituros amoto emule urbis stu
dio: tem utinã eius time concilii uluisset: longioris eu forsan romana
felicitas fuisset nec uicissitudinibus cecidisset pte bellorũ gloriam ingratie
atq; orbem domitus uindicante iuuenta.
M elanchus athenensis dux. cum pugnatus a rege hostiũ xantippo bello des
tendisset ad pugnam: ut primũ cominus fieret fugiens inquit xantippe et cont
pectum pacis adiuuis. n. uiuũ cum alteo pressisti. Cuius admiratus ille qui fuga
se concomitatur respicit: et ipsum hominem uno ictu conficit.
D ionysius senior cum sorte connotatus es. p sua ordine trahebatur ubi D. ma
sorte ipsi obtenisset: ad eu qui duxerat delitis diuinis dominabitur uno vtil
atq; ubi conaones huisset continuo a syracusanis pector designatus est: acci
pitibus uõ quibusdã minime a se honorati et ad dignitatem pueri. qui r mip
bus fuerat molestis eiubus: at uolo inquit eu esse qui magis qm me adcerti
L con bijatus gibbosi sibi oculoꝝ uicia obiacenti: hominũ inquit malii repre
hendis: cum ipe dat tigo suppliciis liaas.
H annibal romanis supatis acie carthaginensibus uertus ne captiui qui
pugnitem manu in prãte redegerit pãs diligenter custodiretur et cuiusq
immanitonis in epilaci secutatem q̃ compellere uictores potuit. finxit pro
pissima nocte equitatu hostilem ventur: qua exspectatione assentus e: uir so
lito attentius decuiuitusq; uigilie agerent.
C iuus pontius samnitis imperator ambos Cos. atq; omem exercitu. ro. forte
parupti et angustis loci mclusent: mirabile spectaculũ tor fortissimoꝝ uiroꝝ
adepti pugne copia: et armatos summi et capituos cernẽ. cum intuerentur no
tis. aos ab opibus manus tradiuisse. n immuslencia uictoribus. q̃ uelusti do
loe consilij ademisse disumẽ hereniu uictoris patre vire et erare i sapia

pueritia consulere. Nq. n. abeunt senex: Audito rex statu consilii dedit ut abire
permittere. Insup honestissimis vbis et omni obsequio quę prosequeretur quę ubi in castris
castrensi apud seruos aios inuenii agitari cepit. nimis molle ac, prisus senile
consilii de tam infestis hostibus gerendis omnibus indei: pinde iussit nū
tiari reiti, ac virtuti risum petere. At ille omi ad unū occidendos censuit Ro
manos omnino ē cunctis. precipue impare deliberam senem arbitrati sit:
quippe de eadem re tam pugnantia suaderet: qua tam fama hominis palam
dixit: placuit rursum exquirere: si qd forte meliuz consilia habet: Cum vos se
niores statis sese iussit, nouū consilia daturus venio, si cōq. que dedi dicturus, pri
mū quidē est: Romanos bello clarissimos et optimos mortalium viros gui
dis inspirato hospitio affiratos ex inimicis, ad amicitiam attrahere: et vo
bis ac posteris vestis tam iuuide gentis pscitiz pmeriri. qm n. nō magno
desse preterit aut eos aut eorū sobolem: qui ab eis nascent: p quos se meminerint
vita ac libertate donatos? Secundum si hec vobis displicet. tere uti pūs fortuna
et gentem inimicam exurpare funditus placeat. sic n. in longū nō tū vobis
consulitis: sed natos natis, qui nascentur ab illis. Tertius sane qd ex me pe
tistis consilii nullū est. Iam quo inquit in manibus habetis dimittere continue
ius affectos. ea demū sunt dementia est: que nec hostem tollit nec amicū pa
rat. vin tamē certis et insolenti victoria aliis otiam consilio deperdo. tertio qd
ille dampnauerat amplexus, excitum consules exarmatos: sibimēti arcis
relaxauit. armis etiam detrimentisq. sublatis tantuz fingulis vulneribus in
dumentis ob pudibunda corporis tegenda concessis: qd cum nūcatū esset
ireno. ut audaciē eos metuissimos abire, nec amicū, nec hostem posse a q
sin romano vbus exterquere. et inquit inserit q quasi nunc sub iugo secuno
pmūt. Id quoq. q dē pallet / subscrea sanuciū strage duce paterno cursē
repostumq. integrum pontio et legionibus testatur. Cuscle etiaz cui pontij
Samnitiz imperatoris dictus is memorabile fuisse auit dicitur inquit ad id
tempis quo romani dona accipere cepissent: non esseni passus eos diutius
regnare: Sapienter id quidem hostis optabat dicebat. n. impius dene do
nis corruptibile diuturniz esse nō posse.

X Ergo cū exercitus sui magnitudine multa vndiq. iactarent. que hominem
nimia existimatione sui fierent concitarent. aliqs. dicit. graecos quib.
bellū illaturus esset. nō litteros nūciz belli. et ad pharam adiecerit fama
turga diffuso: Illus nihil esse dubij quin illa multitudine nō omia solū gre
cam, sed orbem posse: Illuz tur illi retiz naturam sufficere. angusta esse clas
sibus maria. milia castra explicandis equestribus copis campestria iuxe pa
tere celiq. haud satis ad cinctenda omiz manu tela, multaqz i huic
modū. Demaratus lacedemonius solus dicit ipsam illam que sibi placet mul
titudinez indegestiz et quasi metuēdaz esse ducenti: nō n. utres hic
si pondus hic si pondus: verumq. esse qd dicetur maiore belli aparatu et

|| attolli, et uehiculo imposito se ad castra filij perferri, cuius adiumentum, ut cunctisis omnibus, Nihil inquit

|| ad operimentis

|| ne fata reformasset

q̃ qui reapi ab hijs regionibus possioquas oppugnare constituisset: que res
contra te est ob hoc ipm te gueria vincer quia nõ capiet eu toto te nõ po
terit pertrahere que vna rebus salus est cedere ad pnios tem imperatoris
mdnatq; opem ferre nõ potis: nec fulcire ac fortuare labentia: multo ante
vincetis: q̃ vitium esse te sentiaq: Sic denq; ut demaratus fabricare stru
tum p torum passim gueriq; versos metlerie quantum ab exercitu turba distu
rbe

h Simo Carthaginensis ut apud suos spectare prudentie p seruidii hinnibalis
ingenij; ab insania contemplatus semp suasit continendus domi sub legi
bus decendi ex equo cũ ceuibus suis vniere distrahendus ab exercitibus: nec
tempestuo assuefactus impio postqm ceruices dedisset tyrannus agere
id salubriter ne p monet declarauit exitus: Quanta n. cũ affrice hispane
q; et Italie ruinis, quantoq; plozes cum gemitu ac mpiranciu semel deguste
tes; ppenas redere puer ille mirus fit tam notus est: ut cõmemoratione
p Eudem athenienses duces quã vnu cautissimũ fuisse cõstabat
Aristophanes comicus ab infelicis reitentes finire concuesfiof monitem
nõ obtrere in ciuitate leone educari. dñs si educatus fuit obsequi oportet.
psuadere volens hinc figmento adolescentibus giiosis ac preferendus habe
nas substringi debere: postqm laxate sint seio concilij contubri. Tinedica
fremiu versante licentia. posse igitur in mirtu libertatis minus seuere pu
tentibus negare: consecutis uõ eripi nõ posse. Idem periclo a theo tremuf
rocle vehementer dissidet multeq; inter ipos et graues essent a dissone con
tentiones dicere in contione solitus fertur. Iungim salin athenienses rebus fo
re nisi se ac themistocleem in baratrum conjecerent

C Simon athenienses peloponensia belli temporibus qui fuisse dicitur in huma
nis ad mõm et vnin congressis fugiens et tollaqua omia preter vnius Ala
biadis qui ea tempestate adolescens erat et prestanti forma a lingua natu
promptus: ei enim libentissime amplectitur osculaterutq: interrogatus
ab eremanto: quid ita faceret: Ipso se adolescentem amare dixit q; intel
ligeret illi multos malos causam athenienses fore

l alius asit victoria ciuili clementissime vsus: cum scriptea de prehendisset
epistolas ad pompeiu missas ab his qui videbant aut in diffis aut in i
neutris fuisse partibus: igitu tradidit et omnis moderate solevit insci. maluit
tamẽ nõ posse, marmus putauit genus venie nesare quid quisq; peccasse:
strusq; esse natus in quibuslam rebus deripi q̃ falacissimis suspicionis et cõ
tertis inritamentis posse decipe. Item pomponius, ondenti iuliuq; ore et
reptu in seditione sulpicana quod passus pro eo glorabat: nũqm fugi
eis respexeris inquit huius patern uerbi erat postea forte memo augustus
in queinpiis simili mõ iactantes et acatrices ostentante inuectus est
n Pizonius socidus demetrij filius cũ bello naual adiusis cholonia pretores pu

gnaturus

pulcedine

egare

pugnante

esset: gubnatorq; duxisset hostium nauis multo plures esse. At me inquit pri-
tem adiuisq; quot naues oponis: Inuadentibus uō hostibus cum alii cessisset
aut neq;quā se fugē: ego ipm utile qd retro postrum esset insequi/
¶ Iabiades eximem cū hēret optimū, quem uāinuij septem milibus emerat: ei
eundem abstulit: dicentibusq; id uile melri duaq; minstrium fuisse: hoc ideo
fecit inquiens, quo athenienses hac de re lacrimes, de me diuq; melri curiosius
T Vmoleon cui dementatu in contione pli de rebus gestis / queretur
eius detrahere cepisset ac nōnulla in uehēr in eum dixit nunc demū se vori
fictum compotes: Namq; hoc a diis immortalibus semp petitum: ut talem liber-
tatem ēstitueret s;racusanis in qua cuiuis liceret de quo uellet impune dicere
D. Dicto cum se pena tota lusitania dedicisset ac sola genitis huius eterna cuitas
pinnaterer mutaret temptata redemptionē, ppe noctu vno ore rideri ferrum
videlicet sibi a maioribus quo urbem tuerent nō aut libertatē quo ab impe-
tore auro emerent relictum
T Timotheus fortunatus imperator cumputare cepit atq; qui ei inuidēt pnge-
rent ubes que illo dormiente ad rete ubro se implicarent: fatq; dicebat tim
motheus / huius cenoi ubes capio dormiens: quid me fortuna arbitraminis
cum vigilauero. Ad hoc cum ex dudaribus quidaq; ferrmensibus vulnus oēdet
et me inquit padue qd me pore nō sano sano cumpulsa prope concidit
L Timagus in ciuitate supatus a Dromachea cum a sese et ex eius p̄ sti dedi-
desset: vbi bibisset in cupruitate positus odij inquit ut parue voluptatis
gratia meter fuū ex rege feri.
P. Sillanus cū maxima apud hostes dignitate ac potentia prestiss; mario i
bello ciuili fossi circūdato et obsesso occasionem a tempus opiniq; duxisset. O
mari, si magnus imperator es descende in aciem a pugna! Radisse dariuz
ferunt et tusi clarus imperator es certare me nolente cōge: scin cum aliqn
hostes sibi congredienti prebuissent cuisq; Romanus se certamē detrahi
iussent: ut abiere utrimq; inermibus in contione habitis Ambigo inquit an
hostes an vos magis enervatos appellē: Non n. dextra illi nec vos eos tenga
mi uen potestis
L Iberius cum urbā oēm honesta milicia exegisset. Sexagesimū iterq; annū a
genisad extremū senij ces blandicus ac pabus que de ore p̄ mapū armate
pleuit: pductu in scenā de romano equite factus ē iiiiiuus: quā iu
nam ipe quidem nō tactus tulit. Immo multis a inter cetera hiis gestis
est vbi: Ergo bis triennij annij actis sine nota eques romanus lare egressus
meo domuq; reitar minuisq; minuq; hec die vno pluq; uiri qm michi viuendū
fuit. Idem diu an clarissimus et iniuctus, eundem a publio uetij certare ge-
er ultus cesar diffiniuit hus vbi; fruente tibi me in cuiq; es libe laben. et labe
tuis ipe tam equo tulit aio. ut iuctus se sine sine alēr altercatione fuerit hus
sapie plenis et memoratu dignis vsibus. Non pīt primi esse omēs omi tempo

quippe a quo ea tempestas nemo non
videtur excitatiquod

simus ad iudicium cum claritatis veneris consistere egre et atrus qd defendas de eadem Ceadi ego : eadem qui sequitur lauset publica.

¶ Theodorus singularis et iuris et doctrina philosophus cum aliquindiu instruendo augusto dedisset operam et vergente senectute facultatem in patriam redundi ab imperatore quaerit : ac tandem imperatore discessurus de aliqd quasi pignus et praemii sui recessus monumentum relinquere : In extremodi abeundi gratificandi officio. Cum rogasset inquit Cesar ubi contingerit : nihil penitus dicis seruisse : qd quatuor et viginti lustra mente paurua : quod a philosopho summo acuerunt prudentia quo concitatio illa veremen animum alto tra ducta parui temporis momento languescere : Sapiens profecto praeposito dictum. Ils minus benignus illud Octauiani cesaris fortuna. Apud eusi n arbuscula, dextra tua medicina adhuc opus pirita dicere nonnemo apud se animi posteriorum : posset praefatus iactur nitatis : quia sine periculo sit tuti nec mediocre primus fore.

LIBER SEXTUS.

BELLI GERENDI INDICENDIQVE AVT FERIENDI FEDERIS ANTIQVORVM RATIONES CAP. I.

Quant alie bellorum rerum atq consilia pnulta sugst munde pandulse : que tradere ardua quidem reserit et opposita nimis. Cum qd utile quisq; probat Duc imperator : id sequitur : aqmqm nouis ingeniorum inuentis occurre difficillimus etiam sit cui id pinedicta sepe iuuo crasse asserunt. Dabimus tamen opam et hisque priorbus ad gliam successe diam apire posteris : ut ex illibus elicere similia queant consilia, sustinere namq vetis et probat qm dm fuisse legimus. Nullum bellum gerunt indici debere neq solere : nisi quecqm prius postulasset sacerdotibus fecialibus denunciarum esset apud quos belli equitas paciq sanctissimo. Ro. pli iure prescripta erat : formula diut indicendi belli aut ferendi federis p fecialem huiusmodi erat : et quia nulla : ut iuno placet vetustior : esse memoratur fecialis inquit regi tullus ita rogauit. Rex fiat ne me tu regium nuncius pli Rom ne me rex cum pbo petuito pli albani sedus ferire iubente tuge sagmina inquit a te rex posco. Rex ait : purum collito. fecialis ex arce gaminis herbam purum attulit : postea regem ita rogauit. Rex fiat ne me tu regium nuncius pli Ro. vos comitesq meos. Rex respondit : qd sine fraude me a populo romani. Quirtii fiat. facio : multisq; id verbis quae longo esset carmine non opere pretium est referre : pagre legibus deinde verbenis tu di inquit Iupiter : audi pater patratae pli albani. Audi tu pste albane illa palani prima postrema de ex illis tabulis ferri ut verbata sunt sine dolo malo. Tu illo die Iupiter pli romanis sic ferito : ut ego hunc porcum hodie feriat : tam tarq magis ferito quanto magis ferito quanto magis potes posse : idibi dxt potens sxo illicet posset : sua uteri carmina albani summqm iusiurandum p suum dictatorem suosq sacerdotes pegerut. Ancus ait martius. Nume qd pliq ex filia ne posequerate & relione diu psimilq qui latinos bello domuit

Vnoq et hic hodie rectissime intellectum sunt illis legibus populus. ro. prior non deficiet : Si prior deferent publica omnis dolo malo

feciale: quo legati ad vos reperendas utentur ab equiculis transtulit: qd puis
vestis fetur exequutisse patris patrum vstis eodem tempore quo fecialis apud
romanos, pdyt. Nam et in ferendis a fecialibus fecendus patris patrum. op
aurtisse exigebat legatus igitur idemq patrq patratus ubi ad fines eor. de
nunc dnte res reperunt capite velato filo lane velamen est. Audi iuptter inquit
audite fines auiusq gentis sunt iumina audiant fas est. Ego sum publicus nu
ius populi ro. iuste pieq legatus venio: obsqr meis fides sit: pagis deinde po
stulata: inde ionē testem fiet: si ego iniuste impieq illos homines. illasq res
tedier ipli romano michi exposco tum patē compotes iusqm me sinas esse.
hec cum finit suprascandit. hic quesitq ei primus air obuius fuit: hic primu
ingrediens. hic for. ingressus paucis vbis cit. nunc conspiendes iusiurandi
iniuriis pagit: sinō desinit q expostet diebus tribus et triginta. tot. n. so
lempnes sunt patrq: belli ita indicit. Audi iuptter et tu iuno. Quirine. Dii
qp omes celestes. vosq terrestres. vosq inferni audite. Ego vos testor: ipsos illi
quicq e nomine iustui esse: ni iur psolutere si de istis rebus in patria maio
res natu consulemus. quo pacto iur tirin adipiscam. Cum is iuintus Romē
ad consulendū redit consultū rex adip ex hus forme vbi patres consulebat
quar. res litiū causas condunt pater patratus ipli romani quirtiū pater pa
trato. pscos latinos hominibusq priscis latinis quas res dari fieri solu oor
eunt quas res nō dederunt iī soluerunt. Die inquit ei qui primu
suam rogabat. Quid censes? Tum ille puro pioq duello querendas censeo:
itaq consentio: consiscqr: indeq ordine alij rogabant. Quōq pars maior eor.
qui adeerant ceande suam dare belli erit consensu suū solutum: et fecialis hu
stam ferentem: aut sudem pustam ad fines eor. ferret. nō minus tribus pu
beribus pūibus diert. Q. ipli puscos latinos hominesue pscos latinis adiūsiū ipli
romanis quirtiis fecerunt deliquerūt q ipli sro. quirtiū bellū cum pscis
latinis iussit esse. Senatusue ipli romani. Quirtiū fecerūt deliquerūt. q ipli roma
nus quirtiis se censuit. consensit: consenit ut bellum cum priscis latinis fierer
ob eam rem. Ego ipliq qe ro. populis priscos latinos hominibusq priscis latis
bellum indico. faciaq: id vbi clara voce denuntiasset. quam clarigatiōm quasi
clara attiōm veteres dicere hastam in fines eor. emittebat quesic deinde missi
belli principii erat: qd nec dissimulasse iusu est. Hero cum inquit. et Tarq
linium torquem in aurei principia pugne erat et ante bellone templi bellica
coline id nomē est: supra quam hastam eram iaculant bellū inducun. Qui
dus in fastis. Prospiet atergo simus simū breuis area ceu. Est ubi nō parue
parua columa note. hinc solet hasta manu belli principia mitti: in regem ex gē
tes iam placet arma capi. hic inqr tū nō reperire primū resa romanis ac bel
lum indictu. moremq eū posteri. et sidb soleuerit. accepere.

emittit

De Euocationis & Deuotionis for
muls. CAP. II.

Celebres deinde auctores habemus: que dei ui dei arte eco
gitari ac inuentari possunt ad capiendū oppidū
dūq

hostem uiteri deos et auspicia fieri solere: ut hus ppicios et auctoribus ars et
scientia esset simili modo in oppugnationibus urbium ante omnia solitum a ro
manis sacerdotibus eiusdem deae deii constat in cuius tutela id opidum, pmittiq
illi eundē aut amplioren honorem apud romanos cultum de haud alia urbe
capi posse nō crederent: aut etiā si posse nephas existimarent deos hoc captuos
perire diuinit in pontifiis disciplina qm diu id sacrū constitit: ideo occul
tus et nomē nō nullis antiquos inter se dissentientibus institutū. Alij n
omen excluderit: alij limitē alij opem confinium: hoc quidem fides firmi
de iudet quibusdā: Siue qui augerona inter antiquissimas sane religiones
huius q diua dea sacellū colebat cui sacrificant ante diem xij. kalendas Ianu
arias. Siue diua psil silentij ipsius p ne ro ore digitoq; ad id admoto simu
lachrū habet: qd silentium denūciat: ipsius deinde dih vobis nomen. et inde
deducitur. inter doctissimos nō satis constat de numeroni placet et illo
primus impio Romulus siue Remus condita urbi est: et conditori sui appel
latione ne nominata. Alij fuit qui ut dei nelint Romē urbulū ab eiusdem p
mus datū: cum opidum ubi sitū nunc urbs est ibi offendisset qd extruitur
antea latino nomine valentia dicebat. Cum urbulū arcuisset vtentes
iuxta pucos vbi significationē hominē p valentia accipe: hercules pla
cet troia capta quosdam et achiuis in ea loca p tyberim deuenisse. deinde
suadente romanobilissima caprinaq; hujus comitente. mensis nauibus eo
fuisse sedes struisse menia et opidum ab eius nomine denuisse. Agatho
des scribit Romā nō caperuā fuisse: si a sanio natū enee neptem eiusde
de nominationis causam extulisse tradit ex nomen dim dentui tamē publi
cari quominus annuiarent cerimonia arcuna. nī qd sepe adūsus ur
bes hostiū fecisse se nouerint idem ipi quoq; hostile eiusdione patenur
sed iudendii ne qd nōnullinale existimarūt hosquoq; confundat opinātes
vno carmine et eiuerari et urbe alij deos et ipm deiotā fieri ciuitates est
iuste carmē huiusmodi q dij eiuerāt cum oppugnatione aliū ciuitū angeiur.
si deus, si dea est. cui ipsis ciuitas est Carthaginensis est in tutela ea; max
qui urbis huius populiq tutelā recepisti pax: Venerorq: veniam a vobis
peco. de vs ipsis ciuitatemq: Carthaginensē deseratis. loca templa sacra, de
dem eorum relinquatis: absq; hijs abeatis: eisq; ipso ciuitati metus, formi
dinem obliuionem iniciatis: precatiq; romam ad me, meosq; deniatis. nūq;
vobis loca templa sacra urbis urbs accepiora, plusq; fuit: nuchi q; ipso
ro multitudine mei ipsiusq; ut sciamus intelligamusq; sita fecerit. vnde
vobis templa indosq; fiduciū: in eadem vba hostiae fieri oportet: auctorita
temq; iudeis extoq: ite ea pmittam futura. deae nō eratusq; minimibus
iam iuicatis hus. de his sic deuoueant. Dis pateriq; Jouq; manes sive quo
alio nomine fas est nominare eo ut omes illam vbes carthaginē. ea
tumq; quem ego me sentio dicere fuga formidine, terrore complectis quiq;

in orcen

// rome

adiuisis legiones exercituq; nrumq; arma telaq; ferunt: vti uos eum exercitum: eos hostes: eosq; inimicos: urbes agrosq; eorum: et qui m huiusce rei regionibus atq; agris urbibusq; habitant abducatis: luminis supo prouentis: exercitumq; hostium urbes agrosq; eorum quos me sentio dicere uti uos eas urbes agrosq; capiat: exercitusq; eorum deuotas consecratasq; habeatis: oliis legibus quibus quæq; sunt maxime hostes deuoti eos: ego uiatorios p mea fide magistratusq; meo populo ro. exercitibus legionibusq; eo deuoueo: ut me meaq; fidem impiumq; legiones exercitumq; nrum qui in hisce rebus gerendis sunt bene saluos nos sit sinetis esse: si hæc ita fatis: ut ego sciam: sentiam intelligamq; tunc quisquis uotum hæc fiat fuerit: rede factum esto. Omnibusq; tellus mater teq; iuppiter obtestor: eti tellurem dicit: manibus eius tangit: cum iouem dicit manus ad celum tollit: cum votum reape dicit manibus pectus tangit. hæc de execrationis deuotionisq; forma. Ad libros ro. reconditas. Samonis semi uirum quem hæc continentis. Ad eam ille mentis dam furiis detestissimo se repisse pfessio est. Liuius aut libro octauo ab urbe condita. Trepidationem decii consulis se deuouentis aliis deuotionis formas his ubis expossit: Age dis pontifex publicis pli ro. prei bba quibus me p legionibus deuoueas: pontifex eum togam pretextam sumere iussit et velato capite manu subter togam ad mentem extenta sup telum sibi iacetis pedibus stantem ita sic dicere Iane Iupiter Mars pater Quirine bellona Lares diui nouensiles di indigetes Diui quorum est præsentes hostium quoq; manes vos precor veneror veniam peto ferq; de pplo romano quiritium vim victoriam ppsperetis hostesq; pli ro. quiritium terrore formidine morte afficiatis sicut ubis nuncupatis ita pro romano pplo quiritium exercitu legionibus auxiliis po. ro. quiritium legiones auxiliaq; hostium des manibus telluri deuoueo. hæc ita patris patrimi litores ire ad T. manibus iubet maturet college se deuotis p exercitu mancipe: ipe mentitus cinctus gabino armatus in equum insilit ac se in medios hostes iniecit confixus ab utraq; acie aliquanto augustior humano missu fuit a celo missus piaculum omni deorum ire: qui pestem ab suis ad uisam in hostes ferret ita omnis terror pauorq; cum illo latus signa primo latinorum turbauit deinde in totam pentra autem pualsit eudentissimum id fuit quæq; equo mucitus. Ibi haud secus q pesfesso sidere ita pugnabant. Ubi uo cornuit obtusis telis: inde iam haud dubie consternatae cohortes latinorum fugam ac instantem late fecerunt. Illud etiam adiicendum iudes licere consulibus dictatoriq; ex patres cum legiones hostium deuouerint non nisi si quem velit ex legione Romana septu cuiusdeuonem

pro

ut ubi fecit

mortem

De Religione Antiquorum Diuin. C. III.

Hecq etiam Sermo ille: quem de Alcuci minois hy
curgi. Nume aliorum similium uirorum religi
one deorum narrant historie ineptis quecqui habet: qui ut in frenes dissi
lesq;

multitudines gubiarent omnipotent capent magnasq; rebus publicis no
uitas afferente Deorum opionem commenti sunt: que tunc illic quor
gratia fingebantur salutis essent: in qua re preter dos quos diuinus ine ecc
nomin ni nidus simulii uirtu defunt exempla. Namq; examinandaq; ille de
bimus nō alter adiisos lacedemonios q̄ religione fiducam suos adiuuan
dum tenuisse. Cuetigio n. arma que in templis ornamentis affixa erat
nere subtraxerit: persuasit militibus deos iter suum sequi etiam preliatibus
ipsis adiunctos fore: peridesq; atheuiensiis quoq; dux iuriurandum plius cum ad
uertisset deum e quo utrq; acies conspiciebatur denissime operatis instit
aloquin et diti pater sacrum ingentis illic statuere hominem altissimis cotur
nis de veste purpurea venerabile in curru constituit: Qui dato signo
pugne pueberes et voce piclem nomine apellans cohortatus est: dicet
q̄ deos adeuentes adesse. Quare subito demissis ac consternatis animis
fosses in fugam uisi sunt. Themolon corinthius magnus etiam olim iudi
cat et due humanarum rerum nichil ad fiustis felix fortunatiq; esset sine
deorum numine geri posse putabat. pinde sue domi sacellum constituerat
idq; sanctissime colebat. ad hanc hominis excellentes probitates et religi
onem mirabiles accesse accesserant cassus. Nam plia maxima natali suo
die fecit omia quo factum e ut eius clem natales; factum fuisset omnissa
sistia. Syrus quispiam nomine earum sanatico furore simulato: Syrie
dee comas iactaret ad libitum et arma seriosq; quasi numinis impio con
atuit: idq; ut diuinitus fieri putaret in ore abdita nuce quam sulphure
et igne spiraueret leniter inspirans flamas inter uba fundebat. hoc
miraculum primo n. ex obulis mor iure belli refusitis ergastulis. Ex am
plius nihil fecit exercitus regis nequid malis deesset decoratus insigib
castrella uicos opidaq; insembili dreptione vastauit deinde ad nidos unde
paulisus discessit redeat oratio: Scipio maior clarissimū hic in re pre
cessi sibi locum vendicat. Cuique qui ab adolescentia supra quam credi pos
set mira quadam arte ostentationem uirtutis ac sanctimonie instruxit
erat: prebuerat. n. fama / seu consulto / seu tenere nō metus nō humana
na: si diuina cum stirpe progenitus esset q̄ in tali re visa euenit et fabu
lau ambagesadeuante uisum serpentem insiste magnitudinis in lecto ma
tris sibi infantis dracones arcifusium nichil nocuisse: multa eq id genus
uulgus indocta mutura: hunc desepiuum hoius tali ingenio nutriuit
ut de cugine quidē sua nichil sponte loquetur. et interrogatus an dena
essent, quesi passim ferebantur ne affirmaret ne qm ex inde uanitatis notā
incurret. nec negare q̄ credi ab omnibus gratulabatur. hac tacitur
nitate assentus: plus q̄ si palam Iouis se filius dicesset. addidit etiā ab
lidoui genius: pfinguilos dies antequm quicqm publici pruiatiq; munis
agerent in capitolium ascendens: cellam Iouis soliis intrabat: inde spei plen

mo

eunus

ubiq; aliqm̃ diu pstiũ velut diuino colloquio frueret: mulgo pfuasent: inde
spē plenius ad gerendaꝫ res digrediebat. Idq; in multis bellis repletis supstitione
ac ste multum animis quasi e celo pmissis. psperis euentibus ad victoriam
eos contulisse etiam est. L. Sylla quo paratiores milites ad pugnandum habe-
ret sibi a dis futura simulauit. postremo etiam m̃ o spectu exercitus prius so-
miatem de scendēt. signū amplitudinis ꝗd de phis sustulerat orabat pe-
lucē. pmissas victoriaꝫ maturaret. Cornarius milites quādaꝫ Syras nōie
aiaeram huiꝰ vaticinari ait dicebatur gnaras: quam lectio mutauit: ꝗ
posite oratoꝫ arcuq; diuulgabat: ꝗ aqua se dimicationū euentū pdiscere si
mulabat. Q. Sertorius cū barbaro ꝗ ronis et consilij exercitu in relionem
tuuen pono uteretur: certiam canoldi coloris p hispania; ducebat. tūc
donū id esset Diane sibi transmissū: et ab ea q̃ie agenda queue iuꝫēda
erant prosere se asseuerabat: Iam quotiens hostiū copias fines mgresso-
aut oppidū aliqd capisse occulte pspexerat: in somnius sibi ducum a cerua
insimulabat. ut suos in armis hiet. Kursus uō si victoria aliqua ducū suorū
deferebat occultato nuntio certuꝫ coronabat: sibiq; ab ea ꝗd fauste nunca-
tur; et ob id ad dis supplicandū esse dicebat quasi aliquid falcitet gestum audi
turos: hac rōne illos sibi magis ac magis parere compellebat: veluti nō bois
alentigenes dei consilius ac relione suma ducēt. Post hos denuq; intuēs
si libet. M. furius Camillus ditus relione prae ac bello vere vere vnū: cete
rosq; romanos exterat gentiū illustres ab eterna nre memoria remo
tos maximaꝫ pseto victoriaꝫ et optate glorie compotes fuisse compo-
tes. ac semp Iniuenes. qui res pre eterni exercitus deoꝫ cultu auspicio
gessissent. Q. Religiosa, illos adeo militia erat vt nō nisi sacro miles fieret.

Vsq; eriā adeo religiosa res militia fuit: ut nō nisi sacramēto fieret
miles: et qui miles nō esset esse et militare munis obire non
licuerit: cui iusiurandi fidem siquens in primo offi. lis M. T. Cicero opulentissimi
testis est. Pompliusq; ne Imperator tenebat puēiaꝫ in citiis exercitu Cato
nis filius tyro militauit. Cuiꝫ dutes pompliō vnam iudetur dimittē legio
nem Catonis quaꝫ filiū qui in eadem legione militabat dimisit: si cū amo
re pugnandi in exercitu remansisset. Cato ad pompliū scripsit: ut si cum
puerer in exercitu remanē Secundo obligaret militē sacramento: quia pri
ore amisso iure cum hostibus pugnare nō poterat. M. quoq; cicronis se
nis ad M. filiū aetat epistola in qua scribit se audisse enim dimissum ē
a consule Cuꝫ in macedonia bello pficeret miles esset: monet igitur ut caue
at, ne prelium meat: Negat n. iuꝫ esse cum hoste pugnare qui miles nō sit. Ideo
credebat iniciuꝫ qui sacrō ad militiaꝫ esset adactus.

Qn ex voluntario int pos milites fede
Militare sacramentū ad trib. ac
legittimū iusiurandi adactione trans
latū e. Quidoq; iuraret se facturos
C. V.

Luco: etiam Plauto. et C. Varrone cos milites pmo iure iu
rati sint: antea n. sacramento tūmō a tribunis roga
bantur: ipsiq; inter se coniurabant duci aut tribuni parere edicto militia

non deserere stremue pugnare defendere signa: nō uitare mortē: tene pugnando locum eundēq; in terminis seruare: sicuti fecisse; pregere fauores de inscipto nō esse: ⁊ certis imperatoū uidere qd et huius rei ab urbe condita mirime precari: delectum mqnt. pfectū. Cōs. paucos incertū dies: dum secū ab nōmine latino remanent: nūqm qd ante fuerunt erant aut nisi a tribunis militū adacti; militesissi. cōs. conuenturos; neq; in ipsu abituros: nam ad eam diem nichil preter iuramentū fuerat: ⁊ nbi ad certamen et centuriatus conuenissent: sua uolūtate ipi se equites decurian centuriati pedites cōiurabant fore: atq; formidinis causa non abituros; neq; ex cōdme recessuros; nisi dei sitiendi aut penitendi aut dotis ferendi aut cuius finandi causa; id ex uolūtate uolūtio inter ipos sede ad tribunos; ac leximam iurisuradi ad arbōm translata;

Tribuni militaris verba cum delectus antiquus fieret. C. vj.

Cuncays ū.

de re mil: cum delectus antiquus fiet: et nulli ref scribentur iusiurandu eos tribunis militum adigebat in verba hec in magistratu verba hec. C. Iulij. C. T. cos. L. Cornelij. P. f. cos. in certu terenq; milia passuū ape iuratū nō fuere dolo malo solus: ni cum pluribus; pluris inimi argentei aut uti tu; ad idēs singulos; atq; iastim hastile pompabulū; intrem follex fiscula: si quid ibi inueneris sistulerisue: qd tuū nō erit qd pluris nūm argenteū erit: dari tu ad. C. Iulū. C. f. cos. l. ue. Cornelū. P. f. cos. siue ad quem uirū conuusserit pferres. aut pfiebes: in eridno; primo quicquid inueneris sistulerisue in dolo malo aut dño suo cuiusm id ceuseby reddes uti qd recte fieri cum esse voles: militibus aūt septis cenipus pfimebatur quo die adesset et ut certari consuli riderent. Deinde ita concipiebatur iusiurandū ut ad esse: hos addins exceptionibus; nisi iuxte aliqua causa eit finus similiter: sine imdemiales; que nō eius rei causa in eum diem collate sint. qbis eo die quo minus ibi esset morbis sonticus auspiciūe; qd sine piaculo peterie nō licet: sacrificiūe omissarius: qd recte fieri nō posset: nisi ipo eo die: si hurumce aliqua causa erit: tum postridie licebit. Cum aūt miles die que feriata erit abeire ni occasuru erat: certi insequens dabat. iurabant aūt milites esse huic p sonem martenq;

De imperium belli hostibus sceptri eleuatio iusiurandu erat C. VII.

Imperum

Autem belli hostes apud deos; de controuersis iudicabant: atq; hic alij iureiurando: alij sine erat aūt illis iusiurandū p sceptri eleuatiōm. vt Aristoles auctor est: de de militaris ac Imperatoru; forma iuramenti dicta sunt.

Gentius diuersas Ratio de eligendis militibus C. VIII.

Cum hoc

sacrū Desacrū ductum satis supq; sit. De alio nobis disserendū superest. In hoc itaq; multum delectu: primo ciuis gentis sint tpi ut deinde regionis spectandū natura. Cum, ⁊ ratio ac diuso terrarū situ celiqj aspectu et facies hoim et oculos et colores, et corpor. lineamenta et qualitates

animorumq; diffentes pdeant. nec dubium sit effeminati alios locorum
mentate nimia. aliquid q; ad dandu animi ingenium eorum pendiq; posse
regionem hinc n. egiptios suapte natura leves, ventosos. pendulos furibu
dos, iactantes, miriosos, nouarum rerum cupidos, et ad omia fame momenta
voltantes: Romanos gaues: Graecos supbos, auaros, et leues, et expditione ige
tes, hispanos furentes. Cymbros animosos. germanos et feroces pro
cero corpore, aliq; magno magnos firmo: Gallos quos Iulio. Cel. belli gallici
lib. i. auctore: ut ad bella suscipienda alacres, ita solutos: si pmptus est ad
sic mollis ac mime resistens ad calamitates pferendas mens eorum est. ut in
quit: Romane inter historias horum quidem etas, quippe intollerantissima la
boris atq; sitis fuere: primaq; eorum esse plia pluso uiroru. postrema minus q;
femina. iam q; cognitum est. si pmius imperiu quiescere uiuido ingenio et ceci
ra effundit, sustinuerit fluit sudore et lassescendme membra labunt. et ma mol
lia corpora molles, ubi ira consedit aliqs. sol: pulus: sitis, vel ferru nõ ad moue
ad psternunt. Quid de nõnullis, asie partibus frigia Chara diuerim: Nõne
si cetaroni audimus et veri pueribus, friges plagis meliores fieri solent. Quid de
rota chara: nõne pubio et maebuit. siquidem piculo expin relis m chasa
potissimum id esse faciendu. Quid porro de cateris, dicet, quos epimenidis
poete sententia: quam postea Callimacus usurpauit, et mendaces, et malas
bestias, et ventre pigros semp fuisse constat: Denq; qui primi sunt ad aueni
meridianus subiectiq; solis cursui. vel ad orientis plagas, q; unt, beniuolibus
corporibus sunt: ob eoq; temperatiores, et acuto feruore ad consilium, bellicorum
cogitationes, maxime solertia expditus, et celeriusq; q; ceteri monentur.
atq; ut ingenii et artis plurimus, et ad pax hut: propter sanguis. n. augmentate
solis calore exhustus, fere resistere formidolosos, sunt. Consequens est, ut omnis.
Quicquid ad eos tuitus, undiq; perpetes, labitur emollit gentes clementia
coli: Illic lassescentes et sitis uiroru, velamenta uides: Sub septentrionis
autem que nuncupatur gentes, ac nationibus nationes in manubius corporibus et san
guine pluimo ab himoris plenitudine et austeritate coli pfusi, deprehendes, ac cor
das, ut habent mentes: tra aliq; quodes magno sunt et clato: promte ad ar
mos, vehementiaq; pollicitos sunt. Sanguinis. n. copia sine timore in ferru
tuit et vulnera: Qd si in dubium cuipiam forte veniat ardentissimus duobus
m loco testis, incanis, accedit. In altero quidem hus vbis. Certe pli quos despicat
arctos: feteres corore suo quos ille timoris. Marmus hiuid ut ger terminus
inde tuendi. In ferru mens, pna virgineq; capiens, ovens et agnuu est ti
detuere parere ure hus in altero: Omis m arctos pplis quicqd vuinis prisiq;
Nasatur ntonuntq; bellis martis amatore. Alpina etiam corpora hinmetro solo,

educatis

simile quippiam nubibus suis hinc fugit simultana celo deiecit: ut aut poeta: Cui
n. mor pugna meliuer inte statim in fugorem eum et leui motu quasi fidere
laruntur. Cum igitur acuiores et ad motus priores efficiat calidius aer to
minus mentes: refrigeratus autem contrariorem: Quo igitur contra quas e frigus: ut serpentibus e uidere que
humore refrigeratione cum sit corpora diminutione mouent acerrime. hi
ter no aut tempore ab humectatione celi refrigerate imobiles, ipse mom si
nit atque stupentes. Et hinc etiam qui mediam quamdam locum regionis q
sintem ab origine nacti erant eligentur q virtusque nature participes sint:
ad eadem mortisque contemptu, ad intelligentiam ingeniorum et diminuatio
nibus imptiendis idoneos. Adde quod salubris hec utrimque intrinsecus ad oes
aetus, nisi moresque sensus secunda effuit ingenia impui omnis corrupsque na
ture capacia: ut ratio omnis qui contra barbaros virtutes forti manu
consilisque uno contra meridianos cogitatione orbis terrum. Impio potui in
nitas et moralis laudes consecuti sunt. Quas etiam inter hos ite facile
consequamur adhibendi erunt praesumi ingenio uiri multeque disciplina gna
riquos sima aura et diligentia uiri decet nequis multus etate minor aut
quid iuris posset: aut maior quippiam humanitas contra mores vetere dis
gatur. Etiam aut huiusmodi uirtus ac finem Tidero In historiam primo scipsi
ceruum tullii prudentissimus Ro. populi regem a. xvij. ad annum urbis qua
dragesimus secundum multeque scripsisse quidoneos esse plus, ro. arbitrare
tur. Sunt enim senatus tenus iuros binos aetasse in te militari deferi solitus
dicepimus. alterosque aut atos qui ultra quinquagesimum lapides in plate
is fodere et concludabis omnem copiam ingenioru inspicere. et siquis robustis
ac ad ferienda armaeruinum plebis si hus uidetur ad pbin ferrent. Ut q in
nores septem et decem annis sacro dedissent: hus pridie stipendia precient:
ac si septem et decem annos aut maiores milites fuisse essent: Hec alterae dictatore
ex auctoritate patrum dictus sunius et T. Sempronius magister equitum delectu
edicto Iunores ab annis decem et septem et quosdam praetestatos scipsere qua
tuor ex hus legiones et mille equites efficiendes. Macedonia regnum, philippus
primo mor alexander nondum praetestatos et impuberes nec spectari robores iuuenes
tum: si veteranos etatis qui supiori tempore sepe ac diu in cultis osti essent
ad eratum eligendos ceriffuit quosque non tam milites quam in militum praefectos, t
tribunos sitrutis ac veneritione ac sapie magnitudine delectos iure dicere pro
centem sint deinde: qui in te delectii spectari debere inar putent fortun
nam, a uirtus magnitudines consistere. quadmodum formie pulchritudine in
magno corpore aiunt. Non abre igitur delectus sio puthum dusse ferunt. in
gentes dige: ago eos fortes reddere. Hec multum id ei referre: si certa pontaris
insignia ceaunt: proinde sint an statura breuiore: pstat. n. virtu: quam statuae
nines hic: vide equites Ro. bmu fuisse cubitos. clari nec desinit auctores. vt.
C. Curius ei facultatem deligendi eratus habet. ex duobus qui sib virtus: qq

solis incendio exposita

ire uiderent etiam si modum militari etate essent: milites facerent

sub metello : ac postea subsequ meruerant : Kartaginis quempiam minoris
qm certoru disciplinę arbitrabat multum peoptasse : Idem marius decla
tus cos. multus agens deletum apuie cansos multie assertsit : qd genus lo
minuq ab imperatoribus eorū antea nūqm reptum fuerat : arma n. veteres
illi nō nisi in genuinis hominibus aiunt clamq; census et bene mentis partus soli
ti sunt : nudi enim et censu ad res benegerendas ut pigniu esse : Id aut ab C
mario pter legē moremq; maoru : alq; ambitione consulis : alq; tonor
mopia factum memorant. Ventus autem postea hanc multitu electione i sin
nomis sigillatōm veri posse : et veluti apuie censum imperatores compellas
ausecmodi multie obliterandi duxit : et qm qm ad hunc vsq; die apuie esse
multem etiam nobiles Romana res publica deligendu egre tulisset, cellis in
servitibus : i pastor asilis mancipior ut tm diversis colluvione quādo
deligere et ainguin valudissimi robur legionibus suis adjecere coacta est
bello etiā punico : ai deessent qui servientur. Fui p dominis pugnaturos se
polliciti in cuitatem recepti sunt : et volones quia sponte hec voluerūt ap
pellati : Eiusdem etiam belli punici tempore in seliobus quibusdam plocium sic
cessibus consertis imminutisq; romanoq; legionibus : senatus cesiut : ut publice
servi emerent : pinde quatuor et viginti milia servoq; empta fuisse consta
tosq; tmeiim ad atos, fortter strenueq; quo ad poeni vexerant italiaz, latros
arma in castra prm tinsiste. Ad canas quoq; vitis romanis similē forma
non deletus inopia liberoq; capitis ac necessitas dedit oiij. namq; iuve
nis validoq; capiuis ex servitiis puis sistantes singulos vellent ne multitu
empta publice armaverūt. Cmq; fere milia que in castris hannibalis captiua
erant minoris valimi possent mallet se res publica servis in tanta tempestate
committere : In qua et prestantor plurimos arma tulisse et adiutos et ultimo
supplicio plectendos dicit et iam conscripta fuisse memorant : Si post calamita
tem apud tarsimenus notte cladis acceptaz liberni quoq; in sacramentu
vocati sunt : bello sociali colvit. xij. ex libertinis conscriptu opa memorat
virtutis apuiit adiusus Gallos. L. furio duce : cum latini qui a romanis ob
ligati erant militare prestare nollent : et romanis in tyrone deleti sunt : si
tteq; legiones decet : Cm moüssent a gmna vel eo amplius amatoru milia pu
nic adhuc romanis tibus efficiebat. Cesarem ai milites in amissoru locū sub
stituēt suos quoq; ad armaq; accepisse : et eoz fortiopa usum esse compim.
Cesar augustus in germania i illurico cohortes libtinoz complures legiē : ipse
voluitaq; appellaiit se ne putes tantu contigisse re publice nre bonitende
oppugnante. Topysione servis libertatis : cutaq; cuitate pegrinis et fictis
tabulis noiis hostem sustinē potuerūt. Cleomenes Lacedemoniis cū mille qui
genti soli lacedemonii qui arma ferre possent supfuissent : et servis ma
numissis bellatoru dedecūt : Cato quoq; censorius eo item multe : quisqui ille
esset fopus nō esse arebat. Cum ut interreūdu manus mae tm nepugna
dui

|| cum

|| Secundo

|| viiij . conscripsit . Athenienses consumptis pri cis opib servis libertate

pedes agerent: quaq; in sterendo, q̃ hostibus mandari longius sentirent.
Rursus hic se miseribus dicebat magis obleitari: qui rubescerent: q̃ qui pal
lore pfundent. Idem in pinguedine quedam arcere maledictis incertus. Cumb
n. in rebus huiusmodi corpus civitati fructuosius fore putas, nec rogavit: Co
mites gutture et ingenium cuncta sub ventris ditione posita esse. Neq; alie
magnis atq; ꝓpinquibus dux ille Cherbanus Spiritualibus infestis se probat:
quippe qui et talem questionem et amonitionem exercitui suo tribuis quatuorne deppes
tigi cuius ventrem: cuius magnitudine suam ipsius meritulas metiebatur
quidem posset. Nimis similis pinguis vinis et corpulento militi. Cursores quo
dam equos adhuc solitos legimus, minus videlicet, f. curos esse ad tantum cur
sorum pondere ad equitis minus obeundus. Cesar militem neq; a moribus
laudat: neq; a fortis dignitate, neq; ob eterna omnium copia, si a viribus
corporis enim deligendus, plus maiores suos ardo secutus: vera n. illa Romu
li, plus agris nullisq; exercitatis ut firmissimis pualida corporibus, sic ad mili
tiam cum opus esset semp fortissimos suos: et militiis strenuissimos ex rusti
ca plebe deligens ꝓfuit urbanis: ut qui omnem nullam artem vere appellabat
q̃ ibique arma capere possitis ostendit: sic finitis quoq; bellis opibus: au
gente rei publ. causa urbes instituerunt: Quas in tribubus multibus pro
domum nicritis assignarent: et ab incolendo colonos appellavere. Hinc
et Cuiuites a natoribus civitatibus deliti populos, eamdemq; condite co
lonie nuncupant. Sic Jul. Cesar militez a colendo rure deductus, intra sti
pendiaria in certa deinuit. Veteranos in colonias dimisit. Dimis; aque
aug. exercitu qui sub antonio aut lepido militaverat pater a suis legionib
militez colonos fecit: alios in italia alios in provincis quibusdam deleto hostiu
civitatibus novas urbes constituit: quosdam a veteribus oppidis dedunt et
colonos nominavit. Illas quoq; urbes que delete a regibus aut dictatoribus
fuerunt quasq; civilibus bellis interierunt exhuisent: tuto tum colonie nome
numo cuius a plaunt romana quoq; resp. cum victria ad nomen esset mul
ta in urbe adhuc in hostium pellendas: iuxta fiei posset quo idem semper
militie munus obirent. tem ite omnibus conducibilem in urbe retinuit. in
minus aut huiusmodi, p causse bonis conditione interpedime ac iuassiti
quadam duxiant. Cuia ꝓpter et agricola cum in sistitudo, et rei pu. necessi
tis cadere. Relicta agri ad arma, pfisiebat: omnisq; agricolationis arti
ficio quasi alius studiis militabat ruirfisq; ad artificia traditur: no ut miles del
lli dux. si ut artifex: nec erat illis pudor: depositis armis angusta rei fami
liaris coactis agrestem untam repetere ea namq; erant cuiusq; pres in agri
verbantur et cum cosilia publicum fieri solitum erat. a villis accersebatur
in senatu. cro usq; adeo vim est. & constat. de attilii serranis. inquiz pli
sio. suspectus dui honores sterentem iuenerit. //que prius prata quinta dice
bantur. L. Quintio Cincinato natore attilii dictatoriu, et qua obsess cosules.

// maniens

// Unde et cognomentu postea avanti
ortum illa quattuor sua magna iuati
cano //

et cœnatus libentior depositis fasciis; rursus ad eosdem boves redit bussequis q
denuo factus est. C. item fabricius et curius dentatus: alter purpurissimus
ille pulso domuit: alter sabinis nō minori industria agros coluit: q̃ studium
ac fortes arma ipsem questiuit: hoc aliud de marco furio camillo: mul
tisq; alij romani quibus memorabilibus ducibus q̃ hoc semp duplex studiū
vel defendendi patriā: quesitosque finesque membrebus dimetari inter rosse
lucania cū inquit pauper fugitur coetu; accessit orbe: Quo gens quesq; pri
mum longos iungere fines. Igitur et quondam aiunt fuisse camillū domi
et antiquos curiosius pastiliones: longa si ignotus extendere rura colonus.
Cum enim minus honosq; ciuitatis ipsius nō aliude esset: nec pma maior cognō
minq; non aliude. n. fabios. q̃ ab agrorū fossione fodios quidam nō credens
primū dictos putant: mutatisq; genij litteris fabios deinde cognominatos
vel a fabis exactissimo cultu. fabiorū. n. lentulos. Cicerones q̃q cognominati
admiserunt ut quisq; alios optime genus seceret: sic hunc familiaris bu
buleus nominarūt: qui bobus utebat. nec solus boues: si ferosim et ex asi
nam iuncti nō mediocribus tremendo et principi cornelie gentis cessit cō
nelius a scipionibus cognomenta phuisse nō est obscurū: dicunt denq; a quo
omes salarios reges suij sunt dicti, nō aliude q̃ q̃ filium e rure fieri et
ducatus ex sibi apud latinos gentem nomē assuit: et qm rustice tabus lauda
tissimo qui rura colunt: volume uō in quas transferri iguominia esset desidē
pro, ea pro tōne ut ex agricolis militis delegerentur fatum esse reor. qm mi
nime malus cogitantes diuitis ad omem malos vellentur membris et esti
et pulcem et frugea. et nimes pati uada fluminis transire: celebusq; pla
tis montes supare aptissimi sunt. Ide q̃ delicat. oim ac voluptatis cōten
proq; iure uidentur: nō militiae opterere in bello, cum tot laboribus tan
tisq; malis assent obrerent. Nescio. n. quo pacto fit, ut ig morte minus rerum
dei: qui laute minus uiuerent. Sz tamē inficiandū reor fortissimos ac optimos
graecorū romanorūq; milites cum laude ad ac digtate ex urbibus ad militia
fuisse delectos: vim sly qua tunc nō ocio, nō languore, nō desidia, nō luxu nō
vinibus, nō delicis, desiq; voluptatibus insingebant: picula subire solet
ex infimis pudore: et gloue cupiditate quaq; homerij aliquot ex aiubus et
fuit. ut hectorem et diomedem. Ro. va. pia regnq; illius amplissimi silus
ac fundamenta erant. Nostre aūt etatis milites verum et ne splendido
apparatu uniti, a uitiis ac vibus illecebris delinit cum loci disciplina senes
et firmet ingenius aptunq; magnis conatibus reddat fimanus consere
debeat: cum in leui armatura pax habeat fiducie: in grauri minus diare
tur: arbio nō tam ducibus sui conferre ad victoria; q̃ hostes irritare ad
predam solent vide hannibal. Cum apud regem Inchiochus phigij causa
diuisset facetissime cauillatus e: cuq; cauillatio huius fuit. Offendebat ira am
ochus exercitum ingentem quē bellū po. Romano facturus comparāt purpū

vel colendi

insignibus

insignibus auri. et argenti fortune apparatibus florente: meruerat etiã fela-
tos eurus. ⁊ elephantos cum turribus: equitatũq; cũ frenis monilibus fale-
risq; ipsis gentrem: atq; ubi rex contemplatione tanti ac tam ornati exercitus
glorabundus hannibalem aspiciet: putasne inquit confisum posse ac satis esse
credis romanis hoc omia. Tum penis eludens ignauia: nihil tamq; mi-
nus posse armatos plane satis esse credo. Romanis hec omia. etiam si auaris-
simis. Nihil. ipsis tam lepide: nec tam acerbe dicit poterat. Ker. n de nuo
exercitu sui: ac de existimanda equipatione quesiuerat hannibal. tamq; ad
ea mus hominis homines ex posita soleant esse. Dictus. n. aut penus horribi
milites sero et armis fretum esse debere. nõ celatum celatum purpura auo
atq; argento fluãq; insignis armos apparatu pdam verus. ⁊ arma esse
degi intenta. ante tem sic deformia. nitet sanguine et vulnera. uiteretq;
esse milites deus et omia illa uitoriaq; sequi et ditem hostem q̃mq; pauper
uitoris pmuis esse. Cos si denq; milites. Naso a militari re suã. nedũ arcer
si esse. peil tamq; pestem et libem quidam iubet. Quis cos credet eo robus
tam militaq; admittendos. nisi forte cũ dolo vel etrasone potuis ad inuita
tos expertande thucis leonis mulier. ac spadonis agmine. Ceteros
qui munsiri sunt voluptatis et sordi questus. ac vilissimos artis venari
militaq; suam deuouerit marte contempto. nõ solum contra hannibalis
si catonis quoq; aetis militie institutis. Cto lucanus bzeu quodam pdio hus
bis expsit. hirtam membra eius romani more quiritis. iuluisse togam i-
xe pfecto tantis auctor haud quaqm̃ erubuisset: nisi duriorũq; etiã toge
usic de quiritis consuetudine. possisset. Tales denq; ex omi gne homũ deligi
debent. Cui nõ ues sanuites deberent uibent hastis. ante pugnaq; quibus in
pugnando nichil utantur. ⁊ q̃ qui ipsi quibus plus erunt pugnare possint et in

Nunc

De Delectu Equorum. C. viii.

q̃ de multis delectu abunde satis dictus est: equos ad pugnã
deligendos. idm a signa incanuis. p que milicie incibentes excellentes q
notis intelligant: ne fallant emptiones. et opam simul ac impensas pdant
in gnauos. hic pratur natura: moribus: colore: forma: et educationes loco:
Natura. phcrus si hylaris: si lasciuus et alacer. si intrepidus. si nonne rei haud
quaqm̃ terrere aspectu. et moribus qui ex placido et concinno mitissimus sit.
quique ex sima quiete facile cõmouatur. Vel exactatis festinatis non difficili
tenere. hec bonitis apparens. cum temperantia ac pudore. prompte cohortande
solum a rõne regatur. Alter contra implandus. qui uitoriis et multiplex
uigoris a contumac. ux flagello. stimulisq; obtem pancis habenis. ne
verberibus coherci pte. si inter equitandus calatus. ac comitis frenis
ne regi possit. equitem auriganq; suum mordet. ⁊ precipi quo p se ti
musset descendere pturbat a rupis. quo fit ut ea q̃ vestibus obuiam sit eum
tem nacesse sit aut postremos m agmine consequ. aut eos. malignitate mutilos

Ut dicit K de preda

redd: Colores inter multiplices eorum mixtas facies: his duo tm reuera potissimum spectandi: candidus quidam niteret luce profusus: et omni quoq; parte nitens inter mixtus albis dentis nigris punctis interuenientibus: et spadix glaucusq; hic è euparia et splendore rubois: quales sunt palme arbores nō ad nios sole mentis: Vide spadix fenicis nomen est: forma deliget ut sit arguto et breui capite et sicco: ipe mom ossibus adhēte: Cerice ardua e crētis: aribus breuibus et acutis: Oculis magnis et prminentibus: nigrisq; sue fellineis: de quasi quodam splendore profusis: Naribus patulis duobus utrimq foraminibus: quibus autem capitare vberius fiat lusus recipere aiam posse: Coma densa et ndertrix latus prēdente: pectore lato: Ventre subsetito: pribus et arguis costibus rotundis dumbus: pmissa cauda: mollibus altis et erectisq crinibus pedibusq; sicq altis concauisq; rotundis: vnius corpore compōsito articulatim distincto grandi sublimi erecto et in aspo loco: vt veno phoni placet educato: et vt aiis satyra inquit: Nempe volucrem sic laudamus equū: fecundum phisima palma ferunt: et exulcet tuuco uictoria circo Nobilis hic quoq; cuius venit de grannne cuius Clara fuga ante alios et primus in equore pulsis.

Delectationes Gentium In Deligendis Ducibus C.

Delectis multibus et equis ad pugnā idoneis qs portissimi illis preficiendis sit dur. Cum tinuq; volitates et gentium studia in hisde clarantes. Iudeis alienigenas lex pfici vetat: ne in autēs impio cōlorum sic cultus inuetur: Italis duces i imperatores eterni patria et natione nobilissimi sunt: vnde et ex oraculo egipti sicutē: ut amphitrione heraeo contendunt opes utēs: Carthaginensesq; infrātis bellis et cladibus multis exhaustis. Autem lacedemonios regem cum auxilis duce bello pferetur: Cum fortitudine ac fiermue pugnantes homonos esset: Tarentini gulpo duce etiā lacedamonio athenienses iuere: Galli brno duce britano Italiam expere Roma insup mensa, romanos tamen quos labore et industria armis quoq; ac bellicis instrumentis cetis nationibus graecis precedrim pstoruisse constat: multi opinione dicendi regendiq; exercitus in celum extulerūt. vnde nic praepus Cyneas pyrrhi legatus: Cum roma regredetur: Regis patras se audisse testatus est. Quam suam iudeo poeta illi nimis conuenire: Secudet alij spiritus mollius em. Credo equidem duos ducent de marmore vultus Orabunt causas melius celique meatus describent radio: et surgentia sidera dicent Tu regere spio populos romane memento. Hae tibi erunt artes pacisq; imponē mores. Parcere subiectis et debellare superbos. Ceterum in hac ipsa stilia, p se ne ipi romani fuisse illi cepti sunt: qui et nos quoq; diuere romanam rem creuisse constat. in sup mos dignitatum gradus admisere: Sunt qui asserunt solas diuicias quae diuum et imperatoris gliae decoraverent et illustrent: Crubus deficientibus vnlunt ac pōdiant nichil arduum nichil magnificū et excellens geri posse: sic psis sic graecis: sic Romanos nō sine diuitiarum copia orbis terra potitos esse

pelle

illi putant ad laureas et triumphos habendos felices habendos ducunt: fortunatosque duces semper ipsa dere. Iuuenes quoque dumtie vel copie genitus: fortunatos quoque romanos fere subactos adiuisse inimicabilem excusset. nisi Cornelii decisionis fortunatissimi imperatoris, qui illi apud Carthaginem veteres italia solus fuisse, huissent. Quid pfuissent miquite alii Carthagmenses pbus theatini cerbanissimi aut celatissimi plebis ad occupandam ditiuendamque ciuitatis suam auden ssimique belli ducem genebus suis pferassent. Sic examinandam theatine laomtam laedemonij: themistocles athenienses fortissimos duces sortiti sunt. Illi q; qui veri certiuit sentiuit sigifuid de nō diuersis afflucimbus: nō fortunatis nō ciliis et audentibus dicibus tm. Cum ingenio atq; virtute satis deprehenda impiasimos credendos magistratus esse putant. pay. n. ait Cicero sine foris arma: nisi consilii sit domi: nij fortuna aut mrb; aut celeritatis, aut celeritate aut ceruitione aut salu, aut eminus hostis fusius aut comiuij gladiij tantij res magne gerūtur: si consilio magis ac rone sententia, aute atq; sua Quae omia sine deo, seu nature numē cum intellexisse omij intelligante pallet admirant. Quod mrp si reducem ad omes bellos euentij et magnificia quaq; confiscenda omissa hinc inde delegit italia Quid de te aut tyrrhenident fulgurij resellere; palim audeant: Omnin sce est. Iuit. n. qd tñ eqmin inde qd sexcoij: qd asaij: qd augusti alioq; plurimij ac maximoq; ducum, pruij fuisse, legimus. stellini multis officio fingi fortitudinis opa manu, pria edere ac sine villa re exceptione periculi minis ingere: qd si glosius sit: qd; puticosij ad maxima a plurima bellos munera obeūdā: cum consse pollet, iuribus pstes. et amicis tam ducibus q; militibus in arcusliber officis ante oellas: tuo pri deinessimo iudicio existimādum reliqd. Karissimij quidē deuij. et qd inquit Cesprij de fugurta de te impacoij. sin eui glia dim consensu duci pōr. te sane maluit ille qd dissentiuntur in primis est: et m plio stremuij cuie et bonij ō stilo: q; qui altrij ex prudentia timore: altrij ex audacia temeritate, afferre plerumq; solet glosium nomē tuij nō tam fortitia ac opio. si vtus et conilij arcii ferre periculisq; obiciat. Caue itaq; oo ac ducis et militis officia distinguas obscero. Tu. n. longe meliij nosti. quae sine ducis pures et q multum fortitudo atq; pfessio debet. Que sorsum a duce exigenda, pstauda non sunt: nisi fere eii suma nactus incumbit. Legimus fortissimij ducii maiij pucomij ipium ad singulare certamen rūdisse se si mori voluisse mutiēns suspendo petuisse: q sapientem nō querē pugnaj si potius cogitare virtutia. Ecce mirij gloue aipidissimū et romanū discreuentes quod mr duci q militis officiij interesset et reputantē sepuij duces sine exercitu saluū euasisse: si exercitum sine duce videt inclete dux haruū decimauisse singularem congressisq; quē nullij forme militij legimus iecusisse. ut eius exemplo duces que sine militis sperne: et que in pariuie maie sarij conducere admplē. qd si et pij monere ob singuis igilibuitatis haruij. Audite genere Cornelia,

tot animos italiam minim hannibale

Scipionem nō quem liber / si illum qui uirtutibus suis Affricani nō cognomē ade-
pti : hic n. cum a quadā ꝗd pax pugnare fore argueret, iguauie crimen le-
pida ratione subiunxit maiōr er. n. tecolo matrem me imperiōe peperisse, nō
multitem : Metellū quoq; ei multi damnarent : ut ipe singulari cautele Cum ce-
rono, pucance diuiciter. Dux cū duce romanus cum romano : detriadunter
nō pugnaz ut iguauū aspuabat : et ipe metellus hec dicentes insto contemp
nebat : Ducem tenij vt inquit eposuscuis nō multis si ducis obire mortem
decet : Nec te moueat dux hellenissime sig. q. alexandru magnū legamus
et supa ratā multis impleuisse munus : et memento q. a principe vri multis
prissimo atq. plurissimo laudatus sit solum : q. parua manu adiuū inarmos ce
atus fetit, lucertrqsit pugnatissimus fuit cum ex gregary multis laus fe-
gloie illi nō assrpsit : tantus iudex ac vestis : ipsius hannibal cū scipione conse
rens fuit. Ill hatulinaz pessime factoris tibi uirtutū pronay veliz : de quo salust
ut scriptum reliquit. Interea hatulina cum expeditis in pma acie vsari labo-an
tibus succiuē integrius p saucis accersere omia pruidere et preter hec impa
tores officia qd multis est subdite multis ipe pugnare : sepe hostem ferire : fre
nuū multis et tom imperatoris officia simul exequebat. Alia quidem ro est cur qd
fuit deber alia cur qd ille fauerat : pugnabat n. desperatione plenus : postqm ut
ille air inter monibus atq. copys hostiuz se clausit in vbe est adiusz : non
fuge in presidy esse sibi ullaz spem optimū fatū ratus in tab re fortū una bella
tentare statuit : pmittebat n. cuncta sibi si uincēt et desperat omia si iuz hostiu
prualēt : Nam n' ago deliz te penitus nō pugnare : si time te manū conserere
pcoz Cum de suma rez agetur : Cum cuncta sint optimū duce decet pruider
cū necessz tulit : cum aut pizz ingenti pculo ut sepe soles iudes accurendū : e
audi antey. Alexandru sui admonentes. Quantualibet ille ut soim gentiu
conspirē i nos impleat armis uriq; totuz orbem. Classibus mare consternat :
mustranz ednas induat. Tunc pstabit inuitos : et subdit : et quis dooz hz
macedone columen accusz diuerū sue pollicei pōt cum tam auide corpus pstē
assrus oblitus eme tot cumiz aciz trahere te in cauz : ac post pluta qāiz insisti
tibimiz : obscura pcula et ignobiles pugnas nobis depostimuz : Cerner ipm ad
ea sua q magnitudinē tuaz caput. Cto glia abolesceret in sordidis hostibus :
videsne qua regula duces pugna inuitez et ubi contienar imperatoez manus ice
et quā pitas ne iguoradē te pcula obiacz nō aliquanto fortuna. iuenire tu
ani Tragicum est : inqua tato maximis uirtutibus forma parit. Nemo se
turo diu pculis offerre tam crebriz pōt, quem sepe transit casūs alū ī inuenit
Noli iraz in pirtuis ac ī mimis expiri fortunaz : Satis n. pculo tuo vino iro
quantū ad gliam attinet. Sigtinoriede te pluribus offendisti : satis pcentibus
satis atrusas : satis in subaibus : satis latinis ac barbaris ducibus satis amicis : satis
denuz hostibus te mocay omisq; pcuis contempozez : manu ā corpore stremma
et abiciendā omia quisquis cāus imminet expeditus : fortuit deus : nunc ostis

et in extremas mundi partes pueneruit
pugnas / ultra spem existimationemq;
mentis pugnaz. Nā omnia pmotui

bendum prudentiae temperantiae et cautionis moris: ut quae gessisti consilio
et animi magnitudine nō impetu nō temere gessisse iudicare. Denique corpois
habitudo et integritas formae dignitas nō munditiis cultus: si virilis et pene
militaris: ut huius inquit nō tuchil etiam ducibus soleat conferre q̄ si desit qua sidere
sit nō usq; quaq; tamen exaurenda est. nel q̄ minus multum adiuvet efficiant. ojo
reputandaq nō mo ipsent. et hui rei quas mō divinus cognitione vsene
sure etiam diui eiusmodi sententia multitudinis qui aliquid corporis pte debilitat
ri vel minus sit. adp in multis sane vbiq tome exercitatimq; genitus diuibus
q̄ meliegere. Nimq; pter marius duces. pdam. Iuniabus labozinteni legimus et
Camillus qui pinestihos. et ennenos pelio iuit. senem parter exercuit. et Iulius
restrem dictatorem semel atq; iam inter res geiendas comicali modo corepuit.
Quapq; accomen magni cesonis fuitus tenuissime valitudinis multa i qui
ma sub lex duce in gallia prudenter ac pserenue administrantes. Apud laec
denomos ii minus i sanctus sepe nuo ii morbi ac magnitudine mentis mi
bis i corpus destruerit: agesilaiq; eou quondam regem claudeit. pinde si
me aneum rei pficiet. diu multeq; deliberasse. de nuq; statuerite satius esse
ingressi regem q̄ impio regnū claudicare: vere sullum et cottam nō obsta
re sane ducet: co biti fuisse nē plurentur q̄ uno en cesticulo nati memorē
sic ferorum oratur coeleten philippus antigonus et pernos duces hannibal i
qui omes maxime bellatissimi fuere: alto non testiculo carusse: si oculo alte fi
delet tradunt historie: Quo aut ad forme dignitatē spectat: Scipio affrica
nus et Iulius cesar: et si, pcto corpore fuisse: breui tamen: Antigonus alexā
der. Marcelo et augustus. Nec tamen eou magnitudini breuitas: nec breuita
ti magnitudo obstitit: nec detraxit fame et ad tumulis trehenoi cum ludos
solemp nes greca celebrarete. Tydeus Capaneo pstitisse pterea peroma pere
lebre est aquo humili ad nōm sturnia et ceigua theuinos omes. et tamnibi
longe sipatos fuisse traditur. gerende igitur rei huius dignitas et summa mi
to illis tradetur. quibus exploiata sunt omia. quaq; consilij audis. sed auito
militarij rei gestas. nulli illustrati pitet nō. pueerit ad iuventas si
eou. ō intentatione posterq; mitrato ne sicedant.

A omnis sive Incedentis Exercitus ordo. secundum Grecam: Romanāq; disciplina

C. XI.

Superest

Nunc agmis hic est incedentis exercitus ordo. Cum
aies sinna imperator ad ac ducis vsinda consideā
est. cum st pag. impaiqp. ac ducis rei sua tribunes aiq; loci disp: qua sire
tu in miles in imperator quicum miser explicare: cum pedes aquite pectoriq;
eques si sint. pmissis sepe se nuo spediant. ac velut ex hostis confuse abeuntes
sinuiceri afflictent atq; opprimant: contrario nō: ubi sit ite disposita agme
siaq; quadq; odiue locti minime sine trepidatione imperator vitoriaq; ab omi
bus optatas. pinetet. de hac itaq; ipo breuiter audis. sin greci vōn puio dis
secundum ē. ab romana tractatio in deinde sumendo. Cum igit antra in tri
bus distributa sit. et hris de auiones pinis. de auius tribuni sua. et ipo minen
tuis

f. 41.

floce deligendi sint exhis qui etate et prudentia : qui pulcherū aliquid ꝗ gendi
et audendi studio flagrent : hos autem ire oportet : post hec tondem deligendis ex
his qui etate et prudentia maxime antecedant : qui postremi in pris con
tinuis collocabūt. Decuriones uō ordo oblatis fraude causis, placuit : q̃ qui pri
loco collocati sunt omnī principes fuēt. Cum ꝗ ut dignitate sint : magis q̃ eā
primam in posterū sibi esse existimant polari laticinis sacrificiorū gliam querere :
deinde eā quā piam agendū inter efficatus est : magistratuū q̃ pluratū pmo
rū etiā licuit, pinpition alacrioriq̃ se alio offert : siquidē a fronte pcaliis
ingruat : eā ea tutime latent enim locum sit ut rui credirum esse : et postrēa
siqua a tergo maior ruis pinat : cum eam fuid quaq̃ etiam figiat deserere
ordinē turpissimū esse : dau etiam postremū agmen ducē : huic omī lau
de cumulatū ut ire esse conuenit : si n. pstaud dūte eut : cum tempus
stabit : ut enim hostem īuadere prioribus utres adiuet : sin ruersis pelle ve
sere opus erit prudentē adducens suos ꝗ, pfecto magis suabie incolumes : et hic
fin gerere non agmini ordō fin romanā aūt eius moi aut stam turcilia
res laties et sagittariū pōuant pmo ad festinas hostiū incursiones coherendas
ortq̃ suspecta insidiis loca scrutantē. post hx uar. | tratores : qui aggeri
nalignā corrigēt : siluasq̃ pcident : ne pleno itinere fatigentē eōtus.
Deinde sua suplouq̃ rectā impedimēta ferentes per defensionis ergo plurimū
cum hyst equitū : post quos princeps ipe equitatus peditatusq̃ hos postea sa
bentur : qui remoticiis vibrius machinas ac reliqua tormentorū genā
deferebant. Chiliarch deinde atq̃ pfect et post hos tirat aquilas cetera sig
militaria : postēq̃ fin singulos ordinis cum peditatu eunt. Agminis postēa
multitudo mercēnaria quā armor. cauteres sequebant et armati equites
peditesq̃ nō pauci. Cetrū p tempore et causis accuerimbus Iulius cesar octo
legiones hac ōne et ordine interuindū disponebat : cum hostem cominus sen
tiret seu legiones et peditas disponebat : post eas ceteris cetatus impedimēta inde
duas legiones q̃ minus firme ad dimicandū putabant : ut agmen claudent :
p sidiorū impedimēta essent : Aymoribus aūt expeditionibus ceteras legiones et
peditas pmittebat : deinde impedimēta : nouissime legiōn duā q̃ agmen clau
derent : sta quadrato seu agmine medere obi hostis ab omī pte suspectus
esse : et hec de agmīe dispōne secundū ueranā dispeniā gesta sunt.

Ceterum si conflictare oceane bellū hostiū copie pauū op
timi et sapientissimi duces mutuū esse ut constituē
atq̃ disponere qui prudenter fideiter strenue ac iure ter hostem īuadāt
q̃ si cōn aunū equitatū celerē ad mille equitū nūm complet nec fit ad
ducentos pretēa pagrūi constituendi sunt equites et inter eiues collocandi
hy n. adhuc utēnt multū et firmosē dimittiū equitatū pstare et mag
emulatione quadā ad laudis et glie cupiditatem mercēdere : ceteri se
tuce uirtute superare nitant. Nec vō nē pterē lacedemonios rei militaris

A cierum instruendar Vatia
R 1110 : C . XII .

pissimos bellicosissimosq; tum pauci equestri alia maxime clave cepisse. cum pere
grinos equites asciuerint. et in alys quoq; bellorum eventibus diuersisq; nationib;
constare. pogrnas copias magnum sibi h̄ decus nomē cepisse: usus.n. ad p
promptitudinem plurimum confert. uidet preterea pedites equitibus adiuncta
ad rem gerendam efficacissimus esse maxime si hys tribus constituat quit
tribus infesissimi sunt. Sunt qui putent. p tōne aceg. illud Nestoris apud ho
mer. esse. qui iubebat. ut tribus tribubus: et pars parti auxiliares: sarcis
et solubius alij euisent amatores. uxta amatu collocari debere. Nam eodo fin
tribus nō multum tōnis in pradio. in ōnis sicuneis. ex amicis inter se amā
tibus. euisset mdisolubilis. et insepabilis ad pferendos inferendosq; cuiq; effuit.
Cum hij amatores mutabili amore: fereat amantina ut ita dixim caterna te
neant: et sacrum ut aiūt colorēq; efficant. Quēadmōm lesodsis in arabiis
ite aiū diuinuq; cum eos qui eadem die genit. qua ipe simulq; nuntiat aiūt
ecitari a parte missus acie. in hc quoq; ad primos ictus sustinendos. qui suos colore
tentur et eo ipo supiores putent: quo nō inferiores in occursu primo tepiūt
hc arte fuie tōne vsus Pompeius fairsaltere in campis Mace.n. ab equo aiad
uertens ut hostes nouit. cum silentio cogrediendi cenipus ex ordine ex pectis
suiq; ocitrum sine strepitu non esse: imo turbulentiq; et impitia tuimul
tuantes extimuit. Ne. in ipo pugne initio penitus dissolueretur: unde eu
uit mag. onearrendi signa danda essent acies primos monitis monuit ut
in locis suis staterint: et densa conferta; manentes serie hostilem incursus
aspectus: donec intra pli iaculum ēent sedissime excapant. Qua quidē in re
silua no creditur. Sed fit licet ordine certo insedere aciē. Cesar tamē errasse
pompeius asserit: plagam.n. ictus. impetu cursuq; illatos subsistendo restinguit
inquit. ferendo.n.r iniria constigendo. magnū uirtus impetu et cursibus
adiuta et animos pinde ac flatibus exertatos omi ex parte sustendit: Cesar tamē
cū instruxit pompeij ceinu conspexisset tot muritis equitibus timens. ar
mature splendorem. quiq; sine ser ut alij ferūt obliquaq; post signa coloretes:
quibus cum ordem tuum congressus est. e legionibus delectus legionis dere
a tergo locauit: Justit; eas quiete agere hostibusq; ignotas esse. Es cum ir
rueret equites admouit. qd nequ de solitum esset. arrerent pila. festinaretq;
quādadmōm robustissimi ad pstringendos eiusdē si ferire cos altius iussit. ca
losq; frontesq; hostium ad uulnera impetere. Non.n. pmansuros cos fulgentes
gladiosq; insultatores inquit. nq; contra ferrū inspecturos in oculos illatus. illos
uiuentes pax. bellis ac uulneribus assuetos: hc tamē unpetu hic aciei serie
tione et ordine instruit. ut mag. aiūt. Pompeius octoginta n. cōr. coloretes.
triplici ordine locauit. fuerūt aūt peditū xl.ta milia equites in sinistro cornu.
vj.c in dextro v.c. preterea reges misit senatores equitesq; romani plurimi abs
q; leuiq; armature magna copia. Cesar similiē octoginta cohortes triplici
ordine disposuit. cui fuerūt in mag. xl.ta pedetum equites nulle his explicitis

|| p tribus Mag. pertes co. S. cohortes
A ciesq; greco S. coordinari

|| sunt

obsecrantibusq; multibus Cesar pugne signum dedit. Erat forte in exercitu eius
C. Crastinus qui priori tempore bonesto gradu sub cesare militasse: tunc
vo nō milicie sacrā: quo solitus erat: si iure quādā amicicie excitatus adeunt
vir bellica fortitudine memorabilis. Cesaris uāuq; cotione intellecta. et ut
ab utrisq; signa dari iudicit. Alacri multa r cesaris phalange. prurienti desiderio
me inquit manipularis olim mei. et impatori nō quām deberis operam or
hibere? Utrumq; hic plurim est quo pacto ille suam dignitatē: nos iniram re
cuperabimus libertatem. De hinc versus in cesarem. faciam inquit hodie in
patri vide del uno vel mortuo gratiā agat: hec dicens in hostes irruit. e
iunq; dolori multes circiter centum digniti sua sponte p eum fuit. Erat nēpe
ut aliqui tuendere nec dissimili den est. quādam iterumq; in pio pugne pi
pius corpor. Cui strictos cum gladios contineret. cum ger manu suos fratres
ab adversa acie: patres filios et parentes filij uident. donec crastinus hic pen
petuti rabie vocem tollere: plurimq; torquerer. tangq plum ceptu est. cō nisi
huius furore bonis acies nuscisset. poterat fortasse ducibus ipis pretentibus
ctra romani imp p: humanuq; quiq exercitus mutua pietate componi: Sed
proh dolor. inventus est. qui cesare ipo differre. perderet Impiusq; suppmit
inepabili clade poterere. Steterunt. n. cū magno ordine utrinq; et bel
lo cepto. cum alterū dui equis curibus. hinc inde dimicaret. et pompeius mul
titudine suis ad certānendū cesarei equitatum offerderet. ab utroq;
comu cesar suos equitibus quos intentos in hunc vem fecerit: subito signū
dedit. Cuiusdēto cetus in effusos fuato in perni dere illos cōfuderūt. ac de tante
terga cogerunt. et secuta ē equitatu ardentissima. legionū adeo congloba
bata. ut quasi una manus eim videretur. Accessit et magni instar cēcitus Ce
sar ipe ubiq; presentē utriq; simul exhibens et fortissimi militis et sāmi ducis
officiū et serens et exortans. Due et omibus illuis p omia discurrentis voces
annotate interisq; mandare fere altera si ad unceditis milites. milites fratem
fen. altera aūt pia: et hunc licet ad iactacōn cesaris composita in hunc mō
modus dicat: milites parcē iam cuibs: pompeio tamen interventandus tribuit.
Ut propius illa. n. ut floro assentiar. Cesaris strategenis satagentis: hec cuisdē
vincentis seu iā victorus miscerentis nor fuit. Illa in medio ply ardore. ac in
victis r in fugam conisis hostibus usus est: ille etiam pie nō consentiens
actus fuit. cō cuibs suos hostū quem optasse intam dare pmisit:
Nec minus cō tanto conflictu nullus inventus est usi ar natus in acie
cadisse. Pompeius turbatus ac terrens suos cedentibus tante ruine moles
nec sufficere valens. n. attollere. tanquā in sino attonitos tantus simulq;
abiecit pudor imp p. sese in castra recepit nimis cō de alio est carmini conue
nens. Iupiter ipe pater currus exterruit alter. Alacris: sterit ille amens. elo
quium timentem. Ergo sepreno post terga inania terit: hucq; oculos volui
incessalse aūtē ab armis. hec ubi ingressus ē castra tandui secum tractup

sterit

mudri

ille

quãdũ confligendo plurimũ cum fugientibus simul in cædes corruissent. ruptoq;
silentio tandem vocem hanc vnicæ emisit: Ego ad congressus: eluidaq; lacertis
fugit. Vestoq; simpra pũn cladẽ accõmodata. Castra excessit seq; fugæ credi
dit. nõ tam vincere cupiens: q̃ metuens mori. nec secum reliquæ legiones
in cæsũ trahẽtur. Quo submoto nemo amplius in acie stetit. sicq; vnũ
sis pompei fugit exercitus. Cladesq; in castris p magna parte munitissimis
occiq; qui contubernia defendebant. Cæsariãi victores. milites cũ ad
ea milia ceadisse clarissimus testis sit dimius pollio. qui tunc eũ cesare mi
trauit. Compertum e tamen p alios nobilissimos auctores. de legionibus. xl
totu pompei. xx. cecidisse. Nam ceteri genitiq; et auxilia que ex ma
gna obij parte cõstiuerũt. sminuẽdabũ fugæ fuit et eos qui vagi. ri
mes. nullo ordine ad sanitatẽ credentius sunt oppressi. eos vero qui deditione
in patrem cesis venerant nũm xcvii. Ideo amplius fuisse litis tradit e
Signa militaria Centum octoginta et lxxx aquilæ. sacrosos fuit Crassiani
ut dicunt e arbenissime dimicanti. quẽ cesar eo plio mira virtute tem gessis
se: vde se optime pdicauit: atq; in vit pdicauit: vel mortuo gratiæ egit.
Popeianoꝝ. n. multos cum straruisset in conferissima acieni minetur vnus
gladio p ora illi ad opositi latus adacto p costas occubuit notatiq; eis bal
nere ocis imperij puntur victione iustissima pertp. Domicius vero qui ad
confinia capitis fuerat. ac dimissus ex hijs qui cesaris partes secuti nõ nisi
ducentis milites sunt desiderati. Centurione. xxx. viri excellentes: mirã dictu
romanis ab utraq; pte pugnantibus cum fuisse cladis impatãs: si puto
diis placuisse: ut pompeium sua illa vetus fortuna relinqueret. pyrrhus
in instituenda acie apud asculu romana vsus sua insertus fertur. Qe
quidẽ maiis bellicosis in medio collocant. elephantos. Equitatui omes in
subsidiis esse iubens. Xantippus lacedemonius rex in auxilio alis eucatus
a carthaginensibus: quos romani sepenuo pertuerunt. Infrenis peneũ
copis. atq; in campum deductis. cũ in pcinctãdo quẽ ad modũ romani seũ
pugnando semp superare consuessent: prepisse ac ernata subinde quibus ves
cori solebãt fecerunt. quasi disciplinã quãdam apiens adcauisset in instituenda
acie: sic equitui. sic pedituj. sic elephantorũ ordinem disciplinamq; digessit:
ut qui nõ ne conspectus quidem romani exercitus sustinere possent. vbiq; ea
postulauerunt. ut ab hostes ducentur. Cognito igitur militis ardore. Carthi
gmensius fortuna plis metus xantippi adversus romanos. Cathagnẽsiũ
acies sic instruxerũt: prima. n. fronte elephantos constituit: paulo post turba
nam multitudines. deterro ac leuo cornu: te inde mercenarius militem:
veteranoq; robur distribuens. expeditos quosq; ac celeres. ut rimq; inter
equitum alas cetare iussit. contra utrq; solidam romanorũ aciem p exercitus
qua diffusi elephantos constituit. ex omni exercitu expeditos et delectos apposue
rant: multiplicq; subsidio firmaierat. equitatu in utroq; cornu diffusione

ab elephantis, prumpi agmen possit. xnte pius quo romanos acrem labefac-
tare arcere equitatu ac extremos a tergo lacessere iussit. Ex eum pluribus in
locis fuerere ac legiones romane necessario extra equites amisse illis resistere:
nrim ruere frata acies ac disiuncta ab elephantis prumpitur. conflagratq: Quo
m conflictu. xxc romanos multa ceedere: Regulus duce eorum cum quingentis mi-
cepius et duo milia m deperiit. Verbem fugam fuit. hannibal imperator martinus di-
repta acie ad castra multes fortunes bellicosiores q in extremitatibus disponeu sipe
iure cum debilioribus medius: vbi multi ex fortibus ac strenuis mirq pre cunti-
tenuit. seventos deinde equites numidas transfugere iussit. cum ad fidem fida
endam gladios a suis romanos tradiderit et in ultimis agmine recepti. vbi p
concurri cepre: strictis in nordus quos acutemerat gladys, scutis iterum assup
tis Romanos autem ceedere adhre etiam miscendam acies diferunt. scipio
adiuvis hannibale in terra affra ei cum ordinaret os atrus. Astuto prima fronte lo
cuit: principii deinde cohorte: quam quidem triarius denique claiuse: nec den
sis suos acies instituit: siquidem mediallo distinter: quo elephanti recepti ab
sis illa suos p interione ac ordinis perturbione trahunt quirent. Velitis etiam
plurimi pseo ciunt iussi in ipo belua impetu. eorum figa. deterii leuis latrus te
las confedere: equites deinde distinxit in cornua a cui tralis equitibus leuis ab
leuo massinissam vo numidis instructis dextro cornu opposuit. Que ordinatio
magnam sibi peptr nutrore laudes hannibal vo eorum cum deiendis sibi ne
cessario esse et ad id superemis gloie certamen. quo nullis unquam prius fuisse
nullis magis tribule vel memorandis quaq. cum deorum gentium simplis vel
pretuis fiuturis ingum suis fore iuderet. Et sapiorus hostis sui frita oimq qui
armor militarium tenu gnan cunt id laudis asserunt ut suos cohortes in
rubilis astu a diuina potius q humana ratione disponet. elephantos n atragita
trementes in terga ruere: in utrubusq referetos strites in pspectu romanos et
citus pspexit. ut inde sio tiore imperi arq ui hostium ad suos cumqm duxit.
et minus eneis accessum phibent. auxiliarius gallis ligurubus maiary arq
balearibus ante penos suos q cuium cohortem deinde subsequentibus inter
cunarys diuisis nationis multitudinis quos no fides: non patria pietas ulla for
tes ac strenuos reddet: fugiendi facultas dare: utq primo pst elephantes
loco positi pugne imperii admittentes extinguent: tum suos ac macedonii
multitudines ut integri cum fessis hostibus pugnam nutrore euadent: fe
los ub et bruios tamqm infidos. q in oesti celatiq magna ex pte terra milia
ceedere impiu duces et castra sequerent in postremis submouit acie ad suos pst
ea cum ambose duces ut unq recepissent hortarentq: durie et ignauie notis
et ipma multitudines ponent. Interim ad intrui pugne classica romanos cu
rere: tanto quidem oim clamore ut elephanti quos primo agmine anxia tan
duces cum in pfidia locauerent: fortuna consilia iuuante: in suas acies redient:
impetu q sio loco adeo turbarent ut equitatus in fugam disiecta tanta tu

mu

minteq; strages; cum pbuissent equitibus. n. minuta pedites acies pedes in hostes
concurrit primoq; nutu leto moues contigit: sicut motos ventos sensere prius
se ad sudi reapientes ac egadantes Carthaginensiu acie adorti sunt. Se
aut bene ac feliciter gesta tot iam fugatis equitibus: tot elephantibus fusis:
primusq; eadem in secundos iam pulsis inter pugnandu; ledusq; ac dissimila
qui pallorante pedem referentes aliquetus pfugos inserui fuerunt opperiere
tedunt: et quidem equites hostiles et ceteris quotquot sup erant a tergo ceciderunt
sint: ita qui quasi improuisi hostiles impetu hostiles impetu eadem tuta eo
pleuit formidine ut arripiti undiq; pugna circuuente fuderint credentur; q;
nullo pudore: nulla verecundia tantes duces valente fugam sistere: et qui quisq; in fu
ne ab utroq; ipsa dauit; et ab aliis spectio maiores alibi strages edite sunt:
quinde minen pinlium in pinq; mentare seu ducu clauitate: seu genetii poeta
seu milerum vnite: seu arripiti cesos clisrumine: sed tenuq; victorie effectu id
illustra referendu; Cum auidue etiam floro. nō fuit maior sub impio romano
duce. si ille quo hec gesta sunt. Et enim tria milia et sexis. xx. et eo amplius
hac in pugna ceciderunt totidem fere capti. signaq; militaria. C. xxxiij. cum ele
phantis. xi. mercepta Romanis uo d sup iores causare nec incruenta victoria
fuit decem namq; milia piere. Dux aut ipe humibal moestus et equitibus mu
ti ad mom comitatus. hasdrumendu; id oppidi nomen est: fuga se contulit
singula tam ante plius q; in plio q; quemliber magnanimiu principet decer pus
sim nde aduer exptus: Carthaginem patria; Deinde suam pfectus del tetio
etiu etiam pmoribus et simatibus urbis se a scipione victum a superati et
non iure iusticias. Cornelius scipio cognomen affectiu adiutus hasdrubalem
regnoq; ducem in hispania belliq; gerens et p aliquot dies no quo dimicaretur ut
ate ordine duraret exercitu: ac hostes pari ordine suate pfiscerent. eadem die q;
conseri instituerunt institutionis mu tuat ordines: quibusque fiualebat in fit
missimaq; hostiu parte. una acie aggressiu facile fudit. Theogenes athenienses
cum exercitu magna duces perentib; anteq; eadem rudit ibi se dauit. Deinde
dam equites pmisit: adsq; hostium spectae imperiu in seriq; verouqueue iussit. Quo
facto tamqm ad hostiu decursum paiuentiu pmisit ita acies eadman ut e
quisq; loco voluisset consisterere. ut iuertissimis quaq; quisq; se dedisset: retenu
aut in fronte pstitissent: ut queinq; in quenerit stantem. ita ad ordine mi
stres puent. Adderem Addelem lusq; q; ego Artum regis placata: cuius ap
nos nescio q; verac: si nona intiq; rob ad ipiu sispecta michi est fama: q;
hostiu miscere fabulas: michi sit aliud q; mendatio den fidem minuere. Sus
tamen in re fac in re gesta del que geri potuerit conducibilia plusinū nō sili
sse equidem q; affirmasse maluerim: hic. n. in acie ut auis instituenda pedita
tum quidē ceinq; se ponebat equitatem quoq; Cum q; pedites pugna missent. e
quites supienetes adiusam acies dissipabant. pter hoc alii sortium quosdā mai
pulos milterues collocabat qui pedio seruescente supienentes hostes impetent

non prelii mo: sed belli vminesi
gloria inferiorem euasisse

mamis

retro

Ita cum fessi integri a ego vrgent. sic comento nuqm nõ victor i omi plio
fuit. Alexander pedetim in mediam acie concedebat: equites a dextro lenoq
cornu disponens. Idem adisis Archelaus cum hostis copias multitudine q
verterent virtute aut suos videret. Idem i dem preter spectantes ordinat
ut circumeuntes undique pugnandi facultas esset. hic idem dñs omibus ad pu
gnam instructis cum pedes multitudo mercenarum essent ad hec ne quicqm timeret.
nihil vtilit. nisi ut barbe Macedonũ abaderent: pirrhenone vero admi
nistrante. An ignoras inquit ansam in plio nulla esse. q barbe meliore. N. An
tonius ad isis partibus qui infinita multitudine sagittarum et arcus cum obruebat:
subsidere suos et restituere facere iussit supra quam tum fuisset sagitta sine
multum noti exhaustio i hostis. Ob si hostilis acies in solubilis sit ut plerisq
mos est. saepe restitudine eorum insolubiles efficere imenti sunt. Alii funiculis
multis romane que supra insilirent et scuta manibus euellentes manibus de
sup vulnerarent. Sapio cimbianus ad Numantiam ne cohortibus tm: si
cantius sagittarios et funditores mixtos fuit. fuit et imrabilis romanos adui
sus latinos: latinosq adisus romanos in omibus pene par i instrenuda acie
uno. Cum equis ante omia vrrunq; turbut eodem aiorum ardore. hisdem
militibus instituti: armoq; quae congruentes: milites militibus: centuri
ones centuionibus. Tribus tribunis tribunis tribunis compares obiecissent:
Cum in vnus manipuli plures cessent: plures hastati et scutati et princi
pes ariteplarij decillarij: triarij: velarij et accensi. hisq omibus ea muni
tio tuesset exercitus: hastati oim primi plini meerterite. Qui si hostibus pu
gnando inferiores redebant: ipi sese ad suos recipiebant a principibus excipi
ebant excipiebant: eunq; primi pes qui dicti sunt decuebant: et subsequebat
tur hastati: Ob si a principibus quoq; insultis dimicari esset. ad triarios
qui postremos dicebant pedetim referebant. Cum in acie tertio ordine
extremus subsidio locarentur consurgerent hostes incessebant: hy q iiii spei
nihil suis post relquerent: hostibus tamen formidinis plurimum afferebant. Cu
velud fusos. profligatosq hostes insecuti victoria compotes inopinata; et tplo
acem sancti i hastis horrida minitanqs et multum nus auctaq; in vicinori
Instructis utq; sicut antedictum est: omibus adissis latinos Romani i ante
pastare. et manipulis et deqius cor. dextro ac leuo cornu prefuere. Idem
est aliquod romana disciplines p. C. ne Numq; conversione in eiam filiuq i
flacia. prosonitus campanos multitudinis ad metuendam aciem pter eam:
que i de equitibus pedetibusq pugnam. leti namq; agilitate corporis unc
tes laubis armis tecti. gle galeculis gladisq; ac septemis hastis quatenos
circiter pedes armati. post terga equitum insidebant et eum ad hostem venis
ant: equis desilientes hostem de improviso conscendebant. Velites ipi huiusmodi
pugnatores appellant. Samnites preter ceteros belli apparatu: ut acies sua ful
gerer nonsatinos insignibus fecerit. duo namq illi exercitus erant. et scuta

alterius auro alteius argento ornata spongia pectoru tegmentur : ⁊ sinistru crus
aera tectum galeaq; castate : que spem magnitudinis corporis addiderent : cui
te auratis imbribus Vsiculoru argenteis lineae : Quibus aspiratibus fremuit
nis plumis ⁊ rotis ad uersa parti. vertebat. sidenatesq; stilisq. volentes vrsi
et turquentesq; qua parte armis nouerant : ad terrorem in acies hostiles mouen
dum cum plumis suis noua ac inusitata et in antecta et ante ad tempus in
sinata : in habito sacerdotis facies et anguis fanatico velut instructa cur
sui pferentibus : romanos pari modo acies exterruere : Sectice gentis exerci
ad pugna ingressure : tegimenta corporis. p armis habuere. Serpentes magis
quia : Cuius et quidem : preter fidem ingentium copia in libia superest : ve
bantur longis ensibus hasti ⁊ arcu. quo non solum et adsis pugnantes vul
nerabantur. sed fugiendo ferebant insequtes. Adisis karolum quoq; i hispa
nis Arabes mirabili arte instruenda ade osi plibentur. Equitem namq; in
acie directo Arabes contra karthaginiensem faciem obicientes simul ⁊ timpanor
strepitu conturbantes equos pauefecerit equitatu eorum repulerunt nec fuere resistendi
facultas : donec equos facile velata : aurubusq; obtuitatis imbres rigidis pso
natos simulachris repugnarent. Baleares telbus funditq; quoq; in hispania
tur : vna caput cingunt : Altera ventre : tertia i manibus gestatur i p
lio mistos maiores lapides. sed reliqui ita iactant robuste : ut ab alio tentesto
lapis iudeatur emissis in turbis expugnatione lapidis iactu eos qui in desup
et pugnaculis tuente menia inimicorum : i pugna ab senu galea. onsequ ar
mor. genus confringunt tantaq; vis ac pia hyspe ut arbertine quinetis
ab adisam preter : ⁊ pugnantes ium terre classem effusis. intrare por
tum sinat neminem. Ceteraq. h. solat lapide missis facile contingit. Nec
q gentis huius quispiam certissimos mittere utuq. cum hec sola genteq arma
sunt. dep vnu ab infamia fundum : nam ebum puer a mire ab acepit. nisi
quem ipa monstrante funda peruisit. Tragodite ethiopum gens tantae velo
citatis cum sint. ut ferae cursu pedum assequant. In aciem arma hec ferunt :
hy suis et eorum crudo boum torquidu et ferata clauq. arcus alis. lance
asti. nec ut greci. ob mag. aut ambitiosu. sed populi graeia bellant inuicem
in eos concertationibus. pmiq; iaciq lapidibus quoad aliqui uulnentur con
currunt cum arcu. quo ad uom et ceteri sunt pugnantes inuitus uulneribus.
cadit : eos q. cranina diruuit que etate fecidat femine : quibus nullo pio
in medio peleuntibus. nefas est enim hus illo parto ledere. et templo a der
tamine cessant. Hace qui circa sperf habitant inter ceteros lybios. cui sunt
corporibus etiam agiles. patria lo ut plumis plana. in ense in galea. neq;
alis armis inter pugnandu utunt. tantum ferunt hasteis lapidesq; i basi
et eorum fuitis delatesum i cum hyspe etantes cum in congressu : enim cra abe
indo pmo ferunt lostem conante ad cursu : et lapides rete iacendos longo
vsu edocti. atq; eter nos nullus ius / nulla oino fidem seruant. Germani

Amazones

Teis

aces suas ne thedis arcidae solu sunt: ne au spes in fuga relinquat: hus
impedimenta imponit: iidem equestre acem sic struit: Equitu quos ni
lia lectissima sunt uerde suo patres velocissima fortissimi quos ex omibus
copis singuli in singulos saltus sue causa deleger mt. Cum hys in plus ve
fuerit: et ad eos se equites recipiet hy si quides fit durius conteruit: si qui gra
uion multe admisso equo ceciderit: ar cusistunt: si quo sic longius aut celius
rapiadtur, plerunq; cuncta e se celeriea hoz ex ratione: ut ubis equi fibleuati
eos aut sui adequent: Celeriteq; quidd scuta lentibus etunt. alij torquedi umbo
nibus magnitudine clypeis aureis ceteis ex pilles factis diuiliter galeas ferut
ereas castatas palmis gladios insup insup ex ferro puro puro ad palmes men
suru: Quibus in conferta pugna. ferum suo more ad confiendu arma p
parantes: Iam ferreas laminas in terra abscondentes ibi tam diu esse sinut? ad
ad tebion parte ferrugine absumpta uiduiores supsit: Et eo in tumensef fol
tissimos: tum ceteru ad belli usum arma uecta componit: hoc paco subcuta
adeo cediunt omia: ut neq; scutu, neq galea, neq ad quid eis absistit: duobus
gladys fulci. cum dfeti examine supiores euasecuit: ex equis desilitt: pedes
tres adiunant pugnaq; Suenon gens que longe maxima et bellicosissima
germanoz. oim est: equestribus plus spe et q equis desilitt: ac paribus plu
tur. equosq; eodem remane vestigio assuescunt: ad quos celiter cum vsu ferre
se rapiuit. Galli equitu eadem mistructuru inter equites carros sagittariosq; ex pe
dites q; leuis armature interponit qui suo auxilio sint: atq; imperti equitu
sustineant. pedites aut pugnaturi nudabant. vel nudi sup umbilici pasis r
sunt. et plongi gladys accincti in pugna pisiebant. Adhec cantus in cun
tu plum et ululatus et tripudia et quatentus sentu in patriu quedã mõn
ad horrendos armoz crepitus repetu omia de mestiria compasten ad eiue
dm. hec quibus insolita atq; insueta erant adusus graecos q fugeb et Chares mul
tu ad uictoria momenta erant: nullinq; uel q paru: Iam cum et se mel ar
q irũ ad tremeriz. et ad alia olim fuderint nostre iudetus tamen con qua
tidie datu est ref: cum ex eo tempore p ducentos iam esset iam annos peccu i
mõn asseruati: casi fugatiq; sint: de plures, spe de gallis uictoue. q de tuo
ore tiuz p romanos habite. le litteraz custodie tradite memorent. Collate i
pugna ingisi uriuntur que tedariusq; et alsesoz ducũt. In belle obuiũ hostem ji
culo ex aureo pinuz apetunt: tamen relato curru pedes estibus certent. qui
dam adeo mortem contempuit: ne pugnent denudi custodes corporis et liberi
hominibus pauper eligunt qui q pro auriqsi in pugna ferunt scutu instructu
ate peare consueuerit: et ad singulare certamen hostiuz fortissimos. pugnam
p uocare. armaut hostem treant quatentes capitu hostiu in acie cadentiu ab
sasi equoz alligant collo. spolia sanguine pfusa simulis curduis in foubus do
mos cum cantu atq; hymnis quemadmodu ferus solent venatu captaz: hostiu
nobiliozq capita aromatibus uncta in eas condunt summa diligentia condere

tetis

Adversus autem Romanos omnibus gallici tumultus numquam noxe erat

mmt

hostium

obligenda

Romani omnibus

Pennis

mares

ex tm

ea hospitibus: multosq; pro ea vel parentibus vel alijs reddidit. Britanni vel belgis gallie ipsis sua altra sibi inuenta etiam sunt essedis et carris apud nos primum repus fertur genus pugne. ad eiusmodi est: equis. n. huius curribus vinctis et bellatoribus impositis omnes primo partes peditum. mox mecha equitum aguia tela iaciunt: atq; ipso terrore equorum et strepitu rotarum suppetunt hostis mos utq; eius timuerit no nunq; remanou. conterunt equos. contrituit eq. Alio tumq; ordine plerusq; proturbant. Certum hu cu se inter cuneos aliquos insertine esse disq; dissiliit. et pedites pugnant. Interea auriga paululu e plio excedentes ita se leniter in ea sibi hostibus sui p manet. rurum receptum ad eos habeant: ita mobilitate equitum pedtum stabilitate in plus pstant usu quotidiano et exercitatione instructi. ut et dedium et rapidi loco equos sistere moderari ac flectere p temone currere et iugo insistere et in currisq; sp. celerime se recipere consuerunt: ad genus pugne ab orientalib sumptus puto: qui curribus falcatis falcatis utunt. plus ex quibus est pugna haud dissimilis: aulea in hys spes orientalib fuit. fuit. 10 seph multo tem pore ab hereditate. p hibiti sunt. Cum vii falcatorum metu. desiri in nomingendos. in expedione cosera sunt. pduxerat Darius etiam eam sem obuent alexandro: quos ille lassis ordinibus suos iussit excipere et no inpu ne vagantibus in bellis et rex mitridates. et rex Antiochus. Alique plurimi nobilissimq; duces habuerunt et equo acies sub armis ad pugnam instructa tali ptus docuit. Ios postea omes pene secute nationes equis ad etiamin a dse sunt ac mores magis magisq; utunt. Nii Gate no equos. p bello si equae ma lunt. qui vinia cursi no impedito reddant: Colofoni et Castabolenses Curibus in bellis ductis pinas acies instruebant carissima ac fidissima hoim auxilia. no ars aheneae sapiti indiga. nec dominorum fidem detrectantia. dominos. n. cos stir anu auxilio a cussatoribus sepe defensos et pugnasse eos ad ueri sus hostes. p dominis garamantus regis exemplo: quem ducentorum canu acies obiecte es se se contra resistentes. apter bella ab eo quo detinebant exilio reduxe Scamus p sidus milex acerbos canes accerimos. ut sub uno sibi unu manserunt et uteos. hostibus no in acie feros et manes hee posse sanguine pascebat hu mano. Latius caedo secutus: qui cunibus humana carne nutritis obiciunt se nos. ad eum alexandri pstertus Suasinor emendare voluisset pene amisit. pui nam. diffisus hamilcarem hispani. no canes. brues. dehinc. adiuitos. in pma fronte locavit. de tela. a. rede fulsuis ac sepi plena. vbi eam cneatores pugne signis dare teneberat: atq; et eragtaris sic lubis consteruatam. disparata hostium aciem relinquit: ita. n. iudicibus precipitis furore si alea consilij medi tate hys finentis inacies bella tractabant. Desin quoq; requirere ut de plinio ac terribiles ferat etiam ad pugnam cogent. Scudem de captuni elephantorum. no apos. tuitandus. qui in remotis orbis partibus reptunt. Cui aut ad de bellorum usum attinet hys inscutuii capti. q; cassime mitigantur. Ordei fuit trinecos gratissimo meiharu hinc. palmas quoq; celsiores fronte p

conterunt

// eundo

// fenit

atq; ita latentem fortiū sumit mandūtq; Et si pabuli ī pspio positu; attigi
a iuure: quē maxime aīalia odere fastidiūt in potu quoq; iusta hyrudi
ne: quā sanguisugam vulgo appellant. ī cruciatū maximū sentūt. ¶ quo
ad vocabulum attinet: minimū echiopēs ussu desunt subsidē in genua a
bolare p sinū multere turres armotos. in crassi ferre magna et pre pasu
et quantū vegū bella cōficientes. Ad aciendos uō eos in sīū. intēū unci
vel mori sanguine tinctū eis oīciunt. et pferunt lacē acies. pterant ar
matos suos tamen a muros animatis exigū strideore ac visū. tanta est
rex nā terrent terrori. vulnerātq; vero semp cedūt. hūd minore sīnq; pa
rtū suay. pricie semimuris bellā indū motura inferor illis elephantoū.
apparatū tem excogitauit qua cīeret in dos cogitantes nequaqm extra
mdūa aīa elephantes esse. Crassis igitur. CCC.os bouis mulibus tar nes opa
ris distribuens coua insu ferte elphantos instar que post nōm seno vestra
ten elephanti sīm pre se ferebant. intū homes tumelātq; sup quo se
deus fœmam belue duteret inclusit. hec in loco senioto occluso qi atra neq;
exterius emanare possent: utq; inde. pusa repulsi venis bestiq; deissimarent
hys biennio confectis tertio in barcis cogit. fuerūt preter alia infinita mul
titudinē cuttus ad milia centū. eunt toude uō homines sipta cum gladiscu
bitos quatuor. assistent aūt equos ne ess simulachris terrerent. ¶ et p sus
macedōū rex multis post annis in eo bello mutat ratē. dm nocte illi in bellū
semtrionali pstiterūt. audita. n. rex indos. cū exercitū magnitudine: cum i
genti apparatu bellī. ornatus est excedere. Semimuris turres. certis maioribus
q; que eunt semimuridis copis elephantorūq; stiterūt variatione sueta plū
mos ad bellī instruxit. ut verū terrorem que mulcerūt assimentibus in
cerēt. pyrrhi bellī in pinū. in italia iusi fuere. Quippe qui ad ui tempis
minusos romanos uō xr.os in italia pinū fiuerit. L. Mebellus pontifex
victoria de pœnis capeos. ely. ure quidam Cxl.ta transtulit quas dolorū aser
tis ozdinibus imposuerūt. Antiocho regi. Interpte auctore duo fuere cele
bres in bellcis rebus cognominibus sius appellati atq; distincti. et. n. mouē
ta certe Cato cum imperator. nomina amicitibus desiberet. eum qui i acie
punica fortissime pugnatū est: sutrū tradidit appellatū alto de inde dente
mutilato. Antiocho uadū flumīs. est alū reminit expienti. Aiax Alū dux ag
mis semptime pugnatū est eius fore principatū qui transisset ausimq;
patroclū ob id fulsis argenteis quibus maxime gaudeūt et reliquo omi pu
matu donauit. ille qui notabre studia virtutū sicienti. mortes ignominie pti
let. mirū namq; hys pudor est metūq; vocē fugitū victoriū terrampq; ac ver
berasq; pungere pudore. idem rex cum ī prelari flumīs transitū elephātos
compellere uō posset. nec namū copiam hiet. usset feroc.ssimū elephātū
sub aure vulnerari. et eum qui vulnerasset statim transiuato flumine pour
rere elephantū exaspratū ad sequīdum dolorū sui auctorem transuit ammo

Amulis

Pulsis

Aldemar

reliquisq; id audendi fecit exemplum. Antiochus quem cupidos dirempt. rex.
macte animo uidos pduxit in subsidiū. bestie quingentis equitibus deputatis
si singulis turribus fuere pugnatores. xxxi. electi. Hannibal adiuncis septione
in affricam exercitu dirigit elephantos sotos agmina in prima fronte locanie
ut auxiliares gallos et ligures. mauros r baliares poenis atq; stantibus
et fugi arcerent. Cesare dictatore q Consulatu suo xx. erat elephantos contra pe
dites quinqdos pugnauit. Itemq; totidem turriti cum sexagenis pugnato
ribus eodem quo priore uiso peditis et par equitis ex adiuso dimicante p
inter regem pirri et leuinus consulem apud heraclea Campanie bellum. stu
uitq; primo eb pugna cōmissa introducti inter concurrentia agmina elephā
ti solmia trucci. clore graues. mole turbiles ut uidere romani. nouo pugnā
di gne arcuuent. r turi. equis maxime paurantibus diffugerūt. Et post
ipm. Annius Centurio quarte legionis primus hastatus. pteniz. in se uid
uipue belne manū appellatus gladio desecuit atq; in suos seuire coepit: ei
i maderato discursu pturbari ac punscere ordines cepere: finisq; pugna
bisfido erat notis impostinis aff. secunda inter pyrhu. eādem et Roma
nos pugna fuit. p. Scipio et Dezo mure consulibus ubi elephanti q prima
pugna vulnerati. atq; infugam posse agi deprehensi fuerant subiecti inter
positos ac mollioa ignibus exagitati arderet in suip machinati furore trepidi
ctrūsierentes certo f f fuit fuere. Tertia uē pyrhum et romanos pugna
fuit Curio dentato Consule. ubi elephantis in subsidio missis Romani affuienā
pugnare cū belue: Cum malcolos stupa inuolutos ac in pice obliros. in sup acule
is tenaces spaminisset. eosq; flagrantes in terga beluar. turresq; belnar. subiaf
sunt nō difficile sitentes ardentesq; beluas in ocr. excedū quoq; subsidio fuerūt
retrosserūt. Eosdem alii veliteß. a volitando dicti. vel a greco. i. iaciendo. Ad ge
nus multe paulo ante reptus fuerā subsili scalpro. inter aures adacto retro a
gebant. et cū asinis vegi nō possent necabantur. Ad genus occidende belue:
cum opus esset hostibus hannibalis frater primus inuenit. vnūq; vno ictu
confectis accepimus in utulia capitis p oculi recepto. ipi tela retenaq; he
serint corpori. olei potu deriuātur. Contra hx diuisa tassifranti uitio fuit hun
qui cuchefuiti ad aurā iungebantur: Ciubus insidentes longissimas sais
sis in elephantos dirigebant. Annius n. ferro. nec a sagittariis quos elephā
ti debebant ledebant. et ipsum imperium equos meuersione iuitabant. mi
lites tatamen. ut acules ferrei vindicū in eos armis. puniebant. ne vehementē
se multerem sine vulnere elephanti possent capere. Alij veliteß autem hyspbice
tato eis precepto ut cū primū elephantū ab hostibus acti spatio mimisso rea
pentur do elephantos. imperiū dei retro. vel post. vel ad latus continderet.
equitatis primisq; quoq; quo mchil tuciuis acie enimis fundis eos p quos
vegebantur elidebant. sicq; in suos plerqz lapedibus adoc te belne et ānisse
retrouh; fecisse cogebant. venientibus nōnulli quasi croce quatenē odi
nuas

cumq;

hostium acie terrore pitere

equis

elephantos alij mittebat

detrahebant cohortes: manipulisq; inter se distantibus spacium dabant: cumq; agmus
medium attigissent circumfusa militum multitudine obruebantur: illesi una cum re-
ctoribus intercipiebantur. Camelos uitiliaui in terra affrica: et aliquot clari etiam
duces in aciem perduxere: qui ante legiones positi: aut cum legionariis mixti cum
comunis pugnaret hostium sepe acies peruertere. Cresus numeroso ac proprio tenti hos-
tium equitatu eos obiecit: Cuiorum nonnulli aspectu sodore atque horrore trepidan-
tes equi nec dum equitum, uim etiam peditum sicut acies peruerterunt, uincendosque hostes
perbuerunt. Cameli etiam cum scipione Anthiochum deuicere: et cum Archelao item ad
orchomenum et cheronium conseruisse camelos memorie perditum est: horum qui in pug-
nam prestantur nonnulli gibbum duplicem in dorso habent: duos quoque in bello in certamen
sagittarios ferunt. Dorso contraire inuicem residentes: altum a fronte adiuuantes hostes:
altum contra persequentes pugnantes. Tentarunt etiam poeni: ut lucretius ligat
tauros in numere belli: expertique sues seruos sunt mittere in hostes: et validos pri-
tum per se misere leones. Cum doctoribus armatis seruisque nigris: qui moderatiores
hiis possent uinculisque tenere. Ne quicquam: quin per mixta de ruentes: Turba-
bant seu nullo discrimine turmas. Terrificas capitis quatientes undique cris-
tas. Nec poterant equites frenum per territa equorum pectora mulcere: et frenis
conuertere in hostes.

DE RELIGIOSIS INFAMIBUS: MENSIUM: QUORUNDAM: DIEBUS: AC TEMPORE: AD BELLUM IDONEO. CAP. I.

LIBER: SEPTIMUS. HOCEST: INFAUSTIS: ARTIS: VEL

Actenus Sigismunde pandulfe de instruenda
acie sim diuisos ducum astus: uariasque
nationes de inpugnatione huius atque expugnatione: si quis
usus tulit ad pontum ac posterorum instructionem dicta sint. De
incepsit erat propositum: De religiosi temporis diebus ac mensibus
pnti mee subiacentibus: quos infames atros uel in-
faustos: in xi commentariorum grammaticorum Nigidius appella-
uit: panca memorare exempla forsan non incongruum erit: seu recte seu perperam
id fiat. Mensis itaque octobris pridie nonas: Romanos primo quidem a Cymbris sub
scipione exercitu prelatos fuisse constat: postea uero inpuratore lucullo Armenios
et tygranem uicisse. Lucullus enim in armenia cum .x. milibus peditum et mille equi-
tum. Adiuuantem tygranem qui centum quinquaginta hominum milia in expeditione ha-
beret: hoc die perfectus cum esset quo scipionis copie a Cymbris consumpte sunt:
et quidam dixisset romanis illum diem nefastum esse atque formidabilem: pugne
mus igitur inquit hodie impigre quo hunc quoque Romanis diem ex atro et tri-
sti hilarem iocundumque reddamus: atque cum pugnasset illosque fugasset Romanos
quinque leto interceptos amisit hostium uero supra centum milia occidit: hoc namque mense
Alexander regis ductores ad granicum uicit: et Carthaginenses septima et uigesima
die apud siciliam a timoleonte uicti sunt: sub quam diem ilion captum
uidetur sicuti ephorus et calisthenes et damasches et philareus prohibent. Doctiis quidem
contigit mensis ianuarii .q. die binas pelaras et insignes uictorias cepisse

Mensis Nouembris clades Barbaris magnas euidenter intulit.

perpere quibus greci libertem restituerent: februarius greci huic quasi equus
erant. Nunc in septimo die pugna. ipsa ratione ab antipatro victi. Fundius pi
rate in chronica antea adiuti philippum huic selecter pugnauere. hue eadem
die februarij eadem anno quo eum archidamo transiere in italiam ab illius sol
datis sed contempti sunt. Decimaq; nona Carthaginense obsiuere: inq;
plurimas eis et maximas calamitates intulere. Mensis martij sexta quidem
die interitione: tertia uero in platers simul et apud michalem perse a greci de
mersi sunt. Quinta uero et vigesima die arbelis. Ephesiense nauali pugna victa
parum deficere fuere. Sub ipsis pereta eius dem mensis vigesima diem. Mate
tonij athenienses psidium capisse. quo die rustico lustraue bacho. Apud roma
nos prodiere etiam dies sunt. qui ab iuris uo segregant. siquidem iusti sunt communi
tere dies. quibus exercitus impetro vexillum russi coloris in arce posteu est. pete
prodiere dicte omnes quibus fas est. reperere. vel possem licesere. elegendi. in ad pri
mantiu diem. Romanis tunc fuisse licetu cosiere: si ipsi inserere bella: at cum
extrepere nullu obstitisse dies quominus vel salutem suu. vel publicum desiderium
dignitatem utrobiq; et ad uirosiscandos diis. qui essent nostri rebus adiuti.
Dies aut qui sunt postridie kl nonaq; idus. Quam ad rem sane militare. nichil atti
nere noverit. uno. si ad solat actionis respicere puteris: ad omia nu maiores nri
intendos putaniere. quo etiam auos uelut insuetos appellatione denuparuit:
ab hunc eam dictos habuerosq; auos. Servius flaccus scribit. Ob vbe a gallis seno
nibus reuperta. Ab illius in senatu iba fuit. Q. Sulpitiu tribunus militu
ad illam adiuti gallos pugnaruntq; rem diuinam diuinandi gratia poster
die facisse cum exercitu pli romani occisu. Item apud Cremeru. multisq; alis
temporibus et loci post sacrificiu die postero celebratu male cessisse constitum
et post diem 7m. eius diei vbeam pter capitolii captam fuisse om plures. si alis se
natores reuocasse deuerint. Augurien belli gerendi qui res diuina postridie kl
nonas idus pli romani facta esse eius belli: primo decnep sito rem publicam
male gestum ie. tuge ante p senatu in pontifices reuecta: ut ipi quid uideretur
sacrarent pontifices decreuerit: ut hi dies neq; plures: neq; puri: nq; omni
tales esse: nullu q; hys diebus sacrificii vere recte fieri. Ad hac docissi
poetam ouidius poete. primo fastoru dicetem. vendicat ausonias Iunonis cum
kalendas. Febus alba Joui grandior aqua cadit. Nonas tutela deo arter omi
bus est. Ne fallare caue. primus ater erit. Omen ab euentu est illu nam toma
diebus Damna sub adiuo tristia marte tulit. Hic tibi dicta semel totis sentia
fastis. Ne sarcem reu sanctere cogar erit. Ante diem tertiu nonas octobris. a
ante sacrum idus nouembris nichil in re publica maiores nri gerere voluerit. Itaq;
vel dies no eis hoste manus conseruant: nio aliud agendi q; in re publica. no exer
cibulantur. no comicia habebant: no aliud agebatur: nisi q; ultra noctes
exegisset ad misericordiam. Ante diem quarto idus. vel nonas. vel idus tamqm de
minabiem diem plerique utunt: cuius obseruationis an relionis illa sit memorie

ouidius

quodcunq; in re publica

pdecum nichil funcmo nisi. qd claudius annalisi quinto eadem illa pugnet
Carneades ustrinum fictum fuit ante diez quatuor nonas octobr. Ante diem
insup. v. kl. secretes a romanis hued paul fluuio qui alba nuncupat ac n. mi
bus passus via sabatina ab urbe distat. interim bellis galli male pugnatis est
fissi ex templo romana acies ad tiberim fluminis quo sinistrum cornu defugere a
Cedes tanta strages facta. ut urbi subito subsecuta truma et patrii cedes atque ca
pitoline arces obsidio. eo. fuga uo uertur na fuit eo tempore q omissa est pugna
tum est. et estatis finem. arcaq pleniuntur. quo diei ingens et ana clades in fa
bios ad aremerum flumen miter urbem et vbnos accederat. xcv. r trecenti. nag
patricij milites omes. et eadem gne cadendi familia una die a vehentibus cesi
sunt. pompeius fugere etiam mitridate. ad poeiu compellere cupiens noctis
tempore expugnationē fieri fuerit. Cuem pompeius insecutus. ut luna tue oen
atergo romanis erat. Mitridates cetatis longitudine umbraq. permitate insti
nm tatus cuncta in irritu cela fudit. illi inermes aggressi. sine labore etamis
uicerit et castra ceperunt. hannibal apud Canas hac militū tempus rōne
et astucia usus. nō hostis tempore. si eo iam sole adusiq romanos dimicaui
nis tra sua ad pugnas ferunt. ut contra solem orientem et eratum romani pu
gnare cogerent. contraq eurus ventū. quem riri uulturnus vocant. Na i mose
ardentes filmis mane more suo pflare solitq. tunc flabat. rapidisq pulueis
ex patentibus coredisq campis deuabat et sup carthagnēsius phalanges
ad ora romanou. impellebatur. eiaq cum eum. vel uulturni ent adiuuāo ac
fulgoue oculos hostium pstringentis hannibal illam memorabilem. r immortale
cremesq pugne gliam sibi adeptus est. ibi ipe cum esset crudelissimus romanisq
infestissimus. tanta tamen inimicoq. arcessimoq. cede saratus patri iussisse
phibetur. par pscea ratio romanos iuuit. quinus. n. r. cacullus cos. contra
gallos pugnaturi. vtri dolum addiderūt primus nebulosis nati diem. ut hosti
no pniant. eeurre eeurrent. tum ventosum qd et pulus in oculos oeaq
feruatur. tunc acie comisa in oriente ut eo et captius mor cognitū est. et
splendore galeaq. ac repercussi et adiso iusum eo. pluis apparet. r splendor
obtutere. eorum terribiem gallos. multitudinem minā romanos clade p
fligauere. Est etiam pterea sua sabbatismū tideis: qua eū ais ne phandā sit
quequm serie rei facere. Titus augustus despasianus adoptis eos supuit. ros
dem illa atq huic dissimili rōne subegit Antiochus. Jo. n. cum Jerosolimam
obsideret. hideis ad maxima illa solempnia patentibus diebus septē induciaq. nō
ais malo dedit. si etiam tauris auratis cornibus deorbusq pigmentis affatim
spantis ad portas ipsis pompas egit atq sacrificio illos sacerdotibus tradito
ipe in castra vehit: fidei iō admiratis continuo se post solempnitate dedi
dere. Est et alius genibus alia quaq. tempus ratio. Nam misclades eū psis
tediuerte religōis otio teneri didicisset. in pulsos impiasse et obtinuit. Athen
ense cum subinde a lacedemonis infestarentur diebus festis: quos sacro nunc
uc

erna vehem celebrabat. at ipse vesse celatis pacto ritu suo: nō statim reiis. A
thenas. si potiūs inde raptim ad lacedemonē vsus agmine eo tempore quo
minime timebat agros hostium. Quibus subinde prede fuerant vltro depo
pulati sunt. Athenienses simili mō vbi adiuentare clarū comperiē: q̄ qui ad
vliu a lacedemonij proposissent: tamē cum detinen persaj quatriduine re
ligionij eio comptum liberent spem religionis occasione sumentes instru
ctis eiis decem millibus ciuiū et plurimis auxiliarbus mille adiisis i
secenta milia hostiū campi manetonij perueruntc Miltiade eius bel
li duce: qui celeritate magis q̄ iuritute fortus olaeri satis expeditione pus
hosi cominus hesit: q̄ posset expedito sagittarū itu ipulsari: tuta ? eo bel
lo diuersitas certaudi fuit. ut ex alia parte iuri ad occidendū paratis. ex ali
a pendes ad mouendū parate pugnare Ducenta. n. milia psaū apud
campos manetonij ea tem pestate ceciderunt. Germanos etiam aiōi t
rium sortilegaj auiciria mulieū obtruncdrent: ut pueru quū fluiniū curs
uertere. sive piruinq; conuertantes futura prediceint: asseretes: sine Iuo
uisi eorum regij institueo: sine lege nō esse supari eos. si ante luna noua
contenderent. Cesar satus esse diuiti atq tempus in madere: q̄ vdoneu illū
tempus expectancio sedere: sudo tuq; in eos mutinōues et tumulos impeu
non antea stimulare ac mœsse destitit: q̄ ina deduiti pugnā expeseēte hiis
ac de re deniq; in fugam dersis. Cesar studus. CCCC^{m} ad etenū desp pseques
tuaq omēm cadauerbus spolysq; vesiste. Ariouistus cum paucis pseuen
eius etenuq; tuiecit. Cesar iuinēu. xxx milia fuisse putabat: De loco metationis insidiisq; hostiū deligendis
Hic deinde locu castrū vdoneu delegatur nec est: ea. n. re? maxime ronij q̄ quid speculator et quid Exploratores
bellice: ut hostis hostem si petierē e sublimi repelli nō possit: aut sine collectis in quoq; differant. C. II
uirbus excipi: siue igitur ex itinē quesēdū sit. siue castra castris obiecenda in
deligendo loco hinc rōm habē oportet: ut locu arce del natura munitus sit: t
necessarys sufficiens arte velut fossi. vallo del aggere: Natura munitus: vt
sine tumulis asensu difficiles: colles arduj: locuq; editu. a aspera: que vehicul
Caro apellat: aut loca fluminibus del paluibus cinēta necessarijs sufficien
ti materies aqua frumentūq; re primo peri possint: Ord si t hou comparo
habenda sit: loca munita q̄ opulenta auro illustres quesse magis inueniō.
Ord et mario venit in sitcesiuni. ja. n. 5 consilatu sicbello Cymbico ci colle
occupasse: qui campio et fluuio imminebat: ubi hostes se diffuderunt: cumq;
aqua ex citu deiere ad potandū: quereliscq; aim coarguerentur. aqui i pscetu
esse respondit: si eam ferro vindicandā: Primū magis calonibus in pugnā cui
clamore ruentibus subsaitu exercitus nior iusto certamine compositis qui
nibus bellū gestum est et inceire Romani. Iulius cesar loca eminentia i omib
apbaiue que si negasset facultas irrigua pferebat. Inuenit etiam gallicis ex
pedetonibus aliqū iur fluuiū Ironaq castra psuisse. Que ves et latus dnū
castrou rupi fluminis munebat ? pōse enim q̄ erant tuta ab hostibus redebat

|| castrol

et comeatu ita proximis cuntantibus sine periculo aduehi possent efficiebat. Cn.
Pompeius in cappadocia locum delegit ponendis castris ab imo paulatim pcliuem
uiae adunante pclium imperii militis facile ipso decursu. Mithridatem superat.
C. Metellus in hispania citeriore in castra hostis humili loco posita ex stipiam pre
sumen imisit: et subita inundatione curatos p dispositos insidiatores circiter tri
ginta loci utilitate iudicabitur qui to fuit exercitus: in subiectos. n. de eminentiis delati
volunt: inatonq imperii pacq editos obruentes, pulsat et impellit. Cum hi
qui humili sunt loco assumentur duplex subiuncti cum loco primis: deinde cum
hostium certamen. De oppositi loci positione multitudine volumen

Et quoniam precellentis est ducis munus tum pace: tum maxime bello hostium
regionum ac locorum plurimq cognitum hic: ne omes ordines temere vagari et
errare contingat: considerandum quae opposite ipsius regionis que sit natu p
sito in rupibus. in mia an fluibus. in ctra vel paludibus impedita. in habitantiu
preterea multitudine. quante: que volatores: que studia que consilia poueredi:
firmis an infirmis natura vel arte munitis psidis continentur: que singula in
duas considerationem deducta: si minus p se prestare queat: alios quoncqs lo
corum pitissimos adiungere oportet hec aut tute ac comode posit fieri utrq ami
cis ciuitatibus atq mercatoribus fortuis sint qui explorent: Ciuitates. n. omes
qui impertent aliquid q liberaliter semp accipiut: Sunt quidae p hostes. aut
p suos vel etiam p seuos impatores quidam seruitti fuit. M. Cato in hispania
quia ab hostium consilia alio ingenio pcuerire nō potuit usset decentos milites
simul imperii face institationem hostiu: raptim q omia ex hys mastin pferre
molimen. cetusq. ille omia suoy archana confessus est. Iulius cesar missis e
|| ab
quitibus hys quos in agris repisset hostium res consilia scrutabat. et ut contes
di ex sententia repisset: qd agendum in consultatione deliberabat: et sate et sapi
enter id quidem. Speculatores deinde explorateresq defuis mittere omiis seruiu
ducii instituit est. et qui qui duo hoc visis sepe confundat: discernit tamen
ratio et dotou hominum auctas. ut speculatori is sit. qui hostilia silentio pspi
at. Cum exploratori ela clamore parata cognoscit. explorare. n. antiquos. p
eclamare legimus usos: si postea. pspicere et certum cognoscere cepit significa
re. pse quoq nullo cerniculus animiculo explorandi modus quidam est: quo ex
ipi duces usi phibentur: sicut emilius cos. bello etrusco hic. n. dux apud opidu
colonia multitudinē amiq poil contemplatus atatrum volatu ex silua cōsur
|| milio
rexisse: mtellexit aliquid insidiarum detectere. Qd et turbate aues et plures
simul uolarent: premissis igitur exploratoribus decem milia colonuq cō
perit arripiendo ibi vinatorum agmen in itinere: eaq alio q exspectabatur in
nere latere: missis legionibus arcussidit. Thanucij horesti silius similie cum
iudisset ingum ab hostibus muniri: premisit sisciatores quid rei foiet referendibus
no esse vin qd apparent. ingressus iter: ut ex eo loco audit magna vim amiq
|| ibi
simul euolasse abbreiatus est hostium agmen residere ita q circūeluto exercitu

e Fuisse insidiatores. Per sese autē fossum res servatas sunt. Alexander Sertorius
M. Volusius oculis plebeius: et maximianus quoq; cū dyocletiano postea i
mpuit et mutato habitu quēdā Iulii nō Cesarem et habitu mutatione: ⁊ p ali
um ⁊ p sese etiam exploraſſe conſtat. Nam cum bitinia expugnare illi iuſſ
ſent et insule sarti moresq; hoīm peruntur: exploraſſeq; p.C. Volusius et eo
mmis habet hystoria. Sunt tamen non ignobiles auctores. Cum ceſſere per
ſcipſius ventis et navigatiōm et accesſu ad insulas exploraſſe confirmet et
ſignum illi fortunae suae cepti fore pluuerint. oīno tamen audacie et teme
ritatis michi maē esse uīr conſtiti et ſubſidiū totius certiū piculis ꝓ obiec.
Cum hy omes aut iure ſue aut alienę necē cupidi ſint. qui hiius dei ipi ſiſti
uerint ue del alios perpetē coegerint maxime cum id ad ſcipſo et valerius
leuinus cōs. et verſes pro ſua nobilitate memorabile poſteris relquerunt
exemplū nō ſepe ſed p raro contingat. Ille.n. captos tres hannibalis explora
tores. circumduci p caſtra iuſſit oſtendēs et hiis tonum exercitu nichil de
fortibus pruntariis: mox etiam pranduī dari iuſſit: aſq; veſcēti inpune re
dire: utq; apud romanos iudicſent hannibali renuntarent. hic vō cum nō ſe
uis intra caſtra ſua exploratorem fossum deprehendiſſet magnamq; copiam ſua
rum fiducam haberet: circumduca eum ⁊ iuſſet ostendēdq; fortis acies exercitu
ſpeculatoribus eos quoq; uoluiſſent patere. Postremo verſes ſimilē dari ſi
ui quos in castris ſpeculatoribus greco. deprehendiſſent nullo affect ſupplicio qn
obiuiſſent eos circumduca ut audacter intueretur exercitum cuius gratia deue
nunt libere quo voluerūt dimiſſe incolumes: preterea nō oſq;quaq; etiā obuiſſet
transfugis quibuſq; credendam ſalutem ſuae plimos piculis edocerent.

b Ubilon ingenio n. quam exercitus capere nulla in potuit Zopiro arte captu eſt:
ſe namq; plagis affici: auribuſq; ac naribus mutilari conſulto iuſſit ac defor
mis velut transfuga urbem ingreſſus ſe cum omi audientiū intuentiūq; oſen
ſi ter dari iuſſit cesum ſe mutilatiq; fuisse. Inde populus cohortatus fori
ſio ut esset ac menia tueretur: patrieriūq; ſe ma cum ſuis reventione cura
ra. et munia laeſſerit bellū. Contra darii iuſtre. huſ namq; et alys huiuſmoi
babilonys decepti fuudibus ſumam credēdam rex oīm curam et prātem li
derit Zopiro tandem oīm ſuffragio tribuerūt: augendam vō ad fidem ſe
pe is pſtigauit hoſtes ac postremo credētā ſibi multitudinē in poſtiū manus
dirit: Sic urbs babilonia que ui nō poterant. fuuide capta eſt. Cum aūtē da
rius poſtea punicū mali gēdam et id quidem p magnū apparuiſſet quēm ca
dum quidnā tūn hoc valet qm ter esset gravior multitudo. Zopiros ſe velle vīdi
cari aut Zopirus nō nō comes illi verum iur tum pbus. cum amicus: ⁊ q
ubi ſese ipe credidiſſet naremq; et aures obtruncaſſet et ita credētū babilonios
fefellisſet ac dario tradidiſſet vbem ſepe dicebat Darius longe Zopiri malle
integrū: q̄ centum capere babilonias. Iulianus quaq; in parthos expeditione
ageū: cum interfrum primo captuos huiſſet diuitias: poſteq quidam ſemor

ingenio

transfuga sub sermone pditorij ei se compendiosum iter ondere pollicitus
cum triduo ambulantes ad maiores saltuum densitates pueniisset in insidias ne
cederunt: et mox quidem illu senem fustibus occidere confitentem se ter pu
patrie libertate feisse: et liberter aspa quea: prid delle: m ꝗ bello inpator com
cadit et exercitus in conditorium ductus est. Valentianus item augustus Valentia
et elapsitia clarus ingentem exercitum in psas agens et in curte quide suou
ac alios ductus a spore psau rege captus signominosa apud psas fuitute con
senuit: donec dainpnatio in sortitus: ut ipe accliuis hymni regem assensu
equū nō manu si dosso semp attollerat. Ad postremum cū nulla ida vestib
pulchior nec pstantior: ꝗ explorator si capi eos contingat ꝗd sepe fit cum
psequantur fortunaq; se illis parium: obtulit: nō vsq; tea fides habenda illis.
Vt custodia negligatur: si instructa semp omia et parata esse oportet equer
ac si hostem instare dei imminere nunciatus sit. Castrorū forma: ordinem
hys. p loci qualitate hinc inde vire partis Castrorū formam secundū mano
rum disciplina officiorum; castrensium; vrtus; ac rōnes ex reliquo prose
quentur: Quatuor namq; augusti cor dimensio designabatur. Nam ex fa
bron. multitudo et fermentorū copia que vsus destructionis posset sequi
exercitum: et meior quidem pars castrorū tabernaculis distribuitur: interiu
aūt castrū ut extrinsecus niuri faciem preferat: ordinatis etiam turribus pari
spacio dispositis: quaq; intervalla telis atq; balistis: aliisq; machinis sarci
to quentibus. omibusq; instrūtis missilium coni plene: vt cuncta. s. qua iaculo
gnū in promptu sint. Et omi deinde muri parte quatuor portis edificāt. ti
uinentes aditu facile: ꝗ ipsi siquid in gerat intro currentibus latas: iuxtq;
aūt castrū via spacij inter posita diriuāt: mediaq; tentoria tabernacula col
locant: et interhoc inpatorij ac ducis marmi medio templo simillimū: et ve
quasi reperiria quedam cuitas existat: forma; et opisicia scriptoriū et fabri
militū primatibus ordinūq; principibus: vbi sicuta ste inter illos ambiguitas
nascat. Ipse nō ambitus et omia que in eo sunt multitudine et scientia et
fabricantiū opinione cum opus est dicto citius cōuniuntur. Qui si ex urge
at fossa extrinsecus cingitur depressa cubitis quatuor. parq; spacio lata. Cas
tra erā sic muniti aut munitis: aut muniendis armata custodia desse nō
debet. Numerus cohortis castrinatione nūqm inferior p singulas portas si
piculū timneat. ducis arbitrio augetur: hyjq p vicēs quaternis horis
die noctuq; sibi succedent. horaq; aūt discerniū veteres aqua vmbra de
nunciarūt et ad posteros in hunc mōm nosceūda transmiserūt: duo nā
q; illis vsa erant enenea. siue ut Clesbius alexandrinus primū mistum
et auro polata: aut ex gēma trebrata: ex. n. hoc tertiū possu aque
nec sedēt teapuīr ut obturent: nō vbiq; tamen. ea vsu: Nam alibi alti
fundus erat in mōm clepsydre polatus et ab eur integrū vacuū subia
cerant. pleno aque alto supposito. alibi supiorij vasi vacui fundus eur

ꝗ vel speculatores

ordinem

Sequitur infra ubi
è tale Signum.
Rota.

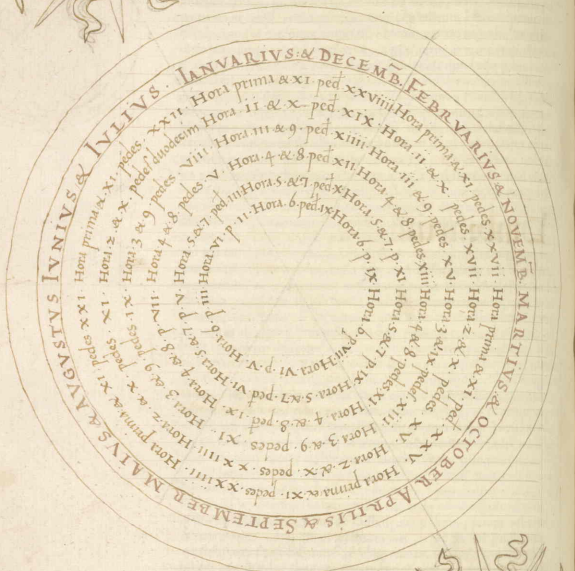

A pud Auctores varient licet numeri in Rota
Descripti: Prime tamen & vltime diei cuiusqs
Mensis horę sui & aliarũ veri sunt
Indices.

simil mō p̄forātur: atq̄ ro subrecurrit integrū ac aque plenū alterū o
supradicto et aquā continente: si aque meatu ante hinc inde minuto
que vbi primū apte sursum vel deorsum emergere vel influere inque im
mersione subdatā primserit influere vel effluere: fluxūq̄ in noctis spatis
et sequēti spiritū diei finem atq̄ usq̄ ad principū noctis secunde sic sibi
mensimq̄ temporis in aque de illo fluxu suscepte quantitate posuerūt
acīm partes equaf. xij. sub fida dimensione diuisa decreuerūt in ipso cielo
constituere et diuisionibus annotare: ut certi essent horay numeri quos
eas ingredientes nunciarent. Tunc q̄ post egyptiorū retro maiores: ij construx
primo omī celum temporis nomēn secuti et ausor metiri, siue horo
lle fuit quem solem appellant et inde hore dicte sunt. Siue q̄ horus apol
lo sit: qui pre ceteris horas in eunire phibetur. Sapio nasica collega sertan
primus apud nos aqua diuisit eas equa noctis ac diei: idq̄ horologi
um hunc modum sub di certo dicuit Anno vbis quingentesimo quā
deagesimo quinto.

Vmbrarum

autem rationem apud greos suarissime
ses Milesius Thalētis discipulus inuenit.
Primusq̄ horologium lacedemonijs ostendit hec ipsa ro interdiū modo
horos dopi inserutio dic nubilo nō vacet: p solem inter nosci marine potest
sim loco sunt plano seanc quispiam Dorsum contra solis reditudinem posi
ceri fingit umbram corporis pedibus metiet a. xxiiij. die mensis decembris
cum Januario metiar. in quo est numerus in sua hora prima et in decima
pedis reddij. Nam decembrez cum Januario in horis causa dispar adui
ret. cum linea altera augeatur: altera ro decrescat. Nouembre et februa
rius ratio temporis p horas duxit equalitē: October martius cum octobri
umbrej asimile et parēs sibi fecit. Septembris et aprilis dies horis similib
conseruitur. Augustum maio par solis cursus equabat. Iulius iunius et iuli
horarum sibi equa statia contulerūt: ut de singulis mensibus in huius
modi circū scripta numerorū descriptione continetur.

Y nota.

Ne horarum incertitudine vigilum sors successiue p ordē equalis cūrat
in rō acerbissima sanctio ut qui loco qualiber causa cesserit de medio tol
latur: et die quidem p portū ordinate stationes disponitur. Nocte aūt per
cassella vigilare mos est: si et preter publicas custodias aliquos in castris dis
ponere nouerit mutuis neqd certi fraudis admittatur. Brutus est n. ex
captiuitate greorū: cum p notos sibi vigiles euocasset totus exercitus suus
in castra greorū induxit: hostesq̄ cōfecit: Ideo prudentioribus confue
tū

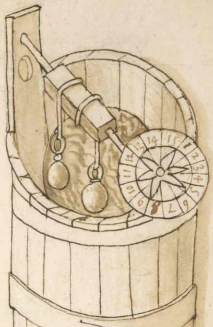

fuit. et veles circitores castris preficere quos olim circitores appellabat qui uigiliaq circuierent ac reminiscerent. si quos inuenerit culpa uel alii p se uigiles reliquisse. Titus Fo solinoq obsidione primaq uigilian noctis p castra et castellorq spatia circuiens exploraba. Secundo dat secundo a se principi. Legatum preferat. Tertium agnibus diebus. Lysiades athenienses Cuibus suis ala cedemoniq obsessis. Vertu sneglegentia uigiliq hus qui in stationibus erat denunciauit. vt lunae obfuscaret. qd ade ostenturus esset ce atque et ad conspectum eius apsi quoq lumen attollerent. Quo munere qui cessasset penam passus. Dum sollicite tuae exspectatet signum ducis p uigilatu ab omnibus et suspete noctis periculis Entitatus est. Apiciates Athenensis qui dix. Cum sub adventu hostiq ipse uigilias circuiret. Vigilem quem dormientem uiderat teli cuspide pfodit. qd melementeius factum nonulli mereprinnb. qualem iueni mqut talem reliqui. hys itaq omnibus simul sonitu et circulibus et uigiliis tempora buccine significent. nec que quoqsi pter ordinem sine ducis geratur edicto. Sumo mane officys p relione celebratis mox milites ad centuriones. ac chiliarchos illi demant. cum quibus ad summi oim ducem omnis oim principes quibus ille signa det aliaq pro negotis p capta pferenda subiectis que cu in acie fuint ceogniosante ut si ut erigat cuibus trenq renuntiabus omnis obsecundent et pareant. Signum ab imperatore dandu qd desuant subiectis qd nemo no sciat in ordine constitutus. Ilemno sciat extremus modi est. cum quid memoriter teradiu indicitur. vti bello Mary Lucretius in stylle apollo delphicus. In Cesaris venus genitrix. Graecorq Cristianorq Kyrieleison. et alia atq alia. p ut cuiqs dsum est. Id ai quo se hostibus discernant maxime usus in bellis est. sive in luce pugnet. sive in tenebris. Nam si hostis in armis domestica sentire velit. signi intercogatus sociam del hostem illico se. pdit. Id alii symbolis vocant. praet auctores latinis et maro ceyenum. Legationes cum hostibus si agende sint quale esse

Legationes

Cum hostibus si agende sint illud aiadiutendum. ut hy mittant. qui sapti et mulcentes. ad gnitione hostium latebras atq consilia metiri queant. Scipio. n. affrcanus occasione mittende ad syphacem legationis capta. cum lelio seniore. habitu tribunos et centuriones. et eqtissimos ire iussit. Cuibus cure esset regios uiros inspicere. Cui ut liberus castra positum scrutarent. equum de industria dimissu tanq fugientem pseguiti. maxima parte circuierit munitos. que cu nuntiasset. incendio cosistum a bellis. eadem Carthaginenses miserit. qui pspectum legatos. Rome mosarent. Ercpentis consulis Romani. Cato ducem censorius postqm tres in bithynia legati. Rome deleti. quorum artilan morto et exagira vnius. Capite alter vulneribus confosso. tertius vecordia laborare iudebatur. Ridens populus romanus mqut. Legationes mittere que nec pedes nec caput. nec cor habet. Apud eum ipsum aliet legati. signi incog

uiti

venire nunciabant: primo quid vellent ab exploratoribus requirebant
posset ad eos egrediebantur magistratus minores: et tunc demum senatu
certa debem postulata noscebat: vita suisum fuisset admittebantur.

Qua cautione consultationes cum hostibus mae: C. VI.

Si autem consultationes hostium admittende sunt: qua
cautione id fieri debeat: Cesarius et Arionisti ger
manor regis monemur exemplo. hi. n. cii occurriser diuis colloquij vtri
usq consensu inditer placuit equitatu cum armato conuenire: Cesar cum
solatem suam ad omnibus comitare vellet. Gallis autem diuitibus equis subtractis
multos ex legionarios Decime legionis cu maxime, ipse utrutem confidebat
imposuit. Dicentis passibus ab Arionisti psiciis in tumulo collocatis. ut ex
equis colloquentur: pari quoq intuallo ab es aberant equites Arionisti:
ubius interloquendis Cesar iunciatur germanos adequitare: lapides
que et tela in suos conicere: loquendi finem fecit: sese ad suos recepit. Nam si
sine vllo periculo decime legionis prestantia hostes superari uderet. a suis time
prelium committendus non putauit: ut passee diu pulsis hostibus sos a se p
fidem in colloquio arcuentos: Castris item et loco et manu munitis. si ex
consultatione simulet cum hostibus agendi sapientis ducis esse statuo: ne se
mutete illis ingerat ads loquendus: Agrippa enim rex cum gamalensibus de
traditione loquetur: despasiano iubente ad detritis Cubritis lapide ictus
egre de medio sublatus est. Tetis quoq ad ierusalem cum putiret Iudeos
omnis generis oratione flecti: Iosephum nusie oratures qui gruiuteri
ab eis saueris: nisi mature ab iuo cesare in castris subreptus fuisset opeti

in castris

Armorum hostium Regio habenda: C. VII.

Adhuc armor habenda to: eorum habitus plerisq gentibus
alio atq alio tempore noxius est: on humidis hastilia
velox: que manu sine amentis intorqueri solent. plurimis ingruentibus
iubuen ac prox inutilia fiunt: Scuta etiam que elephanteus Corio extre
ora atq diuito habilia et vita gestabant: quaq ea natura est ut aereptis ibi
numinis spongia obtuat: ac prox interrabilia reperiuntur pondere fiant q
aereis ferri no poterit p defendere nequiuerunt. Orientales qui maxime sagit
tis bella conficiunt oderunt ventos et ymbres: qui inter illos pugnam esse en
gunt. pronide. p. Sapio in lydia cum die ac noste ymbre continuo dur
atum ecatus Antiochii uidere: Nec hominis tui aut equos deficere: vii
strius quaq manantibus neruis inhabiles facta cohortatus est suos: vt
sequenti die illi relisos due committerent proliis: Quam sententiam scuta r
exemplo uitrouq est. Multitudo pugnam spectanda: Quibus maximi
exercitus preter hominum opinione in minimis fuit proliatis sint. C. VIII.

Kursus in multitudine partis disciplinae studii del to vtrunq
animadutenda. ne pugnantibus et disciplinae tenaciis

dici posset

milibus nudam & mediocram multitudinem miscerat putans in diuisis
exercitu versis exemplo belli robur consistere: Nec enim polaruq; sic ter-
cum armatorum septingenta milia psarum trecentis de auxiliariis p
ter classes maximas iuxta credibilem hausse narrant: meritoq; mopina
to exercitui ad potus flumina: nix tota ad ingressu; dux maria ad cursus;
Celum ipm nix patere sagittis putaretur: huic tam incredi cum ceribus
nrij agimus: Cuius numerum nunc diffusus est astra q tunc fuit diua. Leo
nidas rex spartanor cum quatuor milibus hominu in angustijs thermo
pilar obsistit triduo continuo manu conserens: Quartuduo deinde cu iugi
bello interea hostem vndiq; circumfundi. Dimissis socis auxiliaribus de ad me
liora se tempora reseruarent hortatus: Spartanos sicq admonet de gloria plu
rimu de vita nichil spernendum: neq; ex spectandum ad hostem vel diem
et occasione mortis pauipenda casura: cum concita arma contur brenda ag
mina fore: nequiq; uitetur honestius q in castris hostium esse piaurot:
psuasiq; igitur plus se patrie debere q uite: ac mori malle cum gloria q
supesse sine ulturum dictu sexcenti viri castra sexcentor milia trui perit
postremo inter stragem et cadaueri acerrime in alia vigilis laborc longe
cedis festi: cum duce suo iuncto cruore multo grauef multi exerna uiuides
gloria cedere: versus ue ex tumultu terrestri de priuatione terrui
et a tempestate nauibus quibus sine mare compleuerat spoliatus magni
tuq; suauis fugit: nec aliter sane de satyris niquit: Cum una cruentis tu
tibus ac tarda per densa cadauera pma, pra. dersos eidem a trecentis dare
demonior ad thermopilas uexatus: cum nix ea confecisse: hic se decepti
uebat q multos quidem homines habebat. vnos aut disipline tenaces mul
los vel q paucos xxiiij gracos qui numerus maximis cuiusdisis arcoxer
sem fuit. Centum milia barbarur supata sunt. Cyrus bello adiisus psar. xiiij
armatos immensas difficultates superauit. Alexander macedo Alm milia hos
iam inde aphilippo patre tante disipline assue fecit ut terrarum orbem aggres
sus innumeros hostium copias superet. primo namq; cetis omnibus Alexandri
cum dario rege congressu pari sexcenta milia psarum iacere fuere: q ns minus
arte alexandri supata: q iniuriate macedonij terga vertit. In excertu alexa
dri. C. xem equites. iii. tm pedites defuere. Secundo plio a dario cu. CCCm pedites
et centu milibus equitu in alexandru pugna conuertitur: quoad Darius
fugerit et psarum cedes secuta: In n. tunc peditu octingenta milia equitu
xm cesa. Capta aut Alm fuere. Ex macedonibus vo ceciderit peditu. Cxxx. eq
tes. Clm inter capitiuos castrora mater et uxor. cademq; soror et filie due du
rij fuere. Quam rideinprionem Darius tum etiam oblita regni dimidia p
te ns imperasset. Tertio cuncta psarum uiribus. Sociorumq; auxilis conuertit
bellum instinuat spe praesumsa. CCCCm pedituu. & Cm equitu. Alexa
dro ab egipto reuertenti apud thursus bello opponit: Sed darius post incepts

11 alex

dux pelus cum vinci suos videret non in bello pugnatus persuasu suorum fugere compulsus est: Cuio prelio ases viresq; regna ceciderunt: totusq; orientis potestatem macedonis cessit napy: acq; ita attrita è in hoc bello persarum ois fiducia: ut post hoc rebellare ausus sit nullus: Quoq; eio perse post imperium romanorum futuri acceperunt mirantes multitudine dissimilia dictis fidei tribus plus totidemq; annis quinquies decies centena milia peditum equitumq; consumpta et hoc quidem ex eo regno: diuisq; plicitate iam diuis amabis nō multo plures decies monies centena milia persuasa rep referunt: Epaminundas thebanorum dux quatuor milibus hominum ex quibus quadringenti equites erant lacedemonios cecidit viginti quatuor milibus peditum equitumq; mille sexcentos uicit. Dyonysiades athenienses fuit dux in paucis suorum omnibus plus copis occurrens prius hosti commissus est. Qui posse sagittarum ictibus appulsari fragmina in suorum diuertit milia plus decem cecidit. Lucullus in armenia cum decem milibus peditum et mille equitum ad interfuit tigranem qui centum quinquaginta milia hominum in expeditione secum habebat nemine illorum suorum imperii sustinente dimissos fugat romanos quinque leo interceptos amisse. hostium uero supra centum milia cecidit sed lucullus triumphum sibi fecit et tigrim cum mirabiliter et tigranem congressus tria millia magnum magnum hostium numerum cecidit triginta milia hostium in eo bello cesa referunt. Tigranes uero cum Cl.us equitibus aufugit Dyademate ne agnoscatur abscisso. fabio maximo Decio mureno. coss. Quatuor fortissimi nostrorum hostes pli. heruscii. ombri. samnites et galli. In unum agmen fedusq; conspirantes Romanos delere conati sunt. Cuius samnitibus et gallis bellum inferre et in eo bello gallos imperii romani pimentur. Decius cos. est occisus et fabius cui magna certamen partis strage uinit. eo prelio xl.ta samnitium sine gallorum cesa. Romanorum uero septem milia ex decem tantumodo parte qui cesus est reformine fuisse aiunt vsq; eruscii et ombri quos astu romani bello vexauerunt Gallorum et samnitum pactum. Cl.ta. .r. CCC.xxx. quinq; uō xlvi.ta huius refert et mirantur mille in armis contra eadem stetisse romanam. A Romanis adusus interdum eratur in mizoe armenia Quadraginta milia hominum cesa fuit vel tantum sine Romanis interfecti mille. ut aiunt quadraginta milia interfecti. Romanorum ultimum fluvium Rhenum dicitur à hesdrubal: Capitum eius antecessit omnibus castra pictum: Deqq; eratu suo sex et quinquaginta occisa milia et cesa Capua aiunt Dc.ta et quadringenta: Cum ab eiectis Romanorum senatus octo fuerunt milia Ceciderunt Cum teutones et Cimbri malae plana pstiaffisset Natis et cutillus adusus eos missi ita pugnarunt. ut tanta atq; terribilis multitudo in una Romanorum clade sua aiunt ultima interitione deleretur. Cl.ta eorum nunc in bello cesa xl.ta milia capta dicuntur. L. emilio Cimbo. C. atilio. coss. formidine magna consternatus senatus defectione Caelpine gallie: cum erat ex ultione gallia ingens adiuenare eratur nunciaretur maxime garsatorum qd nōmen nō

provincia

// comitatus

// regulo

gentis ſi incenarum galloꝝ eſt: ita p mori conſules totus italie ꝓſidiuꝝ ꝗmpij
contuerere uires: quo fuido vtriuſq; conſilij exercitu octingenta milia armatorum fuiſſe referuntur: ſicut fabulij hiſtoricus qui et bello interfuit memoriae tradidit: que nec altera tanta: Quantum eos terrere debuit caſa ſui parte fugierit: Nam tria milia cornuum interepta hiſtorici tradiderunt: qd ꝰ ignominioſius turpiuſq; t: tum pauci amiſſe tanta agmina de fugiſſe: Sylla poſtpartum athenienſium urbem cum archelao conflaret. Cx.m caſa. iux. xl.ta ſuperfuiſſe referuntur hac compta clade Mytridates letiſſima. lxx.ta milium ſubſidione fidii archelao miſit oſtia. 2. plo. lx.m cohij interfecta ſunt. Tertio bello omes cone quas archelaus habebat extinctae ſunt: Nam. xx.ti. milia omnium paludem piſca cum ſelle ſidem implorarent miſericordiae victoris iij interfecta ſunt: videneq; alia in flumen coacta ac necata: reliqui miſeriorꝝ trucidati ſunt. Hiſpaniae p ſa dare belli exercitu maximu ad cc.ta hom milia aegri: caſtriſq; in finibus cadubiorꝝ poſitis Arſeii medoꝝ ducem ſe adiuſis cum octingentis milibus hom. Spectum pugna mita ſuperauit ad quingenta milia meſtetis reliquos extra cadubiorꝝ fines abigens hac victoria inſignij a Cadubij rex creatus in mediam tranſiit. omiq; pugnaꝝ vaſtata magnam gloriam aſſecutus eſt. Crotylo menſes Italia olim potentiſſimi populi: bello ſunt a lacertibus fiſi. Quorum multitudo Centum ingenti milia ex. mo eſſent. Deradiantur cui immenſa et ſatis incredibile daſſem nauiu fuiſſe phibent quippe qui tunc tria milia ſeptingentaꝝ habent: quem numerꝝ apud alexandru magnu del que qua aliu legeni pter xerſem fuiſſe hiſtorie fitarit ſimil. ut cū agmine multum adurbem p genu litore egreſſus eſt: occurſu comitij marini. tritus et fugum vſus arrepta naui ſilij cartaginie rediit atq; ibi continuo militiae interemptus eſt.

Obſeſſorum Exploranda ſtudia. C. viiii.

IN obſeſſis item ſtudia multitudinis exploranda. Si in diſſenſionꝝ parteꝝ intercidant adeuſ apicur vno ſitu: Dum trepidant ne ille ſtulto firmate vobore pter tolle moraſ ſemp nocuit differre. Cunq; pnide: dum earchas bello fugaſſet. regreſſo ad uenas cum maligenij diſſidentes audiens moꝝ armato milite Cuirate ingreſſu obtinuit. Idem ſi ad deditioꝝ offerunt aſſenſuꝝ auendiꝝ ne ſua plurimoꝝ malo obtineat. p. licinij p conſilij exemplo: Nam cum pagos ſub ſpecie deditionij oblatoꝝ acceſſiſſet. Quo poſtea ma receptuꝝ acie collo atti ſunt Romanoꝝ. ega ceciderit. Promide cesar iniſi dediticiij credidit. niſi armis obſidibuq; traditis et ipſi et nobilionij lectiſ del nu filij ac fratribus principii. numero. p amplitudine loꝝ plerūq; ad gentoꝝ; quo ꝰ fiduciam hoſtibiꝝ adimēt et ſibi munimenta conquiereꝝ

Quid ſi oppugnari caſtra contingat. C. X.

SI oppugnari caſtra: ut varia ſorte plerūq; contingit. qua id tone ſcit horiꝝ monenuꝝ exemplis: Scipio affricanuꝝ aggreſſuꝝ hiberna poenoꝝ caſtra atq;

munitione; nec te concubia sed prendi. pæni repidi cum casu ignem ac
cidisse vel effusse puerunt: inermes ad extinguendum adiuerunt: qui fa
cile ab armatis oppressi sunt. Iu ueriq castra quadraginta milia hom̃ qui
seruo assumpta: capta quinq milia: duces ipi insequebat adusti eque effu
gerunt. Crassus et ciuibus et cesaris hostium castra hac arte expugnauit
spe in equitania refugerunt cum adiuerent hostes consuetudine rei pr̃ loca
capere castra munire: commeatusq; includere: nõ cunctandũ existimau
quin pugna deor iniere: hac re ad consilii delata: cum omes idem sentire
posset diem pugne constituit: prima luce pauetis copis: auxilia i media
eam conlocauit: sicq acie instituta. quid hostes consilia capere expectabat:
illi si multitudine suadere romanos priuarate euro se diuisitauro arbitra
ntur: turris tamen esse rati sunt: obsessis uisq commeatu interclusis. sine
vulnere in media potiri. Ad si se romani recipe cepissent firmior aio sub
sarcinis adoriri cogitabant. hac re pspecta crassus cum hostili constitutione
suos alacriores effecisset. ad hostium castra contendit. vbi nos cum alij fossas
complerent. alij telis conicietis hostes repellerent: auxiliares quibus nõ mul
tum confidebat lapidibus telisq; subministrandis. ad aggerem cespitibus de
structis constituit: cum hisq intendere: equitesq; crassi tenuiorem non
eadem diligentia ab domina porta castra munita. Illi crassi iubente adue
rsq quatuor cohortibus que pñsidio castrisq erant in hostium castra pueneruit.
Cuinq bellum inceps esset. et diu ancipiti pertentat hostes sepe p municiones
conicietes fugam petierunt: equitatus eos aptius cum pis consectatus: ex hoc
milibus quinquaginta iis quarta pteq reliquit. pp tuum suoi caui audi
to castrem sibi cauisse. ne castrou minitionib amplioes vnqm latitudines
cuiuerent: q sui copis implere sufficere. Eidem vna consuetudo erat fuit nũ
qm castra defendere esse. Nisi ait munitionibus effractis: hostes vallo prhibere
nõ possent. Ac eruptio qm necessaria est. Galli eiusdem Cesaris duc decimum
nobis fit. hic n cum ad incipit alpinum hiberna castra locasset et commeatus cõ
plisima pars eorum abesset. galli subito alpina culmina occupare cepunt. Rebus
agnitis Galli concilio conuocato sententiaq exquirit: placet interim rei euen
tum expiri. et castra defendere: tunc signo dato hostes ex omibus partibus con
currunt. hij cum pmo integri turbus: et qua pte castra nudata defensoribus
erant occurrerunt auxilii ferrent. Tandem hostium multitudine et sicut pu
ctate languidores effecti sunt. hostes vallum sondare fossam complere cepunt:
ac vbi ras ad extremum calum pduci uisa est. pmoq. ordinũ principes ad galli
conuenerunt extremum remedii expiri suadent. atq eruptione pugnare
principes suos subiectos centurionesq fuerit: ut paulisper missa tela excipiens
sese ex labore reficiant. postea ub signo dato dato atq omnibus portis eru
pione fiat: nulla sui colligendi. hostibus facultas fuit. si circuuenti omes sus
t sine. Romani se incolumes recepunt. Eodiu similit paulus venusis legio

bus

ex nu prouso adortus castra eius simulato timore diu multos continuit. si-
gnato deinde iam hoste aquarum penetrantione e destrigo facta stimuli
cepitq; figere. Tum ius quoq; sabinis adiuncta am plia galloru excitum con
tinendo multum intra munimenta metuens. Suspitionem ei fecit cum
augendi causa pfugā iussit. qui affirmarent exercitus Romanorū in desperatione
ac nō nisi de fuga cogitare barbari oblata iniquae spe concitati ligni congesti
quibus fossae implent ingenti cursu Romanorū castra petunt. Vbi de eo ci
turus vniuersa timuit copias: multusq; gallorum cesis. plurimos in deditio
nem accepit

Q. Rebus bellicis quinquiennium finis obtenuit nunq; negligendus. C. xci.

A d hae rebus bellicis quisquis finis obtenuit minusq; is negligendus. Si n pa
ri sorte dissessum est: pribus amicis repetere licet si aut hostil is pars supe
rior sit rebus libenter duci. et in fugam versis. maturo consilio succurrendi est.
Seruius n.a. Q. Metello pio ac pulsis: cum neq; fugam sibi tutam
arbitrarentur: multos dispersos abire iussit adinuitos in quem locū vellet
conuenire. Vinatus dux fugatorum Romanorū copias: locoq; iniquitatis
euasit: eadem qua seruatus rōne sparsis statim primo deinde collectis. Tri
plum aut sexe rex iudus. per totum iter fugatis pecuniae sparsit: eōq; se
tantes Antiochi equites mosam effugit: Rex trein calliduis mitridates.
Romaneq; auaricie guarus: qua sequentes mocaretur sparsi similiter
a fugientibus seruiq; et pecuniis usus est. M. Marcellus cos. Cum i mang
gallos meidiser: omnia aq; infesta uideret: in medio hostiū irruit. Quib
uio pinata audacia exercitus regem eorū cecidit: atq; vbi spes salutis uis
fuerat: inde maxima spolia reportauit

Quid si in bello punico munitionibus receptis sint. C. xcii.

Q uid si bello pulsi. municōnibus receptis sint: vbi deliberationi locus est. mi
nus animus diminuendus: Namq; Carinenses cum Syracusinos graues
infestosq; paterentur: ab Athenienses auxilia implorauere. Athenien
ses magna classe instructa. lycia et lamachio duabus tantis uiribus sic
bu iam petunt: ut suffragia sua ipi timerent. Duobus pueis secundis sic
cassibus facta hostes in urbem conclusunt: et obiecta classe exercitu maritq; cin
gunt. Syracusani fortis fessisq; rebus: auxilia a lacedemonii petunt. a qbus
mittitur. Gylippus solus quidem: sed ut omni pscior: instar sphere datur: qui
veniens ut auditur uehiculatus iam belli fortuna auxilys contrahit operum
bello potuerunt loca. deinde duobus pueis uictus: nes lamachum con
gressu cecidit hostes in fugam vertit: socios ab obsidione liberauit: Athenien
ses nauali certamine congredi parant: Gylippus classem instruxit a lace
demonij accersiti auxiliaq; sociorū. Athenienses prima congressione vinci
tur. Castra cum omni pecunia publica vel priuata amittit. Sic gilippus opti
mus dux. licet bis uicius: nec animo eū conseruatus in fraudu in fortuna
optimus res reduxit. et siquidem uirtus dissipatis nulla manus sui bello

confecto

supsit: hac ipm occasionem offerre. Aristonicus a se rex lini
nuncupatum cum multis aliis copis bello optinuit. hunc cuius prenu
contul successor veniens. Aristonicum recenti victoria exultantem impro
so bello obtinuit adortus nudatu omnibus copis in fugam vertit. Cum
Aristonicus urbem adiquam ille confugerat obsidione cinxisset crucatus fame
ad deditionem cogit.

Quid si posset bello sine munitionibus pulsi. C. xiii.

Verum si posset bello sine munitionibus pulsi fuisse aliquo instrumdi erit ad
reliquas arces plu consumendas: vti narius qui deuicti bello ab hostibus. e
omni reliquias qua nor bellum arcis deuenerat continuus subiciendi clamoribus
pauci sicq; perruit in sumendi hostem detinuit ex eo assecutus: ut postea
die in reiecti facilius hostiem debellare cirtis. sufficiter e hac negligenti
bus damna contingere. Cuius cos romanus cum vno ex centis actuagi
ta milia omnis dei quota parte pscrauisset; facillimaq; sibi fore reliquos co
ficere bellum consilio nullis imprudenti. diriuit: ac totius gallie exercitu
iste impunito reliquit. par huic pompeio contigit quo sibi ipi mortem con
scriuit. idem cum cesar torquatum eius legatus legionemq; vna; ut expugna
rent aggressus est. hac periculo socios pompeius cognito: omes eo copias contu
lit: in quas se illico cesar omissa obsidione conuertit. Coquatus sant e vesti
gio. pompeius auersum insecutus est: ita cesaris milites antipm periculo eri
ti ipo cesare frustra obsistente fugerunt: Cesar tamen cesar. quia nocte ce
ne iuente. Pompeius pseqnteni reuertit exercitum: quiescari testimonio
vitte tunc erit; hodie pferto victoria apud hostes: seq; tri ea die ab eis po
tuisse superari: si iuncendi. garri ducem habuissent. Deinq; die dilapsus co
tentes copis: cum pompeius fersalicis campis inasse fugientem insecutus
est. pterisq; optinuit. In omnibus bellis negocijs semp in consumatio
mendebat: nil adium credens cum quid supesset agendum. Ex namq;
cum habuit bellicosa. tricenta quinquaginta octo milia bello occidisset ce
tum triginta milia que suppliciarant nulla noctis parte triuere intermisso:
die quarto in fines lingonus peuenerit: cum romani. pter vulnera et occi
sorum sepulturam triduo remorati fuissent. Cesar ad lingonas triis nun
quam misit. ne conceptu. neue alia re adiumento. Qui si minuissent sed ad
hostium loca habituris: Ipse ait triduo inter missio. cum omnibus copis in
secutus. helueci rerum inopia adeuntes deditionem sui apruerit: atq; ad
pelet cesary adortis lacrimis. puoluit pacem quibus cum obsidet armis qui tri
bere pierepisset. dum ea conquirit nocte inter missa sex milia diffugerit. si
ille inseruiens hostiu numero huic reliquos in deditionem accepit de sui loci
vestitur. Idem cum belgas bello fugasset. illi in finibus suis pugnatum do
mum reiri statuerunt. Quibus secunda vigilia. pferiam parantib Cesar
veteris insidias q causam rodit cognouerit: exercitu continuit. prima

Pho
circuse

cum dicet erat

illi essent

et

petiere

luce re ab exploratoribus confirmata equitatu premisit qui nonnis[si]
agmen moraretur: sed cum instructo legionibus insecutus tantam multitu-
dinem interemit quantum dici spectii suffert: mox angustis hostes se et fu-
ga recipere in fines eorum egressus sine difficultate vsque minutiones eorum
obtinuit. Omnis gallica deinde eum quedam civitates belli consilia renouare
minitarentur in eorum fines exercitum traxerit. Repentino eius aduentu acci-
dit: ut pauci ab equitatu opprimerentur qui diffugere in oppida possent. Nam
et illud in cursionis signum sed incendij edificiorum fit: Cesar edicto fieri
vetuit tum ut sequeri nō posset: ac ne pabuli frumenti que copia deficeret:
itaque Cesar omnibus hostium consilijs magnis itineribus adiolando lec de
parte illi ciuitati spatia de aliena potius q de domestica salute cogitandi:
hac celeritate ad fideles amicos retinendi et dubitantes terrore ad concordi-
nem pacis adducebat. Non esse multorum Ducum Sententia pertinaci
Nec omnino usque ad pernicies fugientibus Instandum. C. xiii
contra vo non et etiam primaeter neq; sino vsq; pricium hostibus stimu-
dum multorum ducum sua pspicium est. Namq; M. liuius fuso hosdum
bale fortantibus eum quibusdam: de hostem ad mtem priom vsq; pseque
retur: respondit aliqui ut sapsint: qui de victoria nra hostibus nunciem
necesse est. Sapio afficianus dicere solitu e: hostis solum dandā quam
si etiam munendam: pyrrhus quoq; epirotarum rex inter cetera preceptum
imperatoris memorie prodit nō esse primaeter neq; vsq; ad pricem fugien-
bus instaturos victores victores: cō strategemata genus, et ab uo et ab
alijs plerisq; clarissimis ducibus in pugnadis quoui modo hostibus obsertum
sueuisse: sic enim ei auctoritas quandam accepisse: clausisq; portis et
vlema necessitate fortiter dimicantes, eos qui inclusi erant animadiuertere di
cuntur ab illis ad fugam dedit. Hannibal eum inclusi germani aderatis mentis a
certime pugnarent deductis suorum ordinibus: abeundi facultatem reliquit:
abeuntesq; fine suorum cede et sanguine straui: Agesilaus lacedemonius ad
uersus tiribuus cum ace conflligeret mtellexisset hostes eorum conditione
clausos ob desperationē fortuis dimicare suorum ordinibus apta theatris ad ea
dendū ita rursus in abeundo conturbare aciem et sine iactura suorum recidit
adiuso ob desperationem fortuis dimicare suos posteriorum trumpere prohibuit:
Cum docuisset satius esse eum expelli ab europa: q cogi et necessitate pugnare
ministrq; ad eum qui indicaret: quo modo minimis sua res sita esset nisi fuga ma-
turuit. Antigonus macedonie rex et epiros qui in obsidione ab eo compulsi
fuime regebantur stantianeq; eruptione facta omnem manu fuge dedit cum
ita fuitq; impetu eorum insecutus adiuatios fuerit. Titus eques romanus: q ob
duobus scipionibus carissimis exercitus impiuq; detulit cum terrumnent ab eo
pēni ne multi morerent adrius pugnarent lassatis manipulis et concesso
fuge spatio dissipatos ex desperatione fortuis pugnantes, emitti iussit fugi
concesq;

Sine periculo suorum trucidatus. C. cesar germanos inclusos

Eidem

aggressus est C. Manlius cos. cum ex acie truisus capta ab etrusci roma
castra inuenisset omnibus portis statione arcudatis mulsos hostes eaz
rubiem effugiunt ut ipse in prelio caderet : ad animaditentes legati eis
ab una pte remota statione etrusci hetrusci dederit : effusos pseuti. et
currente alteo consule occidentur. Dolabat hostem et vincendum : nullamq; rem sumo duci
magis conuenire q̃ moram contationes; nullaq; minus q̃ festinationem et temeritatem.

C. XV.

Accidit ad hec romeci etiam corbulonis consilii : qui dolabat hostem dice
bat esse vincendu : ab nutricus secus preceptis dictoribus ad tiuanibus in
successum r nonis sui gloriam tenuit : r filio maximo in primis. Nam eu ad
uersus hannibalem nullus : noluit cum eo acie configere : si cunctando cer
tum eius terere : quibus prauis eu admone pmiere inopia : p suina mon
tuu iuga : et abditos memorum saltus castra ponens hannibalem assequeba
tur : et sese altere a latere egressus opponebat : cum q; a multitudine rede
ceret et hannibalis vocaretur pedagogus : ad minimi pendens cogitatibus si
is atq; consilis vobatur. et ad amicos sepe omnis dicebat : cum sibi vincendos
uideri qui cauillationes conuicaq; timerent : q̃ qui hostem fugerent : sup
cum de collega minutio qm hostes aliquot pstrasset : magnus timor esse :
quasi uir esset nomine romano dignissimus. Magis se mouit secunda minu
ei fortuna q̃ adusam pmescere : paulo; post cum eum insidias meciisset
Minucius r simul cum octaui pire ibi ipse aueliu tulit eu magnum hostiu
numeru paucis tum illis seruauit. Inde et hannibal uictus : et imperti sio
fuctus. ad suos et amicos dixisse fertur. Nequid nos dici vobis fore ali. de sec
monetna nubes maxima nos in cum po. dicen pestiri obiuere eodem modo
adusus philippum sertorius cum tuis libet animem ad eum consistere in
dup multitudo et barbara turba : que fertate r sup bia sua cuncta turbare :
nec diuis iussum expectare : si temeritate in hostes ferretur : primus tribu
ne urbis instruere eos conatus est. Deinde ut iudic eos nehdominus temé
pe cunctos : statim sic eos obiecere hosti : de non omo frangentur : si vinera
dempent : spernis p hec ipsi in reliquii tempus manuetioribus usiu : gesta
mq; re ut ipse cogitauerat opportune affuit et fugientes suscepit reduxitq;
in castra : ac paucis post diebus aut eorum mentes eingere : consolaretur; q;
adusaria totius exercitus contione : duos equos in medio adduci iussit : alteu
in acie sinos r conserto. Alterum forem r mediu caudamq; pnissam habet
assabat aliis iuerta gnadem illis vir magnus et robustus ad mon : iu
ta medium et sportentem uir puus et imbecillis. tuto aut signo. vir ille
magnus ut ei mandatum erat caudam omissam gnadis equi ambabus r
manibus captum adiellere tenere ac omo conatu adnixi est. parius etia
vir sportem equi caudas paulatim depilabat. Tandem vo ille fruffra sit
tenin caudam f trahens sibi quidem molestus manes : arcuitanibus uo nsiu
pobent desessus est. et ille paruis euellendo paulatim seius caudam fortis equi

spacio plures nudauit. Tunc assurgens sertorius: videtis inquit commilitones ingenium plus posse q̃ vires. multaq̃ que vno in petu supari nõ prõsensim paulatim supari. Scipio siquidem cum effrenatam hostium densitatem esset mirutus dicitur tempore securitatem eis. Nam boni imperatoris ultimum officium est fere cuiusque vratur. ad postremum. vnitimen dum postiue adortus. Illum ad tinosin fugam dat. Cumq victos gruiter semo res ferent exprimes quid eos fugissent: quos cotidie fugassent. Illum autem inquiem quempiam dixisse fertur: pecudes quaq eadem nũc esse: ac pastorem aliuj: quide nullam rem sumo duci magis conuenire q̃ moram et cunctationem nullam minus. q festinationem temere tentem q his duabus maxime contrarius rebus omes qui diuino bellaq̃ vsu pitissimi hoc tempore uchrãt. Magnis vino ingentibus vino ingen et figismude pandulfe landibus incelis tollunt. sit pote qui duos florentissimos et potentissimos regios superauit mora ac celeritate pteruerg. Alphonsum. n. dãssimũ et illustrissimũ tamconensium regem: cum plurimus vigeret. et francesi sfortie sociti tui copias primo psequeretur. Tu pij filij fundens officio. Socerum genteset aius omis intia minuendines fani fortune et moenia posita castis reapiens id mora cunctandoq̃ asscitus es: q̃ nũ hostes potent vobis sepnuo eurent obsessoq̃ simulq̃ videre. vt a socerti tutela filis et huiusmodi regis vires conatumq̃ omem sapiẽtia tua et animi magnitudine facilter diuisis: et irruptione tandem in eum facta ex preeni facta finibus exagis: eundemq̃ quinquennio post regem populouia expeditione longe et gitui illius meditione aggressis: non armis et gentibus. sed armoq̃ umbra potius sqm noturna significatione illuescentiũ transfugarq̃ exbio rumore inscatiũ auxilio plorum totius hetruriae tenam. ne id opidum deteretur: confluentium. fom denq̃ et aiosa repentinaq̃ tuoq̃ multitu eruptione muros eruptione et habentem exultantaq̃ iam iam. spoliantem. vno vt sic dicerim: nõ toto in cursu more fluminis obtriuisti. q̃ vno eodemq̃ momento adiuisti. pulsisti. abscessisti: nec vna de te pedicatio est. Regem abse in iuatu esse: q̃ iusum. Sicq̃ q̃ paucis vmq̃ diebus conduxisse accepimus finestrium. Sforcen sitq̃ expugnatione adagendi cunctatione: populnea adtuendũ sue urrendiuniq̃ audacia irruptione ac festinatione vsus es.

Cauendum ne successu rei quisq̃ elatus: In periculum permiemq̃ trahatur. C. xlvj.

Et q̃ q̃ audentes deus ipe iuuat: ut naso inquit ed vsu sepe numeo comprobetur. Illud tamen sumo pe cauendum est: ne successu rei quisqm elatus in piculum suoq̃: pmiemq̃ trahatur. hoc quidam imperatores consilii minorifuantes. dum audacter magis q̃ caute ferũt in hostes: in magnas se ac suorum ruinas: clademq̃ ipe miserabilem inieceruntur: Ceo sinon aliude constiteret Cyri potentissimi. et pelaissimi imperatoris. ac aftiq̃ moneũ exempli

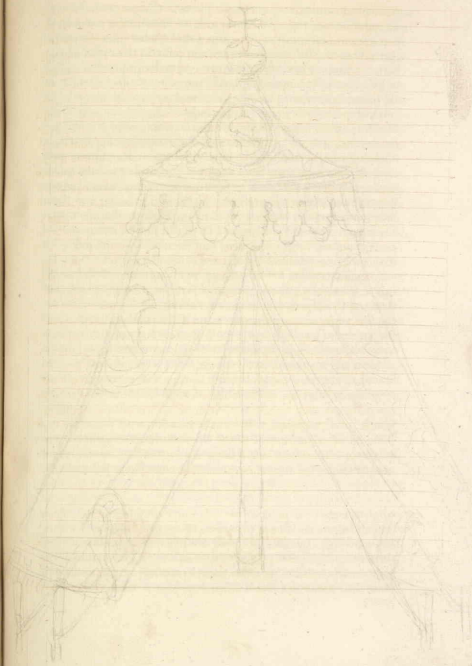

Cyro. n. sathan ingresso. Thamyris regina que genti procerat transitu arcuis
fluminis eum posse prohibere timuisse putasset. primo propter opportunitatem obie
ti fluminis hostis induci: Mittit igitur 2.m partem copiarum cum filio ad ise
quendi hostem. Cyrus castra instruens primo epulisq; deseruit quasi timuisse re
frigisset: barbari quasi ad epulas inuitate primo obuiatae uincuntur: mox reui
tente Cyro uniuersi obtruncantur: Thamyris octatu ac filio amisso. Vel ma
tris uel regnum doloren sanguine hostium deluere. potuisqui fuisse laetius putat:
Diffidentia igitur dissimulata despatione cladis illatae paulatim cedendo super
bum hostem in insidias trahit: cum eii inde montium angustias occurrisse Dii
centa milia psaum ipso rege deleuit addita sup omia illius rei admiratione:
qo nec nunciis quidem tante cladis superfuit. Adiuisis affinis rebellatae hannibal R.
Carthaginiensibus missis: Cum scirent gentem auidam esse uini. uini qd illi ent
in castris. Mandragora pmisscuit. Quisque uenenum esse soporem media quedam
uis est: tunc pecora lau commisso et industria cesset: nocte deinde intempesta
relinquit intra castra quibusdam sarcinis et omni uino infecto: fugam simulau
it: Cumq barbari occupant castris in gaudii effusi medicatum uinum hausisset
et i medium definitos suum iacent: reiisis capit eos et trucidauit. Idem eii
sitere sua et romanos castra in eis loris esse que ligni deficiebant. et industria
regione deserti: plurimos armentorum gregis intra uallum reliquit: Cuby
delue sed romani potui in suum lignationis angustiis insalubribus se abso
uerunt: hannibal aut deducto nocte exercitu subito opsisse: hostis cum sa
rentur cebolos qui bellantes eos nu per adiuuerant intra pugnae hosti psp
hosti fuerunt. eidem eorum causa: Nam cum C. N. Manlij castra cepissent
optimaq prede meliarent: epulantes et ludibundos pleroscq ac ubi essent r
nescientes procculis Appius pulcer minadit: sic cum sangine et spiritu male pu
tam rem reminiere intentus: ipse rex epulo aquo nn positus cum subinde
mipula r caprisq eroce lassaretur. Captum sese uix et egre passim expectes
3 dictiat.

C. XVII.

De conuiuorum apparatu in castris vitando. C. XVII.

CCuriationes pnide conuiuorum et apparatus nobilissimi duces castrensi
bus prohibuisse. prohibere. Sic maximissat pli romani. anteu Centesimu
ante annum agentem semtem uel ambulantem mercde aut tribunatum saltiq cibos
sumere nouimus hannibal nequa diei prem mimittere: nō nisi cepusculo cena
bat. Scipionem r alexandrum simplici pane in trimere cū amicis contentos fu
isse tradunt. Curius fortissimus dux romanus quo uidissimam tale genere:
qu dissimum greci regem uicit. ut de eo septum est: parco que legerat otto
Ipse fortis brembus ponebat olusculo. Eadem legimus rō pruletis placuit
quibus seuerus inter tot diuitias uel solitum accepimus singulas etiā delicias
fastidientem seuerii septimus nobilem ducem legimus. cum esset in castris
Nam cū unū iussisse in expeditione neminem bibere. si aceto uinū sos ee con
tentos:

Fiducia sui pp

pistorisq; sequi castra, phibuisse buccellato iubens omem militarem tirbiq; contentari esse: ante omnes ipse omnia militari cibo usus coramq; et cui
pipionem nec sibi vnqm vel contra solem vel imbres tetigi questuit sufficiq;
Pompeius nō cum adiuta laborare: vt de turdo vescerer. Medicus
iubebat: illiq; sui frustra tunc quererent; erat n. pter anni tempus, diceq;
quidam fore: ut apud lucullū turdi quem penes anniz integrū nunq;
reperiri uenirentur. Ergo inquit in lucullū studeret delicij uiuere pompeius non posset. ac dimisso medico paratu facilliuz utibusq; cibis usus est.
Idio cesari facilius erat victum tanta fuit: ut cū amphitrio asparagis
pro oleo vnguentū in stillaret, idq; q pauuz annadiuisset facile comandi
uicasset. Incepiusset; quid molestie tulisset: Multes eius iudicem cuiusdā
herbe euellentes ea lacte cōmixta eius vescebante: fatiuq; ex ea panem vt
hostium sentones precurrentes iaculum addebant; se quidū herbam huius
terra nutrire obsidionem pompeij haud quaqū desertiros. Cum aut panis
aliuq; finorem: ne hostium patentia: ac primata suoz animi frangerent
aspectari in medūq; proferri detuit pompeius. Augusto etiam que in mi
cibi fuisse constat: 7 fere vulgaris secundarius panes piscaulos, casium
mam. pressum: ficusq; bifera; et uirides placuisse leguntur. Tum frenus erat
uberium eum vere genus obtinuisse feruntur: ut sedens in cespite nudo cibum
caperet: sine tentorio prostarent. Diuus adrianus cibus abi. Castrensibus ca
seo et lardo in pratulo libenter est usus: Scaponis artiliani metelli. et anto
ni sui. Traiani fortis exemplo: Cambysi nō pinsis comestibus: nō explanis
minerbus p minia et arrentia suum traxerit et eorum cum deesent necessa
ria: nec quicqū suministrare poterit et multa humanaq; vestigia destruc
ta regio cinerina primo fondum et cunuina; deinde cuncta igne mobra
necessitas cibus fuit: postea cum inter harenas radices quaq; et herbe deseruisse
aqua riuisseq; inopes, etiam animalia solitudo dederuit quēnq; sortiri alimen
tum habuerunt. Cunq; partem eratus amusisset: partemq; cōmedisset: tum
esset; ne deficerent ad sortem: pindeq; time demuz signum receptui dedisse.
Seruabantur intra gioseli dues: et instruxta equilaz camelis vehebant
cum sortrentur illos milites eius qui male pirent: peiusq; duarent. Alicq de
nuq; figisinuide pandulse non silnerim in der hec suma eucum et imperatore
ornamenta tantum uideri in simbrudine ac consonantia, ut nichil
arcogitari posse similus: nichil manus dici. cum omne genus hre hominum du
cum 7 imperator, laborum patiens, iugulay, sitis, inedie et omnis angustie
mutando aut equalis, aut excessers. Quis. n. nesse cum pomem vitum nullū
vlissim cibi genus aspnatus sit, vna cum tuis militibus, populoea expetitū
non secundo stoz more nō aliuto tu pane te vsum: sed acro. si duro sapi
insum, uirentiq; quadam lanugine atq; mucore: quem canes animalia ad
cibum semp pdna ac iumenta singula fastidiret. Pretio glandes e subere:

que tibi tuisq; militibus in tanta finis acerbitate tramisim separe et conclusiuo
quodam imitio opes regie indebantur. Tacito stagnantiu; fontiu; colentes
de salsureas aquas: ⁊ qui qui uni hadi facultas omniu abesset. ac cuiusui ar
naiseam prius quamdiu afferant. ⁊ sitim restinguerent: michi tibi ubi ac tuis
ac omniu admiratione incolentiu visum est. quosq; illis aqui bibisse to cuncti
no: Maxime igitur romi est bellice sese delicias continue maxime rursus in
eadem leui momento non ruere ambitiosa licet ac cita iudicat: sepenuo ar
fere ie dum delicis: dum ex uniis hostium: dumq; spolis milesi occupatui:
ipsem in se reuocet: sicq; ⁊ multos preclaros duces. cum ingenia pielia r.
maximosq; exercitus consecissent: huiiu modi rerum voluptate subactos co
fatosq; fuisse. Que viii videntur vtinq; ad danda uel euocanda subsidia: Si Exercitum nrum castris
aut locis munitis obsidet contigerit aut alios obsidere. Deqs notis militaribus quoq; tpe. q notarii appellat
Denominationem accepere. c. xvii.

Sane Post hasce qua mo dreximus bellorum rones. si exercitu nrz
castris aut locis munitis obsidem contigit. aut alios aut ob
sidere que vsui iudicantur vtinq; ad danda vel euocanda subsidia. Vel etia
ad hostium artes clandestinas cussilis ac vonibus deprehendas non erit iun
le scire. ⁊ maiorum exemplis euoluere. Cicero cesaris dux castris hibnis ob
sessus: nuncios attentius de statu rerum significare cupiens. mittit ad cesare.
et cum aliqui nhostiu manibus lapsi ⁊ sub exilis suoi cuidebiis supplicis af
fecti. reliquios nisto terrore compellitur. Inuentus est tandem fuisi unius
ex gallia qui libertate et magius pmisi et pollicitationibus litterai sacula a
mento insertas: quia gallus ⁊ gallic minne suspecti; iulius ⁊ g
sollicitus cesar. gallum equitem quendam pmissio ingentibus impellit. ut
litteras suas ad ciceronem referat. parere ille. ⁊ ad castra cum venisset. acce
dere metuens. ut iussis erat metuens litteras iaculatur: que cati quamdiu
in turrim mederiit: neq; aquasq; ante diem ⁊ iusi sunt. tunc conspecte a q
dā milite detrahunt. et ad ipm cu inscripte erant Ciceronem plate. atq; in
consilio militum tentate. magna omies fidi ica. et gaudio repleuere. erat aut
pducius epistola ne a barbaris posset intelli litteris quias in hanc sinam pscp
ta. Ego tam cum legionibus prei. arripui: consestinq; adeo. Ti vtutem r
tuam pristina; ut retineas quesoo vale. Josephus vellebribi omiu nuctos re
gais multo tempore vigile romanos fefellit specie cunuj decepto: fuerit
qui mstatis unibus litteras metui mstatis hinibi pruncius mittent: qui ceu
ribus velut gubernaulis cursum dirigentibus. pcul aspicientes qui in cast
erat maxime sperē belue decipere. Arpagus occasione vendicinde iuric
querens. litteras Cyro nepoti apud medos in exilium demoratus excitato
expte p fuium misit: vere quod desiere iussit quo suspicione viae. custodib
nibus denatus auferre fatuinq; est. vt secrete hinc inde missi epistolis
Cyrus anii Astiagem regno et pyo et medo privare: nonulli cognati mti
sua scripserunt: arundine alij dolon busque et balcheo. alij clandestinis nu
cij

// et si castra ingredi nequeat alligata iaculo
intra vallum iaciat

siu corporis: ut mentorum suorum partibus circumplicatas mittunt epistolas.
Columbe quoque internuncie in magnis rebus fuere epistolas annexas collis
earum pedibus obsidione mutinensi hyrcine hyrtio consule ad decimum brutum
ac decimo bruto ad hyrcium rursus mittente ubi disposito cibo: quibus clas
sis amicissimus locis columbias tenebat prius inclusas et fame plurima of
ferrent illinc inde volare consuerant. Cecilius volaterranus equestris ordi
nis comprehensas in urbem secum afferens victorie nuncios antiqui nume
bat in eundem nidum remeantes. Tradit fabius pictor. Cum obsideretur p
sidium romanum a boiis urbis ad se allatis lino ad pedes alligato nocte signi
ficare id die adueniente auxilio eruptio fieri deberet. Et lucerarum graecorum
usus inter latinos latinorum et aliorum inter graecos. Cicero. v. libro scribens
epistolarum Simachus oratorum regi. Dionysio regi mittens patefecit. Carthagi
nenses duce hannone ad bellum arma parare: ob quam rem insidias agrigen
tinis Carthaginenses edito publico vetuere: nequis suorum graece loqueretur. aut
scribaret. Et egyptiaca quoque usus atque qui sequitur varias animadversiones
per litteras notante eorum more. Non. n. syllabarum compositione aut his verbis eor
exprimuntur: si vinagnuz huiusmodi forma earum significatione usui memorie
hominum tradita. Nam ut lucanus inquit. Nondum flumineos nemo memphis
contemere libros. Noverant. quarum volucresque ferecq: Sculpere et sor
tiebantur magicas animalia linguas. Et de mobilitate habitus Rome scribit
Tuidere per multitudinem: namque naturae vocabula indicant. Nam mares vul
tos posse inter huiusmodi volucres inuenire physica tradunt ac per sperte et
figuratam apis nella conficientis. Regi taciteosque: per accipitrem rem de
notante cito factam: qui hec aliaque forme omnium velocissima sit. transfer
tur quoque hec notatio ad domesticas res que velociter fiant. Cornutus. Illus mali
significat. Dracone autem caudam suam mordente: tum sese recurrente annus
per eosdem indicatur. sic apud uros clauum mediocem annorum nisi fuisse diligen
talis non numerorum auctor. Cuius affirmat: Ioui etiam capite apud eos ve
stitum pius tempus quia concilio eius inter pretium fitum iungitur. cetera
pars vulgi fruebatur est: si pritum tempus lupi capite signat qd memo
rium transactum. rapitur et auferit. Canis item blandientis effigies furtu
designat eventum de quo nobis spes haec incerta blanditur. Cervum insuper
egypti significare cum volunt bouis figuram ponit. Ostrum cum solem esse
asserunt freptrum insculpunt: ma eo spere obuii exprimunt. et hac signo
ostrum monstrant: significantes hunc diu solem esse: regalque prate sub
limem cunta despicere: quia solem iouis oculus appellant antiquitas: O
culus item iustitie fuatur et cetus corpus interpretatur cuius reliquarum
corpus partium certa manus digitis passis d liberalitere designat. Simi
lia d compassis tenacitatem atque auaritiam eadem mo certum corporis prius
figure atque instrumenta aliquid certum notabant: que memoria hominum

irumme

lonqe

longa hac meditatione obstupta. Vestigio quod ea exprimerent intinxerunt
sunt et uirgis militaris note. de quibus dicere nedum esse duximus. In bicu
cula p. quibus multum nomina conscripta continebant apud veteres: i
quo inspiceretur quanti ex militibus stipendia essent: quantq; in bello apperi
erat. T. trā in capite vesicule posita stipitem designabat. D. vo definitū
vnde illud. O. omnis ante alias infelix littera. Vita. Cum autem impicia
significare vellent; huiusmodi nota. A. aliis perhibentur. Cum vero silentio
quid agendum. D. Notas etiam litterarum inter se veteres fabricabant in
parcere ac migratus: ut quecquid occulte inuicem inscripturis significare
vellent, mutuo scriberent: Certis ignorantibus quidnam eius sibi litte
dicere vellent. Hunc rei testes sunt libri epistolarum. C. Cesaris ad. C. oppium
et balbum Corneliū: quibus rerum gerendarū eius in remotis partibus
exhibere curabat: In eiusmodi. n. epistolis inuenire erat litās absq; ullo silla
bis connectio cum occulto tamen ipsarū litārū permutationis ordine. ut si scp
tura quolem alterius altera situm. a nomen occuparet. vt in hac tue et phili fel
po verbulis hyscad cuiusq; notandi nomis integritatem. litēq; que deesset ex
relquo elementorū suo supaddere aliqs. p scribendum arbitrio nichil significa
rentibus. Iulius en item cesar. In hisq; dpto no omnibus esse. p notas scp
sit. atq; ex elementorū situ. ut dictū nulla cōmpōni quarere. hinc vo litās ordi
nem sequi unitatis cōne dq; unum et cursat. D. p. A. et sic deinde reliquas cōmu
tabit et transferet. Sup eadem angusti quoq; cesare ad filiū extat epla in
hunc modum. Cū quidem cū imumerabilia inculcent assidue que scribi alterutra
oportet: esse secreta. habeamus inter nos notas ita tales: ut cum nobis aliqd
scribendum erit. p vnaquaq; littera scribamus sequentes hoc mō. b. p. A. C.
p b. ac deinceps eadem rōne ceteris. p Z. trā redeundū ad duplice A. A.
Sed a ipsa carta in rōne est. Et. n. si si succo cepe in scribat igni deposita red
dit litās. Cū malli quoq; quam uri latinū habeant. Alii latium. Capiendi
dicant albissimo succo in scripto cepe cum marusc sicuis inspungitur ap
parere litās. et ei quidem alios maluisse veteres: si cōtrillio. Similū mō alios
alii fallunt. Iacte veteres cartis inscriptis farsentibus deinde lrās aspse
ri bonēs pulusculo: quales apud ignosium. preter in sua re militari dicen
tem inueniet. Cum posit oriri de carta celare ligatas. et minuta blandas sub
pede serre notas: Caueri hec auctor pro carta conscia terrum. prebuit. mq
sio coppre vbi ferut. Cita quaq; et fallitur. oculo celacte recenti. litteri cer
bonis pulnere range leges: fallit et humidula fier acumine limi. Effuit de
cultas pura tabella notis. Carthum aly calidissimo hustu nullius monēti
verbis scrip ac similibus atramento primū inscribit: cum alta q; cu
pinie esse secreta urina notent que desiccata ut mentiuntur oculos fallit cu
litās. p fricte etiam mentiuntur nichil conspicat. sic si igne calefiant litās
aduncq; ac legi posse nō dubium esse dt. Iogimus quoq; de maratu;

nodo

nolunt

9 h 1

lacedemonio regno pulsum et apud persas degentem paratum certum
contra graecam a verse p̄sas rege lacedemonis callido studio pretexuisse.
scriptis namq; tabellas suspicuta rerum cera tenet: casseneq; p fuga nes
cium factus nisi: delate aut magistratibus stupuere arcularum: scriptis
videntes nichil: quidam delusionem esse putabant: alij mittentis inge
nium suspicati sunt. ac eo rem maiorem quo esset occultior arbitrati sun
demum rem omnibus dubia leonide regis sorori aperuit: cere n. regmine
abraso sublato litteras occulta inuenit. ac versem dō. trecentaq; de
auxilis regno armasse: nec aliter poenas quispiam a carthaginensibus
missis ad consilia hostium exploranda fugiens se patria pulsum nul
temq; se expeditiores offerens pugilatibus iuuenis noua de sup stum ces
at cibubus suis omia p̄scribebat. Quidam barbaria callitate et astu plus q̄
pauci vsi abusa hominis capita inserbunt domiq; q̄dm capti capitis fol
tisicant eos obsuent: qui tandem ad amici seruti illius conscium missi ab
insis delitescentes crinibus litteras pdunt: lacedemonij autem reipub
cum ter publice seruata. nō omnibus esse comuia litteris publicis aut ad eis
sis p̄fectos. aut ad imperatores missis volebant. ne si in manibus hostiū ma
derent arcana publica p̄deterentur: ea hoc mō inscripta mittebant: hasti
la r duo teretia erant: eadem longitudine parq; crassamento: ouae nu
consimili: adeo ut incissim conuēnti congruerent: Et hus altrū cū domi
sibi retinent alteū tribunus p̄fectō vel imperatori in bellum discedentem.
Cum arcanum quispiā et arcanū inscribere cupuit. ⊕ carteam longi sum
poliram a angustam hastili suo circum plicant et funiculis nullum oris
coherentibus faciens interuallum. hastilis superiem vndiq; carta ceu
pante. Ad ubi factum est in circuplicata carta p transsita tranquillum
minutatis vsibus a summo ad imū. p̄sisentibus deferbunt demptō de ma
cetillo ad p̄fectum ac imperatorem clementi illius consium abstr lignosp
ta mittunt: que cum huic accepit et lectione nichil valeat his trunci et
mutilis: et ita undiq; hinc inde p̄sparsis et dispatis: ut nullus p̄sus
sensus connectum habeant suo q̄d p̄ne se hz sum pto hastili cercilli se
p̄ersum ad summo ad ymū: ut fieri debere scribit circuplicatum inclinat
adeo de eausioi circulectione simulem in seruin in seriem constituit. Qua
continuatio reputatur. Est et Carta p̄scribendas vocis vel pauciorbus lis
notandas studium est necessū. q̄d partim prout cuiq; visum est sic parcim
p vsu publico et obstractione connui: Siamq; apud veteres cum vsus notu
nullus esset. ppter scribendi facilitatem: maxime in senatu ut his qui scribe
do aderant celeriter dicta comprehendent quedam notabant et singule
littere quod significarent in promptu erant: hoc modo vinca carthonis cāb
vt de conuiuatis supplicius sumeret. fuatum et his demandatis fuit. Sa
carone consule velocissimos septoras disponente atq; docente p signa que

dam

bene sic notis huiusmodi multas linas dum hinc dicta colligerent: quo ex
nostrum repti erant hy qui notarij appellabantur. si tunc parum huius rei
vestigia fuerint cernere. Auditorij ad vitallium senera vltissimo mancipio
commentum fuisse. hanc tragi publicam r occultam trag. significationem: que i
monumentis veteri curiae / Tribuni / Comitiorum / pretorum / magistratu
um / praefecture / sacrorum / Iudiorum / Rerum vrbanarum / Rei militarium / Collegiorum
Decuriarum / fisticorum / Nummorum / Mensurarum / historiorum denique et oratorum
libris sparsim reperitur / qui latius r uberius fere vsque / prisbi vulgi grammatici
Tullij tironis Cicerons libri: philargyri. Samy. L. Annei. Senece / et perri r
diuersorum conentuosos de ea re satis curiose conscriptos inquirat. Sunt et a
lie quedam digitorum note: et oculorum / aliaque partium quibus secum tacite r
paulo distantes colloquuntur: sicut militaris ceudinis est. ut quotiens con
sentire cernitis: quod vere nos pot manu pmittit. Aly quod vere nos pnt gladio
rum motu salutant. Ennius de quadam impudica: quasi in choro pila ludes
datarum dat sese r communem facit. Alium tenet / aly mittit: alibi manus est
occupata. Aly prollit pedem / aly dat anulum / aliuy mucrat / cum alio cantat
attamen aly dat digito litteras. Quadrus similiter more matronarum. Apud quos
hec loquendi genus frequentissimum fuisse compto. Impudicam alicuius r amica
sua dissimilis nos ex nutibus moneri. In mitra cum premit: inquit. Ille thorum
vultus comes ipse modesto. Ibi vt accumbas / clam michi tange pedem. Ore se
ta nutrisq; meos / multumque loquacem. Scripsi furtiua ac vesp ipa notis. d
lis superius sine vere loquentia dicam. Verbis legis digitis vba notate meis r
Cum tibi ficuerve veneris lasciua ure. purpureas cerere pollice tange genas
genas. Si quid erit de me tacita qd mente loquaris. perdere extrema mollis
ab aure manus. Cum tibi que faciam mea lue dicam ue placebunt. Verses
digitis anulus ussq; tuis. Tange manu mensam tanquine quo more pcuntas
Oculis nito cum mala multer vero. Idem poeta lascciussimus alibi i impu
dicam aliam r amicus ab alio corruptam. Iose nuser vuci cui me dormire r
pucare. Sobrius apposito crimina vna mero. Multa supercilio vidi vibrante
loquentes. Nutibus in vestris pars bona veris. Non oculi tacitere tui: con
scripsere vino. Mensa / nec in digitis litteras nulla fuit. Ser mone agnou
qd nos audeatur agentem vbiq; procerus usa valere notis.

LIBER OCTAVVS.

Vocabula militaris, ac publici honoris pilea, atq; preclari

uanto ingenio

sic stilo sicis
munde pan
dulse apud plerosq; sparsim publici honoris r
militaris principatus. magistratuumq; mentio hita
fuit sic. cuncto labore sum. pseguntur deor vocabula
origines et officia locis per milcis sic diffusa qm in vnu

hunc sequentem liber, quasi unum corpus redigens: neque tue actioni pro-
fessionique deesset. Qd dignum sua iudicetur. Et qm regia quidem dignitas et au-
gurali familia primus constituen suprema est omn digni mens, humanarum
rerum veterum iudem nō imperatorem appellant: Sed regem: robustus deo
id nomen qd a apud homines maximū atq amplissimus Rest pub. Cuiusdam
ac gentes tamqm omn supremi, ac dij quidam inter homines excellentes in
uitate spiā et virtute. Reges vereriunt: sicut reges a regendo, et vero qd re-
ges diti maxime decet, non ut quorūdam tenentius vsur paiur a regnando a
horum plures sunt gnia: nec a regū omn modus vnus pariq. In lacedemonio
enim repub. iii esse maxime fm leges: neq enim prāterea hi omn. si enim
egredetur ceteri regionem Iupium habet cor. que prient ad bellū: preterea
sacrifica deorum, cerimonie ei commissa sunt. Hec igitur regia prae est. Sed
autem belli spectam habere. vite. n. neq sic alicuius nō habet penten: nisi dū
bellum gerit: ut etiam apud antiquos fuisse videt qd ostendit homerus. Mag
Agamemnon in contionibus maledictis et iurgijs iacebatur. si cum a contione
egressus in prelio erat. occidendi habebat prātem. Est et alia insuper scis ve-
gni: qualia sunt apud quosdam barbaros regna vim hirtia. primaq tyrānidi
licet sint lima et fm motem patre: ob id enim qua magis apte sunt ad se-
uiendū nationes barbaros. qm graecis. n. cerū qui in olim assim. qm cor. qui e-
ropam peruent fuit nugum equo animo. Tertia est spēs: ut antiquitus in
gricia fuere: quos vocabant esymnetes. Est enim hec ne simpliciter dicamus electiua
tyrannis differens a barbarica: nō eo qd leime: si eo qd in eo fuerit prās. sint
huiusmodi aut viuente eo duraba. aut tempore del rebus gestis finiebantur.
qualem elegerūt siqq. Mitilenij pittacum adversus suos. Quarta
species est: quales erant heroica tem poribus. p spontanea et fm motem et le
gem. pter biblia. n. a pnis collata in plos. vel per partes. vel p bellū. vel p
congregatōm in vnū. vel p acquisitōm regionis delatum fuit aut regnum de
plos voluntate. et successibus. Heredit fm patrie motem: fm patrum etiam mo
rem apud Tyrhenos altū tempus diu existimatus. eorum eligi Regem a plo
senectū clementiaq insigni. liberis carentem solere: Certū si postea gignat ab
dicari ne fiat hēditarius regnū: rationes quin etiam ei dari a plo triginta. n
nisi plurium suū. quemqm capite damniari. sic quia appellationem esse ad e
ptum. hec. iudices dari. si liberius. si rex amplius xxx. et affuse quadā etiā parte
sunt qui fm motem Canem. p reges habent motu eius in pud augur. inter. p
autem regia prās fuit apud aetam teste aristotele Dio doc licet obiuam p
m inn cepit m compētē st. cum nulli sīmo historia eam tradāt. Illam postea sus
tulerunt impio in bello ad cosmo translato. Ad alias deinde atq alias mutatis
de fuit in diuse habitu cultuq distantes. vt apud persas a quo regibus mos
erat thiarum geri. hominis similitudine gēmā erat p magna et lucens in aureo ill
gata. egyptios nō apud reges mos erat aut leonis aut tauri. aut draconis pōe

parem in capite ferre insignia primo patris: atque ad arborem: alii ignes: quique re
dolentia super capite vagientia. Ethiopum reges septrum in arctiu formā ge
runt ac pilos oblongos. Finem umbilici habentes serpentibus quos aspedes
vocant circulorum monumentum insigne eos qui contra reges insurgere
audeant morsuros morbus subesse. Apud romanos aut insignia erant sella e
curulis et trabea iuxta maronem illud. Et sellam regni trabeamque insignia
nostri. Nam diadema ut aliae gentes reges primo non habebant. Cetera hastis
quas graeci septrum dicere. et diademate usi prohibentur. atque hoc apud excellen
tissimum quique eorum tonicam non omnes reges assumebant: sed solum qui bo
et qui summi studium adhibuerant ut subditi et beatissimi essent. hae duae veruq
regum insignia eum ad decorem spectabant utque ornatui: tum suporo ac suspec
tionem quam da aspicientibus inijciebant. Ad postremum qm rer in tyrannus
regni tuus gressione plabitur. tyrannusque et rex: non nomine sed statu distant
auctore seneca. Sit ut regis appellatio quique in tyrannus cadat. tyrannique rege.
sede est. Quo potuit civem plus delectare liber. Secundi suxaque nichil nisi re
gna reliqui. Et illud. Spes michi placet aut dextram tetigisse tyranni. Inter
regni deinde appellatum id temporis q regia dicebat sedes. Nam cum primum
initium est post romulū regem iuxta finitur totus ille annus qui quinos duesi
centos sexaginta dies deputatum est. decem decuriis factis singulisque in singulas
decurias creatis qui saane verū praeessent: ne aliquis sub aequabili dignitate Roma
ni ex pari venandere impij. Dum itaque imperabant: et omnes dumtaxat qui ex
latos habebat dicendique iure parent. ac regis et impij insignia. Sedes supe
rium quique diey spatio habebatur: ac p omnes in orbem iste. annuique interallius
regni fuit: id ab re eo tunc tenet nomen. Interregnū appellatum est. huc acce
dit q eram sub consulibus praediti. Impio consulari signi interregnii initij est
In tri reges fuerūt. Nec unquam ita varia fuit re nomine res publica. cum nullus romana
interre dicto saltem triduone crearetur. Ideo michi in hoc in loco posse obi
a curules magistratus apud maiores nros quadriennio in re publica. nō fuis
se. Siquidem tribunis plebis eum tribunitia praestare quae pars maxima regalis
impij est tamen nō est patrum interreges eo tempore non fuisse quinetiam
denobis historiis referentibus declaratum est. Consules ab interregibus p
creatos qui habebant reliquos comitia magistratuū. In tre aut regis delectu
denuerunt ut cum plus regem iussisset. Ad sic unum esse: si parere auctores
fierent. Tum interrex concione adunata ad omnis fausta felicia sit. Quo
quirites reges create tra patribus iusum est: patres re inde fag si digni qui se
cundū a romulo numerent creantur auctores fient.

Dictator hetruseo more creatus tremendus profecto magistatus atq seuerissimeq
praestantis aut: quippe q ceteros omnes magistratus dissolueret praeter tribunat
um plebem auctore plutarcho: quod quidem esset. Nec ab eo ad

phii ut a consule pugnare liceret. Insignia erant huic consularia omnia: ac
speciem quadamodo regie pratis preferebat dum rege existente Coss. pro
cedes. ac reteri magistratus in re publica manere nō poterant. Dictatura ac
simul atq; induta fuerat in rem publicam ceteri magistratus omes. Interibant
et abrogati per Creationem dictatoris preter tribunos plebis consulares.
Et in re differebat dictatura a rege. Q. rege regnante. Tribunitia pnia
plebisq; auctis omnis omo soluebatur. Dictatore manente plebis plebeiq;
magistratus vim auctoritatem q; suam retinebant. Dictator idem nec alio
quidem pacto creari consuerunt: siue ad bellum designati. q. cum dis aliq ma
ior de improuiso aduenta ingentem urbi cladem imit. minitari videretur
sicq; dicto quondam vno tempore in urbe fuisse dictatores. cō imoderata res
necessitas et tempo effecerūt. ptq; urbis condite auctor est Liuius. h. nec eq
tare fas non erat: q. deteri lege phibitum: siue q. maiores ures messe pedes
manum conseuere debentibus arbitrarentur: siue pter hec impatores in phi
lange pmanere oportere: nec locum deserere: siue q. ad alia etiam tyranni
ca magnaq; sit principatus potentia. fabius aut dictatore designatus magis
trum equitum. L. minutium dicens pmum a senatu petyt: ut equo uti sibi
dictatori liceret. Preterea cum quem nos dictatorem decimus in historiis in
nominari legimus. Apud antiquos. Magistrum pli vocatus: posteaq; in
auguralibus libris. ac in bonorū fimbris septum esse. et Cicero et seneca ad
luallium dan testes. nō desinit: testimoniūq; est: q.d. qui ab illo nominat
magister equitum est: quem vti volebat ipe dicebat. Nono aut post reges ex
acto anno. dignitas hec siue pratis. pcipue maior q. consularis. cū ingō
equitum qui eo obsequerentur. creata est. et apud patres esse cepit. nec am
plius q. senestri tempore duratura. nisi qui forte illam potentiam adepti per
vim diutius tenuerint. vt. L. Sylla et C. Cesar. qui perpetui dictatores. Ty
rannidis odiosum atq; infame nomen mutare volentes rem publicam oppres
sere. Cuius aut pmum dictator creatus sit nō satis constat auctore Liuio. i.
Apud vetustissimos tamen. siqua eidem auctori fides est. et eusebio cesariensi
T. Larquium dictatore pmum. Sp. Cassium magistrum equitum creatos fue
rō aut vel futuros dictare hic ingentis pbitum sit. vel a consule dicetur
Cui dubio obe. omes essent. Marcione teste dictatorem appellatum costat. vel
ut inquit plutarchus in vita M. Marcelli. Cum dictator a pplo aut a senatu
deligi nō posset. vim alter consul aut impator progressus ad pplm: quem
tenere dictatorem dicit: quia dictus sic dictatorem appellam: nō nulli ab eo
minuerati dictatores aiunt. ad nō pli suffragio. aut assensu: vim ad ōs de
scar. super signide missa magistratum que gerea. G. Romani nomine dictat
et imptorissimi. xij. fasces licet fuisse. ut pote penes quos senatus et cōsul
orum: et vniuse plebis summa decus esset: quibusq; iura latus ac totius
terra vires regerentur. Cantisi tamen atq; fuerit. Dictatorie hunc se aiad

uersion

p̄sepe substruerunt : ne ne multa foret lesa gloria militaris. Consul debuit eis
minder a dictatore nō nisi p̄ punitus est.

M AGISTER Equitum dictus q̄d ut est sūma p̄ti Dictatore : sic sūmo huius
potestas magistri equitum et accensos : siue q̄ in bello equestres ipse copias ducerent
Qui vero dictator esset et si p̄esset omnibus legionis tamen p̄ desset moere
maior ducendas haberet. Reliqui quidem minores q̄ hi magistri dicti magis
tratus : ut ab albo albatus.

M Agistri appellantur quibus p̄ pua cura reip incumbit : quia magis q̄ ceteri obligant. Nec solum dictores sereiij : si etiam pagor. sed ātum dicun
tur. Ceterum magistri dicūtur : quia omes hi magistri ceteri dicti obligāt
et possunt. Quin etiam et ipi magistri qui p impia potentiore sunt qui
peruiant p deriuatiōm a magistri cognominationes assiguntur. Est n magis
tratus potestas vni vel pluribus hominibus a p̄lo vel a principe commissa. unde
pretores, p̄consules: Tribunos plebis, ediles curules, p̄fectos annone : ali
osq; qui maiores ut dirimunt arbitria, principes regunt / non principatui
dumtaxat hic : si magistratu. hic n. datum t deliberare de quibusdam, stanti
et iubere et mediligē se gerere p̄onam ciuitatis deberet eius dignitatem
et decus sustinere. seruare leges, iura defendere et ea sue fidei commissa meminisse. Ro hos palatij quoq; p̄tinet disciplina : p quam m solentur mores, p
cellosi. multorumq; odiosi moderatione sua siue aliqua confusione compo
nitur. Per eos legatorum q̄ festinantur, principat euentus
his p̄ātem eam deuenit antiquitas. Ve nemo iudicium per principatus fieri
assumeret : nisi ex ipi fieri deberet iussum : tantaq; eorum officia auctoritate
nitunt : ut multis p̄sustinent muneribus omes nomine principatus mutoq; mō
inter p̄uinias colerent : et vbique p̄fecture multos principatum inuenisse videantur. Principatus aut maior, t quedam supēminentia : Ceterē omes p̄ter
parent : sic etiamsi dauchin et vespasianus principes fuisse dicimus. Seneca
nō qui ro fuit temporibus neronis. Nemo principē appellasset : tunc n. nero
princeps nō seneca. neq; consularis. Senece princeps erat : si magistratuq;
et neq; imperium Neronis magistratus dicebat. sed principatus. Cum ro qui
dam ciuitatis et nō omes p̄tinent multa negotia publica : nec est aliū
esse magistratum qui ro nes repeat atq; corigat spe uis michi tractet. deinde
vs hoc alij curepretes : alij tonales : alij scriptores : alij p̄curatores. p̄ter ro
hos omes magistratus omis est maxime principalissimus omis. Idem. n. plerisq;
habet finem et introductiōm qui p̄sidet multitudini. vbi p̄sis dominatur
Oportet aut q̄d agit sūma hic in re pu. audem. Appellant nō quibusdam
in loco puerorum sultores ex eo quia ante deliberant vbi nō multitudo t consili
um magis. Ciuitatum igitur magistratus fere tot aliqui sunt. Nec p̄ preterea

1 Solum

subiecendum Marone sententia rei humanae libro vigesimo primo In magistratibus maiore hac alii ventium vt consules, ceteri qui hac iuprinitate Alii passione vt tribuni plebis et alii qui hac maiorem Alii neque ventium neque praesensionem vt questores ceteri qui neque licentiam hac in vatinem. Cum ventium habent nullam. neque minus multi suprii, pridie atque habent ea sunt usi. Imus et mirig. id. Marto tradit labori. Dna time fidilia nam prima tus esset ventum a tribunorum isse; sed querentibus quam ob causam Tribuni qui haberent summam coherendi. praetem, nisi vendi nobi habuerint simile est ridere. id tribuni plebis antiquitus creati indente no mirabitur. nec causis quereliqi de absentibus nosendis: si intercessionibus facerent: quibus qui pus fuisset: ut in urbaque coram fieret arcere. ac praeterea nisi adhucaudi adempturi: qui ut dum fieri detrarent assiduitate hac et primum oculis opus erat. Moriò parro erat Magistratus petentibus prehensos de xtra cuiles benignis orare vbis: a absis intione tumida in forum optos. deste desertere sine ut eo habitu ad supplicandum humiliores accederent. sine vt qui cantnes habrent manifeste signa sortitudinis aperent: hac cum plurimi ostenderent: que assidue multos p annos egregii bellatores exercerant. de nisi illorum virtutem tacteri veheritione psequebantur. Magistratus denique vlem quisque dies: nisi qui iuraissent in leges non licebat gerere. legat testes Marone sint qui letti publice quoq. opa consiliaq. uterentur. pegre magistratus: qui ut nisi senatus aut pili essent:

Idem prendere rem ad dicere possint et hac omnia sine assine sententiae: sine accesseri insserunt tribuni plebis. ut habe ne

Imperatores

semp multi quot annis re bene atq. fecerit gesta. a ciuis suis hostes a militibus honoris causa appellabantur. vnde et inter ceteros scutis sue ducis et Imperatores cum ac cumfusa multitudo hispanorum et ann decimo et pridie de captorum regem sipionem ingenti plausu ac consensu appellassent: Cum sapio silentio p pronen fuitto sibi maximum nomen Imperatoris esse duxit quo se milites sui appellassent. Regnumque nomen albi magnum. Rome et exosum et intollerabile esse regalem auiz in se esse: si id honoris ingenio amplissimis ducent ceteri vsurpaverint voris usurpatione abstinerent: Inter principes etiam Cuntatis M. T. Cicero. pro. domo partes tripartito etiam hostes in iaderet. ac post magnam eorum cedem. Manus eius gentis caput Sequium item. castella complura in cepisset. Iberiam Imperatoria appellatus est. Iulius aut cesar. ab sepius post patram victoriam esset Imperator ab exercitu appellatus. nò Imperatorum aut regum. si dictatorum nomen vsurpaui tantum aliis sibi regis nomen. inurbe contiuxerat: Cum aut regis nomen cuperet vereret. populi indignationem motus et petitione in parte: asserens in libris fatalicis continei non nisi a rege partes supari posse: se regem dici permiit. qui maturande mortis sue causam prebuit conmirationis. Nullae aut sequentis Cesarum

se regem romanos dicere ausis? est. Imperatores autem appellatos ipsorum cesares
non erat: sicut nec consules, nec pretores, nec tribuni plebis. Nam et pretores
loco uario numero quosdam septos, quosdam maiores, quosdam minores nuncupa
uerunt appellatos Imperatores, sic edos, sic tribunos plebis. Dignitates in uno
officio id nomen fuit. Nam re, prospere aduersos hostes, sic erat a maioribus ins
titutum, ac re p. liberi ipsorum custodiretur, ut eos, prosos, pro suis quisque suis fuit
Romanus qui hostis nunc, quo maximus cedet. aut p magna contra hostes uic
toria potiretur is quidam, p excellenti honore ad uirtutis testimonium, uel de eo
Imperator ab exercitu uocaretur. Nondum erat qui nunc uiget mos: ut quez
romanorum Imperatorum genere uniuse uocant, is unus sit omnis princeps, et id
estate sima rerum dominus iudicatur. Id. n. dum S. p. Q. R. consilio publi
co rempu. gubernarent, duabus nomen honoris, p victoria patria uo patris fu
a quo aut primus hec nouia Imperatoris uni tempori coronandi nominadique
consuetudo uel abusio potuit deseruire uo sitis intello. maxime maxime
cum Romanus ces. antiquis illis rempublis coronatum fuisse nullis umquam
uiderim aut legerim. Uo. n. nihil ces. no augustus, no tiberius, no galli
cula, no nero: et erant hi duo pessimi extremi intollerande superbie. ac
iniuriae. corona mpu. umqm suscepit: aut habuit: aut usu fertur: nisi for
te laurea cum triumphasset: aut diapiax alia Cuiria: uel cestrensis: quemadmo
dum erant magis. p quorumque triumphantum: aut Vincentius. Existimo
autem hoc a barbaris deriuasse. qui cum prisca historia ignorarent. neque
uerbum dum Imperatores et regis, pbe nosent: esset; frequentius apud eos re
gis nomen. ut puto sub regibus uiuentes: Imperatorem uo tam uiderent id
excellentis attributi fuit. qo tarium atq insuetis conspiciebant. utrique
tamen hoc adoleuit id plane constat uel a barbaris ut ab excisum uo sitre
aut adoptis patrimodeste hanc sublimem Imperatoris i. dei appellationem: ut i
quit cicero. magis qm regiam post coronatione usurpatam et a posteriorbus
inuiolatam et regibusque concessam: primus aut apud maiores nros. appell
Imperatorem appellatus: ut eumque pote cum armis exercitusque ad tutandam
ac ordinandam rem publicam commissa sit auctoritas. Iuliis Iuliius fuisse sede i
sipione tempore testis est eusebius

Pontifices aliqui auctore plutarcho dictos putant qm deos colunt potentes
ac omnipotentes: alii uo inquit nomen conferiri esse ad potentium i
plagiarum tamqm iubente legum latore sacerdotes obire potentia sacri
deberent. pontifices uo ut varro inquit. Q. Mutius Scevola dicere solebat i
a posse et facere appellatos ec. Ez ea descriptio a bivione uo sitis, pbatur
Nam a ponte i facto potius dictos existimat Q. ab hyp pinus pons sublici
factus et sepe restituitus sit secundum aliqs a sanctissimis i. detestissimis sicu
fuisse que ad pontem fierent: pontifices quatuor ex gente patricia. totidemque i

gesta

b 9.
114

plebeia. a Romanis primus creati: quorum ordinē et constitutiōm summe
tribuunt. Maximus nō appellatus: qd ꝛ minores pontifices essent. Iunius
L. Cantelius scriba pontificis: quos nunc minores pontifices appellant. qui
cum flaconia stupum fecerat a pontifice maximo. ad usq; ml comie uir
gis comitio cesus erat: ut inter diuina expiraret. hic maximus et pontifi
bus veluti inferiores et peminiratois. quin uero sunte potius ordinē
et laum tenet: quicquid nō solum res que publice fiunt curat. sed ꝛ pri
uatim sacrificantes abfuat. impedimentq; est: nequi tēma transgre
diatur. decretq; qua quispiam re ad venerationē deorū: aut ad postula
dam veniam indigere. Erat ꝛ sacrum dispiniu custos. quas vestales appel
lant. et uidere et punire sacrilegu: habebat etiam penes se idem pontifex sa
cra omnia: designadatq; quibus hostis quinq; diebus ad que templa sacra fi
eri deberet. Cuiusmodi diuinis in rebus. et vide erogande pecuie simpris
sien deberet. pontificibus etiam pmissa est ptis memoriam rerū gestarū i tabu
las conferendi: et hos annales appellant equidē maximos: quasi a pontificibus
maximis factos. pisde maiores viri antiquissimi preterm rerū gestarū memo
ria deleuiti. hanc diligentiam habuerunt q; historiam scriberet auderet nō
qui munus id datum sibi de publico nō haberet: Id uero daretur nullu nisi ser
iur. portare fides singularq; detur aliqua potius ac dignitate certa anteri
ret. habeo namq; plō: ut ab illis initiis simul: qui uetustate generis:
qui magnitudine rerū: qui dignitate hisforte se referri preponūt: hanc le
gem fuisse comprimus: ut que ab hus gesta pace vel bello essent: ea scri
beret nō nisi. qui pterea esset: sapientia cum hus. plis plis habere desi
tum maximus ad pontifirem: qui autē honore dignitate prestaret: hanc
iam scribendi curam ꝛ officium detuerunt: hunc morem a uetussissimis
tradiuū plini et eo usq; dies quibus est hierusalem excidū sui passa diligē
tissime custodiuū. Iosephus in a pionem scribens tradit. Cadet quaq; et egypti
et qui omnes fuit ab illis sentes Syrie nobilissimi pli simo studio et diligentia
designarūt ut q mag sacerdotio pmiserit is nō pli sui gestu pscribere. a
plato item philosophus et Aristotilis preceptor suo m thymeo adduci. Euer
dotem egyptū apud suos venerabilem et imitatu rerū notitia excellentem:
qui soloni introgantis de gestis ac uetustate gentis egyptie respondēt. Apud
greos qui militari disciplina: qui impio. qui sapientie studio plusimū floruie
runt en ler p du mansit. q; deligerentur de publico uir bonis atq; doctis
quisquam qui eo pacto et dicta ꝛ facta memorarent: ut mihi miseretur. qd ab
ipe aciis non uidisset suis: aut visi esse certo et mediitato testimonio non
haberet. Romanis nō et maioribus nostris. qui ortes tandem imperii venis
marunt: hec institutiū ab initio urbis ad multos annos fuisse memorat Cicero
et Iuius. dr qu pontifex esset maximus sacra publica ab nūma institūta
sunt reponēs singulorū annorū mandarit his: casp in atrum efferret. atq;

omni poneret in publico tabulas: ut plo esset prãs cognoscendi: nichil
gratia nichilq; alio septum esse. Illud nec minus pretereundum qd maior
religionē et eorum monumēta reuoluis: Inuenies apud illos: no humilib
et mopibus: si opulentis hominibus et penetribus eiusmodi sicuti sacerdo
tuis mandari solitum esse. Imperiis primis primi cū se ingerunt p sacru
sacerdotes: qui erant: et dicebantur magi: egyptiorū. deinde assiriorū. aliarq;
nationum quibus diuitiis opibusq; pollerent: his qui aliqui rex gestat notis
am huiusmodi satis constare pōt. qd si de paupertate inopiam qd esterna et pegri
nate maximeq a uiris legibus abhorrent: repetantur sum hebreorū sacerdo
tes quorum vetustissimi Aaron: helezar: finees: eli: habiabar: sic omni copi
a. g sic abundarunt: ut ditū incredibile eius ingenium indicatur: sed tanq ad omni
nos iudico vii cepit oratio. M. fabium primi et pateribus lectum. L. q post mercellū
pocolay uiri pontificē maximū factū: duosq; enim et xx annos ei sacerdotio
perfuisse constat. Cesares quaq legimus et plerosq; alios. qui omne tempoibus
illis gloria rei gestarū opibus et potentia plurimū pstare putabantur summo
sepe sacerdotes fuisse hanc dignitatem pontificii augmentū. que Romulo regnā
te. Nulla erat. Illum a pompilii a rege ad alios deuiluisse decoptimq; ne qui re
ge bellicis rebus rebus adiuncto. diuinus cultus minus retineretur. pontifices deni
q; vetares: ut in. 5. de oratore testis est cicero. Apter sacrificiorū ministerium. hue
vino epulone esse voluerunt: cum essent ipi animā ut etiam illud ludos ac
epulare sacrificium fecerunt. Institui epulones sesto tesis dicebant antiqui:
quos nunc epulones dicimus. datumq; his nomen qd epulas indicendi pui
dessē dis pōtestatem haberent. De his etiam lucanus in pino virgi epulis
septem festus triqp fatales.

Ceterum Cum aliqui spes auariorum sit circa rem diuinam ceu
sacerdotes et eorum arcā templa: ut consuetudo que
sunt: ꝛ erigantur ruinosa edificia et cetera omnia que pertinent ad diuinum
cultum. Sicut alcibi eorum hunc ē vnā. ut in parvis ciuitatib Albi vero
plures separati a sacerdotio. ut sacrificuli, aditui: et custodes sacrarū. pecuniarū. huic
consequens ē cura illa que est circa sacrificia publica quorūq; q sacerdotib lex
nō committit. qꝫ et publica fiunt. Xxxiii aut eos qui ipsis pstule alij reges sacro
rum. alij pontifices marinos: Maior. n. consuetudo tunc erant. L. ut rex
esset etiam sacerdos vel pontifex: sic pastea reges vel imperatores pontifices di
ctos. Nato nullius rationis expers hiis vbis ostendit. Sed annuis rex idē hoc
prebiq sacerdos.

fetales Quorum pater patratus princeps erat sacerdotes dica
bantur qui fatendis precantur federibus: hy ut pompeio
placet a ferendo dicti. vt. M. Varrom a fide et fiatendo: ut alij feciales sci

fœdiales a fœderibus faciendis quorũ ius ab equitibus ad romanos translatũ ꝛ
non dubium est.

Caduceatores pacis legati dicuntur: sicut n. p feciales bella indicebant: ita pax pe
Caduceatores. Est autẽ caduceum ybena e pacis signum qd non ab re mer
curij virgam possimus existimare. Mercurius n. oratorij deus dicitur ꝛ
inter pacificos vide sicut virga serpentes diuidit hoc est denecuij: sed belli
tes interuenente oratione sedantur bellique cauit atq; diriminitur.

Ediles quidem publicis ludis ac edibus perint: nomẽ ab edibus
huic magistratui datus: ut festo placet varrone ꝛ paulo
qd eiusdẽ iudicium sacerdotij: qd prima tantum etiam curam habuerent: ac illis praeser
in quibus sacra oima sua plebs deferret: duo quidem primi et ex plebe con
stituti ac proinde plebei appellati: creatisq; legibus anno ipso mon septo
decimo: enim plebs a patribus secessisset: tribunos sibi in monte sacro creauit:
qui essent plebei magistratus: deinde cum deliberet ex eius quoq; corpore duos ꝛ
aut: et patres recusarent: factum est ut tribuni militum createrentur tuz
ex plebe tum ex patribus consulari. ptãe: paulo post cum placuisset creari
ex plebe consules: cepunt ex utroq; corpore constitui tunc ut aliqui plures
plures patres habent. placuit duos et nutrieq; partũ constitui: et ita facti
sunt ediles curules: unde eorum ut ediles: alij plebei alij curules appellatiẽ.
Sella n. quasi sedela a sedendo dicta est. Regia quidem sedes erat curulis a
curuitate pedum ipsi sellæ in qua sederur sic dicta: vel qd in ea qui essent re
ges cum deferrentur curru ad eminentiam veherent: postea do cum regibus
liberi roma esse iussit: Magistratus maiores ut consules dictatores ꝛ plei
q; alij regio sella curuli uehebantur. unde magistratus hi sunt curules: ce
teri uero plebei: seu pedanei. qd pedibus erant appellati. nec curru: nec sella
curuli deferebantur: quod aut duo fuerunt ediles: hyb ꝛ in pisonem ofi dic
Cicero: Mecum noluit questura in pinus aedilem potem: potem pinus cuiusq;
suffragijs plis faciebat: eidem priorem dicit: qd duo erant tm ediles: fuere
duo cos. Huius rei signis fidem postuler hmi semp aedilis in argumentis
comediarum nominantur a Terentio: hi etiam sine plebei sine curules ludos
fecerunt instauraburnq; Liuius belli macedonici libro primo. Ludi romani fe
rici eo anno magnifice apparetq; fuerunt ab edilibus curulibus. Idem in eodẽ
paulum post: et plebei ludi ter eodẽ instauriti ab edilibus plebis. Edili n.
partes in ludis instituendis quantis impense: et in quibus spectaculis fuerunt
haud quaqm mirum fuere. Id erat potissimus edilitatis munus: ut sua qsq;
edilis in pensa ludos primo patrimonij ac dignitatis sue celebrandos curaret
huius instituti. M. T. Cicero in officialibus cum sit ex C. N. pompeij edili
tatis memoria testis. Asconius etiam pedanus. pompeius edilem fuitq; tha
trum qd suma impensa edificauãt magnificentissimus ludicrum quod eurrus

moue

aim elephantes induxit: edificasse asserit. Valerius Item maximus. in libris di
rectum factorum memorabilium scripsit. Aedilis Scaurus et. L. Scribonius aediles
senatus plebisque loca serenasse. Quod si ulpiano auctore Marcipii sagittarii
cronemque dum tumentur modo aut uno aliquo affectu: quispiam pro
samo denidederit dolis ac fallacias uestentium occurrendo edilis edicto
emptori sinceritate redibeturque. Porro ut urbis Cloacae aqueductus et edi
ficia quaeque publice et puniantur, munda lotra in tegra expeditaque asseruan
tur. Ad edilis officium pertinere nō dubium est: vt actio in eum esset
factus edilis: actione in vertem septima: certis more suo longe vberius ac
melius attestatur. Hunc sinum quit designatur edilis: habeo rōn quid a ipso
romano accipiunt inclyti ludos sanctissimos maxima cū cerimonia. Ceteri
liberi liberis faciendos: inclyti floram matrem populo plebique ro. ludorum
celebritate placandam. inclyti ludos antiquissimos qui primi romani sunt no
minati maxima cum dignitate, ac pellone Joui Junoni. Minerueque esse fa
ciendos: inclyti scaurus edili, pouationes. Inclyti totam urbem tuendam
esse conuissam. ob carnis vel sollicitudinem: fructus illos datos antiquiores
in senatu stile dicendo locum: Togam praetextam: Sellam curulem: Jus syma
gine ad memoriam posteritatemque patendam. Suat praeter hos ediles plebeios
et curules duo alii qui frumenti praeerant: et quae arandos autem sint. C.
Julius Cesar: hyga ut inquit pomponius, accere: cereales dicti: Cereus prae
appellatione: ediles intelligunt. Est in aedituus idem qd edilis custos sacre. S.E
dis vel templi quasi edem tuens vel edis tuens dictus. Is n. cui sacrarij custo
dia commissa, aeque vbi statue servabunt et similachra deorum gentilium que o
pus erat exorare si quis optaret optasset aliquid apud illa de petere et impe
trare qd multi fuerabunt: ardentes exaudiri si votis sua simulachorum
auribus instillassent. Seneca Epi. lib. Non sine ad coelum elevande manus
nec exorandus aedituus: ut nos ad aurem simulachri: quasi magis exaudiri pos
simus: admiserit aedituus quaq; idem qd aedituus. Sed Varro in secundo li
bro ad Marcellum de latino Fundine aedituus dici oportere censet magis qm
aedituus qd alium locum noluitare fictum: alem antiquis origine incorrupti
laurinus in prohesilao. Claustrum dicit qui claustris unus praesse eadem
s figura aedituus dici iubebat. qui edibus praeest. In verum M. T. Jucem
plurbus fidelissimis. sed Juuenis septum aedituus seorp custodesq; maiore
seruunt. In libris aut hr uulgaris aedituus scriptum est. pomponij fabula stre
nua est. que tta inscripta est Aedituus in qua hic vsus est: qui postqm e
apareo dtqe aedituo in templo tuo. L autem lucretius in Carmine suo. pe
ditus aedituentes appellant.

flamines Pernultos fuisse compio. tot deinq; deos colent
vsos vereres romanos. M. varro in hijs libus quae
de origine lingue latine scripsit: certis est: vt dialem martialem quirinales

volsinialem : cæterosq; eius moi Dñi flaminem dialem. Numa pompilius ho
me rex erat : cum antea reges pontificium ac regum munera p̄stiere ge
rere ut de priamo et eneas apud maronem et a minoribus tandem ut a
Cæsare diuo augusto multisq; alij puniapibus : quos maximi pontificatus
titulis insignitos in multis que adhuc extat monimentis cernimus obser
natum est. Cetū Numa plures in urbe Romuli q̄ sui similes reges sive virtu
que relictis relisinis cura bellorum negaussi implerent. Sacerdotes quos flami
nes appellant : quos ui diuine uigtiei adacti esse multes decreuit institutis flamin
donum sou insignibus vestes : et curuli regia cellis sella adornatis quem dialē do
cant : huic duos flamines adiecit. Martiū unus quirinū alterū : dictū aiūt primo
flamines ut planarcho placet ab hys qui circū aliuariasiunt pilei quibus ad tegē
da capita utuntur quasi pilamines quidam essent. hic unus in primo. et tollens
apicem grisso vertice flamen dei ue varro inquit q̄d in laro capite velato esset
et capite filo lane pendēti habebant aqua flamines quasi filamines vocabuntur
dialis uō a dio aquo intra dari putabat bonumbus : vel a Jone qd et Jouis
deus. Cetari n. quidq; cui p̄sine numinis eius titulo decorantur. hic solus
de varro ait in li. ie. verus diuinaq; album h galerum : vel eo qd maxime
est dei eo q Jou imolare albas hostias opus sit : Multi plices etiam cerimo
nie fiunt. quaq; in libris qui de sacerdotibus publicis conposti sunt. Item in
fabis pictoris libroum pino scripta legimus. unde hec ferme sunt que co me
minimus. cipuo. n dialem flaminē dei relio est : Item iurare dialem fas
nūqm est. Igiem et flamina. i. flamniū dialis domo nisi sacri effuri usi nō
esse vinctum sidere eius introierit solu necessum est : et vinculo p impluui
um in tegulas : atq; inde foras in suum p̄ma diuuti : bedeum neq; tange.
neq; nominare suo aut ; p eo qd bedeū vincit ad qd eiusq; se applicat : si ne
antilus quidem gerere et liberare solidus aut aliquem in se hieq; in apice neq;
in cruci : neq; alia in parte nodū habere : si quis ad verberandū ducatur
si ad pedes eius supplex prubuit : eo die liberari piaculū est. Capillū dialis
nisi qui liber homo est nō tonsor. Capiam et carnem mortam et salum neq;
tangere dialis nos est : neq; nominare ; pentadam classem. i. paratam ad bella
multū multerudine dialis flaminis uidere nō licet ; pagines e uitibus alius
prentis nō succidet ; pedes lecti in quo adiuti luto tenui circulus eriam oper
tet. vinguis dialis et capillis segmenta subter arborem ficem terra opienter
Dialis quotidie sacrifitus est fine apice sub dio aiūt esse lictum nō est. Sub
tecto utuitur : et nō pedem a pontefibus constituig. Masurius sabinus sci
sit et alia cerimonia. quia in hunc modū farinam fermento imbuitum at
tingere a fas non erat neq; tunica intimaq; nisi in loco tecto exuisse : Subre
lo tmqm sub oculis iouis nisi ne sit nudus ne sit. Sup flaminis dialem in
conuidio nisi vet sacrificulus haud quaqm alius accumbit. vocem si amisit
flaminio decedit. haud quaqm alius accumbit. Matrimoniū nisi morte e

(sabdues

(flaminis

dunu non est eius lenum in quo bustum est nūquā ingreditur / mortuū nū
quā attingit. funus tamen exequi non est religio.

Salij Sacerdotes genij q̄ ex huius modi causa instituti dicitur. Nā
annuj iam octauus Regnante Numa morbus pestifer vrbem
occupauit Romam quoq; inuaserat. Meritibus vō auertis traditur peltam
in eam e celo delapsam in nume manus tetigisse: et in ea mirabilia quedam
dixisse regem. et de egeria musisq; audisse: ac peltam in vrbis salutē missa
Oportere; et obseruare alius vnde enim ad illius figuram magnitudinisq;
et firmam effectis quo dubiu fuit ob similitudinem sit celestis illius adtipsecede
peltam tingi et eius aurea atq; impio effingere artifices cum ēt essent a diffide
nbus ac despuentibus. Ceteris iuberiu Mamurio ex suimis nūo opificibus ut
q; ideo similitudine efficerisse: seruasseq; omes similes ut neq; numa iam ipe dignos
cere: iurum aiūt custodes ac ministros constituisse dicitur. Salios sacerdotes
Sa Salij nō nocati sunt: nō ut quidam fabulant, a nuo somotuce seu ma
thuro solo nomine: qui saltationē que in armis dicitur edocuit: cum eam
ne iuen tente primo vij. nat histone. Dardanus instituit: si ab ipo tripudio
saltatorio Oiudius in fastorum. Jam tedebat Salius a salu nomina dicitur
q; velementius robustiusq; per vbam currentes subsaltarent. Tum ad me
sem martiū sacra peltas suscipere: sicuti puniceis tunicis cincti hastas. la
tisq; fuerunt: eneas enpirum galeas portantes: et eneis sup vbi tunicis pectori
tegmen: parmisq; gladis arma pulsantes: Reliquū uero saltationis pedis
ē opus: monentur. n. suauiter conuersiones ac mutationes in celeri ac ex
bo numero robuste et lenter vsedentes. Mamurio autem illus artis illus
sue mercedem fuisse phibent memoriam quamdaz p silicu. Carmen e simil
tum pterchij modulo absolutus: Ut vō dicitur unu Mamurius qui eme
batur fuisse aiunt.

Senatorum Dignitatem Romulus instituta fuisse nō
ambigit. Romulus. n. vbem conditurus pas
tores inter quos adolescent conuocauit: cūq; is numerus condendē vrbi
parum idoneus videretur: constituit Asylum: quo passim confugient ex finiti
mis locis passim quoq; sine ullo conditionis discrimine: et hisq; omnibus po
pulus constauit. Legitq; in senatū eos: qui etate antecellant et patres ap
pellauit quoq; consilio gererent omia. De hoc etiam senatu, ppetuo elegiaq;
scriptor hec loquitur. Bucma cogebat pulsos ad bella quirites. Centum illi
inpiato sepe senatu erat. Cura preterea nunc q; inter alia senatu pelitos
habuit risitet corda patres. Atq; ut apud lacedemonios senes: sue senio
tes appellari eos qui suimi quenidam magistratu gerunt Cicero auctor est
sensi consiliū curio sma senibu messent: nō suimis cōsilia maiores senatu
appellassent. Ord et ouidius in fastis nō retiet dicens Magna fuit quo sā
ctipte reuentia cani. Inq; suo precio ruga senilis erat Martis opus sine

mes

nes

animosq; bella gerebant & pro duce adeuant in statione suis deribus illa
minor. a nec solendis utilis armis. Consilio patrie spe ferebat opem. Nec mis
post amos patuit tunc curia seos. Nomen i certis mire senatus erat. Iuri debat
pio senior: finitq; certis legibus: est eaq; vide petatur honos. Ab honore
ergo patres: ab etate senatores appellati sunt. Alij senatores a sinendo ob
facultatem darent. dicos putant: uel qd agrea partem tenuiorib; ac libis
pius attribuebant. Huic centu senatoru minero plures ac diusis temporib;
addito inuenio. huius n. quo plur iuriur in senatu etiam frequentia decim
facere dimnuriu; pau nimeriu primoribus equestris gradus electis ad tre
centoru simam expleuit: tradituriq; nide fertur: ut in senatum uocarer
qu patru; iuq; aen adlecti; qd preter uopiam ex equestri ordine in senato
rium sint numero assumpti. Conscripti aut qd in senatu que nouu effice
rune sint scripti. Vsq post cesar obitum excedente hunc numeriu defen
mi mandata de indulgentissima curia. mille. n. excessit. Nonnulli p gratiam
nonnulli pinuf electi: qu abortiu uulgo appellant appellabant. Augustus ad
mon pusinu et splendorem redegit. preter hec senatoru nomina sunt
qu pedarios senatores opinentur. appellatos qd sententia in senatu no uiu
dicerent: sed in alienam suam pedibus irent tamsin sine dictione cere
tes alterum dicti confirmarent: ac quasi pedibus in alienq; sententiam desce
derent. Alij uo differentes differentia quasi quadam qd essent plenq; qu
magistratuq; curules adepti sella curuli. Vnoiu gradu in senatu deferre
tur: quiuo ter pedibus facere pedarij appellabantur. M. aut varro agere
quosdam dicit pedarios appellatos: in decuriq; eos significare. qui nodum
a consulibus in senatum lecti quidem erat: sed quia honoribus populi usq
dem eiunt in senatum denebat et suam habebant. Nam et cur tribus ma
gistratibus fuerit qui nodum a consulibus in senatu lecti erant. Senatores
non aiunt: et quia in postremis scripti erant non vocabant. eq; qui se
principes dicerant in eas suas descendebant. De more aut habendi sena
tus M varro vocatu pompeij libri edidit: cum ille cos. primu cum M.
aufio fuisse designatu. Creat quia fuit multie qd eam eratem cen
patrus civilis consuetudinis consuetudinis expers esset. uelleq; certis nodi
dictos: indeo. In hoc libro id genus multa scribere varrone. Gellius attesta
tur. primuq; aliud fuisse per quas posuaq; hii senatum licerent nominum si
dicationem. Consules pretores Tribunos plebis. Interregem. profectum de
bidem neq; alij preter hos. usq fuisse dicit facere. Senatus consulta quod
cesq; usu fuisse dicit: ut omes ifi magistratus eodem tempore romie esse
tium quoq; supra ordinem scripti essent qui eorum prior alijs esset et possit
mus. Senatus consulendi ius fuisse. Addit deinde extraordinaria in rei
tribunos militares qui p consulibus essent. Decemuiros item quibus tu
mpium consulare esse. Item triuim uiros rei publice constituende cas

tos

Si ergo conscripti essent patres ut diximus
vocati, uel ab iuno patricij qui adlecti.

nus consulendi senatus habuisse. De loco auit senatus habendi senatus: aut senatus consulti regandi. nisi in loco p augures consecrato: que templa appellantur habuit rogari ue patuisse negabat. Minori etiam erat: ut eo in loco senatus fuisset assidua frequentione cogere. qui senatuli appellabat. Vnde accidit deinde p primu in curiam pfisceretur. de tempore auit habendi senatus ita disseruit. Inde excerti mquit solem aut post eius occasum. Senatus consulti irritu. opportunum tempus fuisse p quos. quo tempore factum. Senatus consultu esse excitere. De etate auit senatoria de eu pluribus. xv. annis nato. senatum ingredi licuit. Vt in uita magni principis auctore plutarcho constitutu est. Ceterum minous etatis senatus alii ingredi mous fuisse veteres legentibus no dubiu est: deinde M. valerio coruino contigisse nouimus. Cui tertiu et vigesimu annu ingresso consulatu largiti sunt. Q nominus auit senatu intuerent cum pretexati filij. Senatorij ut mos intra fuerit dare. pretexta sitiu est in causa fuit. Cui etiam senatu futuru esset. Auspicari. primo atq; solemne hostiam habere. Idem curio censebat. Datur etiam de diuinis rebus. prusqm de humanis. ad senatum esse referendu: idem senatus consultu duobus indisiecim aut p discessione si consentiretur: aut si res dubia esset. p singulorum sententiam. De pignore quaq; capiendo. deq; multatu urogandi senatori. qui quo tempore venire in senatum debuit non venit: in quo et illud animadertendum de more. id sicut lex a quinquagesimo anno militia no regit: sta a sexagesimo senatoriem non tenet. hunc etiam morem apud veteres necessitate publice reperiu: ut si forte aliqua res ab hostibus imineret: que cogeret vel hominis captare consilia vel aliq; constituere: que no prius oportere dicq; offici dei si nollent ad amicos aliq; pmeare. Senatus consultu tacitum fieret tu ut no scribe. no fui publici. non censuales illis actibus interessent. Senatores q; exapent omniu officia consulatu: scribaturq; complerent: tuum autem ab eu fuere facere de unto beniuolu: de suspecto placatu: de auseto mitem. de aduersante apicu. et q; ut dictum est semo conferti. ar unq; minus valerent: hinc tamen senatores singulis coloribus ppositos. uij. ab urbe Condita u. rectis est huius. Patricios familia. xx. ou nostr fuisse dicuntur si origine dignitatis antiquitatis ordinem pstituenur: quo sui mi dei sicut puniere cultura locum primariu possiderent: patriciatusq; nomen ipm ut quidam uerisimos a patribus dictum esse voluerut.

Consularem se actibus aetis regibus dignitatem regy nominis fabium declinantem. cum plenum pene cos. in stur. ad ministrandere publice publice facultatem. hoc accessitu fuisse antiquitatis monumenta declarant. Duo hy enim puno rege auati. ut si alter malus esse voluisset. ab alio simile petiem hinc cohibetur. hys pmiu omia iura ex regia petere aut omia custodi deinde insignia pompaq; ferula. et officij siu ornamenta. Ita

e papirij a pretextati factum

ambobus fasces erant. Cons. uij. 9 viginti lictores totidem cum securibus
que prius tante potestati creuerat, cereuerat, nexibus precepes sunt allegari: ut
cum tarditas soluentur, moram deliberationis accipent: maxime si de capite
aut hominis uere aliquid censuissent. Cunctatur. ii. esse debet, qui iudicat de
salute. Ita nanque sententia corrigi potest. de ultra hominis. haud quaqsin. Se-
na quinetiam ista uirtis sunt: nō furoris, et contra noxiosse institutu: ut
plus tardo corrigat: q̄ pena consumat. Ciuilis est etiam pauor iste magis
q̄ bellicus, uipore quē ab auctores timeant, reformident fures latrones exhor-
rent. Innatentia tm leta respiciat. Institutumque id etiam est. ne duplum
fieri videretur ut eorum tm alter fasces haberet: nō ambo. Sicq pene quem
fasces essent, maior consul dicebatur. Vel is qui prior fictus est prior: aut maior
volumus, minores ceteri quibus sēp plerūq; In maximis uoluibus solet senatus
decreuit: ut durent opam nequid res p detrimenti capiant: p mistery, aut
atrin vel ambos ann opus esset decretum putant bellum gerere: cereere omnibus
modis subditos atq aues domi militiaq impium ac iudicū summum capere
dicere. si cuis nō romani. quem solū cohibere et in publicam custodia dum
udere alis fas erat: bella curuli. p sui magnitudine utebant multis grati
bus enuti: ut ibi locuti nichil abiectum: nichilq humile meditarent. utq i
ocio subiect mereretur: q̄ alij post in arcium of laboreq assumunt. Imperato
res manus poro iudiciali sapione munita erant. quo romane rei. p
uiri fortis dectus tueretur fortitudo eium, ac liberos in argumentum etiam
atq augmentum etiam publicē gloriē familos soluere iugo. se iuli calpe
is auratis. pretereea pulbant in publicis temqm auri mānq quā mensa ad
mane volans tanti putat paruificere non solum. sed pessim etiā dare
uideretur. Inter ceteros etiam. r. p. dignitatesq soli mereuntur pudos habē
humeros, uano colore palmate vestis, quam feliciat. dabat poemo triue
tum. Cōs autem candidis vestibus mdiut, precedebant candidati appellabā
Cōs denique ipso consulerent et patrie. cum omia contuleriē arbitrio nē
sole ferent alo a consulendo consules dicti sunt: nisi illic potius unde actus
ait in bruto. Cum recte consulit: consul agitur. Vel ut quintilianus. Cons
ser a consulendo: vel a iudicando. Nam et hic consule veteres vtuere. Ma
gistratus huius imperij antiqui erat: quo ne diuturna potestate insolere
ficilius in eruem plebentur se custodirent. hy. quinqm huius esset orti ma
gistratus: nichilominus tamensi hiud esset solonei. Infra annu admoue
bantur. Illud quaq; de more fuit Consulatum petentibus ut p seipos comi
is interessent: nullisq; xēo annis minores. quē senatoria etas adm aut
admittēntur.

Suffes Consules etiam pōnou lingua dicitur è Auctore calcidio. la
uius belli macedonici libro quarto. postēs duc eū suffectos
ad iusdiceuidu consadissent conspetre cabelle dempteq et sorte. Ut a suffecto

qd est subministro: vel in alterius locum substituo, suffectos dicos putant quasi
sub alio facto. Iunius. xxx. M. Aurelius cotta decem uir sacrorum moritur in eius
locum M. Attilius glabrio suffectus. Cicero. p murena. Vnus est qd: ut non
in administrando bello: sed in sufficiendo collega occuparetur. Illud denique nos
praeteriendum: Nam cum duo res possint eadem ancipiti pulchere homines
in hunc amplissimum consularis dignitatis gradum: ex tyronis populi finem
donantur: altera militis non dubium est quin ad eam adipiscendam multo
plus conferat res militaris qd iuris ciuilis gloria. Vigilat. n. alter nocte ve
stis consultorum respondere: Alter quo intendit: mature cum exercitu prae
mat. Illi galliorum: hunc bucinae cantus excitant: Ille astronem insti
tuit: hic aniem instruit: Ille cauet ne consulto des: hic ne urbes aut castra ca
piantur. Ille ne aque pluuie arceant sat. hic sed timet ne hostium copie
Ille in regendis: hic in pagandis finibus exercitus:
Pro consularis dignitatis creande morem ac necessitatem induxit imperij
Romani amplitudo qd in adesse ubique ad bella gerenda omes obire piuinciae
consules qui modo esset duo possent. Nisi consularia insignia extra pomerium
qd sed dumtaxat utroque relicti fuerit contessa sunt. Numerus aut consulum def
initus erat nullus: vtq Pisidum nomen qd ex consulee et omi piuinciae qe
gentes senatores licet esset: praesides appellabantur. Sic consulis appellatio
specialis est: qui denique qd consulis utribus fungentur. consules nomina
ti sunt.

Lictor erudiendus minister Consulis. consulis praetoris: qui fasces iunge
rum alligatum cum securi portat: Sicut qui lictores Cons. xij. Mox seru
lictorem aut vulgus ruffus in secundo libro quos inscripsit de rebus par
epistolum quietis dicit a ligando appellatum esse. Qd cum magistratus pli
romani quemquam verberari iussisset. Cum eius et manus ligari. vinciq
auatore solent sint. Isq qui ex collio uiatoris officium ligandi habebat lictor
se appellatus: vnturq ad eam rem testimonio M. Verrius eius refert eo
rone que dicta est. p. Cubitio. lictor: nque colliga manus: huius lc. vis. li
tera colliga ad palum. hac tra le a ligando vulgus ruffus. M. T. fastus ac oris
antiquitas putat. n nos sane cum illis sentimus: Sed euo Tul. M. Tullij. C.
liberius lictorem del alino vel alicio dictum scripsit. hoc. n. ann fisso trans
uerso. qd hnum appellat a veteribus qui magistratibus inquit pmittrabat
ciuis anque ad reos manus ligandas et auira ut dicunt uinciendo male
tangi. iniste qui lictorem a lictando dictu putant. C. interposita qua rem
latte et interficit. Illudq inepte addunt quasi legis lectorem dici qd iacti
dest pociat rem ipera legis mandatus: qd antiquitas nq approbat: alo
tata licet ratio videatur. Numero aut xij lictores sumpsit a romulo. Aly
a numero duelium qui tagnum sibi parendarunt augurio. Aly putant et
maius ab etrusci finitimis dicte fasci curulis. vnde taga pre cetera sumpta

gnate

liuius

est ad imitationem regum suorum qd duodecim ex ppls creato Regi singulis
singuli populi latoreni darent

questura

Questores

in qua esse debet scientia Juris sima lrarū glia
cautela sermonis fiumitas animi: Contin crine
comitaliis et virtutis oim sedes. Actione in vr. u. auctore Accione primus
a gradus honoris dignitatēq; omn generis dar. h.e. vs. teste. cas. officiis aut
eiuset augo p quam vetus est ex pene ante omes magistratus quoūdam et
quidem et uchtorum sua. Gratianus pbius. l.e. vs. de potestatibus apud vm
Romulū et numam pmpilū bmos questores fuisse auctor est pomponius. hic
magistratū cepisse tunc asserit: cum gtarum pli romani. auctius et cu
mulatius esse cepisset: vt esset qui illi praesset: qd Romuli tempore fuisse ar
res tenuis et penigue tunc essent. haud quaqm purinclu est. Ceris sicut i du
bium venit. In Romulo et Numa Regibus questor fuit: sen etam tullo hostilio
rege. Iquo ceusus in Curiate et descriptio centuriae et classis que prius
nō erat. et facta questores fuisse: ac tunc minum habuisse vel magis simi
le est. et sane verbis apud maiores opio est. Tullū hostiliū primū in vrbe pal
lam mduxisse questores: hos aut a querendo questores mtio dicos. pomp
nuset funis et trabatus et subsella et vavo scribunt. vm quia de capite ci
uis romani. m. ussu pli nō erant lege pmissum Consulibus ius dicere. Praeter
questores constituti sunt a plo qui capitalibus rebus praesent: que tempo
postea capitales quisuere. hyq appellabantur questores parti. festo teste vel
pomponio partaqy. Cuor memimit lex xij. tabularū dicti quia parricide nō
intqi hij qui parentem occidissent: sq qualemcūq hominē dicebantur. Dq
etam fuisse iudicat lex numae pompeij mhys coinpositis verbis. si quis
hominem libm morte sciens cluerit parricida esto. Huius offmo minuitū erat
vt punitaq; ex senatus consulto statuerent. urgi. erta verbem adhuenentibus
regibus obviam irent. et hasce subiectos captiuos vinderent. Erant et tunch
tem principis questores. Hy qui libus diuerat in senatu legendis opam darent
quoq; has eius in senatu legendis opam darent legerent

Pretores

Initio erant quoūdam iudicio qui postea consules et hy
bella administrabant. pinde sic dicti. q. pierent et ab
irent iure in exercitu. Auctore aut pomponio tunc creati sim consules bel
lis finitimis diuocarentur. neq esse qui in Curiate suo reddere posset. Nu
merum aut pretor habuit romae. principio varius. primo quidē binū de
inde post aliquot annos eo nō sufficiente pegrinum sic dictus. hō usf altur pos
tus altur alibus diceret. deinde vō plures augendo numerus ad octo creatos
inuenio. vnde Cicero. p Milone septem pretores. Octo tribuni plebis illus
dissiry de seisores mei. Capts denq; punitis: totidem pretores quos puni
tie in tribunos venerant creati sunt. Partim qui urbanis rebus: partim qui
punctalibus praesent. hos aut pretorum insignia sex fuisse scimus. plurimus

m mer paulo emulij auctor est. Dico n. bellum magnae emulus missus ad eum
se ut ceteri praetores: si cum duodecim securibus. Ita ut dignitas consularis
impio eius messet.

Censores Ad eundem censorem. i. arbiterium censuretur plus del
abere ipso del operem suam quisque enim estimare solito
sit: quantum illi censuerint: vel ad censere del arbitrari: ceteres cognatione
quadam sorta ac simili esse voluerint. Sunt qui a censendo. i. constituendo et si
pendendo. unde etiam dicere solemus censeo hoc faciat: et senatum aliquid eis
fuisse. inde Modestino auctore. Censores nomen iuris esse. eruditum. nec minus in
struisse. primum fuit tullus legitur. postea ad ut sunt reges exactis iis omne
faciendi census. ceteraque regie magestatis huius fuerant. ad consulem de
lenum erat. Quando ad nostri magistratus huius deduxerunt ad bellis urgen
tibus. tuque plus sine censu esse: nec qui esset consulem navare opam comode
censu faciendo possent. res quidem ut parum ad modum momenti. cum ex usu
ad nobil uerit. liberet in censendi modo plin. Sed illustris magistratus. hic mag
num venerit primes patris ac seueritatis postea fuit: eo namque denique ut
haud quaqum de opribus modi. Vni de militari disciplina moribusq; conseret. Nos
namque Rome apud equestres erat auctore plurarcho: cum primum tempus
quodam militetur esset: equum pedum fomm duo coram litis duobus pub
lice praesidentibus quos censores nuncupant: illisq; quemlibet ducis ac stipato
rum sub quibus militarum sic recensent. Deinde censores iudicari iudicio subi
gi: qui iuxta cuiusque merituq; vel laudem vel infamiam tribuit. hunc pre
sertim ire tum erant vni dignitate cenatiaq; insignes. ad hos curuli insede
tes equites subiuri iudicia ceru cum poterent. Censorum alter qui senior erat
interrogabat si militiae omes iuxta disciplinae militarem ab plusset. desq;
quibus se ipo impatione meruissent. qd sinos secus ac diverae fere inventus in
conniventia plaudentibusq; amici domui illuz dimittebant. sin minus ren
sora cum minebant nota. ad ex tenuissimus cinsis leabat illis qui flagitiose
ac intemperanter degerent de laqueantur equii admiere et exercitu denique
bemm etiam erat detigalia ipsi Romani dugere numeregq; lustri comple
to quinquenio condere et solemnia sacrificia de sue. ouetauro facere. de mupeyis
de liberis procreatione de uiuendi ratione. de conuiuij diligenter inquirs:
neque patriam ac consuetum uiuendi rem disciplinam transgrediebat. Ad
hic etiam munera duo aut essent alter patricius alter ad plebeius eis licebat
senatu quae amoris dei. C. fabricius fecisse fertur. Cum P. Cornelio rufi
num patricium vii. ad decem argenti fieti pondo in conuiuio adduxisset
senatu: Sicut ut M. Catonez Censorem qui. C. flaminius. T. flaminei fra
trem ad exoratu a puello quem depulat teste plutarcho. del a sorto ali
cum fiia cum esset eius esse in gallia: ut aliquem ex hys qui in vinculis rei
capitalis dumnati erant securi peuterer. ob tempaiur. Senatu eicere

11 q. praesunt faciendo censu appellati

turpitia

senatu principe describe: immeritos

uiterus anciag nõ ad puer: si ad mulieris cuius amore teneretur arbitriũ id ab
L. pretorium affirmat. Livius aũt septim in oõne Catonis asserit: gallum
transfugam cum uxore ac liberis venisse: et ab L. inter epulas exceptum: e
nox ire iussit. qd ardebat obsequeretur, ab eo, qua manu consolit, hr ad
exterbanda lucri crimina iure dictum a cathone crediderim. Ipsum aiũt oci
sum mine transfugam omni ex damnatis vnũ in vincula coniectum extisse
tum alij q plures: cum id testes sint valerius Max. et ie accero in eo quie
de sanctitate libro obi omem catoni suam sermonem et ipius rei narratiõem tri
bue: Ipsi deinde censores sacrificio, precia curabant, descriptionibus genera
et res publice assera distinguebant. Censionem facere et etiam dicebant. cum
multum equin irogabant. Censior historia dicebatur. cum milin multe
nomine ob delictu imitare, qd hactus dare dicebatur. Multas praeterea pote
states hic magistratus habet: quas ponit Iulius capitolinus in vita ulliam
Suscipe fugue causa censura, quam tui tibi detulit romana res publica
quam solus meretis iudicaturus de moribus hominu iudicaturus de mori
bus nostris tu estimabis qui manere in curia debeant. Tu equestrũ ordiõ
in antiqui statum redges: tu centibus mõm pones: tu detrigalia firmabis
diuides res statum resp. recensebis. ubi legum sarbendar auctes sabit. ub
de ordinibus multum iudicandum est: tu arma respices: tu de ius pallato tu
de iudicibus iude pferis eminentissimis iudicabis: excepto denigi presedo re
bus urbe: excepti consulibus ordinatus et sacrou rege ac maxima virgine
vestalii si tamen mori ante pmanserit: de omnibus sicias saues. Illud de
nigi, pro mitendii: cum alios ingentus annuos fuisse constet, quinquenales
quondam censuram extitisse, qd quia p tot annos graue diuturnu insolesq
timis usum est, ne plus quii annua ac semestriu censura esset: consensu ingen
ipli factum est: Ieq; hr tacte asseno tam iste fuer unqm nomen p R. fie
cderat. ut futer iussum esset nõnũqm pplurimos annos: nõnũqm pter
infantiaq corruptos iudicij: plebem ipsiq ante vetasuerat popposse:

Tribunos Celer primus Romulus cresse fertur. Nam ti eo
dem tempore in tres tribus, tota autem diuisa
Ramnense, a nomine sio: a tatio tatienses. Tertie aũ tribus hominies in
ceres sith a luco Asyli: in quê multi delati fuga delati. Guitate donati sunt.
Ut plutarchus inquit: et plinius testis. Quamqm tertie huius tribus deno
minatio auctore Iuno incerta sit: Tribus autem ipsi tres fuisse minime no
men ipm declarat. quibus, qui preerant, tribunos vocitabant. qd terni
tribus ex tribubus olim ad exercitum mittebantur. Celer aũt tribunus p
inde appellari quidam opinati sunt. qd vel celiter occurrient si qn eorum p
pa res pub. indigeret: cum equitibus ille pcesse et velut fui locum esse
pnpnius a regibus obtinet: vel a celere Remi interfectore. qd celeres antiq
dicebant. quos nunc equites dicimus. tres tribunos militiuiq; ut inquit.

Q. Asconius pedianus: duo sunt genera: unum qui rutili dicerent: tribus quidem
merentur aedili solent a consule, non a populo; de quorum iure ut fastus eius
noscatur. Q. rutilius rufus legem tulit. Rutilia post rutili sunt dicti: alii
sunt comitiati: qui comicis designantur; ad gubernandam rem publicam consi-
lium dare. Illi sub consulibus, ut essent in exercitu ad ordines dirigendos institu-
ti: horum officium: vel eorum qui exercitu ipsum in libro de re militari. Mar-
lo esse est militem castris continere ad exercitatem procurare: dauet por-
tu, fustipe, vigula interdum circuire: frumentationibus consulentes interesse:
frumentum plure: mensurare fraudem coherere: deducta secundum suam ac
dignitatem huic modic castigare: principis frequenter interesse: querelas consul-
tonis audire. vulturnariis inspicere: Agnitus copiosus in nitri Aureliani
epistola ad vicarius suos primitus hic adeant ad tribunos officium maxime
sapientia. Si uis magnit tribunus esse: fmo si uis diuc manu militis es-
time: nemo pullum alienus capiat: olem nemo coniungat: uua nullus
affurat: segetem nemo deterat: olem salem lignum nemo exigat: omno
ria sua contentus sit: de praeda hostis nid de latronibus principalius habeat
arma versa sint: ferramenta fumata calcamenta fortia: vestis nova dis
cere tem vererem excludat: stipendium in hutcheo nō poena habeat: cor
quem brachialem annulus apponat: equus et signarius sunt desicce: ale
atrus quasi finis obsequat: a medici gratis curentur: Iurisperitis nichil
dent: in hospitis caste se agant: qui litem fecerint capulent. Tribunis ar
plebis eundi mitis fuit secessio plebis a patribus in sacrū montem facta.
Vbi menenij Agrippa opa pace inter contienti ut plebeios magistratus i
urbe haberent: sicq duos tribunos tum hīt plebs cepit a virginio et tito
denisio Coss. Alia postmodum secessione tres additi. Appio Claudio et Qn
te Cos. Mox quinq; alij Consules Consulibus. Q. Minutio et M. Horatio
pulmino hoc pacto decem tribunis in plebe. fuit Iurisdictio: sicq plebi
concessam et conditiones inire concedit: ut plebs suos magistratus deber
sacrosanctos: quibus aurelius lato adusis consules esset: neue cui patrui cape
eum magistratus liceret. Tribunos tandem tui in modus Creuit auc
toritas: ut quicquid senatus decreuisset. Ita demum rutum haberet si tribu
ni approbassent. Stabant autem in vestibulo curiae ubi habebatur sena
tus. Nam templū siue curiam ingredi non licebat et quecūq senatus decre
uissent. Tribuni praeferebantur: ut que ceteris p. foro videretur. Appa
rent: caeteri ad arbitrium vocentur. Tum que senatus consulta appro
bassent. Thum in tergo adiciebant haud aliter iuri iudicati tri.
De potestate autem tribunitia: Labeonis antisti uiris ptissimi extat
sententia. Cuius verba quē ad mom scripta apud gelii offendi. ita illa
ipsi inscripsi. In epla inquit Ateii capitonis scriptum legimus Labeonē
Antistium legum atq moru et p. iuris q; auctis dictum aptme fuisse:

si agerentur huiusce hominem libros quedam decretos usque eo ut duo lug. iam prime
pe et temp. obtinente ratum permanserit nichil hoc nisi eo iustum sactumque ce
in Romanis auguraturibus legisset. de deinde narrat quod idem labes p mi
tem a tribuno plebis vocatus tuderit: Iusste n. eum qui missus erat recite
et tribunis dicere ius eos non habere neque se neque alii vocandi quedamo mo
ribus maiorum. Tribuni pensionem habent: contione non habeant. posse
igitur eos venire et standi se habere. si vocandi absentem ius non habere
sicut etiam apud varronem in libris rerum humanarum septimum asserit. A.
Gellius: ququidem varro, cum tribunus esset asserere se a tribunis plebis vocati
non esse. et cum tribunus plebis esset veram nominem scrisse. Et etiam ti
bunis ple. autore plurarcho testis est. praes est: ne si pri sit citatus. servanda
sit sin autem absit prima ac ferme sola. huic precedere magistratui nullum
dum integrum abesse Roma licere ius esset. Iuo etiam huius tribunitie po
testatis magis ad miraendum est. q ad agendum. Quippe que ceteris om
nibus collegis volentibus et si omnibus sint vnus qui nolit et se opponat plus
possit. fuit etiam ut ante Tribunitia prius quam apud romanos publice di
gnitatis insigne: patrimonii quoque iudicialis oduniq obtinuit rom. fide nunq
de deterum illud Senatus ut augustus cesar inorum loquinq reginini ac de
que in spectu tribunitie praesset petiti unde apud eos Tribunus dictus est
q tribus praesset ordinibus patricio equestri. et plebeio. Dicti etiam tribu
nuli ud tribunis plebis a tribu. qd vel tributo suffragio crearent vel qd in
tres partes splis dan sus esset cum plebs a patribus secessisset et ac singulis
singuli crearent. Tribuni aur earu a tribuendo ac sunt appellati qd eri
tium sint pll romani in ede saturni habuit.

Scriba A scribendo nomen accepit officium exprimens verabulu
qualitate. Unius ab urbe conditi h. 11°. Fo cum stipen
diu forte multibus daretur et scriba cum rege sedens puri fere omnibus imil
in ageret: cum multes iulgo adirent timens sustaturi utre parsene esset: ne
ignorando regem semetque apiret quis esset quo tunere turrit fortuna fari
mus scribum p rege obtruncat. Probus emilius de arel. diuibus exter.
gent. in vita Agesilai: Itaq cum subiuit ad manu scribe lacter apud dios
contrario: nemo ad id officium admittere nisi honesto loco a fide et industria
cognita qd hoc est cum consiliorum cum esse participem. Cicero in vatrem contra
quinta. Sepe n. viri imperatores superis hostibus optime re p. gesta. Sci
bas suos amicis in contione donarunt. Ab epistolis vel ab secretis etiam is illi
datur. Cuius secreta scribie vel epist. Suetonius in vita Claudij Sed ante
omnes narrium ab epistolis: et pallantem a rationibus quos decreto quasi
natus non minus non ingentibus: si p questores pretorius ornamenta
honorari libens passus est. flavius vopiscus in vita Carini. Claro etiam singu
libus Claudius qui diocletiano ab epistolis fuit. Scripsit. Notarius secretere

Quod multo apud maios honorificentius e q apud romanos. Nam apud nos vetera sicut sunt mercenarii scribe existimantur

Eustonius

tem sarlu dicitur. flauius vopiscus in vita aureliani. Incidit autem ut se res
similiter agunt. de Mneste iuuenem quemdam p notitiam seruorum habuerat
barbarus. ut quidam dicunt suum infensissimum sibi minando redderet. Cas.
de Narsy. Pater enim eius sub valentino principe gesserat rebus in nota
lauda bilitate p honore. qui tunc habebatur egregius. Cum ad imperiale secre
tum tales constet eligi in quibus reprehensionis vitium nequeat inuenire.

Cancellarius vel a cancello ala palacij sic dicitur. quod olim
ibi offitium suum exercere iurta thesaurum impe
ratoris. cuius sibi curam demandata erat. vel a cancello fini eam significa
tionem quia dicitur interstitium a palestina regione tractum vbi vestra et
eiuminata non erant. si iacebant in planum pstruta. Interstitia igitur
illa inter pugnacula sita parietibus hinc inde erectis. Cancelli quoque di
cuntur. Olim uero epistolae missae recitare volebant populo indicta regio
ne sup tectis scandebant et de cancellis recitabant vnde videlicet usus pau
cis tamen euidentius. vt qui pl'o litteras primo pit hic missis exponere
cancellarij appellatione nominentur. Cas. li. xi. Var. Respice quo nomine
nuncuperis. Latere no pot q'd inter cancellos egeris. tenes quippe lucidas
fores. claustra patentia fenestrae tanquam et quinque studiose laudas. nec cit
ire te cancellis apias. Nam si foris steteris nil as no amendaris obtutibus. si
ingredaris obstuanenim no potes delinare conspectus. vide quo te collaxari
voluerit annquam. vnde conspiceris qui in illa claritate. flauius vopis
cus in vita Carini. Incipit optimos quosq; elegit aut tenuit. praefectum vrbi
fecit et cancellarius suus fecit. quo fectus nec cogitari potuit alii nec dici.

populares et optimates inter se differunt. Nam populares
vestis pastorum li. artis grammatice. V. hi sunt
qui defendunt ipsum. Optimates qui defendunt senatores. Cicero p P. sestio.
Duo gna semp in hac ciuitate fuerunt. eorum qui versari in re. p. atq; in ea se ce
lebrarunt gerere studuerunt. alteri populares. se alteri optimates et habe
re esse voluerunt. qui ea quae faciebant. quaeq; dicebant multitudini iocida
esse volebant. populares qui ita se gerebant. vt sui consilia optimo cuiq. p
tentur optimates habebantur. Idem in eadem omes optimates sunt. qui ne
q; nascentes sunt. neq; natura impbi. nec furiosi. nec malis domesticis impediti.
Idem in eadem. Ceterum est pstantissimus maximeq; optabile genus. bonis et ba
tis. Enim dignitate omnium hi qui volunt omes optimates qui esticiunt suum vel
et conservatores ciuitatis putantur. Aristoteles li. V. ethi. Et dignitate si
ud aspice iustum. n. li. ad in distribuendo consistit sui dignitatem quadam
esse oportere omes fatentur. ipam no dignitatem no eandem omes esse aiunt.
si populares quidem libertatem. potentes no opulentiam aut genus. Optima
tes aut virtutem dicunt. Idem li. vi. polli. Vocare autem consueuimus. Cum
ad vtilitatem communem respicient. gubnat regiam potestatem. cum vero

Iupiterem

nersaris

puna gubnant plures tamen uno optimatu gubernatio m̃ del et eo quia
optimi presint: vel et eo quia ad optimu publicu administrant. Idem i-
de videtur aut optimatu esse maxime honores tribuere secundu virtutes
finis n. optimatum virtus. multorum vero gubernationis diuitie: populus
aut utertq; idem in eadem. Quo n. ab optimis uitiis simplic p̃ virtutem es-
gubernato tu pu et nõ ad su positionem quidam bonoru. unrat. eam solam
iustum est optimatem appellari.

Proceres teste varrone principes ciuitatis quia eminent in ea stant in celestibus
mutuli quidam. i. aptra tribuit que proceres nominant quasi procedes: hinc fas
tumstario est ad quosdam ut proceres dicuntur qui aũ omnes honore precedant: sicut
qui proceres quasi paul a curie hoc est pumedine sic utrone uirtoru. corrupte
dictos putent: q̃d tamen et si principibus maxime conuenit. puter et cetlem
am ~~vel~~ egregiam qua petri esse debent. pbitatem fullitur tam in fatis luxu
nec tam q̃d est. q̃d esse deber autumant. huiusmodi singulares nuim uero
t munitre. Juuenalis l. vi. Ignosco proceres salue gatulice seu tu stellant
quercique alius alio de sanguine mtrq; huius ab urbe condita l. vi. et uos ut
decet proceres ut fabio nomini est dignum pugnando potius q̃d adhortando
agendamus multu annos. lucrin m̃d. fati decent proceri moriu hac eam

in plurali frequentissime

P Rmores sicut hi proceres vel primates qui inter reliquos ina sequitur.
tor prestantes et dignores in pplo. Liuius in i. pde. ad primores Romulus pudar

S umates uiri potentes. Satyrus in comedia piscatoria: Sumates uiri simplo
nes fatis sunt ganei. Macrobius l. i. c. de somnio scipionis: os sumatibus m̃ vopi
sapia mercpre vn archam conseruis contenti sunt uiuqui ad venerationem figuli
defendentibus a uilitate seruorum.

P Residum nomine omes, pui ntrq; regentes siue senatores sint appellati. uir pre
sea ts de qu magis in puinia hi impium post principem hunc presidum dictus
auxilii principale: stare subsidiu. et q̃d in auxilii succedit dicitur. et multos q
aliorum euitilum multum opidi vel castelli simulq; collocati sunt p̃sidii uitt.
vel utrmque varro presidii dictum q̃d extra castra presidebat in loco aliquo. q
tunc rego esse. vel q̃d p̃ulcate de salute alicuius auxilii gra ponitur sicut
subsidium q̃d postpositum est ad subueniendu laborantibus.

S atrapes vel satrapa ts est qui locorum prefectus designatur. plutarchus i uim
eunuchi cum capto Artaxate rege et regione in patrem tradata. Satrapes
t locorum prefectus designatur. Regum li. primo. Et non inuenu in te quem si
mili ex die qua venisti ad me usq; ad diem hunc: Sed satrapis nõ placet. Idem
in eodem. Reitere g. et vade in pace. et nõ offendas oculos satrapu.

P Rincepo ordinis nomen est. inde dictus q̃d p̃mus capiat plem. i. dignitatis cu
hec tuenda ex officio et capitis populo defendenda. Relione auspicia. proceres ma
gistratus senatus auctoritas. lege. mos maiorum iudicia. iurisdictio. fides. pui
ce. socie. supp. laus. res militaris. Eutrop: hanc rem. ac tantam esse defensat

atq; patronum: Spartianus in vita adriani. Tunc .n. mos ut princeps cas
cognosceret et senatores et equites Romanos in consiliu vocaret et sententia
ex omni deliberatione pferret. Cass. ii° var. vocabulum principis nulla sorde
maculasti servans dignitatem nominis excitatione vtutis. Ovidius de romulo
et Cesare .ii° fastorum. Tu rapis hic castas duce se iubet esse maritas. Tu reci
pis luco reppulit ille nephas: vis tibi grata fuit: florent sub cesare leges. Tu do
mini nomen: principis ille tenet: Te remus incusat: veniam dedit hostibus ille.
Celestem fecit te pater ille patrem.

D Domini vero appellationem pclarissimos in re p. principes et duces invenio decli
nasse. Nam et scipio ipe prius italia hispaniaq; recupata: cum affricã quoq; t
subegisset: hannibale pulso: nullo tamen successu dominum se passus est appellari.
nisi a poenis qui p equas condictones tociens rupto federe fraudulent iugum ab
iecerant non obtemperantes milicia abiecit quasi rei pub.ce hostes infamia notãs.
Augustus quoq; romani decus impii. nec serio nec ioco se passus est a quoqm tali
nomine appellari. Tertulianus in apologetico contra gentes Augustus impii for
mator nec dominum quidem dici se volebat: Et hoc .n. dei est cognomen. dicam
dnum plane imperatorem; s; more communi: sed qñ nõ cogar dnm dei vice dicam: hoc au
declinaret augustus. meruit pfecto patris patrie cognomen. qd vivus repentino
maximoq; consensu ei detulerũt: qd gratius esset pietatis nomen qj potestatis
vez sciret datam sibi ptatem patrie que temperatissima est liberis consulens. Quid
aut inter patrem z dnm sit ostendit plbe Terentianus ille micio hoc patrium ẽ po inquit
tius consuefacere scp alieno metu. hoc pater / hoc pater dominus interest. Filium sua sponte recte face

D ux aducendo dictus: esse .n. debet precetis dux in ducendo agmine precipue
sollers ubi iter quopiam fecerit: et cum ad difficile transitu saltum venerit conte
plari secum animo ab omni pte viam. Comites deinde veteranos si quos habet q
rere et percunctari si hostes eo loco: quid si a fronte: quid si a latere: quid si a tergo
adorirent: capiendum consily foret: utrũ ne pgeret qua cepisset ire viam:
an eam qua venisset repetere satius esset. Castris aũt deligendis quantũ muni
mento loci complexurus: qua oportuna aquatio: qua pabuli lignorumq; copia
qua commeatus expedire: quo tempore pugnam inire / aciem struere: subsidiis
firmare: magnifice adhortari. pteritos milites a metu revocare. nec verbis tm
ferocem ac strennu esse: sed opum militarium haud quaqm expertem: qui et ipe
cum opus sit tela tractare, prodire ante signa versari media mole pugne sciat:
sciat quoq; consilia sua celare / tacere / dissimulare / insidiari: ab insidiis precave
hostium cogitacones precipere / speculari et explorare eorum ubi copie sint: qn
te: quove gñe armorũ: plurimũ .n. interesse usuris que deinde turba iermis:
que levis armature: que impedimenta: quanto ea aut quali presidio custodiat:
deinde dicta ne tm: qj facta milites sequi iubere: nec disciplinam mo: s; exemplum:
qd diligentie genus fere rectissima fecisse rõne, pbabitur quotiens licebit. cum
si mutabitur natura loci. si iugos occurret: si flumen obstabit: si collibus siluis aspi
ritateq;

dia phibebit. mutabit hostium genus imminens conditio deserimis: et nunc a
cie directa: nunc cineis: nunc auxilis: nunc legione pugnabitur: Id pre in
sup minuere i scire: quo auspicio incunda pugna sit: nec deesse fortunę pre
bem. si oblata eau sicetere do consilium debet: illud ad postremum pretersi
m animis ducum habendu nichil in bello. s. debere omnpelli. contemnu. nam fri
ausa dia mulin timidi fiere nō solere: hoemo igitur omn qui sunt memores i
vsu et experienia comptes: eos duces diver im exercisq uiere preculeri: nō ar
populo nō a multitudi creari sint.

C Comes socius: sodalis: conius q; et collega, conueniant: quorue differunt: auctor
sententię: illustriu se hys accipe. Comitem dicere debemus auctore vul. acla
deone enim qui comitetur et sequit: quisq; fruēdi causeq; gratia ut sequē
tur destinatus est. minor est erat, comes. se ducem habet. vt Cicero. Nō comite
se inquit si ducem pbuit: i alibi: Neq; princeps tunc ad salutem esse potuisse:
si esset alij comites voluissent. socius uō nō minor: si par est: Idcoq; dux et in bel
lo quoq; ens multes allequitur consilia de bellu violenti e gru nō fere appellant
comites: si socios communicantes quodamō sou dignitatem eim illis. ut e duxq;
cum eosdem consultones vocant communicantes sou condicōm. atq; sortem cum
ipsi. Neq; enim dux consulto est multitu: si multes inter se consultones. vt apd
virgilium eneas de milibus suis O sacy. et auctor est ipse in sua psona laquens de
achimenide. comes mseries ulci. et itm. vno gradunt comitatu achate. neq;
sine dirisset de ulcre et enea. hunc esse comitem achate: illum achimenidis. De
tamen aut Irma deosq parant comites. i iterum. Sicut deosq; ubi comedat
troia penates. de capt furum comites: nūquid diy erant comites greccorum i
atq; enee an duces: certe diy penates comites erant confessione tum enee. tum
troum quoq; deos. Nam hi. et Eneas aut dictos qui ab hoste pen ates classe vbo
mecum et in. us. Diy aiunt. Hos te dardania incensa. tuaq; arma secun. Ilos
timidum sub te pmenis classibus equos: subte. i. duce. i te secuti sunt. i. tui co
mites sunt. Idem de greis quidem dicēdu et de eorū deis. Idem etiam de sp
bella i enea. q; nō nō hic no illa dux erat aut comes. tum qua sequebatur
enee voluntatem sibilla et quasi ministram se pbuit. Comes autē. qui vō ducebat
pmonstrans itu. et declarans ea que ille ignorabat dux eadem dicetur tamen
tum et si alij comitem p socio dicimus. vt Cicero in rectorius. de uatore. qui ci
ante lucem surrexisset Comitem inquit suū mecum ante semel et sepuis. cum
de eodem antea dixisset. Su trinē quidem pficiscentes ad mercatu et sum
alqui tu nunoz. sirentem e comitatu. i. secutus: quare in pfectione atq; gra
matice pise: monitus m primis alios q; monens /monendus tamen plinius.
in hec verba ad fulanum scribens. Tibi q; hoc opus denouco omis eloquentie
poesis: ut quantū cūq; michi deus annuit suscepti labors gtia te comite quasi
sole quodam diluciduē crescat: si quid magis delitus absuscūq; q; quam diuty
tumin solem appellare comite tuus: hoc ipo. q; sol est. Est preterea illa inter comi
tes

eundem

et servum differentia: qd comes et quicqd sequitur altius ducitur. Sotius plerumq
in negociis: servusq; rebus: ⁊ fortune arbitrio subiectis. Cesar in commentariis sen
ge androstenes pecore thessale. Cum se victrice pompey comitem esse malleet: ip
sum cesaris in rebus adiisse. Omem agrii multitudinem suoq; ex libro iosiphi
dum coegit bim huiusmodi differentia aptior inter sotiu et sodalem est. Sodalis
enim quie in rebus senioribus ac sepe voluptuosis: Cunctilanius quo tanden
pos animo si delicatus adolescens prefenti splendidis opibus vel de ente mors
vel et fortuna traxissem et tempestiua coniuia ⁊ pugiles sacos adiucrata so
ladiu turba solutis carp affluens agem. M. T. Spilador iucice cum sodalibus:
sodalitates. n. me astere sunt institute: idem alibi. Ego plaucius laterensem: ⁊
non gossim dico et habuisse in pectore multos cupidos siu gaios: quos tu si
sodales vocas: offriosum amicitaq; nomine inquinat uiosos. Cause aute sodales
inquit sune qui eiusdem collegij sunt quos gren vocant. G. Aquo ub sone
discedat apud M. T. Antonius qui nothanus questorem suu appellat sodales
se collegas appellatione si continentur qui eiusdem ptatis sunt. Comsub
benignus est bono et facilis qui alis non egre miseriit.

C Sterche qui singulis multum nubus precat. Curtius historiar. ꝑ hispta
p inquit Compositis in regione que satiupone vocatur puerit fertilis terra
opia rerum et omni comeatu abundaq; ⁊ q; diutius ibi subsistit: ac ne de
sidet ero vinciteret animos: Iudices dedit pinia q; posuit de iuriure mili
tari et tribubus non em fortissimis iudicari. cum essent singulis in ibius psiuis
aune Cilardos vocabant: Iuc primis in huc niym consis est tributes nunq; antea q; in genavie cohortes fuerant nec pro
C enturio is erat ut inquit luuius vq. ab urbe condita quem nunc pimpili tuomis premia gesserant.
appellant. Et auctore festo qui nunc centurio aute centurionus dicebatur ꝑ
adatur. Et centum dicitur. de inquit varro. ꝑ centenarius eius ustus sit nus
Cunctilanius lib. primo. inst. Dui deinde refuatum ne consonantibus aspira
rent: ut in gra chis et triumphis: erupte bieni tem pre minus usio. ut
chorone chenturiones adhuc quibusdam inscriptionibus maneant.

S uccenturiati milites sunt ns qui in pina: si qui in secunda centuria sunt
de si prima defecerit: isti quos subesse dicuntur labrariibus primis subuenia
rent ad insidiandus ponitur. Succenturiatus: quasi armis dolosis instructus
Tarentius in eunnecho. Ego m subsidiis ero succenturiatus.

D Centuriones sunt qui deinis preesunt equitibus: quidam duos aiunt. Et eo q
in initio cum colone deducentur. decima pars eorum qui ducentur consilio
publis gratia scribi solita sit. Alij pronte dicos putant q; sint de ordine ci
nie aiusoffin adinstituerit. Decurie pluribus distincte nominibus fuere.
Tribunos et iudices, propter hoc non genti vocabantur. Et omnibus selecta
qui stadendo suffragiorum serta in comicis: et diuisis hic quaq; ordo erat sup
da appellatione nominis cum aliis se non gerent: aliis selectum: aliis tribu
num appellaret.

militi

7. 4.

a quaternionibus a quadrat quaternio militum quibus pertinet nuo. Actum apud eum
qui Tudent enim quatuor quaternionibus militum custodiendum.

Milites dicti qua mille erant quite in numero: quo Romulus primus ex plo sup
sit et milites appellauit. ut l. 1°. historiarum inquit eutropius. Varro milites
dictos asserit qd trium milium loco primo fiebat atq; singule tribus tribu
sui Ramnensium Titices milia militum mittebant. Dilpianus apud iustinianum l. 27°. Miles inquit quasi millesimus quemq; dicitur. hi e omnes
qui e millenario numero sint. Iste nonnulli in tempore interspti. Iermi
nonis ignari qui dicum putent esse mille maxime sremmu: Aliq inter
polueos rerum scriptores. ut clius a mollitie p interpsim dictum putant: eo
qd nichil molle si potius asperum quid gerit: sicut indum dicimus nō mine
ludatur: vel a greco vbo qd duricem sonat. vnde maro. Durq a stirpe gen
nato ad flumina primum deferimus: sentq; genu durantur in vnda. Aliq a
multitudine vel a malo arcendo militem iniuriamq; quasi malitiaq; vel
multitiam dictus recte arbitrantur: cum eius munere sic in multitudine malis
malitiamq; hostiū arcere tueriq; ciuiles potente partes ac intra. nequid ma
li ab illis ciuibus suis sentatur. Sicq; ille nō solū miles qui in acie stet et
extra tertū leuiq; defendit: si qui portes tuet et statione minus periculosa:
non exosa tamen fingitur: nigilasq; et armamento preest. quē missi
quamvis merenta sint: in numeū stipendiorū tamen veniūt. Illud
nec obtiendum silentio vnusq; qui erant in exercitu qui pedibus et qui equo
mereretur sine discrimine veteres appellasse milites et omnium quē pertulisse
nōnūqm. Quanquū qui equo nō milites nō: si questus gradū et honore
sperarent: Cunq; rei fidem facit qd milites dicunt et nō satis honesto consis
ceriro ut qui reos custodiūt: et qui ad supplicia ducunt. Valerius max lb. ii
C. n. Carbo Magnus veterrimus e latinis annalibus. Terentio in consulatu
suo iussu pompeij in sicilam ad supplicium ductus pecit a militibus dimissi
et flebiter sibi aliud seuere prusq; expiraret liceret quo nisi prime lucis usu
ductus sruere. vnde n aliud eram militem a reum eadem stringit cuire
na: quare apud omnes sic nōn inuulgatum videmus: ut miles pedites
designet. Eques autem eum honore dicitur.

Tumultuarij milites dicti a tumultu italo bello vel gallico. qū venū pri
culiq; et subitum n improuisum bellum ingruit et nō est spatium nec sup
consilij. qd singulos iure patatur. ut inter fabios fuit. si principes patrim
sisse consul mitat templum et arripit uexillum: et inquit. qui tem. p. sol
num iuit me sequatur. Decetet milites nō sunt vsū p militē ingruit ne
cessitas: et prie ulres: aliū de cuacuatur de hus Cursus. An quis Neu q
miles neu ciuis p militie: et ab hiso alibi omes eucatos et Centuriones
Dvrlares dicuntur dicitur in bello secū Romanor. et teraz nationur dicit ex
greco vrabulo: qd nos dicimus rerum aeserentiz auctionam.

predictos

Sacra
non suspectant

S Stipendio rogati. hi fuit qui plenam militiae habent et xxv annis in militia tenebantur. quique in rem p. iurant se non redire nisi praecepto consulis post completa stipendia idest militiae tempora.

Legnus apud iulium caesarem aliud militiae genus in gallia fuisse pecunia conducitum: Soldurios ipsi vocant. qui neque nunc ibi neque alibi usqm fuit hanc conditio eiusmodi erat: ut cum is aliquo quorum amicitiae se devovisent omnem subire fortunam et adversum eiusdem mori vellent. nec post illos iustam illam pati possent. quin si mori alter nolit daretur mortem sibi ipsi manu praeciperent: nullus genus militum. hisi nisi tempus adiisset. neque quisquam eo numero fuerunt. a seculis ferebatur: qui hoc facere renuisset.

M Stipendiary a mercede dicti. de hijs quae aliquo ab urbe condita accidere. Dvl. Sempronio gracco fulvio maximoque consulibus. Scipiones fratres vel in hispania gerentes: et celeberis militibus pecunia sollicitatis ab hostium secedere. suis castris tradidere: quo primi tempore externa manus in castris romanorum cepit habere. nichil. n. illius teste in hispania memorabile gestum. praeqm eo celeberrimum iuventurem eadem mercede qua fuerat cum Carthaginensibus aut imperatores romani ad se pulverunt. et nobilissimos hispanos supra viginti. iudicium italiam ad sollicitandos populares qui inter auxilia hostilia erant immiserunt. id nos eius anni in hispania ad memoriam insignis est. quo mercenarium militem in castris neminem augmentum celeberrimos romani habuerunt

E quites dicti. quod eis in legationes mittis. equi dabantur de publico. vel cum militandum esset ut non pedites ipsi quemadmodum plebs. sordida tenaqua. sed dignioribus militiae quae maioribus honore regem ac imperatorem in bellis ducere equites sequerentur. Livius hoc ubi inter signa pertinuit dicta. vidit violat. de inde ad equites. agite iuvenes inquit praestate virtute peditum: ut honore atque ordine pstant. In hisque qui ad equitatum trahebant nomen sepe variatum invenio. primum. sub romulo. Celeribus celeres appellati sunt. vel a celeritate. adduce celere. qui dicitur romulus occidisse. In cuius gratiae vicem a romulo fieri tribunus militum meruit. hujus trecenti fuere. quos romulus cum bello. in pace ad suu custodiam cepisse. hui. hi deinde flexiturnes dicti: postea trosuli. Cum trosulum opidum in tusco atra vulsinos sine ullo peditum auxilio cepisset. huius nominis appellatio diuturnit vlre C. gracchum. huius postea qui ob amicitiam eius gracchanus est appellatus: scriptum reliquit hujo obis. cis ad equestrem ordinem spectat antea. trosulos: nunc equites vocant. ideoque quia nos intelligunt trosulos nomen quid velear: Multos putet trosulos no cari. quo aut honore equester locus vel quae gradus apud maiores fuit on M. M. Tullio. In oratione ad iudices. p plancio. video inquit quid dicam. hic similia consulari est. ille praetoria. reliquos video esse in eisdem loco. Sunt omnes sine macula. sunt equo bonorum atque integri. et fuari necesse est gradus. quae dat consulari generi praeditus: nec contendat cum praetorio aequester locus. Ideo

Cicero denq; equestre nomen in consulatu stabiliuit suo Catilinis rebus. ac eo se
ordine pertinuit esse celebrans. quo tempore tre 7.m corpus in re p. statuti fuitq;
est. Capitq adijci senatui po. q. ro. q equestri ordo.

D Esidor ie est. qui de vno equo ad aliud setransfert. liuius. ii. belli punici. li.xxi
Nec omel unmide mdetro locati cœnu: si quibus desultoru. In mom bmos trible
tibus equos inter accurrunt sepe pugnam in recentem equiz ac fessa armatis trans
siluare mos erat tanta velocitas ipis. tamen dorle equoz genus cum tre modo
instruti fuerent.

P Raeuisatores a. præuirendo dicti. liuius belli punici secundi. li.xx. Velites sub
sidio misit. a quibus ubi p. præuisatores commissa pugna esset. Iulii cum equi
tatum in pedites ex oculto facere iuber.

P Eltes. qd pedibus non equis uterentur dicti. hoc nomen semel tm varia
tum in tempo. et ab ipsi erate armenise: qui multa in re militari noua attu
lit. multaq; melioza fecit: namq; pedestria ille arma mutauit. et cum ante
illum in pedoziz maximis clypeis breuibus hastis: minutes gladij utereb.
aconteratio ille peleti. p. parma fecit: a quo postea peltastes pelites sunt
apellati. ut ad motus concursusq; essent leuiores.

N Ccensis. Q. asonio teste nomen est ordinis et promotionis in milicia ut ne
dicetur principes et cornicularius. accensos cacho administrare esse scribit. Ali
accensos militie genus esse administrantibus. primus plinius dicto de coss.
ut pedites qui sequitur in castra accensi dicti. qd ad necessitatem sepius
accianctur velut accersiti: quos nunc dicimus deputatos: vel accensi dicebant
qui in loci mortuoz militis subito subrogabantur. sta dicti qd ad censum adi
A Scripticij uelutti quidam scripti dicebant qui stipendij logio ||ducuntur.
nibus adscribebantur. hoc. a accensos dicebant qd ad legionum censum cur
assripti. vel qd olim inermes armatis militibus asscribebantur. qui succedent
siquis eorum deperisset.

L Euis armature siue leues. dui. ab ur. Con. teste liuio qui hastam tantum ge
E xpediti. impediti ab eodem denominatos. ||sacq gerentes ocultantur
sibi dendicant. aut ex solutis militibus: aut Illigatis. sisena hist. li. ii.
sua armes armat impeditos expediti sine ullo suo vulnere cunctos inter
fiunt. vel ex pediti. in impediti dicti qd milites. ac bellatores ex peditos aut
et domestici affectibus absolutos esse oportet et non impeditos. ac illigato
f Erentarij qui leuis sunt armatura milites instruit. ad bellum in funda. et la
pidibus euse telo. thyos armus que feritur ut iaculum emittit modicq nō que
nentur. salustius in katilinario: postea qm eo ventum est. ut ea ferentarijs
lium cōuiti possit. maximo clamore cum infestis signis concurritur pila
emittunt gladijs res geritur: hos autem a ferendo etiam dictos putat. vsi acie
testa equites dicti. qui eo malo habebant arma que ferunturut iaculum emit
modicq equites pitos iudisse mquit se in esculap lycie uetere et ferentarios
||scripto

ferentarij

Cero autem eos referentarios dicit .p. tela ac potiones imitribus pugnantibus ministrabant.

P ygmeos montana indie incolentes: quibus est manus cubitalis sangue adeo pareritatis hominis esse quidam auctores non leves tradidere: ut cubitalis mensuram no excedat. belligeros tamen. hoc. n. animi autem aureaque dessis armatos insidentes continuis bellis gerere cum gruibus. Juvenalis. ad subitas tuenim volucres nubem q sonoro sonora pygmeus parvus aurea bellator in armis Mor. r. Imp. hostis raptrisq p aera curus. p. gruibus a sua fortitudine si videas hoc. Gentibus in iris visa quatiere: si illic. Cinsin eadem assidue geruntur. pelia videt Nemo ubi tota cohors pede no est altior uno.

I n mas pi homi in ponto genus uno cubito in fronte media cum gruibus aut cum avibus assidue bella gerentur: quosq fama e no incelebris pompeius contra cesarem philippicis in campis partes ac signa secutos fuisse. Unde licinius m. ut. Hinc et sidome gentes aut aut ligatas substringens Arimaspe.

I mazones Gethice mulieres bellicosissime que excidio omni comagum et pace cum armis quesita: ne genus interet concubitus finitimorum iniceant: siqui mares nascantur interimant. Virgines in eundem ipius moc non ceto neq lanificio: ut cetere mulieres. et armis equis r denariorum exercent. Justis infantes detrunc manullis ne sagittas iactus impedirentur. Dii r a greci. ab mamis carent. Amazones appellant. Curtius lib. vii. Ad eius no toto Amazonii corpori obducit. Nam lena parv ad pectus est nuda cetera deinde delantur nec tamen simus vestis no colligunt infra genua descendit. Alterna papilla mrada fuat. qua multebus sexus alatus adarte dextra dr arcus facilius intendant. et tela iubent. Nam ut puer memit. pulsant. r pichi

I ngruspides ob arma argentata sic dicti. billantur Amazones armis militis. qui sub alexandro militabant. Crosius in. historiam. Onare ulrino consulo. Argirispides ob arma argentata sic dicto hic est milites qui sub alexandro militaverant in auxilio regis. Justinus epithomat. Trogi. pompeii. Cui gloie ut etiam eentis ornamenta conveniunt. saleus. equo. in. et arma militis argento induat. et atrum q fuit ab argenteis clipeis argirispides appellantur. Iunus ab urbe condita. xxxviii. ab eadem parte paulum. pumpio venu regia olor. erat. Argirispides a genere armorum appellabantur.

C Apitecensi. milites vocabantur. qui nullo. vel qui tam q parvo ere censebantur. hi namq nisi in tumultu maximo et aspis rep. temporibus. cum iuventute inopia esset militia tumultuaria legebant. arinq hi sumptu publico prebebantur. et no capite censione: si. pspiore vocabulo a nunc officio. plio edende plebeiis appellati sunt. ab omi re familiari. parva. hud quaqui possent. Ken pu. iuvare solebit tamen significende copia civitatem fruimentarent. Capite censos aut primus. C. N. Marius ut quidam ferunt bello Cymbrico. vel potius ut inquit crispus bello iugurtino militet scripsisse

traditur cum factum ante in nulla memoria extaret

C strefractl. equites hi dicuntur qui r ferro munita sunt. r equos similiter munitos habent. Huius xxxo. ab urbe con. hijs ut plerique opes regie aliunt ut

mulos quasi maria terrasque iuxta sonitu vocis complent equitum tumultu

bilem vini trayci desponto in europam partim liberatos quos cathefractos

idem xxxvi. preter rectorem quaterni armati ad latus decerni phalangi

rum mille r quingentos gallogracos. Cathefractos vpsi appellant adiunxe

G lonis ut inquit pomp. mel. hystor. lo. ij. non loricis: sed hostium curibus equos

seq; velant illos illos iaciqui cor pois se capitum.

C Scuti aereis bceui sutorum cui munuti, et armati milites dicti huius ab

urbe condita. xxxo. Naugia parua in fretum occulta agri argiui contiguo

nia expeditos milites cetatos pleroq; cum fundis ac iaculis. et alio leui qui

armature impunit Idem in eodem Cerata iraqi quantu latitudo vallis pa

ciebatur instruxit sedentes: ut facile p inter valla ocinui fugientes suos accipe

P lam tesse varrone dicti qd pilis a principio pugnarent: post consulatu re mi

litari minus illustres fuisti. Ondiq. vij. fastor. Inde pares eorum donos fere

ut moeres. Romulus instatos instituit decem et totidem principes: totidem

principes pilanus habebat. Caprea lignino quisq; mucrat equo

D eltes expediti r leui armatura milites a velitando ob celeritatem dicti. teste ora

sio li. vij. histor. del a greco. vi. accendo hi tripedalem pilum habent et r decem

hastas quibus omnis utuntur gladio hispanensi. accincti cum armis suis post

terga equitis consedant continuoq; pedites ipi ex alia parte quibus p quos ad

necti fuerant inimicorum hostem pirbabant. Qd si pede collato pugnandu

sibi erat. manu stato m leuam hastis gladium stringebant: ut velites etiam

in agro iubus essent. autoxem pectorum equitis insiendo. Centurionem. Q.

Nouium ferunt eo bello pnus quo capua in nobilissima ac potentissima quo

dam bellum fulius flaccus impetere obsedit.

D elatos appellant vestitos et mermes milites. qui exercitu multu sequantur

cuiusq; in mortuoq; militu loco substituuntur

D olones dicti sine milites qui post carnenem plagam usq ad octo milia cui eius

seru volutarie se ad militiam obtulerunt et cum spontes hi vellent volones

appellati

T iriti milites sic, inde appellantur qd patriam tuerent. inde r titi. pnomen

ortum est. Titium aiit dici. ait Numa pomp de pontificalibus scribens. pallium

quo sacerdotes caput tutabant cum ad sacrificium accessissent: sicut r virgi

lius. Et capite ante aras frigio velamus amictu

R oarij milites qui leui armatura primi pluriq conuertebant qd vt cui iubet

sic alterante gianem armaturu qd pilabant voarij dicti

h Eneficiarij dicebantur milites qui vocabant municeps hisficio. sicut econtra

Munifices vocabantur qui no vocabant: si munus rei p. fiebant del hisficio

ri

multum genus qui et eo ita appellantur: quia pmouentur ad honores bñ
ficio tribunorum ut inquit Vegetius. Idq confirmatur auctore cesare In comen
tariis suis cum Vba hec sunt hec erant milia xl hostium. eiciter duo que ex
bifariam suppidum excitius ad eum conuenerant que tota acie diuersa erat.

D Duplicarij milites dicti ut varro inquit: quibus ob virtutem duplicia cibaria
L Latrones conducti milites vocantur. ut darentur institutus est.

Mattalis latrones

Mattalis erat: ut hic imperator civis se haberet. et pmo mutuere ad omne c
disimen: et omnium gregaria est nomen: varro trinē hi dicit hic posse hoc etia
latinum ex thmologiam. vt latrones dicti sint q arcum littera exiuit vegi et
q ab latus litera ferrum habebant. quos postea a stipatione stipatores appel
lirunt et quia conducebantur et ea merces greece dicitur. G. ab eo
vetere parte non nullum milites mercenarios appellabant latrones aut quos
q ante non nullum milites mercenarios latrocinari militare e mercede i
alie q latent ad insidias faciendas quos nunc satellites vocant.

S Sicarij latrocinantur genus sicae h gladios sub veste deferentur: Josephus
bello iudaico lib. vi. sic n. regione purgata aliud genus latrocinantium in
hierosolimis oriebatur: hi aut sicarij vocabantur die claro et media ciu
tate passim quos sq inter facientes potissimum vero diebus festiuis miscebant
vulgo. et sicis sub veste gestantes hos diuisos quos sq interficiebant ac de
mersi collapsis hominibus illi inter reliquos defelere querebantur: qua fran
de certus suspitionem manebant: idem in eodem: inter insurrectionem aut vul
gum multi irrumpentes sicarios sic n. vocant latrones gladios in sinibus
gerentes: audacissime utebantur ope qd adorti erant.

D Desiderati milites secundi constitutionis depditi. dol qui de pierunt vel
fuerunt dicti puto q absentium vel nocturnum mutentur. sic desiderii Ci
cero p. l. eluentio. Omnis ub breui illo tempore quasi inopinatos iret in hi
nerariis qua solam extra portam aquilinam proficiscebat. qui cum diui
tum e atrii diem desiderarent. neq in hyo loco in quibus ex constitutionis q
reuertur munierentur. vt. Ces. sibe alius p eo. n. diebus hiyo vnius diei pre
hyo Cesari desiderium sunt milites. Dccccl. Idem libro xp. eodem die larissi pierunt
in eo plio ns amplius cc. milites desiderunt. Q. Curtius. nus. ceadere pe
sarum quorum numeri victores finire potuerunt milia potuerunt milia xl.
macedonum minus trecenti desiderati sunt. Idem in transitu tigris: n. que
qm. preter paucas saranas desiderium est

T Tiarij milites veste varione sic dicti q in acie tertio ordine extremus subsi
dio ponebantur. eo q hy subsidebant ab eo subsidiū dicitur: plautus Agite ne
subsidite omes tiarij. Liuius ab urbe condi xxxviij. hastatorum prima signa re
dem primapū erant: tiarij postremo: claudebat. Idem in octauo. Tiarij sub
vexillis considebant sinistro crure poterito. scuta tunica humeris hastas subde
pm cuspide in terra fixa hunc scris q que vallo septa acies in hoverer tenderes

siapud principes quaq; hinc satis prospe esset pugnatum a prima acie
ad triarios redisse cum laboratur, piterbio incebuit.

R etiary nomen ab armature genere ortum phybetur: Contra.n. pu
gnantem murmilonem retiarius ferebat occulte rete qd facilius
appellatur ut adiuarium cuspide insistentem operiret: implicaret
q; uribus superet: huic retiario pugnanti adiuersus murmilones
contrabatur: non te peto piscem peto. quid me fugis galle. Cuia murmi
lonium genus armature gallicum est ipsaq; mur milones ante galli qp
pellabantur. hi quorum galeis pisci effigies merat qd genus pugne iste
turium est a prihaco ex septem sapientibus uno exercitus impatore
qui adiisis phi nomen adiemisiuj ducem: qui pinceriastes et olypio
nices fuerat dimicaturus, pter contrusias finitiq; que erant inter arbiro
et mitilenos rere sub clipeo occulte laro impedunt phi nomen r dii nd cauit

G Regary humilis militie ac vulgate milites. qui ex || mulolit
minoribus et extraordinariis sunt: cum alij. cum alij. majores ordina
ri dicantur. Justinus epiti Trog. pom. xiij. prima eh phi lonico e
giptus. Affrice Arabieq; pars sorte venit: quem ex gregario milite al
exander virtutis causa pioneerat. idem xxxvij. hys audiis inthio
chus cerumandum bellum ratus exercitu: qui militis finitimos belli
duraueriat adisiis parthos ducit: si lacritie nd nimos apparatis qp militie
fuit quippe lxx milia armatur sancta sunt trecenta lxxx. ex quibus cata
pisoi. fortior q; maior numerus fuit. Argent certe aurig tantum ue
ram gregary milites auro caligas figent. pilea rentq; matsam cuing a
more pli servo dimicant

O priones appellantur hy milites quo decuio operte sibi rex pueraq; minist
quo fiedilis obeat publica officia. O priones autem dicti q sint electi nat
opnare eligere: sicut e illud O pranitrij locum regno hoc est elegit

O priues quaq; ab optando apellatio qp antecedentibus egreudme ipedi
tis: hy tamqm adoperti eorum arts vicarii solent diuisa cuiure

E xcubitores, peubitories dicti. pro eo q excubias semp agrante sunt. n. ex nuo

P Rcubitores aut dicuntur. qui noctu custode causa ante castra || militii
excubabant: cum castra hostium in pinquo essent.

S trenuus efficax gnanus nigilans fortis sic dictus qd sternendo adisa re
mnat. Liuius viij. ab urbe conditi. C. n. C. Cornelio lentulo. p. philone. tim
ee coss. pulepolim ad res repetendas missis: cum relatum esset a greca gen
te lingua magis strenua. qp facto seruo responsij. Justinus epi. trog. pom
peij. Nam et manu strenuus: qp satis et in contionibus pricinendus ha
bebatur. || non est solus accipiendus. quia ad hostes ante ed

T Ransfuga vlpiano teste || lo transfugit. si ce qui p induciar tempus
aut ad eos cum quibus nulla amicicia est fide suspetia transfugit

fugitiuus ut ostium fugit. is est qui extra domini domuz fugit causa ut se a domino celaret. manset / Cecilius autē fugitiuum esse ait eum qui ea mente discedat. ne ad dominum redeat. tam ex suimetipso consilio ad eum reuertatur: Nemo. n. tali peccō penitentia sua nocens penitentia sua excusatus esse desinit. Cassius quoq; scribit fugitiuū esse. qui certo proposito dominum reliquerit. apud Iulium Iul. item relatum est. fugitiuus fere ab effugio animi uocabitur. intelligendum esse: non utique a fuga: Nam eum qui hostem aut latronem uicendi ruinaq; uel effugerat: omnis fugisse dicimus. non tamen fugitiuū esse. Apud labeonem et ceciliū quitur. fugiuus in asylum confugit aut eo se conferat. quo solent uenire / qui se uendere postulant. an fugitiuus sit. Ego puto non esse eum fugitiuū. qui fuerit ad id publice facere licere arbitratus: nec eum quidem qui ad statuam cesaris confugit fugitiuū arbitror. Non. n. fugiendi animo hoc fecit. Idem puto de eo eum qui in asylum uel quid aliud simile confugit. qua non fugiendi animo hoc fecit: si tamen ante fugit. et postea se contulit. non ideo magis fugitiuus esse desinit. Item Cecilius scribit placere eum qui ex fugitiuus esse. qui eo se conferat unde eum dns recuperare nō possit. multoq; magis illum fugitiuum esse. qui eo se conferat unde adhuc nō possit.

Tirones esse dicuntur pueri. qui ad militiam deliguntur atq; armis gerendis habiles existunt. unde tirones dicti. Tiro etiam rudem et ignarum significat: inde cesar tirones neq; in ludo. neq; planistis: si in domibus p equites romanos atq; etiam p senatoriis armorum peritos eruiebatur. hi. n. antea p bellum fiebat mos fuit Rome puberes exercere armis et sub custodibus esse. post ea militare. de quibus poeta nobilissimus: Et primo statim uiuentus inde tyrmacius pominitur. paruus et tiro.

Veterani legionarii dicuntur. quia iam in usu pedis nō sunt. postq; multos militie quiens sufficiunt consequitur. detinus etiā in desinto quitore esse creditur. nō solum legionarius: si omis qui qualiterēq; militauit et honeste emeriti dicuntur solum milita et qua merere // et ipse absolutus.

militare dicitur ob stipendia. S. que merentur. sic emeriti stipendij dele merite militie: qui milita p functi sunt nominantur quasi extra meritum stipendij et militie positi. sicut miles olim post lx. uel lxx. annis. qui a lege soluti nō cogebatur militare agro dei nulla donatus. Nōnullam. n. rem publicam hic mos est: ut post sexagesimum annum ad militiam nemo cogatur. In pluribus datur remissio iusta. post lx. Iustinus cpt. tuog. pom. Ne xi. Alexander certum p sax. tam periculosum bellum. certum legere. nō iuuenes robustos: nec primus floridam etatis: si detinos plerosq; etiam emeritos militie: qui cum patre et patruis militauerant elegit. Quintilianus. Emeriti hinc bello stipendiis: et p translationem a poeta preclaro. Emeriti boues dicuntur in georgicis quaq;

monit

Armiger est qui tela gerit & arma tui domini sui. ut scuti pilum arcum &c
id genus utrequidam phibent qui eos impetit quoq; arguit: qui armiger
vocant armatum equitem: qd a clarissimis rerum gestarum scriptoribus legi
quaqm obstiterit milenio. Liuius ab urbe condita. xxi. donec in supo aque ex
ducato nomen erat facieq; nosceratur eos inquit hic cum popularibus suis
qui legionibus legione situs deditq; agrosq; eidem & peppulatus. Jam ego
hanc uicinam manibus peuptor fede ciuium dato: subditisq; calcatibus ac
p conferissimas hostium turbam in perum fecit obtruncatoq; puis armigero
se infesto venienti obuia obiecerat Consulem lancea transfixit spolare cupiens
Curtius attritis ante eum. ccc. armatis minuente regiam: huic decem sestili
tes traduntur: quos singulos deni armigeri sequebant: hy ad alios continen
tes comprehendendos constituti. Seneca tragicus in hyppolito de amazonib
et pucrtis iste genti armigere fuit: ad esse venis federa & castrum diu bellaq
populum populis cuptit. Suetonius in uita octauiani. Certis numeris partis in
urbis: partim ad suam custodiam allegit domissa Cangurtanorum manu. ipsi usq ad
deuictus antoniu sem germanorum ipsi usq ad cladem uariam inter armige
ros arcu se habuerat.

Lpre qui exercitum sequitur. questus gratia dicti. q. extra ordinem militie sui
esq; licet qd libuit. Aly eos a lira appellatos dicunt q. et ille hercules fit satis
scritus. vel qd hyre mutibus aqm ad castra vel tentoria solerent ferre: quam
tam veteres dicere. quamq; eotum dicam diuinus. Cuidam a ligurienido
questum liuius. xxiv. lipe. Calonesq; et alia turba custodie impedimentorum
apposita. de pinciatum maxime sperneribus; penis ingenij repente statui
Calones nonio teste militum seru dicti. q. ligna militibus spem fecit
subministrarent siue ligneq; ferant claus
Scala etam militis funis: plaurtus uidos Caculas militere; et dicitur a gre
co G qd fistribus clausis ligneis ad tutelam dominorum armari soli
ti sunt fiat hysis id est qui huiusmodi clauis. a teli genere uttur clauator apud
Auctoratus miles: is dicitur qui obligatus et subiectus e. suetonius latur
libro .c. delegendo de auctoramento militie. ac legionis et auxiliorum descriptione
et quo fit auctoramentum qd quasi obligatio est rerum vel stipendiu qdam vel
premium Cuius dam militie ac pugne actionisq;
Exauctoratus insignibus militaribus amatus. Exauctorare. n. e insigna mili
taria detrahere auctore vlp. Si. n. Juliano accedimus: si quis militem exauto
rauit inter infames efficit licet nõ addidisset igno minie causa eum auctoris
se. Exauctorare quoq; Juliani pace diuersim e nosolum infamem militem reddi
verum ducem ab imperio suo dimittere vel missum militem facere. Alia q; honesta
missione militie plerumq; donare. liuius ab urbe condita. l. xxiv. de Dep
ebus unus ausus est dicere se. pstus si sibi utrumq; detur libm esse nolle militare
Tum sapio ex quo igitur adolescens quid sentires non dissimulasti. uicerum

vbi erpedit. Iam cum tu arma equiq; et inde cetera instrumenta militie tua daq; et tecum hinc ex templo domum ducaq; exercas. Adcendis cures aqua ar nusq; leto conditionem accipiens. Vm ex ccc.bus quos inermes habebat tradi det. Vbi hec mo exauctoratum equitem cum gratia imperatoris ceteri uiderunt aquisq; excusare et uiceratim decipe: Iulius frontinus strategem. iii. Diuus augustus vespasianus cum quendam adolescentem honeste natiu nili tie nihilum ingustiaq; rei familiaris gratia eductum ad longiorem oci nem eiusser censu constituto honesta missione exauctoratum. Iam huiusq; pdictus liber iste claudendus est. cuiusq; plenitatis noiis adhibendus. vm q nomilla etiam multi in hac adhuc nudo pinenda est esse: que sint illa. primus liber comedius indicabit. ne hunc tam plenum ulterius onerem.

LIBER NONVS.

Quid quotuplexq; bellum & vnde. Cetera Belli exercitus vocabula. Ac eorũ seorsum denominationu cause.

uoniam superiori volumine Sigismũ de pandulfe vocabula militiae ac publici honoris pas ca p praclara p curias eor. origines et officia monstrauimus: bellu nunc exercatus uiratum nequid alios re linquatur. is sequens lib parefacier. causasq; singulos ac denominationes seorsum aperiet et explicabit.

bellum qd est multiplex siuq; distinctiuq nominibus: cum aliud inter num sit aliud externiq; aliud seruile. vel sociale. vel pyrathicum ut ante diximus dictum abiliuq qd belnax. sit pnciosa dissensio. vel ue sa uio placet fieri e lucendo lucus dictus est: sic aquilla ie bella. bellum. eo q eoim sit horridum et pessimus. vnde bella horrida: bella alia belo qui pmũ ferreis gladiis pdiret. Cassi. i. dar. postea bellis ferreum gladiũ pmus. pdiret. a quo bellii placuit denominari: et est bellum tempus ome quo pstatur aliquid pu gne inemi illis quo pugnet. vel belliq; est eorum tempus quo in militia simuq; qd indoctis iiri rempois guerram vocant. de bellum galliciim. bellii punici. bel lum macedonicu.

Duellum bellum indelicet qd duabus partibus victoria contendentibus diuucit. vt inquit festus. bellum. n. aũ duellis necessitate ut alij phibent. eo q due sint partes dmicantiũ. q vel q alterutriatur victoriam altera uicit. postea uõ mutatu et deteracta litera dictum e bellum. Varro primo epist. Graca latinis lento collisa duello. Seultetus regum populos continet estum. Oudius vj. fastor. hic sacrata dis thusco bellone duello. Dictum a lario. pspa semp adest. Liuius p. ab ur. con. Dic inquit eis quem pmũ sententiam rogabit quid censes. Tum ille puro pioq duello quiescendaq; censeo. idem xxxvj. si duellum qd aim rege luchucho fiuri pliq; nisse qd ex sententia senatus pliq; romani consectum erit. Tum tibi superiti populus et ludos magnos diesq decem continuo faciet.

de

Tumultus grauius surget ꝗ bellum. potest.n. teste Cicerone esse bellū sine tumultu: tumultus esse sine bello nō potest. Quid est enim tumultus nisi perturbatio tantum ut maior timor oriatur. unde etiam nomen ē ductum tumultus ꝗz maiores nostri tumultū italicū ꝗd erat domesticus. tumultum gallicum ꝗd erat italie finitimus: praterea nullum tumultus nominabant. ꝗ grauius aut tumultus esse ꝗ bellum: hinc intelligi licet. qd bello gallico barbaros valente. tumultu nō valente. sicut fit quem ad modum dicit. ut bellum sine tumultu posse: tumultus sine bello esse nō posse.

Turbam appellari labeo ait ex genere tumultus. idq; verbum ex greco conditum. Turbam aut ex quo nunc admittimus si duo turbam consertur. utrum non ita pricus in turba id factum. quia duo turba nō. prie dicunt. enim si plures fuerint decem aut quindecim homines turbi dicet. quid ꝗ si ter aut quatuor turba utique non erit. ꝗ rectissime labeo. inter turbam et rixam multum inter esse aiet. Similiq; turbam multitudinem hominum esse perturbatōm et ortum. si rixam dicunt.

Proelia congressiones armatorum certamina belli. pugnaq; partes dicuntur. Ut allus xxvi. Romanus p. utrius ui et superatus proelio. sepe est multis bello nō nūquā. Livius ab urbe condita. ix. Quantum hoc magnitudo hominū et ipsarum animo. vinus tamen ea magnitudo hominū erit collecta paulo plus decem annorum felicitate. ꝗ quo exstiterunt qd plus. xv. ꝗ si nullo bello insultet tamen proelio. utrius sit. Dicitur aut proelium ab imperendo hostes. Nondum obtis equos deducit. mitigat estus. Quamuis et madidis incaluit pla incensis et spumen ferventia musto sisurro. dicte proelia lignis quibus duo pontes vel a proludendo. bellū n. quasi preludendo inceptabant.

Pugna a bello differt et proelio: est.n. unius diei et belli parte. ut Cicensis rerum interensis multaq; continet proelia: cum aliud in combus. aliud in mechanis. in extrema acie geritur. ꝗ a pugnis dicta. vel qd ab initio usus fuisse in bello pugnis contendere: vel qd primo bellum pugnis inceptabant. Lucretius libro nū. rex nat. Prima antiqua manus ungues dentesq; fuerunt. Cassi. lib. xv. vrai. inter ipsos quoq; adversarios ut saepe non erat plus arrogantia certaminis. si pugnis se quelibet feriuda lacessebat intentio. unde pugnis nomen inceptum. pugnare etiam est manus conserere: expugnare id pugnando vincere. et pugnare nauem similiter teste calstruio est eam aut pollare aut mergere aut dissoluere aut prundere aut fumes eius excidere aut vela consindere aut anchoraq; mutiliere de mari: quo equidem miror illud psalmigraphi. Sepe expugnauerunt me a iuventute mea dicat nunc israel. .n. nō potuerunt michi. p.eo qd est oppugnauerunt sine impugnauerunt. si.n nō potuerunt michi. p.eo non expugnauerunt. si oppugnauerunt. Grece aut magis est oppugnauerunt sine impugnauerunt. qd expugnauerunt. p.quo significatur accepit interpres. nisi librariorum dicio ita scriptum fit.

Tum

Gymnicum certamen velocitatis est, ac uirtus glia. Cuius locus gymnasius
dicitur ubi exercentur athlete et cursorum velocitas comprobatur hoc aly de
ternis penthathlis, aly quinquatrii crecrit: id aut genus certationis in
luga quinq; artibus constat id est, cursu, desi, cursu, saltu, iaculatione, luctu. Q
uidiu; in festis. Certibus, circulis: et misso pondere sacri. Brachia plusiq; exper
menda dabant.

Letatio latex complexus quibus communis certantes utunt.

Exercitum multitum copiam dicimus, nõ unam cohortem tantuz; nõ duã alã
q; numerus milteos multitum legionẽ. Vel legiones cum suis auxilis continẽtes
Nomen aut exercitus ab exercitatione traxit. Vel ut varron iusum est exercitus
q; exercando fit melior.

Copia pluralis tm numero de exercitu: copiam nõ aliaq; dici rex testis est: ||debet
seruius in commento .ii. ene. In rex tamen nuõ contra fuium usu venit
eruditor. Salustius in katil. postremo ex omi copia hastilia nisi in praelio negi
in fuga quisqm cuiq; ingenuiq; arpuq; est. Idem in eodem. ||Hoc omi copia e
tiã quarta pars instructa militaribus armis. Liuius tulli macedonici. lib. vi. iqm
paucos post dies ex milia suoz militum: et ex ea copia quclamie repente col
legi potuit nõ tẽ milteos scolos ducit. Statius vis thebaidos. premit in
digesta ruentes copia et que sit metum. Iste virgilio copia lusito. Terentius
menandri teste Donato i cõmento. sed hominies copias dicit. Militem. spi
rasitum Ducem. sirieq; Simalionem. Gaugam cum inquit militẽ secu;
ad te quantas copias adducere.

Expeditio dicitur q; milites ac bellatores expeditos cuiis et domestiis affectib;
absolutos esse oportet.

Legionis appellatem ut ab eligendo vel ab electione militum maxime
et seruius et varro de uita patrium lib. iii. dicam interpretantur: Ten circa
eius numerus omes pene variant. Seruius in primi nobilis grãmatici
uirgi in locis virgilij mentem interpretando: Nam in legione mqm nõ insi
ce.ii equites erant. virg in septimo Equos numeo puer eligit omi Sentiãt
tarentii quidi in presepibus altis, unde et alibi. Tiberinis scirati. omnes no
ti. Idem legiones proprie pedituum sint: Turme vo equitu virg. in iui. Ce
tum tum legio. compis instructa moratur. varro de lingua latina. Milites
dicti. q; tiium miliz primo legio fiebat. atq; singule tribus. Ticiensium
Ramnensium lucerum milia militum mittebant. Cinctus aut de re militari
lib. vi. auctore gellio noc. at. xbij. ita scriptum reliquit. In legione sunt ce
turie lx.ta Manipuli xxx.ta cohortes decem. Hanuiq; degeruiq; ut de re i
militari. lib. vi. Antiochie Macedonesq; greci. Dariam. phalanges habue
runtum vna q; phalange viij.m armatoz consebantur. Galli celtiberi. plu
resq; barbare nationes. Taternuq; trebantur. In quibs sena milia armato
rum erant. Romani legiones huic quibus singulis sena milia ar eo amplius

||Dum ea rome geruntur Italiam ex omni
copia quam et ipse adduxerat et Malius
habuerat duas legiones instruxit. idem i eode

|| Eusebius in ecc.a historia Nero S
Vero et tertullianus hec memorat
Et apud greccos apolinarius q
Eb̄dem ipsam legione pro
I mignis fidei miraculo
Mutato nore vocitatis
Dicit ab imp. fulmi
nam Tertullian
uo M. Imp. epis
etram, mine
hec dicit
qd de ius
Tapeius
In
ab
a
b
t

sancta communis censuerunt esse. plutarchus in uita Romuli. legiones singule ser milia pedtu et cx centorum equitu complebant numeratis lo. xxx. vnus. ab urbe condita. Cum ergo legiones quatuor descripsisset qd gdem quinq; milia pedtu ccc.tos equites in singulis legionibus esset. Idem ita dem ob da nouos exercitus conscribi placuit. tur.os legiones in ligure. uti singuli quina milia. et ducentos pedites et cc.tos haberet equites. Sociorum tqs ideni latini nominis. xv.os pedtu asdita. viij.os equites. Idem xxv. Romana acies unius ppe forme et hominiu. armou gne due legiones Romane due sociu ac latini nominis erant. Quina milia et quadrigenti singule habebant. Idem lr. vnus. Scribebant quatuor sere legiones quinis milibus pedtum. equitibus in singulas legiones erecentis. Idem lr. xl.os. se preterea sup plemento adiuncta. quo amplius duaby legionib qs x.os. et quadringenti pedites. Sexcenti equites essent et sociu latini nominis duoleeim milia sexcenti equites. quos sexti opa duoby adiuncis celeberos prelis usus. Filius Cartaqlos fuiderunt seruiu de poterent legiones aut sex milia et ducentorum hominum pmis. C. Maruis pomp festo teste de scripsit. cum antea quatuor milia fuisset unde etiam vocabatur quadrata. unde aut triata inter domesticos rerum gestaru. scriptores uarietas oborta sit. Sarnius in commentari lr. en. a scipo pene dissentiens. hys verbis offendit. legio autem habebat xp. cohortes. lx. centuriaq. licet in hys rebus accessu temporis. diuersa uarietas semp fuisset milicie disciplina. unde huius belli primo. lr. ix. numero quaq; pedtum equitu qs legiones auctas milibus pedtum et centenis equitibus in singulas adiectis.

L egio linthrata sanmitu; fuit sic dicta. qd Samnites intrantes singulas aram dulis linteis circumdatam non cessuros se romano militi iuraueruntur. Liuius lr. x. primoribus sanmitu ea destinatione obstrictis decem nominatis ab imperatore eis citium ut ns usum legerent donec. dos.m num confecissent eo legio linthrata ab integumento conspecti quo sarcata nouitq; appellata e

F alanx lingua macedonu; legio est antiqe seruio in concentu lr. x. en. Liuius ab urbe condita. xxxv. et cohortes simucem sibi signisq; Cuneum Macedonii phalangem ipi dicant si possent in prumpere emittebant. Idem xxv. decem. n. sex milia pedtu mox mere macedonum armati qui phalangite appellantur.

A gmen ordinata pcie multitudo dicitur. ut est ambulantes exercitus ab agendo i. eundo dictum. neq; n. m vno loco stans agmen dicitur aut si in ueniem fuit usurpatu est.

C ohors inquit varro qd ut in uilla pluribus tectis continetur ac quaddam sit unus. sic ex manipulis pluribus populatur. h cohors a coherendo q cohereat cuneta q minus sint. ut in uilla qd cuncta enim locuiq pecus cogeretur vel q coheretur obiectu sto extraneos et adire prohibeat. huius numerum

varium esse memoriæ. Plutarchus in vita pelopidis primus gorgia ex quadrin
gentis electis viris quibus cautus exercitationem dictamque in arce exercuerat
militantibus pedibus sacram cohortem vocavit fuerunt: ordinavit et præter hanc
cohortem ex civitate vocaverat. Ephorus aliæ cohortem quingentos fuisse di
pos affirmat. Calisthenes vero septingentos. Cuidam alii quidem poliboius sensit no
ingentes nobis ideoque numerus phibent. Alii autem Josephus belli iudai
ci libri. Decem aliæ cohortes singulis mille pedites habebant in ceteris vero xxv.
Secundi pedites et centum iuvenes equites. Comp.
C ohors prætoria a dicta. quia a prore vero dux discedebat. Scipio n. africanus primo
fortissimi quemque delegit: qui ab eo in eo bello non discederet et ceteris minime
militare vacaret: et sequipler stipendium accepere.
M unipulus dicendum multum est. militum parva quoque manus sed vel sep
tem in vniuq collegi uti: qui vnu signum sequitur sic dicti sine q. bellum primo
manu incepitabant: vel q. antea in signa essent manipuli. i. fasces fascculos ali
quis herle. p signis habebant a quibus manipulares milites postea dicti sunt.
G labus ut in quit vegetius. 3. de re militari. ita dicit qui a sua acie separatus va
go supinentia meum sat minuscu contra quem alter impulsior vel fortior mittet
globus. Livius lib. 1. ab ur. condita in quin bre gloriantem cum globo ferocissi
mo juvenum Romulus imperium fecit. idem lib. xxx. alij fugientes pugna
tum globo illati terebant. alios vedentes in pugnam aliedane fugitiuq
agmen.
C oneus est collecta in vnum multitudo. vnde pater q. in unu core hunus
cono in unu. Cuneus quasi coneus q. in eum vnum omes ceant atq cogi
tur in unia milia: ea nec est aquitus sed pedicum multitudo: que uncus cu
ante primo angustior. deinde latior: pedit et adusarios ordines prumpit:
quia a pluribus in vnus locum cela miscuntur. Nec est cuneus deter minatus in
strum nisi. Sed ordinatio acerum in modum cunei.
C uniculum aut foramen dicimus subterraneus oculus: aut a cuneo simili
tudine omem materiam nadosam quam subintrant faindentur. aut potius
ab animali q. est lepori pfimile appellatum q. sub terra fossa latere solitu
est. Martialis. Gaudet in effossis latitare cuniculis antris. Monstratur ta
men hostibus ille mag. Sunt qui no cuniculum. si cuniculos plurali tm dici
nuo debere arbitrentur. q. a quodam nostre huius etatis aliaq doctissimo.
se effossus sitae libus contra contra multos osum eruditos de promptum
admiror. degeneq inventus est remedio p noctem sub fundamentis muri
cuniculus fodi. item alibi. aliud genus expugnationis est subterraneum atq
secretum. q. cuniculum vocant: fodi. item. a lapidibus qui cuiernas sub terris
fodiunt ibique conduntur. Sic et cesar scriptor elegantissimus. De terra in
gika animadusum est aggerem fumare: quem cuniculo hostes succendere
rant. Sic huius belli Macedonici lib. viii. ibi comissis opibus eii effossa

in cuniculum pateret ter. Sic curtus vltima postq; vobis fuit cuniculo sub
murus murus; p eius ruinas hostes intrauit: Urbe nequeat Apollonio no
bilis quondam eiusq; documento nobis fit: Nam cum ingentes ad moenia obsidi
oneritu et cuniculis militet minus ambigerent intra menia penetrare: Id
cum apollonia hus per speculatores denunciatu esset: eius moenia
peturbati consternatq; fuit omes; fovent hostes. Tunc ut erisio alexan
drinus: qui ob fuerat ingenio sismo intra murus plures specus designa
uit et fodiendo terram, p quo debaterur; extra muros diuerat p fagitte emis
sionem. Tum omibus vasa enea suspendit et hys in vna fossura que contra
hostium specu fuerat vasa pendentia ad plagas ferramentorum sonare cepe
runt. Iti ex eo timitis, intellectum est qua urbis pte adiacent cuniculos
intra penetrare cogitabant. Sic in iniatione cogniti temptauit enea fer
uentis aque p plas de sup et stercoris humani et arene cotte randentis;
Deinde noctu ptulit crebia foramina et pa reperte profundendo. Cum in
eo ope fuerunt hostes omes necaunt. Massiliensis simili modo per cunicu
los obsessi cum numero supra triginta speculatos ab hys eo prepto loco
quo cuniculi agebantur; intra murum latuerunt. Amplissima longitudine
et amplitudine uti pisinam fecerunt: eamq; e puteis et e potentiis eii sic
cuis esset repente natibus aperis velemenq; aque vnt insta supplantauit fol
euras quaq; intra fuerant. et ab aque mistetudine et aruma specus fuit
oppressi. Imbrachiensis pauci no etiam subutis murus fuit in urbis
via p cuniculum esset silentio plurib; locis aure admota sonitum facien
tius captabant. Quem ubi accepunt apiriere certam in cuniculis uiis;
notiaq; haud magni opis adusus hostes qui in cuniculo erant excogitati
ro est. Dolium n. ferreum a fundo ptusum quo fistula modica eiam fer
rea insert posse. opculum etiam ferreu; et pin plurib; locis p foramina
tenuiq; plumia completum ore in cuniculis verso posuerunt: p cuiusq fo
ramina prolonge haste ad monuendos hostis emanabant similia, lebien
ignis plume inditaq; inditam folle fabrili. ad caput fistule imposito flando acce
derunt. Inde no solum magna uis fumi: sed acrior etiam fedo quodam odore
ex adusta plumia cum totum cuniculum adimplesset, haud durare potuerunt
quasi intra potent.

f Officem ordinationem multarem dicant cuneo opestream. Nam ex latissimis
inferiorib; ind. hinc ordo componit et illum cuneum ex apice: atq; ex utraq
parte concludit fons dicta qd adusus hostes spectar. hic in pugna publica
si sapienter disponitur plurimu iuuat: si impte quasi oprimi bellatores
sine mala ordinatione fungunur.

b Ore prelari dicitur cum assidue accedit: recedit: negligo vollo tempore con
sistitur. Dictaq; inde serra hec strenuis clirepta ante frontem opponi
tur hostibus ut in rebata acies reparareur.

ac nec tpus nec locum scire posse videbant quo emersuri

missent

fedo

plumia

Ille exercitus ordinis qui circum legiones dextra sinistra que tanquam ale in unum
corporibus secundum ordinem. ut ait. Dum trepidant ale saltusque indagine cingit
Iunius ab urbe condita. xv dis. sinistra ala ab romanis et cohortes que adunascant
signa in prima acie pugnabant. sunt alie xxx equites in exercitu. sunt autem g
pluribus. q. xx equitibus alam constituunt constare. Iunius ab urbe condita
xxxvi dis. his ala mille ferme equitum per geminam vocabant.

Turma tertia pars in turmae quasi trina. in u. abus. qd verbum equites
ex tribus tribubus Tiensium, Ramnium, et lucerum fiebat. Romani enim
equites in una tribu xxxiii fuere. De singulis enim centuriis decem di
bantur. et fiat turma. sicque si pro pomum ordinis singulae decuriae decuria
enim. Decurionis dicti quidam volunt: quorum est fronte decurionem esse
turme que constat ex dubus et xx equitibus. Quaere autem primus hero
doto asse. Usque dicitur. p turmas diuisse. ut sufficeret sagittarios ab equi
tibus. alosque ab alis seorsum esse antea tum primo. et confusis esse.

Nalus, quae est densi pedum multitudo. sicut turma equitum ut dictum est in
disciplina militari. sic dictum. p difficultate que ut possit resolui.

Cuneus exercitus instructio dicitur. qd ea pars multitudo vehementissima est ad
hostem vulnerandum acumine telorum.

Cuneus exercitus instructio dicta. qd forma armata sit et telorum acumine.

Classes equites dicebantur ob diuisionem exercitus: qui postea manipuli dicti. vel
p turmas equestribus quibus clam classicis que habent vide non ab re nobili
a parte dictum Classibus hic locus est: Classes etiam partes populi. Iunius primo ab
urbe condita. Tum classes centuriasque et hunc ordinem ex censu de scripsere vel
per decem. vel bello: et hic qui centum iuniores erant aut maiorem censum habebant
xxx conferent centuriae quadragenae senioresque ac Iuniores. prima classis omnes
appellatae senioresque ad urbis custodiam ut pacto adsent: Iuniores ut foris bella ge
rerent: Classici ut inquit gellius. ix. xvi. ait. dicebantur non omnes qui in clas
sibus erant. sed primae tantum classis homines. qui centum et xx. milia erat
amplissime autem. et primae censi erant. Infra classem aut appellabantur secunde
classis aetatis hominum: qui minore summa erant qd supra dictum constituunt. Calu
mellanon malo et qd denuo hom facunde quae decurie appellarunt antiqui. qui
vlamus instit. lo in unum locum fuatum esse a pueceptoribus meis. cum pue
ros in classes distribuerent ordinem dei secundum mores ingenii dabant Classes
namque postea subiere vetustiusque fuit comp. auctore multitudinem hominum qd
namque classem appellat. Diodoro. n. teste ab ipo orbis primordio animantia oia
grammi esse gnata. eodemque modo et homines a primo genitos etiam in agris pas
tum querentes silvestres et incondita inter uixisse: quibus herbae et arbores fructusque
vetro victum praebere: belua insup huic fuisse infensaque: quibus ut abstinerent
classes et cetus hominum qd timorem fatis fuit. aiunt communis utilitatis gratia ad
vicinaque inuicem pbria et loca habitacula quaesiti. Classes etymologia antiq dicere

vt libro vi. de re militari. apud eintium scriptum est.

k. iij

quasi nunc exercitus vocamus. Classis uō prærupta exercitus instructus et paratus
ad bellum maxime cum exercitus sanctus aut. Cabinio ritu: sine certu ordine
pugnaturus.

Castra pro exercitu tantum pluralit. Livius primo belli Ie. v. Vale
rius ancias vna castra magonis capta tradit idem i eadem
Scultetur castris: atq; in nocte ac die bina castra hostium oppugnata bina
pariter nō duo castra dicit. Idem le vnū. Sz cum vna castra fines. alterum ut
in vna terra etruria, que in conspectu habeant: Castra aiūt quasi casta. ob hoc
dicta q illic castra ceruit libido. qd si ab ea origine ortum traxit apud nostros
in anne nomen esse Quis dubitet. quotus n. inter hos homines inueniet. qui pa
dorem pudicitiam castitatemq colat: qui nō p suis capitibus capitatibus
cuncta irridet atq contemnat: quotus qui nō pstibulo concredi malit q
cum hoste manus conserere: quotus qui nō libentius de expugnanda adolescē
tula. pudicitia. de virginibus violandis. de vi inferenda ingenuis. de
suis stupris scelerbus. flagitiis simonem conferre. q de hostibus muadendis
de eripendis vulnerbus. de morte pro digitare apprehenda de ignominia
de eripendis vulnerbus. de morte pro digitare apprehenda de ignominia
de eripendis vulnerbus. de morte pro digitare apprehenda de ignominia
fugienda: de gloria companda. de tolerantia de patientia et de labore: qd
sign forte conegit ure ut de quisq; es lector in locum hominis castra consuetis
ubi ibi sup lectulis nō contemnentissimos duces. fabricius. emilios. scipiones. ha
nibalem alexandru. ēt militares homines. ? eos qui ceteris dignitate excellūt
vtere meretrices. exoletos. scorta. et pueros meretrouos accubantes mollissimis
verbis et flagitiosissimis et ad concitandam venerem. nedū castrunda accomoda
tis: inter se colloquentes. vbi aiūt calere tam res cepit: hic alius rudere ac vomere.
Mingat alius q pdat: Ilu ludtur. hic bibitur: atq ut ex huiusmodi cuncunte
solet: sepe nūs rira exorta est. Nullus ut sumatim reliqua complectar pudor i
eorum verbis. nulla in rebus non pantia. nulla relio nulla modestia: nullum omni
uo maiorum dignum silentium. Sz sima obscenitas. blasphemie. clamor confusi
sio: prurbitatq rerum omn. qd veterum disciplina neptis quidem eius aut de
liatum aut pay pudicitia inferre sermonem. vbi nō nō verbis nō abstinent
turpibus. ēt cetera etiam faciūt: que à verecundo homine dici nō possunt.
Metam castra diuidere et loca militibus in castris assignare. vel ponere castra
vel mutare: lucanus in primo Iudax hesperios veniam metator in agros.

Taberne appellatio plyniano teste declarat omne utile ad habitandum edificii
non ex eo q tabulis claudatur: Inde taberna cula. et contubernales. Taber
nam etiam domicilij genus antiquissimus romanis fuisse: testimonio se
vetere gentes: que adhuc tabulatis habitant edificiis. Unde etiam tecto
castrensia militrium tentoria: quibus solis ardōres tempestates imbriū ac
frigoris iniuriaq vitant: quinq pellibus tegentur. Tabernacula dicta sunt. li
uius belli macedonici le. ij. Tabernaculū regis pallio in conspectu maxime
tumulo: ut terrorem hostibus fusisq spem et fiduciam faceret postrum. Greci

in ver. ac. vij. Nam in pp adtu atq; ocz portus vbi pmuj ex alto sinuj ad urbis
ab hostes insestitur tabernacula carbasis in tenta iudis collocabant.

Tentoria p eo data qd tendant funibus atq palis. vide et hanc praetendi dicitur
olim iudicij in tempio. Hic caedes: ille tendebat achilles virgilius in pmo
ene. Hac peul hinc resi. mischis mucis tentoria velis Ignosat lacrimans.

P Apiones sinuh ino tentoria dicuntur ab auicule piolanuje similitudine. beli
nus spartanus in vten seuerij septimi Idem in ostium expeditione ante omis mili
tarem vitā sumpsit ante papiones. T

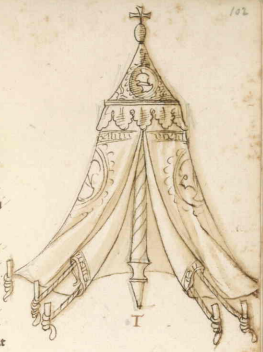

Q Tabernacula castrensia ad obsidionem potus qd ad oppugnationem Fernando alfsis
a. Liuius lib. v. ab urbe condita Cum pres indior sup atrebitus romanus in obsi
dione qd in expugnatione esset. tabernacula etam res noua milites romano adi
ficari cepta consilium erat fernando continuare bellum.

R Impedimenta castrensium supellectile dicē: impedire. n. quasi irretire et et im
pedam trahere Liuius xxxiij. Interim romani impedimenta quaq omnibus
tuendis: contraditis in vnū locum: quia iam moues iudeant hostem si sparsim ent
castra communendi. adem instruxerunt Idem xxvij. loca calonesq et alia turba
castrale impedimentorum opposita.

C Comeatus pleribus ad alimonia rei publicae aut exercitus. aut alicuius militandi
mis comeatus dicimus. Liuius. xxxvij. ab ur. condita Cum exercitus comeatus qd
omnia quis ex asia venturos in pania aut re esse catholic debere: ut copia frumē
tiquis et annona tollerabilis rei alia q. suppeditentur Comeatus priuatim etia
dicitur Ceso p lege mancipia. Iam im comeatu et priuato et publico plubenur:
ab impatore etam militibus comeatus dari dicitur. i. tempus quo ire et redi
re commode possint vel facultas ad tempus a milicia tendendi. eundiq quo de
bent ad prescriptum diem. commeatum.

M Munimenta munitiones sunt castrorū. cetarumq rerū q contra adiuenti hos
tiū munisse. sive vallo et fossis: sive alio quouis mo. quo sint milites ab hostiū
ut dari adiuenti del meursu muniri.

M Monumenta i mutata mo. de v. mo. Sepulchra. statue. Tituli libri. ceteraq
que nos alicuius rei preterite monte moneant recordari: Nam qd de futuro q
dam volunt ideo sepulchra appellari. monumenta: qd ire mortis moneant
fulsum arbitror. Ut honorem. n. mortui illa tum mo fuerit. non in publicam

T Theatra ut fortis venatorq. qui puncta corporis flexibilis. praecipium
tate cum bestia dentem luctatur ut moribus suis spectantibus placeat et sin
gulae suo voluptatem plo prestiti. Liuius bellu pnicū lib. xl. Athletae quoq et
tamen cum pmo Romanis spectaculo fuit: et veniatio data leonis et pantherum
et ipse huius seculi copia. ac varietate luctarū celebratus est tabunius at
et cassius. et gnaliter omes artem luctandi non fuere ath letas opinant.
hanc spectaculi fabuerij tum clay. et actione tum rerum in honore Scytae et

|| repertum est

|| silus

|| pudicicum

dinne que sanguinis effusione gaudent ab arbiuentibus ; i dampnosa pseu
publice priuatimq; nacens delectatio ; ꝗ facile colligi pōt : si mentes uersi
ex historij rei huius intuim, pgressus ; q; apud nostros quanto publica ces
sus impedio : quanta que ; ꝗq; insane pēnia ditu cura quanto denū ppl
studio plausu ac labore constitit : tot milibus simul gladiatōr. paribus ;
tanto elephantōr. pcreo tygrinumq; et leonū ac pdor. gregib. : o magno
quap equorum ferarū atq animaliū diuersi generis e toto orbe orbe ui
nussis oim terrarū omiq; gentiū venatibus romano samulantibus treito
rede illam edificiendi luxuriej cunctaq; terra pelagoq; marmoreas colinas
in lucos vsum et artificii sumit mgenijs ingenijs exponeq; cuius pricep
in same haud contiendus est scuritas : is qui ecclin theatri scenam opus
dicu paucrum : ꝗ pauci lignis ac funibus atrolli poterat sustitui ccle
ppli talibus gaudentij excentia seragintia talii monstra colinas imitari
sentiq; opus ut scriptu est marmiii oim que vnquas fuere humana manu
facta. Curiosem quoq; et superij quaq; eu monumentij accepimus. Qui
cuili bello p cesaris patribus in africa accubuit : ut seruum quem opibus
equare nō poterat ingenio superare : non marmoreu; ut ille : si lignetum the
atrum : duplex tamen ac pensile meditatus ; pplin uictoriem gentiq; indis
uidum ce periculi plaudentem sui ; mira arte suspendit : ut ridentes si
terus stupentesq; qui ceteris spectatoribus risui fierent et stupri. Iam inde
ab exordio primij regum urbis Romulus fuit : omē qui in hijs rigidam
theriem illam sabinor. circumuient : inde prouoci potentia primepa
li diuertat pfuso flumine cogitatur cetheriu fieri unde caput vbium
terni pruisset. Cum theatrij ꝗ est emisphij greci dicant amphitheatrij
quasim vnij tantū duo insecta constet esse nominatur : qui pcin eum
area concludens : ut a cauentibus aptum daretur spaciu ; ne spectantes
omia facilius intuerentur : dum quedam pstra cornuditas vniuersa colli
gere. Cue aūt latini certamina agones alij uocant : ab a ꝗ est sine : ꝗ
nia angulus : qua ut festo placet : locus in quo huiusmodi lōi fieri sunt. fit
angulo sine : alij alter. Eas alter dici putant. Quidus primo fuisse. Nonij
esse pōt succinctis causi minister. hostibus hostia cultibus quo fuerint cadit
Cui calido stricto tinctiuris sanguine cultrij. Semp agat ne tegat. Ner
nisi iussus agit. pars qua non venant pericules. si agunt : abactu. Nomen
agonalem credet hē diem. pars qua non venant pericules. si agunt : ab ac
tu. pars putare fre festum pisci agnalia dictu : vna sit ut. pprio littera dem
pta loco. An qua pulsos in aqua indet hostia cultrij. In pecoris sit est ipsa
notata metu. sis etiam fieri solitij ante prior. Nomina de ludis greca tulisse
diem et prius antiquus dicebat agona fmo. Venaq; iudicio. Vltima causa mo
Bellona Martis sacra et bellor. dea cui pprio sanguine sacerdotes sace sacrifi
bant. Lacuntius atq lucanus testes sunt. Time quo sedij bellona laterij sua

|| moner

Cernere deos. Et est dicta a bello bellona. nunc que duellona a duello. vel magis
bruno.

Minerua virtutum presul: quam principem. i. inventricem belli se
mper dicta. q̃d bene moneat. hanc. n. pagani. p sapia ponebant. Comficti
ve. q̃d fingunturq̃ pingaturq̃ minimq̃ armis eandem dictam putant: gale
ata. n. hastam tenet et clipeum: alij nonnulli dicq̃ q̃d minuerit dei minuerit
dictam putant. Quamobrem capitis sine capita dicta sit incertum est. varie
enim sunt huius nominis cause. Quidam. q. i. fabor. Celum ce alto qua mos
descendat in equis. hic vbi non plana est: si. que plana ma est. Parua licet in
deas capite delubra minerue. Cue dei natali cepit habere suo. Nominis in
dubio causa est capitale vocamus. Ingenii soller ingeniosa dea est. In quia
de capitis ferunt sine matre pater in. Vertice cum clipeo. prilisse suo. Aut qua
palmarum ad nos captiua falcis venit. i. hec signo syllaba prima docet. Aut
q̃ habet legem capitis que pendere penas auxilio. cultio iudet furta reperta
suo. Aquaqnq̃ tutias vbi de vrebula pallas. p diebus nris egida semp tu
te. hec eadem et tritonia dicta est. q̃d temporibus ogy. ad lacum del cipam
tritanis fluminis in virginali fertur aquas ibi fuisse habitu.

P Allas autem secundus inuenimus a pallene insula triade del a gigante que
occidit: et sane duo hec antronomasia sine vario sunt nomine vbi numqm
a poetis, plata. virg. i. enep. Tritonia respice pallas insedit nymbo effulgens
gorgone sena.

M Vbi ab eo moribus preest in bello ue barrom placet: si tria sunt grua confuse
tudinis sicut apud samanites thanais fluminis hostio. proximo vbi easdem
arces feminie quas iuri exercent adeo ut ne ut militie quidem vacent: viri. n.
pedibus inherent: sagittisq̃ depugnant. Ille equestre pteliis ieunt nunc fer
to diuicant: si q̃d laqueis interre pant interiere trahendo conficiet vel
apud amazones vbi sole femine: vel apud romanos: aliasq̃ gentes multaq̃
vbi soli mares diuicant: vel mars dictus q̃ sabinis arreptis ibi et mariem
q̃d idem est osca lingua. q̃d mars. i. q. Spenim cum sunt gradiuus dicitur. eu
tranquillus est dicitur esse quirinus. hunc in urbe duo erant templa diuis
quirini intra vbem quasi custodem idest tranquilli. Alem in appia via ex
vbem. pte portam quasi bellatoris idest gradiui. In bello. n. gradii inferunt
qui pugnant aut impigre gradiunt. Ac sicut equum iudas creui agrum
martis occisum. et xenophon. ephesum belli officium apellat sic romani
time belligeri templum martis quem ferocissimum omes deum deum et ar
migerum dicunt. i. ob id bellis drui q̃q̃ preesse. hunc i. liberum diuis eundem
q̃q̃ deum arbitrant: nonnulli romanique utrumq̃ patrij apellatione vene
rantur. Alem liberum patrem alem mars pitrem idest martem patrem cogno
minantes. hinc etiam liber pater bellorum potens. p furtur q̃d cum puij edi
derunt auctorem triumphi. hec etiam apud lacedemonios simulachrum

eandem

eius hasta insigne: nõ tyso demonstrat. sed cum tyrsum tenet: ad aliud
q̃ latens telum gerit: cuius muro hederа labente progitur. q̃ dicit vinculo
quasi patriõ obligandos imperio belli. liber etiam habera vinculis obli
gandis naturam: nec non a culos dmi: cuius liber pater auctor est. hoies
ad furorem bellicum dsiq̃ pellit. preter cognatum q̃ utrusq̃ effectis o
lorem martem et liberum vnum eundemq̃ dm esse voluerunt
M Iuos figuram est: ut indutator: auctore seruio. In comento pmo eis.
ab alys q̃ magna dent sic dictus.
G Radius mars siue maior: dictus est a gradiendo. ao q̃ in bello gradum
insistunt: qui pugnant aut impigre gradiant: vel a gradiendo in bello ultro
citroq̃: siue ab vibratione hastae q̃ grea dicunt. G. Vel ut alij quia gra
mine sertus cornu q̃ mercipatur qua corona gramina in re militari mag
est honorationis.
F Ereterius Iupiter dictus est a ferendo q̃ pacem ferre putaret: ex cuius tem
plo finiebant septra. p q̃ iuraret de lapidem, silicem quo fedus ferrent.
Alij aut a cum commensuis rex a tumulo victus et infesto telo tunc etiq̃ est.
cuisq̃ spolia ioui iuoti iuncti pater Romulus ad urbem e uersus dicuerit
hoc tropheum ioui ferunt cognomine deo addetus feretrio ioui a ferendo
hostem est: et a ferendo hostem est: et a ferendo ut ante diximus propriu
hunc spolia in templo tuo condita causa ferere. Omne q̃ eto dux ferre ensem
cum: seu quis victus suis humeris hoc arma ferebat. hinc ferere dicti est am
supra ioui.
T Ianus fatiendis federibus praest. Namq̃ postqm tumulus et Tatius in fedes
commenerunt Iano simulachrum duplicis frontis effectum est quasi ad vinci
nem duos. A. bassus in eo lib. quē de dus composuit Iani bifrontem fingit ait:
quasi supum atq̃ inferum Iantorem Iantorem. Omnis in sestio. quicquid ubi
q̃ videt celum mare nubila terras. Omia sunt clausa mia patentq̃ manu. Me
penes est unus vasti custodia mundi. et usi vrendi cardinis omne meus. Omne habe
geminas hinc atq̃ hinc ianua frontes. Equabus hoc pplm spectat ac illa lare
vetq̃ sedet vester penni prope limina certi. Iantor egressus introitusq̃ uide
Sic ego, pspicio celestis iantor aule. Eoas partes hesperiasq̃ simul. Eundem
quadrifrontem legri legimus: quasi vniuersa climata in iestate complecti
Hoc mirum sane apud aliquos bifrontem: quadrifrontem: apud alios esse Nam
illi preter hoc eum diri deum volunt in quo ortus est a cesus. vocatur. Natu
rine pater seu Iane liberius audis. Alij anni totius deum. quem in quatuor te
pora constat esse diusum: An aut esse deum illa res potest q̃ ab eo prima pars
anni nunc nominat. hunc anni chaos pruleciu et clausius appellant antiqui
tas. Omnis in festis. Me chaos antiqui nam sum res pristi. vocabant Nota
tedebis nõ par namq̃ pruleciu idem: et nõ sacrifico clausius ore vovi. hec
duorum nominum vis est hoc est. Anna bello caule eius patent: pace claudiuir.

populos

huius etiam rei hec causa narratur Cum bello sabino qd̃ romulus rapturus
gnata consilium est romani portam que sub radicibus collis viminalis erat
que postea ex eventu janualis vocata est: claudere festinarent: quia claudi
nequiebant multum hostes urrebant: postqm est clausa: mox sponte patefac
ta est: cumq; iterum ac tertio idem contigisset: armati plurimi p flumine
quia claudere nequiebat custodes ante steterunt. Cumq; ex alia parte acerrimo
proelio certaretur: subito fama pulsi fuso a tatio romano: quā ob causam
qui aditum tuebantur arma profugerunt: Cumq; sabini p portam patentem
irruptum esset fertur ex ede jani. per hanc portam magnam vim torrentiū
undis scaturiebat eruptisse: multusq; p duellum citerius: aut equites ferventi
aut decurrit rapida navigine de pisse: ea re plurimum vt belli eve velud adiu
bis auxilii prestito deo fores reservrent Janualis porta: ut alii putant a jano di
cti: deoq; di potissimum iam signum et usu instituti a romulo ut scribit i anna
libus piso. ut sit aperta semp: nisi cum bellum sit: missis enim tradituri e meo
re ut inquit varro romulo rege fuisse apertam: q; post eius regnum teste li
uio T. Manilio cos bello Carthaginensi primo consecto. bello item antiaco finito
ab imperatore cesare augusto. pace terrarum maritimarum parata. hunc aut apud nos
janus omnibus prestisse januis nomen obtinet qd̃ est simile. Nam et enim clau
dit et aperit figuratur quasi i vector vicarius et dominus portarum custos belli hoc
genere fuit. varro in p. eneados Sunt genere belli porte sic nomine dicte
religione sacre et ferrei formidine martis Centum enim claudunt vectes. et
nam ferri robora: nec custos absistit lumine janus: hic ubi certa sedet paratus
fuit pugne: ipse quirinali tabet enim cineraque gabino fulgurat resurat si
studentia limina consul. ipse venit pugnas: sequitur tum cerrea pulvis Cuncta
q; assurgit conspirante corona tanto Dic et tuum eneadis indice bella latinis. Mo
re videbatur tristesq; recludere portas

Pacem a pactione dictum auctore vlpiano inde et pacis nomen appellatu est. q;
est pactum ducum consensus atq; commentio. pactio nō dicitur plurium sic i omni
placitum atq; consensus. huius lib. vi. ab urbe condita. Cum sepe mox cum pa
tuerunt obsessorum nō potuisset: consectatus punitus appidanorum ape ingulisset
vulneribusq; semp eosdem vagebat p partionem urbe hostibus tradita: inermes
omnes fugulis emissis desmentis miserabili agmine penates relinquerant
ac significationem habet notum varro in vi. pacis mich patis erat dictum
tangitur circanni par venia. Idem in eodem Sycaur pacem dui. par benivolentia
idem in iii. pacem p aras sequitur par quoq; teste lib. vi. tam singularis q̃
pluraliter plata idem pot significare Sz pluralis nō utimur: quia autem de
sunt: quasi a grammaticis primape dicti nō pax admitto: maxime cū apud
nonullos et pluraliter platum inveniat Lucretius rer. naturalium lib. v. varro
pandis pacem animasq; secundas. varro de vita patrum. lib. ii. animadvertendū

// prisciano

primum quibus de causis et quem admodum constituerint pacem secundum qua fide et iustitia eas coluerunt. Deinde ipse episc. bella quis et pacem longum dissuasit meum. Item l. v. de pace habiere bone. Deinde secundum. De pace verbulo et eius usu dictum satis sit impiorum. Effectus aut sunt: ut in ea populus ficant utilitas gentium custodiatur. De bonis artus decora sit mater. Hec eadem moratur genus reparabili sit successione multiplicans. Siculatus gerendat: mores excolat tantum quod bonum se contineat: ut terrenis in rebus nichil gaudium solat nichil desiderabilius desiderabilius concupisci: nichil postremo possit melius meuenir. Proinde nō adire post triumphos et romas impiu firmissimum statum. Domitianus tranquillitas pacis et concordie templum edificare de eorum quo ea dulcitas. Largitate usus: ut omnia milliad fami collecta essent: quo discordium studiorum parem totum qui eum ab fuerant vagabantur.

Fedus Lex nonnunquam pax quo fit inter dissidentes sic dictus: vel ab fidere inter pontem fides: unde varro pro eram nunc fit fedus quasi fidus: Ennius ferbit dictum in re militari: vel a fecialibus idest sacerdotibus quos fiunt federa: vel ab hirco vel a hedo. f. litera. addita. ab verbo mgruiu significatione ponebant et sanguine fedantem quos tue sacrificerat ignes: vel a porci fede et trudelter cesa lapidibus: cuius mos optinebatur et qua pace resilisset. unde poetarum doctissimus. post idem inter sese posito cetunine reges firman Jovis ante aram: pateraq; tenentes stabant et cesa iungebant federa porca. Iudum in huiusmodi iungendis federibus nō pretermittebant manus parrem urpen policem intidere modo fiut: accipeis et vinusq; veste filut: et utrusq; sanguine lapidesq; in medio iacentes punigere dynisum acquinam immocando: hyssq; patris tenuit: vsprtes eos de amicos mutare: scytte et hydi mhuiusmodi similite herodoto teste se fauciant. haustuq; mutuo sanguinis fedus fidelitē nō suo tm mae. si medonum quaq; vsur parti disciplina. Bello. n. ab gestum est. ano post illum captum secentesimo quarto inter liricem ladu et astigiem mecte regem: hec pacto confirmata sunt federa Romanis aut cum etrulis hijs legibus fedus icium est. Imptiq; maiestateq; populi Romani gens etrolis conservato sine dolo malo. Nequem ecrtum qui adisti socio amicosq; eorum dicere: pr fines suos transire simito: nene illa oppugnato. mato: vostis eosdem liberos quos pliis armaq; in eos ferto belli et parter gerito. profugi fugitivos capitivos reddito: Romanis secisse siqui aut pecerisse si qui captum cum domos vedissent tum capti sunt. aut siqui eo tempore ex his capti sunt qui tum fosse erant romanis. Cum mrra presidia romana etrolis esent alocutin qui comparebunt inter dies centum: Coepta eadem magistratibus sine dolo malo tradantur. Cum nō comparebūt. sñ quisq; eorum pinus mientus erit reddatur. obsides xl. obses ne esto pro: pecunia equitis sibu publicus ne quis qui ante obses fuit apud romanos. Cephalonia extra pacilegos esto. De pecunie sima quam penderent pensionibusq; eius nichil ex eo qd ei

sicum

arbitratu consulis romani dato: ne minores xv minores neu maiores xl

ansile mutuauerit · mutuatum pro argento siaurum dare mallent dare conuer-
dum pro argenteis decem aureis unus ualeret · Que vbes qui agri · agri
qui vinnee etholoe · iuris aliqa fuerut · Cum eos · T. quintio · C.M. domicio
cesso · postue eos eos · aut armis subiuti · aut volumtate mutione ppli rō dene
runt · neq eos etholi · recepisent · vel in ethola decem vbes agrosq; acuir nauni
simpto · Illa etiam in signis federis forma autore liuio ex decem legatorū · sua
ultē verba cum antiocho conscripta est · Amicicia Regi · cum pplo ro · hijs legi
bus et conditionibus esto · Neque ex datum qui cum pplo romano sersisse · gestum
sue · fines regni eoque qui sub ditione eius erunt transire finito · ne cometiri
neu qua alia ope iuuato · Idem romani serq; p Antiocho · hijs qui sub imperio ei
erunt · pstent · belli gerendi ius antiocho · ne esto cum illis qui in insulis colunt · ne
ue in europā transeundi · excedito urbibus agris · duas · castellisq; quibus ex
dat · equa · ceruleis · quēq; apotedit · recte restituito · nec militem · neque eum aliū
ex regno eumenis · recipito · si qui ex eo · debuis · eiusq; regno abscedit · eum
rege Antiocho · utraq; regni · cuius sunt · Apud eos omes · ante diem certu · rede
ant · Qui ex Regno antiochi · apud romanos · sortosq; sunt · hijs · ius abeundi
manendiq; esto · seruos · seu fugitiuos · seu bello captos · seu quos · liber · captus · aut
mussiga · erit · reddito · Romanis · sersisq; Elephantos · tradito · omes · neq · alios pa
to · Tradito · et naues · longas · armamenta · dato · Neu · plures · q; decem · naues · nul
la · plusqm · xxx.ta · remis · agatur · habeto · neue · minores · a · belli · causa · q; ipe · illatum
est · Ne · nauigato · citra · calcedoniu · neu · sarpidoniu · pmuntoria · extra · que · si
qui · nauis · periuam · stipendiū · aut · legatos · aut · obsides · portabit · Militet · ner
rede · conducendi · ex · his · gentibus · que · subditione · ppli · romani · sunt · Antiocho
regi · ius · nō · esto · Ne · voluntarios · quidem · recipiendi · et · ex · eorum · sociorū · ue · que
edes · edificaq; · intra · fines · regni · Antiochi · sunt · quo · iure · ante · belli · fuerunt ·
eo · eorum · sociorū · ne · finito · Si · que · pecue · debentur · eay · exacto · debent · esto
Si · quid · ablatum · est · id · conquirendi · cognoscendi · repetendiq · ide · ius · esto · Si
quis · vbes · quas · tradi · o · preter · his · tenent · quibus · antiochus · dedit · et · ex · his
presidia · deduato · utraq · recte · tradantur · curatis · Argenti · ppi · talenta · Attici
xp · milia · xxxvi · dato · intra · duadecim · annos · pensionibus · equis · talentis · neue
minus · pondo · xxx.ta · romanis · ponderibus · pendat · et · tertia · ctes · milia · maiusi
simeni · regi · talenta · ccc.l · utriq; · iuiquennius · dato · et · p · frumento · qd · estima
tione · fit · talenta · cxxxiij · Obsides · romanis · xx · dato · et · triennio · mutato ·
ne · minore · octo · deniis · aiuor · · neu · maiores · q; quadrageniis · si · qui · sortos
ppli · romai · ulero · bellum · inferent · Antiocho · oim · vi · arcendi · ius · esto · dum
iniquum · videri · debet · aut · belli · iure · teneat · aut · in · amicicia · accipiat · Controui
sias · interfias · inter · se · iure · ac · iudicio · discepten · aut · si · uersq; · placebit · bel
lo · De · hannibale · preno · et · etholo · tranite · et · milinasimaco · acarnane · et · Cal
chidensibus · euboica · et · philo · poemone · tedendis · in · hec · quoq; · federe · con
scriptum · est · vt · siquid · postea · addi · imutarri · ne · placuisset · ut · id · salno · fede
fierer

ffbellum

Vsq; ad tanai amne
a · ille tanai · usq; ad · uiga · qua · licaonia
uerunt · nequa · arma · offerto · ex · his · oppidis
agris · castellis

Esse etiam tria federum gna quibus integre pace pasceretur amicitias Cuiusq;
regesq; apud plurimos auctores inuenio omni cum bello uicti; uiceriti
leges. Vbi n. omia qu armis plus posset dedita esse: que ex hijs habere uiciti
quibusq; militare eos uelit ipsius uis atq; arbitrarium esse. Atq; cum pares bel
lo equo federe in pacem atq; amicitiam ueniret: cum n. repeti redditq; p con
uentionem res: ac si quaq; uibrata bello possessio sit. eas autem uirtq; amiqui: aut
partis utriusq; comodo. Tertius esse genus eiusq; munqm hostes fuerint;
ad amicitiam sociali federe integre coniungendam coeant. eos neq; dicere m
accipe leges. Id. n. uictoris et uicti esse: ex omqm auctore liuio. Nulla uerus
or federe memoria sit: qm eius gd. inter albanos romanosq; ictum est. Dise
nim timen pmus primo fedem inuenisse dos. nat hystor testis est plinius.
Iustia ppie dicimus olmeno. q nec seua neq; phana sint. Ex sinctione qua
dam sint; ut sancte leges: sanctione. n. quadam subnixe sunt: qd. n. sinctione
quadam subnixe se: id sanctum est: ac sicuo ito sic consortum
Iuctum teste marciano e qd ab iniuria hominu defensu; atq; nunqm est
liuius belli mac. lib. ix. Iam ne a legatis quidem qui iure gentiu sancti sunt mo
landis abstinere miscdq; postea contibus. cuntibus ad. T. quinctius sanctum aut
dictum est a sagminibus
Sagmina aut dicebant herbenas verbenas que ex loco sancto arrebant legati
pstaturentibus ad fedus faciendu: bellaq; indicendu. liuius lib. i. ab ur. conditi
Iubente rege sagmina mquit te rex posco. Rex ait pinum collito scerabis ac ar
re gramiqs herbam pinum attulit Item bella pnici lib. x. fecialis cum i offi
cum ad fedus faciendum ire iuberentur: ipsio postulantibus Senatus consul
tum in hec verba fatum est de pmos lapides silqios pennasq; obnaci secum
ferrent. De iui publica nos illis huis mutare fedi ferrent. Illi pterea
sagmina poscerent herbe id genus ex arce sumptum dare fenalibus solet hu
eriam herbis legati p.r. solebant ferre: ut ab hijs defensi atq; uiuiti essent
assent nequi eos uiolaret. sicut legati graeci ea ferebant que caricia coronabantur
obsides ab obsideo quia ppue ab obsessis dantur. Vel obsides, pobsides qd obsidet
parte pstandam dantur teste festo dus idem id qd obses a uado dictus quia dato
vada vade haet abire et uadere inde uadatus dicitur ab strictiu vel sub fidei iu
sione ambulans. sicut fenestella aut penes quem uadatus amicitie nomen tenebatur
Hostis apud antiquos peregrinus dicebatur: et qui nunc hostis perduellis uno
hostis atque ea verbo dicebant peregrinus qui fuit legibus utebatur: nunc dicunt
eum quem tunc dicebant perduellem. Cicero pmo officio. Et qd etiam illud a
minadum quod qui ppio nomine pdnellis esset. is hostis uocaretur. verbi le
nitate rei tristitiam mitigante: hostis. n. apud maiores suos. is dicebatur qui
nunc peregrinus dicimus: iudicant duodecim tabule aut statutu diei cu hoste
pacm adiuss hoste eterna auctoritas quid ad hanc manus cuiudmem adeo pri
eum quo cum bello gerit tam molli nomine appellare quqm id nomen durin

// compom

// Audore
// confirmata

dumq; effari iam vetusta: a pegrino n recessit et ipse in eo qui arma contra r
fuerat remansit. Gallus de verborum significatione quos nos inquit hostes appella
mus: eos veteres perduelliones appellabant: p eam adiectionem indicantes eum quem
esse bellum. Delpnius ub ubi ad. I. Iuliam inaestati. Plane quisquis. l. uel. ma
ceus e hostile animo adiuti tem p. vel principem animatus est. Hostes etiam
dicuntur r fiunt qui nobis aut qui nos publice bellum decernunt: ceteri peccos
aut latrones aut latrones appellantur hostire aquare est: hostimentu equiamen
tum. Inde r hostes dicti sunt quia ex equa causa pugnam adeunt.

Hostire

h Sciatombem fuit Capi sacrificatus cui moi est centum are vno d loco respiri
ce est obstruitur et ad eris centum sues centum q aues macellant. Iam si sa
crificii impetrati iis sic centum boues centum agnelle et cetera huius animalia
centena feriuntur. qd quidem etiam graeci quondam fecisse dicuntur cum pestilen
tia laborarent.

h Hostie sacrificia dicunt. que ante ab hys fiunt qui in hostem pgunt: dicte ab
eo qd et ab hostire est ferire. Iurum grā trebatius. li. primo de religionibus. tres esse
dicit. Item m quo voluntas dei p certa disquirit. alteru in q sola anima deo sacrat. vi
et auspices animales hostes vocant. Veterumq hostium genus diuino cur
ministio. virgo ostendit. et primo quidem id quo voluntas numinis p certa mon
stratur. Macrob inquit lerat de more bidentes: et more pecudūq tacu
lis precibus inhians spirantia consulit exta. Alterum id magno hostia anima
lis dicitur. quo diis eius aia sanatur. oficit. Cum fiat circellus uitorem erici
maiore tauro. Iam ut explorat animalis hostie causas. qo usus est nomine:
hinc ubi erit maiorem aiam p morte daretis et ut nuncupata votis magnu
significaret aut pollu qd de voto pune dicitur: ureq onderet pollutus diis
significaue dicens. Sed ut ut exanimisq tremens pauuit minni hos. Idem
erat hostium animalem: sanguine placatis deteos et uirgine casa. Cum pu
mam ilacas amai denistis ad oras. Sanguine quendi rodiru animaq litan
dum argolea. Iam et aiam idest hostis nomen posuit et iterum qd significat
sacrificio sano placasse numen

V ultime id sacrificia que post victoriam fiunt: dicte sine. vel qd omeri ad amp
ducebantur. Ad q rem pertinere uitreq dicitur eadem hanc de hac supiore decrabu
lo que licenter plerumq confidit auctoritas. Quidus primo fossouis dictima
que decrta cecidit uictrice vocat. hostibus a domitis hostia nomen habet. De
deteo tin. Iuuis ab urbe condita de vi. donec iusup eques. cui dicuntur no
arue finecq nostrum consulem maiut hic est cum popularibus suis qui legio
nes nostras cecidit agrosq et urbem e deo populatus. Iam ego hunc victimaq
manibus pen proinq fide cuius dabo postliminiu. Scaeuola. p. filius uicinis
esse putat verbum ut fit in eo n post cellimen. ut que a nobis alienata sunt
cum ad hostem pueneruit. a ex suo tamqm limine exterme. hinc cum redierit
post ad idem limen postliminio redisse. uidentur.

P Reda teste varrone ab hostibus capta qd manu capta dicta est quasi prida.
M Manubie ut. Q. Asconio pedano placet sunt praeda imperatoris p pecunie de hostibus capta. Manubias aute a preda: ut m libris rerum gestarum dicit scriptum est: Iulius dictare constituerat: ut sit preda ipse ipsa res que capta sunt. Manubie ds appellate sunt nõ pda sj pecunia per questorem po. ro. de preda redacta contractata p questorem aut qd dictum est oportuit prefectus erari significasset mea erariis a questoribus ad prefectos translata. Livius ab ur. condita lib. xxxiii. P. Cornelius Scipio galliam primeram fertur pansonij qd cum bellum gerendum erat, prioriseverat. postulauit a senatu ut pecunia sibi decerneretur ad ludos. qd precte in his pasma meae ipium diferimen pugne voluisset: nonus i magnis est postulare iusus constituunt qd quos ludos inconsulto senatu: ex sua vnius sententia voluisset. cos ut idem manubiis siquam pecuniam ad id cesarasset vel sua ipsa impensa fuerit. est tamē nõnullos mueniri ita scripsisse quosdam nõ ignobiles scriptores ut aut temere aut curiose predam primanubiis i manubias p preda posuerint: aut vsqua quadam figura nuncupatione verbuli seruirent qd facere conuenium est. sicte id precq facientibus. Sz. n. qui prie atq signare laxus sunt. sicut plures et M. Tul. dicere diligentissimus in oratione quam dicit de lege agraria. Manubiaq pecuiam dicerunt. In libris quoq etruscorum locum est iactus fulminis manubias dici. Manubiae denique dicuntur ornamenta regni vnde et petronius arbiter tot regũ manubies penes fugitiuus repte.
R asignatum q dicatur multi. cum ob delictum aliqd iussu tribuni iudicij ne sit periculũ et detur in tabulas refertur. signare n. dicebant prescribere.
E tary multes ab ere dicti. teste varrone qd stipendia facerent hinc stipendiu. a stipe dictum qd es quasi stipem dicebant et multes stipendij ro. q. eam stipem perdebant: ab eo eram ennius pecu stipendia pendere. Serpen dat esse nummi signatum testimonio est. et p eo qd datur in stipendiũ multes. et qd spondetur pecuniam qd stipulari dicitur.
P ecunia quam belli nervos esse non dubium est ut inquit cicero teste varrone dicta q ni pecore cum pastoribus consistebat. plinius nat hist. xxxiij. Seruius primus signauit es signatum. q nota pecudum. vnde et pecunia appellata. Cassiodorus aur. pecuia a pecudis ego nominatu gallis auctoribus sine aliquo adhuc fit ad metalla transitu.
E aluenum mulesciam sos dicit et qui aureos debet et qui eos forma publica percussum quale apud lacedemonios fuit qd usum numerate pecunie prestat vel de beneficijs he. v. siquit seneca.
D Narij qui denarij teste varrone qd denos seris valebant. Sicut quinarij qui quinos. vitruuius architectus. lib. vii. Nostri aute primo fecerunt antiquiores numos. et in denarios denos eros constituerunt. et ea re compositio nomus ad hunc numum diem denarius remet
D Idmus aute aute a derma libella dictus putant plinius nat. histor. xxxiij. et pla
cent

libras

denarius pro decem denarijs eris: quinarius pro quinq; sestertijs. p dipondio et
semisse. libre aut pondus eris. Diminutis bello punico pmo cum impensis R. p. nõ
sufferret. constituit ut asses seseptasario pondere ferrent. sed quinta parte
fusti lucri dissoluti q; es alienii nota aris. fiunt ex altera pte huius geminij. et
alteri vsterum nauis. In trente uõ et quadrante: et quadras ante triuiis vocat;
et tribus vncis vncia. postea hannibale regente. Q. fabio maximo dictatore. e
asses vncales facti. placuit; denarium d. xvi. assibus pmutari. et quinariũ octos
sestertij quaterni. sed ref. p. diuidiũ lucrata est. In militari tamen stipendio sp
denarius. p decem assibus datus. Nota aut argenti fuere bige atq; quadrige. et
inde bigati quadrigati dicti. Paulo post lege papiria seminunciales asses facti. li papiriana
ninius drusus in tribunatu plebis octauam partem eis argento miscuit qui nũc
victoriatus appellatur. lege clodia percussus est. Antea n. hic nũmus ex sphico
adiectus incertis loco habebat. est aut signatus uictoria et inde nomen aureus
nũmus post annũ sexagesimũ secundũ argentũ auctore mcertius pcussus. ||aurum
Q. mho cadis quinqe nesimo octuagesimo quinto. Q. fabio cos. quinq; annis an
bellũ primus signatus est. Sed pl ro. neqquidem ante pirrhũ regem vsus ferr
fuisse et aureũ nũmũ et argentũ: et eri apud alias gentes usum et originem
Ennius his verbis eleganter expressit. primus ebessalie rector tellurij pondus in
ferrum calide pusset pondera masse fudit et argentũ flamis aurumq; monetis
fingit et imensis coriis fornaclibus era flũmus ñõ a numero: nec a nuima pomp. dictus
sed a noma qd primo pq; nominibus fisco more effrigeur. del portus. vostorile. v.
erhiceo. teste. ob hx ventur. q non a naturis a. l. que nomos dicuntur. d indutiis
Sestertius teste pasuano de figuris numerorũ et ponderibus. Numus. d duas. semis
libras. vnde sestertius dicitur. de semis tertius. sed de quo aruncus sestertius o
lim dupondius et semis quasi semis tertius. quo tempore denarius decussis pre
cium valebat. retro. de bn. lan. li. v. Sestertius qd semis tertius. Dupondius n
et semis. Antiquus sestertius est. vetrunius. li. vi. arch. qd efficiebatur ex duobus
assibus assibus et tertio semisse sestertius nuncuere. plinius xal histor. xxxiij.
et plaute denarius. p decem libris erit quinarius. p quinq; sestertius. p dupondio ac
semisse. plutarchus in vita M. tullionis. xcv. milia romani decies sestertium appel
lant. eius spartani in vita diogabali. sed an nũ minus centum sexterciis ce
nauit hx est argenti libras argentũ.

Nunc quantus sit quia de eo varrane scriptores necessarium existimauimus diuer
sos auctorum dicta subiicere. limius xxxiiij. ab urbe con. ingens nauis bello pu
nico capta. quorum hannibal cum ab suis nõ redimentur venia dederat e
Multitudinis eorũ argumentum est qd polybius scribit. centum triginta ea rem
a deis stetisse. cum quingentos denarios. pretium in capita qd redderent domi
statuisse: mille. n. ducentos ea tõne. Ultra habuit captiuos italicos adire adyce
nunc. p patrone qd verisimile se gratam totam huiusce qua tone ostendit se
milia denariorũ hx tulerunt: nam quinquagen denarij. mille ducentis capti
mis

dant colligunt. Sexcenta milia denariorum centum ea ostendit fuisse talenta
Centesima aut pars sexcentorum milium: sex milia funeuit. Denarij aut il-
lorum post nummi argentei erant qd in cocam oncias. Liuius. Signati inque asse
unum singulis est pondus. Idem liuius xxxvij. ait. Erat magnus talentum Attico
lxxx. libras: et paulo plus: cum supra dixerat computato manifestet lxxxvij.
libras et quatuor uncias habere talentum qd est sex milia denariorum. Liuius. talen-
tum ne minus pondo. lxxx. romanis ponderibus pendebat. simul nos exprimit
ut varro. i plinius inquit. xxxiij. natur. histori. Idem liuius se dicuntur fan-
tis ut no plusqm certe libre et quaterne uncie singulis desint talentis. Et secun-
dum fin liuij computacom Centum mine attice. quasi singule. xxx. drachmas
habent faciunt talentum magnum: Nam minas sexaginta habere fin Varronem
Qd aut est magnum i minus ostendit retentius in sermone plurium Sig-
nificat talentum magnum Seneca mor. epi. xxxiij. Sestertia i talentum attinet
parum: prosequamur de ponderibus Talentum athenense paruum nunc hx ma-
gnum nunc octuaginta tres i uncie quatuor. Agellius. noc. att. lc. vij. Ipsum
quasi traditur libros pauculos. Speusippi phi post mortem eius emisse talentis at-
ticis tribus ea summa sit numus nostri Sestercia duo i septuaginta milia. Idem
lc. v. Equus alexandri regis et capite et nomine bucefalas fuit emptus Cares
scripsit talentis xiij. i regi philippo ceri iii summa est sesterciorum. cccxij. Gerui
aut in comento v. eneid. Talentum secunda varias gentes varum pondus est.
apud romanos est lxx. libras: sicut plaurus ostendit in mustellis qui aut duo talen-
ta esse. vel libras. lxxxiiij. etiam talentum esse pauluiu. Nam tumens in ludis funi-
bulis parvuli ultima prima diat duo talenta qd cogit nos aliqui nummi intellig:
nam sicut primus autor bonum accepit: consequens non est: ut dicamus qd ultimo
magnum acepit.

Pondo singuli numero caver teste seri. Dicunt tamen duo pondo tria pondo no
bina pondo aut terna. Cumtel. lc. i. msti. Quod qd quedam singula. sed dubio
vetusa sunt unum sine reprehensione dicitur Nam duo tres i pondo aut terna di
uersorum generum sunt. barbarismum aut duo pondo et tres pondo vsq ad nostram
tatem dictum est. et teste dia. Mesalla confirmat. et idem est duo tres et quatuor
libre qd duo tria quatuor pondo ut quidam volut. et ex multis colligitur. sed quidi
auctores no usq quaq. plant. liuius. xxij. lc. argent pondo bina ce sex libras i im-
treni pstare. Idem lc. ij. Dictator coronam auream libre pondo ex publica pe
cunia populi usus in capitolio Jovi donum dedit.

Spolia cum pene ea tamen cui sunt quibus hostis spoliari pot. ut locum del vsus
abusue tamen Jam spoliu dicit. Liuius. Marcellus capti Syracusas cu aurea
ni sicha tanta fide atq integritate composuisset. ut no modo suam gloriam
sed etiam maiestatem pplo romani auger ornamenta signa deis tabulasq quib
qu habundabant Syracuse Romam deuexit hostium quidem illa spolia i par
tu belli iure. Carey. Inde primus mirtiu mirandi greca. artiu opa. Mentiq

sub omnib

si quicquid ab hostib tollitur

hinc sacra ephanaq; omnia vulgo spoliandi factum est.
O prima spolia sunt quæ dux dux detulit dicta ab ope ut inquit varro vel ab ope: vt
dux ferunt et quidem certissime: cum sit opus egregium et clarissimum ducem belli
potem sibi ductorem sumere
E ruinaq; et spolia hominum tegumina: aut vestes dici posse: virgilius auctor. Se
cuinaq; inquit induitus achillis. et cum de serpente in georgicis simili mo compo
sitis. Notis exuvis nitidaq; iuuenta Iuuolutur. et lucretius. Nam sepe illorum
spolis solitumabus aiunt.
E rebus diurne sunt. vigilie aut nocturne. quas primo pelamides troiano bello
auctore plinio naturæ historiæ. vi. iuuenisse traditur.
I induciæ qd sunt duobus modis. M. varro in l°. humanarum ait de bello et pace diffi
nit. Induciæ inquit sunt pax castrensis paucorum dierum. Idem alio in loco induciæ
inquit sunt belli furia: si lepide magis atq; iocunde breuitatis vtrumq; diffini
tio. plantatea. aut pirata esse ut. nam neq; pax est induciæ: bellū naing; ma
net: pugna cessat. nec in solis castris. nec paucorum tū dierum induciæ sunt. Quid
enim dicimus si induciis imensum aliquid fuerit castris constat: tōne ideo i
duciæ sunt: aut rursus quid esse dicemus qd in primo annali quadrigarius scrip
tum. C. pontius samnitis a ductore romanorum sex horas induciarum postulasse. Quid ei
ro id dicemus qd a liuio ab urbe condita. E. scribit. Tres validissime vrbes. he
truriæ captæ volsinii. perusia. veiuum: pacem petere et vestimentis militum
sumentes pacem cum consule: ut mitti romam oratores liceret. induciasq; indu
ciasq; in quadragintā annos impetrauerunt. Quod illud quoq; eiusdem l°. primo.
Et clade hanc minus quadisa pugna subacti vehientes pacem petiuit. Oratores
romam mittunt agri pte mulctatis. In centum annos induciæ date. Si ruti
ce tū paucorum dierum appellande sunt! Geri ait significantius consignantius;
cessationem illam pugnæ dici ut. Nam qd eo tempore nō pugnetur: et in
uis cohibentur appellauerunt. Et. pfecto ad nō fuit varronis negotium et in
duciæ suspitiose diffinire. a legibus rōnibusq; omnibus diffinitionis insinuer.
Induciæ aut verbalis quasi tōne fuitum et multis que iam legimus. pha
bilus. Id qd dicam ut induciæ sic dictæ arbitr quasi in dies induciæ. ut
in diem certus vel incertum tempus nō pugnet. nichilq; iconno dicetur. atq;
diuisi in que tempus ubi tenent inde vti tam pugnetur. dicere. Et his quibusi
dem verbis quasi p quendam ostium et copulam nomē induciarum continerum
est. Aurelius aut opilius Nufax l°. primo. Induciæ dicunt inquit cum hostes in
sese vetrinq; alteri ad alteros impune et sine pugnē incunt. Inde ab eo inquit
cum hostes inter sese nomen esse factum quasi inire hac licentiam inuenisse tro
iano bello auctore est plinius. vi. nat histor.
S uperæ illa sunt aurelia que maxime petunt ab illis que ab aliis præcipue dant
qui sub aliorum determinantur potestate. Superias etiam auctore fabio placiade
aurelius vel ad aurelium dicunt. Memos in tragedia hercules. ferre inquit superia

uidetur

optimu multos. Suetonus de vespasiano legatum in sup Syrie consularem sup-
petias ferentem rapta quia fugaverunt. plautus in epido. Si meneceno fug
se iniuit senes supperias mihi non soleo fare. In apuleius. li. vi. metha. et
cepit statim clamare ululatus auxilia valde validiores manus implorare
si frustra: sed frustra sterbus tumultus conuocabat. Cumque eu nullus affuer
qui supperias ei ferre posset nisi sola virgo illa captiua. Augustinus. vii. de ci
tate dei. Qui huic defecerunt petitiones meas: inde refuere posset. refuse
deas supperias ad ut auxilius. Ces. iv. comment. Et nunc adunt auxilia ma
gna equitatus appedauis supperias venire. Idem in eodem. fuisq; rebus times
dephinisq; xre. relatis sunt fimbus. opidusq; supperias prede. Idem in eode
Stringa castrense vocabulu. Inter vellus turnaz in quo equi stringuntur.
vel stringe appellantur ordines rerum intra se continuate collocatas. a strin
gendo dicte. Unde et stringosi nominantur ut aiut coppae macilenti. vel stri
gosi apud veteres dicuntur in mentoiu qui corpora stringit. aut fame aut alios
viaq causa quasi stringosus. Masurius sabinus li. xv. Centocoep inquit. p.
Sapio nassim. et M. pompilius cum equitum censum agerent equi nimis
stringosum et male habitum si equitem eius subertinus. et habilissimu uide
runt. Iuuiq; xv. vi. Nozam pugne attulit qd hasdrubal puerus aii signa
cum paucis equitibus scuta veterā lustiu; notiuit que antea nō uiderat. et
stringosiores equos. multitudo; maior solita usa est. Stringere in re mili
tari etiam nudare. Unde ensis strictum. i. nudatum dicimus. Iuuiq; ab ur
be condita. vi. plogi posito stricto gladio in hostem impetū fecit. Idem iu
nono fluctuantemq; et instabilem aceni reddentes gusto clamore strictq; gla
dius hastati. i principes in nudauit. Suetonius de cesare dicit. animadiuiti
vocilus se strictis pugionibus pri toga capite obiculuit.
D efendere. et offendere non ex usu gari iuuisuedine sed uiom pro ceta
tine accipienda. et eorum alteri significat incurrere in aliquid. i incide
altiu. i. auertere atq; depellere. qd lxx in loco a. C. Claudio dicitur Cum
a penis inquit hostis defendebant facillime.
C ertere dicebant antiqui cum aliqui pugnarent inter se de re aliqua quam alte
suam diceret. virgil. Ingentis gentes diuersis partibus hesperie inter
se cohisse utros. i. cornere ferro. Qd nunc clarissimo teste ad vellius de
nem detortere dicimus simplicet illius vbi ictus amisso
R ripe recipere vel periculo liberare. Ceto in catone. Nam usi in amusisset
ego nisum recepissem virgilius frugesq; receptas et torrere parate fli
nis. Receptus. p. dicitur quo se excertetis recipit. Unde et signa receptui cane
ferro. dicunt. Iuuiq; xv. vi. ab urbe condita. Cartag. g. periculo multitudi pen
receptui cani iusset ne obiceret metuens furentibus desperatione ac rabie
P landum es si ex greco est dictum: cum mercidiuiq; ubiq; cenam vocaret.
negare nō possim. aliude a plerisq; dici debere et a parando maxime quis

paratum q̃ si multes sine bellatores ad bellum ad pugnam parẽt: huic rei
argumentum est praeter auctorem comparatus: vetus illud leonide eulogi
um hic n. lacedemoniorum dux clarissimus cum esset in bello adiutor versus
q̃ supremum sibi atq; hostibus fuit cum seventis suis fortissima illa mortuus
in aduersa: prandere comitiones tamquam apud maiores cenaturi. Cato in V. orig.
Cum suis pransus paratus cohortatus adiuvat foras atq; instruxit
S ipsicis seruos venus solitus ire: quasi nomine venditor nichil pstiuer. Celsus
sabinus scriptum reliquit. Cuius rei causam esse aut q̃ eiusmodi conditionis ma
cipia insignia esse aut q̃ in vendendo deberent de emptore seruire et capiti
possent: nec lex vendendi operienda esset: si caulis iam prepent quodnam
esset iam mancipium genus: sicut inquit antiquitus mancipiorum nuptie bel
li caputa coronis nuptia vendebant. et idcirco diceluntur sub corona, namq;
ut ea corone corona signum aut capituor venaliis: ita pileus impositus dorso
subiur eiusmodi seruos venudari. Ceterum nomine emptor venditor nichil
pstiuer. Est etiam alia conie optimo cur dici solitum sit. Captiuos sub coro
na venundari q̃ multes custodie causa captiuos venaliis graeges circusta
rent eaq; circumstatio militum corona apellata sit. Summus id magis vni
esse q̃ suprahdici q̃ caio in libro quem composuit de re militari dixit. Catonis
verba hec sunt. de populo suo opa. potus ob rem bene gestam coronatus suppli
cium cepit. q̃ re male gesta coronatus venit. Iustinus epitomatorum pom.
xxxiiij. dolo ipsi commilitus circumiuntur. pluis omnis sub corona venditur. sic hoc
exemplo. ceteris ciuitatibus metus nouas incutiebatur: Seruis ex eo deinde
apellati de hominis statu statio autem q̃ imperatores captiuos vendere iubent:
et per hoc seruare neq; occidere. sub hasta captiui veniebant hasteq; subiugabã
tur aeq; publice venundabant: liuius ab urbe condita. iiij. hostes praeter senatu
rem omnes venundari iussit praeda aut sua ag nos centubis: latinis atq; hernicis redde
ta partem sub hasta dictatore venditi. sub iugi mitti dicuntur hostes cum du
abus hastis in terra defixis terciaq; supligatam inerunq; discinct patibulus ter
ti tenus sub ea transire cogunt. Liuius ab urbe condita iiiiio: Siquidem et
q̃ quibusdam in annalibus inuenio. pontius heremius samnitum imperator:
ire expiarere consulis ignominia. sub iugum cum ceteris est missus. Sub iu
gum praetaxi dicuntur milites cum sub vinea militari pugnant. Iucalius in
phre in alium praetaxi procul sub iugum hastas iacere: cum eas sub manum
las sursum mittit. Iucalius ut velles bonus sub iugum qui submisse hastas: sub iu
gum iacere dicuntur milites cum centurionibus assumbus iacere cogit
sudes.
D dictio est q̃ iuris hostibus se tradunt: Spontanea traditio in qua se res suum
q̃ dominio interrogabat: estis vos legati oratores q̃ missi a pub collatum de
dos pplis collatum dederitis: illis annuentibus cum res est ne pplis collatum
nisi in potestate. Ten & illis denuo ridentibus. subiungebat rex Deditis

uenire

rerum

solerent. Aug. ciuitati dei. li. vnde
vigesimo. oriors aut uo
cabuli. seruos Plaui
lingua inde cedimus
dicta. Aug. q̃ uno
belli possent occi
di victoribus
confusibus.
Seruius
hebat
A se
uiuo
Ag
ni
c
i
t
i
t
i

ne nos populumq; collatinus: urbem agrosq; suos terminos: deliberandi potestatem: diuina: humana omnia in meam ppliq; romani deditionem. Omnia hoc illi dederent. Time ille demum ac ego recipio. Et hec fm veteres in ciuitatem deditionis formula.

Victoria dicta q in hoc est virtute adipiscatur. Iam victoria dolo quesita turpis: et est apud veteres maxime habebatur. Iustinus epitho. lib. xxx. pomp. xb. Et ut ut apparet eos non odij: si dignitatis gloria accessisset: munerib; mitter et ipsa bella contendebant tanto honestius vincebant gerebant. q nunc amicitie colitur: hanc quaq victoriaq et virginem dam communem cum bellona: et marte finxit antiquitas. qd hi bello vincere et posse fauere. Claudianus. Ipsa diua sacraq victoria pauebat alas et pilum virtuti gaudens: amica trophea. Custos impiu virgo que sola medetur vulneribus nullus q doces sentire labores. Tibullus elegiarum scriptor. Ecce sup pessas volitat victoria puppes. Tandem ad troian d diua supplex venit. Ouidius. viij. Metho. et pendebit adhuc belli fortuna diuq; incertum victoria q volat dubius victoria pennis.

Amphitheatrum teste varone ab ambitu hisit locus idest circus maximus qd circumdictus q circumspectaculis edificatus. ibi ludi fierent et qd ibi circumstantes sederent pompa et equi concurrerent: et ludentes sine libus armatis. Instrum aut. ut idem in qnto nomarum tempus quinquenale aduiendo. dessoluendo q quito quoq; anno vectigalia et vltro tributa p censores poliuere.

Armamentarium ubi tormenta et arma et tela quecuq; fuerit illa ponuntur ac seruantur. Iuuen. xxi. Auctor etiam tumultu qd circensibus ignes vetus mictus state Conflagauerunt et circa regia regia et armamentariu cum ingenti apparatu machinarum tormentorum q idem xxii. Tormenta machinasq adueuerat secum. et ex sicilia missa cii comeatu erant et vomitu armamentario. multis talium o perinde in industria inclusis fiebant.

Armatur

De Militari cultu Qui pro consuetudine Gentium. Et Inuentu hominis Virtutis Reperitur. C. I.

LIBER DECIMVS

Egatis in militiam bono re publice dignis. Sigismonde pandulfe et pro virili mea ac totius exercitus munerib; ex pressis singulis cultis ornamenta reddemus: ? pnio quidem q a maioribus cura sic tradita sunt. Ornamentorum qua Armorii deinde tormentorum. Machinarum rosis Martias. genera species ? formas. Signa puto ac cognoscendum in bellis que superiorum tempore in usu fuere. et Intellectum et significationem quapiam videant habere. Gradus igitur honorum eidmiq; ac magistratuum diuisionis habitus ipse sedet nut. Cum p consuetudine gentiu et hominiu inuentu uirtu

apicem / Apud romanos toga dicitur erat qua primus sexus omis et omi tempore
interdiu : et nocte uteretur : siue sicut in consuetudine habebatur : qua in
foro ambiebat : et a tergendo dicta : q exterior : ac longa dicitur alias tegit
eius forma rotunda erat et fusiore : quasi inundante imi : et sub dextra
ueniens : sup humerum sinistrum abundans ponebatur : ut in opimentis si
mulachrorum rome est aspicere : vtq a valerio maximo de scipione nasica
in mucium seruolam litteris tradetur est. qm nque consul dum iuris ciui
lem sequitur id agit. de cum omibus legibus romanis impuni coram at
tonet me punatus nolitant die diurnum offero. ac deinde. ac deinde le
gem manu apprehendit circumdedit. Sublataq; dextra pelamanus Cui
rem publicam saluam esse iuste me sequatur.

¶ Toga candida cadendo creatus : In qua candidati : idest magistratus peten
tes ambiebant addita creta : quo candidior insignior esset : vtq ma
gistratum huius competitores sumo cantes uiderentur : et habitu non per
ambitionem delle magistratus expetere : Gabinus cinctus est. toga sic re
tecta dicta cinctus latina reuocata hominem cingat. hic autem destinent
genere vrbae consul bella iudicaturus meditaturus : sicco qua quiri
tis Campanie cinctus sacris operatur bellum subito euenit. Cinctus
cinctus tegit sui ab arcis ad bella, pfecti uictorum adepti sunt. vnde is orcus
mos. virgil. Tu quirinali cinctus gabino turbida cinctusq gabino. In
signis referat tirdenna limina consul

¶ Toga palmata ea ducebatur qua triumphantes : et qui palmas meruerunt vo
cabantur : vocatur et toga picta : eo q victoriae cum palmis interest hic hunc
palmatam tunicam : et togam pictam. ut nque iulius capitolinus. Gordianus
senior primus romanorum purpuratus suam, priam huic : cum supiori tempore
eram Imperatores de capitolio accipere vel de pallatio

P Retexta / toga picta : que insignia quondam magistratuum etruscorum erant
Primus tullus hostilius rex romanorum. Tertius debellatis hetruscis : ut rome
haberent insignia. Et preterum illo seculo puerile non vsurpabat etas. E
rat. n. ut cetera que chimerarum honorem subtulit. Et postea Tarquinius de
marathi exulis corinthi filius priscus quem quidam lucumonem vocatus
fuisse rex tertius ab hostilio. quitus a romulo de sabinis egit triumphum : q
bello filius suus anno eius. natum q hostem manu peraluerat et p contiolie
laudauit / bulla aurea dei pretereaq donauit : insignem pietatis vera am
nos fortem praemisit uirtutis / honoris. Alii putant eundem priscum : cum is
filium cuius sollertia quidi principis oldinaret : cultum quoq ingenuo
rum puerorum inter papilla sugisse / institusse ut patricij bulla aurea cui
toga cui purpura pretextus vterentur. dicitur alii quoq patres curules
gesserant magistratus. Certum ante ut pretexta cui uteretur indultum
si vero ad eos quorum parentes equos stipendia fecisset meruissent : libitum ito

nullo iure uti poterit; habet ac multominus peregrinis quibus nulla esset cum
romanis necessitudo. Sed postea libtinoeni quoq; filijs: praeterea concessa
eis causa tali: quam M. Iulius augur refert: quibello punico 2. Duumviros
dari ex senatus consulto, quod multi poligia libros sibullinos adisse: et ipsos
tris hus mancipasse. In capitolio supplicandum lectisternumq; ex collata sep
tem dvr libertine quoq; longa veste utrentur. In eam rem pannum
sibministrarent. Acta igitur obsecratio pueris ingenuis: itemq; libtinis:
et virginibus patrimis, matrimisq; pronunciantibus carmen. ex quo
concessum erat ut libertinorum filij: qui ex iussa dum taxat matrefamili
as nati fuissent: togam praetextam et lora in collo, p bulla decora gestarent
uetrius fiat faciliq; aut: Cum pluris tonganis pestilentia laboraret:
esset; ludum id accidere. Q. dij respice respicent auriam vobem fiusse: qua
non intelligeretur oaculis cuenisseq; ut in circensiis due puer de cenacule
pompam supne despiceret: et puri tiseret. Quo audine sacrata sacra. Cardi
pulentia compsita indisset: Cui cu rem gestam Senatus mancipasset placuit
se nellari loca ea. qua pompa debiretur atq; ea pestes sedatu: puerq; qui am
biguitatem sortis absoluerat toge praeterte vsium impetrasse detistantes
pitissimi referunt in Kapeu sabinay. diam mulierem nomine hersiliam
dum raperetur filie; fuitul raptam: quā eam aqui quiq; Romulus osco audā
ex agro latino: qui in asilū eius confugerat uirtute conspicato. vrorem dedisse.
Natum ex eo puer. antequam ulla alia sabinay partum ederet: eumq; ob
primus esset in hostico peratus: Osum hostilū a matre vocatum: et eiusde
a Romulo bulla aurea ac praetexte insignibus honoratu. Ab eum raptas ad con
solandum transfer spopondisse fertur se eius infinet: que prima sibi anem roma
num esset eurea illustre manus datur. Nonulli eadmq; ingenuis pueris ar
biriu attributum ut oculis signum inbulla ante pectus amoueant. Quam in
spiciantur: Ita demum se homines agitarent Si corde pestarent: togamq; pre
texam hus addi tum: ut ex purpure vel tubere ingenuitatis tribuere rege
Paludamentum vestis. que mine clamis dicitur. In / tunur
signes pallium durum ex imperaoriq; alto vel colore sanguineo purpureum ex
auro distinctum. hoc bello tempore imperatores Iudaij inos erat: proinde veste
varronis sic dictum. q. eo indutus palam faceret bellum fiuri. plaudati ho
mines. et etiam omati: omia n. militia ornamenta. plaudamenta dicebant.
Trabea vestes regie. hay tria esse genera Suetonius in lo de gre vestium ai
dre est. vnum purissima purpura tiu dys sacratum. Aliud regium qd est
purpureu: habet tamen alibi quidpiam. Tertium augurale croceo et
Suam vestimenti mixture. qd stip omia vestimenta. / purpura
simutur. et qd luna sit teste varro hic sic dicitur. Quidam tuser appellatum
existimant. quidam grece quam chlena dicant. Iobiq; nō lenas sī chlenaq; cē
ut. Cum smoi. in vestis genuiq; quoue coloze sit: ostendit hus verbis maro cynu

arebat muricē lena.

S Agum sagum siue sagulum vestem brevem et idoneam bello constat ac militē.
Liuius. lib. viij. ab urbe condita. Hec omnia sagulo regali amictus centurioib;
idem trem manipularum multum habitu ductus ne ducem circuire hostes
notarent plus struit. Liuius. xl. de hannibale. Multi sepe inquit militum sa
gulo aprium hum tacentem inter custodia: stationesq; militu conspexere
vestitus nichilominus equales excellens arma atq; equi conspicendis conspicu
obuntur. Sunt et qui militare pallium quadrideum et agallos sagatarte co
tiu dersi metempsicum inuenit sic dictum volunt.

P Sudis militare pallium perdendibus cum fimbriis: sic dictum ut quidam volunt
q a poenis Iudicium huius: que tali veste maxime vtebant. Seneca. ad lucilium
de brisis li. v. Meministi quidem sub quadam arbore minuis umbre sum gente
cum velles residere ferventissimo sole: ? esset asperrimus locus: In quo erupti
tanta vmca illa arbor erupat quendam ex cornicinibus penulam suam sub
tinuisse. Sparcianus in vita adriani penulis uti tribuni plebis plume tempes
soleant. Inparcessine penulis a tegatis incedentes: eliis lampidius in vita
leo andri seuer. penulis intra in bem fregous causa: vt senes intentur: permi
sit. Cum ad vestimentis genius semp tunicarum: aut phiuale fuisset. Iuuena
lis in primo. Solitis hoc fuerat ipter qs sepe reliqua. Connige p nionem ad
uersum gelidasq; cucurri. Exquilias: fremeret sua cum grandine ventus In
piter. et multa fallaret penula nimbo.

L Acerna pallium fimbriatum: quo olim soli milites vtebantur vnde in distinguē
castrensis velum aq; turba: vt tegatos illos lacernatos vocabant. Inde q; lacerne
quasi imputatis fimbriis apinibus dicte

M Istrucu. vt consentius inquit: est sardonum vestis que fit ex pellibus ferinis sic
dicta: vt quidam volunt quasi mōstruosa. qua quisquis ea induit: quasi seru mō
stratur. Cicero. p scauro. Quem purpura regali nō cōmouit: cum sardonum
mastruca mutauit et industria: qs sardum est illudens Cicero mastruca
dixit testo quintiliano.

St ragulas uestes pellicias nonnulli hoc habeant velut etiam sarmatas. ppli qui
pellibus teguntur: nec dubium sit ut labeo inquit. Quin stragula vestis sit omne
pallium. Magnopere me mouent. Pompuni et cassij multorū q auctoritas: vt
Stragula vestis sit nec sordida quidem. si pretiosa ut liuius. belli macedonici.
li. xlv. Quin tibi inque viro licetur purpura in veste stragula vti. Idem i
eadem li. viij. luxurie pegine origo ab exercitu Asiatico inuecta in urbem
est lectos strratos vestem stragulam pretiosam Cicero in verrem ait. iij. dice
bat: Siphonum paria complura ductiles argentea pretiosam vestem stragu
lam. Valerius maximus li. ix. Agesilaus hec secula vir illustris pellibus. p
stragulis utatur. horatius secundo sermonum. vnde octogenta animo: cui stra
gula vestis. Rectius tamen. et apte magis arbitror varrone opulentissimo

teste. vbi deciditur loquitur in lingua latina: quicquid insternebant aes-
nendo Strigilum appellat. Seneca epi. lc. xv. Cultura in terra iacet;
ego in cultura ex duabus pemulis altera strigilis; altera opteritis fieri
vult. Martialis in apophoreta. Strigila purpureis lucent illosa tapetis. Stri-
gilas etiam et lusionica que equis inserui solent: non puto vestes esse. Est
sua etiam apud lacedemonios tunica: quia nonnulli puniceam dicit. nonnulli
coccineam: hanc ab hyo p reptum constat ad celandam colonis similitudine
sanguinem quotiens quis in hac vulneraretur: non contemplantes adiacentis
animus augescere: hac sub consulibus romani usi sunt. non soledat etiam pu-
dice q amicandum esse ante principia. Ponis admonito. et iudicia furiuis
pugne esset. Cu tm esse plutarchus in vita fabij maximi. Iv auctor est hun
iubat fugere. cum apud aufidium flumen castra habet. ipse armas oro die. et
templo belli signum extulit: Nam erat rubra quedam vestis supra consulis tri-
bunum protensa: Cuare carthaginenses p strecta impetum romani audacia
et copia copiarum multitudine cum ipsi a hinc ad medium nim attingerent
principio ingenti trepidatione p. pulsi sunt. Idem in vita pompei. Cum ce-
sar exoptatam iquiens adeuisse diem: iniqua ei iuris: no ro eu iudia: nd
cum egestate pugilandum esset. et templo colam contuberno cunicam rubrum
poni iussit. hoc n romanus pugne signum erat.

De Armis. Et vnde dicta sint. C. II.

¶ Ne ipsa nū graui iace laboe monemur Armorum spes omissa instrume
tomm vtentes q mutuali ignotantibus arcuscripte monstrare et qm
sua cuiq; gentium plaeta sunt et artificum recentia ingenia nouis semp
uentis gaudent promde singula. p uirili ita prosequemur nusqm me
nisi hominū perscrutentes: qui licet cuiq referre que uiderit et fuit inuen
tis gratulari.

¶ Arma ut inquit Cicero. Tusc. li. primo membra mulim esse dicunt. que q
dem tta dicunt apte: ut si iusius forte: abiectis oneribus expeditis armis. ut
membris pugnare possint: lucretius. li. v. de rer. nat. Arma antiqua manus
ungues dentesq; fuere. et lapides et item silvae frugmina rami. et flamcq
ignes postqm sunt cognita primū. Posteriusq ferri vtq est eusq repta et pu
ori erat q ferri cognitus usus. Arma vt plano teste sunt omnia tela. ut
e fustes lapides: no solum gladij: haste et sagittae. idest vomphae. Sunt de
verborum significatione. Armorum appellat: no utiq sarta: et gladios signi
ficat. et fustes et lapides: et qm his adiici pot hostis: arma ab armando dicta
censeri possint arma censeri pot: vel arma dicuntur ab armis. quae. i. hu
meris. et extentia. ut scutum. gladius. pugio. sica cum ea quibus. quae p
laminis tela dicuntur. Armatus. Cicero p A. Cecina. si tarthe loqui volui
quos appellare vt possimus apinor eos: qui suis telis pugnant. armatiq sunt.
Quid igitur si glebis. aut saxis aut fustibus aliquem de fundo precipitem egis-

¶ genuinus

Iustis qsis: quem hombus armatis deiceris restituere: Restituisse dicis te
vbi si volent: si causse non tōue: si uocibus pondenantur. Me auctore dicito
vinces, profecto nō fuisse armatos esse qui sacra iacerit: Cum de terra uri colle
rent non esse arma cespites, neq; glebas nō fuisse armatos eos qui pbetere
untes ramis defingerent arbores. Arma esse suis nominibus, alia ad nocen
dum alia ad tegendu: si q non subiuine: eos inermes fuisse vinces.

De Armis quibus tegimur. C. III.

De hiis igitur quibus tegimur primo dicendum: Nec temerarius suspicis tpis
penim quemdam gallorum morem tuum est imitari, qui corporis uiribus fide
res, tamqm gloriosius dimicare: nūqm nisi in pugna mudabant mudaq; ver
sabantur in acie. Vnde multa pcula, plurimis contigerūt. Arma igitur
quibus tegimur. Sunt assides, tunice, daci, galli, clypei et id genus plumi
ferri aut in arma cōuertere: et armis corpus tegē: Sunt qui inuerue:
Sunt qui sonti de salte regis ferant fuscinum.

Sile galee dicte sunt a multitudine sili. silus. n. ut festo placet nasus appellat
sursum dissitus; repandus: Est aūt galea quam cuireos repisse phibent. ces
te dicebat: Crista capitis de cauo cum sit cassis de lamina: Dicta q galea: ut
inquit varro a galero: quo multi antiquos usi sunt. Conum Cliriuttura;
galee que in ea precemunt dicimus: sup quam criste sunt. dur. ii. cen. et conū
insignis galee cristasq; comantes.

Bucula pars galee est. Iuuenalis. m. ii. Et tinta de casside buccula pendet
Comantem aut galeam cum legimus aut cristatas q de caudis alcius habe
bant cristas. de cristas hirsutus equina. aut comas habentes statuis. Nō
ergo in terga comantes abiaciadas: et ibi de inde comantem indoqu gale
am: simul nō qui se de velocitate iactabant: pinas in galea sua ponebant
in signum velocitatis quas denicis hostibus auferentes collo suo in signū uic
toue suspensis ferebant maiorem q illis rapiendo pfessi velocitatem pinta
pi appellati sunt. Iuuenalis in pmo. Inter pinirapi cultos iuuenesq lanisse
Torquesq colli in diuitias et ornamenta tam masculino qm fem̄ino. Ho
nēos gloriam: et preceteris illustres latine lingue eloquentes autores
pculisse inuenimus. Ouidius primo fastor. Scuto quidē delebas aut torqs
adempti. Tullius. iii. officiorum: atq; T. Manlius is quem T. qu. ad anichē
galli. quem abeo pugnatus occiderat: torque detracto cognomine inuenit
Plinius lib. p. Liuius abur. can. li. vii. facetis inde corpus ab omni alia dexa
tione intactum dno torque spoliauit. quem respsum cruore collo circum
dedit. A. Gellius noct. att. lib. viii. vbi enim estitit precidit: torquem detraxit:
sino dedit. A. Gellius noct. att. lib. viii. vbi enim estitit precidit: torquem detraxit: // caput
tum sanguinolentas sibi in collum imposuit. hyeronimus in expositione de
nichi daniel. ii. Rem equidem facio ridiculas: ut in cepone Theterium
de verborum glibus quasi gimnaticus disputes: si quia a quodam nichil
sciente et omia pollicente reprehensus sum: quare torquem feminino gne

transtulerunt breuiter annotabo quod aureum in malo torquem quem ferunt T
Titius. masculum dederunt.

¶ Armillis ex armo quas uiri militares ab imperatoribus donati gerunt dicitas esse affirmant: quod antiqui humeros cum brachijs uocabant armos uide armo abhijs dependentia sunt ornamenta: et sunt armille humerales: siue ornamenta brachiorum in circulorum modum que graece dicuntur. G.

I. Gellius noct. att. li. v. cum inter gallus quidam nudus praeter scutum et gladios duos torquesque atque armillis decoratus processit. T Liuio additur fibula. Et uulgo sabini autem armillas magni ponderis brachio leuo gerebant quasque magna spe amulos habuerunt: pepugisse eam qui in sinistra manu habuerunt. Omnino ipsi fastorum strigerint armillas non illa ad brachia fuerunt.

C Cestus cum pugillari arma significet. et quarte est forme: Corium circa eii plumbo insuto ingentique ferro: quo manus suae et brachia pugilae muniunt et munciunt. et apud plusimae nationes maxime Sauromathae se inuicem pugnare cedunt. Vnde et cestus nomen meruit. Cicero in sicculiana. pugiles et cum ferunt adiuratui in iactandis cestibus in gemiscunt. non propterea quia animae succumbant. sed quia profundendo uere omne corpus sicuti de uiteri plaga vehementior. Virg. in v. sic de inde locutus. In medio genitor unum pondere cestus proiecit: quibus acer erat in pelia Euentus ferro manu durus intendere brachia tergo. Obstupere animi tantorum ingenia septem Tergoboum plumbo insuto. ferroque rigebant. Idem in eodem Iuere omnes stupet ipse dares longeque recusat. Magnanimusque anchisades et pondus ipse et ipsa. huic illic bicolor immensa volumina versat. Idem in eodem Tunc satus anchisa cestus pater. extulit aquae et paribus palmae amborum meruit armis. Consistit in digitis et templo arreptus vtrique brachia ad supra intentus extulit auras. Adduxere retro longe capita arcuta ab ictu. Immiscent manus manibus pugnamque lacessunt. Arduus assurgit illestr in ossa cerebro. Sternis et dicta quo pelei armo totata. Quo massagete sua pelia cient: quo turbine cestus. Sauromathe. Ipse calpurnius eneadi voluerunt cestus plumbo alligatos. Vt neutius in philem pro comedia Isculpone. battuenta huic sunt latina plumbo. Plautus in Cas. simulo malo aut. Nolus sculpones quibus baturat ribos senex negaussime.

P Pectorale ferutu pectoris tegimen. Plinius uall. histo. xxiii. fecit a spurius Cassius Iouis qui e in capitolio victis summinibus sicuti lege pugilibus e pectoralibus ad. v. corrisque et galeis.

T Thorax humanus pectus, pone. Vel eius eminentio pars est. Plinius xxv. nall hysti. Vsopi quidem ramis cii duobus ruce. et fieri tribus decoris thoraces purgat. Certe. Pro. Vo fertur est. et quo velat pectus et corpus a corpus. nos nuncii pectus plutarchus i uita luculli. Stat ipse thoracem fertur indutus splendidus atque

squamosus: quo super puniceus gestabat ephestridē.

T uniceis quibus nudā tegit corpus pro usu et existimatione plerq; aurea hinc
Serico vel bisso plurimus plicaturis impenetrabilia audio. Alij spumā ferrosā
lanā in paludēm et plicaturis iectus omēm ferri aciem repellere dicūt. Non
nulli thuris pulverē ceū plant eo mā congestus: Cotium apud alios certū
nū succo macerātū, qui maxime compero. Lanas denique aereo cortus ferro
resistere in māli historia auctor ē plinius. Proinde multos nullis psidiis habē
tes in gladios totū subsidiū in humisundi tegimine ponunt laminis ferreis et lori
cis omnis sui corpus tegentibus confisi.

P halere et ephippia: equorum sue hominum: vel bellorū munimenta: sue ornamēta. virg. in v. primus equi phalerus insignē mator habebo. Salustius
in iugurtino. Ie si repositulat hastas. vexillus phalerasq; et alia militaria arma
virg. in x. de loci phalerq; onēq; torquibus oines. Oratius in epist. operat ephippia
bos piger optat arare caballus.

// cumulis phaleras summetis et aureis bullis angula. Iuvenalis m. v.

L Quem quā mydas messemq; repisse fertur: quie tegmen de lino nitū. quo ma
tores dolo uti cōsueverāt. dūro de lingua latina. Lorica qd ē loris de corio cru
do. pteroalia faciebant. postea fuerūt ahēi ferro sub ut verabulo evanulisq;
ferreis tunicam fecere: que trū pectora apud maiores tegebāt: postea vnuer
sum corpus. unde triplici servant pectoria ferro. Nam tergo tinc nullus erāt
mūnis. Et lucanus vi. Cuient uter quo torqet graues lorica cathenas. o posit
tordē latus sub tegimīe pectis. hec p dimitis mā velope preciose. vt maximi
am adolescentes: i petrolomeorū regū aurea quedā cuice: et communes fuere
simplices fuere quidam hūc: bulcos: ac triliceos. Alij lorica squamatas munitis
adoptio: sue plumatas alij. plant illisq; tegūt. Crispus equis paria opinē
tenant: que nutro ferreis laminis i mom plume amicti erāt. virg. quaq;
spumante mīq; agitabat: quē pellis hyplumā squamis auro conserta tegebat. // uomi
Justinus eptr tro. pom. lib. eli. Munimētū ipsi ejusq; lorice plumate sunt. que
verūq; toto corpore tegebant.

D Alteriis est nō cū militare cingulū: sue cmalig militaris quo cingūtur
milites: Et etiam ag arma dependent: nec ad humilitatem solum: verum
ad insolentiam nō nūqui et sacrilegā: ut turnū habuisse cinctū. virg. i xi.
Infelix humero cum apparuit alto Talchreus: notus fulsere cingula bullis pa
triis puerī. iniūm quē vulnere turnus Strauerat atq; humeō humerō in
signe gerebat.

C Ipi pedtū tegumina sunt: Sacra vō equitū. virg. in x. Et clipeū suprinonar
ingens. hic clipeū ingens: ipse supra ipm. aut lectum est et hoc clipeū. vt plan
tapes. qd magis semus accipe: nam homer. imitatus ē. neutro namq; gnē ar
mā scutiro a vetissimis arctius septūbis usurpatū inuenimus. Trabellius polio. // iudicio
Nū clipeus aureus velum gramatica loquitur. Clipeū aureū. Senatus totus i vna.

curia collapsus est. Neuro quoq; limus. xxv. ab urbe condit. Edilitus insignis eo
anno fuit. M. emilij. lepidi. t. p. emilij pauli multos peculiaros dampnauerunt
ex ea pecunia clipea inaurata: in fastigio Jouis elis posuerunt. Item. xxviij.
et duo ceram clipea auratu ab edilibus curulibus. p. Claudio. t. p. sulpicio
galba fuit posita. ex pecunia qua frumentario ad annonam comprehensa dampnantur. pariuus clypeacur tum liquit clamide connecta. Appellarunt de
clipeum Antiqui ob voluitudinem et curuis bouis m̃ fedus gabinos. fuerunt
de spiru cum romanis apud maiores. n. fortuna uirorum picta erant scuta. e
contra inertiu et tyronuiz pura erant. vnde e parmaq; inglorius alu. t. non
patu. Saturi etia qualibz apud troiam pugnatu est. Autore primo. lib. nal.
historiarum. xxv. Continebant e ymagines. unde et eis nomen habuere clypeorum
ut peruersa grammaticorum sub tuletur. voluit a duendo: eluc. n. antiqui pugnare
ducebant: Clipei maiora scuta secundu formu ab eo dicta. p celent corpus a gre
co. 6 Masculino aut quie frequentissime platu inueniuntur. Vim clipea
ur alu uolut neutro ad ymagine picturaz del armamentu. Mas. uo quie
ad scuta referut. Clypeos. t pictus et atrius interse bellantes. siue celestius
armamentis filius inuenisse. putatur: Chares quaq; fusse tradit herodotus. q
primi scutis signa fecerut. et ansas quib; scuta tenerent: cum antea fune
illis detinentur loris ex corio ad collu. et ad sinistru humeru appendebatur
hoc aut commendatur ex forma peni. et auro fabricauere. M. Aufidius decu
maiores suos argentos clipeos hausse. Alexander rex iudeorum cato multa pugna
tor peloloneo opposuit: quos hecatomaedos appellabant. hec e contra retus
pugnates eo q. clipeus eneis utrerent. Nunude cuius clep'manuz. scuta fuisse
tradit. Impenetrabilia quide faculi. Si ea cui mutilla fiunt. Coiu namq;
ea nā est. ut habeat spongie mō obtulit: quo pondere pressa arcu ferri nō
possunt. Igneis facienda prestat. ligna frigida aqui. minutrita de leuia
quorū plaga contrahit se: primusq; claudit suum vulnus. Et ob id continua
tuis transmittit ferrū. Fugio sunt quie fici. salre tilia sambucus. populus le
uissima salix: ideo vulnerat si forme plaudo singulis cedere oblonga sunt pabulis
nonnullis accuria. testudinesq; vocant. alij rotida. ut ceteri palm vel parma
extra scutum breue latera quo utitur affri et hispani. vrcg. leuis cetra tegit
C
P
A
dea
scuta genus breuissum i media lune iam medie carre haud difficilime. di
maro dicit. Amazonius lunatis agmina pelteis. Arma scuta breue sic dictū testu
dinem q e medio i omes partes sit par.
nale scutu breue celo regnante Numa pompilio delapsu sic dictu. propter figu
ram: Curculiu. n. nō est. neq; velut pelta arcu serenetiz reddit: Se ea summi
tates linee helicoidis. Cuius apices curuatura habentes. transitione in se conisse. in
clis figura faciut. Male scutu breue inquit festus. qd ideo sic appellat. quia et
vtraq; latere erat reasum ut summu. infimū q; eius latus medio pateret. Del
dicta imele ab ambe casu teste varrone. Oc ea arma ab vtraq; pte ut et vtraq;

Inuasa sine dei ut seruio placere cōmento. Ly dnus eii. Incele secutū breue atq; to
tundū sic dictum: Vel qd vndiq; circumcisiū est. Dr a greco. G. Vn
dique labrū hūs. Quod. ly. fistonis. Itē ancale dicūt qd ab imi parte teri
tum est. Cuius motus caulis angulus omis abest. Aly ex an. qd est circu; ?
cilo volto dicū putant. Aut ipter ancona. i. ambitū: adquā circūferūt i
tra. n. Iobis inquit cupiens nomen a greco deducere. Cui. tres. i. supne fatū
sit. Siue ab egrotantiū curōne. que a cesis dr. ut ab anchrnoly seo s. Ite
sic ceratū solone: preterea Ierusiū Amotione: quā ana sede sim ueniūt. Et quo
castorem et pollucē. Inachus Ierenenses appellant. Siquid est in greci elogiū
deducendum sit. Ite a cubito quo deferta consueuerūt posse vocari. ana affuit

B artissa: Clypeus ereus. R. Curtius. lr. dnus. Ingens hic militū multitū me
quos enim greci. qui dsippo studebant. Macedo instra arma simpserat cineū
clypeium quem sarissam vocant: lena tenens Dextera lanceam gladiq; cinctu
Velut cum plubus dimicaturus.

T holos graecum est et ipse veluti scutū breue qd in medio tectū et tecto est: in
quo trabes sceuum. et ad qd dona suspēdi cōsueuerant: Statius in. ii. the
bidos. Hic ego maior pugnas vultusq; tremendos magnanimū effigiem
tegui: figamq; sup his Arma tholis quaq; ipse medo questa reuerti. Sangine
quaq; dubis capitis tritonia thebis.

V imbo frutex parv media: quasi umbilicus. Vmbo enim scutū sepe significat. Nam
apte totum intelligimus. vmq; in x. Inde aliud supit: aliud figitq; volatq;
Stigenti giro. sustinet aureus vmbo.

O acie ferrum tegimina. ꝗ opponebant ob eius dilte. Limis. ii. ab. vi. Con. Et
sinistrum crus ocrea tectum galeaq; Cristate. ꝗ spem magnitudini corpo
adderent eas uō et cristas galeas ferunt chiros tradidisse: Sed galeas
lacedemonij sueuerūt.

P ro rustico calcamentū a greco more. Vbi hoc armorū fuit genus cuiusū
et hernicis a poeta nobilissimo assignatur. Vnde isti transierant. p inde ste
les vis. vgilis. Illi vsus quibus heruci pli. et eorum nobilissimi. Vt tunc eat
ciuitas. magna enumeranur quos diuis anagnia pasit. Dos amasene
pater nō illis omibus arma. Nec clypei curruq; sonant pars maxima
glandis. Lineis plumbi spargit pars spicula gestat. bma manu fulus fal
nosq; lupi. de pelle galeros. Tegmē habent capiti vestigia nuda sinistr. In
stituere pedis. crudus tegit altera pero. hunc morē in Italia fuisse. vno
pede calciato. altero nudo. tres ad bellum. nullū adhuc q sciam reperi.
Set eam greco. nō nullis cōsuetudinem fuisse. Locu pleri auctorum palam fa
ciam. In qua quidē re mirari est poete nostri occultissimā diligentiā. qui eu
legistē hernicos. quos ē anagnia a pelasgis oriundos appellatosq; inde a pe
lasgo quadam duce suo. qui hernicis nominabat. Morem quē de cholo lege
rat hernicis assignauit. qui sunt veteris colonia pelagor. et hernici quidē

poſſet primum hoc cognomē ab eo uel
moris uel imperii descendere

hominē pelasgum ducem hæreticē fuisse. Iulius huginius in li° v° vbiū nō pri-
cis vbis, plat. Mosem autem ethnicē fuisse duo illimado pede calcato i bellum
ire ostendit. Clarissimus euripides Scripto tragicus. In cuius tragedia q me-
leager inscribit: nuncius induitur describens, quo quisq habitu fuit ad duci
bus: qui ad aptū capiendū conuenerant hy vsus sunt. g. Animadvertit de
ligentissime verba Euripidis a Matrone suata. Ait n. Ille. Et eundē pēdē media
virg quaq; diuxt desigta unda instituē sinistri pedis. In quaquidē tg quo no
bis fridum nostrū magis complectur: non reciebimus veni paucissimū notā
repehensum euripides ab aristotelem v° de poetis l° qu ignorantiam ulto
euripidis fuisse contendit. Ethnos. n. nō leius g. pēdē nudis habere. si vero tu
qs ne affirmē potius q probem Aristotelis verba sunt. Et eo libro quem de
poetis ait. septum reliquit. In quo de euripide loquens sic ait. G. hec ait ter sun
virgulis tamen: Euripide auctore q Aristotele vti malusse confitē Nam
vt hec ignota aut tam antiq doctus minime crediderit: Fuit autem pirate
Euripidem est. n. ingenes: cum greca tragedia scriptoribus familiari
tas q ex multis dictis eius licet opinari.

S

ampliis seri in equo usum: et adminiculis apud veteres tam greca q ipsa
tinia fuisse hauc inuenio virgil. ia xi. Iusserant alij curus aut corpora
sistere. Subicium i equos: et strictis ensibus adsunt. Idem i eodē Turnus
ut ceniq eneaq; cedentem ex agmine nudat. Turbatosq duces subito ste fe
ridus eit ardet. Postē equos atq; arma simul saltusq subiit. Eneas i eiusm
et manibus molitē habenas. Degeruf l° e° Non tantum a vrbibus sed etiā
a stipendiariis militibus. Saltio equo discrete. Semp exacta: quem vsum usq
ad hanc etatem. licet iam ē dissimulatione prouisse manifestū est. Equi lignei
subrecta hyeme: et estate ponebant in campis. sup dos tyrones pmo inermes.
dum consuetudine pscent: de inde armati ceperantur ascendē tantaq
cum erat a nō solum a veteres sed etiam a sinistris partibus: et insilire et dis
lire addiscerent: quaq; ita ro et tam gladios ab cuntos tenentes. hæ enim
assidua meditatione fiebant. s. ut in tumultu pli sine mora ascenderent
qui tam studiose exercebantur in pace. Iuius secundi belli punici l° iij. Nec
ciij minde i dere locato cenu. Ex quibus desultor. i mōti. bmos tractibus
equos inter armam sepe pugnā. In recentem equū ex fesso armatu insili
tare mos erat. Tanta velocitas ipsi tamq docile equo. genus. Xenophon
secretiq in eo l° qui equitū prefectus inscribit. postqm vō equites quales
esse oporteat. dumm. Quanta parte equites opinni comparent hoc in
in medium conabor exponere. Et hyf igitur iunioies impellere atq ad hæres
debemus ut in equos assilire insilire demus discant. hinc saltē vel ingrim p
ceptorem qui adhibuerit iure laudabitur. Nam aut grandiores assuefacere
vt in scandendis equis pscio more se iniuicem adiuuent. Plutarchus in uita
graccorum dimensio preterea magis spacio singulis militar iss. Est aut militaru

paulominus q̃ octo stadia. columnas lapideas spiralis signa p̃ferentes constituit.
Ab insup lapides pax inter se distantes ad veraq; viam parte disposuit
ut ex alij facilē a fine saltu in equo esset assensus. huius rei preter hec testas
et indices sunt etiam areus in vibe romana triumphales: de eneus apud la
teranum equus absq; scandendi ad mincuso. cum equite et sessore suo. minimo

C Calcar agitandi concitandiq; equi stimulus est. a calce denominatione as
cens. Ouidius: Non nocet amisso subdere calcar equo. sic eo autem q̃ i
vsu eū scribitur. Seu cum pedes iter in hostem. Seu fugientis equi fodit
calcaribus armos: Sepenu p̃ quē posuit maro. hz ē equi armos p̃ equo: eū
nō possunt armis calcaribus fodi. deq; hz ad conatendū: sic virga ad rege
dum equū diuersas gentium istituta fuisse. patrum valerius maxi. l. vi. c.
de p. Crasso sic inquit inter eleam inquit. et fluuiū ac ceptus: ne in deducē
dis pueriter arcesseret rōne mortis effugit. virga. n. qua ad regendū equū vsi
fuerat in vnus barbari cauli clauerat. Cui vi doloris accensus latus cussit sic
ea confodit. Iuenuis in ꝗ. Et genis que nudo residens marsilia dexo. Oza
lam flebitq; fienorum nescia virga.

Que arma ad nocendum apta mistaq; bellica: obq; nobis explicē. C. IIII.

Nate

sius nominibus ad regendū sunt diuisse ut dicū: nunc ad nocen arma
dum que sunt reliqua p̃sequamur.

A anaces gladius militaris lingua parthorū vel medorū vt inquit aaron
p quilibet iom pōt. Q. Curtius li. x. Si preter clypeū eius patrem et ar
cus duos sagittas et acinaces nichil repit saronum contra iouinianū li. i.
Seruio regulus sydonis manu apta se volens consulere ne fuminentibus
parsis ludibrio fores: gladium quem arripuerat cereū pectaq; hostū panda
expertebat adiecū; quem tamtamq; expendiū vero ex intelligens excussit
acinace e manu et latus eius transfiterbrauit.

E ensis cereū fuuentus et gladius huius nature sint auctore quintiliano. institu
li. x. ut idem pluribus verbis declarent: ita ut nichil significationis quo p
tuis iteris intersit. Marobius li. de somp. scipionis: nunc videamus q̃ sint
hec duo nomia quorū pare meminit eū dicit. que sydera et stellas vocatis. Ideq; n.
hic res gemina appellatione mostrat ut ensis et gladius
G ladius quem auctore plino. li. viii. a lacedemonijs constat inuentū teste iur
vene. C. m. g. cōmutato a clade dicta multis diuobus mōis hic dispondis a hoc
dipondius. Sic hoc gladium a hic gladius. Cuuné. li. x. m/B. Et gladia
que dicerunt quē ceciderūt. Si hec quoq; notare contentus fuis. Ne arti
ficiumdag; culpa puentū ipsere videat. et ipse aut nomen addidisse
B pata ensis siue gladius. sinit omnibus pane nota. Iuuius xxcii. vbi omnia
fuga conuplera iudit. Cato ipse ad 24m legionem. que in subsidio posita. aut
reuehitur: a signa pæsferri plenaq; gradu. ad castra hostiū oppugnanda
succedere iubet. siquis extra ordinē iuidius p̃currit: et ipse inter equites spata

a. rit obnoxium clade. vt ꝗ dipondij nomē. quod dī

parcuit : ꝛ tribunos centuriones q̃ castigare iubet : hoc verbalis in veteribus
libris scriptum inuenies. et apud a. A. gellius nostris siuꝫ. lib. xx.

H Ipse fulcratus ensis : quo usus ē pseus in accisione gorgonis. lucanus in ix. hu
ptin altius monstri iam cede rubentem. idem in eodem perseos adiis. ex lenudo
dirigit harpem latri colubri ferri rum penē confinia colli. Mão in dis. lenua. sep
tus fulcrum comus ensis.

tenet

L Ingulam veteres dicere gladiolus oblongum in spēm lingue factum Cuius me
minit nouius in tragedia exiona.

M Idem gladius longus ex alta parte acutus a. greco : nam greci longū vocant
Cesar. in commentis. ad multam noctē etiā ad in pedimentum pugnantis e. ipsis
q̃ p quo vallo Carros obiecerant. et e supiore in uos vehementer coli conicieban
non nulli mē carros rotasq̃ machetis et uncinulas subiecebant : nostros q̃ vul
nerabāt. Seneca li. v. de brifi. ad liberalem : Nec galeam illam fu inderes aqui
ferus. Machera. n. hispana diuisa est.

D

D Oloneſ gladij sunt : plutarchus in vita gracchi. nec sicut pueritie iam pressos
hus necem libero niachinabantur. dle vo palam gladii : quem dolonem vocā
accinctus ambulabat Dolones alionum suia flagella sunt : hinc qui virga
pugione latent. aut fur turroneu fingens contus aun ferro bicuspide ado
lo vel a fulendo dicti. ab decipiūt ferro : cum spēm prefenant ligni. Sunt et q
velint p veteres uncones alii dolones dici. et nudo inquit : pilla manu seruosq
geruit in bella dolones.

S

S Icca a secando dicta : est. n. gladius brevis : quo maxime vtitur qui apud ma
los latrocinia exercent a quo sicarij dicti. Crispus autore quintiano. lib. vi.
fistit p abusiōm sicarios omes nocentes. qui eodem tello gnecice cōmisere ut
P Ugio gladius brevis. a bis acutus. latet ad veteres se dicitur festo teste q̃ eo puniti
pugnar. ē et pugio secundū vuuienem fingens contus cum ferro.

C

C Umadē altrui sanguinarui dictum est vel q̃ ad clunes dependet : vel q̃ clunes
bestiar. diuidit.

S

S Tresperum alterum ferrenum deinde oblongus manubrio eburneo rotūdo.
solido iuncto ad capitulū argento auroq̃ fixo clauis eneis ere aptio : quo pō
tifices flammesq̃ ad sacrificia utebantur. a secundo secesperia dicta : Alij secu
rim. alij dolabrum eneas esse putant.

M Verto ensis et gladius idem sunt prisciano artis grammatice. lib. vi. Sinonima
tum ipsa q̃ appellatiua inueniūt sicut ensis. gladius mucro dnū atq̃ dē significa
cante. Vertus de tui. In vex. n. nuo. nō fuerit pluralitatē vnitatis reperitur. ut
si de eodem dicam. gladius unus. p̃ pōr. n. unus. vel verbalis gladius agnosa. hic
enim vnitatem tēcto potius ē : non et numerato deluti si ter dicam. ensis
mucro. gladius. reperitur quedā eius nō numerato diuersos velut si dicam
sol. sol. sol. unus sol. nō tres sol. effecerim. Sz de uno tonens predicuerit. idem
in eodem. vere repetito magis de eodem q̃ enumerato diuersi ut esse : cum

Sicut. p. cornelius Sario Africanus vnum
atq̃ idem significant

dicitur deus pater deus filius deus spiritus sanctus. atque hec trinitas unus deus. vel
ensis atque mucro unus gladius. velut sol sol sol. unus sol. Idem paulo infra ī
eodem. Ita uno ita deus ac filius ac spiritus sanctus quasi multimodus quidam numero
et ensis ipse est: et idem deus pater ac filius et spiritus sanctus: idem equidem est. i
nō uō ipse. Iuuius lib. vii. ab vr. con. Gallus velut supne eminens. pectore leua scu
tum adiuuentis arma hostis vmbo: ensis cū ingenti sonitu ensem deiecit i
Romanus mucrone ferrepto cum sonitu scuto percussit. mucro ensis ꝗ. del gla
dij. vel quilibet rei acutus dicitur: Iuuius ab urbe cond. xvi. Gallis hispanisq;
scuta ciusdē forme erant fere dissimiles gladij: gallis plongi ac si
ne mucronibus. hispano punctim magis q; cesim assueto petere hostem: breui
tate subiecis cum mucronibus. Seneca ad lucillū li. Gladium bonū dicere: nō
cui auratus ē balteus: nec cuius vagina genus distinguit. Et ou et ad secā
dum subtilis acies est. i mucro uuuinentis oime rupturus. Marcubius. li. i.
de somnio scipionis. Nam et dyonisius aule fuerere inclementissimus tuba
tor familiari suo cuidam solam beatā existimanti dum ei ramū volens. q;
spectio uetu miseram: q; q; impendentiam semp periculo plenā ostendere
gladū lugina raptum: et capillo de filo tenui pendente mucrone ensis sor
disset familiari illius capiti imminere. mox epulas. unde etiam a poeta. clas. i mo
dicum est. i ex. Illa manu moriens tua telum trahe ossa. si me ferreus ad cor
tar alto stat vulnere mucro: omis hec denuo gladiorū spiritus abeuntium
Clides auctore suo tella sunt quedam antiqua. adeo ut ne que abdditurtur.
qui commemoretur in bello: legit tamē q; dane cubito senis eminentib; hus
hinc cuminibus que in hostes ita iaciuntur. religate loro. vel lino. ut pacto vul
neribus possint redire: putantur tamen esse dei genus. qd in flagello tinēfiu
tia pōt. Dicente marone Tentes sunt aclides illi tella: et ex hec tento mos est
aptare flagello.
Clum vulgo appellatur qd ab arcu mittit manu. lapis. lignū. fustis. hasta
lancea. pilum. et qdcumq; in longinquū mittit greca vox est significantum. qquū
etiam legimus de gladio. Iuuius li. i. Arma hyspania gesta: clypeus. ocre
lanea omia ex gere. hec ut tegumenta corporis assent: tella in hostem hastaq;
et gladius. Seneca li. xv. epi. de diuitiis loquens. Ille ingue neminē lediit:
nec sua nocet cuique sultitia aut alienaquicta. Sic que adnōm gladius.
Seneca li. eb. venuntem occidit. et occidentis telum est. virgilius. Ne nō hoc
telum mea qd vi decretum mutat effigies.
Crutum velū breue et agustū nonio teste marcello. Iuuius ab ur. condi de
cimquibus plerisq; instituta deriuis in corpora ipa fixis fecunt cuneus. dem
in pino. Arma mutuata nichil preter hastam et uerutum dicit. vegetius li. q. Cui
de missilibus laqueres: et de vino ac matore dirisser. Aliud inquit minus seruo
uncia quinq; hastili pedū totidem i semis: qd tunc veruculum nunc veru
tum dicitur.

mollis

f ustes fuit quos palos tristes vocant : quos inter prima humani usus arma fuere
b Acculus a baculo fit rabanus, et plerosq; alios reptis et appellatis usu communis et significationem habent. nonnullis : unus le. Augur ad lituum eius capite velato sedem capit : dextera manu baculum sine nodo adunci tenens quem lituum appellarunt : dimidiatum tamen vocant quod baculum habet ; Cicero v. de finibus ; malo ; baculli ad instantis aliud ita vocatur : pinetum etiam ab baculis baculum nostro quod prolatum minimus. Apuleius magie. le. le. verumtamen hoc diagem et aurifem pro et baculum : ad regibus diadema : ad nuptiis velamina : ad pontificibus galea : ad lituus augubus. Quod ad
S. metb. esse solet : baculiq; tenens agreste sinistra.
V Indicta virgis ptoris : quia fun passi liberantur et libertem acquirit a vindico dicta. quia p eam vendicent libertate ; Persius. Quis ignoras nisi quod vindicta relaxat. linius. lib. ab vrbe. con. Sile pmii dictum vindicta libertatis quidam vindicte quasi nomen tractus ab illo putant vindicio ipi nomen fuisse post illum obfuscatur. ut qui ita liberati essent in cuiusdem accepti videbant.
V erbera pro verberatione licet nō nūqm acciptant. veri tamen corporeas ipse significant : vt flagella que sunt pprie sarmentorum similitudines. Quintilianus signes ex pr imo raptos. et verberā que casis obtulerint. iustinus epi. 10 troqi pom. le. le. Admonens sine mutare genus sate memores : nō cum fostibus : sed cum fuis pugnandum : ii. armorum si diorum iure vincendos. verbera nō arma afferendi : omissoq; ferro virgas ; flagella : cetenaq; servilis metus instrumenta parandi.
h Astis quas lacedemonios minuisse dicit fraximus obsidionis ma. coniuge mehercule
Sybuis lentior : a homer pecoris achillis hasta nobilitata est.
h Astilia minores lanceae sunt sarvo peluto : et quas manu iacere solent.
C onta haste longiores sunt : et robuste sine ferro : si acuta cuspide iuvenalis noctem ingressus gladiū contūq; timebis.
L Ancea quā ex lolos minuisse ds. nae hyst. testis ē plinius. ut hasta manuscissa habet significationem. latinū licet nomen non sit. Scriptum q; a m. le. M. varronis rei diuinar. xeniq. quo in loco varro cum de pecoris dicesset esse id verbum galli gallicus : Lancea quaq; dicit nō latinus. si hyspanus vbum esse alij a greco dicam putant quam graeci vocant. 5.
P ilum panthasilee licet minuerit ; hasta romana : vt gesta gallorum et sarissa macedonum vehere. id auctores dicunt maximum esse in bellis. q minus iniecta hastamento equa lance si prendebat : et prendebat vibrebat ubi excisso lacerto vulnere intorta fuit. ut armatura iuventē que vibrans ictum sustinet eminus intorsum sibi armus hesent agitatione : et motu continuo penetrabat contendit nec subitum euitat pōt. aut repellit si in cuelli hoste premente. hyp britain mice vsi. et circulatorum etiam insule.
S esa gallorum tela sine uncus haste nam et uiros fortes galli gesos vocant lucr

Vnus fere pastorali habitu agrestibus telis falcibus gessisq; huius armatis sunt
quia cedendo cesa dici retinis putent:
Rumo palum. Rumata pilata: Rumex tellus. Sparo gallico q̃ simile
Jaculus ab eo amento etholus martis silus inuenisse feruntur telum etiam ab
ut iaciatur sic esse varone dictum
Spiculum pomp. teste minimi genus iaculum agrestia et rustica a spargendo dicta:
Similiter de excellentibus ducibus ceterarum gentium spiculum dam pugnatores
sparo eminus prius conicere videntur. Litelius tum spiculatrix muricem
portant fragilia porro
Sparus masculino etiam genere legimus. Sallustius in catilinario. Sex et omni
copia ad pars erant militaribus armis instructa. Ceteri ut quisque casus arma
habebant sparos et lanceas: alii pecantes fudes portabant:
Sarissa ut pomp. placet et funo est hasta macedonica huius ab ut. con. lib. de. arma
Argeus sarissaq; illis adest hasta. Idem xxdus. ibi simul pterbum ordines: et
impedetur in circuitu suo adstis plongam hastam. Sarissas macedones vocant
simulere signa romane legiones. Idem xxdus. poculi foramina plongis hastis
quas sarissas vocant ad subministrandos hostes emittebat. Q. curtius lib. viii. postea por
barbarus emisit hastam: quam exiguus motus capitis declinatus vitauit atq;
ipse infestam sarissam aptio calcibus conuerto. in me barbari gutture f. ita fit
ut p cervicem emineret. Sepiratus et cum barbaro ad hunc tamen repugnabat si
ille extractam de vulnere hastam rursus in hostem vibrabit
Sibinas appellant illiria telum venabulo similes. Ennius illiria restant sicut sibi
nisq; fodentes. .q.j.
Sciuris quasi semuris semiuris: vel semiuris: quod est hasta dela greco a
coriario qui regem significat. Constat aut romanos greco fuisse: et erant
scuros signa que ante consulem ferebant.
Tragula est hasta ferro preacuta. et de turro unque a trajiciendo dicta vt
pomp. tellis genus dictum q scuto frequenter trahat. Cesar lib. v. commet. monet ut
tragulas cum epistola ad dimentis deligata intra munitiones castrorum abji
ciat huius xdus. Ibi signis collatis pugnatum. q p quatuor ferme horas egre
gie pugnantibus romanis signum receptui est datum. ab. Gn. Scipio ferrum
tragula constringi erat.
Cana teli genus quo hercules vtebatur: sic dicta q sit clausus ferreis funibus
religata. Clana a. i. a leonis pellis antiquo hercule conuenit quo tempore ar
ma nondum erant adinuenta: si fustibus homines iurgiis pulsabant ac
ferarum pellibus tegebant, p armis corpora. hunc quidam carregiam quam i dra
tius etiam vocat dicunt eam putat: est ergo carbina gallici teli genus: quod fiab
artifice mittat rursus venit ad eum qui mittit. huius virg. meminit theon
co ritu solito torquere carbinas: theotanico ritu dicit. quia theotonici gallie
conate sunt populi.

b vpennis dicitur q ex utraq parte acutus habet acies. quasi duas
pennas: penna aut aer qui p acrium dicebant: vnde et acutus penne
quasi acute. Cuneus. li. v. Iusti. Cuneus dicat puer quod in lin. ipsum
quod comune que eum quibus cognatio. nec miles aut ex scamno fac
scabellum. aut a pinna qd t acutum securis vtrinq hus caa bipenne
ulcoz sequatur eodem q quia a pennis duabz: hoc nomen ex similitudine
pennas acutum dici volut.

d alabra quasi du labra. q duo habet labia addolandu et delendu de
mollendu q. Iuuius belli punici li. v. tunc hannibal occasione ratus quod
tas fac me affuro: cum dolabris ad subruendum ab imo muru mittit. Idem
in eadem. li. iii. dolabre colunb diuidatur ad vallum pruendum. fossas
implendas. ferra munimenta instruit aciem. idem in eadem. li. vii. cudes et
porta signa infesta in urbem illata. et alis partibus securibus dolabrisq cede
bant porte. Iuuenalis li. iii. Modosam post hec frangebat vrice uitrea. Balneo
ngra munuet castra dolabra.

f Ulnica genus telli missilis quo utuntur ex falto i. ex latis extrinsecus uero
fuuo plaber. Ingens telum trin o factum ferrū habens cubitale et rotun
dum in mōm spere de plumbo in ipsa sumitate et ignem hoc affirm. de
aut telo pugnatur pugnatur de turribus quas falas dici manifestum est
a falsis dicta falarica sicut in muro murali. sine falarica licanus dicit ne
mus mittit teq torulibz et quadā machina: hinc aut turribus vibrata fala
ne ruit obiuitque vasti murali pondere sari. vnde in re sic ait Turnus
manu iaculat potuisse quos a porta dei portice dei in laudem a mirate
turni forte dictum est: qui telum hastam iaculatus est. Iuuius ab urbe condita li.
xxi. falarica erat saguntinu missile telum hastili. ab ligno et cetero teren
pretereq ad extremum vnde ferrum exibat. id sicut in pilo quadrati stipi
circumligabant linteamq pice. ferrum aut ex in longitudine pedes ut
cum armis transfigere corpus posset: et si mare si tetigisset in scuto nec penetrasset
in corpus paucem fiebat: qd cum medium accensum mitteret concepto
q ipo motu multo maiorem ignem ferret: arma amitti cogebat. nudumq
multum ad insequentes ctus pebat.

ba M Aloli tela sunt in mulierbus coli formaz. Ammianus marcellinus xxiii. rerum
gestaz. Maloli aut teli genus figitur. hne sperie sagitta e cumea in ter spi
culuz et arundinē multifido ferreo cacumentata. que fu mulierbus coli
formaz. quo neue linthea stamina: concauat ventre. subtile pluribuz par
tens atq in alueo ipo ignem cum alis suscipit alimto. si emissa lenitus aere
in aliedo. Ventis ctiā. n. in pidiore extinguitur ictus incendio. nec remedio alis
si superto puluere: dei antiere conspirat. Iuuius. xxviii. ab vr. con. Alij cum
ardentibus funibus: alij suppam picemq et maleolos ferentes to collucente

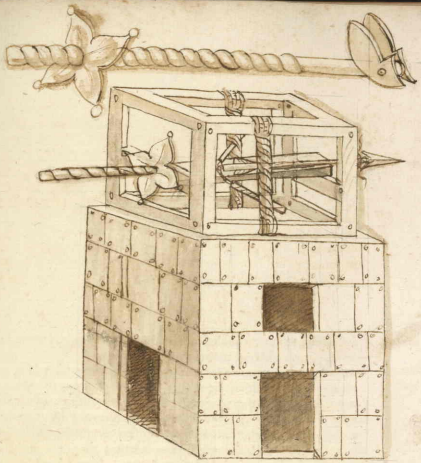

Alleoli tela sunt in muliebris coli formaz. Ammianus marcellinus xxiiij°
rerum gestarum. Maleoli autem teli genus figuratur hac specie Sagitta est
cannea inter spiculum et arundinem: multifido ferro coagmentata: que
in muliebris coli formam: quo nentur lintea stamina: concauatur vetre
subtiliter et plurifariam patens atque in alueo ipso ignem cum aliquo suscipit
alimento: et si emissa lentius arcu in ualido: Arcus ictu. n. rapidiore ex
tinguitur estus incendiorum: nec remedio ullo quam supiecto puluere: vel a
murca consopitur. Iunius xxxviij° ab urbe condita. Alij cum ardentibus fa
cibus: alij stupam picemque et maleolos ferentes toto collocente flammis a
cie aduenere. In huiusmodi autem maleoli concauo glutiminum ignis
fomentum est in extinguibile ex colofonio sulphure sale quem nitrum
appellant: omnibus in lauri oleo liquefactis. Secundum alios oleo petro
lio. adipe anatis. medulla canne ferule. sulfure vt alijs uisum est: ex
olee oliuo: sepo / sulfure. collofonia. camphora / resina / Stuppa. hanc
veteres compositionem bellatores incendiarium appellant

Issilia hastilia tella : a mittendo dicta. liuius. xxxij. Magna tormentorum
etiam vis : ut missilibus procul arcerent hostem.
Cathapulta quam plinius vij. nat. hyst. cretes inuenisse p hibet iaculū
e celeb : vel sagitta vt nouius inquit. Cesar siue alius pro eo commenta
riorum x°. Centonesq; insup iniecerunt neaut tela tormētis missa tabula
tionem pfringerent : aut saxa et cathapulta latericiū discuterent.
Liuius belli punici. li°. i°. collatisq; eo cathapultis : Sagittis balistisq; vt cas
tellum in ipa vrbe velut arcē iminentem haberent. plautus in gorgulione :
atq; ita te neruo torquebo : ut cathapulte solent. Idem in captiuis. Nam
meus est balista pugnus : cubitus cathapulta : humus aries. Cathapultam
etiam organū bellicumq; instrumētum : quo tricubitalia tela iaciuntur
vsu doctissimorum comprobatur auctorum. pomp. trifar telum longitudinis tri
um cubitorum qō cathapulta mittitur. vitruuius li°. x°. Ex rōne grauitatis
proportiones sumūtur que admōm cathapultis de longitudinibus sagittarum
Liuius belli punici. li°. i°. Ipe hannibal qua turris mobilis omnia munime
ta urbis superans altitudine agebatur : hortator aderat : que cum admo
ta cathapultis balistisq; per omnia tabulata dispositis, muros defensori
bus nudasset.

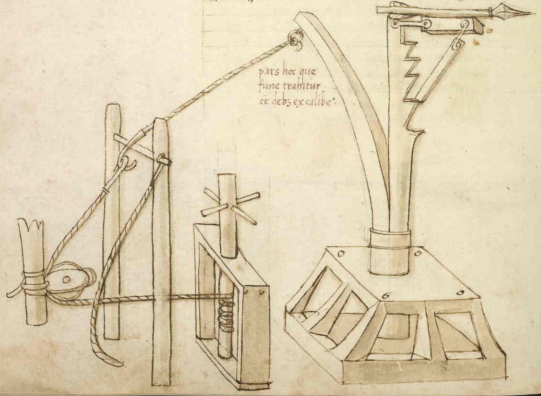

R Omphea teste A. gellio noct. att. l. 10. æ genus teli est / trace nationis apud a-
lios frameas; spiram ergladii licet sonet hoc verbulum. Q. ennij annalium xvij
Tunus ab ur con. xxvi. Thracis quoq; romphee ingentis et ipe longtudinis fue
o bertos vndiq; vimanas impulebit

A Rcus quarte forme ad iacedas sagittas bellicis instrū: et velari arcus que parvo
rebus excelse atq; minute sunt ab arcendo hoste dicti. quīq; quīq; ad arcus spec
tat sint ea quibus e fermus q; qui archana secreta denotat arcus dicitur; putat quasi
res secreta; vel sint alij licet teste p. solino l. 1. p memorabili. qui videt vdine. ei
arcubus in excelsa parte montis habitasse de quibus dicunt pr. ve tissima vebui
arcus nominarent. Arcus insup sagittandus apollinei fermit excusse reprote.
Cuia de causa arcenses precipue arcu delectari sunt quē sericū nominatur!

arcus.

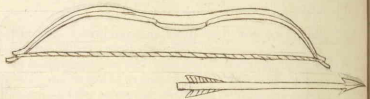

C Ortei prij sunt arcuum tace: dicunt tamen esse sagittas foruli quos r pluriores
nominamus. dicq; in xij. Cuid tela sagitte. Corrigi lenes humiß et leiter arcus.
Ouidius meth. Sciut hic humeri pluretum lentosq; vereuctis Arcus.

S Capiones ut inquit vegetius. l. 1. nuf. dicebant quos nūc manu balistas vocat: Ideo
sic nūcupati q. de pariuf fabrilibus q; spiculis inserāt moneti. Regis l. 1. e. sunt
illic balistas q machinis sagittis tacula: et torquēta ad lapides iaciendos r spicula r
scorpiones ad mittendas sagittas r fundibula. Cesar comēt. l. 6. vsf. Cuidā in pe
tum aqui gallis p manus seu de pieci tradita; glebis magne e regione ciuita
phibellat: Scorpione a latere, pictis examinatusq; conadi: Sunt r qui sint
pionū utribus nō sagittas tru 55 lapides iniici amiuant. Imanus sibrallus
rerū gestarū. xvi. r scorpiones quoq; manu pte diuisent: Rotundos lapides em
balunt idem xvij. Scorpioni onagri vambulis nidiciti etas nouella 22 re q
asini feri cum venatibus agitant: tra eminus lapides post terga calcitrando
emittit; vegetius renatus l. 10. nuf. per scorpiones spiculis sacis aūt gīnuorib; per
onagrū designatur: nō solum equi elidiciur: si etiam hostū machinamēta fran
guit. Nonius marcellus. Scorpione teli genus assert esse. Alij a nomia minus
cussidentes scorpione sagittas. Sed veneno oblitas esse aūt: que virus q figit efficit
vū r scorpio nomen accepit. Scorpiones huius modi a scyphis ceditum angīne
tu esse arbitror. Alij a vipā sime. l. e humana sanguine tinctis quoribus vulne
leni licet iactu: si inremediabili illico mortem afferūt. De hys lucanus Spicil

quit pertorent pectora sequentium / aut per
fratis ossibus capita ipsi diffodant

si solo surgunt fidentia ferro. Sed dum multo saturantur tela veneno. vulnã
parua nocent. satisq; insignes sunt. Ad postremus; sive scythis. sive Cretes
sibis sive alio celo genitus fuit. qui scipionã ad mittendas sagittas primus
inuenit. aut pacitos sane fuit. aut nocendi. Auidus. aut metuens hostis
cæsitauit et qd idem lucanus inquit. Longe tendere nerues. et quo ferre de
ut cõmittere vulnera ventis.

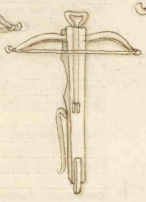

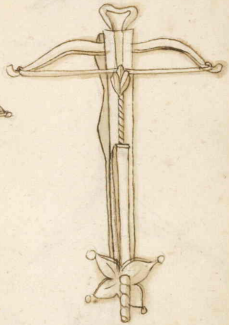

Sagitta i sagan ictu idest veloci vocata. ut quibusdã placet. siquidẽ de
ceius inos. preuenirent. ad lumines altrem illam feminis. penasq; ferro
adierimus. quod federe humani ingenij ac fraude iuenentur attribuãt arbitrã
tur. his primus Cretenses de inuent solunt. Alij ut refert plinius. nulli
nisi Saturnõ iouis filius. inuenisse asserunt. frequensq; circa hoc ouanatalis
vsus. hi calamus spicula addit irreuocabili humo. varietq; morte accelerat
pena. calamus addita. sicq; ex ipo celũ ad. puore facto in vulneribus sine ba
tiemu sagittam appellant. hibus modi telis solem ipm obumbrant. apte h
maxime serenos diis optant. oder unt q; ventos et pluias. qui inter illos pa
cem esse cogunt. hic vsus merita bellatores suos capitauit in hc. ut ice
tere. uicte italia. in aqua max bononiensi. ac penes flumã rhenũ. Cum sagit
te nullis apnoi calamus est. quibus pondus volue. et contra status quoq; pinnex

Spicula sagitte pacute ferrea. Curtis lib. vij. quos dum obsidet rex inẽ. pnip
tissimos eminentis sagitta ictu est. que in me. arcuata fixa reliquerat spiculum.
idem in re. Media lignum sagitte. scilicet corpori infixu. sed ne spicula mouẽ
absindant. corpore deinde nudato aiaciãtur lumos et telo. ne alte id sine
pnicie corporis extrahi posse. sicut ac. vulnus secundo vulnus augent.

Mitteros tribulos. aut ferros. qui tribus radiis abiecti quoquo nis stuent. stant
et acuto quarto infesti sunt. Caesarius lib. iiij. Cum bion. quidã transfuga

A

B

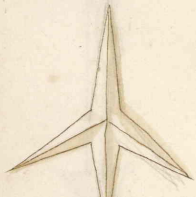

C

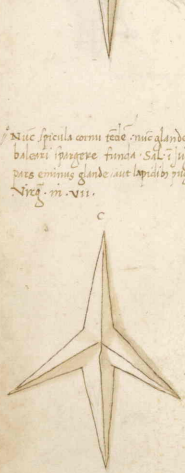

quanto maximo cursu ad vagem pervenit nunciant muricis fervor. ictus
difficulisse durum: quaequirer emissis accedebant. notatique certo signo loci
ne ferus emitti posset a suis posset. A B C

S Calpium peracerum ad ferendus ferri huius belli punc. l. vi. elephanti pla-
res ab ipsis retrahibus q ab hoste mirafecit. fabale sculpeus cum malleis in
beant: id vbi fecerit ac ruere in suos coperant magister inter aures posuit
ipso in articulo quo iungitur capiti cervix. quo max poterat ictu adigebat
ea celerima via mortes in tanto moliti bellum inventa erat scapelli a scal-
pro imminutus. Cros. n. re diuinae. lur quos lingue sic nihil de loqui nos
possunt. be scapello resecte liberarent: hieremie. xxxvi. Cum legisset luci
pagellas tres vel quatuor scidit illud scapello scribe et proiecit in ignem.

V Ruina genus iaculi longi teste fabio platiade: plautus i bacchide Si e ma-
chai est fouc. ac mihi ver uina e mius quate et illos confecitur.

S Olferum genus teli. hx e torum ferreus: Solo. n. hoste dr. id qo nos vocu dem
unus huius belli macedonici. l. ciu. & cohortes a tergo stantes pauci vesperne
bine de emissis solferis galariesque gladios strinxerint.

F Onda ea q fundantur lapides dest mittant. hx tellu habena volutae i circu
glansque liberatur cum soleri velut nervo missa euertitur. huius. xxviii. fun-
dis ue nuc plinius. ita tunc solo eo telo vtebant: ne quisqm altius genere vos
tantum ea arte quidem inter omnes alios balares excellit: apud quos ne vnquam fa-
mis matres a teneris unguiculis ita natos erudisse putt. de nulla alia gente
omninos fuerit. nisi quem ex funda immisso lapide percussi sunt. proinde fuge-
qui balearum insulae habitatores huius teli usum primus inventisse asserit: qui
plinius. vii. nat hystor. hx idem apud sophoclem dicit inuctus.

Nuc spiculis omni tene. nuc glandes
baleari iungere funda. Sil. i. iu.
pars enimus glande aut lapidem iungere
Vrg. m. vii.

G Lans vel glandis telum e. sine massa plumbea instar glandis que funda balsis
ua proiectur: Claudianus. l. vi. par maxima glande linenes spargit pli
bi Guid. in xiii. meth. delata plidea funda Missa solet medio glans in ardes
cere celo: Similiter lucretius protulit. n huius. xxviii ab urbe condita. Mar
q apud iurgulin. m. iui. georg. inuenit glandis in dubius venit. vrnus
nominatimque fit an figuratae genitum: nec de concussa tin plinc ilice glandi
por enim tantum glandis intelligi: vt hx vagni et tantum lucri.

C Ydonium autem vocant ipsi falcastrum: altera parte tin acie tenuissima
Si latus vlne longitudine cauda bifurca cum hyrinchinis vn et nomi inde
longinis no conditur. si vnco dependet a uinculo.

D Uncae. serrae. pectiniformes quibus facies subtilior iuvenis dum: si alie gentes sum

vnceperunt. In vniuersum aut que pro re militari circa hec consideranda sunt ferramentorum gnā si oleo restinguantur delicatior fit acies aqua durat in fragilitatem hircorum sanguinis tanta vis est vt ferramentorum subtilitas nō alio acrius induretur: ferrū aut omne a rubeo rubigine tuet oleum: cerusa aut liquida pix.

ff Alx lunati ferrum haste affixū: militare quōdam: nunc agreste telum. Valerius lib. vi. vnūquemque ex hys falce percussum in eodem suam compulit. Liuius xxi. ab ur. condita. Iete pastorali habitu agrestibus telis falcibus gesisse binis armati. Marcialis. Fraus me certa ducis quondam curuauit in vsus. Agricole nūc sum militis ante. fui: fuit 7 quondam falx nedum terrestris militie: sed nautice Instrm: Erant. n. romanis in audita magnitudine falces: quas cū artificioso quodā impulsu rudentibus hostiū iniecissent nauigio remis in adūsum acto: 7 rudentes vtrinque cultri acie tonsoris scindebant. et antēne simul ac superbi ruebāt armēta: erantque suis impedimento nauibus quibus fuerant pro pesidio adiumētoque.

A falce falcati etiam currus dicti: falcibus namque preminebant: atque in hunc maxime mōm falcibus armati pdibant in bella Cuspides circa temonē ab iugo decē cubita extenctas velut cornua habebant quibus quicquid obuium daret transfigerent: In extremis iugis binē circa eminebant falces: Altera equata iugo: altera inferior in terram deuexa: Illa ut quicquid a latere obiceretur abscinderet. hec ut plapsos: subeuntesque contingeret. Item in axibus rotarum vtrinque binē eodem mō figebantur ex omni parte acie pminēte. vt in subiecta huiuscemodi currus descriptione cōtinetur.

falces

HIs quadrigis ut semp duces hostium acies perturbaturos se credebant. In
suas terrorem p sepe verterunt. vt anthiocho maxime contigit. Nam eiusme
nes vbi eas iudit. haud ignarus pugne. et q̄ anceps esset auxilij genus si q̄s
pauorē magis inciceret: q̄ iusta adoriret pugna. Sagittarios funditoresq; et ia
culatores equitum nō confertos: si q̄m maxime dispersos excutere iubet. ex omnibus
simul partibus tela ingerere. hec velut procella: partim clamoribus dissonis ita
consternauit equos. vt repente velut effrenati passim incerto cursu vagarē
tur. Romani murices fertebs in terram fundebant qua hostes emissuros quadri
gas arbitrabant. In quos cum incidissent. paulo post sancij. pigri. mutilesq;
reddebantur

Est et alia mirifica bellici cūtus : non falcati forma . flabellis ventoqz in hunc mōni adacti.

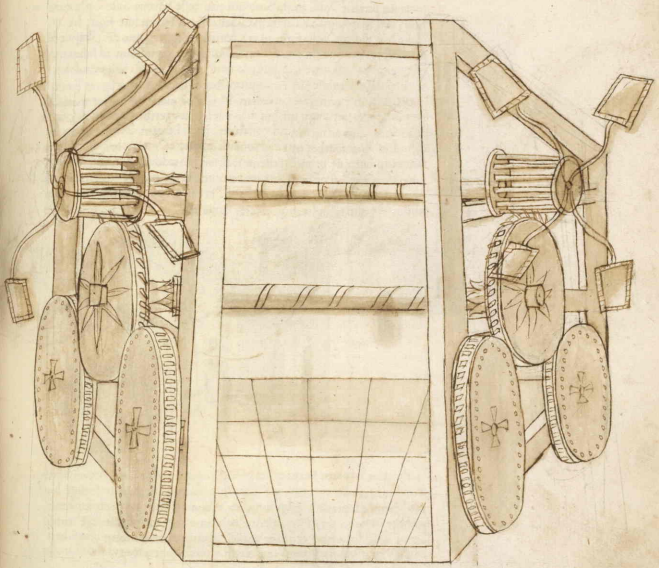

V

Allos ꝛ sudes idem esse constat: auctore seruio: quamquam hijs idem dictum sit a vir-
gi. ii. georg. hijs vbis. Quadrifidasq; sudes et acuto rubore vallos: valli namq;
fossarum fuisse sunt: quibus vallum pmunitur: Nam munitio ipa pprie vallum dicitur neu-
trahit. licet mas. gne albius pusillu tibullus posuit. Non arces non vallus erat
sompniuq; petebat: valli etiam denominatio teste varone: inde ē q; varicem
nemo potest vel q; singula ibi extrema bacilla furcillatam hnt figam: hec. v.
Terra aūt illa que vallo facto ppius ponitur: Agger pprie dr: Abusiue tn
et muros et munimenta omnia e terra lignisq; coaceruatiōm ad subruendas
vrbes q; agant ꝛ ducant: aggerez dicimus. Liuius li. iiij. belli macedonici
Thaumastos eo tempore sūma ui expugnabat aggeribus vineisq; et Iam aries
muris admotus erat Idem in eodem. li. vj. hec maior difficultas macedōibus
erat Omnis inde spes pugnantibus in vi ꝛ armis et operibus erat vndiq; aggēs
haud facili aditu ad menia admouebant. Idem ī eodem. li. vj. hec maior
difficultas macedonibus erat: qd romani aggere et vineis et omnibus supra
terram opibus aut in prelijs essent: Subter macedones cuniculis oppugna-
bant. Idem ī eodē si armati frequentes quidē ignes etiam q̄s aggeribus mi-
cerent ferebant: Idem in eodem li. vij. vtrimq; vineas et aggerem muro
iniunxit ꝛ cuta testudinibus arietes admouit.

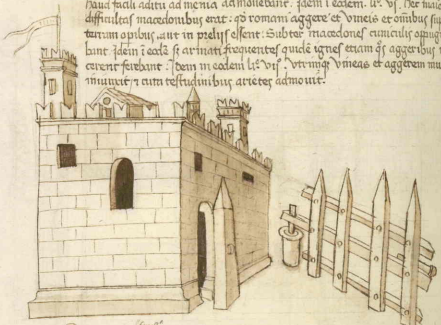

C

ferust.

atheracta vel porta ferrea. cratis psimilis: que anulis ꝛ clatris ferreis acfuibi
pendet: ut si hostes intrauerint Demissa eadem extinguātur Inclusi: liuius
xxvij. hanibal quarta vigilia ferme ad vrbem accessit: primi agnīs erant
profuge romanorum ꝛ arma romana habebant: hij vbi ad portam ē ventum
Latine omēs loquentes excitant vigiles: apiriq; portam iubent: Consulem
adesse vigiles velut ad vocem eorum excitari tumultuari trepidatione moliri

porta cratheracta clausa erat : eam partim vectibus leuant : partim funibus sub
durant tm̄ acti altitudinis : ut subire recti possent : vix dum satis patebit iter :
Cum p fuge certatim ruunt p portam . et cum quīgenti ferme intrassent Re
misso fune quo suspensa eran erat cratheracta magno sonitu cecidit

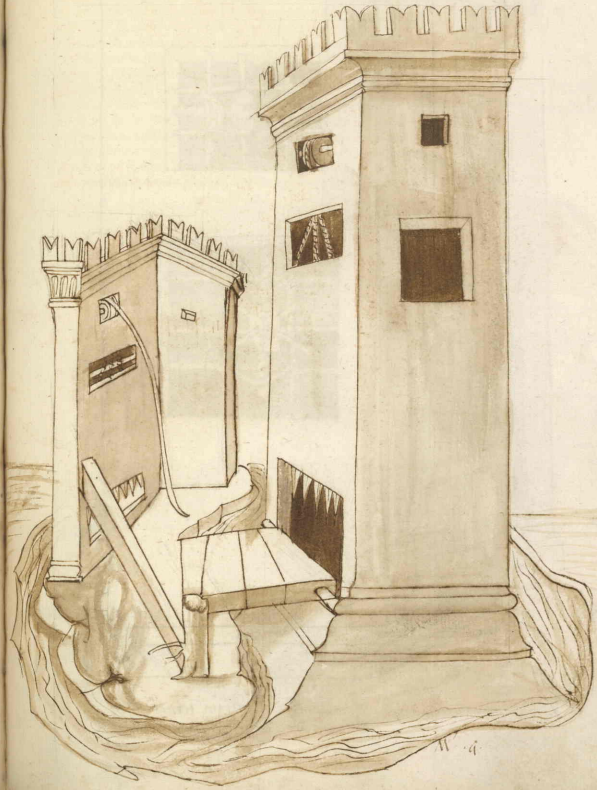

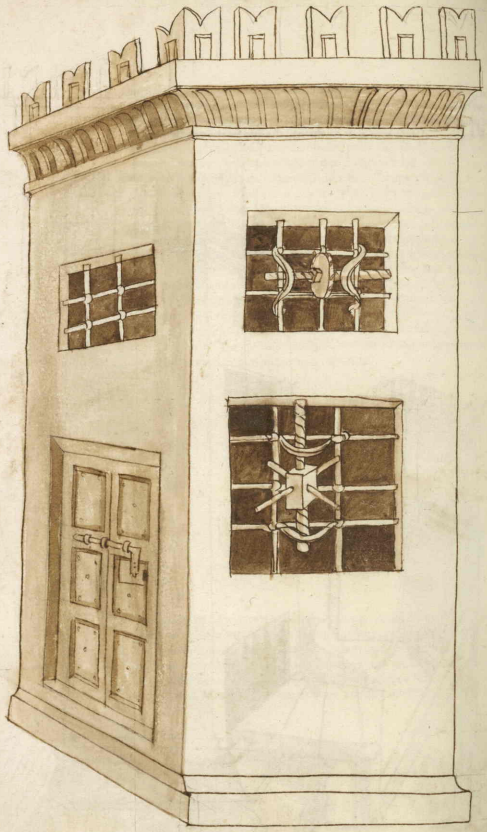

Instrumentum perfringendi catheractam uel fenestram ferream

Instrumentum exurendi portam

Turris in sublime
Ductilis

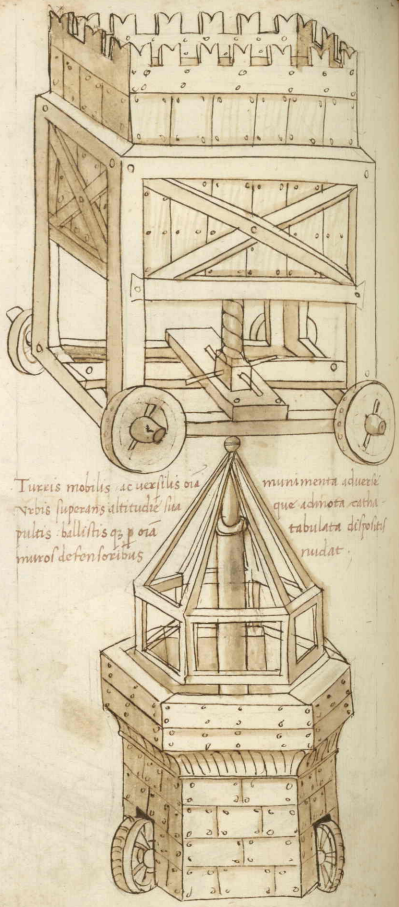

Turris mobilis ac uersilis oīa munimenta aduersē
Vrbis superans altitudīe sua que admota catha-
pultis ballistis q3 ꝑ oīa tabulata dispositis
muros defensoribus nudat.

Phale turres sunt lignee : que apud veteres spectatores e lignis erigebantur
q̄ si ex materie larigna fiant atq; versiles : tutissime sunt : flammaꝫ .n. missilez
et ictus qualitate matie : ac vertigine sua nō admittūt . Turres aūt a tornis dic
te teste varrone : velut alij q̄ teretes sint et recte et recte : hec .n. tam et siqn̄z
quadrate sint : procul tamen videntibus rotunde existimant . Ideo quia omnis
cuiusq; anguli simulachꝝ p longum aeris spatiū euanescit atq; consumit :
et rotundum uidetur . Rotunde itaq; aut poligonee sunt faciende : quadra
tas enim machine celerius discipant : In rotunditatibusq; ad centruꝫ adigē°
ledere non possunt

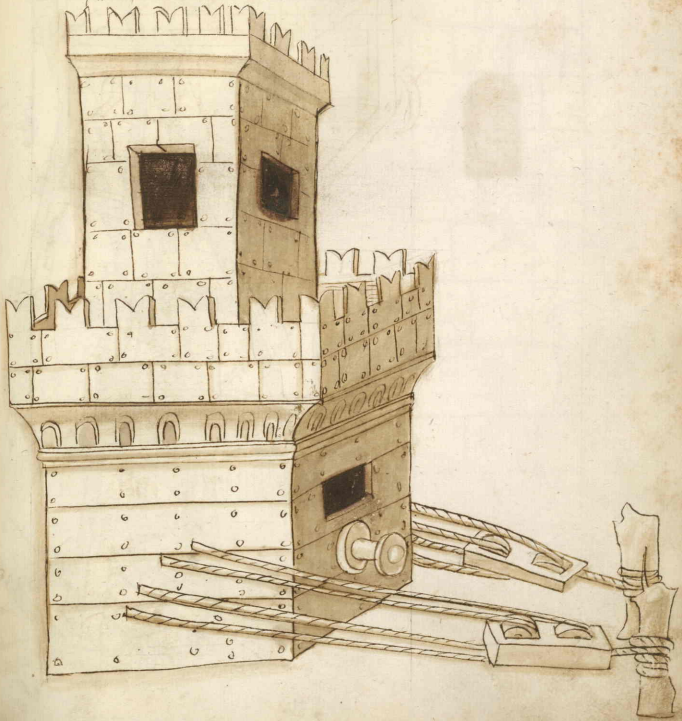

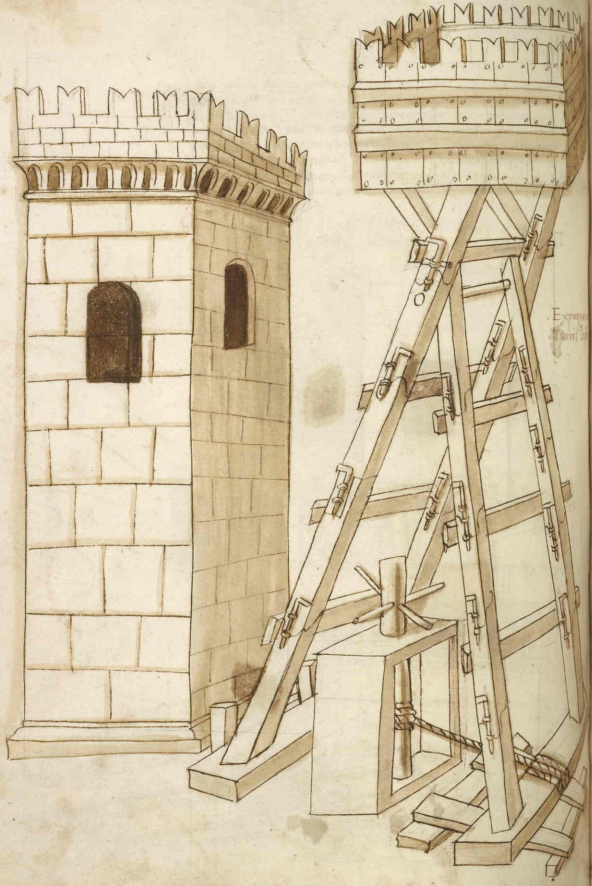

Arabica machina ad expugna
tionem vrbium magna et inges
Viris pontibus scalis varijsq;
Instrumentis bellicis referẽta

Fistula per quam à fossa vel castello aquam exhauriendo educis.

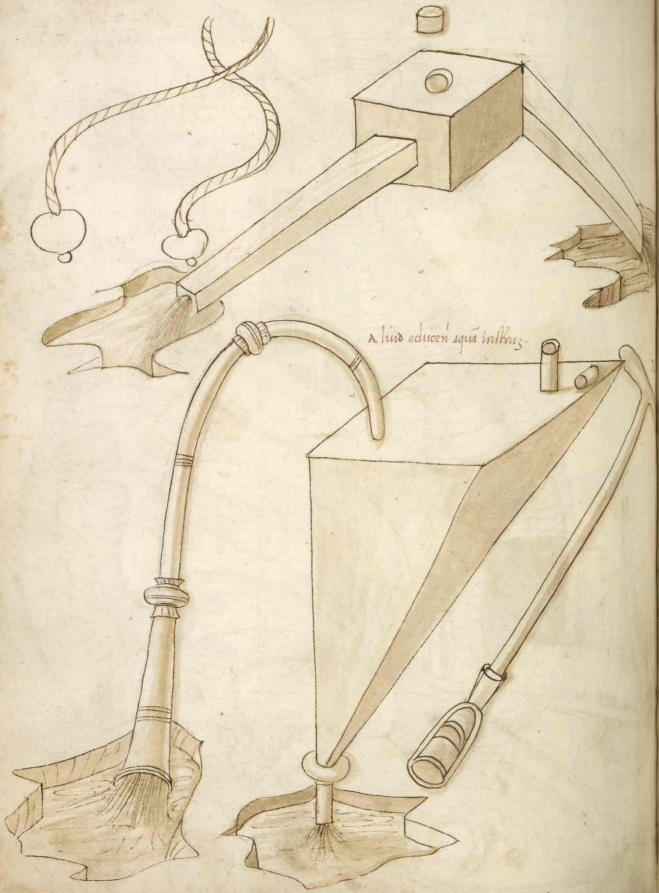

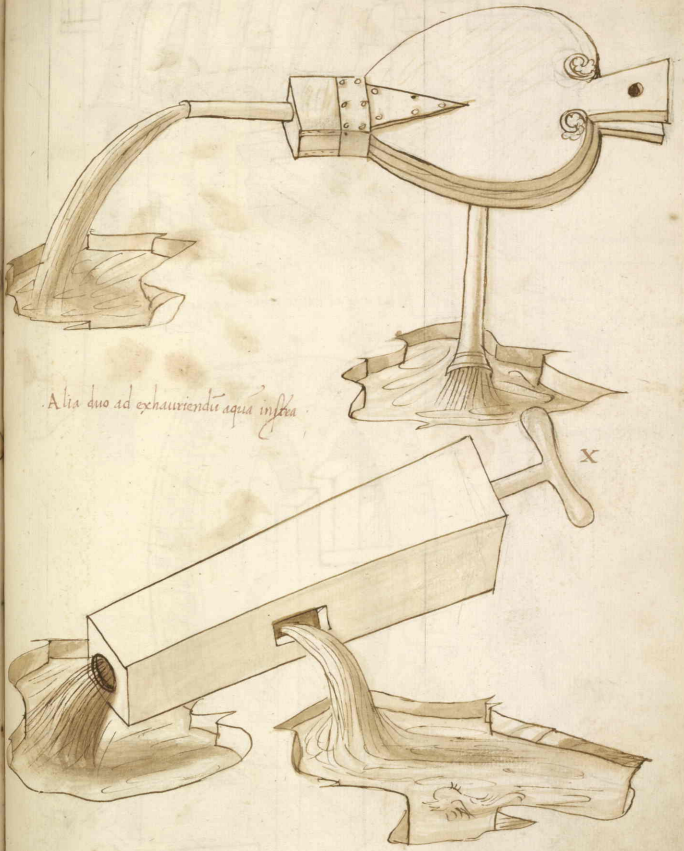
Alia duo ad exhauriendu aqua infra
X

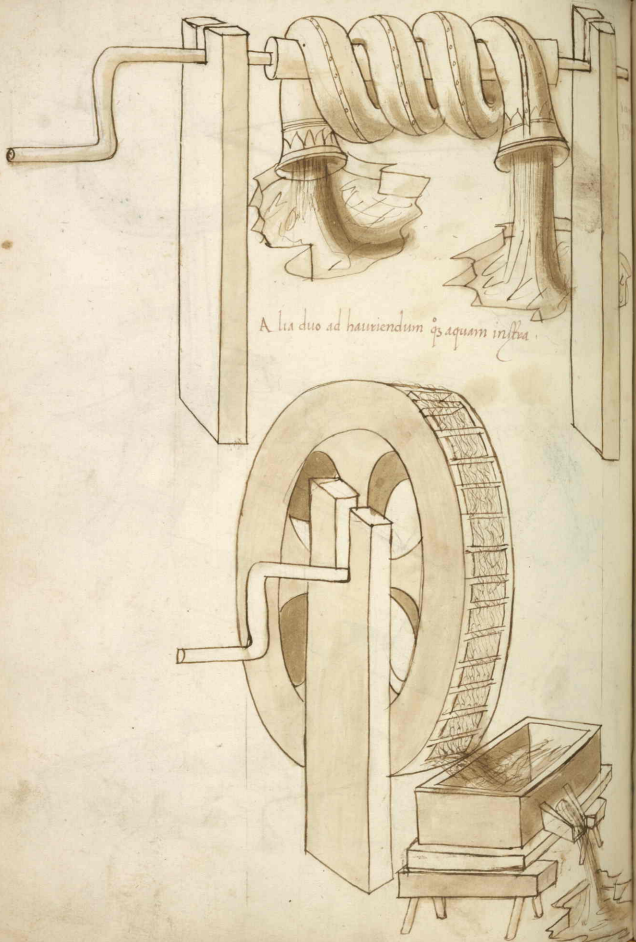
A lis duo ad hauriendum ꝗs aquam instru

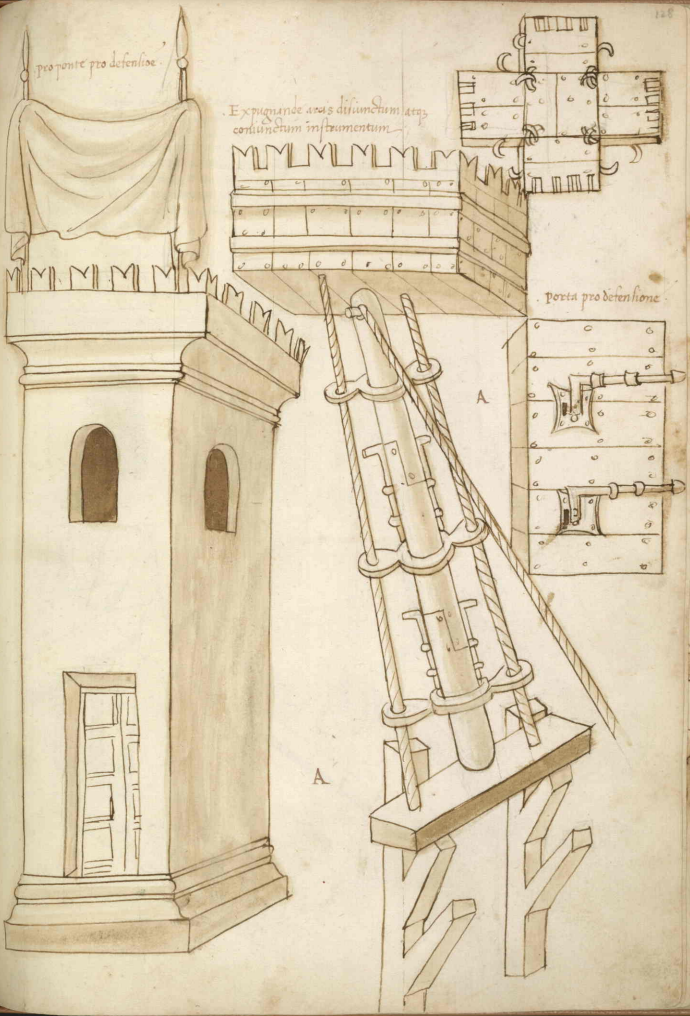
pro ponte pro defensioe
Expugnande arcis disiunctum atq; coniunctum instrumentum
porta pro defensione
A
A

Alij non hnt. e. ss textus dicit e. vimine.

Plutei crates et vimine sunt: que solebant opponi militibus opus facientibus: et appellabantur militares: nunc et tabule quibus presepitur eadem noie sequuntur: hij e vimine sunt: et cilicijs vel coriis crudis protegunt trinisque rotulis consistunt quarum una in medio: due in capitibus apponuntur: ut in quacunque ius parte admoueri: more carpenti possit: hos pluteos obsidentes muris applicant: eorum munitione protecti sagittis siue fundis vel missilibus defensi: ros omnis de pugnaculis ciuitatis exturbant: ut scalis ascendendi facilior detur occasio.

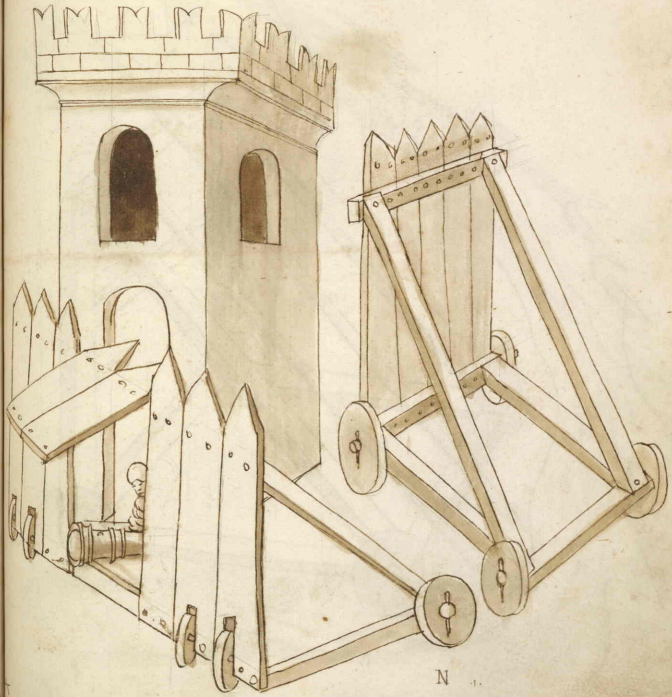

N .1.

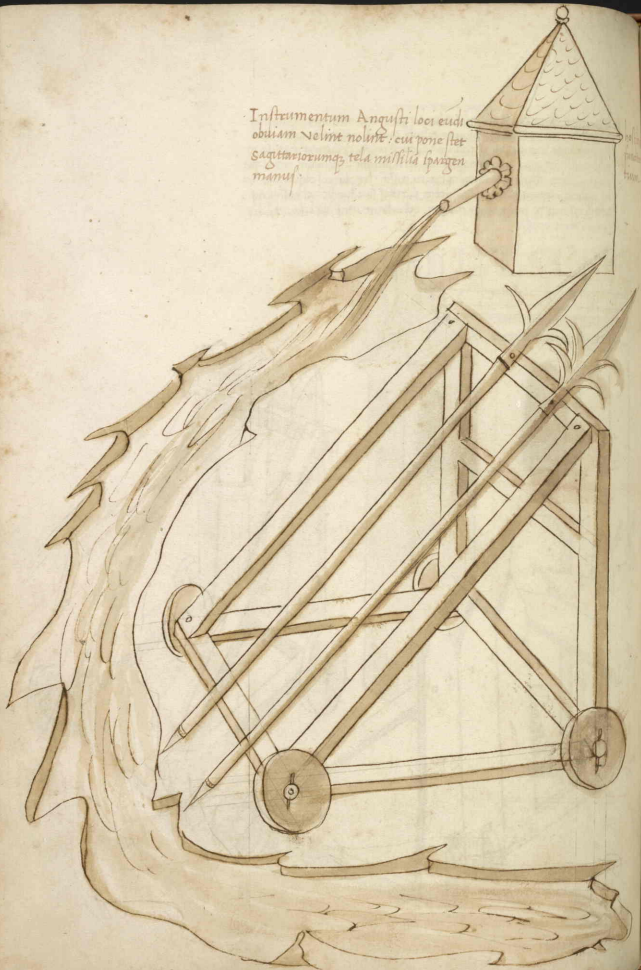
Instrumentum Angusti loci eudi
obuiam velint nolint: cui pone stet
sagittariorumq; tela missilia spargen
manus

Telonem dicunt a longitudine: quotiens una trabs in terram prealtā defi
gitur: cum in sūmo vertice alia transuersa trabs longior dimensa medie
tate connectitur: eo libramento vt sumum caput demerserit: aliud erigat:
In vno ergo capite cratibus siue tabulatis contexitur machina. in qua pau
ci collocantur armati. tunc p funes atracto depressoq; alio capite eleuati
imponūtur in murū: vbi tuto stantes: et hostibus nocere ꝛ pspicē possint:
et Renunciare quas res aduersarij conent efficere. Telonis aūt forma hec est.

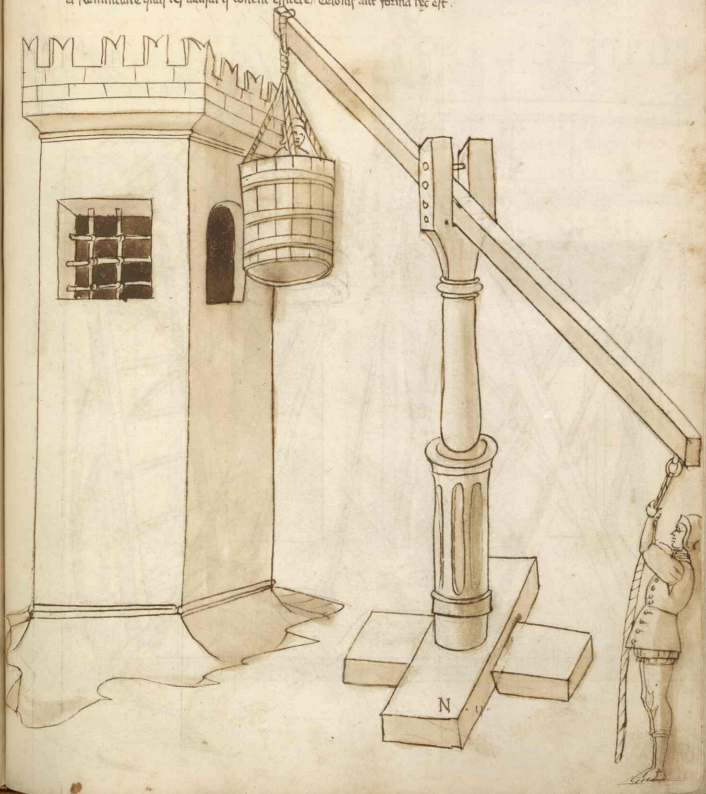

S Ambuca dicitur ad similitudinem cithare vel organi machina : qua vrbs oppugnatur : nam quem admōm in cithara vel organo corde sunt : ita in trabe que iuxta trabem ponitur funes sunt Interdūq; qui de supiore parte turricule pontem laxant trocleis ut descendant ad murū : Statimq; de turri exeunt bellatores : ⁊ per eam transeuntes mēnia vrbis inuadunt.

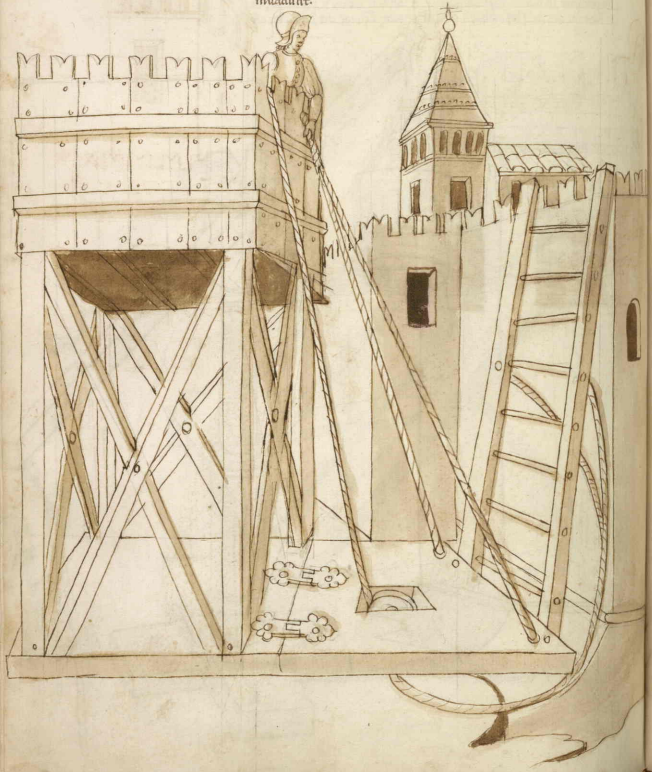

Exostra pons dicitur qui de turri lignea in murum repente producitur factus e duabus trabibus: Septusque vimine: quem subito platum inter turrem et murum constituunt: et per eam egredientes machinam bellatores in civitatem transeunt: et muros occupant.

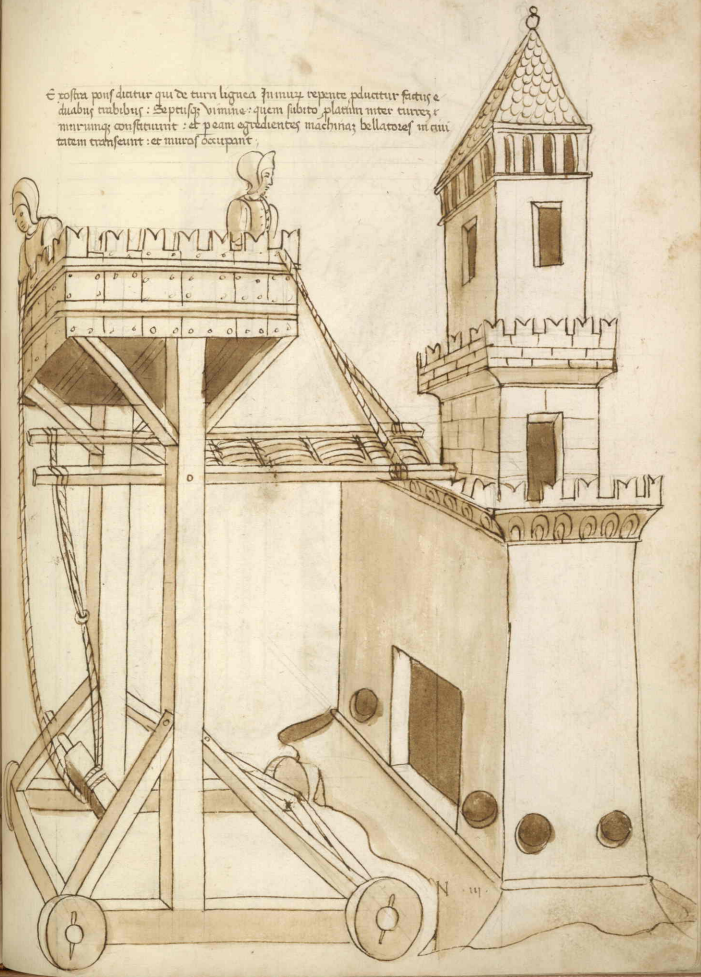

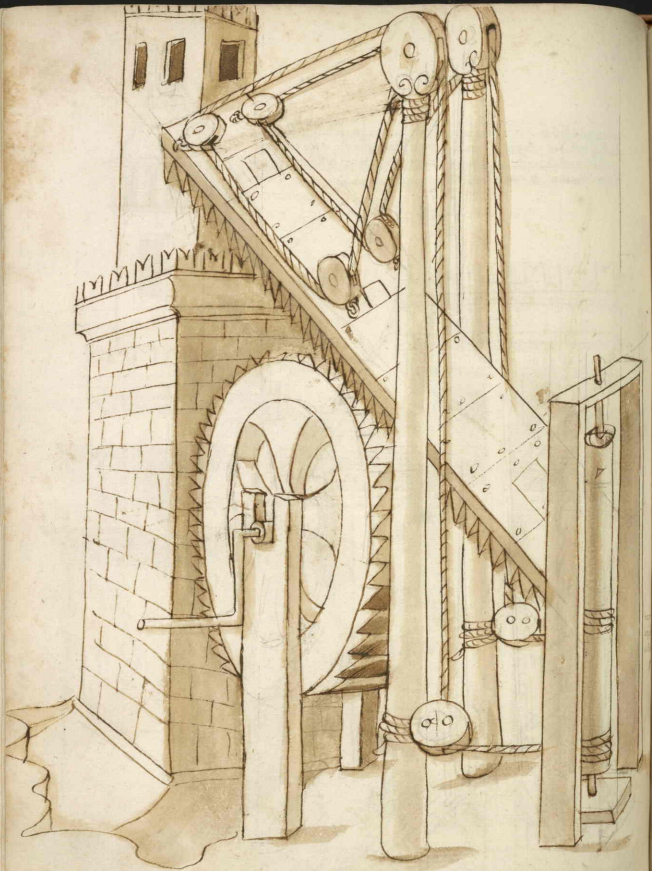

Rota dentata pontem producens · et cum gradibus quibusdam intus admotum · ꝛ
hominum ascensum ꝑ eam ·

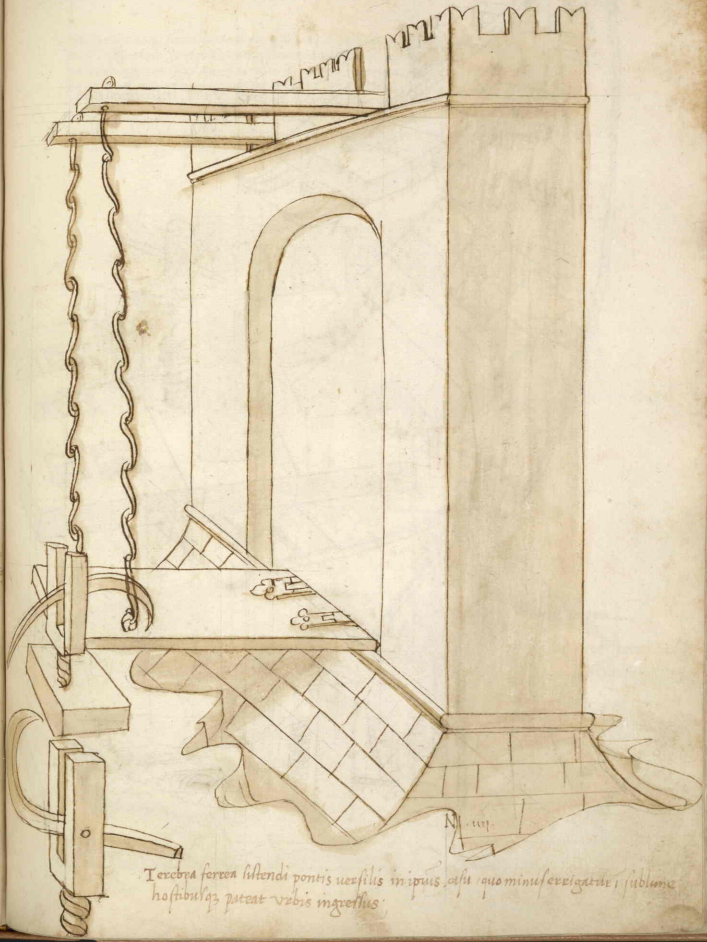

Terebra ferrea sistendi pontis uersilis in ipius casu quo minus erigatur i sublime hostibusq; pateat vrbis ingressus

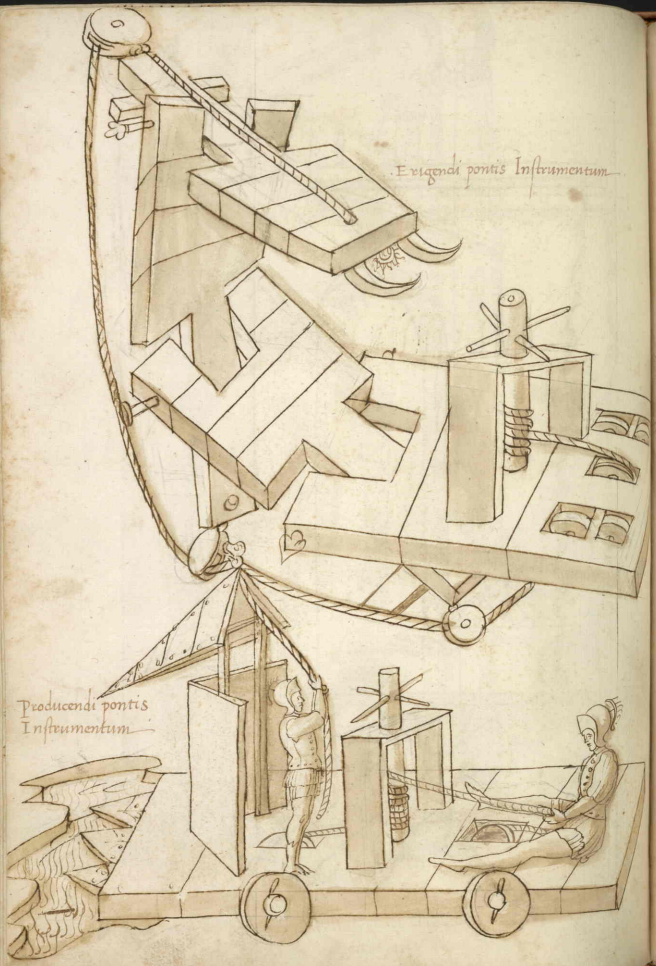
Erigendi pontis Instrumentum
Producendi pontis Instrumentum

Musculus cuniculo fit similis : quo murus perfoditur et appellatur quasi murus culus : vel musculi ut inquit vegetius renatus aman a marinis beluis nomen sibi vendicant : Nam quemadmodum illi cum minores sint : tamen balenis auxilium : adminiculumque iugiter exhibent . Ita isti cum sint machinae breviores : vel deputatae turribus magnis aduentu illarum parant viam : itineraque premunient : Musculus autem appellauit antiquitas machinas minores : quibus protecti bellatores Sudibus premunitas oppidorum fossas demolirentur : quibus turris ambulatoria sine impedimento iungetur ad murum

//ex quo

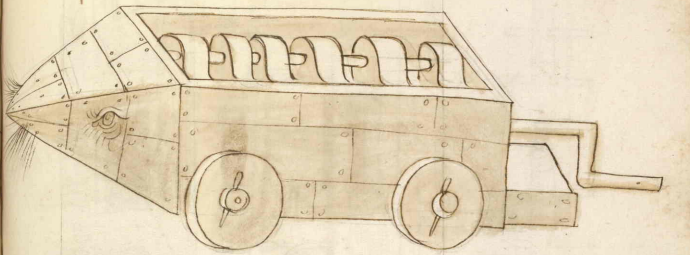

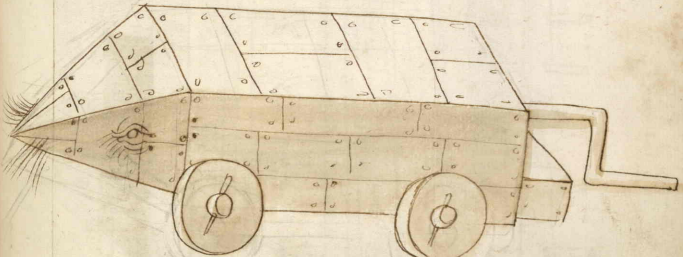

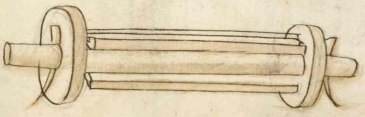

N v

Scala licet a quibusdam singulariter vsurpetur et in sacris litteris in li°. genesis vidit Jacob scalam scripsi scriptum sit: Scale tamen sm vāronē quintilianum et focum dicuntur ꝓprie: aut latine magis siue vne sint: siue plures. quia numeri tantum pluralis est nomen. vt littere cum eplam significant. Salustius in Jugurtino Deinde vbi vne atq; altere scale cōmiante sint qui supsceterant afflicti sunt: non dicit vna atq; altera. harum autem formam variam licet ac multiformem facile quisq; intelliget. Siqua sunt infra picture liniamentis oculis subiecte ꝓspiciet.

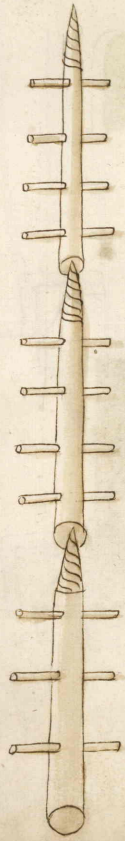

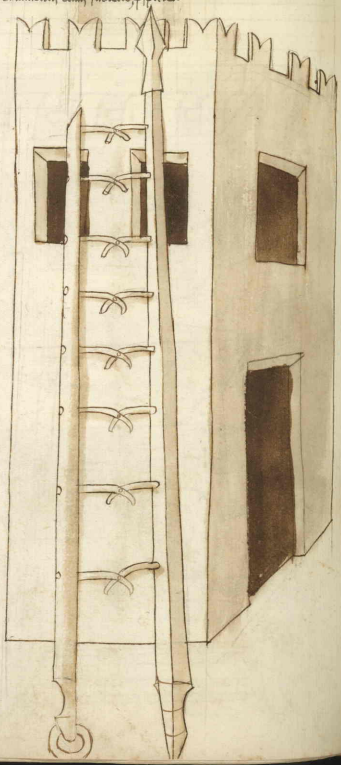

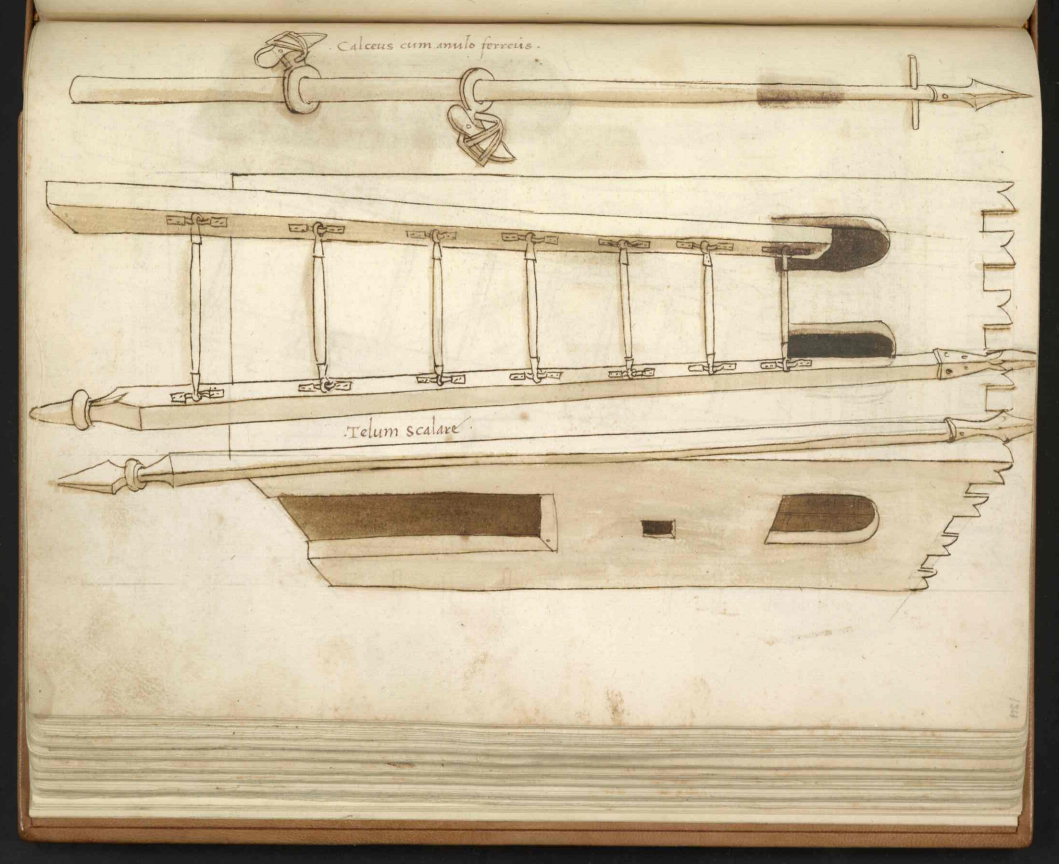
Calceus cum anulo ferreus.
Telum scalare

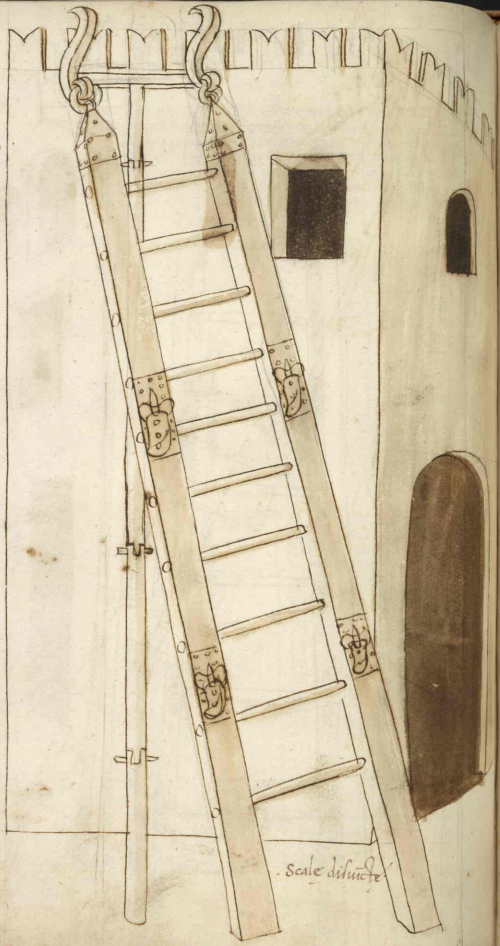
Scale disunte

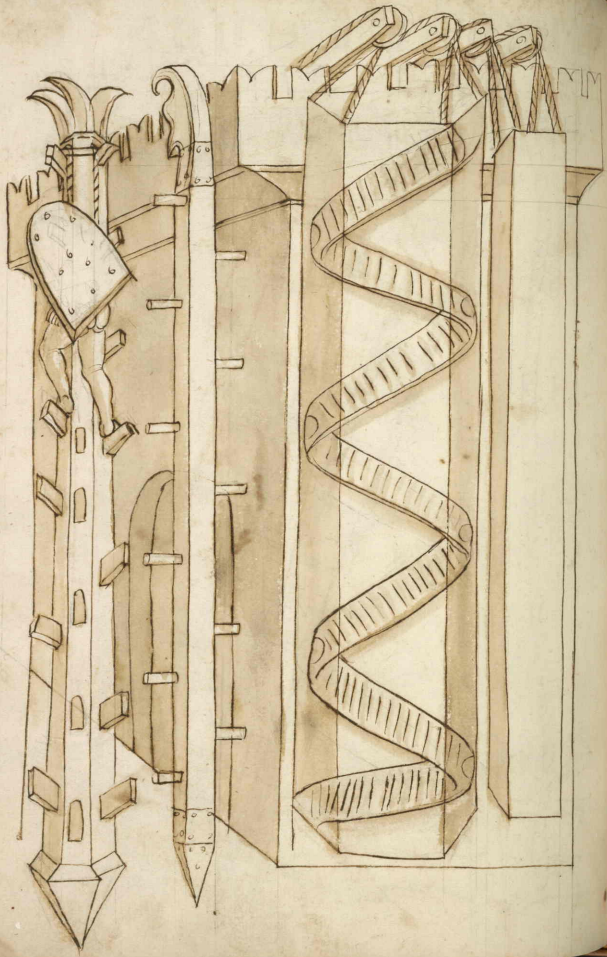

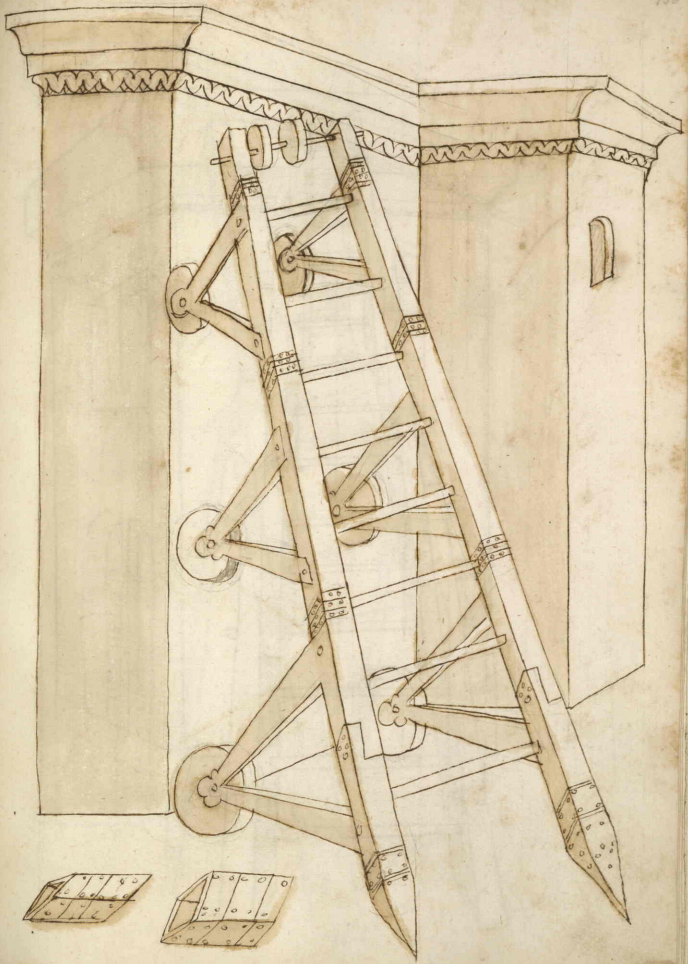

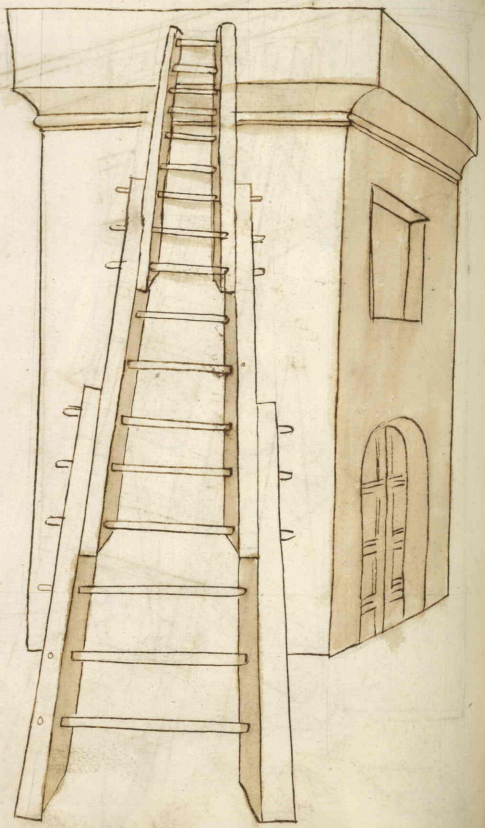

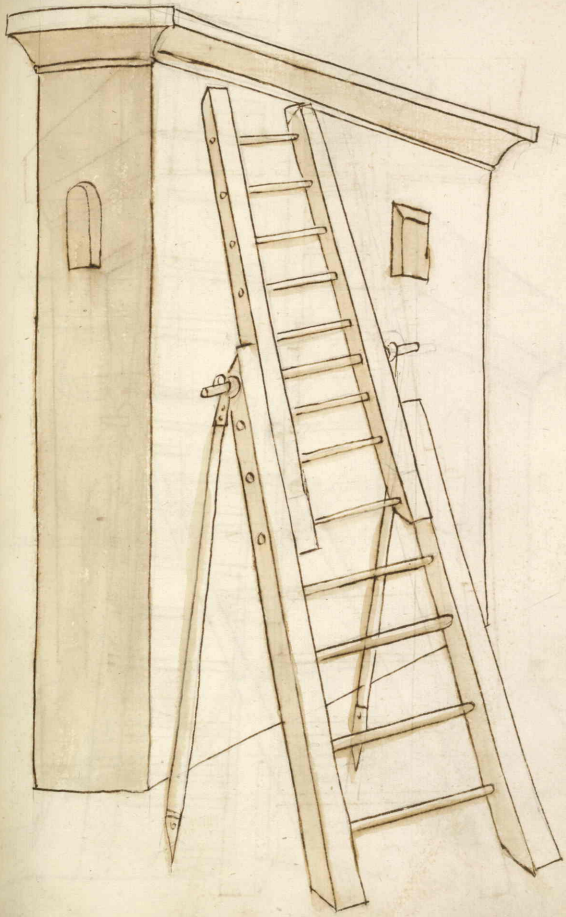

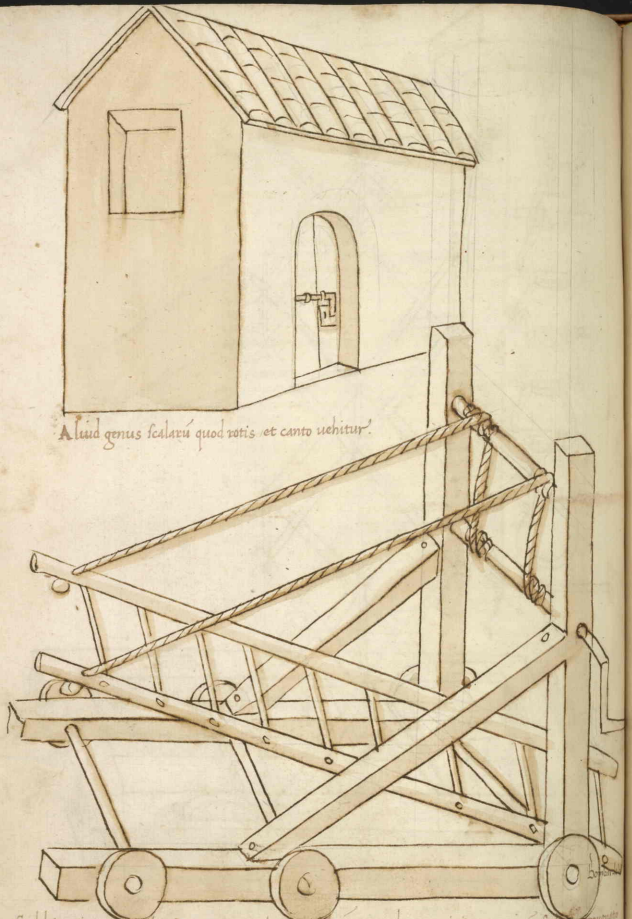

Aliud genus scalarũ quod rotis et canto uehitur.

Sed his qui utuntur scalis frequenter periculum substinet exemplo capanei, a quo primũ scalarũ oppugnatio perhibetur inuenta, q tantaui occisus a thebanis est: ut extinctus fulmine diceretur. De tristibus ducente Ouidio. Cum cecidit capaneus subito temerarius ictu.

Bombarda vel vulgo dr̃ metallica machina est que ignis incendio et sul
phureo pulvere : uno tartareo magis : glandes eneas flammeasq; pilas
et globosa granorum saxa convolvens horribili sono fragore ac tonitru bon
ge latreq; iaciat : milites rubum quatrenq; et obstantia quecq; demolienq;
turbinis modo in pulverem frmentur. eo tempore quo marcellus Syracusas ob
sidebat : ut suos civiis liberatem vincerent : patriaq; excidium vel auerteret.
differat ? quo nostri temporis duces ac Imperatores vel liberq; ploes vel iugo
vel corcho prenant deuitur. hoc autem nomen bombarda apud vocabula
latine lingue scriptores nusqm frmento. quinqm sermonis nomine impos
tio a sonitu metta inclinequam videat absitrda. Quod nullum est bombar
da q; bombis siue bombitatio gladam ardens. Sed nostri eius ex dictionis oci
gnidem aliquid ab aliis doctissimis interatam scriptorib; primam nomis sensisi
atq; mlcib; asserere. Nequ fortes fore videar arguticos : Id aut audacter dice
rim balistae vel tormenta vel machinae appellatione contineri. balista n. a gro
vbo deducit ꝑ ꝓ ꝓ ꝓ latine vel facio : quicquid igitur siue saxa iacit
siue sagittas vrete balista post appellari. Nonius marcellus. balistae sunt machi
saxa ? granora quibus iaciuntur. dictumius l. 6. Arch. Sed tamen nulla balista
pfiatur nisi ad prostrat magnitudinem fari : qd ed organum mittere debet. p
tosius l. 13. Instit. Regulus bellum cirtuginiense sortitus : Iter cum exercitu fi
ciens haud procul a flumine bagada castra construit vbi eii plurimos milites cum
di vcatate ad flumen descendentes serpens mire magnitudinis deuorare. Re
gulus ad expugnandam bestiam cum exercitu pcessus. Sed nichil in tergo eius
pfitientibus iaculis atq; omnis velos ictu irrito : que p horrendam squamam ere
tem quasi p oblam saxis tesudinem liberabantur : nuqq; mõm ne corpusle
derent ipo corpore pellebantur. Cum insup magnitudinis multitudinem
nosti communis imperi pteri. alitu altiu eriam pestifero examinari under.
balistas deferri imperauit : p quas mutale saxum spine eius incussit com
pagem totius corporis soluit. Quidius de trstib. l. 1. Nec leuius tabulae latiu
feruntur ab mdis. Quam gnue baiste menia pulsae onus. Idem in ie meth.
Nec leuius pulsata sonat q; ferens olim. Cum lacerat arces balistaq; concutit ar
ces. Seneca quest nãlis l. 4. Nam baliste quoq; et scorpiones teli cum sono ex
pellunt. Sed ro imutabile fulmen. ut niaro inquit humana tubies q̃dam
magno auctore teste imutata est. Qz aut sagittas iaciat balista Auctor est
Ammianus marcellinus rer gestar. 24. Assistit inquit arcifex contemplabilis
et subeat apponit in temonis cauamine sagittas lignueam spiculo maiore con
glutinatam et ei ad extremitatem neruorum acumen venerat summis pertac
tario pulsi a balista ex oculis adulat. Interdum tumo ardore fiuillans et
cuenit sepius ut ante sit telum cer natur. crebrrima spicula fiuiditantes.
hiero l. 2. con Iouinianum. balista qdo plus vertaliter tanto fortius emittit
Lucanus in 2. Torquq per tenebras. vallidis balista lacris. Multifidq; faculata

(ponderis)

Valerius max. De eodem serpente libro primo. cum telorum iactu pfondere nequeat adulterum. balistarq; tormentis undiq; petitus silicum ex brili et ponderosis uerberibus cecubuisse

Dolor letale vulnus ignoscat. Idem xxv. tum aptate lignoq; sagitta balistae flexou stridore torquent

Scribit

faces hunc et greci. R. in fine addentes balistraz dicunt. quam ⁊ syrophenicas
inuenisse. vj. nāl. histor. plinius auctor est. Anchon quem aūt antiquissimus
historiarum auctor scribit. pulsum a Jove saturnum fugisse in greciam Vbi mon-
struosorum hominum excitum congregauit Contra quem Jupiter alpestrem post
partem occupans balistarum vsum docuit, pnde victoria potitus fingitur a poe-
tis Jouem de celo pepulisse et crete regno priuasse.

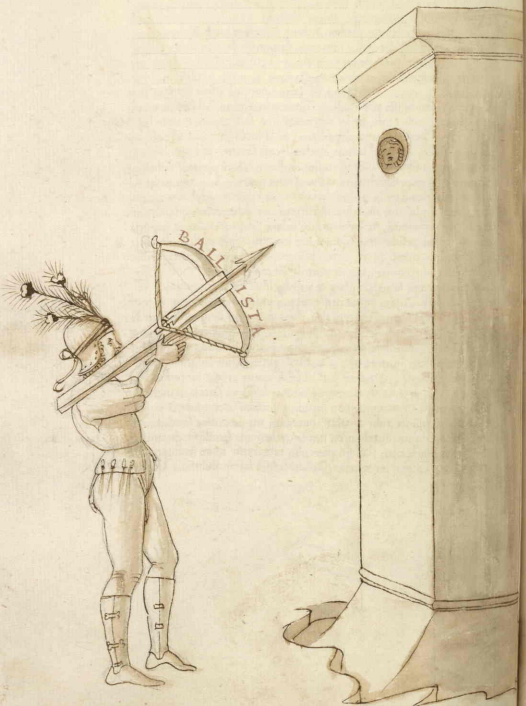

BALISTA

Tormenta instrumenta bellica ad diruenda oppida euertendasq; vrbes. sic
dicta q tela torqueant: hoc ē giro celeri saxa rotent iaciāt et mittant. Liuius
xxiiij. ab ur. con. aclūsus hinc naualez apparatu Archimedes varieq; mag
tudinis tormenta. In muris disposuit. In eas que procul erant naues saxa ingēti
pondere emittebant. Josephus belli iudaici. li°. vj°. habebant etiam balistas. CCC.
et. l^ta tormenta saxorū: quibus diffiliorem aggerum extructionē romanis effi
ciebant. Cicero antonianarū vij°. Quid ille faceret inducias an consules ocu
losq; legatorū tormentis Mutinaz vberauit. virg. in xi°. Continuo adūsis Ty
renus et acer Aconteus Cōnixi incurrit. hastis. primuq; ruinaz Dant sonitu
ingenti. Perfrattaq; quadrupedantum pectora pectoribus rumpit: percussus
aconteus fulminis in morem: aut tormenti ponderis atti precipitat longe
et uitam dispergit in auras. Idem in xij°. Murali concita nūgin. Tormenta sic
saxa fremunt nec fulmine tanti Disultant crepitus: Seneca quest. nāl.
li°. ij°. Nubiū inter se compressarū angustie mediū spiritū emittūt et h°
ipo inflammant: ac tormenti mō eiciunt. Tormenta etiaz missiliū instrū
sunt a torquendo dicta. virg. ij°. georgic. Ictireo taxi torquent in arcus. fir
mianus li. ij°. contra gentes vrbis vrbe a gallis occupata. obsessi in capitolio
Romani Cum ex mulierū capillis tormenta fecissent edem veneri caluē
consecrarūt. Seneca de ira. li°. i°. Quotiens opus est contientur. remit
titurq; non aliter q̄ que tormentis exprimuntur tela in ptāte mittentis
sunt quantum torqueantur.

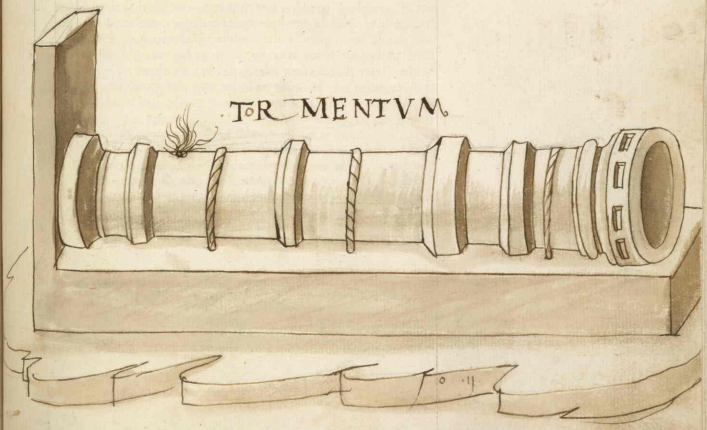

M ehsina tormentum murale vehem labefaciens et oppidos menia Turqui
m thesse Domoris nihil est opus externere machinis longe sacra ro
manibus Aulerius maximus L. V. Q. ad Metellus celtibericum in hispa
ma gerens bellum cum urbem centobricam obsideret : q Jam admon
machina partem muri que sola contelli poterat disecturus videretur
humanitatem pinque virtute preculit ! Nam ei retogenis filios qui
ad eum transiserit Centobricenses machine ictibus obcidissent : ne pueri
in consortu patris crudeli genere mortis consumerentur : quisq ipse
retogenes negabat esse impedimento quominus etiam p extrema sanguine
sui expugnatio poneret p obsidionem discessit : quo quidé eum de
menti fce. q simon vinius cultatis menia oim tamen celtiberas vinius
animos cepit effectus ut ad redigendas eas in deditiom pli ro. non
multis sibi obsidionibus opus esset : Seneca epl. L. xvi. Multi inuen
untur qui igne inserant vobi. Cum inexpugnabilia seculis et p aliquot
etates etiea pster nant. qui equi arcibus aggerem attollat : et muros in
miram multitudinem adductis arietibus ac machinis quassent Joan rius pho
losophia arcumdandi est inexpugnab muro quem fortuna multis machi
nis lacessitus plutarchus in vita marcelli vt ro machinas instruxit Ar
chimedes varia missilia quia immense magnitudinis sacra incredibili
fragore q celeritate iaculata adiusum terestres emittebat copias : Josephus
L. iii. belli iudaiq. Missaq machinis sara et murorum minas auferebant et
frangebant angulos turrium. virorum aut nonnulli cum fortiter constum
erant : ut non vsq ad extremas agam sari magnitudine et violentia sterne
tur. Scier aut aliquis huius machine vis quanteu valet ex hujus que ita
nocte contigere : Jd muro eiudam ex arcumstantibus Josipus capite amul
sum est : cuiq ad 3m stadium velut funda excussa Calnata metellii q pracisi
q femme ito vero ad diniidiu insanis abscisis est : eamq tormento vis
fuit ergo machinis terribilior erat imperus : q missilia streptius ipsem
metellé L. V. Omibusq agminibus contra excussis erant machine mira
biles perque vero legioni deamie : Balistae vo vehementiores et tormenta
sarae q quibus non solum iruentes. Sed etiam sup murus stentes cuerte
bantur. Nam q singula sara talenti pondus equabant : et vlna mom
studij turquebantur. Ictus aut no solim pnis quos offendissent : sed alis pa
stentibus quoq intolerabis erat. Iudei primo cauebant a lapidibus q arte
candisci nec tin sono et fremitu noscebantur : si claritudine pspicebantur
de mq speculatores in turribus presidentes predicebant : qui impellerentur
machina sarinq fenetur patria lingua clamantes : filuc venit sara pre
dicebant in quos veniret atq ita vitabant : q hinc euenebat : ut illi vaci
nantibus lapis intrus excideret intercideret proinde romani contra Romani
exogitabant atramentis decolare lapides : cumc n. missi no similiter iuctos

// vbes

// ro exanisit

// stadium

ictus habebant: multosq; simul vnius impetu corrũ pebant. Idem ĩ eodẽ
Ad antoniaꝫ vero ab ipis socijs cum multitudine Zelotar nõ solũ q
de loco supiore pugnabant vm etiaꝫ q machinis vti didicerant paulati
n. vsus aluit peritiam. Aristotiles li°. vij. poli. presertim hoc tempore ĩ q
tormenta. et machine ad obsidiones vrbium cum omni subtilitate sunt
adinuenta. Laertius Dyogenes. li°. de vita philosophorum. De metalli
cis inquit machinis scripsit strato phũs. Claudianus li°. ij. Hec sinota forẽt
fruerem simplice cultu: Classica non fremerent: non stridula fraxinus
iret. Non ventus quateret puppes: non machina muros. vtq; ĩ hijs
bellicis instrumentis tua tibi. Sigismonde pandulfe quãq; memorẽ in
uenta memorẽ ꝛ ceteris quibꝫ ꝛ ceteris quibus illa vsi fore nõ ambigo
ponitur ante oculos machina prius inuisa a seculisq; inaudita: quip
pe que secondo sine subsellio aliaꝝ pter oim morẽ dictu mirabile librata
immixaq; solo ac grauitate post sua pressa pfistit Egregium sane Inuen
tum a lictore te: preclarisq; ducibꝫ presentibus ac posteris q̃ maxime
dignuꝫ.

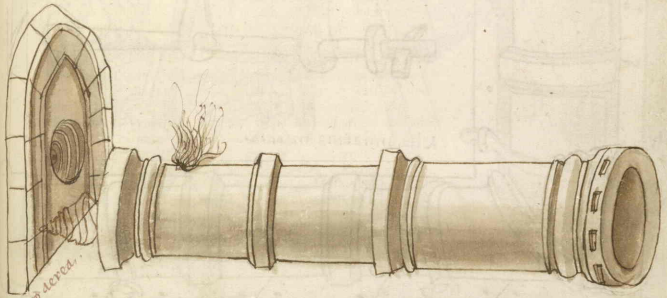

Compigo aerea.

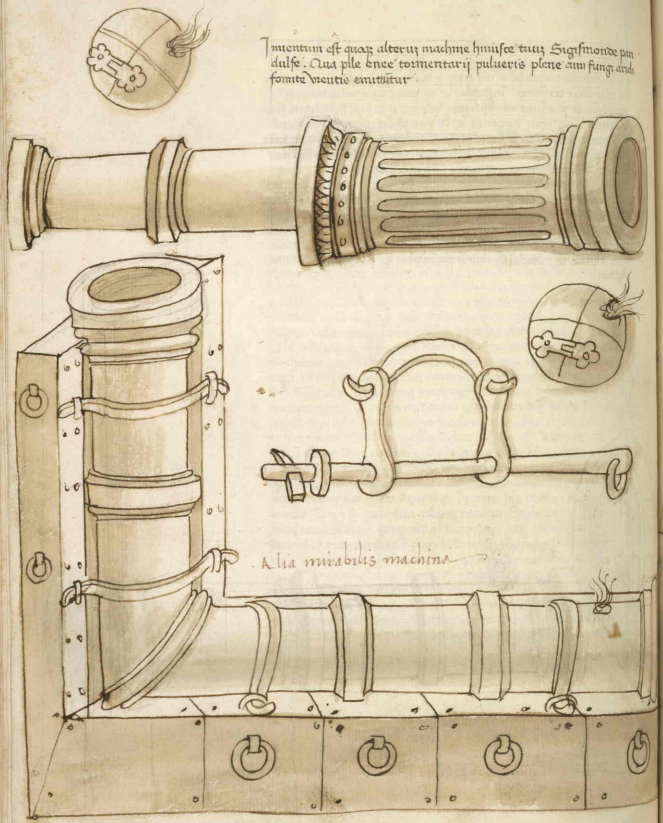
Jmientum est quoq; alteruz machine hiuisce tuuz Sigismonde pari dulse. Qua pile enee tormentarij pulueris plene cum fungi aridi fomite vrentis emittuntur
Alia mirabilis machina

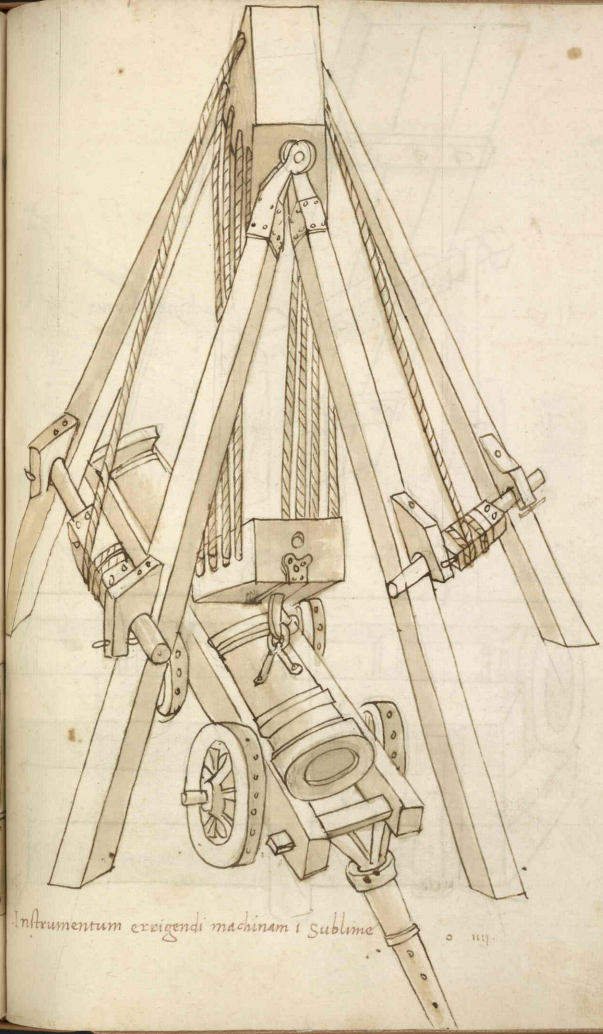

Instrumentum erigendi machinam i sublime

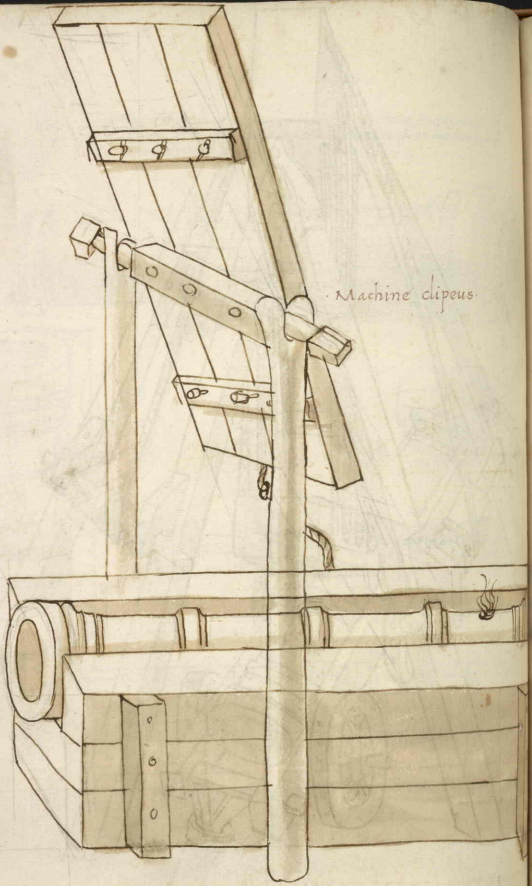
Machine clipeus

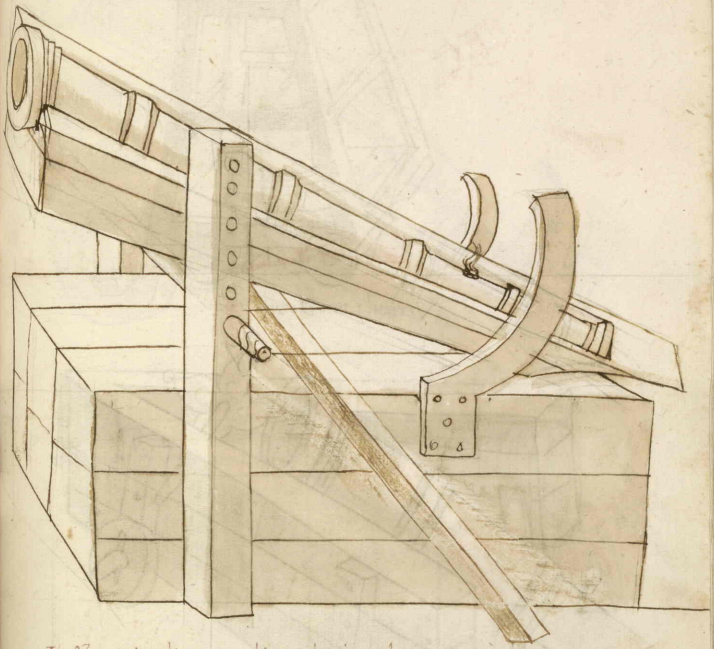

Instrum erigendi pone machinam deprimendiq3.

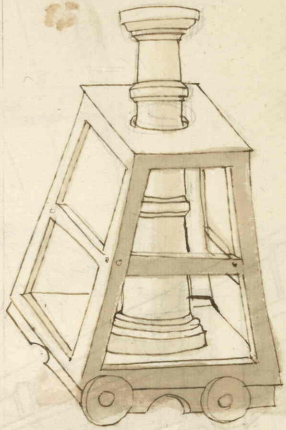

Vericula duo Tormentaria

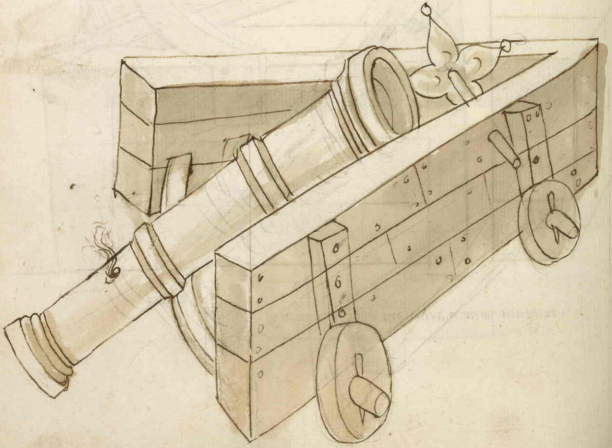

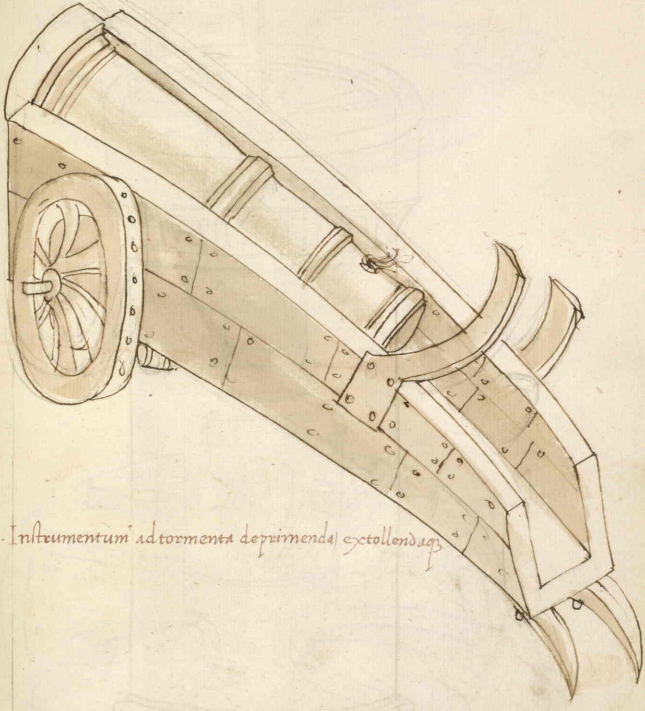

Instrumentum ad tormenta deprimenda et tollenda

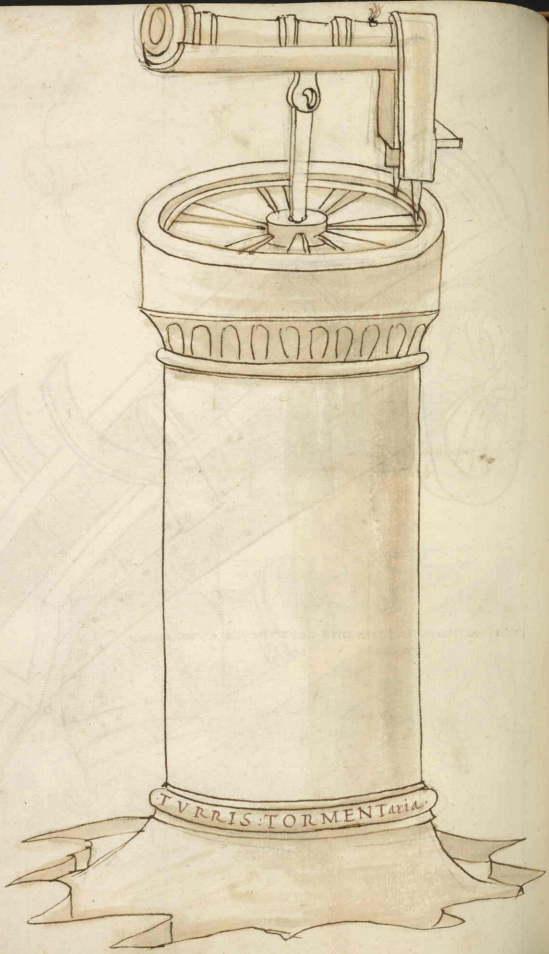
TVRRIS:TORMENTaria

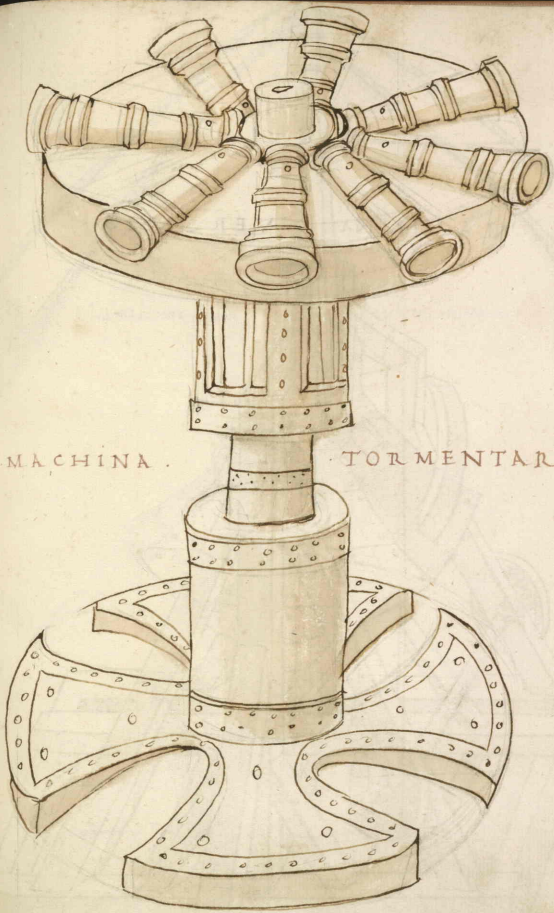
MACHINA · TORMENTARIA ·

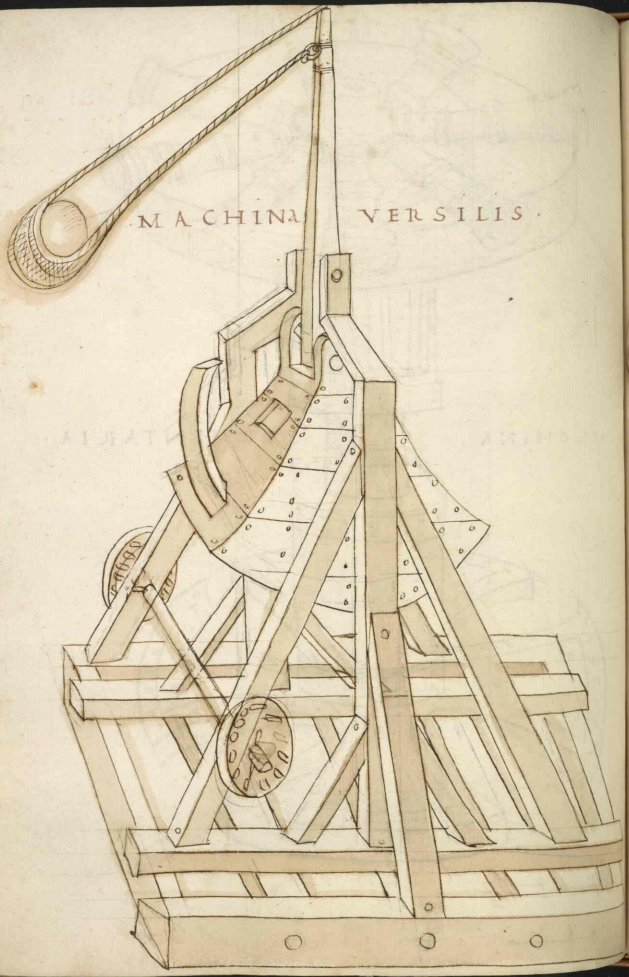
MACHINA VERSILIS

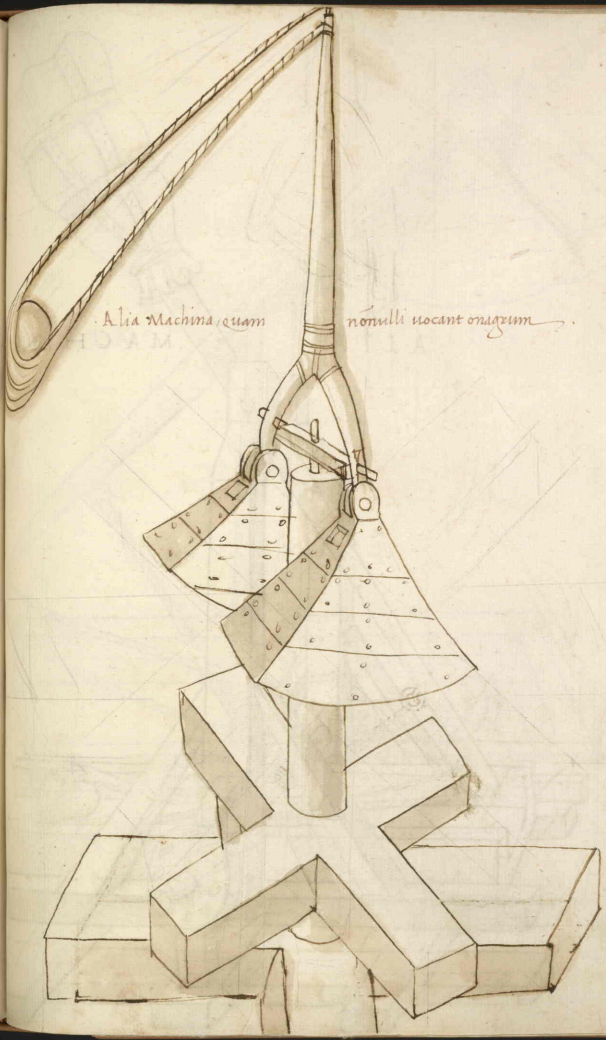
Alia Machina, quam nonulli uocant ongrum.

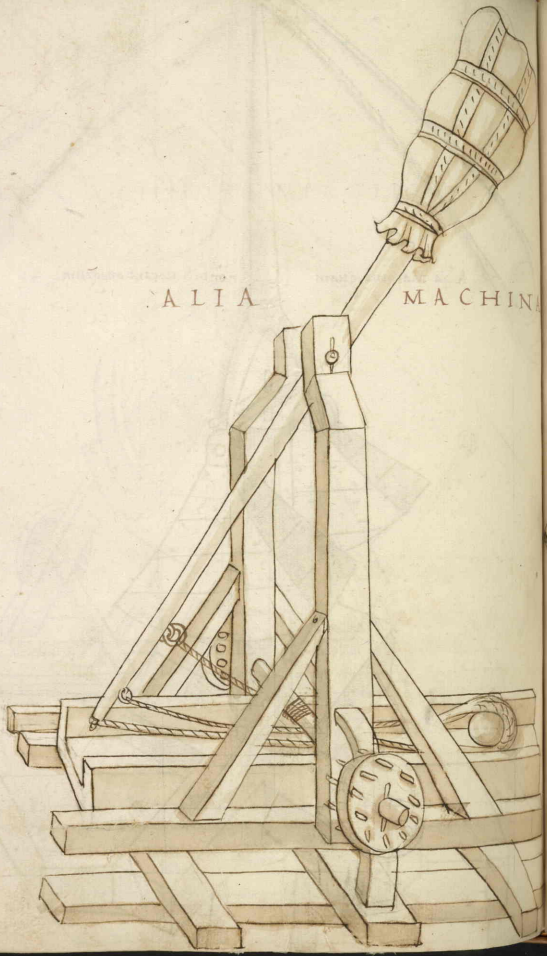
ALIA
MACHIN

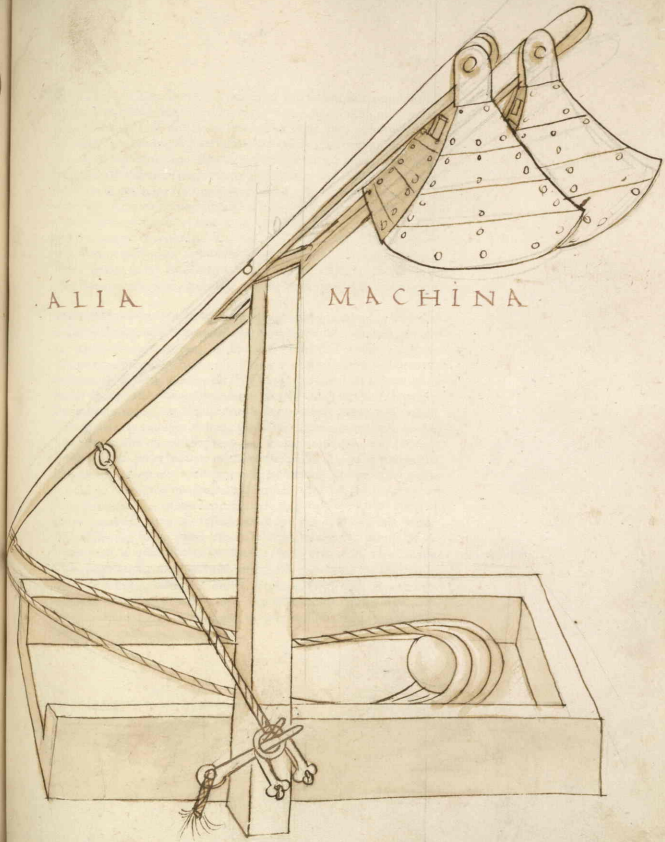
ALIA MACHINA

Hæc machina ex lignis leuioribus colligatur latitudine pedum octo utrius septem. longitudine vero xv. cuius tectum munitione duplici tabularum cum tribus contegit. Latera uero uimine sipunt non nonne oxum putat. ne sinon volumus ignem penetrent. Ex inscaia aut. ne timuisse contremet incendio Crudis. Vel recentibus cauis. Vel cum tonitru operiuntur. Cumque plures facta fuerit iungunt in ordine ac totis diuerunt. hyis denique tuti obsidentes ad subuertendum muros penetrant fundamenta. Lucanus in lib. Tunc adoperta leui procedit uinea terra. Sub cuius plutei: et eterna fronde latentes. Molitur nunc ima ruinis. Vertere ferro. Mensa nunc aries suspensa fortiter ictu. Incussus densis compagem soluere muri. Tentat et impositis unus subducere saxis. Iuuat ab ut. conscendere. Obstructis aut uineis agere constituit p quas. Intra menibus admouere posset. Ideo in eadem. Itaque accuso de uitequo ortus est bellum. Pluribusque partibus ut accipiendis tribus quibusdam opa loris uineae cepte agit. admouendique aries

Testudo est sutorum connexio. In moenibus testudinis: namque in armorum studiis similitudinem ab animalibus nomen habet aries testudo: hoc est mu. et tabulatis etiam contectae que ne cuncta incendio corripi uel alicui: vel centonibus vestitur et ad similitudinem de testudine verbulus simpsit. Nam sicut illam dum collectis in suum tegimine est. tutam ad omnes ictus videmus esse. Ubi vero caput nudat: et mu reduat mo posset ictibus patere. Ita machinamenti hec quae iudusi tuti sunt. Incendium dum reducunt tuae. Incendiaque eorum: ut fortius cadant. Deteri pseque cedit Testudo etiam qua accessus ad murum potest fui. Sic erit faciendum: Basis compagi natur quadrilatera cui in quibus versuntur. Supponunt rotarum aries laminis ferreis conclusi. Ita ut habeant cardines ferramina. quo vertes tuueri versationes eam expediant. Vel ante et post: ad dexterum. Leuique latus: Sinistrum obliquae ad angulos opus fiat. ad id versatis prouecti possit. possunt aut siquis fuit hi maxime et oto totis esse: quibus agatur. vini sun loci nam operum tempare. Tegatur aut testudo hec ex omni mu que max vim habere possit resistendique robur: preter pinum. vel alnum. vel aliud id genus: hec nimirum fragilia sunt: et ignem facile admittentia. Velut tegmis ol. oino huic machinae obesse. Argilla insup nam capillo subacto. ad eam quam decet crassitudinem inducatur. et tabulata collocentur crathes ex tenuibus virgis crebrissime texte. maximeque recentibus p crudas corissque duplicibus consertis filtis algi. aut paleis in aceto macerati circumdata tegatur machina tota. vt a plagarum ictibus et incendiorum impetu tuta sit.

non possit

Non michi etiam videtur alienū de testudine: quam hector byzantius fecit: quibus rōnibus sit facta exponere frons eius erat quemadmōdum inguli trigonium vti a muro tela: cui in eos mittantur non planis frontibus excipiant plagas vt hic.

Est aliud quoq; genus Artificio nō minori : ⁊ terrificū quidem in hunc modum compaginatum .

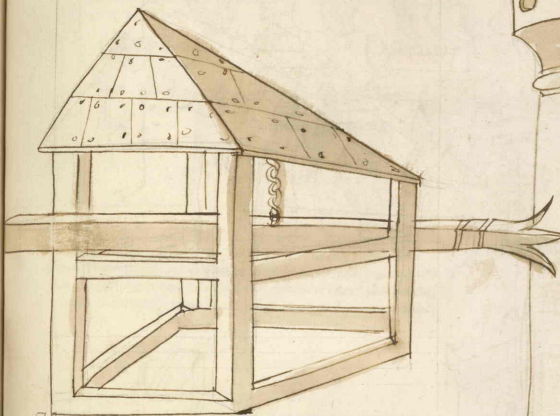

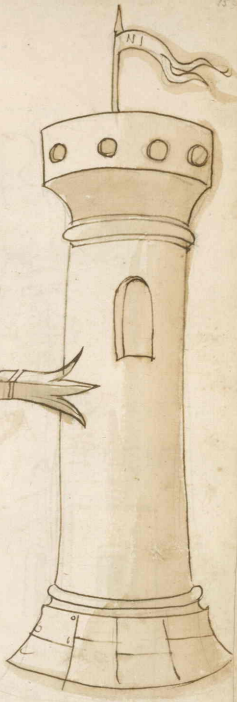

Aries machinationis genus est : cuius forma hec erat valide .n. ⁊ nodose arboris caput ferro vestitur : eaq; suspensa multorū manu ad murū impellit Deinde retrorsum ducta . Maiori impetu destinatur : Sicq; crebris ictibus concussum muri latus cedit . Vitruvius Arch. li° x° Aries sic memoratur esse Carthaginensis ad gadis pugnanda castra posuere . Cum aūt castellum ante cepisset Id demoliri sunt conati : postea q̄ non habuerunt ad demolitiōm ferramēta : Sumpserunt tignuz : idq; manibus sustinentes Capiteq; eius sūmuz murū continenter pulsantes Summos lapiduz ordines deiciebant : et ita gradatim ex ordine totam comunionez dissipauerunt .

Postea quidam faber tyrius nomine pephrasmenos hac ratione et inuentione
inductus malo statuto ex eo altum transuersum uti trutinam suspendit: et in
reducendo. et implendo uenientibus plagis deiecit gaditanorum murum

Cetras autem calcedonius primuz basim subiectis rotis fecit: Supraqz compegit et in hijs suspendit arietem. corijsqz bubulis texit ut tutiores essent. Cum in ea machinatione ad pulsandum muruz essent collocati: Jo autem qui corios habuerat testudinez arietariam appellare cepit: hijs tunc primis gradibus positis ad id genus machinationes

de materia

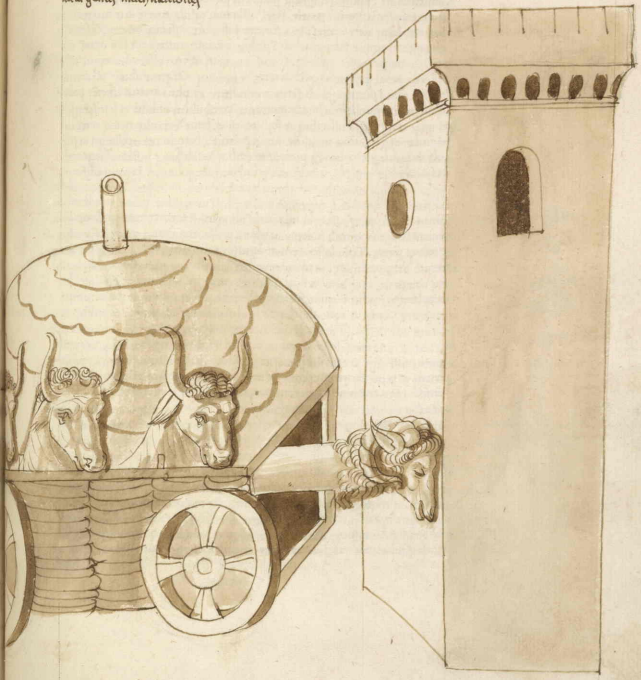

Est aries quoq; belli ductor. Ut ait Iosephus immensa materia malo
nauis affinis: cuius summa grauis ferro solidatur est in arieti effigiem fa-
bricata. Vt etiam nomen accepit. Depender aut fundis medius ex trabe alta de-
lata ex trutina pulsi dormiq; fulsu disfundantis: rectissum aut magna vtru-
multitudine repulsus: huiusdem simul cursu impellentib; missus in fronte
puinente ferro menia peruit. Nec e ulla tam valida turris aut muros om-
nis adeo latus ut si poles ictus fortiter sustinuit. Affidicus dicit. Cesar sue
aliis p eo cimentari iubet. qui hus scalas nititosq; mittere. ut sibi audes ma
teriesq; congeri posset. ad arietes quiq; inopia in aptitu esset. Imitantq; mar
cellinus rerum gestarum. ut. Ad arietes demenuit. Cligitur abies. Vel ceruis
excelsa. Cuius sumitur dolo ferro conducitur. et plino arietis efficiet proui
illam speciem. q forma huic machinamento verbulum ministrat. ut si suspensi
trunci transuersis asseribus et ferratis qi ex lance vimaclis trabis aeteris
contineat. atq; quantus mensure ratio patitur altitudo retropellens cursus
ad robora quoq; trumpenda protendit latibus valdissimis instar assurgentis
vel cadentis armati. Qua coniuratae velut percussa fulminis impetu celsitatis
scissis in ramas conciditur. Structure laxate murum. Iuuisse aut arietine tui
bis formam Rome. In L. Septimij trumphali arcu. Marmoreo lapide celeb
mineq; Aly quoq arietem in muros demolori. si saxa rotare phibent. Clam
diamus. Tuta tuta vmuali libratur machina pulsu. Saxa rotet rotet pepy arcus
percuq; parcus. Testudo ferat. nuat emersura minentur. Illud etiam nec dono
remo pereundi eu qui equus tunc appellabat. nunc arietem minaliby machi
nis nominari. equo vero velti gradiente. qui et ipse militare instrui est. Vel
laeptontes traduntur equos frenos; et frata equosq; inserere. pelletrouius
pugnare Demq; et equo thesalos ad huius aut ceps. vel arietis impulsu. quo
nunq; murus percussione ledetur. Maiores in demutte bae laqueis: et ad co
stricto arcuq; entes. suspenso capite eius declinabant ictus minisq; nec pene
lantur instruigi. Simili mo sacras paleis acero macerantis reserto. Cui semp
arietis impetu ferre viderent. Demiti iubebant ex muro. vt ex eo macio
secundi ictus euarent: aut exceptas plagas laxitas frustrarent.

Helepolim murales machinas ad expugnandas vbes. Diamus. Amaiuq; marcel
linus rerum gestarum. xxiij. Pro hujs arietum mediterminis iam celebrate desce
tis conduxit machina. Scriptorubus hystoricis noti. quas helopoli grec co
gnominant. Cuius opa diutina Demetrius antigoni regis filius Rodo. aliis
q vbibus oppugnatis poliorcetes appellatus: Redificatur aut hoc mo. Tes
tudo compagnatur i magis asseribus roborata longitudib: ferreisq clauis
aptata. et contegit corys bubulis. vingaq; rerum textura. atq; lima o
pgitur eius sup ima de flameos detratee. a missile mus. Conseruit aut eius fron
tibus insulae cuspides pauce ponderibus ferreis trahe. Qualia nobis oadum
putrore fulmia. aut quicquid preterit. et aculeis erectis abrumpat. Hunc in vu
lcdat

Est aviso quag belli ut ait lib. iij. Autore Josapho. Immensa mã malo nauis
assimilis. cuius simus gubernatores. Et
molem rotis et funibus regere nuosus intrusertis miles languidior muros
parti turribus admouet conatis: et nisi desup impugnantur diuuerunt vires
collisis muris adritu patefacte ingentes. Idrec repugnantius licet vires pluri
mus possint eorum nõ minus valent ingenia. qd rhodiensibus memorature
fuisse euenisse. Diogenes. ii. fuerat rhodius. a eis de publico quot annis certa
merces parte tributebatur ad honorem. Et tempestate quadam prestanti ingenio
nomine Callias ibi rhodium cum venisset exempla ptulerunt. Supra eo ma
chinis in charchesio vsatis constituit. que helepolim ad menia accederent
corripuit. et transtulit intra murus. hac rhodij cum didissent admirati ade
merunt diogeni. q fuerat quotannis ei constituta: eumq honore ab ciuitate
transtulerunt. Interea Rex demetrius contra rhodius bellum compandas
epimacus athenienses talus instituit suum artifices secu adduxit. Is et
aut comparauit helepolim sumptib. maxis industria laboreq suo. cuius
altitudo fuerit pedum centu viginti quinq. latitudo sexaginta. altius
et cosq ita confirmatis vt pate posset quislibet ictus a bellistis missos. Cum
aut callias vogaretur a rhodijs vt contra eam helepolim et vt illam vti pol
lictus erat transuehere intra muros: negauit posse. Nonnulla. n. sunt que in
exemplibus parui putantur verisimilia. Cum aut arcere ceperint dilabuntur
et qd pollicentur desinit. vt etiam possum. hic audutere terebrat. Terebra
foramen semidigitale del digitale. Et eadem mo eademq rhodij decepti sunt
eam ei contumelia diogeni ita fecerit tempe postqm iuderunt hostem prima
citer infestis periculis seruiuntij machinatiõm ad vrbem capiendas comparam
tam instituerit cuitatis expectandam peribuerunt Diogen Rogantes vt
auellaret patrie. primo quia lacessitus iuria negauit se facturu. postea qm ige
nue virgines. i ephebi omes cum sacerdotibus venerunt ad depiecandu tuc
est pollicitus verum hijs legibus vt si eam machinam ceperit. Secundo. i. tu
n. per eam fenestram: p canales progredientes. effundere in muros sua esset. e
Omnibus vno ore Innuenib. ita velle. qua parte machina inceperit erat ea
muro peciit et Iussit omes publice. et priuatim q quisq. hausset. Secundo
et lues. per eam fenestram. per canales. progredientes effundere in muros. Quum
ibi magna vis aque lati Secundo nocte profusa fuisset. postridie helepolis hele
polis accedens arcem appinquaret ad muros. In humido vtaque facta con
sedit. nec progredi nec regredi postea potuit. tragq demetrius cum vidisse sapia
diogenis se deceptu delusum atq frustratum de: Cum dasse sua discessit. Time
rhodij diogeni sollertia illorum bello. publice grates egerunt. honoribusq omib.
et ornamentis exornauerunt. Diogenes aut hele polis reduxit in vrbem. i pub
lico collocauit. i. Inscripsit Diogenes e manubijs id pplo dedit munus. Sed in
repugnatorijs rebus: tion tm. Sed eraq consilia martie sunt complanda.

machine

machinam pararet

ratione voluerimus palmare facere no hk
explicatione. eadem mo eademq ratione

p. iiij.

Sunt preterea que castris vsui esse perhibent alia innumerabilia. Pene fieri instrui. machinacionum genera structuris. demolitionibus. Sed maxime necessaria. ne singula enumerando sim longior. vnusquisque in quantum opportunum esse creditur diu presto esse debet. vt in quoque loco castra metatur. in minimo omnia rem euitatem posse effingere.

De repugnatoribus autem non est litteris explicandum: non. n. ad scriptura nostra pertinet. comparant res oppugnatoriae. Sed machinationes eorum extemporae attento pugnandi vsu: et experientia rerum magistra. ac solerti consilio celeritate sine machinis sepius enterunt.

De signis militaribus cap. ii.

Ex instrumentis quibus uariae etiam signorum species consequuntur. Signa autem sunt quibus commantes milites recognoscunt in pelisi at ad que a conflictu se sepe recipiunt vexillo. & sublimi Romanorum more: quibus mars guidet sanguine cocco velitante. colores et his et figure. pro voluitate ducum cui aliquo ad rem occurrentium auspicio fuere. Primordio namque orbis consentientes simul homines. ex siluestri vita. primus carnibus humanis desecbantur. bellabantque in inuicem. eo cui plus virium erat superante eum. minus potentiores in bellis vincere necitate adcoti arte facta signum aliquis sibi ex his que postea consecrata sit. imposuit aliquod. postmodum congregati infirmiores adhesisse aliorum muriae se tuebantur. Quo factum est. vt animali ad salutis causa fierat honores inuenerent. Sic egyptios veteres apud eos nulla militaris arte disciplina cum a vicinis sepius bello vexarentur. excogitasse ferunt aliquo insigne dominus sequente. figuras igitur aliquas que nunc colitur tabulis fictas circa eorum in bello tulisse. Quae certe cognitio signaque sub quibus militare acinie victoriam consecuerunt. Cesar in arato quoque refert. Agliosten dicere solem. quum ex insula nauo Adversus Titanas. pugnasset. et sacrificium faceret. in litore. Aquilam eum auspicium aduolasse. quam victor bono omnine acceptam tutela subiugauerit. Sicut dux hystina cum etiam concedisse. illi aquilam in capite atque de regnum potendisse testatur. Aglaus auctore apollodoro. thebis etiam honorant. tum quia regia vocatur. unus. cum Iouis dextra. Illy miter quos est posepius ob hanc cum apud romanos agminibus praesse aiunt. id est universum. unus regnum habeat. et sublimissima. Itaque illam. et principatus insigne putant: omnesque victorie quaecunque bello peterent.

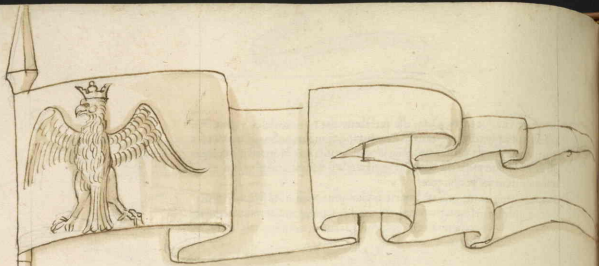

Draco etiam aliqñ signum fuit ex quo phitonez serpentez apollo sagittis intere-
mit. Appollinem. n. quamq̃ diuinatorē et meditū maiores vellent: ipsum tamen
solem dixerunt. ⁊ ipm titanē quasi vnū ex titanis qui contra iouem bella gesserē
pithiū quoq̃ appollinez vocari aiut a phitone in mense magnitudinis serpente. Cū
non magis venena q̃ magnitudo terrebat. hunc apollo sagittaz itibꝫ sternēs.
nois quoq̃ Spoliare portauit: vt pithius vocaret. vñ ab insigne victorie coro-
nam lauream ut pyndarus atq̃ callimachus memorant apollo induit. ac phithia
sacra celebranda constituit. Alij nō a phitonis morte. vñ ab hercule vel auentino
eius. ac thee nato hoc insigne cepisse ferunt. nam cum horrenda psepe monstra
hercules ipse domuisset. et victor ac ouans Stratarz spolijs ferarz clipeis affixis
sese populis oñtaret. Inter ceteraq̃ monstra hydram suoz capitum excrescen-
tem cede psternēs clarissimis tropheis eius adiecissent postea satus eo a
uentinus turni castra aduersus eneam secutus: ac pedes ipe aciem agens || centūq̃
tulit serpentibus hydram: hec de serpentis nece ab appolline interempti. de sagit-
tis phitijq̃ cognomine ac hercule comuis hz assertio: esto alia atq̃ alia: ⁊ nālis
quidez ratio: ut scribit antipater stoicus et cornificius methymis: et plato
et eusebius in tpribus haberi possit.

|| castiae uel sipeo insigne paternū centum angues

Porro sub Romulo pauper adhuc romanus exercitus: hastis feni manipulos alligabat: hos pro signis gerebat. Quid in fastis. Illa quidem feno sederat Reuentia feno: Quantaz nuc aquilas cernis hic tuas: pertica suspensos portabat longo maniplos. Unde maniplaris nomina miles habet

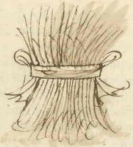

De hinc quatuor principalia sig̃ in castris hr̃i cepere. lupi, minotauri, equi et apri. Vm̃ duo tm̃ quorum aptam equidem rõm inuenerimus. Apri. s. et minotauri. Apri namq; q̃ confecto bello. Interquos pax fiet. cesa porca solent fedus firmare: a quo qui resiliret non aliter ac porca lapidibus crudeliter necãtur.

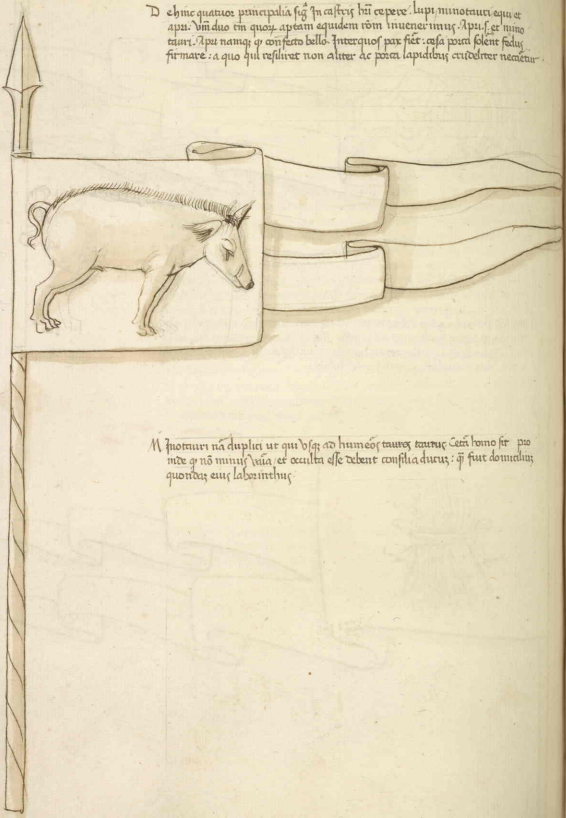

Minotauri nã duplici ut qui vsq; ad humeros taures tantus. Cetã homo sit pro inde q̃ nõ minus vãa et occulta esse debent consilia ducũ: q̃ fuit domicilium quondam eius laberinthus.

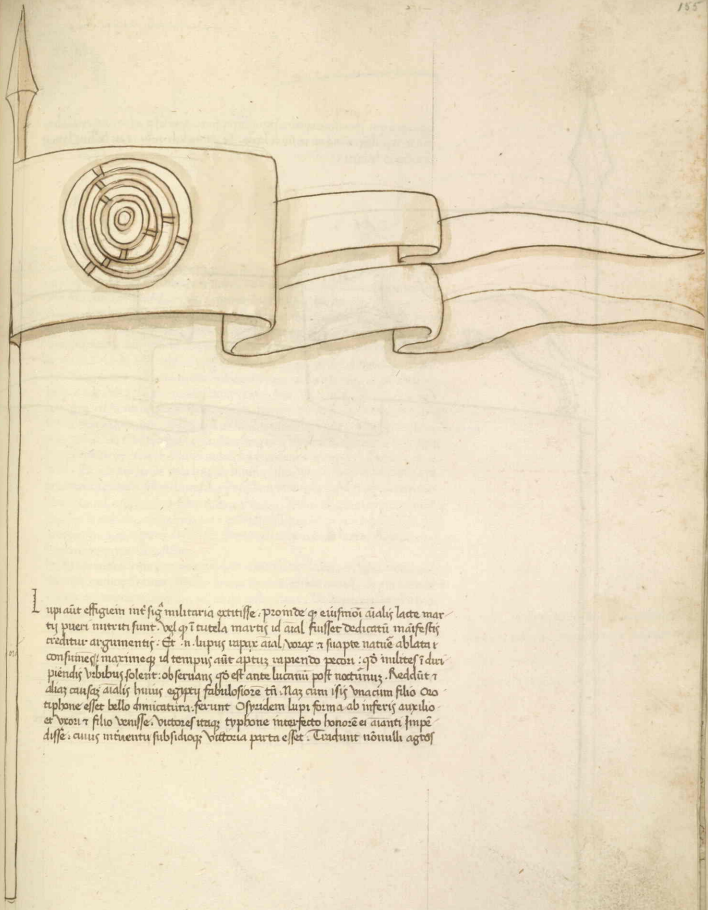

Lupi aūt effigiem int̄ sig̃ militaria extitisse. proinde q̄ eiusmōi aīalis lacte mar
tij pueri nutriti sunt. vel q̄ ī tutela martis id aīal fuisset dedicatū māifestis
creditur argumentis. Et .n. lupus rapax aīal. vorax .ꝛ suapte natuē ablata ꝛ
consumēs: maximeq; id tempus aūt aptuz rapiendo pecori: qd̄ milites ī diri
piendis vrbibus solent: obseruans qd̄ est ante lucanū post noctūnuz. Reddūt ꝛ
aliaz causaz aīalis huius egiptij fabulosiorē tñ. Naz cum isis vna cum filio Oro
tiphone esset bello dimicatura. ferunt Osyridem lupi forma ab inferis auxilio
et vxori ꝛ filio venisse. victores itaq; typhone interfecto honorē ei aīanti impē
disse. cuius intuentu subsidioq; victoria parta esset. Tradunt nōnulli agtos

egyptiorum incursantes ethiopes a lupis facta acie usq; ad ciuitatem elephantinam repulsos. Qua ex re sit et locus ille datus lichopolis: et eis bellius honos a posteris habitus.

De equorum quoque signo nichil preclarum: nichil exploratum satis habeo: nisi quod per eiusce animantis fortasse spem cum bellis intensit: plurimumque valeat martis comoditatem. Designare voluerunt: tum quia presagit hoc animal pugna: et gloriae et victoriae cupidum est: tum quia armatos vehit: tum quia sit velox: non numquam ut mantem decet et impetu ac furore maxime plenum

Ita Sunt aquila paues amnis aute marinus sola in aue portari cepta erat. Relicq que et singulos ordines attribuant in castris relinquebant. abdicauerq; ea in torum marinus Secido consulatu sui romanis legionibus, pre aquilas dicaut.

G Radicibus deinde sistendis ordinatio dispositio. et totus exercitatio signorum cantibus gubnatur: eum ad bellum pgressionis: et item receptui canitur. et exercitus. canitus
rum sus militum atq sedante. hec aiorum excitatio sedatioq aliqbus exibus est. philippe et maiores sui aiq tolli iubent signa eos in usu habuerint. Licet innumerum in q sonus impediretur tumultu. et armorum sonitus: quorum quominus ad omnes pueniret acies castra sibi monenda fuerent cauenda fuit. vt pertica esset in signum noctibus igne vel fumo significationem dare solent. parthi cymbalis signa dabant in plus hinc amatones sistro ad bellum feminas vocabat. sistelicq exercitus. Sistrum. et enim
nube genus quo isis describit: et in sacrificiis eius vocabant egipti a sistendo sive ab inuentrice: sive a patria maius lingua denominationem assumens: sive nalis. Isis i trato feriat mea lingua limina sistro. virgil. Regina in medius pa trio vocat agmina sistro. lucanus in disiion in templa tua romana receptus ism: Semideosq; anes et sistra iubemia luctus. Idem elegiarum scriptor propertius Scilicet hoc esti theeti regina canopi diua philipeo sanguine adusta noto. Iusa ioui nro latrantes apponere ambi. et ibeni nili cogere ferre minas. Nomiq; ti bim crepitantis pellere sistro.

I Iuuis genus bucine incurue. sic dicte a sonitu vt ille homerus dicit. G
insonuit ueruus Ennius. Iude leo tituus sonitus effudit acutos. Et gn fuerit tituus mentio est. preter mirendum nō est qd posset quem. Adducere ima obrui a tuba tituus auguralis appellet. et illo homeri versu. g. necesse est vt iunga augurali appellet a tuba similitudine tituus vocet. vetuit aut vocabulo isto. Isidorus tuba in vs. vbi ait. Et tituo pugnas signis obitat. et hasta. tamqm tituus nomē sibi vendicet q tituus sit testis.

. id . xj

Iam tuba a tituo augurii tituus dicatur: tituusq; eni pariter in forma et pater in capite meorum. sed si ut qdā putant tuba a sonitu tituus appellatur.

C Lassica flexibilis secidus saruus. Tube vel cornua sunt. reliquis minora con uocandi causa facta. i a calando. auctore petronio. ide vocando dicta.

T tuba enea. i. hic etruscorum primus fuisse dicitur. et apud eos piscii primum atq ab illis, pterea tyrrhena appellatur. Cui n. ce marinis oras tyrrheni pre dones:

et pedestres dispersi: non facile ad quamque prede occasionem voce aut buccina convocarentur. Vento plerumque prepediente tubam invenere ut puta que buccina Capitolior esset. hinc postea bellicis certaminibus adhibita ad denuncianda bella. Ut ubi exaudiri pro pertumultu non poterat: Sonitus tube obstrepentis attingeret. Inter tubam autem et buccinam veteres decernebant: nam quamquam buccina tube similis sit. Verum longior et ad bella sollicitudinem denuncians: propertius: buccina cogebat pulsos ad bella quirites. Ennaro: Qua buccina signum dira dedit. Tuba autem bellum indicat. Ut idem Ennius puto sequitur: At tuba terribilem sonitum procul aere canoro increpuit. Sequitur clamor: celumque remugit. At hic quidem clamor varius est. Nam interdum tuba canitur ut bellagerantur. Interdum ad eos qui fugiunt insequendum non nunquam receptui. Nam receptus is dicitur quo se exercitus recipit. Unde et signa receptui canere dicuntur. Cymbalorum autem tinnitus: et tympanorum pulsatio. ex cretica ionis sacris. et eo matris eius mistio. quod ovidius exposuit in fastis continet coeditum est cum ait ardua Jam dudum resonat tinnitibus ide. Tutus ut infanti vagiat ore puer. pars dipeis subdit subdibus galeas pars tundit in aves: hec curetes habent hec coribantes opus. Res latuit priscique manent imitamina facti. Ex dee conites raucaque terga movent. Cymbala pro galeis: pro scutis tympana pulsant. Tibia dat phrigios ut deditante mos. Tam est a verbo hec poetis fictam eam opinionem quidam respuant eamque velint ingenio se interpretari. Verum hec cum apud varios varia sortiantur officia in prefectorum consultationibus terra ac mari oportunis determinanda erunt. Quot vero in legione sint. vel esse debeant prefecti subiectis deferent. Ut rerum significationibus datis pareant audientes.

// quando qualiter pro loco munus et officium suum exercere debeant

LIBER VNDECIMVS

DE BELLO NAVALI ET QN PRIMVM APVD ROMANOS QVIQVE PRIMVS NAVALI TRIVMPHO DIGNVS HABITVS EST CAP. I.

Amplitudo nobilissima rei militaris romani imperij signis
miide pandulse non solum terrestribus vm etiã mari
timis triumphis auctu est. Regni corone imperio mais
adiecto auspiciis maiores siri restari sunt: vincetius
mira singulari fiducie prosequendo. Erat namq; memo
circa partiu de anthio spolia: imo deb. cccc. xlv. C. Me
nuij qui pirsor deuicerat latinos. Antiatib. vetis i sug
gestu. fui capta hostium classe suffixit. Si tamen illa
classis Nam sce fuerant rostrate naues: appellanda vm hc nis illis Antiya m
gentis gloie fuit mitus: ut tribunali foro pirica rostra: cui iplo corona impo
sita videretur vide et p rostris loris locis nomen accepit. Quinq; post muri
tias vera gestaiu tulis: Iam clare nomen vbis esse cepisset: et arina tum et
italiam mota nõ fuissent. p. R. quamqm ad troquendus themos naurecq; ar
tis omis ignarus: nichil tamen interesse putis oãdit: equis ne an nauibus:
terra an mari diuincendã esset. Ipsiq; claudio consule Amo dei condiri, septuage
dus primũ carthaginensibus bellum intulit. mixq; cntu classe ab arbore excisa
sexagesimo die nauigauit. Contra vo hierones Syracusanũ: ducentis rcc na
ues effecit diebus quadraginta quiq; dr tuder. L. piso. quibus fretũ ingressus
est. fabulosis in fame monstris estuq; videntis: et est exercitus quin illã mentis sue
violentam tantaq; celeste uicie: ut ille ipe sepiis virtum se. q. hostem uideret
fieret. Sn. aiit duello. et Sn. Cornelio asina Coss. Cum himibal sentos. sine
himilco penos dux eam talie mantimaz fistruita sepituaginta nauiis clas
se vastaret: etiam mari adisius eam congredi ausus est. Cui etiam ipa volcatis
classis comparate victorie auspicii fuit. Iuta. n. sexagesimus diei: qua casa silua
fiorit Centum sexaginta dei: ut alij centum triginta nauiis classis in anchois
stetit. Cum. n. uideret duellus eos mutuis posse mari: classem magis valida q
deuam fabrefecit a manus fuerea cũ vtrisque hostiis primus istituit. Quibus
metipugnãdũ hostium naues apprederet. dr aiit auduit duellus Cornelium
asina cos. altem sexdecim cum nauibus lypanis pugnasse. tamqm ab hostiis du
ce ad pacis colloquium euocatis: punicaq; fraude dc astu capti: atq; in vinculis
iactatis. Cum triginta ex templo nauibus adisius eum. pfectis est. Commissoq;
nauali plio Successit: Ana. n. Et triginta naues punice capte: Suppose tres
decim: etia multa hoim cosa: Septes milia capta referunt. ipi denq; himibal
fuie himilco: ut dum. p punice classis dur. Amissa naui quã de helue. safri sub
ductis carthagine fugit. a a senatu rafe. plinius cum esset. Quia apud eos dux
re male gesti. puniret. Quesiuit quid faciendũ iubent omibus dr pugna
rent. Referentibus. fea inquit et ductus sui. sic penam cruci affigit. Gl. adu du
ellus. quem contrahendi nomiq; gratia bellus nominarut. Cui superes eius ap
pellati essent semp duelli. Quia primũ illud mãtimus triumphis ex penis semp
solus inuenerit. nõ contentus vnius diei triumpho per omnem vitaz. vbi a cena re
diret

quasi pre omni hominum memoria quotidie triumpharet visitir qd ultra vrbis moe primencq maiori esset exemplo

crebra sibi placere finali premere sibi tribuit; Romanus tamen equo aio tulere nulla n. victoria illis gratior fuit vnqm q iuuen tam pane 1 nam plimus posse et qua blandissima res. omnis est glia. que nec leubus semulus st. Insita egregios virorum animos agit et versat versat affectate iam gloriae nomen nobilissimi ciues adepti magis studio fabricandi navibus fruebuere

Que materies fabricandis navibus velior . C . II .

Navibus et fabricandis aium applicantibus: prima in deligenda matie consideratio est adhibenda. Nos igitur in qua materie fieri prudentis eamus consensus: dehinc sternenda tempus absolue mus. Robus spissa firmitas est. tamqm durina: ut tarebrian: aper nisi malefactu nō queat. n. nec sic quidem avelli clauus adactus: nō nulli ex insi mi robore consensus est. In eodem sensu et galli conueniunt. Durat tex tossum et in aquis. Marina tamē ad corūpt. Cedri oleo punctu maties: nec tineā n carnem sentit. Iunipero nō absimilis huic veus. Quē In hispania nassa est: et sa bucis aprissima aeterna. n. est. roneris gstrum liber pricies. Iaris propter pondē ab aqua nō bene sustinet. propter alia pueripna q̄ in humore. n. flammā. ce eo recipit. nec ab caries aut tinea. ipter sucu rebementi amaritate lectitur. Vm iumentinis naubus obnoxiat. Tarednm tradit: omia preter oleastri. solei quedam. n. tiri et q̄dā in mari vetus oportuna sunt instauribus. Tradunt abietem circa giminationes ea quā dicens lima decortica nō corūpi aquis: Kursus in ipis arboribus hec eadem sans notum esse debet. Iunites. regionesq̄ celi spirandas esse. Robustiores. n. aquilonie partes: n in orbi deteriores. Se summis oprassq̄ spissiores erapicissq̄. Ac durinne est et gentur in hys quoq differentia. Alpibus a pennino laudatissime abietes: i gallia. in cosicn. bithi na ponto Macedonia deteriores. parnasice pessime: qm Kamose contecte punes centesq̄ facile. Vocandi magni pulcerrie in ile rubri maris fusula arbores esse ex quibus naues fierent quasi dicentes amis durantes iuentis. si mer gerentur hoc rupter. Vbies sectabilis glutino. cadē namū malis ante nō ta. que ipter laniteres pferetur. tum q̄ oim arbor altissima vrentissim est. Ho riopia iopia in egipto ac syria regis cedrio vsi seruntur ad classes. Seoo sis egipti rex nauem cecedro fecit ducentos octaginta cubitos longitudine deauratas. certius. Iuny de vear genatas. quam dono dtulit deo. qui mar tyrbus coltur. Celebratur. quoq̄ in egipto ac syria. spina dātarat nigra. qm mcorupti etiam in aquis durat. obid vetustissima natuuz costis. e dreda pre nualibus munendis vtilis.

non minoribus. sequi in aqua. nec adimi in palustribus

comites

Cesionis: Luneq; tempus spectandum. C. iii.

Cesionis quoq; tempus in pseuerante matie qm̃ maxe refert vulgo satis putant obfuare. ne de dolanda sternant ante editos suos fructus. Robur vere cesum terredinem sentit. Bruma neq; iacatur nq; pandat. aliaq obnoxii erit. ne torqueat a sese fridatis: qd in subere tempestiue quoq; eso euenit in fructu refert. Lunaris ratio: Syderum q; cediturq; carpitur tundunt. Incrementis decrescente luna q; excrescentē. sunt qui q oliua. i. decima luna ad vigesimaq; vsq; seminandam arbores. proserm concedi debere existimet. ut minus serues a carie. et etiā matures reddat. idq; veliosis argumento q etiāmtrē hys cū diebus placuit celebari. Sunt qui nō nisi a vigesima ad trigesimaq cedi debent ligna. n.q luna vel adhuc crescente decima fine: quasi emoliti p humoris concepcion: fabulis quibusq; inepte esse dicunt. proinde certum est quoq; ad medullas aliqui nō mutile velim quin de omni humore seminibus defluat. sicut omni nō architectos conuenit arbores vetustissime sterni. in coitu lune. quē diem alii inter lunam alii silentis lune appellant: sic certe tyberius cesar. cum arenato ponte naumachiarū sarcies ad restituendū cedi pfiniuit. Cato hom sumis in omni usu de matris hx addidit. Materiem omes cū cedites luna decrescente. cerunto post meridiem fine vento austro. Time aut tempestiuū. cum sone suis maturā erit. Caueto ne p rores doles: sorq; nisui crescere. lunaq; diminuta: nec tanga; maties enim ne efficias. aut procdas ab ira diebus quatuor. prenis quibus luna plena fuit. oprime cernit omnino caueto nequi; integranq; maties. ne doles. neue cedas. neq; tangas in sicam ni gelidas neue roculentis. Ne carbonis tepta. et sab hys diebus. quos paulo ante diximus minus obfuata iudicant minutiis necessis: vel tempestiuo cesionis tempore concederunt.

De clauis quibus iungenda e materies et cuiusmodi esse debent. C. iiii.

Lutrinis demde id etiam refert. ferrei neq; eiusmodi aere mare maxe quibus iungendi maties sunium est clauis de debeant: ac de aertis eneis ni falsos coniectum mea a veritate haud quaqm̃ aliena est. Sunt aere vis acrior. qua medici stricti; vrit. vnde squāma eius adiuuant remedia que contra pnicieni putredinis adducunt. Aura etiam q ex ere prodit hauriri. et sicut id male influit vis. preterea quedā remediabilis et sicifica eri inē. qua diuulsis in vulnere. proinde auctore Aristotele vulnera que eres cuspi de fiunt. nocumenti nunq; afferre. q ex ferro. facilius curari. pari q rōne in sicum bigno. pari seruat substantia et limari aqueo repugnat humori. cū ferrum huic cedat. et tempus e vestigio rubigine excusi atq; consumpti.

Primus Nauiu usus et prima eius forma a pleis problea eius noia quiq; gubernandi adminicula Seorsum primus inuent. C. v.

Nue primus in greciaq; et egipto danauis aduenit. Antea ratibus nauigabat incertis. In mari rubro. Inte insulas a rege eritem Tiine. n. nādū

Sunteq; qui omnia que

ceruleas primo contempserit vadas effusum ventis prebuerunt sinus. Nec vagus fo-
tis reperit compendia tritis: prestent exterrus nauta mercatore tritet: Sunt liber
qui insios et troianos priores tritet excogitasse in pelleo ponto putent. cum cum
transierint adriso thracis: Kates. n. ligna vanet collegisse que paquam agunt.
Quo vadis? Inter duas enim naues longa teste varrone significari ne dubium est.
C ondentur ait naues dicimus. Et ab antiquis primum tabulas contexere coepe
appellabat. quae qui primus romam pertulerunt navem conscendere. Claudius
coepit. et fuit. a quo nomine deductus. sicut confuetus. poda tenuit tamen eo quod fluidus
usui plurimus esserit.
S chedia genus enim navigii tendentium est tributis tibi intra se nexis fuerunt bidentes et mala premata structa appellant.
T rabes navis dicta. quasi trabibus confixa. sima navigii genus auctore cerbio.
S clatra genus navigii latum magis sui altum sic appellatur ex consuetudine qua se-
clorum in locum. et sestertium plebem diebant. Musellus curtum navigii genus ac bre-
ue.
S aphe affirmo teste naucule sunt parue que maiores naues consequitur. Cicero
lib. 12. ad tertia. Magnudine compestatis omes prima navi relinquerunt. a scaphum con
scenderunt.
N ceraria navicule celes. que remis ac velis agunt sic dicte quod agi possint.
C elox navigii breue a celeritudine dictus. et a Rhodis fuerunt. luvius punicabelli
secundi lib. 18. Naues diuerias viginti quinque remes celoces viginti.
M oparo prorata navicula. ex quo et vimimbus contexta. quasi minimus pro
M. tul. tam. tul. nam eu quereter ab eo. ex eo quo secle impulsus mare habere
vno mio pirone. cade inquit. si tu eabem terre
F asellus navigii campanii. Salustius. et forte navigando cohors ma grandis fa
sello vetta. a retentis derivatur. magis placido duobus precionis mio paromibus ar
cumenta.
C ercurus navis mare est. ex asiana. et quam apud finem esse ferunt.
T riere quae dominos greci dicunt. maiores naues sunt longe ystie. xxiij. nap trie
ni magna navigatitur ei. Dimelic. ac. et venter sup eum trieres. et romani mi
L ignitionaues venient in triebus de italia
L onga nave laserne primo navigasse philaste plenius auctor est. eo. nam colchos
petitus ab argo fabricata est. et argo ab eo auctore in sinu pegaso denominat
ua lucanus. prima ferunt sinchens pegaseo littore pinus. Terenius ignotis do
minus pieri in undas. Sed qui longa nave usus fuisse ferunt. Sesosim egipti
regem. teste diodoro. Dicunt ut diximus. et quidam septores asserunt ab argo
eius architecto. qui enim inter navigandi eius resarciende curtis repenit vi
ali ab eius velocitate. quid antiqui argon appellabant.
P ristis navigii forma. genius a fol. pristini marinae. que longi corpis sit si
angusti a spina. n. pinetarti pisce inlittore ad construendas longas naues. p

mutationem doctrina simpra est. ⁊ eius cermodi nauis fabrefacta a piscibus erant
sunt: qui simpri vel int. quo ordine m pugnā aciē deducende sunt. ab ista quoq;
quo pacto homies: equaq; ferro munianti. regantur. squamis eare inspecti.

L liburne ⁊ ro rostrate a liburna pre caluaqe dicte. Augusto a. dimicante cū libur
nis auxiliis superatus esset. Antonius tanti discrimine cruminis. ac periculo. Cū libur
nis nauē ceteq; aptiores essent. eas simultudo ⁊ nomē a romatis. dunbus disrupta
te sunt. Deatrus in Zaclo: ibis liburnis inter alia nauū amice prignacula.

L Egia nauis velox. ⁊ vehemenci motu suo logue. ex colligate aquae ei se dicta.

C Olbina naugij genus fertilis. et grandis sic dictus. ⁊ p maloni eus simo p signo mala
solent suspendi. nichilq; debet ab oneraria nauī omī tardissima. onerq; deuehere ⁊ ap
tissima. et ab hypporeia inventa.

O Ria fabrō plactate fulgentio teste nauicula ad nōm patria. et piscatoq; vsu ⁊ apta.

C mibi ⁊ solinus senicā nuēta piscatorie etā nauē. Ciclā ut offerte. Tum etiam sso
maquid quidest o pithi: etii ne hic piscui: etii ne cimbui nutrit cannis posseni die fa
milare: suo deuie ipe matrē salmā nullis iudet.

L intres: siue monoxilos: hoc a paulo latio: ex scafulas nauiculas fluuiales. planatas ex ar
bore dicuntur. Liuius sedi pūer bel. lo. ro sta ingens cuncta ung nauū ⁊ lintres que te
mere ad vendem vsiz pirātae. nonusq; alias primū galli incursantes. cauabāt ex singu
arboribus. virg. p gaeog. Caua arbore lintres. subitis g mane predone cauabāt singlis
arboribus. naugant. triginta homies ferūt. Hec idquidem incredibile. cum et grau
diores multo nūc eorū sunt arbores. et apud indos arādines sanes procerates sine vr fu
gida eor. pūnedia dicto naugabāt. trinos mēsis homies deuehāunt ma quina cimbin
longitudine excedentes.

L Embius nauicule genus bcenis. et velocissime qui arenensis ferūt inuenisse virg. ⁊
georgic. Cū qui adiso iuc flumine lembius. Liuius belli macedo. lo. ro ut. ne ue ipe nauē
illam pter duos lembos. qui nō plusq; secedeū venis. agēte hēret.

B ucentaurus naugij genus ad magnitudinē utrq; deuehendo. ac potentes fabricatum a magi
tudine. n. bauz. qui i italia erant constructūe fuerūt fuisse. in libris de re rustica hāc
vero ut postea hic dere. bu. magnū quidpā semp nuncarēt. Inde dici bubinā a. ma
gnus phānāz. et bipedes grandes pueros. et vnā humanā. et alia hys similia ad
magnitudinē rōm pertinēnt. qd et nunc observant femine mtrans padana regio
ad significandū ingēs. et admiratione dignū aliquid. prolatāde eius bcae vtunt. bu
centaurus ⁊ quia princeps ⁊ magni viri. ad vehi solent. quasi magna centaurus. ipse
illus vers significatione appellatus est.

C entaurus naugi nauis sine signū exerit. qd nauī in ponebāt. et pissu. ait hoc vbi
degunt sine illo vsu. Centaura in ethe magī. qui hūiusmodī illa vocem insublimi ope
assimatus dignoscēda. ac carminis maiestate conuenientioe vt prudentius voluit. ⁊
qui n. bucentaurus. et ibi bucentaur. a bucē centū dici putant. operāt corrupte detuc
tisq; pueriliq; ipe longum simulatus. qua ad finēa ipstanda. potentioribus semp ne
cessarius ⁊ una ⁊ inepta nomē inter pracē fallit.

Triremes naues: que tres remorum ordines habent. Varro in epi. Nauficae ut longiores quae dicunt prima tereuntur. hac primum instituisse legimus argonautas. Et etiam armari apte et congrue poterant esse commentos. vt qui peregrina optabant. nunc mare aliis. partim ex terrorem pastor et decorem quadriremes quoq; ab ordine remorum dicte quas nisi in festiuitatibus vtentur. pseque tutis. Inuenit. Quinque remis instituisse ferunt nestor. Salamius sed ostinus. Lenaeus syracusius ab ea. xl. decem remorum nesgoron. Alexander pyro ad diadectum ordines. ptolomeus soter. xl. xl. xl. xl. xl. perseus. a. p. emilius demetrius antigon ad triginta. ptolomeus philadelphus ad quadraginta. ptolomeus philopater. qui tryphon cognominatus est. ad quinquaginta. hexaclus nauibus castellatis. affricae dencit usus phidet. precipue ad ministrium cymarum. que ex egipto eius principis iussu obelisum in vaticano circo statuerunt. quia tuoq; trium. lapidis eiusdem ad sustinendum eum addunt. Cuia nauis nichil admirabilius vsum i mari etium. Tigrum n. r. centii maly lenetis. saburra. ex fiue longui spacium obtinuit ex parte sostensis latis lenio. Ibi nauigi demersa est. Claudio primi ipe eu tribus ipsi. ka. molibus turriu altitudine in ea erectisteritq obiter parcala no puluere adiecitq arboribus eius cuistrudo. quatuor iosin aliuq complectedis implebit. C. Cesar gallica expeditione legates suis aliaq forma pbuit. et ad exercitem onerandi subuectore paulo. q. hirtiae. q. alio mari consuerent. id q. apperebrae estui commutationes minus magnos ilu fluctus. sicut commonstr cognouerat. dil ouis multitudineq; uniuersa transuehadam:

Illorum insup naues adhuc non fuere. Armateq; erunt. Carme plane a facilius. Vada ad decessus excipe possunt. pare atq; pupes solere ad magnitudinem fluctuum tempestatiq;. Naues et ipa tote ex robore ad omnem vim. et contumelia pstendam. Inclusae cuthenis ferreis retinente pelles. p. vellis. Quibus d vim tempestatis sustinerent facilius et. mulcis consistent tutius. et ab estu relicte. nil autres. et saxa timent. Contrahas liburnice pstant celeritate. et pulsu remoru. id tenuis. ipe sui firmitudine vostro nace pat. nis. ipe altitudine velis. ad ag adigi facile ipe alnes iunctae. ac quiq remes. demptis interioribus remis. de latis litteris applicatur. ei quibus arbore ordine remo. Velis naues agunt. Turres contabulate. inachinatiq alia quarendis muris portant. Classem in hunc mori efficiunt bellicis

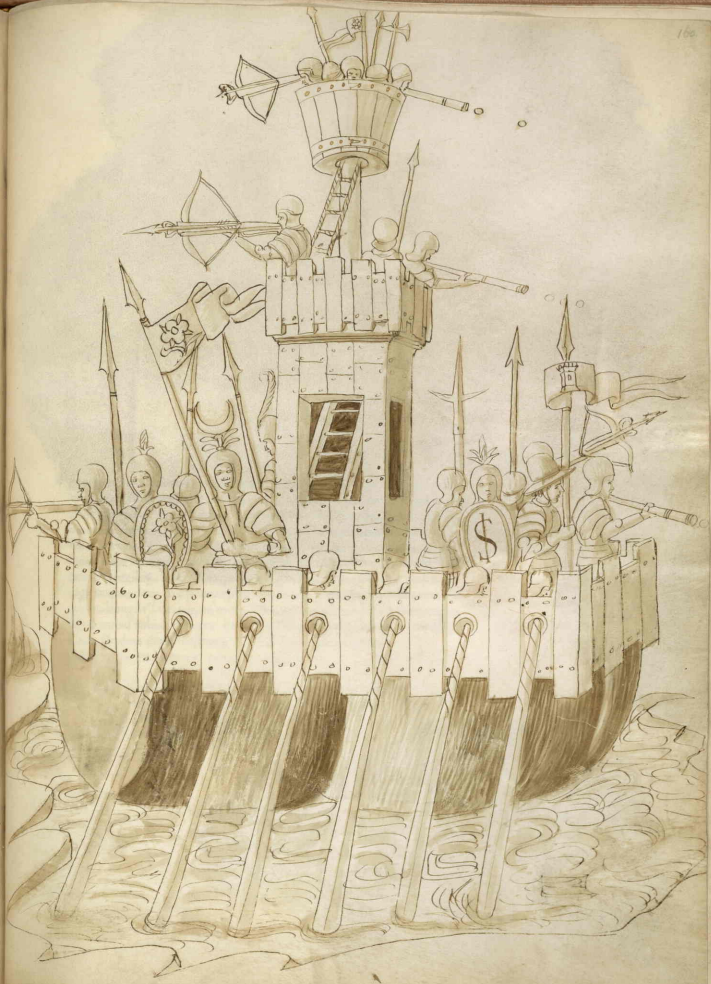

Est enim classis navium multitudo qua tiphis princeps depugnavit. Sintque qui phe
nices sollers hominum genus: et ad belli pacisque munia eximium maria navibus adire
classe configere commentos putent. Sydere ob fluctuum. In navigando fenices videre
invenere ventorum rationem. Solus helenus filius. Remum cope latitudinem eius plateus
vella Icarus malum et Antenam Dedalus. Rostra pyseus tyrrhenum Anchoram Eupa
lamius eandem bidentem. Anacharsis asseres ferreo unco prefixos quos arpagones vocat
pericles atheniensis adminicula gubernandi a tergo. que huc atque illuc cursum na
vigii torqueant atque hoc si anneo senece credimus. Exemplum a piscibus tractum est.
qui cauda regunt et leuiorum in utrumque latus momento velocitate sua se flectunt. Si pli
no ab auribus miluum precipue qui hanc gubernandi artem docuisse ac ondisse vi
Caude flexibus in celo monstrante nam. Quod opus esset in profundo.

Ventorum numerus eorumque noia rationes et effectus.

C. VI.

Quoniam milites militumque prefectos etiam adiuturam constat noticiam
non solum maris ac terre. Sed flaminumque quoque ignoros turbatura erunt
Cum absque eorum cognitione ac peritia haud commode sit navibus motus
et cursus in mari. nunc pigeat licet scribere quippe ubi alibi plura

alibi pauciora in eamdem verus ac diuisis nominibus ab excellentissimis veris ualli
veriusq; lingue septonibus applicata eorsum trimen, prie facultas debitur. In ratio
ventorum horum varietate. ac dissonantia usq; nunc nominaq; et locorum; et effectus p
sequar. antiquis pleruq; quidam sese sapientiu putantes, ventos esse deos morti et finite
ventis. n. fre. Ultorio lucreto. Vbi adiurando dee perterrendi dni et aliae aiae ventos
esse omes ventos. n. dissere. prer loca. in deos. cetera. Similiu semp stiuis. et omi
ex omibus quide duo solum a cardinibus flant. Septentrio. q. ex austro. sine quidem
tiu ventis annuant. alii quide boreales alii australes. Ceros aute hos esse excessus o
ceas ephiru. quide boreale. Eurus vel australes. Eundem nam Ordabius oriente ppe
occidentes esse asserit. Quatuor alij ventos observare proinde nunc partes. Nam
eurus sue apeliotes oriens boream spere stellas rapio. occidens Zephirus austrum me
dius dies mittit. Nec homerus plusqm quatuor nominat. Et qui accuratius pry
scrutant. eos octo esse tradiderunt. Nec eudem andronicus Cirrhestes. qui etia certu
collauit. Athenis turrim e marmore octagona. et in singulis octogoni laribus
Singulos ventorum imagines exsculptas contra suos aliisq; flatus designauit.
Supraq; eu turrim metas marmoreas fecit. et in sup cuiuscin ventorum collocauit.
Dextra manu virgam pugnantem. et tra machinatus per ventos aures. et sp
contra flatum consistit. Supraq; ymaqui flamis ventisiudicis organum cerui fecit
Ipse sunt collaui. intra solauit. et austrum ab oriente eurus. quem nostri volunt
vulturnum. et huius loc. nomen appellat. In illa pugna romanis pay prospa. fu
hannibal. et contra solem oriente. et ventus nisi. et contra ventu constituit. cum
venu admiro. ac fulgore prestringens oculos sosui vide. Aurora quaq; hr nomen usur
pat in eo austrum et fauonium. quem Zephirus dicit ab occidente sybero. Vsq;
in eo fauonii et septentrione. Circuq; quem plures choros ducunt inter septentrionem
et solauia. Quido de hoc modo exposuit. Vni aquat. nisi. et nomina. partes. vii
flatus et ventos spirent. Omnia hec ante oculos locare pos turris descriptio. Sub
stituta cum citone buccina pflante. Dicente nasone. postea q; ventispide telo. Mulcet
aquas rector pelagi. Supraq; profundat. Semineu atq; humeis. Fulgeo inuecta. Ta
tis. Cerulea curuna vecte. concha q; sonante. Sustinate fluctuse. et flumina fos
Iam ventu ve dato. cum buccina sumitur alti. Coeruleis in latis que turbine euerse
ab imo. buccinaque medio concepit ceru ponto. Litora dee repler sub uertq; ure
tra pedo.

h Hanc vero descriptionem tamquam veram ceterisq; p̄cellentem Mediterranei
maris nauite omnis obseruant: genuenses potissimū totidem adijciētes iter
ponentesq;. Applicantur p̄dictis octo p̄mioribus. Alij quidem s̄m aristotelem
et quatuor quidem etiam sec̄dm̄ varronem: duodecimq; fiunt. Quatuor enim
celi partes. Interna diuidūt. Et singulis ventis binos supaddūt. Aristotiles hec
arte: et varro viri diligentes et omni qui fuerint scripserint q; instructissimi illos
ordinat. hoc sine cā non. n. eodem semp loco sol orit: aut occidit. Sz alius ē ortus ex
casusq; equinoctialis: hijs autē equinoctiū est: alius solsticialis alius hibernalis
sic Siue s̄m q̄ duodecim aer discrimina suscipit Siue iuxta duodecim In nūm
plaga: habitacōnis note puncta. Vnde origines trahunt Siue iuxta duodecim
Zodiaci signa totidem efficit ventos: Quos signorum etiam triplicatas contrahunt Nam
orientales ignea Meridionales terrea Occidentales aerea. Aquea vero septentrio
nales: principales igit̄ venti hij sunt: et hoc distincti ordine vt ondit vtraq; subie
cta perigraphie descriptio.

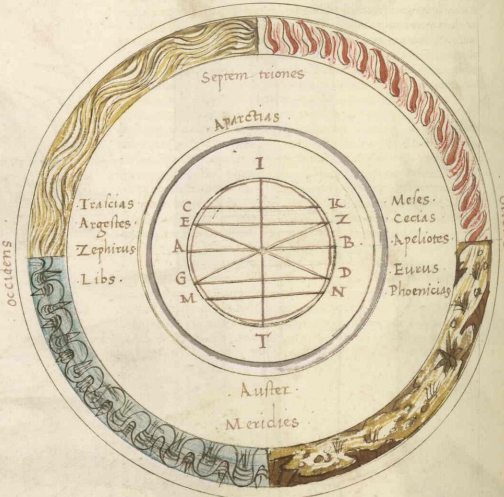

Ab. M. Secundum Aristotelem nullus stat uentus: Sed secundum
ptholomeum Libonothus.

Si unt etiam tranquillo approbante plura nomina flatuſq; ventorꝫ e locis quibuſ
dam : aut ex conuallib; aut fluminibus aut montiu; procellis aut aliis finis tractu
ex aliqua cauſa ad faciendi ventibus accidente et que non transmittitur. Ex m. pri
mus ferunt : tradit vgil. eleo patriu e nauali pelio egypti fugientes vento lapyge
ferunt aut ex lapyge finis vbi ex ipo gargano venientes. Equi quoq; apulis eadem
quo ventus vocat lapygis appellantur. hinc cauſe manifeſtus eſt hanc ex occidu
ventur et virgi. eius ſic meminit : Simul mo calabrus lapix vexat et apulia infeſtat
atrabulus libens chiron pamphilus ligures : gallam certus. Cuiem in le origi
nis eiro Cicium nominat cuius edificia quaſſante. tum incole quis agunt. tum
qui ſalubrente celſu debante et. Dinus etiam auguſtus templis illi eum in gallia
morare et nomen et fecit. Infinitum e. Si ſingulos ventorꝫ flatus eorꝫ nomina
perſequi velim. cui nulla ape nom regio ſit : que no peculiare habet aliquid flatu ex ſe
naſcentem : cuta ſe cadentes. Cuiꝫ preter latte lucani flatus plures fuit nullus ſq
eorum ſit primus. Si caelum fortiore tum ſole nec ferunt ultra certum tractu. turbinꝫ
aſpiratu : hec ſi vere reperit eſtatem vbru plurier duo ſunt tamen extra hoc vbiuſ
ſpiu magiſtri ventidum : et altanus : auſtri in tra : altanus in mari. Sed ne ad
id de quo agitur. ꝑtinet tenere tar ſole vigoſimi aquinta partem obtinente aquariu
ver aperit mare tunicantibus. Cuius in prim. fauonii : gnidos inuidi ſpir. a ſo
uentio dicti. hibernus vocitant celus fauonii aut quidam ad vij. kl. martias genitales
celidoniam occur ab irundinis viſu. non nulli uo ortiaq; dno. et ſeptuageſimo die
poſt brumas ab aquilone autus flante p diet ceo fauonio contrarius eſt. aliqui ſubſ
lanii decime eſt aut exortu virgilia. in octidem pribus tauri. ſex diebus in idus
marias. qd tempus auſtrinii eſt. Huic certo ſeptentrione contrario arcturi ſimili e
tatis tem pore. x exorti camerile ſidus : ſole pmus ptem leonis ingrediente. qui dies
dr. kl. auguſtias e. Cuius ortum diebus duis. fervie aquilones intercedit. poſt biduu
aut hiſdem aquilonib; conſentiuntur pflant dies tu grinten quas ethesias vocant. Moli
tur coſtruſio auſtri arbui vſq ad ſicus arturi. qd ante equinoctii antipni videri
diebus decentur. nec ſine ferme pellosi granchine mergit. Cum hec dicuntur incipit : ceto
rus antumnat. Huic contrarius antumn vultinus. poſt id equinoctii dieb; fere qua
tro. n quadraginta vigilias. Occaſus hyemis incedit. qd incidit tertio idus nouem
bris : hoc e aquilonius hiberni. multiq; eſtuo illi diſſimilis : cuius ex adiuſo e affinis.
in bruma aut diebus ſeptem. tonder poſtea ſterniſ mare iulyonius ferunt. cum dies
nouem qui maria naugant : ex cauſe inde rariſſimus eſt. n. niſi virgilias occaſu fen
ſtante luuna qui diet helionides vocant. placido mari p eos. et naugabili mare ſem
lo. ne relinquis partibus eſt. quale mitius pelagus ſicaliu vtrumq; tunc tractabile fiunt
ſeptem diebus ante lunna nidos. et totidem ſequentibus arrunt : et hiſ quidet dieb;
maris nu benigniſſima naugatio eſt : Relinquis uo tempus hiemat et
quinq; parate pmi mortis periculo. ſi mortes ruere. et hiberna equin maria cepiunt
tunc tidem auci quidq; et audaces faciant. hi tamen nales. p ſtatuta rebuꝫ
ventorꝫ aut ſui poro nales effectus ventorꝫ. hi ſiunt. Omes eius viabus ſus ſpiant

genitales

creditur ſolis ſupor germinatui ardore ſudent
poſt eos

maiori ex parte ut contrarius tempestati incipiat. surgatq; ex opposito cum prime
ardente. Ouidius. Ventus obstitit illi. Cum sua quisq; regat diuis flamina tentu.
Quin lanient nubila terra & discordia fratrum. Eurus ad auroras nabatheas ve
gna recessit. perfidaq; et tacitis fuga subdum maturinis. aspe. et occidua. que latitas
sole repressum. pace intra fuit. Zephirus Sorthum septemq; triones. horrifer iuasse
ceras contraria cellis. Nubibus assidua: pluuiaq; madefecit ab austro. dum si tremuis
completis mauis in vna tempestatem. q; fieri nullo modo posse. ingegent vna eu
rusq; notusq; ruit. Corbere afferens: et qui lorum nulla retra nobis aquilo ab
ortu flantes. caliduosq; diuitis noteq; ac tuitores fuit ab occasu flantibus. Ouidius
in fastis: Luce serena cuos pere natura poteq. Ventus ab occasu guidine mixtus
erit. Vulteruus si a serena cel parte flare cepit. nó durat i noctes. Ouisquis erit
ventus si secundus sentet. debitus p magnebit sol. Auget flatus in oceno. et cop
mit occidens. Mado aut dies: ac nocte plerq; sopitur quia nimio frigore aut
estu solutur. et imbubus bocetis fert aquilo mitet septentriones. reliquos comes
cit nubesq; abigit. atq; disparit: Ouidius de eo. aspa apta mihi & vic & quia tessla
nubila pello. et fata conuitio nacos atq; robora vero. Induxit niues. et terras gui
dine pulso. Idem ego cum fratres celosim nactus apto. Nam mihi campus to est
tanto molimine luctus. de mentus nisi cuerit sibus intoner eter. Sed latet cauis ei
sinubilus igne. Idem ego nam subiu connexa fatamia terra: Suppositq; fetor imi
nea terga cuere cuuerius. Sollicito manes. rotesq; tremoribus edem. Austro
maiores flatus cauit & aquilone. quouia hue simo nasi. ille inferius et imo spirat
intrendu aquilo vehementior. notu. auster. qui a greco nothus dr. quia nebulosa. atq
humetus. Idem poeta. madidis nothus euolat alis. Terribilem piceo tectus caligine
vultus. hirta gramis nimbis canis fluit vnda capillis. fronte cadente nebule. ventis
permaq; fuusq. fiunt etiam subiti quidq; flatus. qui varij multi fomeq; fiunt. vi
gi quibe atq; ruentes. tonentiq; more tauriu. et fulguta edunt. que vocant hi
quidem bulcinus vdé. hi sit desa. hi vó lonu omnationes. vidre pampinus. fol
gurq; aterq; gracien micuq; pellis. Si fulguri. et concussationes pauis cerni q
tonetiq audiri. Quod consuere prius celus cecidit. et mox tonare. Sue eu fimil
fiunt. vt aly phibent. tunc igniet illi sin pmatate dicto atiuq nostre se vsioni desire
ingerit. Semi iuo alit. ac ito. et verberato aere ad aures venit. Seuo q; sonsi o
cipit. Heraclitus existimant fulguratión esse velud apud nos incipientiq igniq;
tonetiq; ipsam flamma: et eam modo ter cuere. nó insurgente. hoc antiqui fulge
tu dicebant antiqui tonitru. nos pluralet dicimus. Antiqui aut to tuetuii. aut tonitr
Ne a cerua facundo uiro deiu inuenio. si huisse in dopientia nomi. et usi illi cerónu
verba pssissent. et nú illo vbo vrebant. antequ cuerpto. Quo nos pauta vna silaba
vtimur dicimus n. ut splendere. antequ illi. ad significandum lmi fulgetq & nubibus
eruptiom lucis. nos aut in media silaba corripu. ut dicés fulge. flamia nó illa
quá nubiis affectus excussit. Si vobustiore fuit mendáq; impetu deuehit in terra. et
fulminis habet nomen. atq; fulmineq; vocitq; aiit cecidit fulgoriq; celosé emittit

plusiores

sic fulgere

de mare vrg. et late circulora sulphure fumãt: et lucemur. Cremeq; noctes fumant sulphure ferrum. Qui si arcetur, totatur efrogere Imperu: ille sine igne. hoc est fiue fulmine et aliq; p montorio repulsus ẽ. Nec locoq; cedentiũ in canale tenentiũ: tenuemq; collectus spiritus in se voluptat aquasq; commouiat vtice fiat: qui typhon vocat. Id. de vibratus. Rapida ni origine contrahitur humor arida: et ab infimo erigit ad summu: nec a terra mõ. Verum ipa nauigia contorta fungit: tenui remedio acti in adue mente effusi illso. ui. ipo repulsus ante pta. sensum in eodem refert: Sorbeq; in excelsu. Contra hunc nitet sollicitaria quaq; coali niam esse dicunt. Nam nel rodotus gorgia. nominat idem q resistat typhonibꝫ et fulmibꝫ. Cum aut circulatus: et en dẽq; ambiens leui repentinus flabiꝫ. psilit et omissa perturbat atq; proiiuit turbo dr. lucretius. de sobiudiꝫ. n. turbo descendit. et illa. de iectit pariter lentoq; corpe nubem. Quia simul. ac gyrinudat detrudit ad equora. p. u. Ille in aquã subito toti se imittit: q omne. Excitant igenti sonitu mare feruere cogens. Hic idem pugnatos sit. ac diutinus voluptatiꝫ iflamat effiet. quẽ pstei graeci vocant qui et igneus turbo est. Ana si semata graeci vocãt cos spiũ. qui de sii to. vel hyatibꝫ terre explosi: ad supna meare solent. et. pcellosis flatus cattingis diuit quẽ ipsacha: possumus dicẽ. qd de supiore celi parte submissus inferiora repetitus ipulsibꝫ quatiat. vocat et colina conspissatiꝫ humor: ingentisq; ipse se sustinet ab eodem et i longum deiuit fistulas nubes aquã trahit: nec minus singula. que illi obycitꝫ. Lucretius. Nam fit ut interdũ tũ de tussa colima fu mare de celo descendat. quia fiera cercũ ferueseit graueq; spiraintibꝫ lactica flabiꝫ. et quaniq; in eo cũ fit de pchensa tumultu. Nauigã i summũ vetũ de cata pitur. Et hoc fere omia pinala dẽ tempti de nubibꝫ. pdemit quibꝫ armenta tripiis. et tote naues plerũq; in sublime tollit. et quũ nihil molestus i mari deniq; turbinibꝫ. ac pellit humũ sic ni mare foim. ingenio illa su parte nauigantiũ adiuto esse remiꝫ. ellsq;. Tamẽ hꝫ omia parte exte pplentia unus i paruulus. su se tenet. solus elementoꝫ. atq; foim vim retordens: nulla. quadẽ arta. nullo cuiamine. Sꝫ natũã ipa. et tuciale venti: licet se uiant pelle impetu tu furui. tantisq; vires compescat. de cagat feare nauigia. Hanc non pinala. nõ anchore potẽ ire uedabili tante infrenat impetu: ac domat illo suo labore. non recurendo. Aut alto nõ q Carinis adherendo. et vtraq; se se latere colligente retinendo. Ord. si scriptis illustribus fnsitii minio. tamẽ hoc dubitiꝫ videri posse. Si de oceano indico fortassis aut syrtico solum septũ esse. et nõ pmiꝫ mãi monstrũ hoc romanis imperatoribꝫ accidisse. hoc n. mirante plenda. de ast stetisse nauem. portante nuctor pelandro. de castrarente nobile puer: hic temisse se ferur. Attico mari pterodam nauem introiui pcuntis arriure. et ex lotiri fiosdonec transire i alias. Deoq; cesariana classis imperi maiore protinus veritemiit et Cay puiteipis abstinu nauigantiũ aitium renauigantes. fi et nõ lagu fuit illus moie admiratio. Immadisa. n. celestigio mors emisa: q toti dasse. pacisse quãqueremis vna ac sola nõ pfiect. Imo deiuit in anchoris stare: ut. pfuit loco monẽt e nimi. ptinus euiemtib. Aliud id quereremi: circi naui. Inuenere adherente gubernaculo

Vide

Hadmodũ rosciculus astuetus petrei Eclinus appellatiꝫ

ondeuntur Cato malignante: mirantur hæc fuisse quod quadringentorum remigum obsequium nauigio adeuntem contra se contulisse. In remigum receptui periculis quæ postea videre: enim limacia magnæ solem esse dixere. Indeo mos conche similium tentia labyrinthus nolabitis suis nauium dorsa fixerunt. Quasi queuis ac tenuis. Leuis tactus plus de retinere. Quo exagitata possunt elementa complere. Sint. n. pigra ratis tumentibus alata velis: et cursum non habet: cui ventus accidit. Sine anchorus figit. Sine tudentibus alligat. Et tam parua, alalia plus resistunt quam ordalia prospectis impellant tra cui subiecta vnda precipiter, cursum supra maris signum nauigium agere stare infirmum: nunquam modo naturalia conceuisse tenere. Dum mundi innumeris morbis rapiat. Si ut decimus alaa pisces natantes forte naute pelentur nauigia tactu corporum sagittisque obpuerit aqua cui insigetur doceat pgnitate. De p hiatum qua fuit inlinata ita manus parientis infixit. De nuse substitere pairo sine sensu alaa humoblis obstupefacat. Tradunt alij quod incredibilia videri potest tredecim ire nauigia testudines pedes decrepit velantia ferunt. et alnii nostri gonij haud minus credibile esse quod idem mare indui. Inem. si cauchea magnæ qui piat; nostri non venire; quus penne longitudine sine passim decem ut tenere magnitudinis dicit esse. Elephantum. n. esurienti cum apparet. n. aliquidiu pasci voltando tulit. In terra fant quo mii pempitur: depascitur. nec elephantes solum si tom fustip rostro prehensi nauigia. secum tollit in nubila et perdente sp name insuos nauigatur volatu quo terribili deleat modo consumit.

Astrologia nautica: secundum solis, lune: siderum observationem. c. VII.

ventorum rone: transire conuenit ad alia tempestatum pronostica: et qui classem ipsa concutit, proprique ventos plus et nauigantum imperitia sepe illo computum est. Impinat aperta tuna tum belli tui nauigantium contra observare furiis maris ventorum: et imbrium tempestatum presagia diligentissime perquisita tradenda. et primo a sole. et luna. Certissimi siderum hic. n. ut puta nuse doctissimus. Tempestatis dubia pensse colo possumus. et qui subitis remis impellere maximos. Conniciat qui armatas deducet classes. Aut tempestatis solus euitere primus solitus quem tonos cellus appellauit. Inquirat puryc aueni oneni. a non fortiens sereniem nitidat. Idem enim ante eius exortii nubes pulcerime ventus: Qui fuegor euent rubentibus interuenientibus pluuius. Sante exortu nubes si congloobabunt: hyemes aspam denuntiabit. Si aborta repellent et ad occasus abibunt. Serenitatem. Si ante ortum radius solident aqua a ventis prenuntiat. si nubes solem arridueritque quasi minus luniis relinquit tanto turbulentis tempestas euentum sortu fungent. partim ad austrii partis ad aquilonem pura quagni cum eius seruo sit. pluuiam tamen ventosque signifiabitur. Cum etiente tridi nam illustres imi nebite

quinq; circumdati nube nõ fuit pluuiam pretendit. Si oriens ꝯ cingere orbe. totus
se defluxerit: equaliter serenitate dabit. suo prem se aperit. ex qua parte se apt
exspectetur ventus: Suo duplex orbis fuerit aeror tempestas minadet. Porro si
circa occidentem rubescent nubes. Serenitatem futuri dies spondent. Si cerulei
vaporis meduerit: pluuiam denunciant: Si quem eurus tridem. sinuatule cytrio inte
uenerint. venti nimbiq; non deerunt: Semsi circa eiusdem occidentem; candidus cir
culus aut nectis. leuem tempestates. Si nebulam deferetur. Si aut circulus fuit
ex qua regione is cruperit ventis magnis: Soli prima sunt. lune pfagia:
flamis splendent exorta puro nitore efulsert. serenitate. Si rubicunda ventos. si
nigra. pluuias portendere creditur. Si ante quartam do apparuerit fuuono flantes
toto menali erit mense: Si seradecima deprehenerit flamea apparuerit aspas
tempestates prefagiet. Si in ortu quarto quem egypcii et multi mare observant
qis crissimis auctos futuri tempestis est: puri nec obtusis per celi cornibus ibit
Totus ille dies: et qui nascentur ab illo. Scatum admensem pluuia ventisq;
arebunt vtraq; serilati soluent in litore naute. de mario inquit. Si pleniluntio
primidius; pluuia erit: duos seruos significabit: si rutila ventis. nigrescent imbres
Si caligo nubis orbem inclusserit. ventos. qua se ruperit. Si geminis aures. increuerint
maiorem tempestate. et magis si tres exiunt nigri. aut interrupti. aut distracti.
Si plena area se habebit orbem ex qua parte is mare splendebit. ex ea ventis on
det: futer huiq; aut tempus. durum nauigantibus potest: nõ solum ratione. si usu
et experientia. rem nigra comphat: ꝯ loco stellar obstinatam o oportet. hoc cui
discurrere medie videnti. venti primis sequitur. Cum serene celo fulgent pluuie
erunt atrocissime. Cum repente sidera splendor haberet: neq; nubilo ni caligine
graue denunciant tempestates. Si voltare plures stelle videntur. Quo feri
tur albescere. ventos ex hiis pribus nunciant. Si in plurbus pribus fiet. ucon
stantes ventos effundent. sic reliquos quoq; sideris ꝓpta e quibusq; vis. et ad sua
quoq; nam. fertilis. nec meantium modo discurentilinq: Si multorum etiam adhen
tium celo: quoties seruantur accessu impulsa. aut conjectu radioq; extimulata sunt.
qualem in ficulis sentimus accidere: quas gren ob id pluuio nomine appellant.

Pronostica Tempestatum ab Elementorꝫ passionibus. et eo-
que inde ortum habent. C. VIII.

DE solis lunaq; ac siderum observatione diximus. Nunc de hiis que ex passionibus ele
mentorꝫ fiunt aut ex ipis originem sumentibus. psequamur. Iu hiis n. nõ dubia
futuri motus prefagia sunt: quum in ipis prima iaceri nant. a quibus causas prin
cipia sumunt. Nubes in monetis circumdis consident hyemabit. si circumina pura
fiene disserenabit. Contrua ex hiis de matutina ventis significant: sic imbrem

mardana. nebule e montibus descendentes aut celo cadentes vel in vallibus stagna
serenitate pinguntur

¶ Nonnulli cum sint duplices. plurimi dominantur. simplex videtur nisi causas
inteneriq; apparuit minus affert timendae. nonnulli magnam vim aquarum volut
quod unici non poterit vehementissimo sole. tui illi virtus. Si circa diu fuerit re
fulsuit. tonabit. et leve impluet. Si ab ortu circa ue occasum fuerit serena p
mittet. Cum estate vehementius tonuit si fulsuit. ventosq; et ea pre denunciat. se
contra si minus tonuit fulsuit. Cum ex omnibus quatuor celi partibus fulgura
uerit. ventus. et imbrem. et hiis regionibus demonstrabit. tum ab aquilone. in
ni posterum diem. cum a septentrione tantum ei ventus. cum ab austro. duro vel
sumo nocte serena fulgurauit. Ventus ventis subsunge. et hiis regionibus fu
indicant. hiis verenti etiam ignes primis significant. pallidi namq; mutu minutes
rem pestatis mici sortuit et plumbe in lucernis fungi. si flagrose volutes flamma ve
rum quaq; designant dei cinis in foco concresit et cum carbo vehemente plucer.
T sua etiam aquarum significatio. Mare namq; ipsis tranquillus sonitus. spumeus
dispersa. aut aque bullantes. plurimi dicit hyemes prodenuntur. Nec etiam ventos p
monstrant sepe futuros. In flatum mare cum subito postumq; tumesat. Saepe aqua
salis minus spumata lenitate. Tristificat certat ne primo tedda voces. Aere desis
stredor cum celo de vertice montis. Ortus adunguesit sepulcra sepe recessus.

Et animalibus parto terrestribus. et marinis belus. diuersisq; volucribus relegua
plurima supsunt prenostica. tempestatumq; presagia que apud tranquillus vero
nem Nigidium auctrus. Lucanus et vates omnium clarissimi varronem. maronem in
georg. qui scire volet Ubsolutis diligentiae inuenet.

De remedia periculo affectis. C. IX.

Dandumq; aut et remedia periculo affectis. Mare motus olei aspersione sedatur. et ob id nantes oue spargere. qui intriger naram cui
asperam tranquillus reddat. Si longa sit navigatio ab finitum
portum nausea aveat. Quia vehiuantes dulces aque desetu sepe laborant. hu
quaq; subsidia demostrabimus. Sepessa area naueni vellam nudesiunt. accepto
matis haltitu quibus dulces humor est punit. Item remisse reticulis contine esta pile
vel nasa manila obtuerata dulceni intra se colligunt humores. Ipsaquaq; marina
argilla collata dulcesit.

Quid agendum unde cursus in hostes dirigatur. c. x.

Solutis rebus nauigationi Cesarius. Et reliquo anni anigni cursu
in hostes dirigant. In portu exercen conuenit nauali pedio dimicatos
et in tranquillo mari assuesce flectere gubernacula. Remos trahere fer
rati manus. et in eos asseres: in premes falcesq; paratas pie parare dispositosq; p
tabulata milites pendente gradu: et labenti vestigio stare ut eo in simulatu. Pugn
dicere int. In uero certamine huic quaq; p diuersa. Spiis etiam tamen ro
est. eminus constituto apte sagittis, a rede ausos prisqui fierant cogere pri
et cum spis nauigis merge. Dissiliendo item in naues gladius interficere. Aut
conuenientibus nauibus cum nauigis capere. pugnatores etiam mis cetera na
ubes singulis imponendus; p copia nauii. et insultum existimatone angeri. et
minui pot. Cum aut ignota regio. plerunq; petenda sit, no tamen i incertis du
gui oportet. si locu. potiuq; opportunate. deqrere. vt latentibus scopulis fluua
quecq; ac secca vitentur.

Quid si classis classi obiciatur. c. xi.

Ual si hostes classem tentent. opponere inuenta calliditate graecu. Na
uium hostium compendiosa expugna est; ignem graeci appellant.
Confectoin quandas bitumoq; saligini carbonis: salis ardentis: aq
uiuis sulphuris: picis. thuris; eq multis ethiopiq lane. filo et camphora. que dictu
mirabile sola arder in aqua nutrien omem adurentes. Calliniacus architectus
ab heliopoli fugiens: id romanis docuit primu: et eo sine imperatores multi, postea
in hostes vsi sunt. Tempore. n. leonis imperatoris. cum orientales contra ciuitate
constantinopolis nauigassent. In deo nouibus mille octingentis imperator ignes
nauibus contra eos directis. hac ignis quie omis absumpsit. Idem paulo post. ccc.os
hostium naues. tremq; ccc.os l.ta scalas igne conseuit. Sunt qui alio igne. et qu
dem missili: huecq; ipi simile: sed vehementius vrente vtunt. his addit; liquiti ve
nice. ac liberaria oleo petrolio. terbentina. Acetoq; ceri consertis compressis. ad
solem desiccatis ac postea stupa inuolutis cum acutis forceis eminentibus. glomeis
instir. ferueido conterere. q omia denuq; sint. vno fomamine praeterinuso collosos
et sulphure in hunc usu nondum oblitis. Sus moi etia igne: sed etedis in hostem
hostium classibus obiecte obiciuntur. Alias lucanus. q; pelago. diuersa lues. nam pi
gubius ignis afficias. et tecto sulphure nuax. Spargitur ac fracles prebente ali
menta carine. nunc pice nunc liquida rapite incendia ceri. nec flamas supar
inde sparsisq; p equor. Iam turbinis fuginiera ferus sibi vendicat ignis. Idem de eo
dem alibi p cesarem picco uber inguine tincta. Lampadas imitis. iunctus in
bella carinis. Nec piget ignis erat p stupea vincula pengi. Manentes eum tabu
las et tempore eadem. Cum ferag nantur. sunnq; arsere cherum. Iam quippe se
minus te mergunt in aquore classes. sanq; hostes et tela natant. ipi pupibus ig
ignis fnabiuit solis. sq; quie viana fuere. Tenera mari longis rapuie vapoibus ig
verum ne ignis abesse possit lapide pirite excutiat. qui calibe aut alio lapide

propere

ictus sintillaz edet : que accepta sulphure aut folijs aut liteo paulisper ambusto
Sulphurea mā illico reddit flāmam. Sunt alijs gentibus sua circa hc inuenta.
Nam aliqn̄ fiunt etiā ignaria ex moro : lauro hedera : que exploratorū usus in
castris pb pastorūq; repit. Et qm̄ ad excutiendum ignē nō semp lapidis silicis ex
casio est. Territ g° lignum lig° : ignemq; concipit. Attritu excipiente Matia ari
di fomitus fungi. Sz nichil hedera prestantius : que terit lauro. lauruq; terit ig°
sintilis excutiendo. Ignem in annu quoq; asseruare ferula pmetheus reperit.
De hac proinde Marcialis inuise nimiū pueris : grateq; magistris. Clara pmetheo
munere ligna sunrus.

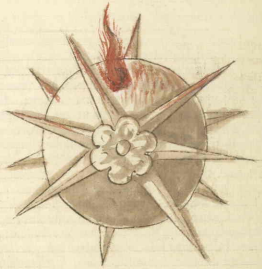

Roburu sumo pere in aquis et p hannibalis inuentu. Nam cu pu
sias terrestri bello ab eumene victus: prelio in mare transtulisset humi
bal nouo commento auctor victorie fuit. Quippe omne serpentu genu
in fictiles lagenas conia uisse: mediocq; prelio fn nauesl hostiu mittl ad pon
tuas rudiculis disum e fictilibus dimicare qui ferro nequeant diu ubi serpentib;
repere naues opleri anapiti periculo certi dentibosti yttoru asserunt. Sapone
alij ungui oleo. vel aimurca plurtu fictilibus simili mo deiciunt. quo doiersa
partis tabulata: lubrica fiant quaq; pugnat. nullo pacto possunt. Iurtas esse
Si quis aut et aliud expiri delit hetius in exemplis latos in agilitate sunenes. e
natantes sub aquis cum. premi hostium nauibus possent: cornuas terebra perfosse

Fluminu transitus: Ex iuuetis memorabilu dignis. C. XII.

Nuectrandi et illud arbitror ut si aduerso flumine ab hoste peludam.
quēad modu libo transitu possimus uti. et id ex gestis doebimus po
tiu exemplo tradentes. Alexandro fnidia distante cum porus ei
occurisset: castra in utraq; ripam ida spis flumis disposita sum latus hic erat sta
dis quatuor altus. vadis nūqū tentis. Alexander attalis quemdam sibi fimillimu
castra seruare iussit. ipse cum parte equitatu saligerum. p gressus. dū
den sa caligo diem subtexisset. in vitioe ripu transiectus. Interpto illu fiterem
e. donec pedibus elephantoru. securis sicatis agmina perturbata sunt. Cesar hud dis
simili rone usus e: nam cū flumine ab hoste impedire e regione illis castra ponen
tibus: nactus omnia ex pontib quos illi cesadeante. silnestri loco subsitit posto due
omis copias longo agmine premittens: ipse cū duabus legionibus paripar vioa tra
ponteq; reserto legiones tradiuit loco pleno ac strio delecto. Reliquas copias reuo
cauit. Labienus vnus ex ducibus eius nictu aportunitate quesuit. ita quium hostes
aduerso flumine sequare consedissent transitum. phidentes. nactus aliquantas
naues singulas gubernantibus. intres ceiti conqui sunt. quae magno sonitu de
notus in eandem parte unsi hostes. suspicati vo maior ribus loci transire. ipsi
quoq; in tres partes suas copias diuiserunt. Labienus ad naus contendens. tres legio
nes traduxit. atq instructa. cum copiis hostiliu partes disparasset. Reliquae fugā ar
ripuere. sic pons alli vbi hostis nō veget. pluribus nauibus tabulato constratis plur
im medius equi fluminis opponūt. aquas sperū excepturi quo certa tuta. in molli vado
et tuto ac stabili gradu gressu transeāt. ut p cesaris in rubrio nuc nostri transitus si
contingit. Semine nō minūs equitū naues delectis. pregrandibus equis. Octnie. et nū
rapacine quadas sua semitre et curenti aqua obyruunt. ac inter bracia. in pedes
ac nātiū. milites transiere. Superiū nanq; bifido currentis ipetis aque insis pre
fringes. Inferio: siqui fortes dederūt. Mox tuperat et transiuerit idem cesar cum liger
tranquentiu esset. vado p equites inuento vt brachia trii. et humū ad sustinendū ar
ma liberi ab aqua esse possent. Equitatu sic disposito quo flumis vim pfringēt meo
lium em ex atrū durat. Celiu auctor e magonem cum equitatu. et hispanis peditibus

flumen ex templo transmutasse upm hammybaleu p superiora predicta ceci-
tum traduxisse: Elephantis in eodem ad sustinendum imperii flumis opu-
sing 98 pm annis cuius vix fecerit: Quod si altior vnda vrbis minus respiu-
fossis plurimis ac diuitiis minuenda est. sicut cesar in transitu fiscus. neque
repertis audeat vnchi. Surgit in silex. et saxo surgere fluuis Dat penis maio
ris aque vt lucanus ingit. Oxus potentissimus persarum rex babilonis opinqua
turis gangem fluuium adeo grandem vt ubi minus occupat latitudinis octo
passuum pateat. vt mortis suae plurimis studiosus. Cathrichus ea. vt nusqm
minus xl passuum reperiat. sic leui iter causa pmeabiles fert. Nam ci huius
ex regis equis candore atq forma precipua a vicinis vndat. cursuq. atq
absumi cum equite via cerneret auis ira patris nitasse se adeo illum extrema
tuis. ut multis gressibus vadosum redderet. nec ultra defuit. nam totis si
ex postris copis. tam diu opus huic manibus et assolit. Donec centum cursuq
ci maiestis diuisum aliunde. In rec. de multos dispergere. et secum in diuisum
fluentibus aquis relinquit. Simili sane ope pedites fossibus et cuniculis ma
ceteros fluuios memoratu plurimos. cui veteris litteris cum inundationibus
suis celeberrimus. non longe validissimus babilone quodam calidae caput partes
mediamq per meante diuinitate. Sic medibus vadis sicum partibus atque
patentibus. trei fecit. capitis deles: quam ab humano ope extrui. Vel humana d
ture destruu posse penis apud moenales mirabile mirabile ante: Sapor persarum rex sio in
hus ingenio dsiis est. Nam i cominciat. que nisibis. diuta obsidente et fluuium. ipse
ditus et plurima molimina ponens cum obtinere no posset tandem imperii flog
donis fluuis p medium cuntate. peruntis. a longe tetinuit. Detrusis tuis eius
facieis excessioes. de aqua nisi collecta concresce. Cumq capissent repl sublimes
impleri subito auferentes quas ferunt. cathenis et dimiserit. ipsi fluuis
contra mutu. qua deuincti aque pondus no ferens. rendit alamisq uiri pre
qua fluuius egredebat cum ingenti ruina deposuit: eadem aque mbles perup
Sunt qui in prim essi mu. rates fabricent. In quibus equi deraq: et alia onera tui
ciant. vt cesar et versus. Autore lucano. Mare usi sunt. Ergo mquit dbi nulla vado
vbi nulla vado tenuit sua pedea moles. Tunc placuit cassis funestis omnia fluuis
Robusq imensis late rigare caterui. Thas prima cauit timidum sup equore
tersem Construxisse uiae multis cum pontibus ausus Europ asie sestonq domo
nuit ab ido. Funestis fretis tumidi sup equora pontis Non eius. Zophirus timi
cum bella tetesq In medius diffaere. athon. sic ora pfundi Arcanum casi na
mouis time aggere multo. Surgit opus longeq tremit sup equoris turres

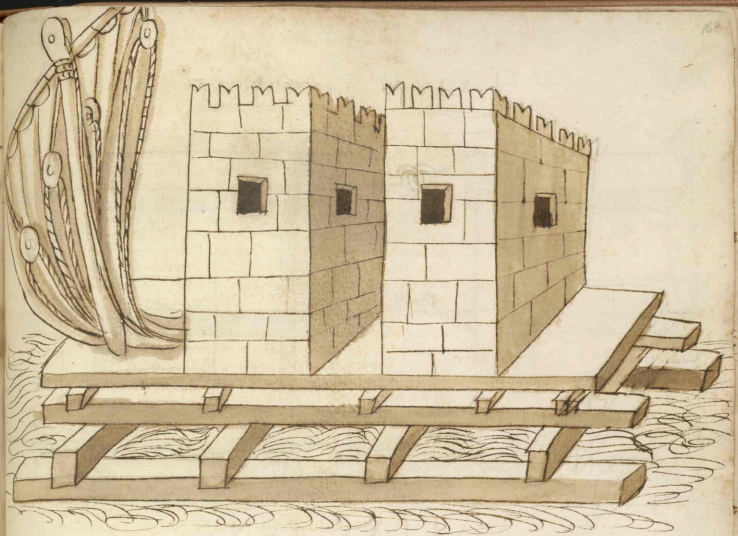

Sunt qui pontem disiunctum iumentis vehibilem cōmissuris suis. ⁊ funibus
anulisq; ferreis consutilem duplicatis tabulis quibusq; ac vacuis. ⁊ contra aque
ingressū conuinctis glutino. ī hanc formam construant.

PONS.

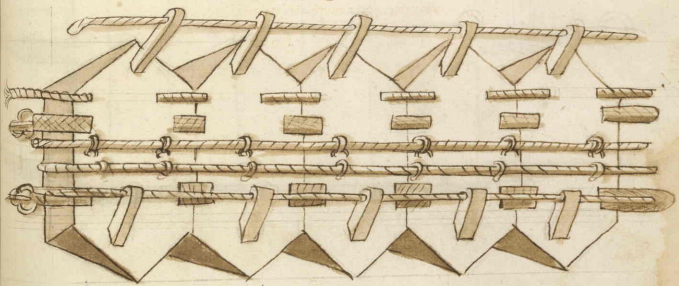

ALIVS PONS

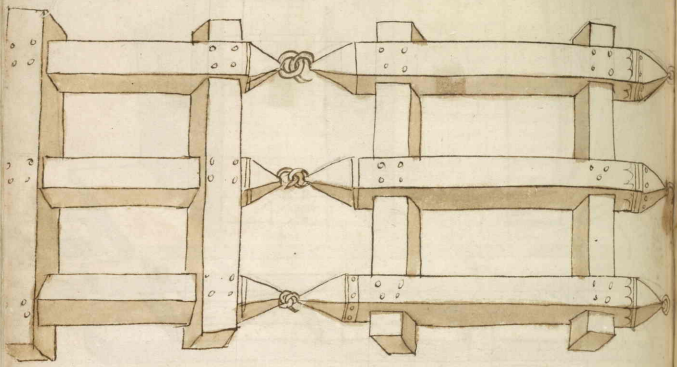

ALIVS PONS

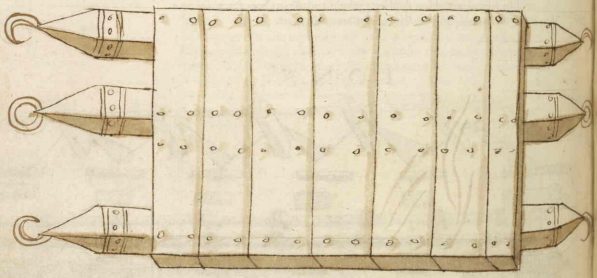

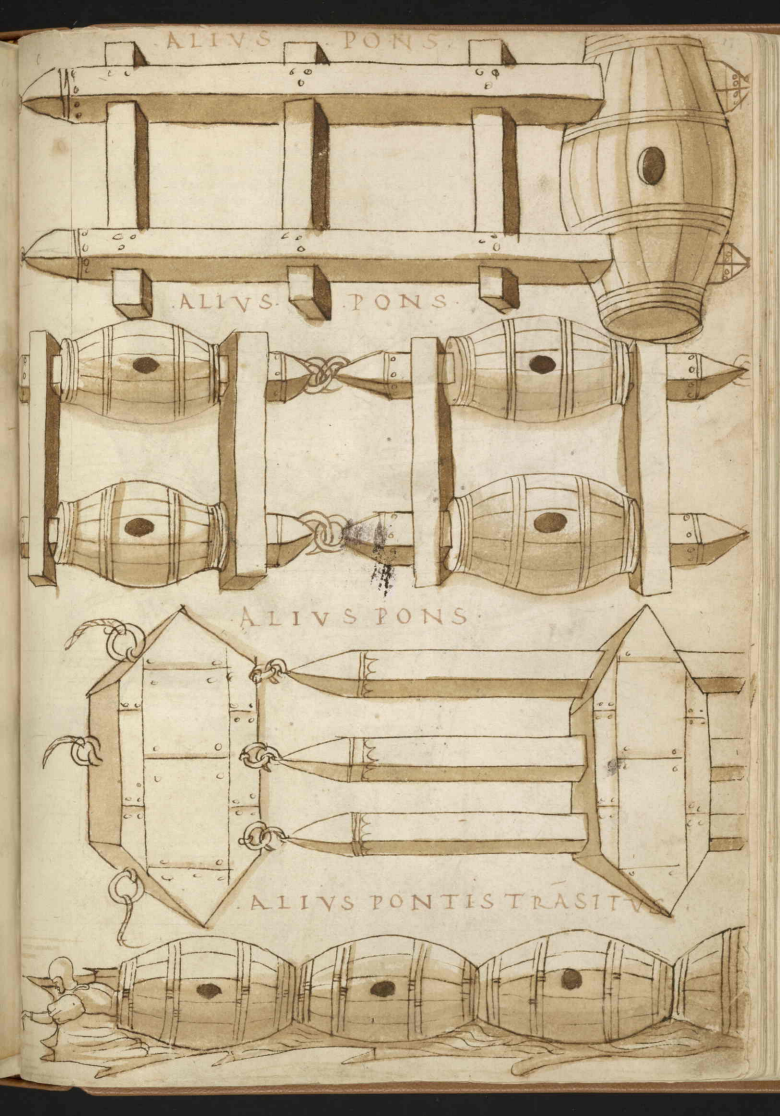
ALIVS PONS
ALIVS PONS
ALIVS PONS
ALIVS PONTIS TRASITV

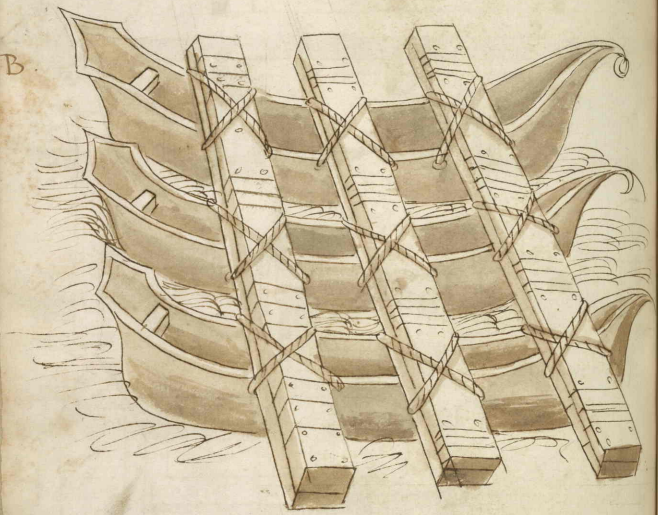
B

Apud alios inuentum hoc etiam extat vt monoxillos ex singulis trabibus excauatos p gñe ligni. et subtilitate leuissima carpentis secum feat exercitus tabulatis pariter et clauis ferreis pparatis. ut sublata omni mora cum opus sit. hoc pōte constructo adūsus hostes supuenientes incursus. et insidias facere possint

Hec figura sequitur infra i quarta carta sequenti ante capitulum. XIII. ubi est tale signum. EB.

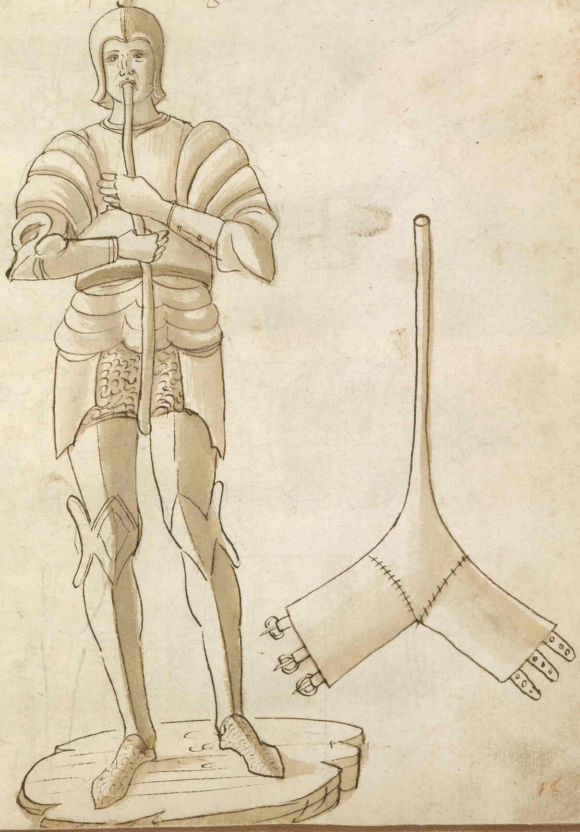

Sunt qui naues magnas in tres partes trium cimbarum instar disiunctas coniunctasque
Deinde ac tela lini : cera oblita tectas in hunc modum sine remis flumina traiciat
Naturaque celestate uecti quam si duodecim rhemorum obsequio agerentur.

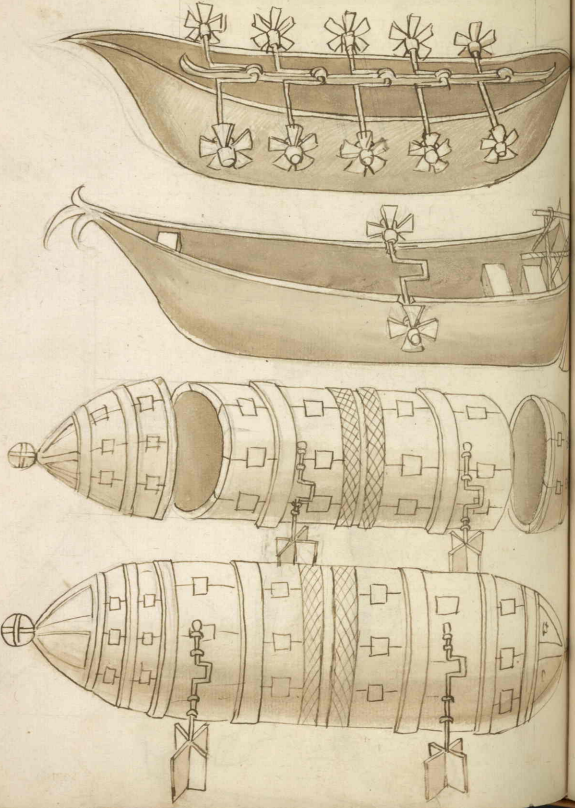

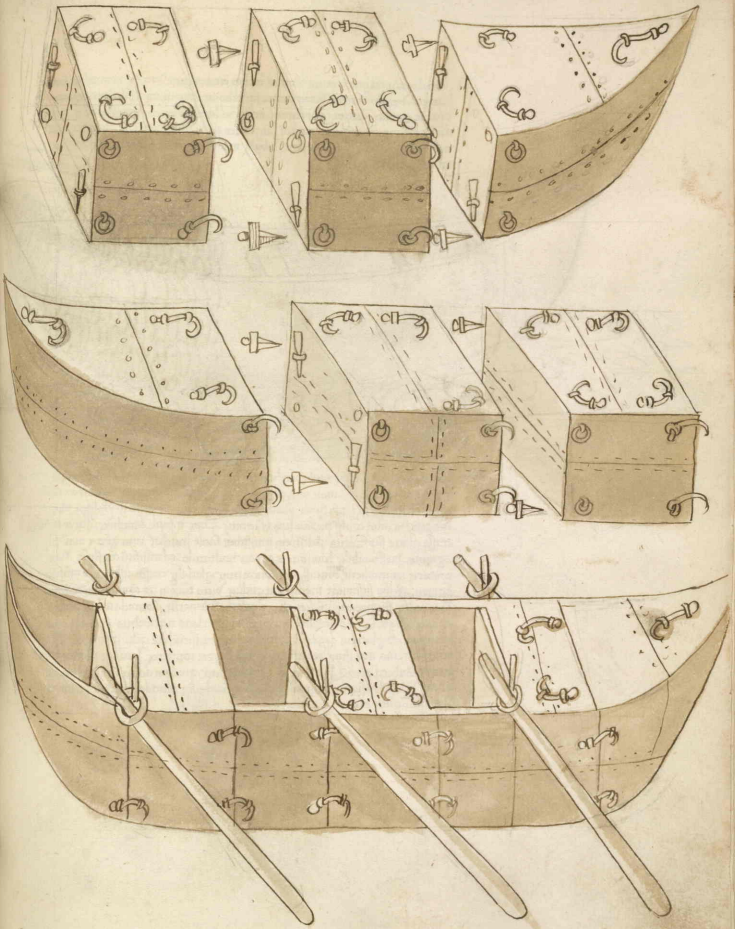

Nauiculas alij saligno vimine texunt, bouisq; corio tegunt. Vt cesar in transitu suorum
lucanus. vtq; huiusmodi ripas sicoris camposq; reliquit primum cana salix madefacto
vimine parvaq; Texitur in puppim. cesoq; induta Iuuenco: vtcumq; patiens tumi
dum supernatat amnem. Sic venetus stagnante pado fusoq; butanus. Nauigat oceano
sicut tenet omnia nilus Conserit bibula menphitis cymba papiro. hijs ratibus
traiecta manus

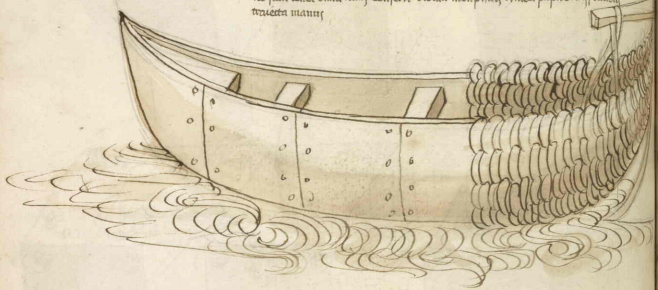

Vida etiam plerisq; casus attulit: ut henrico Imperatori. qui fluminibus glaciali rigore
constrictis. terram lucanorum ingressus eos nimia cede prostrauit: et terram eorum de
popularis est. vim in casu simili. plerique etiam decepti sunt. ut perseus philippi filius
congestis in vnum copijs preclarum sepe sollicitatis. Tunc. n. forte danubius: qui et hister
crassa glacie superstratus. pedestrem transitum facile paciebatur cum toto i mare sil
agmine. Inestimabilis hominum et equorum multitudo. ad transitum confluerat Mole
ponderis: et gradientium concussione concrepans glacialis crusta dissiluit. vnusquisq;
agmen. quod diu sustinuerat medijs gurgitibus victa tandem: et conuiuata destituit
Itque eadem fragmentis perpedientibus superducta submersit. Notandum in hijs parum a
nimalis sollertia est. Obseruatum quippe vulpem locis rigentibus Sollerti audi
tu aurem ad glaciem opponere: et coniectura crassitudinem gelu perpendere: quere
non nisi ad eius accessum reditumq; Innes frigore concretos. lacusq; plerique tran
seunt: Subera quidam quam lata pectori subnectunt. quidam dolia in ania. Inde le
uitate vehiculi fisiq in flumen descendunt facilusq; placideq; deducti. tuto ad
uersam pertingunt ripam.

· B ·

Hispani vero: Aschite. Arabes: bubulis utribus contabulatas crates sup̄ ponunt vectitatiq̄. hoc ratis gnē pretereuntes infestant. Sagittis venenatis sine vlla mole In utres vestimentis coniectis ipi ceteris suppositis incubantes flumen transnatauere.

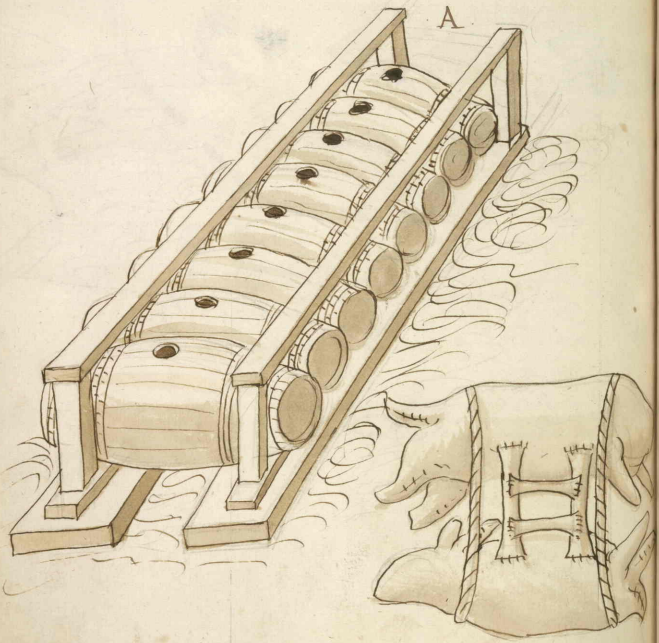

B.

Nec aliter si floro credimus fiduciaꝫ oppidanis resistendi nuncius quispiaꝫ fecit do
cens aduentare lucullū qui horribile dictu p medias hostiū naues utre suspensus
et pedibus iter: ac gubernans. videntibus pcul. qi marina pyrrhe euaserat. Cesar
quoqꝫ ut in ceteris in hoc simili mō multorū opinionem superauit. vtrem. n. ex corio
consutili. folis instar inflatum trajiciendis annibi hūt. eosqꝫ vsus fertur
cruribus insidentis velud gubernaculis dimissis cursum dirigent. Quod si quis hoc
fictum aut cōmentitiū de cesare forte dictū putet. Suetonius tranquillus opu
lentissimus auctor: ac testis est. Si flumina inquit morarentur nando trajici
ens vel immixtus inflatis utribus: ut p sepe nūcios de se preueniret. Itqꝫ hic nos
quoqꝫ asserendi melius qd dicitur. qdqꝫ ipi uidimus gratia inueniemus laborē
legentibus oculis subijciendo picturaꝫ.

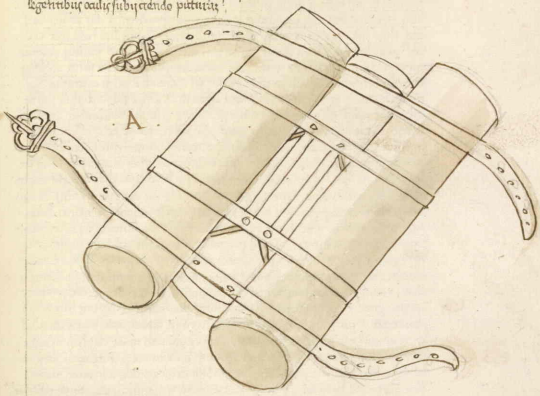

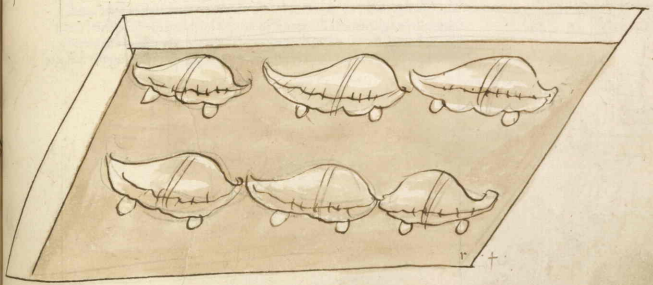

illud quoq; nec erit inutile. nec pñs inutile incongruuz vt aliqu
qui in re militari claruerunt copie vel uiro vel auctoritate multitudi
ne comparetur. Et si scimus q̃ mentiri et nesciuit. ac nequeunt lis mi
timus cuspicari voluerimus. vbi singulos dies vagunt omni illa vigi
t pugnare dimicatum est. nuo bellegerare. vno sicies fuge est. et obre
lione nostra non abhorret et fuge alii. et desciuire legimus. Inuenimus helue
gentes numes strate in tui excreuisse. ut in exercitu euisse pli de egipto. Exercitu
milia hoim fuisse referunt bellice multitudinis unitedicit. vt dimidiam gerem
volumeor. ad plin fuisse minime ptinetez Sub iosue uiz fuisse armatoz. Sex
centa ta milia et mille septuaginta. pditum est. In ex peditione aut asaua
sub moyse uiz filiorum israel p domos cognationum suarum et tur mag diuisi exer
citus Sexcenta ina milia quingenti quinquaginta Inuentus e aut omiz uiros is
rael. Mille milia et centum milia virorum educentur gladiuz. De Juda aut ccc.
lxx. milia bellatorum. Nam leui et beniamin no numeriz eo q̃ fruitur exequen
tur regis Impiuz. habuit etiam Asia in exercitu sio portantiu fortia et bestia
de iuda. ccc. milia. tor aut cotra egressus est Zara ethiop. m exercitu sio. dua
escentena milia et curus tricentos sentu afferetur. Denq; sub uicinabus sub re
gibus tor milia valeruz bellis diuso celo diuisis distinctis temporibus Inuenitur
re pene no tor na milia edeciset. quae bello ipsi confecisse. et diecachi omni
de intiu hoim circu sipto nuo extinxisse uideuiz. Preter hanc ebreoz. Inuenitur
pene multitudinez. fuere Sesosi egiptiorum regi peleftes copie milia hoim ser
centa. equiti milia quatuor et vigiti. curuz in bello aptr. Octo milia et uigin
Cum classe hmd parua nec est q̃ quisqm gentis huius inuetur exercus. eiu oltz
numes hoim omniz fere orbis gentes egiptius superare. Opuda. n. in fga. Cuntu
tesq; parsis epibus vbra decem et octo milia fuisse in egipto libri sacri continent
Peloponnesi lagu tempore Amplius cria milia omnis aut pli uiriz fuisse antiq
tus Septies decies centena milia Diodoruz testio est. In gange insula e magn
amplitudinis gente continens. Vnam nomie macrogangam circu qua. Scithe
sunt. nomilli ca oppido euisse nomiz magnifico Mostoz. Quoz rex peditum
quinquaginta milia equitum. iiii.m elephantos quadringenta. Tarmis habet. Ual
dior demde gens Andare plurimis ciuis triginta oppidis. que muris turribus
q; muniunt Regi paber peditu centu milia equitu dilo milia elephantos mille
Omnium i milia ipe no in re tractu potentiaz dilatare magis antecedit fortis am
plissima rebe. Omissimag; bellorum. vii quidam ipsiu gentem bellatoriz vocant
Inuno q tractu vniiusu. A gange. hanc fortissimi ualidissimaq; adeo fuisse prelebre
est. vt gentis eius rex sexcenta milia peditu equitu xxx. milia. elephantoruz
Inuno q omibus diebus ad Sepedius huisse memoriae incredibilia similiz tradit
alexandri magni comites. i eo tractu indie. que hy subegerit superiri. d. oppi
dor. indiamq; tertia pars terraru oiu. multitudinez q; plor. numerat.
Cuius aut gotticis in romanos fuit exercus Claudio quintillo augusto rerigere

al. exercitus

eorumq; imperiu retinendente testis ē eor turba. qui pierūt. cum tot capti reges
tot duces aliarum gentium nobiles femine implete barbarie. Seruis sensibusq; aliorū
bis vinane putiere. ut nulla fuit regio. que gothicis seruiret triumphali quidē ser
mione nō haberet. huius etiam rei testis i index ē claudij ipius. quinto ēpistola
ad amiu bocciu. yyricis mentes. in hunc modū conscripta. Deleuimus. ccc. xl. mi
lia gothorū. Duo milia nauiū mersimus. tecta sunt flumina scutis. Sparis et lanceolis
omia litora opūtur. Campi ossibus latent tecti. nulla ē pur. est. Ingens caedes
go deserti. tamēn multos tepimus. i bmas i tnas mulieres victor sibi miles possit
adiugere. Quid exitus. nonne i xenophontis tractat historia ecrum omem bab
lonie coegit. hūc equitū. Milia centum. et viginti seruīt conuenisse. Duo milia falca
ti curruū. peditū vō milia. Septingenta. Sunt expeditioni in barbaros moturis ex sui
gulis generibus electo ingenti exercitu. adiisse eos. pserius ē. Tradit. et esias scriptor
in ecrtu eius ad septies decies centena milia peditū fuisse. equitum milia ducēta
Curruū vō falcatos. pulominus decem milibus et sexcentis. barbarorū rege. Zaorte
comparato hoīm. cccc. validū ecrtu. nino in finibus occurrere. Semiramis nim
huius assiriorū regis vxor gloriae cupiditate flagrans. ut dyodorus. nō contempnē
dus auctor tradit. cum tot decies centenis milibus peditū. quingentis milibus equitū
Centū milibus curruū. in medias traiecit. indeq; illius regionis nobili flumine. du
ū milia nauiū ponte construito qui multitū nisi incredibile nunc sit forsan au
dientib: Sz haud quaq; impossibile uideri. Sic magnitudinis multitudinēq; in
ea nationis. ac: Nam sicut aliqui adiisse sit tra expeditiōē. Si quis item rex fuit
graecam transitum. siquē in europa res gestas consideraret. Minime dicetis mis abro
gabit fidem. Nam ex vnica sicilie Ciuitate. Syracusis Dionisius pter nauis ma
gnas. parum triremes. partim quinquireres. ad quadringētos ecrtū. peditum
centū viginti. equitum duodecim milia conferre. Tradit Amazonū regina no
mine Marina. ecrtū. xxx. peditū. Duōq; milia equitū conferisse. xerxes cum
et mari et terra bellum inuisse inferre velle europe. Cum tantis copiis accinctus
puerit in graecam quantas n' antea. nec postea qui spiam alter habuisse memo
ratur. Nam ne classem eius pter eam de qua nobis paulo post disserendi ē tertes
tem eius ecrtum si. pro cuiusq; ecrtuū. Dicentur milia peditū. Septū qua
dringētorū fuisse constat. Sunt suo i ordo septingentorū milia. Si herodoto pa
restem eius ecrtu. Centum septuaginta miriadū. equitū octo. Sed vō qui cume
los i curruū ducēt. duas. Idem sopē milia sexcentos i decem. sine iumentis
seruos pstorū turba et alios ōrum assertio tanta est. vt haud sine mēntis qui
piam iure uideri debeat. Artoxerxes autem egit in pelium. vt et esias tradit
cccc. Solim Dion et xenophon eos qui dimicarūt longe plures fuisse testes sunt
quāq; neq; hi neq; hic eum pipsa fidem uideri debet. Cum rex adeo magnus esset
Diuina hauriuntur historia vt a india. vsq; ethiopia. c. xxvij. principatus diuibus
ac pauperibus. q sue obedirent iussioni. praesertim scribensq; fallere dicet. Antro pho
tatis ab Artoxerxe in cappadociam missus. adiisse dithynem habebat bilanor

paulo ante

|| Et persarum quidē auxilior. ē nō. ccc.

equitum xx.m peditum centum milia. cum deinde quis fundibus. preterea cappadocum enim octo. Armenos decem. paphlagonum. v. phrygum. x. lydos. v. asiaticos. v. pisidas. viginti tria milia. Cum duo leuis armature milia. philippus alexandri pater delectu militum. subsidiis regie dispositionis. ex toto graecia scilicet. cc. milia pedum. equitum quindecim milia conscripsit. Inasiam expeditionem misurus absque exercitu macedonico. et infinita gentium barbarie copiam. nisi Alexandri qui minus triginta milia peditum ac equitum quinque fuisse tradunt. Cuius plinius peditum. xlviii. milia. Equitum quatuor et quinque centenos fuisse scribunt. Dario campis asiae contra Alexandrum pugnante congressione facta in persarum sexcenta milia fuere militum quae non minus arte alexandri quam virtute macedonum superata. Tertia deinde iniuncta ad congressione cum in persarum sexcenta milia fuisse. ccc.m peditum et centum milia equitum. pressit in acie. Tertia ad congressione bellum reparatum. ccii ccc.m in peditum et centum milia equitum obviam redit alexandro. signis demonstrari adiuvans. si tibi expeditionem mente revolvisset. cum octingentis cum viginti milibus fuisse confirmet. Necesse est hannibali copiae quantae fuerint pyrenaeos montes transgresso in italiam transire. haud quaquam mirer auctores convenisse. tamen qui eorum eius in centum milibus peditum equitum ad octingenta milia fuisse. Astruit. Ut intendit magis putem. cum postea quam procedunt transgressi sunt. in xxxvi.m milibus hominum octingentos equos. elephantos. et alios. iumentorum numero excrevisse eius minutius est. Gallos. copiae cum ad pimultitudinem abundante non caperent terre quae tenuerant. ccc.m hominum ad novas sedes occupandas miserunt. hominum cum potito Italia in pannonia consedisset urbem romam capere. fecerunt. Ab Troianis qui ea te plinius valuerit hae fuerunt ab initio copiae romanorum. ab urbe condita. ccc. lxxxvii. cum gallos fundato ad quartum ab urbe lapide consedisse. Scribs romanos latinis qui a romanis subiugati erant milites postulare ad latinis. delectu hoc ex romanis tantum civibus dare legiones consuetae sunt. Anno v. cccc. lx. cum iam dictae urbi nomen esset. Quia arma cum extra italia moratos fierent. ut cognoscerent quae copiae romanorum essent. Census est habitus. fuerunt ac fuere cuius capita. cc. xcii.m. iam a condita urbe usque ad bella cassiana. Anno quod D. xcv. cum cisalpine gallie. ad etiam ex victoria gallis fugere nisi adventare nuntiatur. priori consulis ad pacificii hispi contra ire interdum facto in vetrusci consulis exercitu. octingenta milia armatorum fuisse referuntur. Sicut fabius historicus. qui bello interfuit scripsit. Sic quibus romanorum fuerit potium. ccc. lx. m. equitum. cc. xx. milia. Ex ea imulitudo totius fuit. Iuncato gallorum etiam tumultu. L. Emilio paulo. C. Attilio regulo. Cos. solam italia etiam fuit transalpinis et extraneis auxiliis armatis fuisse. xxx milia peditum septingenta. In vita historiae plinius rotius est. hae mirabile aiunt est magnitudine tiere galloe potentia existimae romani paulo ante hannibalis tempora fortuna belli pertinere magnitudinem certum in italia tum maxime tum totum qui bello apti sunt hinc romanorum vere de ciet centena forme hominum milia descripsere. Quante autem romanorum copiae fuerit ab

transire

// eorum

maiores adeo nuo. et gnē variant auctores ut uix quidqm satis ēt̄m affirmari q
it. septem et octuaginta milia armatorꝫ et ducentos fuisse. In astris romanis
eū pugnatū ad cannas est. Quādā auctores sunt i hoc haud quaqm discordant. Ma
iore f. conatu atq; impetu rem tū aetas q̄ prioribꝫ annis. Quia sē posse vinci postē
quam prouerat plurimū. Nūm vō omn qui tunc tū pedites equitesq; i hannibalis acie adeū
nas steterūt xl.m pedites dōcm milia equitū fuisse ferūt. Cuic aūt pstea romanor
copie philippiq; in campis vtrinq; cesaris et pompei conflatisfuīt nr̄e eos quos le
gisse meminī me: qui hunc nūm durant: Remoꝫ hanc elegantissima grauitate pstri
gant. plutarchus et anneus florus longe variant. Maximeq; dissentūt. Cui cum illo
imagīn fuiam eunt. Duo et viginti milia multuꝫ cum cesare tum pompeio nō mlto
plures q̄ bis totidem fuisse asserūt. Cum ū cum hoc trecenta et eo amplius milia bella
torum hinc illinc pter auxilia regum unde i mensuꝫ quidā lector possit mente concipē
affuisse memoriae. Si n. hoc auctore belli duces nispicias totus senatus in partibus
si eventus hinc xi legiones. inde duo de viginti. Hos omis et robur italici sanguis
Si auxilia sonorꝫ. hinc gallia germania q̄ delectus. fide deiotarius ariobarzanes.
Cappadocum mercus cornibus annis thracie cappadocie cilicie Macedonie. graecie. de
tolaq; reusq; robur orientis denīq; coiere. ñ vnqm tam durae cultu gentes tam
discrepa vulgi ora cor iuuenis comites missura ruine de lucanis inquit. vtq; idē flor
nec illo vnqm lex tantū uirūm po. Romanus tūq; dignitatis fortuna uidit. post
hoc quatuor de quatraginta legiones. sub vno augusti cesaris imperio mutate sunt
Quod ad imperij columen tutamenq; per diuisas orbis partes. summa eū dignitate
distribuit. diademata que nō paruā legentibus ingerent administrōm. De romanis
liber attingere siquidem ano vf. claudij. iberij principis descriptione Rome facta
inuenīt ce ciuīm romanor. Sexagies noies centena quadraginta q̄tuor milia
Cuius qi rei quia fidem excedit: testis clarissimus adest. Eusebius cesariensis ilu
de temporibus. Cum ia ante sub augusto. Anno eius et quādo. et quinquagesimo fu
uentes centī Nonagies trecenta et septuagīta milia bor̄ virtibus. ac consilior gri
mitate Romanor. virtus iustitia: p totū orbē terrā. Bem habita e. eōdō in bello.
qō cum Romāis gessere iudei: Sexcenta milia iudeor. interfecta: Cornelius et fuero
mus referunt. Ego supius illorū tempor vicinus le. vs. Decies centena milia ab
obsidionē illus pēnē. ad finem dsq; interrupta et in captiuitate dicēs nonagī
tasqrē milia dirē: Ceterum Josephus iudeus qui ei tunc bello pfuit. fertur vnde
ges centena milia gladio et fame pisse: Reliquas nō iudeor. duceris aetas con
dicionib. toto orbe dispersas. Quar. nūs ad xc.m milia hominū fuisse narrat. et hoc
de tristis multitudo copiis dicta iam sint. M. aūt cinilio. seruo fulvio nobilisse. dss.
Iam clar. Romer nomen eū esse uidet. Q. etiam lutatio Catulo pserto p bello
punico trecentar. nauium classem Romanor. adiuisse affirmat. Affrorum adiuisse Ro
manos apud hegates insulas. mere siciliae et affricam hannibalem duce sexcentar. fuisse
constat. Graecor vero regēs adiuisse troianos classem mille quadringentar. nauium
et eo adhuc amplius cum multis et nobilibus pfectis. Illudq; le. vi. homero teste fuisse

compio versu persay. deinde regem. nō vos. nō si alios. omnū nūm hac in re disputent. licet auctores facile superasse huic quagm obscurum est. Nauni enim quinquesse versum herodotus auctor est. triū milia fuisse. In hyssonum quatuor et viginti simirades. hoc ē duecenta quadraginta soim in qua. huic classi. eadem etiā auctore addite sunt. Et tricta naues. c. xx. omnia xxiiij milia continentes. Cuius phus longitudo nauium mille. ducentarum quas onerariū duo milia sequebantur. Dorsius hostium mille ducentarum. Onerariae aut tum milia. Justinus. postremo nauium tum apud eum struit. nam decies centena milia nuū est. vt nō ab re aliud dici queat etiam de pedestri. ꝗ g hys vbi satricius inquit. Creditur omni vel satiatus. Iteq; quicquid gretia mendax. Iudet in hyssona construxit classibus illum. Suppositis vtq; solidū mare tradimus altos. Deferisse amnes. aperta flumina medo. Pandite et machis cantate. sostratus alis. Dum ius aut cum et europa an asiam redisse hortantibus amnis. vt gretiam vediget in sua prater classem. Quingentas nauium comparauit. Quā darius pferat et Artha pherne. hyssi ducētā pedituū. Decem milia equitū dedit. Alexander vō. Clxxxij nauū classe. quā ceu milius alij fuisse prbent. Asiam petit Cesar atq; gentes. britannias. Deuictamq; offerre comes. quosq; priores pretet. versem clarissimos in aere. vel equant. vel excessit. Nam nauū triū milia. Sepringentas hiusse fert nūm. qui apud paucos et nobilissimos ac potentissimos quidem vix ē inuentus. Cumq; is fuisset ac cum agmine militū ad vbem pergens. litore egressus est. Occursu comitis marini territus et in fuga vsus. Inepta nauis solis carthagines. redisse. atq; vbi omnino multitū manu metetur est. Sic tenge ingens tunc nuē timor cum esse cepit. vti et scipio carthagine vbam. cum res aphrice disponet. pro hibuit ne plusqm decem naues eius ē belli iusius fecit prio tradetas hostē Reliquias omis grū. que vtemis agente. Quingentas nus fuisse quidam scribit In alysitu mais spatiū. pactas. In conspectu carthaginis iussit tectis Tunq; ligubre eius fuisse intendit. ꝗ si carthago ipi consiaquere iudet. Q. Tiberius quaq; cum adisus philippū rege macedonū pugnasset hyscrondino nibus parem dedit. vt quinquaginta solis ꝗ Reliqs naubus. Reliquas romanis tradetur. Q. denq; fabius libro. que a rege Antiocho. quem bello superauerat. ex se dare dimidiam partem nauū. Accepturis. Dimidiam relaturus cēt medias omis seruit. ne quod tutius eart. tota enim classe priuaret.

..ad onerariorum

110 Stagnum

111 tradidit

Ex Relatu Terra et mari Res clarissime militum gesse
C. xiiii.

Eferuela fuit erat tam tim ꝯ mari et virtute pclara. multiq gesta-
nõ. n. habetur fortuna ducis excellendo pseuerat est: ut otio et igna
uia solitis rebellos hostium animos domuerit. quos nõ minos plerq;
timuerit. et pertinacia oppositae victoresq; fecit: In acie. n. ceti diue hos
tium ex media barbarie trux: secuti: Immanis. ꝛ interfecto centuriõe romanoꝝ: qui
ejus uos alii pdamasset. Kaisum e Imuit. Romani gentiũ dii. ꝛ ille ira fet. Inqt
Sinos vicerit. accepto; belli omne. Marcius cassus barbaros adortus: graui
tandem consertu cõ ues sublimes: pugnando diffosuit. Nec minus una tuis
barbris meussit. Chonidius centuriõ satis barbare efficatis tamen apud pares
suos solidatis: Cui scalus gerens sup cassidem et fustatus motu corporis flamaꝝ
hostes aderi velut ardentis capite fundebat: pyrrhus quom Romanos acie vicisset
et omnia vulnera in pectore consperisset: omi in manibus enses. ꝛ relatis i vulti
bus minas et nisi morte vi tra dnim viuentes tulisse manus ad celũ dr hic
dare: O: ꝯ facile erat: ubi impiis occipere. Aut mihi Romanus. Quia ape-
cum mte inplo tarentini Iouis. Tridium affirmet hec scripsit. Qui autem sic in
uti fuere pater optime olimpi: Dic ego in pugna via: vitusq; sit ab eisdem.
ꝛ quia a sotis ꝛ amicis suae petiretur: cur se mitiq; citeret: quis vicisset. Ni
disse fertur: Ego si tim simul macto victoꝝ solus. ꝛ finé militi: Epirum reuitur
Mirum. ꝛ id contra hannibalem in cannensi pugna. e romanis manus inules
ta sauciis: ut manebus non valet. Cum ei minuda quidã humidi terra
hare spolia pellet: Cernitem hostis vlnis deprehendit: tenuit ecp tamdiu, donec
nates geti aures mosu detrũcaret Claris memorie monimentis celebratur:
Eleazar nat quis supeminetes ceteris elephantis loica vestitus regis adiuer
tere arbitratus in ea bestia regem esse: cursu concito in media legionẽ se p
ripit et abiecto clipeo vtraq; manu hostes cedens eam subintrauit: subiectoq;
gladio interemit: a bestiaq; cadente opprimit. Hac viuna ineluctis in magis
ꝯ oppidis oppressus. suo est sepultus triumpho. Tanto virtutis spectacula
desin hostes. Inermem occupati maurtare non ausi. post casum cuentis bes
tie sic trepidauit. ut in pares se vnus vtuti arbitrarent. Denique rex anthio
chus hyse filius Cum. Cxx. militibus hom armatoꝝ ꝛ xxxi elephantis vnu
territus fortitudine parem ppposit. Itaq; Eleazar hedem vtuti sue pacem
reliquit. Etiamq; nomen adeptus est. Hannibal quis romanos dimicare in
tus se cegisset vnumq; qui forte sup fuerat obiecisset Elephanto illud dimic
ti partus si interemisset solus romanis. Ita ingenio elephantus con gressus i
magnus pericu dolore consent. hannibalq; cũ phyrran eius dimicationis cõtes
tus illaturam mtelligẽt. Equites misit. Cui abiyt abeutem trucidaerit. Ecp
exploratã prospectu habeat. teste liuio. milites oim. qui asiaq; colit centum. gal
los phama belli prestare. cognouimq; Auctore cusso: paruis copiis bella gesta cũ
opulentis regibus. adire sepe fortune violentia tollãs fecundia. graecq gia belli:
gallos ante romanos fuisse: plures tamen ipe de gallis. ut diximus: erat apud nos

Marcius cassus

Pyrrus

mihi vis aut me rege romanis

Eleazar

Anthiocus

Hannibal

M. Manlius

M. Valerius

T. Manlius

triumph. q̃ de toto orbe triu. habiti sunt. Nec legionibus legiones occurrerunt. Sed unus unius ei unus fortitudine, atq; prosperitate. Nam M. Manlius unus agminis sequentes, fu capitolii gallos deiecit. Annos xvi. voluitarius se multis obtulit. xxxvi. multorum bonus, a suis ducibus ornatus. xxiii. Cratere fuit. M. autem valerius. T. q̃ manlius. primum gallicus pabes vincere Romana virtus documenta sunt. Alle n dux gallorum visus, et ardua. portatus manus. et fro quirer telum manu recipantem percussit, cum eo pugnaret, et superbia conspiratio ne, pugnare congressis: sicut pugnare solum et omni romano exercitu audere. singulari cum examine congressus occidit. Hic ub similitudo. cum gallis quemdam militis preter scutum et gladios duos torque: atq; armilla decoratus. qui. et viribus, et magnitudine, et adolescentia. similis virtute occurrit, antistabit. cum vice mar coe lanaver. Si quis secum depugnare vellet. de pavere. Quamq; nemo audet prer magnitudine et immanitatem bonis. statim. cum invicte capesset. et hudeo magnum ore romanos exterre. T. Manlius. summo quid parcis. Tantus stagnum Cuirites sue occide. de e tanto exercitu nemo pavere. fugitq; abdidis in medium pesset. neq; passus d virtus romane p gallum gladium ad suos transferri. eaq; vis gressione obtrox exercitu. Insurgunt. Manlius. Animo magis q̃ arte consisti. Spum et inuere cernit. tam diu cum gallo subiit. q̃ diu gallus vinitur exercit. caput de dicit. torquem detraxit. huius postea sibi. bello adisus latino. hostem a quo simile. procerus fuerat. occidit. C. et deci milites romani. Qui ob signe bellice virtutis gladium Achilli cognomentum sibi assumi. si subeunda duplex mi cum pugnasset. prestantia. Nam mu apud celtibos. genere pugnassemus. a duobus ad dimicandum. procurre. Aterum n aquitis quidē pugne accitus exercit sanctē Insertantem omnia. ac nolentissime. pacatissimeq; furtive victoris instar. in tantum adortus occidit. Armaq; detraxit. Atq; gnis clarissime et fortitudine omnibus celeberis scale pallentem. cedere sibi multis compulit. Si ense illi suis q̃ fudmuras. Spectatibus utrimq; legionibus. tridē. In ensis etiam congressibus fugisq; virtus eminent. valerii. tallij. Qui cum tribus cohortibus e legio non. Pompeianis. perculit repulitq; Vnd q̃ casis cohors castello ipsini. quatuor pompeij legione. q̃ diu sustinuisse. Tantus fuit in eam sagittarum imber. de fine dul tiere defensor. nullus cuadaret. quin et Centurione quatuor oculis capti essent. de cum fero diurni labore. ac pauli simus imperatoris. non tam auribus q̃ oculis subiere ac vapitere decervisse. Cae. xxx. Sagittarum multa intra vallum. fluentes vulnere fuerunt in legione octavo. qui legatus quinq; casari. duo centuriones. qui prem as inter se contrivisias habebant. vter ferre. hic alter pulsus dari venusi ator deabat. Tecidit de castra opugnarent. Cum so pulsus. Quid dubitare in quit o varene. hic dies de iuris controversiis iudicabit. hic dicens. prodit ce nuntiationes. ab hostes confertissimi erant. Subsequit varenus. Modiocri spatio relicto. pulsus pilo hostem examinans impedit. ab omnibus transfixus. Scutu et. balteum gladiū eduere nō potuit. Sic succurrit humeris ille varenus.

Q. Coccius

Volcanius tullius

Pulsus

Varenus

pregnat ab hostibus in quez quem quom se hostes comitissent. ipse uno interfecto in
larum inuaiuit decidit. Cui circumueniebant succurrit. pulsus atq; ambo. complicibus
interfectis. Incalumes se in castra recipiunt. fuit eidem cesari Scrua. miles
fortissimus cum pugna ad durachiū commissa. vulnera accepit. capite. humero et
femore. excussaq oculo. truncatus et saucio. C. xx telorum ictibus perforato hostes p
inde ac se deditturus esset actiuit. Subeuntibusq duobus. Aliis humerum
ense cecidit. Attm. cec pressus dere in fugam. De ire quidem varia et plurima
Cruda tractat cesares. viri. de se. et de re pu. ut animo ita mites. et minus
iuuente pmotus. Qua omnis. castelli. porte. custodia. pe sola fuata esset. pcu
niarisq; eis domi ingentibus. et magnis honoribus cumulasse apud alios. seu
idem duce absente. Cedentibusq; omnibus contra omnem pompey. acatu stetit
et dipco. C. xx telorum ictibus transfixo murq; incredibilibus rebus gestis. et cō
misse loci custodia relinquēs suos. Rep. Receptis amplexibus relatus. acubuit. Ita
ceas quoq; victoribus terribilis. ac stupendus. Cui tot ac minas pugnas. in gallia bel
lumq; fecerat. contra hostes semp in mutuo. ra sui tandem cuibus interfectis
Siccius dentatus tribunus pl centies. uiaes. meliatus. octies. ex. pucatione
varia. excitu infestante victor. Quadragies quinquies adiisse hiis acatibus
in tergo nullam notis. Spolis ex hoste tricies. iquater cepis. Quatuordecim
cuibus. ex media de aiis morte raptis atq; seruatis. Notum qui et imperator
quo opa eius vicerint. pecentus. hasti puris. faleris. Torquibus. Cuncis. Coronis
aureis. muralibus obsidionali. vna. Arnulis. atq; phaleris plurimis. donatus.
insignis emeruit. M. Sergius. post hunc duobus stipendiis. pino adiso corpore. ter
et viaes. uulneratus. Secundo dextram manus. pdidit. Quare posea sibi manu
ferrea fecit. et cum mentra pene manu. pdonea ad pliandū valeret. ad phādū
valeret. vna die. Quate pugnauit et viat. sinistra duobus equis. eo insidente
confossis. atq; religata. pliatus. Ceremonias obsidione. exerit. placentia. q; tuatus
Duodena hostiū castra in gallia cepit. Ibi ab hannibale captus. bis. a vinculorū
eius nexu. pfugit. Cum xx mensibus. quibus captus tenis sortem. pferebat. nullo
momento sine compedibus fuit. et carceris omibus asperrimis. pelijs. Que tem
pestate illa Romani cepti sunt. insignitus donis. mutationibus. a transimeno trebi
a. Termoq; Coronas. cuncas. retulit. Cumensiq; pelio. de quo refugisse. en
nii opus. utuis fuit. solus. accepit coronam flaminea consule. quo; eum hun
bal carnificentur. laceri. ut facie in bellis. exercitasset. Tantus ut ing. pugnādi
atior extitit ut quinquiniū. Terentiū. Cui cunc sorte tem. defenciens. fuis
est. de urbe. diruisset. Mores. tristulisset. Disiadisset rupes. flumina. retorsis
egisset. pugnauit. omnino nō sensit. Aristomenes. Mesenius. cec xx Lacedemonior
occidisse. pestis est. Captum p cuiuias latina. euasisse. Iniustius vulpium
idem sentit. Tem aprium. Sopitis custodibus. ad ignem adiuuti loco ai corpore
excussisse. ꝛ capeus. Lacedemonios. pestis dissensisse. Hyrsuciq; eo ei reptus. In
butanus. dum cōmilitones in palustrem quemdam locus. et aquosum. fuisdissenti

Seua

L. Siccius dentatus.

M. Sergius.

Aristomenes Mesenius.

Scevola

Inruissent; in eos in unum hostium copiæ ac pluim. Spectante cæsare fierent. Quidā
miles cuius nomen scævola medio ut rupt. plurima strenue fortitudinis opa
dens. Solus in imobili gradu pistens. missa undiq; in eum telorum infinita
multitudine. Atq; militu vnus diei pugne sufficiebat. Tella manu sua ho
stium. dextra strictq; fortissimos quosq; hostium cæteratis assuetus. Inter
dubia dimicatione propulsant. Tandem tregula. et sexo ictus dosis i fuga
hostibus conuertones redunt in castra. Ipse vo egre cuntos cuadens. In uno
sim se. pupit paludem quam nunc nattando nunc pedibus conendo. vt tun
dem diabus locis onustus. Amisso tracert sinto. Admirante cæsare et mag
ci gaudio: et clamore omnium acciente. mestus ille. Ante pedes cæsaris pedit
Amissiq; tenuit sed vel obserans. Cæsar ionatu honore donatus e. Cynegiri
fehemensis militis gla: magnis septorum laudibus fudatur. preter n. inge
tes prætorum cedes. quiq; fugiedes hostes ad naues egisset. omissa naue dex
tam tenuit. i pnis dimisit. i manu amittere. Cime quiq; amputata dext
rauem ei sinistra complendit quā. et ipsum quā amisisset. ad postremū mo
si naues detinuit. cantanq; deniq; in eo vtrue fuisse. vt nō vel acibus fatiga
tu. nō ambabus manibus dimissis amisso dutus. Cum trūcus est et. ad postre
mum. i dentibus velut tabula quada sera dimicauit. Simili prinacia. In conse
tandis hostibus Attilius fert. nō massiliensius vt lucanus ndiit. Sic cesis miles
quem admodū reliqui. et quidē nō in celebes auctores tradunt. Magali namq;
apud massilia certamine. Cum hostiū in puppim dextra intercesset. Illa gla
dio amputata. Massiliensiū nauis in cholumnus ingressus. Leua tamdiu retinu
Cuou sq. hostes atrox vulnu obortens. prostratis omnib. nauim victor accipit
occupatinq; profundo timersit: Equanimi Cynegiri factum. Quā loqa sinier
gitate. laudibus meritum usq; sublatum e.

Attilius

Cynegirus

Emulatio gloriæ et Lucium comparatio. cap. Septimo. C. XV.

Vnde ut antiqui prissis ad summa rerū aspirantibus. bono tradda
tur. Cui nobilioes duces quiq; inclita suis facinoribus gesserūt
Subiicerentur. Vni. qui in huius rei summa fecerūt. Discutiq; mag
solent rei militaris peritia. virtus. ingenia. mores. usus et fortuna po
tissimū. In hos suptiorū ætatis. ceteraq. nostriq; gentiū duces. i ages aliquis
prima fonte inuenia. Interse iudent. comparione p similes extitisse. Sic. n. multoq;
sententia fuit. nō summi nesci solitu. Romulo thesium compari. Camellii bruto.
brutoq; duoes. Numa lycurgi. Marcello pellopidas. fabio pardem. Q. fere mag
laconē ferreus. et themistoclem themistocli. aristida. Camenen sertorio. Sipo
nis lucullus. Quanquā de hec ipo rei sepiū inuenio. bellicis in artibus vt desci
lusantur est. quem hic comparabimus. Quē huic opponemus. Quis huius similis.
Cum anthochum graues philosophum sepissime constet. Lucullū victoriis oā
quas vnq; sol iudcerit: maximā ce hostibus retulisse. Exploratum est. et pho

Lucullus

tione

quinquies ⁊ quadragies imperatoriq; misse dignitates. Quum ne semel conuiuij interesset. Sed semp absens ⁊ carere. et detestere. Et hr igit quantus ille dux fuit facile cognoscit. In alabarde cui flagitiosissimu fuisse ingenium constat plurimu eloquentia singularis. corporis specie. prestans precipue potentie virtutes. nobilitas eximia in re militari. summe impiis ⁊ sima gloria. Quicquid nã effingere. posset. nõ expta. Constat n. inter omnes. qui de eo memorie prodiderunt michil eo dice fuisse. quiq; plenius hec omnia. mirim. et corporis et fortune comoda. inter se se in eo duce precellentia certatim videmus. Trasibuli dicus ⁊ si parte abstrahatur minime paritanda. Dubius sim. an eum omn pmiq; posuerit. Illud dubio caret neminem huic preferendu censeo. fide. constantia magnitudine animi. Iq patriamq amore. Nmore. Nam qd multi voluerit. paucisq concessit ab imo ⁊ Tyranno patriam liberare. huic contigit ut a tuginta oppressum ciuium seruitute in libertatem vindicarit. Iphicratem nõ tam ei in armis. et rei gestarum magnitudine qd discipline militaris peritia nobilitatis est ⁊ precedentibus ciuibus anteponendus. Cuiusmodi n. dux fuit. vt nõ solu etatis sue cum pmis comparandus. Sed ne de maioribus quidem nati. quisqm anferendus. Imperator. ⁊ dux sepe deceptus qui culpa rem male gessit. consilio semp minutus. quo tm excellunt. vt in re militari nouia cum inuenit. inuenta plima meliora reddiderit. Lysander lacedemonius. pclar magnã ducis et Imperatoris famã pnibus ⁊ prosq reliquit. vnu magis feliciter qm virtute patam. Timoleon corinthius. sine dubio magnus. cum in duco hic habendus. Nam hunc vm contigit qd nescio an illi. vt de et patriam a tyranno oppressam liberarent. ⁊ sacrilegis quibus auctho erat insultu. inde inuenta ciuitatem depellere. conatus. sicilias ciuitates amos vexata. bello barbarisq opis sanctissimo adiuuantibus in pristinum restituerent. quiq esset non simplici fortuna conflictatus. id quod id qd difficilius putatur. multo sapientius. strenuiq adiuuante prudentia fortunaq. Agesilaus Rex. et corrumpere superum negentur. vt parce. q nõ solum horum. Et deorum sibi honores expoposuit. In hac quoq claritatis diuina concertatione. quadã magã auctore miranduq sese offert. nec minoris id quidem. Nam si rationem accedimus. clarius aut sumptusq velor magnitudo armis. et vel equo nullus vel pede maior erat. Legimus ⁊ dii. greco. maximus laudibus celebratus. qm. in expedition pfectus. aegyptum in sua ditione redegerit. comesque a stige finibus. ad mare vsq rubru. pmient gesserit. nationesq subegit. Epaminunda quoq res strenue geste. a plurimis cum anteponit virtutibus. Thebis. n. ante hunc ducem natu. ⁊ post eiusdem institutis perpetuo alieno parere impio constat. contra eos. qui dui ille prefuit rei. p.u. Caput fusse toti greciae. nemo inficias ibit. Equo satis mirelli pot hunc dui duce pluris qm nobilissima ciuitatem suam fusse. martine ei cuius mortem tanta pter fortuna. thebanos. Iactu ⁊ pulcro subsecuta sit. ut nõ amissse se ducem sunt. ⁊ columnes. qui cum eo cum eo simul tunc funcitus perisse viderent. Et quiqui honorem pdomio. et pioracum. et nomi sit etiam illud achillis. et hectoris mutuu inte ac-

fortune

Trasibulus.

Iphicrates.

Lixander. lace.

Timoleon corinthius.

Agesilaus.

Cyrus.

Epaminundas.

sanguinis etiamen: quod nomomachia appellant. Eas virtutes que sup nos est hominem atq; diuinas precedit hector huisse. neq; prude iudei mortalis huius filius et. sed non in pre tamen. Cum nō homerici. Sed prima illa commendatio fuit tabe achilles hectorem qui incerti. et virib et ai. Verumq; gesta prouo ac diuinitate minor hi. quā et ipsa in aureis capita cū scriptum offendo. Si cor. si virtus si bella requiri. achilles. vt pulcri expectam hectore maior erat. videlicet virtutis pluriq; maior. maiorq; tibiam septorq; attestatione. fortitudinis et virtutis achillem fuisse. q; hectorē. Achillem preā. Jouis nepotem. et teticis filiū iuste homilii homerus. Ceterqs sine controuersia pcede. qui homines mox et virtute precedunt nō solu; p duo. pregenerem volut. Si etiam deos fieri. Dsi calorem prone et sensu. decoris fessum tate in celiq; collat. Nestor. Atridas apud suos phima claos. et notor fetore. Iacos. et dolis. et astu ultrem tradat in Achiadem. Mauritione. Thamistocles tarnophile pdicat. homerus quidem. et maro vedu barbarus. Se latinis. et graij ducibus pfitendo regem illuis. quo ustior. mes pe tate fuit nec maior. et armis. Cuicquid denq; et aliarū gentiū preclare ceu dis vsqm extat. n vnus si consentit. profecto atrei romani. romanos rex dnos. gentes. tegatum subiisse. Quo arcis sunt. qui suo quodam iure triēni animis magnificentissime et rex. gestus et collendū putent. Cui gallis senonib; ? multitam sumptis. Romā iuidi dominaq; armis inuasere. In romanos. tamq; in belles. Imperio sere aosq; se struxisse. vt nō fatale qui spiam finiles triumphi romane militie reconstrect. etiam si roma nisup in ocusa nō foret. vm ut vicerunt. sic victi sunt. etiam si roma nisup mersa nō foret. vm ut vicerit. sic victi sunt. ? ad hec. et mercitum dolobella duce deleti. ne nullus ex ea gente sup fuerit. qui mersu; a se romas gloriatur. Ms vo hannibalis res geste obscure neq; posteriores erunt. Annis d. et. xc. minus nacus imp fuerit. primo triennio. illa viri armisq; nobilem. et exercitu seminarium. bellaceri fudegie hispania. Saguntus. potentissima; vbem Romanis. Inuissima; ac fidelissima ut expugnatur. ac obsidione deleuit. Tres exercitus magnos compauit. Ueo i hispania. cum ascirubale. veluto. Ueo m affrerij nussat. Terrius in italia seam duxit. Cum hec exercitu pertendo saltus transgressus. velitis fudnen. quecq; obsem ta. pterea scilicet. italia. deuastandamq; festinat. ne inis fero. et sanguine vir sibi pstruens. ad alps postea qui venit que italia a gallia se iungit. et quas nomo vnum. pter herculem pos. gtaiu. ab eum transierit. et eum transierit alpinis galliorum gnnus transire omnib resistentibus. et tandem duro marte depulsis igne ac ferro diruperupibus. iuga illa aspa fuga illa aspa fuerit. et saxosa ac frigore intractabilia. et minus. ut elephanti possent ire onusti. que antea vnus vno maximus ire potuisse vie pure. que ire et. et virtutis admiratione et imortalitatis fidem non parua contulere. In exercitu traducori italiq; puere Consuert apud tcinii cum p. Cornelio scipione cos. eumq; saucius repulsi. aff pudescente seruatu. Sapionis huius collegaij. Tiberii longu. Sertindi. phā

Bello

Brenus

Hannibal

Vbem

Ire

Suue magis secundu: Liuiu: Sempuniu: Sempuniu: apud trebia: cum gente Romanor clade pfligauit: Quum hc apud placentia equo uict Marte pugnatum: pariq: clade disessit. Maior tamen romanis cesp. p uiio fatura fuit. Vt iuguri liuiu: Cuna equestris ordiniu aliquot et tubuti iuliures et pseti non nulli ad uicitione concederut. Hys tot prosprij: ac leti successibus elatus sum bal. sui fiducie plenus ad spem. positi armauit auu. fide pr hgures. Apenuu tum sicuti petri hetiria. Cuo uiuere adeo grauiq: oculor morbo affectu est vt in posteru dexteri oculi bnficio ausus est. Hic tamē mala quatuc dermebat dantidine letica denectus est. C. flaminiu cos. ardentiorē spiritu iuuū cpr res qui postularet: apud transimenū cum exercitu fusus: circuuentuq: occidit. Iz multo post. C. Centeniu pretorer ei delera manu saltu occupante: fuerut aut hc in loco qui in acie ceciderut Romanor. xv. milia. T. liuiu suu de multis clarisq: clerta. Alioq: namq: alitter apud quosdam. n. dignu: nulu num fuiemo hostiu: nō iuse mille quingētis m plio cesis et sic alia Romane R.p. pesis.

Mortus hinc cassiu. Zu apulia apud cannas cū pueuisset obtuamq: ei duo Consules. s. Claudiu Terentiu varro. et paulus emiliu sese obtulisset. varronem commitendi prelius Temeritatiu Auctores primu tur pis fuga corripuit: nec fugitiuos hinc amplius quinquaginta equites. pseruti sunt. Consulū ? alter prudens: forti ac honesta morte petibuit. Cum hacq: questore es duo tribuni militu: dn. ex Cisilaes pretor es. atq: edilicij. Aliquot senatores hisup desiderati sunt. Reliquor. nūcer sor. Ambigue tradituc: iudetur quid constat. xl. milia pedituu Scipiū duomilia septingueni fuerut: Sunt qui hc legionariq: tm pediter: atq: equites alioq: ciuiu. Te scriptor: pueq: quippe nimi esse afferant. assertiū: Quum nūc post aliqd dies Capuam ? cannas sibi fuisse prelabre est. Reiciēs. Q. fab. Max. dictatore to manus. Zu agto ei phelerinose obiecit. hic locorum angustijs clausus noctu: sine alio detrimento exercitu sepeuiit. fabio callidissimo impadentia verba magis obiuta nocte Surmenta m cornibus fumentor deligata. intendit. cuisq: gnis e multitudine magnā dispersiu: minuit. Quo repentino obiectu usos: tantū terroem fuere ac exercitu romanor. vt equidi exercitu ullum fr causae nemo. post sec nō mileo. M minutiu tribunu magistriu equitu pri. ac dictatore impiodolo. pcuiu: in plū fugauer. Tiberiu seupniu. Gracchu fem. Cos. fuisseus abis. in insidias subluciu: fistulae M. Claudiu Marcellu: qui quies consulem: apud venusiam pari nō interfeat. Cuna: sero tanckem vt capuae ipi romana. Passim obsidione liberet. Et ad tertū lapidem Anienem ? fluuiu: Castrame tatiq: portis. vbi Accesit. furta auiu: miroo solus hostiu: amisit hasdru. Indignantes qui superant. Taurium illi hic romani conss. obuiam egressi. et in acies vtrim ? deducets capys. parati. ad prelium. cum essent illico grando celi fragore demissa. et ex sesma ca procelli ru pe maximo turbine dentor eiu in adisa hostiu ora pibuit. Quo postea ? bis terueterum accidisset. Miraculo concussi? hanibal dixisse traditur. Romani rapienti. tunc sibi animū deesse tunc fortunaz: ci

nung bn equo

clades carmenis

Lxxx.

gnii dii antea in italia fuit. nemo ei in aere restitisset. Nemo adhibito cum postri
nensem pugnare in campo castra posuisset. hiis itaq; ad vastitatem italie gestis
sapio ille affricanus filius patris dictus patre dictatore in affrica vindicauit. hinc
reuertere potuit et accersiuit hostem. cum magna aquo pater apud ticinii fu
gatus fuerat ad bellii arcessere vniuersaq; quo in bello de valentino possa ro
graeterur collatis cum signis de legibus. hucq collaqui fiert conditiones. Cū hue
quaqm conuenerent. tube cecinere. fit pugna quidē non minima. in qua. in me
lius instruit. Idem nec Iterū potuisse pugnari. ut de in utroq ducii sit. et de vic
to triclem victor. tic confessus est. vtcq ingens rei alii estimator. Cessaq
tandem hinnibal deo cōfirmatus de iniqui postea resurgere. Sapioni filiū iudeq
affricii fuit. Dii aut ducq. quinq sue nō certis iuno reste maximi ducq fiolt
ante se memorie oim gentiuq author regum imperatoriue pares velit. filiq iste
qui oim antea n posteri dinuiq cla.ti fuere. vter verosit prior habendus imperi. pre
ter sapioni cedet qui magnam partem secili humani certiuit. deq pacide vel
sep apud Ciniuq fiu. h ipi ostibiis loquit. Si fuc cedendo celestia scandere cuiq
est. nu soli coli snqe porta patet. De vnii ducii satis erit. Cuio mtellō possit
quantiq ille imperator fuit. si vnii est enim cō nemo dubitat de p Ro. pre cessi
virtute bellii. possidentiam sibi vindicet. hinnibalem constat potuisse eius sapi
re. Consequens iii sapionem tanto nō solii hunc oim cetos imperatores antesse
Quanto p Ro. peritiosi hinnibal rerum gestiuq. glia antecelluit cō nec tantiq
gaudet hostis hinnibalis dissimulat. Apud ephesim n. quo ambo conuenerant.
Iter ad antiochiii legitiuq. et Romaniii oratoq accessere. Cuium hinnibalis
gutoem deambulando locum pauiuq arripuisse. idq affricanus tam equo tu
lisse animo aut facile nulla cum contentione ea fuit ambulatio. habito postiniq
de eiusm praestantia inter eos sermone. interrogatiuq. Quis sibi ducii maximi
videretur. oimm oim qui pressisent quaq ad ea usq temporis supstites fuissent.
Tum pauiq philipo filiii Macedoniii regem. Alexandriii. presertim pauii. Cuem
item sermediii fiistantii epirotii regem pyrrhii subiecisse tantii elluit. cū hui
dii rōm affirendo. et quirenti porro. quem tertio pōneret. dubio prui sepiniq
nuit. obiectaq usu. Affricanii eum adiecisse cū maximi te fuere. quo de lac. ter
ligium ducii hinnibal. si oii ego supior euasisset. Tum ille nō solii etatis huius. si
oim supiorum temporii. geniuii. ac nationiii imperatoribus inferendii iudica
rem. Cuio quidem dicti. non obscure. e sane p hannibale iniui. Sapione velut i
estimabilem. Ceteriq ducibus. ac imperatoribus longe dissimilem antepredii. Seue
rus aut septimii dux. et imp. militiii. Simili mō. qui de primo principii loco. fino
esset. Augustum desiderantii. T. Traianii pium. M magni pecceteri fuere. Reat.
Reliquos feminos vel venerateq nominant. Marine in historii hannibalem.
Martii camilli. et Q Martii Coriolanii dilegit. summaq laude ac loco augusti
tensiure. Interogatiuq porro. Quid de ceteris affricano sentiere respondisse fer
felices illos fuisse. Magistriii forte. idq. phare domestiii vnii. et iniuentute. q

Deinde

Laudes

ut utrique minus speciosa domi fuisset. Nō minus et et gloriæ sapiorum nasce-
ncio: et toga. Q. Innego et Armis utriq; sapiorum. Maiores uroq; erbuisse
ast- ferunt et sutulgones Iniurgatum. Ut iuq; ducis sibi optimus iudex. Rideisse
pyrhum si senescere omn sue etatis ducis; sibi optimus iudex. Et quisqui hic etr
tis sue ducibus dumtatat: eius pfecat. Satis tamen constant. Auctbe iustino
inter omes auctores primā. Nullam nec nec eius. nes superes etatis regem
comparandū pirho nō minus fuisse. Karoq; nō iterer regel tm dm etam inter
illustres uroq; aut uire sinctioris aut iustice patiorisq; disum. Saeuiā certe rei
militaris in illo tantus fuisse. Vt cum lysimacho denuo sumgono tantis regibus
bella gesserit et Invictus semp fuit. Illiorum quoq; seculo. Romanorum Carthā
ginensium. bellis iūgm inferior. Plerūq; etam victor extitit. Cum patrum ete
stiam Augustam Ignobilemq; rat gestis. Prima. et clantate nomis sui. toto
orbe Illustrem reddidit. bellatissimus eius regēm omm vgr adeo fuisse constat:
Vt cum cēt mortales p gloria pax impio p salute pax Inimicis pugnare sole
ant. hic p voluptate pugnare negl hic illi maior re impio p. re bello volup
tas etatis. Ad militaribus artibus inservitissimus educandi etatis. Or
namdi atq; elegendi locum castris voluerit. Consulandi hōm animos rei pace
bellaq; efficacissime Cum ad bellandum quarendasq victorias. p victoriarum p
mia seruanda. dingi longe melior. qui nō hunc ipsum palmas Alexandro ma
cedonum regi tribuunt nō insiste id quidem fidere iuste. nec minus tūmb
initi. hic n. rex et Imperator parua manu. Vtraq credibile cupiat uideat pa
ganum orbem Innumeras gentes fudit. atq; subegit. degessimi nūmq etatis annū
agens. Macedonum rex declatus. ad bella prompterq; dbi macedoniā. quetat
et Iure partem orbis composuisse dicit. belesponti. In asiam transgressus. In
campsim adrestis. primo datis persas regem maximus epignat. Mor phrygia
et paphlagonia multitōm redactis per angustia. rupis. dubiosq; aditus. Ul
claimq; uirtute. que ex impuso extirta. datos pirrit. Darius interea. quinge
tis milia armatorum. Instauratos exatis del. ut aly phibent. CCC.M peditum.
et C.M equitus In acie pradens. Inter artas Cilicie rupis fauces. commis
sis certamine dutis. ac fugatis. Targa olei studio dtit paditis. XXX.M equitis
decem milibus cesis. XL.ta capis. diuepis castris. cum regia mre. drove. de tota
familia. Sobole etiam dator insignis. hinc ad pfectionē damaschi. pirrhus. et
premis nationibus legati venere. se suasq; et vibes dedentes. sira phenices. et
sydon cum maretimis insilis. victori obtemparit. Tymm ferocitat expugna
tum. virtus. fortuna obtinēdar dedit. Magis dui obsessa tenedos. regi pa
ruit. Cal. be. nauium classe deiuta gaza. dedit milibus hostiū cesis. expugna
te. distructibus armis cessit Egypter. et Cyrene. Certamen fleri. Ad solis amo
nis templis quē sibi patrem dis superat. gentis domitor. p India. et solis adis
ti. but iter. inde remeans. diuina stirpe se natum voluit. Credi haud quagm
ti. but iter. inde remeans. diuina stirpe se natum voluit. Credi haud quagm
mortali patre contentus. Rerersus urbem condidit. Quā ex suo nomine alexan
drum

apellat hmc adiuſus clarius qui ad arbellas ignobiles venit. Si per ſicilia
ſtragē nobilitatis ſugerit armorū copia venera de integro arma mouerit
et paribus uiribus que pātis et capiā. et fortuna huic quoq; uictor oriens, ſibi
limen aperuit. ſed ut prime gentes p ſidē. et babilonij parēt. imperia
p difficiles addita; etheriaq; iuga. qo ſeptentione conſuſ. partos hircanoſq;
fregit. Caucaſum nōtem ab mortē arcte uacū ſuis labore deductus mare ca-
ſpiū. Cuncta ſtrenuo ſubegit. Ad ſtmus Tanaim. et ſcythis arcaſdite
ſignia. Et in finibus aſie partem tenuit europe ad iaſpem Tanem. prenun
indorum maximus regem. qua armis contradicē auſus. terribili pho di
ct et quia victum ſe tām magno animo tulit. vt abiū. vulnerūq; remedia
reſpuēret. Mori volens flagitiſme animi delectatus. Alexander in amicis
ſuis. t hominibus auctu. Regnare compulit. Multa preterea nim aliqt regib
et gētib; p indoūm longiſſimq; uetus pha gesta ſunt. Cantia illus
trata uictorij. ſiue greco. aſſertiē contra romāni. parthos. glie falſeriū
Siue ceniſſimos quoqūdā; gallos. Quo nō veri ſtudiū. nō fides ceru; nō
denq; alexandri amor oſtis. Si romanorū iniuria. atq; odium ſemp intpol
lit. priuulgatus ſit. cum totū ferē orbem pagruſſe. Illuſq; ad dominū ſuis
ſe. que opio. qua quoqūdā mentes crepſit. minuerdū eſt. eccq; mag q re
rūdi geſtarū ſpectos alij. et quōd nō mēlebrēs iudent in hanc ſuiq; tūbi
pamitus tratq; inter cetos. Annei ſenece de alexandro illud attingam. Virtus
verum ſuam et loi huius. t dicti memoria. licet poſſet. Germia vere oblati
Velut magne infeliē furor aliena laſcindi. et ad ignota mittebat. In tu pu
tas ſanus. qui a grece pnius cladibus in qua eruditus. Inapit qu ab eis
optimū eſt eripit lacedemonij fuere iubet. Athenaq; tace nō contendis cor
ciuerū ſtrage. Quaſ aut incerat philippū. aut mireremat. Mag alio lac
pondere. t cōtra olim arma arciſſet. nec ſubſiſtit vſqm laſſa crudelitas. i mūti
ſerunt nō. Que pluſqm exigit fames mordent fam. in omū regnū. in ulti
regna conſtitit. Ad in greci pſeſmde timent. Tam et a duro libere matrōes
iugum accipiūt. hmc tamē ultra accumuū ſolemq; mdignat. Ab hercule ſ
berag. vſtigiſ victoriā fleete ipi natura vim parat. non ne ille dult. ſed
nō poſſe ſtare nō alte ſp in ſcrip. detecta pondō. Cunbus eiūd ē finq; hauſſet
cōd a tanto iure tamq; p claro dictum iuuor. Nec miror et illud iuſtinū vnū
ſum ricā. orbem vtrq; ſit inuabilius. quā vicare. In Aggredi auſus fuit. In
cerui. t. Nota n. nec ſunt licet. tamen ſi tam cuitatis dei. nec minus ſcrpti
eſſe debet. Quantū liber aiūt fide verū deſiſſe. del toqnt mqnt. ſepterni. Idolo
hujs ego. i quē dicunū ſenatū. Cuncta tamen illo fuiſſe mentito fidelioreſ
ſed audite. Cum ne ronia. que flore iam cepit. fut italia. iam vlla. Si nec
germania. britānia. nec hſpania. gallia. ad affricā. per ſoſe aut legatoſ
vnſin adhere. ne dum vicarie. Quid ſ oriente adipſ. Quentemq; dicit vna
Alexandri ſpirenſis regis. et huius iuuenili. Sententia et omibus dmq; ſacil
Imay

mundi partem qd sepe alibi idem auctor attestatur. Q. Curcij hunc enim de rege
Scilo nobilitantij vbi utar. Ab hellesponto vsq; ad oceanum omes gentes vnto
ra emensus. deq; mq; sectionibus nalibus: fugiunt senecam. superiuq; ex angu
lo thracie vsq; ad oceanij terminos. perdit. Quamqm qd constat ante aliqs
annos carthaginiensibus: se subacta asia. in affricam migratuij minatur. Et forte
egressus inde ad gades hercules et hispaniam transiuit. ac paro inde per
gallias senis alpes. et italiam meptiuij. atq; macedoniij reuisit. Sicq; nō
eum alterij soleti adoruij: exessise intra. nec alte ut alle inquit qm babilone
sua. partiq; perendus. nam sibi liberis vnqm si reddet orbem ludibio seruatus
erat. non vtile mūdo edituij exemplij est. Et qm diu fuit de re ipo quē nō
diuinij alexandro. et philippo patre ac macedoniij rege inter dectissimos
de diuisq; prestantia deperitatio nō leuis. Et qm in magno se iudice quisq;
obtenue animatij tuerij possit. Et qm in magno se iudice philippū tantie
virtute virtibus animi. Magnificentia fidetrūij moderatione. rebus gestis. et
gloria siparum a filio. facilitate vō humanitate. Consilioq; prudentia fruga
litate sollertia vbertate denique. ac oratione altoi alexandro superiore fuisse. no
dubium est. et licet regum clarissimus. teste iustino. sit. Alexander clausem
tamē. inquit huius eium facte. Q. vnus fuit qui adolescens. qui in cremento
rerij hōtij aliam fortunaj erpetij. decessit. philippum Alexandrij patrem
Theophrastus tradit. nō solum gne et dignitate regia. Si a fortuna et moribus
maiorem cetis regibus malerutioreinq; extitisse. Sunt qui hr deinq; fmpij. Gn.
pompeio magno ob res ab eo pre ceteris magnificentisse gestas deferendū pu
tent. Maximū. n. a splendidissimū fuit. qd romanorū nominij antea contigit. q
Cum tertiū e tertia vniuersi orbis parte triumphij duxit. Nam licet tres ex hac
vna pte triumpharint. ipe tamen primij ex affrica. Secū ex europa. Tertiū hunc
vltimij ex asia ducens triumphij. quadam quasi nō usij est. Et vniuso ambi
tu orbis triumphasse. Et q aliij gne gentiū seorsim triumpharit. Et hys que sub
iecimus licet agno forte. Etenim quippe regionum illarū nomina huius potentie
armenia cappadocia. paphlagonia. Media. colchis. hyberia in sula. albania. siria
mesopotamia. Porro hij qui et palestinam: et palestinij incolūt. Iudei arabes
in oriente etia. parthos ac Cilicibus: et Isauris pyratis. latronibusq; stipatis
in nomij inter cilia. Isauria Condidit orbem. Inter hec trophea etia suis
que statuebat. in pirhenco. annotant. Octingenta septuaginta dij. oppida ab
alpibus ad hispanie fines. in deditionem a se redacta. Cinctaq; ferme nonigente
pyratica naues. Dij. Captiui post principes pyratarū. In triumpho duxit. Tigra
nes armenij. Tigranisq; filiij cum vxore filiaq; ipius regis. Nec id eorum
aristobulij. Mitridatis socer cum liberis quinq; fuisis. filgatis occisis. in deditionem ac
ceptis. Nominū ceteris in eos semel. Lxxx. Hac huic quide. Gn. pompeio adhe
tanta tanta pelata facinora virtus. Auctorito suadebat. Si insanis amor mag
tudinij false. Ceterū si nō ut in hispania. modo in ceruce lepidi motus. et alpina

bellatores non fortuna sed modo ad colligendos prædas Maria: ac tot
dura pienda proficere: Cause p eam pterebant ad continuandu potentiam.
Quid illum ego nominabo? Quid in septentrionem? Quid i mediterraneis? et
omis asie angulos exerit nisi infinita cupido crescendi? Omnis sibi vni pau
magnus videt. Quid cesarem in sua facta parte ac publica imitari? nisi
glia? eius ambitio: et nullus sup cetos? Quis enim modus? quis omis ante
se cesarem ferre posset? Quis e contrario? Si quis piam similis mo velit pe
cense dol forti sine gestis? ob quas deus est: a deteribus appellatus? im
mensum? et infinitus? et in fuctis quipiam aggredat? necesse est. hinc n. p
mum bellum cum helueti fuit: Galliarum omis fortissimi: Quibus tantis
nedum pugnandi arbor ardet. Et rubiet erat: ut patria afferet. vbi eos de
bibus viasse quadringentis ab se concremarit. nequid hiis desideri fuet. et
spe reuertendi ulcisse spe reuertendi dit p romanos terras. Obstinatis
magis in eam fortunam mitigarent quem admodum antea cimbri. et Theuto
nes quibus no audacia. no fortitudo defuit. et pte infinites erant. hium
plane multitudo. nisi ceteri gentium: Que duplio illis exterant i tubu
lis aiebat: Que in castris fuerint sine dubio mirabile. leg greca in septrio cat
fuerant aiit omis gnis hom capita. CCC. vbiq. milia. et quibus nonagin
et centum bellatissimos esse. Quos omis cum apud Rodanum flumiu
obuiam Cesar habuisset. Magno difficilq bello bis uicit victosq ad deditio
cogit. Germanos eram cii eos annos fortuleat. Germania milies. no co
mitere plu ante fuerit. si noia luna fulget. Conqueri saepe esse durat tre
pidantibus? si vo nemu illi tempus respectantibus: fuito iniqu in eos mum
tonet: i tumulos hyperi no ante stimulare. hys n fugas versis quoq fer
tur nisi. CCCC. sex agrinta milia fuisse. Cesar studiq. CCCC. Adiuq rhenu
prosequens. Cadubiis sodyligq referte Cesonii nim. lxxx. milia fuisse phibent.
Inde constituens reni. bis desunctissimas ripas ponte connuxit. Et primus
romanor. trius germania. inuasit diu barbiis silues petere properarit
ac pedules no aust erat. ad. p victoria fuit. hinc arioistus germanorum
insolentissimus ducem. vno plio d. dicit. ac et pulcher idem contra ferocissimos
et bellatissimos nerviios. et Atrebis. qui densissimis moliur silues ducit ecatus
dubiq in primissimo memore filios. ac suppellectilem. q. peul ab hoste collocas
sent. Cum te. milibus armator. contra cesarem repentinos fecerunt impetus
cum q castra lacuisent. praeiap abstinentem offendebat. Et vso in fugam eq inter
ti. vbi et duodecimas legionem. circumcentes. omis vnusq trucidabant centurioes.
Quod nisi cesar corepto scuto et hys qui eram se pladant. detenere me barbi
ros irruisset. ac subinde quodam ac tumulo derima legio p hostiles ir um pens
dacet pleiterant succurisse. nemine euasisse incolumis liquet. Se Vrtice Cesaris
et audacia sup ures ut dis soler deprecantes. hinc enim nerviis dare terga
cogerit diu fortiter oppugnantes obtrucidarit. Et. lx. n. milibus. quingentos

|| et messere destinet. g. sia deducti pugna
aperteret

euasisse tradit. huic deditione vbiuis ad extremos vsq; oceanum terminos
consecutae. Adriatica eadem imperii fortune pfligata. Ad 4.[o] milia cesa. 1.[m]
milia venundata: cum veneti qui ad oceanu terram incolebant nauale p
lium. a memorabile fuit. a hij quoq; victi. et armis sispati: aquitanos. Cui ad
defectionem cum finitimis coniurauerant. fuit et bellum ei cum belgis vna cum
germanos. Iuxtiss. omni copie ad decenta copia. xxx.[ta] milia cecidere. fuere
Subiugi repente e sluis eruptionibus multeq; cesaris eos excepere. Suma
quidem arte obstando. ad interemptionem delenere. Quousq; ad sua remeare
compulisserunt domuit pter hos. omnem galliam. que inter alpes. flumen rho
danum. rhenumq; et oceanum est. et circuitu patet. dabis tricies. centena milia
passuum. In ea siquidem ii totus belligerunt. decimum octingentesimo cep
oppida. Trecentis subiugauit populos. adusis trecentis partim instructis.
miriades. Centum quidem ferro cesis totidem ute restauit. huic aptuias.
corpore armis. spiritu. Terribilem nomine etiam quasi ad terrore com
posito vercingentorixem. aluernus gallie regem fortuna multis sepe magis
plesis atq; onatibus retentata. post aliquot certamina sorida. huic inde
uero discrimine gesta. In alexia oppido vallo ri multiuq passuu circumdato co
clusit. donec ce.[ntum] et viij milia armatos. extra congesto. In alio regis fer
me tota gallia surrexerit et hij qq cesi. fusi. fugati. qui potuere ad sua reme
are. Ros ipe nouissime in deditionem redactus. Maximu et amplissimu victo
rie decus. deposito omni fastu. Supplex cum in castra cesaris genua fleis
abiectis et armis. habe inquit fortem virum. vir fortissime vicisti. Iede qsi hic
terraru orbis nd sufficere. Atqui cogitauit. et in britanniam transuectus. Cu
ne nomen quide Romanos cognitum erat. Et de qua nd parua etiam inter
scriptores et historicos contentio est. Cum eam nd re. Sed verbo solum acno
uisse fictam. nusqm extare contendant: subiugare adoreus est. huiusq; fa
ctoris audacia magnam illi gliam peperit: primus namq; accedui classe ingres
sus oceanu. pq athlanticum pelagus. ad belligerandum transportans et
rem immaiorare cepit. Mira celeritate transuectus: Innaq; obsidet ac
cepit. a trepidis et vberius esset. Ne impham classem naufragio castigasset
Oceanus reissus igitur i galliam classe maiore: Auctiscq; ad nidm copus. In e
uidem rursus oceanu. eosdem britanos sequutus est. Qui tandem expugna
tis cum regibus victoris pugo eiusdem flevere. contentus hys. nd. n. principe si
nomine studebat. Cum maiore qp prius pda reuectus est. Triumphauit quat
or tantos fere omis sunt auctores. et certiores quinquies. primus triumphus fuit
de gallis atq; hac ipa britannia. ie qq omi classium. Secundus de egipto.
Tertius de ponto. quartus de iuba. et affrica. Quintus de hispania
Ego nd adderem sertium de massilia. nisi quia forsitan iste triumphus sub gal
lico continet. Nam de massilia illum triumphasse. Aliud quagm est dubium
Cuipiam qui acerimas illa ciceronis de cesare loquentis quetimonia i lib.

lodissima

ossor. legit. dexaq; manu ac pars nationibus ad exemplū amissimp. potu
in triumpho inaestuam iudicamus. t ex ea urbe triumphū Sme qnā nūqm
nostri imperatores ex transalpinis bellis triumpharūt. praeda denq; plura gessit
p. recensere quispiam huius namq; ductu. de ab illustribus quibusdam traditū
est. Antonius vindices centies triginta duo milia. de ab alis. vindices
centena nonaginta milia hostium caesa sunt. Siquid collatu his. t quinaqg
ex dealy quinquagies tūn dimicauit. M. Marcellus solus trauisqesus. qui nouies
et tuies. vel ter alis. atq; alij quadragies noues. pau pene nō fuerat praelatus
Quid cetera eius gesta. persequar hus. tot bellis. acerq; tot laboribus exercitatis
Quos ne dum pati. si scribere. si legere. Si audire difficile est. victor. caesar Ro
manu redijt. velut; vacuam ingressus dictatorie se fecit. Negotiamq; pecuniaq;
ex aerario pub. fractis foribus. militis. possea pompeiū insecutus infinitis eis
copiis. Olympi furialis fugauit. fide victo. t fugato in ej egiptu. pompeio
Cum alexandrinis. tuq; maxq; ingenij bellorū ei negotia fuit. Deinde dissip
to fluctibus rege victor. ceo. Cleopatram gentis regiae relinquens. p feuam
pertus. restituto in regno minoris armenie victorio. phirnace bello victu
pontu regno pulsatur. inde tenuit africam. Et post aliquot classima bella v
nice gesta. Tres duces partis. Scipione. Iubam regem et labienum. prostrauit
Catso victorem sibi. vtro repetitis gladio pectus. traiecit victor ad italiam caesar
redijt. Hoc ad hispanum conflisus. Apud Mudam. Incerti. eventu. C. n. et se
tum magni filios expugnat. xxx. pompeianos. Cesis obtruncato. Gneo. Curtius
autem hus bellis Romani singulis fuerit: nostri annotū: ad sui mū vesse pō
trisex Creatus relatus. t in num deorum. nō mō principis. Si a prisione eda
populari. Nam lucis quos ibi augustus caesar heres eius instituit. Cometa stella
septem continuis diebus circa videcimā horam huius effulsit. psius sumq; credule
plebs Cesis esse iam in celis transmissi stelle. Et virgilius sacra mente in bucō
lico carmine. Et simulatus ipm cesis in iuliam d: Cum in vrbe stella 2. pos
hac numidia lapidis columa in eadem loco posita. ex padi altitudine patenti sue
inscriptione. edita. ad quam sacrificare et votere et iurare p caesarem diuinis
obseruatum est. Si clari fuit haec illi quos ante dximus. Clarus scipio. Cum
consulio. atq; vrbe hannibal i affricam recedere cautus est. Omer et alter sci
pio affricanus. qui duas potentissimas vbes impio romano insestissimas Carthā
ginem numantiam q; deleuit. Iudaeum iur egregius. L. paulus ille. Cuius
Curtū rex potentissimus quondam. et nobilissimus persea honestauit. Sic etia
gloria maxiq; qui bis millam obsidione et meta scriptures habuit. Alius tollet
in celum laudibus. qui cum del dictatoribus. vel quisulebus Macedonū rege alexan
dro in prehaui tuiectio erat dimicaturus. M. claud dallius. Curtius. Q. P. philone
L. papirū cursore. Q. fabium. Max. philopemene celebret. Iure ponit omi
bus pompeius. Cuius res gesta. atq; virtutes hisdem ambiū regionibus cursu
ac terminis continent. Iulius camen caesar in rebus bellicis: nec alis ne his. pcēs.

posse

huius

M. C. marcum tullium. C. Sulpitium
T. Manlio torquato

euasisse tradit. huic deditione subiugat ad extremos usq; oceanum terminos
consecutus. Adriatici eadem imperii fortune pfligati. Ad 4.or milia cesis. In
nulla denudata cum venetis qui ad oceanum terram incolebant nauale p
lium. i memorabile fuit. i hij quoq; uicti. et armis sunt subiugati: aquitanos. Cum ad
deditionem eum finitimi conuertant. fuit et bellum ai cum belgis una cum
germanos. Iuxtaq; nomen copie ad ducenta copia. hos. ii. in mente fuit
Quibus repente e silui eum pentibus multos cesis eos excipiens. Summa
quidem arte obstando. ad interemptionem delenere. Quousq; ad sua remeare
compulsent domuit. pter hos. n. dem galliam. que inter alpes flumen rho
danus. oceanus et oceanus est et circuitu patet dibus tricies Centena milia
passuum. In ea siquidem ii totus belligerans. decemiii ottingenta uirtibus cep
oppida. trecentos subiugauit populos adusis trecentos partim instructos
miriades: Centum quidem ferro cesis totidem ute restituta huic aptuias.
Corpore armis. Spiritus. Cerebellum nomine etiam quasi ad terrore com
posito uerungentorum aliuerunt gallia. regem fortuna multis sepe magis
plus atq; conatibus retentata. post aliquot certamina horrida. huic inde
uero discrimine gesta. In alexia oppido bello ri multibus passuum circuito co
clusit. donec cc.ccx. xl viij milia armatos. extra congesto. In xlio regis fer
me tota gallia fuit erant et hij qui cesi. fusi. fugati. qui potuere ad sua reme
are. Rex ipse nouissime in deditionem redatur. Martinus et amplissimus victo
re deus. deposito omi fastu. Simplex cum in castra ad cesis genua fedis
abiectis et armis. huic inquit fortem uirum. uir fortissime uicisti. Inde ofsine
terra. orbis nō sufficere. Atq; cogitauit: et in britanniam transiectus. Cu
ne nomen quidem Romanos cognum erat. Et de qua nō parua erant inter
scriptores et hystorios contentio est. Cum eam nō re. Si verbo solum acno
mine fictam. nusqm extare contendant: subiugare adoreus est. huiusq; fa
mosis audacia magnam illi gloriam peperit: primus namq; occidui classe ingres
sus oceanus. pq athlanticum pelagus ad belligerandum transportans ex
ercitum Innauigare cepit. Mira celeritate transiectus: Innauigo obsides ac
cepit. a trepidis et diuersus esset. Ni impleam classem naufragio castigasset
Oceanus relisus igitur i galliam classe maiore. Iterusq; ad nostrum copus. In
uidem rursus oceanus. eosdem britanos sequitur est. Qui tandem expugna
tis eum regibus victoris iugo eiuscem flexere. contentus hys. nō. u. principe. si
nomine studebat. Cum maiore q puis sua reuectus est. Triumphauit quat
uor testes sere omis sunt auctores. et certiores quinques. primus triumphus fuit
de gallis atq; de hac ipa britannia. ie q omi clarissimus. Secundus de egypto.
Tertius de ponto. quartus de iuba. et affrica. Quintus de hispania
Ego nō addarem sertium de massilia. nisi quia forsitan iste triumphus sub gal
lico continet. Nam de massilia illum triumphasse. haud quaqm est dubium
Cuiusam qui acerrimus illa aceronis de cesare loquentis querimonia i hac

loctissima

huius etiam laudibus posuit quod sibi magnum imperium Scipio bellum nouum exoptabat. Vbi uirtus eminere posset. Ita fidebat in uiri uirtute magnorum. Vt seruare in bello miseras gentes: et flagello agitatos bellona sanguineo. Vt esset ubi uirtus eorum emineret. In alius autem commendatione. si animo complectu voluisset magnum immaduertes atteritque priamidis: et seium Ambobus Achillem detrunco. n. in phibus. hinc ratio de utroque tale fuisse. Ait. n. ipse pompeius. dicent exultatis. Sic cesar meritus. quod cum bitone Cesare mature parere admiran liber illius ultimus. uiduit. Ac nobile letum. Quod ut seneca inquit libertas amisit aiam. Quod omen deinceps uiri. ac ducis huius dignitate. Vnis congeam patere. et gliam. Ultius contane scriptoris historie. sententia fortis. si deis magna parat. prima bonis. Et. f. si successu mala remoto. inspicitur virtus quicquid laudamus in illo. Maiorii fortuna fuit. quis marte secundo. Cui meruit tui populos. sanguine nomen. hunc ego p sportes. libi. est extrema Triumphum durè maluerit: ch. ear capitolia curru. Scande pompei. ch. frugere colla iugurte. Ecce parens. deis patre dignissimus aris Romanis. quem nisqm iurare pudebit. Et quem si stetere. nisqm certiores solutra. Iuste olim futura deum. Ultius. n. pmi catonis illius. poetis. dominos et iudice laudum plena sunt omia: Egregium. n. r. simus. praeter sapiente nomen. Inqua nulli mortalia esse creditur est. Magna hic r ingenii bona illius temporis pitia. Ac daquentie claritate fiut nidum. n. latine lingue sole tor ad summum. r. ultimus dignitatis sue culmen ascenderat. Quod sub accione factum esse dixit seneca. Consum. r. triumpho. simile nõ aeteris. nec inferior p captis oim. rerum. et perendae. Ac eos sum rei multitudinis qui Romanis. Inter. prima ad agnoscendi illius eiu confessione. sine emulo Agricola optimus fuit. et ipsi fortissimus. iustissimus. pietor. Tribunus militum. bellorum. Tres quaq res simus. pestitisse legitur. vt optimus. s. ouitor. o. optimus senator. r. optimus imperator. estimatus sit: Quas omnes. r. sinon prius attamen claruisse de scipione. Similano nõ dubium est. Suma etiam prae illa. d. dcoing virtus catonis consulis. in celebrium bello fuit. Quippe qui plus se supiea cepisse. ch. in hispania dies egisse commemorat. Eaq. sapr sane attinuia est. sere. vera quadringenta fuere. fuit. r. fere. suma quedam inter cesarem. r. M. Antonii comparatio. Nam cum laetis relaxande animi gra. Ambo. p spe ami parent. vt aleis aut pateiis. del gallorum. e tamine. Et alorum animantiis. semp ab antonio abisse victoriem eum constat. Quod nõ ab re. Quidam ex consiliis augurio sepenumo monuisse eum. hus. vbi ipsis est. Quid rei. Te tibi auribus eum illo adolescente. cesarem maiorem fuge ipin. Clarior. n. licet quis sis. Et saeuitor dignate. et plurimum dominari. bellisq magis ipsi paucis. et plurimae rei vsu. Secellus. Tinus eminentiis. ruinaq fatis huiusse genium. fatumq reformidat. tua q fortuna in scipi p magna pa claraq licet sit illius. tamen fortune vsq quaq blandet. In herente posteritatis

nec ulli bonum secundus fuisse memorabit. Iam nacta de eo. p Eutropius scriptum
est: vir. q nemo unquam belli nus enuerit. De huius etiam bellica virtute
atq; strenua. ut est abunde sit dictum: nō est tamen omittendum illud accessus
testimonium: quod maiorum omnibusq; notissimum sit. tamen. r. Cl.mus est
similis verissimus. Soleo sepe mqur ante oculos ponere. Iam libenter aeq;
usurpare simonibus omnis mirum Imperatorum: omnes etatum gentium poten
tissimorum plor: omes regum clarissimorum res gestas nec contentionum
magnitudinem nec nuō prelior: nec varietate regionum ut celeriter con
sicerent: nec dissimilitudine bellorum posse confert. Nec vō disimilissimas
terras atq; passibus: cuiusq; iam potuisse peragrari. Si tuis. nō dicam aut
sibus: Sed victoriis illustrate sunt. Nacq; n. vt alibi idem dicō mqure. Si tue
res geste ceterorum laudibus obscuraverunt. Idcirco. Cn. pompeius magno
animo. Virtutum nomē ipsius fuit. quante opes. quantis omis gnē belloru
glia. Quanta honores. po. Ro. quanta senatus. Quantum tui. Quis ignorat. Tan
to ille superiores vicerat. Quanto ei omnibus pstitisti. Iraq. Cn. pompei bella. vetto
rias triumphos. Consulatus laudantes numerabimus. tuos enumerare nō possum
et qm. In quo maxime consistet. hec ducam prudentia intense gouernare esse solet plu
rimis virtutis eadem classis. Cl.mis estis. Iocedat. Summos magnis virtutis. et classis
simos ducis nemine huic Imperatori ponendis censeas. Nam siquis fabios. scipio
nes. Metellos. r eratis sue. r paulos supiores duces. Syllam: Marium: vtrumq;
licuillis. r ipm. denique pompeium. Cuius omimoda in re militari virtus. et gloria
ad celum usq; pcolitur: Compandas duxit eos. pserto Cesaris gesta sunt superi
ora si preter eos. alios quoq; gloriosam mtuis liber. Tarquinius superbus Regu
lum. fabricius curius. atq; camillus. Oratio flacco quarto. ceteam gravissimo.
te. Mortes inter omis iniuriis sydus velut inter ignes luna minores. Quidus
quam adhoc. nec sponendus nec subiecendus auctoritatis fastis. Magnū tuū nomen e
Rerum. e mensura tua. Si qui te vicit nomine maior erit. Denique solum dimi
tatis vbo fretus. vt omē huius imp. laudes complectar. Quantus me militis si
nius aut sergutis. Tantum iter duces. Immo iter verius ducis inter homines ocy
Cesar dictator enuerit enutrit: Catonā deinde si nobis inter magnos duces e
Immo verius ducis. sermo habendus in paucis. pserto et inter hos duos cesa
rem. r pompeium. Incessisset certe. vtcensis. Ille cuius se bello. miserens: huic. n. ob
uium. nō alius quamplam assequeremur. Utus certe nemo. pgredi potuit
Si qui simul in illa rei pub.ce tropidatione contra vtrumq; se sustulit. et altisce
sariana opes alius pompiana. sibi vouentibus vtrosq; contempsit. pucculiter
Te onderit esse aliquas rei p. partes eloquenter et composite. Etiam cuspius salus
tius comemorat. Illum rem. p. non habuisse quamplam virtute magnū. Si me
mona sua ingenti virtute. et duisse moribus fuisse. Duos magnos et pclaros
viros. Al. Cathonem. C. Cesarem: Illis seuerum Clementes. Illis Constantes
Illum hunc facilem. Illum n.l. largientem hunc affluentes copis omibus in

clarissimum

bellatores

exemplum adycetur. Quem equitem Romanum duo namq; exercitus. per eu.
sapionum metu victoriaq; hannibalis lacerata ducem legerut. quo tpe. salu
eorum in utrumq; angustiis deductum. nullu ambitionis locu relinquebat. Do
yeter et dicud. plurium marmaq; operum aeq; reg. L. metelli omici exemplis
poterit ea in pmis his tende consulis dictatoris magri equitis. Magni dudecim
eq. uiri. Summi senatoris optimi primary bellatoriq; ciuis patroq; fortissimi. de
neq; et diuissimi q; in urbe fuit. Cuiq; sibi simul soli contigisse. nec illi alti ab
urbe condita. fuit constans opis est. Ulrim. L. sullam qui felicitatis nomē assci
dum sibi putauit. neq; laudare. neq; vituperare quisqm fuit digne potuit. Dum.
n. quit victoriaq; Scipionem se pp. Ro. quinm eiecit seiucam. hannibalem repu
tat augustus. etiam rarissimū virtutis ornamentis. se inter strenuissimos
sesiissimos q; ducē. et principes digne quidem enumeratu tradit. Dermū. n.
et septimus annus agens cum pater exercitibus. hyrao. n. pasi consulis Adiuncta
M. Antonius: et decimus brutus. tunc mutuo obsidentem pro prore missus
primo. Acre conflictu pa. prospere gesto. Interim pro pansa. t. secundo plio. et
aimato hyrao. ferox iuuenis suspes. dimicum figante Antonius. Romāq;
raiusit. senatus se muniuit quin uideret. Adiuncta inquitissimis auis. Cum lepido
et antonio. se communiuit. vi cos. Creatus. Relato lepido. Cum. M. Antonio
inter se fecere cesais. Cassium. n. brutus. Insequitur. in greciam tenuit. Smathū.
postremo in. et arms supari paricide. Inter tres uiros. Tripartito impio. R
sum tenuit Antonius. lepidus affrenum Octauianus europa. Hac inter L.
antonius cos. M. Antonij frater videm. insulit. Inuasit. impiosum iuuenem
oppressurus. quan plo virtus ac fugaru: perusie obsessum. in pellente fame
viribus suis Octauianus succubere coegit. Inde sextu pompe. magni filii. qui
in sicilia piratica. Inde maia terrore compleuerat. Triceniaq; nau
um classe toto mari dispersa. Expugnatum reddidit. In fugam vsum Sceleq;
successu cum lepido: qui ex affrica multitudine armatorum venerat. Occa
sione data. In italiaq; conflexere. Ibiq; iacere miserae vitam implorant. remisit
ad adriaticu litus. pfectus. Illiricos. Liburnos. Dalmatos. uincere maiuerunt
ad actiu deinde gracie promontoriu. vbi cum regina. cleopatra. ducentaq;
nauiu classe. M. Antonius. venerat. Armis petituriq; italiam. do suiuum cladis
terrestis: nauali pelio certatum est. deinq; augusto victore Antonius cum
regina infausta bella in egyptu tulere. Octauianus cum inseratis penes ips
farmis deseuit victor ad italiaq; pfectus. bis quinq. post philippense rursus post
siculum bellu. de dalmatia sue filletia. deq; ad ex actiu victoria. et alexandri
na. Triplici curulu. triumpho. Continuaq; tredeno urbem introyt. Clauso iano
pacis indicio. Certis diutius quiesce nō potuit. Rebellione gentiu concitus se
cluso iane iano ad hyspaniaq. extremaq; oceani litora traducitu. Idemq;
bis. et a fratre sibuigo romano cruciesq; reflectere coegit. Et totam pugnaq;
piuinaq; Terrore armou. docuit fuisse mandata. Sarmatae simul. t. parthi.

11 oratorij
11 claudiuni

africani dicto vis. c. Marcy consulatus. vno re veru nõ septem. si vnus quis
ceros preter vnum minus accepit. si tuplit interere i duo. Speaosissimi
trium phi. Nam cum apud numantiam. Sub eo duce sequestri stipendio.
meret. Se forte ut fit inter cenãdum quidam sapiõe interrogasset siquid
illi accidisset. quit quienam res pu. esse magnus futura esset imperatorem. Respi
cens se supra ipm marcũ cubantem dei hunc dixit. quo dicto. pfectissima vir
tus marmia obtecem iuruite uideit ne an certile accidit perpendi ut poti
lla ni miz. Cena militaris speciosissimas. toti in debe fuerunt cenaz maior omi
nata est. Cum n. post affricam subactam. iugurtam regem aũ aurũ deducti
testomcoz exercitu. p deleti. p marcuz consule. Ac porro ce.ᵃ cymbrorũ
tesa. bree.ᵐ pann capta. cum duce eiusmodo in pmio noctu mutuũ vertiss
se. Nemo fuit qui nõ illi. tamqm dis immortalibus apud saam mense sic habue habere
rit. subie m huc reputatione M. Claudius Marcellus. qui primus hannibalem
dici posse dicit. Fulgentes ardentisq; animi vir bellator dicit minus. vnus ex
paucis. fnq omni clarus historia. Sy tu pmu virgiliano carmine uobis. sic
omni de hoc loquens ait. Apce ut insignis spolis marcellus opimis. Ingredit
victoris dirus superimpet omnis. plura quidem uiri huius q ducis. et ducis i
laudem dici poterant. plusq; haud quaqm. Quid e. n. homini. et quid esse pot
amplius. q omi excellare. quamq; ad virgilius nõ tam dei studio dixit. q i
laudandi illum alem gra. Cui hunc ibi sequit marcellus. Octauis sorozz augus
ti filius. multos. n. iste. si omi haud dubie non excellit. Non indigebit supio
res Romanos extraneq gentes. pter hannibalem duces si mere coz. eximii
fulgorem. Q. fabius maximus. maximus Sertũ pmisuit tum q romanu quis
prudentissimus hinc est. Mondum. n. cato censorius phame huius primu laum
preceruptuat. Tum q o huic ipi cato idem apud accõnem claz magne sapi
entie. ac virtutis testimoniu praebet. Apxime aut honestatus est. illo enim
carmine notissimo. dnus hc cunctan. restitut rem. nõ hic Rumores poneba pnebis
ante salu. Ergo postrũ magisq; uir nunc gliã claret. Nota sunt Reliq qui
bus hc phame dedit. maximq; cognomen. Iure sibi debitu. et si ab eo artum
esse tensen posset. Et qm̃ om̃ huius uiri pliã consilia. q prelia memorẽt nõ de
sunt tamen pliã et ad aquandam aui gliam fidy maxim rutilani. Cui haud
dubio uitoriaz. nuo et magnitudine prelior suptor fuit omnu hostem han
balem. quem mora. et pacientia fregit. satis esse videt. huius inter Romani
duas laudesq. Magnu hostis. et singulare pconiu. C. etiaz caudii in hc
simo rum imperatoriu nuo. et precellentia. po. Ro. vice sua ad federa usq; puerit. Nã
cum ab eo. p vrsitis interogaret. Si iu vno pompeio magno aia. Reponẽ per
seuaret. Assumpto illo subito casus meu sti. In quo spem esse situeliz simio
consensu acclamauit. Inter iudicio q; tali. magniz pompeiz cum omibus o
namentis. que paulo aũ tetulimus. Duaz silliduz sparsis inclusum Catuli equa
uit. Mentio etiam lorũ cõmemorationi preapiũ inclusum. L. Mar. Inuisitati de

cons i

pharma celebres. Secum in eandem sriam trahunt. Sqm̃ tor mi ne dubiũ esse debeat. Si luce clarius. Cuius certe tot tuae minutim recensenti cum solus lacrimi. tu fuerat cor bellorum meorum hactenus italicis. Atq; nunc extremũ in sanctum humeri tui vel athlas celum. ne in se ruat fundetur tota collabetur. In aurida hac inde accitus ipse fistulerij. Nota quin tũ etiã sunt illa. quae hoc aspore difficile temporũ curriculo. p clarissimo imperatore furnesso fortia. In eius curiam adhuc ingenii pontificem maximũ. Cue pio eugenio adversus hunc impstrenuissimũ ducem. Cue p illustrissima Tiracorensium rege alfonso. Cue pro subiugũ. Genuensium bellicosissimo duce philippo maria. cue denique ab vetusq; superi atq; inferi. thartarorore. pro sue tentionũ. Venetorũ sp. ac senensium potentissima. rerum pu. Imperitudine. splendoris. ac glia vbiq; ad aut dextre robur passim. ac vbi congrediendo. audendo. agendo. pressus es. vt omnibus nõ solum turcis sed etiam nationibus trementissimis. splis. inter excellentissimos imp. qui bellicosissimi. et strenuus manu. dextrisque. Inter homer. Tydeus equos. pugne poletisq; furoribus vn. sed pmus. facile indeare.

Pene Decertorum. et milicum commiduenio varia Ducibus non obtemperantium. C. XVI.

Neq; id qui duces aut legis minus obtempassent arbitro varia dissimilisq; pedelur aia diso. Nam aly in fortia. Insania aly atq; aly in sanguine lodelunt. et qm̃ lacerbitas delesendi plerũq; malefacta penarum formido bene atq; caute vituendi disciplina est violate sidei. quam semp maloes nostri maximi fecere. Summus finitis hystoria de metio suffetio albano nobis ignota nõ est. Cũ pactum atq; conditionem. cum rullo rege. po Ro. pside ruperãt hinc quadrigis eum metis. ꝓ diuisa in tentibus lacerãtur est. nouis sane atq; asperi supplicij genus. Deceptus. in antea fuisset apud romanos nemine equidem. neq; legitimeq; audiui. Et qm̃ nichil audiui et qm̃ nichil viderãtur. nichil ab hominus ingenius diuisus. ꝓ q membra et artus beatissimo lunari distribuant. Restat. vt. qd de sortione patrionorũ corporis humanissimũ usum est. Rõm bitibus reddatur. Omnibus quidẽ iuriturum gnibus exercitus colendisq; po. Ro. e parua origine ad tante amplitudinis instar Sucute 25 oim maxime atq; precipue fidem colunt. Sanctaque habuit. tam pmatrim ꝓ pub. Sic consules clarissimo duce hostibus constituende fidei publice causa dedit. Sic eleuterm fidelem acceptu carcerem hi ꝓ pinquer. Tiendumq; esse contra cognatos sensit censuit. ut penis vltimis existimatũ est. ꝓ sicui pareret. clientem diuisum hiisse. Tunc aute fidem maqes in officium militarium verbus usus atq; commertio mare sancerit. Quis alte totius rei militaris disciplinae nervos adhuc putarãt. si hominũ pfidia sine summa horrenda pena eludet. Malus constat nulli gentiũ mitores penas placisse. Sic antehac extra cos. aim ad opus equites necessitate cogentes

qui intra septentrionem et ortum solis tras incolunt: Ad augustum se ad obse-
quia paratos miserunt. Tyrianē in syria. Ac. C. Augusti legato victum penitus
deficiente Ad quentem denide p lagatos omibus pacatis ex occidto litore: et
hispania Romam venerat. Janum de integro clausit. Quem paulo post resa-
re oportuit fuit hac articulum plā ire cautus. vbi ferocissime gentes. contra
facere ausae sunt fidei vindelicos. Salassos. germanos. Marcomanos. suevos.
scambros. et quicquid citra vltraq; venit danubiumque barbaries effera sp-
tat. sic p domuit ut extra procitur impia. Ad meridiem conversus: Getulos
vicit. Germanos et marmaridas. et quicquid ad austrum parcadum efra
bat. Composuit n. est de reliquis p uncis alis: preter africam et sardinam.
Quam nō ille audeat. sine exemplo veriq preteriq totiq tenuit subiecit. Tot
q domuit subactis. Rome cum esset. Terra mariq pace parta. Janū quirinū
3.o firmauit. et pperuis dictator ac patrie pat fictus est. felicissimus oim prin
cipū. nec dii alioqm. si suo etā iudicio fieri est. Nam cum ne potem in mili
tiam destinaret a. dus Operatis de illi sapion fortitudines sapionis. benuole
tiam pompei. suaq; ipsi fortunam darent deluti sibi ipi p maximus opus
fuisse fortunaq; diceret. preter ipius fortunaq. similem ac denq; dicem. de
nulla vnqm tempora. tulerunt. si nulla ferent po. Ro. sententie si credimus
gravissimiq; patre flacci dicentis. pāt tibi maturos largimur honores futur
tuisq tuis p nomen ponimus atq; Nil oriturum d alias nil ortum tale fatē
tes. Si enim hic populus sapiens. et iustus in vno. Te viris ciuibus. Te grais
anteferendo. Hec deducam pstantia. supiore cui pugna qdam attigisse satis sit
Nūo. libero Castore pollux. hercules de industria pmissis. Ea.n. eos singula
amplitudine fuisse singuli fatentur. de oim. que memoria hom complexa est. res
gestas supare videant. Cuisquis vō tantos Cla.ros quos diximus ducis et im
peratoris rebus gesti Ita retentia companda continuaci ac preterea obsti
nacione diuerte a vetustatis vitatisq; omnis exercione. alienus sic nice est.
Ego.n. hunc ducum pcellentia. viris i temporibus et diuabus deferendum maxi
cupem. Si vasta i calliditate maiore maior. vtor consilia adinuabilem q; illa
et mirabilem ac pene diuinam vtr. Mil gliam alo meam ipe voluerit de
lue equus arbiter. omi utrumq; affectu ducis. cui vire quodam sio compan
sint. Inuenio neminē. Certū serenissime dux Sigismode pandulfe. Ciuium si
de inter clādes. illustres viros. ut pepe solet: non iucunda suppstieu concer
tario ducis. qu rei. Mili. peritia qui armorū exercitione. qui plorū uno qui
natione nationū ac hostium varietate. qui. pbitate qui prudentia. gravitate:
fide constantia. Animi magnitudine. Celeritate ceteris q; preclari monumēti
et imperiorū triumphis digniores censeant. Maioribus q illis ipius videant
accedere aliqa alioq; quoq; ire etatis. In medius vnūq; loci conferant semp
ceteris et denq; fine controversia. pbabilibus adiuti rōnibus nō solum pferunt
sz summos quasq; e maximos rerumq; humanarum gnatos homies. ac alios moe

oim

talui

cersione fabio configendi. In urbem deditur cum pfugientem romam pseqtus est: ne ibi quidem remisso supplicij priuij metu. q̃ ad genua eius ⁊ fabius cum patre ⁊ ge prouolutus. Et pariter senatus se pliis no fugerent testatus Tantem ea petam. nõ fabio: sz populo. et tribuno. et tribunos concedere priuilegium. Calfurnius pso. cõss. Cum in sicilia bellũ adiuisz fugituq̃ gerer. et T. equitiz prefectus fugituos multitudine hostiz arrumentiz arma tradidisset is prefectum ignominie grubus affici iussit. Cum toga laciniis abscisis amictum deinceps tunica induetz nudis pedibus. totum diem ad principia usq̃ p omne tempus inclinae quo ab eo meruerat deesse iubens. Conuictu a hominiz balneorum vsu turpiusq̃ egiturz. acquis a quibus p̃fuat adempteis In fundoz alis transscripsit. Q. eadem filmis flaccis censoz: filuiuz fem cohortem legionis In qua trib. Mil. erat. misisti consulis domũ dimittere iussi Senatu Animoue. T. Manliuz torquatus filiuz. q̃ hyo contra editu cum hoste gemino Marcio tusculanorum duce pugnio patre pugnatu pugnauerat ꝗmiuz victore in conspectu exercitus cesum securi percussit. postumius tibuztus dictator. A. postumiuz. et filiuz. q̃ nõ suo iussu: sz sua sponte: suos egressus: hostes fuderat victoria gliam inde reportasset. sacuz peccz iussit. Ne minus animose. A. fulnius senatorium ordinis eunte: In acten filiuz: In iussu e orta iustitie. P. T. Manliuz aut postumius dictator. Iuuenem nomq̃ ingenio lisz et forma inter aquales pstinentem. prauo consilio Catilinę stimulatorem asscutiz. Inque castra eius temerario impetu. ruentem i me ꝗminé abstratum. dolorne pene supplicio affecit prefatus nõ se catilinę adiuisz patriaz. Sz patre adiuisz catilina genuisse filiuz. Multes aũt qui postum castra. In iussu principij aggredi esseni ausit. Exauctorauit omes Claudius secundus cuis nõmiz imperator. cosiz romaniz ut digne punirent mosit sicq̃ in bello seputs. sunt iussq̃ vindicatu e. consiz apud maiores nrõs. In eos: qui contra imperiz in hostem pugnauerunt. qz tardius retrocei pretio excesserunt q̃ qui signa relinquẽ. aut pulsi loco cedere ausi erant. Q. fabius. Max. et Titus manlius. dictoriz. qui ⁊ p̃sidis Romanoz. ad hostium statione configerunt. ipe alii pedite. ut desertoris metu. relinquiz hiceret Suapte tamen nã et clementia desertores plibendaq. placanda sz. magnitudine ꝗ atq̃ omino omibus suspectis molestis. molestisq̃ esse: nã alz. minus ad iussit multeni quemdaz marsum fortitudine ⁊ gnõ inter sotos primaniz defectoriz adiusari accusari. nullam in eum animadversionem egit. Sz cuiis sineret se pter dignitatez negletu tri eius inquit duces adgrauiandu potius accusant. q̃ p eorum vtute honoraz impartiant: deinde illi accusant Cum nulla in re offiniz eius exposcebat. Il hac ex. dcesser acerimo ex. alisq̃ muniibus eum ornauit. Quar exinde mirus sibi fidelissimus studiosissimiq̃ effecit apud eundem fabiũ cũ mulez lucrinuz esset accusatu. qui mulieris amore notu sepe a castris vagaret. Certũ mirabili Armoniz vtute vir esse narrat. q̃ de plat. Comprendi eum clam iussit. ad se adduci. de aũt adducta e. Accessito

p̃ mansuetudine / ac miti oratione consultaq̃ dom suspitione acculare

ussisset acredere. cominq; parv denuntiasset Finpiuz. Questus apud censores esse
at. ut a patribus notarent. deinde oprimur ne eis, ipterea eum prodeerent
Quos quia stipendiu menstruale vel aliqm ignominie causa admiserat. Dru
tos ere appellabant. q eos diruebat in fiscum. nō in milites faceliuz. Irtorer
ses. Arbitrem quēdam medum hominem qui m prelio ad eum deferebat. ac cursu
eo mortuo rebellarat. Cuiū eum ignomie nō pletionis. ui simulatis rerum statu
ausis. iustis iudicum sortiu impositum ceruabis diem ordi in foro arrisere. Alegi
ēo q ad deferiom duos quoq; de hostibus se adituriz pollicitus. fu inendatio depre
hensus esse. linguam tribuz clauis suffigi iussit. Cuiū hannibal penus in exer
citu in italia esset. q aliquot pugnasset. primi torius italie iussit brutiz ad hāu
balem descriuerunt. Id romani egre passi. posteaqm hannibal. italia decessit. supe
tiq; peru sunt. brutios ignominie causa nō milites scribebant. nec p sorte fu
bebant. Sz magistratibus in puncias cunctibus. aut i pmisbere. fuoru
nice iusserunt. Itaq; hy sequebāt magistratu. Tamqm in senicis fabulis
qui dicebant lodary. Iue quos eruit iustis. iussi vincebant aut obedabant appy
claudq; sīna. senatusq; consultum. Omq; qui a puro rege epyrotaz capti. et post
ea ab eo vero remissi erant deceruit ut ex hys. qui ex quo meruissent pedestri
nūo militarent: Cui pedites funditorum aurilis transibēt ne de eorum em
ptam ad pastinu tardem milite ordine iceret redire. nisi bma quisq; spolia
ex hostibus reportaret. fiut et antiquis animadūsio militaris iubere ignomi
nie ca multi veniam solu: et sanguine diminti. Cuius rei vōm. si in veteriz
libus hud quaqm potuerit inuenire. hoc tamen post sēn aprmantiz. milieb;
stipentis. hrimi. a uali habeu declinantis. vt non tam pena. q me.ta uideru
postea tamē ob plerasq; alia delicta. id factum esse. Creditur p consuetudine. qsi
minus sam uideremē omq; qui contu offeriz. deliquissent. Crassuz ro qui a semp
nio assellone ex a pleriq; alys historie romane scriptoribus traditur huisse t
Quinq; rex bonar. Maxima. a preapua qd dicissimus. q eloquentissimus. qd
nobilissimus. Qz iure cōsultissimus. aponiex maximus esset. cum consulatu ob
tinuere aliam pluriaz. et circūsidere. et oppugnare laueas paraere. Opusq;
esse firma a pacem trahe. qua aiuere facere. quo oppidanoz. muri trascederet
quaerentur. Scripsit ad ingrm gracum Mauem atheniensiu socrz. animi
maoriz. ei mitē. pcuraret. Cunc nigr. gueru compto qm obiem malis des
derarat nō uti insserat maorem. Si quem magis esse idoneu. Aptoremq;
faciendo f. Iriar. fachoremq; portaru. existimabit. Mnorem misit. Crassuz
cum deciz ee quiq; mirogasset. cur nō qui iusserat insisset causis cōmbusq; ff
dutabat spiaty. destinenta detulu iussit. diuqsq; ecidit corupi atq; solu in
tus omē offui f. pmantis. siquis ad id qd iusse fiere iussuz. obsequo de
bito. Sz consilio: non desiderato respondit. L. papirius dictator. Q. fabii rutila.m
ingrm equitum. Padusius dutum eius qmus felici pugna dimicasse. Sammitib;
fusis. diuqs tamen poposit securi percussurus. et contentione aut praebus eicies

pugnas. po. R.o aduersus

Iamicorsaqz populi romani. ut ex malis duobus quos amideos indicerit

hostili litore in quo paliquot dies mansertis cum eurdo, postionis sus classes solussent et relictis similitudus quidam acerrima vere; e gestu expostularet uti tollerent curum ita ad litus duusa classe compressum simplicio affici ussit. A quem accisum p ignominia hostes fuerant. Exemplo potius impendit L. paulus p rege superato. Sternor quos clam ferunt fugax. Elephantis co calandos tonsuit. Affricanos item posteriori cuiso punico impio. Eusdem g nus et culpe homis m edendi plo spectaculi ferri bestis obiecit. Eundem cesoris declaratum ferit adolescentem puasse equo. qua simpruose in rena gym nasis simultudines figuramq formarat. Et hanc Cartugine appellarat. Cum uius posuit rapine pancratii adolescenti, qua obiam equii sibi abstulisset. prior qui ego cartaginem nique diruptis. Xerses p sarus rex. phrio quinq filiorum patri omnis uacationi petenti. quem vellet eligere pmisit. Demq quie elegerat in partes duas distractis ab utraq latere mie posuit. Et hac dictmat lustrauit exercitum. Artaxes ethiophus rex Egypcys in diem suis redactis sit ma eius, ex equitate fugauit. Latronia n. nouo more compescuit. Sontes in morte plectens: ni linquens im pinitos iudicio constituto. tras omis in unu co gens mitti sententia tamp nauit. Impunitas n. naibus. In ultima desarti tre os compulit. sbq cuctatem concidit. ab excelsis nasis Sinocerain appellatim. Asuerus cum cupet sa phinam et fmonem apud omis gentes. et nitrges nulgai a se Cyrum mater fetum esse. Mitridatem q puu vulnus inflexerat. q eque se ventibus se iuste ea glia. munibus a rege messis spoliari. hys regi nidatis de hamentur ira mensus. Caput charis a cerucibus abscidi ussit. hysq cu fesset mater. ne tu inquit rex sed hunc chirem Capitale hominem breui penis necessa ne sibi commq dii audet mares poliuenda est. p mittente aiit rege matri suppli cy sumendi pratem a torcoribus suis homines comprehendi ussit. decemq dies in tortura soli hi. Tum oculos effodi. Et in aures liquefactum ef infundi. Sic omis supplicio Scruciatus necrat. paulog post ob eundem cam Mitridatem q apte pstrebatur. Manus sua sre Cyrus concidisse. Hec de arcoxerses vanis negi uritum telum adiecisse. Si tunsfixo tempore hominem strauisse. aosq vulnere tandem intrisse. Scaphis necari ussit. Genus aiit mortis ac supplicii huius fuit. Duabus excedisatis scapis inter se congruentibus in alea solem quad supplicii datur resupinant. Aliam desup imponentes. sic ambas conuiguit ne Capite manus ac pedes foys excludant. Pibent homi abum. simulsis ca los focientes. desat ad finitu cognit. desecant. p porn lac selle mytri mos sun dimr. faciemq corii eisdem conspguit. Sic versantes scapum semp adiso oli oppunit. Et musarum insidentius multitudine. Ora quoridie obtegunt. aiqz intus ea fucat. Cue edentes bibentesq homies necessitas cogit. Et corruptio et putredine vary pubeba pullulant omes. Cuibus intra vestes penetrati bus corpus tedatur. Cumm. n. pfinito intra homie supios amouet. sapha Excisa caro aspicitur. Et circa inscera. talia ferat. aliarumq quotidie sub

quo tyro cartag oppugnabit placenti molle conferetam

Cure domde a quo succida popini uena cyrus coneideret

Reliquum uero corpus totu mensi claudatur

crescentium.

hominie Q. Pter legem mgnt prostrauerat haud quaqm nos latuit. ac ne pusi
quidem latuerit. q. pbitat studere. Quare sortitus ac certe factis erata cō
donent. Reliquū hodiesam eris. habeo. n sponsorem. Et adductam mulierem
ei cōmendauit ac tradidit. Ita finit nos. Q. fabius max. inter has res militares
penas. hoc in loco de re silentium facere sigfmude pandulfe. Q. militum p
cita more suo. neqz observes ciuia. neqz militis ac debitis eos penis pseqris
vm ex industria. p milites dissimiles scteris genus hom ad peccandi. pnus.
nec facile nam et consuetudinem eorum in uerataam extir pari posse. vetis lasci
uie et licentie frena. pse pe relaxas. sic cum hostis in. pnl quo est. Seques cō
tumares. deficies negligentes. seditiosos. ac deser tores saeuissime punis. Q.
hec uetera nōdum singlo ꝗ. mores tui. et ad summas res et omni salutem pertinē
tes. Illud etiam semp tibi finatis et fugantium metlcanus. vt ulterior
tei vsq; doluerit. p exercitū militū et adūsum quemqm. armis fuisse oportet. contra
vs lectū ad mōm abire plurimos et exonatos pri. et ad qd diuini nimis est hac
tua facilitate nō hominū metum cape. si saltū potuis singulis. p virtū ipsai uelle
admirantibus aut mulier. reprehendendo tibi. q. ut mites minuis. sic. tu ut truci
lentus minis. et atroc alii iudere rādere soles. Audeitate. s. nemini minus q. prin
cipi conuenire. Impatientiaq; exercitū ut p victoria potrat potius timendū esse q.
hostibus cesar. obseta seditione multis paucis pausis distinxisse legitur. et
fidei in militū reparasse. dbi uō sacrilēo committerent. Iudice sing singulo milites
suos sertur compesuisse. Maxime qū vrbem ingressus nō licuit homines spoliare
aut templa deorum. q. ei postmodū. ingratiscente seditione. Sp probauit. Numi
tibus nanq; Romanis civibus iurati pugnare nō poterant. Quos sacra
mento militie fisse pene defendendos. qui aut eli ignominia gaudē priuilegis. // nonibentur milites, nec eos percipere non militia
nec habere aliqd cum gladio teloq; commictitis. in porro ad singulum vestitu
tas erat. nisi eos ante precetis pre cetis in tritus. hostis pusiguirent. Augus
tus militarē disciplinam seuerissime rexit: legiones continuatus parentes r
ac tuodeste missiōn postulantes dimisit. Scauctoraurtq. Centuriones tres
statione relicta tridem vt manipularis capitali iudicione punuit. pro ce
tero aut delictorum gne varys milites ignominiis affect. de fide p torū
diem an pretorius. Interdum tumeator disanctosq; nōnūqm cesperes poterates
C. Curio bello dardanico dyrachiuz. Cuiū vna de quīq; legionibus. seditio sai
C. Curio bello dardanico dyrachiuz. Cuiū vna de quīq; legionibus. seditio sai
vidisset eam prodere nusit inermē discinctamq; In conspectu armati exercitus
ferrimenta cogit secure: postero aut die similiter fossam discinctos milites fi
cere: nullisq; precibus legionis ab eo imperiate potuit: ne signa eius sumite
ret nomenq; abolerer et milites in supplementū aliaz legionum distribuer
L. domicio calbulo. In armenia duaz alaz et tres cohortes. que semm ad castellū
hutio hostibus cesserant. extra vallū fusse tendē. cum assiduo labore et pp prospis
excussionib; redimēt Ignomiaz. p. Cornastica decimo Iulio cassiof cos. q
ex arcanum deseruerunt. campnati virgusq; cesi. publice venerunt. M. Cato ab

parebunt · et obsequent · nisi forte q̃d precipit saluti rei p. adiuuandam tue
fuerit · n. huiusquam opempat nisi pfidus et impius miles. Quid n. iniqui
quid detestabilius · q̃ sine discrimine aggredi quecuq; dictauit impator · nis
ne apud omnes vere esta. quondam in castris fuscus pater funestis est · et crude
lis plenaq; pfidie sitis petorie si fratris gladius iugulaq; parentis condere me
nubas plenaq; in viscera partu · Comiqs inuita pagam tamen omia detrui. Si
sprouare deos · Iguenaq; numina miscebit castrensis flamma q̃ monete Castra
sup tusci · si ponere tibuchi vndis · his prosaudae · veniam metatore in agros ·
Tu quoscuq; voles in planu effudere muros · hys aries aptu diuppgit sacra later
tis · Illa licet pentius colli q̃ iussis urbem Roma sit · Et q̃m q̃ hec nequius di
ci ab homine potuit nichil et vnde magis deberet si fideles esse Romanus
impator offendi in eo tamen · scelestus miles officij sui fidem hys vbis facere
fiduit · vnde septm Circumsepta militari obedientia maxime infidele p pfi
dum esse commiscit · Dec contra eos qui militaria sequuntur · ac negligentius vel
alter · ac disciplina · communis exigit · tractantes ignominie ac dedecoris no
tam subiere dura sint · Et exemplis plurimis confirmatur · vt ex alieno multis
malo suu discant pauci · aut aliene virtutis exemplis pucentur ·

LIBER · DVODECIMVS ·

DE · TRIVMPHIS · QVID Q3 TRIVMPHVS · & VNDE · CAP · I ·

1 **Iusto denicq** Ie debito narrationis iure
ordine sigismude pindulfe
opera confirmatidm triumphis imponemus · Cum hi bi
lorum sic finis virtutibus decus et glia · Est · n. triumphus
omi militarium rer bonos superemq; maximaq; omi d
trusq; sexus eratis · omiso vibis exultatio · et occursus qui
dam · qui fiebat honorifica hostiu clade · duct duci · et victor victe redeunt he
rum forte ac feliciter gestarum signa pre se ferenti · Sic dictus · de greco phibet
a greco · q̃d latine exultationem significat · Credunt hoc alij a greco nomen · q̃ o
sietudinem deriuatiu · simulq; huius honoris quecum ad lobiu piem pinnu
eius auctorem ptinet · Quem triambus nominant · q̃ r si hunc quaqm dm
esse plutarco auctore constat · vt tamen omi vnicq; doctissimus · Varro acutiss
mus · M. varro · Id · inde asserit iudicatu · Trunquillus aut triumphiu latine
dicit porias appellatu · Q; hys vbis triumphus urbem ingredebat triparito

|| mittit templis

multitudo apparet. huiusmodi supplicij mutilatos excruciatus ad decimũ usq;
diem Calamitosas mirantur. Atq; sic demum extinctus est. Audius cassius
qui se mariũ dari voluit. Milites qui, p uncialibus p dim aliquid surripuisse
huiusmodi in quibus peccauãt locis: ni extincti sustulit. primus enim id crudelitatis
protulit seuerissimi supplicij genus excogitasse fertur. ut p grundi. et pcos stipe
te tente affixo. a summo ad imus usq; dampnatos liguerit. Ab imoq; igne cdu
cens incensis alijs. Alij uiuos fumo. Cruciatuq; ignis. Alios metu ac timore ne
cauit. Idem deinde catenis uinctos. in plaustrum mergi iussit. Multisq; deser
torum manus excidit. Alij enim a populis. Manus exemplis asserens diuersis
insecubiter criminosi et occisi. Idem cum ipo inscio manus suas laesisset tria mili
a sarmatis neglegentibus agentium. In dalmatibus ripis occidisse. et cum pre
da ingenti ad eum reduisset. Spernentibus tribunis primis q qui parua ma
nu tantum hostiũ occidisset. Rapi eos iussit. ac in cruce colli. atq; ultimo sup
plicio affici: dicens eum uenire potuisse. vt essent insidie. Ac pariter omnem im
pij reuerentia. et cum ingens secum in exercitu esset. posset inuidus sine
compatribus solum tentat. et ait: parcite ne si audientes et corrupte disciplinae
facinus addite. Time quiescentibus cunctis. timen metuit. Quia ipse nõ timuit
pecunias niger decem milites. qui pruncali ablatis gallinatiũ crimediscere
necari iussit. Exercitum uit. qui ne occident: nõ trunc: si pcibus impedire.
Interdiuit igni et aqa cato nec vt vesci alia. ni aq frigida et pane concessit. Deci
pli pretio. pruncali. primum tradito ac solutio. Alexandri uõ seuen. vel aurelij
sententia militarcule miles. Carpentarius adiudicatus est. ut qui conuicia dire
rit fuli opa. Innoq; feminae nutrimenta pstaet. et cum egre hec ferente:
milites psiaste omnibus. vt modeste eos tenuit. ac modeste eos tenuit libidinis
aut ci frigaro. Aurelius maximus fuit. nam si sepiu continuit et adulteris
atori pena coercuit. milites namq; qui hospitis uxorem violassent. duabus iste
pij arboribus sine alligauit. Culo dimisso. Ceus e vestigio vertimq; pendens
laceratus occubuit. Longe aspius maximus castigauit. qui ancillam hospitis
violasset eos in uos. Duo namq; erant in boum in curo emissis nũ capitibus se
pelitur. vt vermiũ multitudo subcescentis ductus cognient. Inuenerit alij
cruciatus nõ unus quidem gnis capite conuisos in cruz suspendit. Alij p obscena
stipite immitte. Alij pauulo brachia explicare. Alij uiuentibus cadauera al
ligare. vt opilius macrinius. et Megentius de quo et mario. Mortua quin etiã
iungebant corpora uiuis. Componens manibus sic manus atq; oculis oculi
Tormenti genus et fame taboq; fluentis. Complexu i miseru longa sic morte
necabat. Statuerunt etiam in instigendis penis alii maiores iuri. vt si a mul
tis esset flagitiu. vel militaris ad missis. sacrilegione ofsdam. aiadiuet. vt me
tus vt ad omes pena ad paucos puemret. Nam miles qui locti nõ tenuit. qui
hostium in periculo omnq; primiuit. potest idem postea a miles esse melior et
ciuis ciuis delicti et virtutis. Circa ducis atq; et imperatoris edicta bom milites

milites

ouem consuerunt. unde huic triumphi grū nomen extat. vtq; qui de pugna
venente ob cū multitudine obuiaq; ad numina Minoia iuane et ibi fugitiū hostibus ouis cū sacrificabant: Quantes dicebnnur sic. Ouatio quae minor triumphus
et qui ouationem meret ed vno equo utitur: et a plebeis. vel equitibus Romanis
deducitur. ad capitolū. et de ouibus sacrificēt. unde n ut dicunt ē ouatio. Cum
aūt triumphat equis albis utrq; quatuor. et senatu precunte m capitolū. de tu-
ris ni eo sacrificat. In q nec id silentio obuolendū: quod ad minores triūphos
et ad ouationes attinet. sup q dissensisse veteres septores mucio. partim. n. sep-
tunt qui ouare utrorum seiuum eo detectum et fabius massuius pedibus
greci ouantes dicit nō sequentibus eos nutibus: Sed minus senatu dignum
et aportunū arbitror: Sparsim nonnū legislatorem contrem plari. qui alii alterum
romanorū more sacrificādum instituit: Nam siquis lacedemonios dux qui
velit dolo aut psuasione conficeit. bonem mactat. Si in bello res gesta. fue-
rit gallum: his n.n si bellacissimū genus sint et apud omes habentur. Ampho
ra tamen magis q homine digna. que rōne: ac prudentia. q quē vi. aut fa
titudine facti sint laudabant.

Varia secundum diuersas gentes et nationes triumphorū genera.

C. III.

Tque nō idem in triūphorū sacrificijs apud omes seruate Relionis
exemplum extat. sic utrū apud diuisas nationes triumphandi mōs
fuisse constat. et de triumphi pmij omā reperimus auctōre dyonisi
um. qui latine hēc pater lis. India subdiuida multas gentes sub
lys triumphantes diuitē pmij. Stephanū subisse curū eius memorante. Apud
Egyptios. sesastris eorum rex tam claro. tam pmiāt aio fuisse fert. vt et an
nis non elephantes. Et forte reges singulos e subiunctis iungere ad curū soli
tus fuerit: sicq; triumphasse nullo nfaorum fretus exemplo. ad equēdē fuisse
rim tantum laurus dabat gla. pmiantes et intolleranda superbia. Eretonius
etiam butor quadrigam n equos quatuor pmij. Iunxit in greia. Apud nos
cassius. et Marcellus opima spolia ferentes. quadrigo simulē curru inuectos
Romulum. ō non recte dyonisius ait: curru esse usum. Grant. n. Rome sit
promptuq; quibus de memorie pditum est Romuli potestates statue spolia ferē
tes. Et q potestates quaq; eius fuisse trūphyx nō obscurum est. Tanquāū pfum
de inde dimanari filiū. In dextram huius curus. et equorū formam. n magnifi
centiam triumpho fuisse memorat. Ab etruscis tamen pius sumptuq; et usi
tam affirmat. Italij publicola. pmū in curia tali pompa trūphasse. Quam.
et ipsam de maiorū legibus plurimus et maxime concessam. sic nō illis adepta de
negatamq; nō sine maximis rōnibus inuenio.

Q. non omnibus triumphi decernebant. et quibus. C. IIII.

Dum n.eo triumphandi honor pueniset: vt posset maius quēqm in

ducitur

impetrou

uidiuo honorare. prius aut de triumpho duci concedendo Senatum iudicare solium erat. secundo senatum. ⁊ plin. Ait qui de eo maxime. qui vel dictator vel consul siue ptor res gessisse triumpho dignas. Iunius omnibus locis te bene gesta. de hac iudicabat exercitus senatus consulto. iussuq populi triumphing dictator in urbem rediit. Idem xxi. L. Cor. lentulus pconsul de hispania rediit. Qui cū in senatu res ab se p multos annos fortiter gestas exposuisset. postulasseq ut triumphanti sibi inuehi licet urbem. Ker triumpho dignas esse sens censebat senatus exemplum a maioribus nō accepisse. ut qui ni dictator neq cos. neq pretor res gessisset. triumpharet. p consulem illa hispaniaq. piniaq. nō consulem. aut prore obtinuisse decernebatur. tamen vt eo ouans urbem uiret. intercedente dcta. sempronio longo tribuno plebis. cui nichil minus more maiorum haud ullo ex fu turum dicebat. postremo dictus consensu patrum. Tribunus cessit. et ex senatus consulto. L. lentulus ouans. urbem e ingressus.

felicitatis

De tropheis et unde. et in quo i triumpho differant. Et qs ouem alij victoris potiti. Alij bouem. hucqs alij uel gallum molare consueuerit. C. II

Illud eram adiudendum ne qs de triumpho. et tropheo male accipiū: nos quoq confundat opinates vnam rem duobus nominibus appellari debere. ut n. reuā qm mātiq. a terrificam hostiū cede pompam lege triumphali agebat. Et triumphus dicebat. sic qui hostes fugasset atq. tropheum appellabat. non ab re a gracō. hoc ē ab hostiū conuersione dictum. Vetabant erā ueteres tropheum stipite siue truncū montane quercus absq sumi fustar supra humū fabricatur. et veluti spolijs ac armis cuiusdā iuditū. Affixa. n. quaq. vsum spolia impendebant. oriatu plurimo. ac decore disposita. ut ne usi in eminentioribus locis figebatur. unde crispus de pompeio de iudiciis hispanis. Trophea in phrenetis constituit. et quo more in debitis trophea figebant. In arcubus edificatis. unde poeta nīr elegantissimus. ingentem quercum decisis undiq ramis. Constituit tumulo. fulgentiaq. induit arma. Mogē ducis ex armis sibi magne tropheū. Bellipotens aprat volantes sangine cristis. Tellaq. trunca viri. et bis sex tracta pertu. parsq summa loci clipeiq ex ere sinistre. sibi gat atq ensem collo suspendit eburnū. Ab idem in loco. In dutosq. iubet truncos hostilibus armis. pōs serre duces. immiscaq. nomina figis. pro iniuriaq. Diuit aut affixos tropheis tumulos cum nominibus occisae. C. to hac iuuenalis. Iquinas bellorū exuuiae. Tūnicis affixa tropheis. Loricā. et fracta de casside pendens. Et curuus tenone uigum. victaq. retentis. Aplustre. et sumo tristis captiuus in atru. Illud quoq. nōdum tri umphi genus. nō ab ouatione. hoc ē clamore bacchico. sicut musici putauere o uationem appellari. tam ac siouantes. illam canentesq. transimitant. vt plaudachus inquit. Ac cū milites in magō triumpho. et plena victoria. uiā in hoc molare

equo sequ q̃ triumpho: quem ei senatus aque decreuerat. vt maluit. et ge-
ret in pluuia fuerit. salmatorus gesta sine curru triumphaue. Et similē eri
umphus admebat qui alieno ex curu res gessisset. pronuncianq; reliquisse
delitate impendi de. l. furio praetor pene conuicit. au nullo licet exemplo. id
ipe fecisse. Amplitudine tamen rei gestae gra et amicorum comodus. et consulis
dbuia. de galli pter morem triumphum decenerit. Multaq; etiam licentie
supiorū erat; curū triumphalem pseqentibus fuisse legimus. vt triumphus
plocum plurimū ea die impune. salubus. carminibus. aspergerū. Ea tamen
a militibus in imperatorem ita dicebant. ut facile apperetur in diuē inducere
indulgentes: Ambiosumq; ea dici. Ceterum insip. tre effigiem quādā ar
gutam et loquacem. Ridiculi gra in pompa rebi solitam accepimus cū ipso
colloquentem vri. M. Cato in. M. Cathlu. Aliud ego diuim amplius. quem ego de
nuo credo. in pompa vetitiū ire ludis pro Cytheria. atq; cum senatoribus atq; sa
ac spectatoribus Seruiocratux sanctissimūq; ac omī laude in cetā dignissimū
rebus instituta. Que id cōmūibus incipendis. gerendisq; deos adhibere. et
nullus sibi cedat ea. que diu compassent. in solemnibus obis hāc. cum
supplicationes: aut triumphum decenere. Qd bn ac fecit. vem p. admuni strat

columnie

Triumphantium Insignia et ornatus . C. V.

Volta quinetia triūphantiū erant insignia. Aurea corona siue
Laurea. Aurea patera. et sacrificalis ferrens. anulus. toga picta
palmata: Sapio eburneus. siue Jouis optimi maximi. sceptrū
facies pueri hic nimio illita colore instar cineri. Dein iouis simu
lachri faciem diebus festis nimio illum solitam Maximi nō solum. si sacri auctores
testantur. Sic triumphantiū. Corpora. Sicq; cum alia hac relione triūphasse. bul
la etiam et praetextatum puerorū ita et triumphantiū erat insigne. apectore
dependens. cordisq; figūm habens. ea intra se remedia. quae aduersus linoris si
mulos. fnuidia. mosus arbitrarent. nacē profuturā. hancq; id credebant. gos
tasse triumphantes constare. vt intuentes eam. ita dicūq; se hoīm appella
tione dignos putarent. sica corporis parte cesis anrellerent. Sicq. pride bulla
a greco sermone dicta. Cui consilia latine dī. vel q eam prem corporis bulla
contingat. mō tale manet consilium. hominem quēq; se esse in illo sublimissimo
curru triumphantes admonebant a tergo suggerdant. n. Respice post te
hominem te memento. et vtq; hx maxime gaudebant: tanta se gla cons
cate vt illis admonitio sue conditioni esset opportuna. Cum. n. corona sustinēt
a tergo. Anulusq; digito ferrens esset: eque fortuna triumphantis. et sui i
coronaq; retinentis. Innotabat. Indui petro solemni gestamine ac cultu triū
phantes ius erat. et quem singulis vsurpare fas nō esset. Sed tute namq; pen
ta: nō omibus eadem vestis ipa et matia et colore et forma plurimū differe
bat purpure vsu semp Romie fuisse iudeo. si Romulo in trabea. Tullus hostilis

mpatori senatus pluisq; romanus ac eratus dari: nec ab huiusmodi imperatore accipere
deinde hostibus. Amplissimo p honore: eglia videretur. p indeq; ob exigua quaq;
prelia leuesq; conflictu honorum maximum sibi decerni duxisq; triumphum
exposset: lege fuit accusatus. vt ei soli liceret urbem triumpho inuehi. qui rebus
fortiter strenueq; gestis clarus esset imperator et hostilis exercitus ad quinq; milia
desq; num fundendo. profligandeq; vnadimicatione cecidisset. peria deinde p.l.
martius. M.q. carbonem tribu. plebis ducibus inuecta. Cui falso. vel pempetentis
hostium vel desideratorum ciuium. nisi senatus p happrecuisset. Tuberte prterea
ingredientibus urbem. Questor. offrii hus de rebus iuretur adigi. Vnde. s. ea ne
quasi fuisse que senatu nunciassent. pl. idem iudicium drari solebant trium
phum postulantibus adissai. ita nō nūqm uiros fortes ac strenuos impedientes
aliorum triumphos deterrebant. vtq; triumpharent. sicut de manilio patru
ast efficabant. Mors eterna vt impery auctione: nō p restituis. que alii eius
fuisset lauream deini iussisset: sic q ab. Q. fuluio Compino populo subato. l.
opimio flagellatu mortem redacta. Triumphandi prātem a senatu petentib
illis. Triumphus minus deretus. minime q obtentus semp. n. p existima
tiom. Arbitriumq; huius honoris penes senatus fuisse. Nulla licet. et ora
tio eos. qō antea nūqm. atq; Tiuiphuiq; sit sine auctoritate senatus. pli iussu
triumphatu. institui etiam huius compe veteris fuere auipto. vt illi haud
Triumphi deberent. Cui ad res quamqm maximas: Atq; clarissimas bello
conscendas absq; vlla magistratus. Auctoritate transmissi fuissent. dni nec
M. marcellus. nec. p. sapio. Curry Triumphali. Iniecti sint. Cum syracusis
alter. alter hispaniaq; sine magistratu. m prātem romanam redigissent. Ita etiā
more maiorū. Imperatum enir. ne quis qui eratu nō deportasset. Triumphare
nisi polonitam. paciatamq; prouiciam tradidisset. Successori. Sic. l. Manilio. pconsili.
ex hispania redeuntis. postulantis. p ab senatu m ede bellone Triumphum rex. bel ge
sta. magnitudo imperatoriam. fuisset exemplis aliorū obstaber. Medius tamen
honos manilio hiesu. ut ouans nō triūphans urbem iniret. Ad hec similis nō tum
phum triumphum ita deini. a senatu solitu. ut nullus ipe nisi eius qui triūpha
turus esset. et eorum qui bello mtfuissent vba auditre institutumq; id. vt lega
ti tribuni. Centuriones. milites deniq; triūph adessent. de virtus rex. gestis
cui tantus honos haberur publice videret. Veteri et Romanor. more nunqm
triumphis lacrimis. ac ciuiu cruore quereture. ni admitteratur oblatus. M.n.
fabius. de Veiens etrusca. a deiientibus. superus pugna oblatum sibi sumo sena
tus pluis studio Triumphū duce renuit. Ex prato. Q. fabius furē atq
eos. fortissime dimicans. cecidisset. Inquiens. quia tanti rei pubē detrimentis
iactus potus deberet. q triumphus. Triumph negandi causa senatui. vel ab
eo alius oblatum. venturādi etiam fuit. es qui alieno auspicio. et m aliena puicia
pugnasset. vt Eius pmo. et. Gn. quaq; claudius nero deinde qui hiis. licet soli
natorū. m hidrubale oppmendo glie particeps fuisset. Tamen triūphum eum

In locisq; circa forum ad hæ ipsa lucē ex aedificatis. in templis in porticibus in diuis patentibus et publicis in fenestris ac domorū tectis et in aliis quibusq; aedibus patribus p quas transiuserat. sese ad spectandus compabant. Insipatoi incēso tiū stiu transiu. per misso infratarq; passim floribus. sertisq; aedoferis odoris ac herbis aliis suauitatem odoris afflatim redolentibus. Multitudo deinde nisi rum hastilia manibus iactantū gestantiū. ex medio consuentē dimouebatur turbam. et viae puras aptesq; praestabant. pars do militaris. ad lucem p tu nicas atq; ordines cum pretoribus progrediebatur. Et furta ipsi fidis templis Ioi. n. principes illis nocte quiescebant constituebat. ubi do illuescebat curato sublimissimoq; curu sinuecti. et conspici possent eburnea curulisq; sella Iu maiestate sedentes purpurā auro contextam induti. Et lauri ramuq; in dextra gerentes. fabebant hoc pedetarii omisq; sub signis. ac tribunis anteibat ferebantur post hec hostium spolia Corone aureae dona Socia. cuitatū trius late. Tubaq; deinde clangōe sequebat ac obsidum: Caprinosq; nobilitas ois vitiu et amictu sub tristi. et qui hostiu dux fuisset. Si captus adeat. Capriuis pessiōi omibus catenis omatis ad curū ducebat. Quadrigam equi pulchrimi nimetq; ac fasciati quatuor trahebant. post ho captiui qui p prouincias de nerante diuisi. Rasis capitibus ob detestam furtutem. Vel pileo capiti im posito. Cui comate libatis signiq; erat. Currum triumphantis sequebantur hunc etiā milites. equites. Curū impatoris fm legiones cohortes et manipu los. lauro manibus sequentes. partim carmina patria. salibus pnirem. et lo cis: partim triumphantiq; ad laudes cantantes. Ad vobis ambulationes. et transitione vbi senatus et omes ordines ob iam portam effusi. eum pstolabāt adiuentiq. Cui erat fiebatq; ns nisi p portam: suie viam triumphalem. intra uiciniaq. Cue ab eo q. p diam. semp triumphor pompa ducebat nomē accepit Ibi vetis penis diis solitis capiebant. magnificis ac triumphalibus vestib amictis. diis ad portam collocatis Cesa hostiu inter spectacula transiuitq; triu phum ducebant. et multitudini facilior praebereti aspectus: promisso auri naturi multitudo illoum spectaculos. et magnificentia. ns pot omibus quiq; cogitauere vel artium vel diuitiarū. vel naturae nouitate: Nam pene que cum hominibus. quousqui sine fortunatis Alis alia mirabilia. magis atq; magni fica quisiti sunt. Et. n. argenti auriq; facti. et insecti. atq; signati. nec ns eboris ac gemmarū claissimarū. etiam Rassim quis vestiti. Infinita multitudo seque batur Cateraq; alia et silaq: Caliresq; ornatissimos et fingentes. et alia pasa per minuta. ex auro et gemmis eximie artis et magni ponderis. Torquesq; deinde et Monetes auroso. cum ceruis. leonibus. et pontis omis quis arcidalis certo ordine deferebāt: ferebant simulacroq; sigilla deosq; quos illi habebant. et ma gnitudine mirabili. et arte ns defunctos facta. Signa deinde enea. marmoraq; Tabule. et olosi. vehiculis portabant. Idhec tela. et arcus. hostium spolia. Cathapul te. balistae connenta quaq;. et arma pro ornatissima. atq; pulchrima splendeni

p cibum

ere

herusas tenetis e Regibus primus usus inuenit. Toga picta: et latione
clauo. Tarquinium priscum deinde tunica aurea triumphasse verius do
cet. hunc palmatam autores ueteres. vel q̃ festis ea sit. quam qui palmas
meruerint retentur. vel q̃ palme in ea expresse uiderentur. palme n. ar
borem nõ ab re inter victoriae & triumphantis insignia connumerant. Festus e
Aristotiles. Vsq̃ ppleismatu. & pluit. in vns. simp. si in sup huiusce arboris li
gnum magna supimponas. ponas pondera ac tam grauia ingens. aneres
q̃ vt oneris magnitudo sustinere nõ queat nõ cedit palma deorsum. nec in
terra flectitur. si adiusus pondus. ac sursum nitit recurua q̃q̃. preda nat
plutarchus in certaminibus. palma signũ platere esse victoriae. & qui ingeniu
um huiusmõi lignum est. ex vrgentibus oppimentibus q̃q̃ non cedat. hinc palma
rum ramos triumphantes gestasse solitos est. & lauro etiã coronã portarii
mos moleuit. tranũ manu tenere. nõ quia in qua dã phibent nec armatos ho
tes quereis iudicũ romani praeque letae victoriaq̃ tunica fuisset (in qua pe
tuo vitere. nec qua patferet: nec qua i premio iouis optimi maximi deponẽ
tur: quoniam letaã tonia victoria detulisset. praferenda n. vtroq̃ olea. Si pp spe
tatissima in monte p parnaso. idq̃ et grata apollini assuetis do dona mitte
rum. ac regibus a romanis testes huius. L. brito. sotea sis etiam in argini
tum qua ibi librare publicaq̃ is meruisset. laurseram tellurem illam ofcula
tus est. Riso. et qua manu satura receptaq̃ m domos fulmine sola nõ tacet. ob
has causas equidem credider in honorem hisu. in triumphis potius. q̃ qua
sufficientus sit cedit hostium et pugnatio. vt tradit mascurius. fuerunt erar
tes huius circa augustus eventa digna memoratu. Obq̃ etiam in triũphis
vsurpanz arbitror. Namq̃ iuue drusille. que postea augusta nuptiarum nome
recepit sedenti. gallinam conspicui candouis aquila ex alto abiecit illesam
interpide miriuti. Accessit miriculiz. Quoniam tenet vostro laureus ra
mus laecis suis onustis asseruati hanc altem: et sobolem. Iussere aruspices
Ramisq̃ seri. Iotite custodiri. Id et factum in villa cesariz: fluuio tiberi
imposita uccta nouũ lapidem via flaminia. que ob id vocatur ad galinas
canidas. mireq̃ filiaq̃ prienit. & ea triumphiuq̃ postea cesar. lauro in manu
tenuit. Coronamq̃ capite gessit. Ic deinde fin patoies cuncti. tradituq̃ mos.
t. Ramos quos tenuit. Serendi dinabantq̃ filie nominib suis clusalete.

Romanorum moret in triumphis. C. VI.

Psum autem triumphantis morem psequens. Romani i hus
ordinem exprimentes. Die vero quo futura erat pompa populi
Romani multitudo visendi studio. Ad spectaculũ triumphi ef
fusa confluebat omis. pulcherrimis et nitidis. ut quibus quisq̃ vestibus ornatq̃
Namq̃ ex multitudine tota ciuitas domi remanebat. Et singuli vicinq̃ triũphi
diem praestiura erat loco piuebant in equestribus theatris. quos circos appellat

vocabulum ipm eande communicatu ē inter sacra et bellicos honores coronis sibi
nomē suū vindicantibus. Cnum vō e floribus fiūt. a secendo: serue. Appella
te sunt. Suaria eadem: ob similitudinē suarū cunsdā negotiorū cognomina
tū. Cō apud gracos quoq nō adeo antiquitus placuit. Iribū. n. Romus cōsa
crim sacū certaminibus nos erat. primus in castrisq romanis aliqndiu obsua
tes tuis. sic Romulus frondea coronauit. hostiliū tulli hostilij regis nūm. Q.
ferenaq primus ceripuisse. Sic pub. derum patrem tribunū militū frondea do
nauit exercitu. ab eō impatorē Cornelio Cosso. eos. sānitū bellum fuscū. post
ea varijs cerptim mirtura vsicolous floriūq; mulier. odores. colores sacerdē
Nec in prius cum quesiūq; vsū. Sē ingenti selectate adinisse. Verum ē licēte
exemplū apud maiores nō est. ad. q in filia diui augusti. cuius lacuna noctib
coronatū Martium lēx illius iudicauit florum quidem ipsi Romanij honores
sapiū tūn colubuit. p. eum Mutianus cum denpter. Martie coronā est e flo
bus capitis sui imposuisse. Iter ob id. duci eum in vincula. Trib. pleb. mississe apel
latū Tribū. ple. nec interdisse. Iertam fulvius argentarius in bello carthagi
nensi secundo: cum corona tosacea. interdiu in foro prospectus esset. Auctorita
te senatus in carcēm adductus nō ante finem belli emissus: sic corona emissoi
veceptis. paulo mor subiere. que vocant egipcie. se deinde hiberne cū terra
flores negat. Ramento e corribus tuedo. de eius. que ab homero stephane
dicit. puldatum Rome subiecpsit a bello apellas. corolle. inter initia spē qua
altritem nominate: mor r corollare: postylli mar ē lamina aurea tenui et
ea mauirata. aut margentata dabatur. Coronandi aūt morem gentilium
pōp decorum fuisse desse. fertuntq; alij diversium auctore duolorū. si qū ex po
tu biberit. caput agitare. Metra to illigare. Vnde et mitophoros dictus est. Re
gesq deinde. p mitra caput diademate ornari solitos sicq. pinde primū omn
liberū patrem imposuisse capiti suo. cum ex indis triumphasset ex hedera. Ali
satur nūm: ut fereceides. ante omē coronarium referunt. fouem nōnulli quoq
post denitos titanas. hac munere precetis honoratū. Romulo insup. qui ut
ciorum sacerdotes in primis instituerat. Sed duodecimus frēm mitra ipsi appel
lauerat. Spirea corona: qui vitta alba colligaret in sacerdotio. p relosissimo
insigni dicta. Que p apud romanos corona fuit. Coronare namq apio vittes
sacra certamina. Nemee bono maximus habebat in achia: sicut ambiosia. Cue a
quibusdam hetus vocabatur. Ub alys arthemisia. Coronant illa cupidates. Ne
lysi victores donāt tin. Sē pateram quoq coronai. pinnetabant. fide natū.
et triumphaturus conferentē in templis. dicunte. Noe de r ludis darent. Que
donatore dicta sunt. q hys victores in Ludis donabant. Nec alie minoribus
triumphis ouantes. Selerias victores quaq solus: sic de virtute pessimes ca
ues. primus oleo usum mitophorisse. Clarissimus prelie caput ambiendo. Gecar
aut olastro. olim pe vnde hercules nunc oleastri. nunc populi: nunc apij fide
vedimitiū caput sperabat. Nunc athenienses quidem soli et greca. plurium co

rone

serta

honores is non nisi vita finit. postea nō
q deos honori cerere vidimus. omni.
coronati sacrisq deinde certaminibus
usurpate sunt

et ferro abstersis. atq; in disposito vt etiam maxime cecidisse videntur galee sacra, et
tures. aere. pelte. gesa. cuiti. equorum frena: et enses feriti: p hoc iacentes.
i. ferisse infere. ita ut nec uideri; quidem absq; metu aspectu esset. Max aut fu
pe erat Machmar. que pertabant. p annis magnitudine timendis. ouibus per
tantis conuertes pertabant. ferebant in triumpho signa militaria. vbes. et opi
dorum simulacra. Cinnetiam captoru greges. et aliahu diuisa. gria Elephantoru
et leonum. pducebant. ipsis ornamenti induta. Ducebant et boues post auratis
cornibus. vittis ornati. et sertis. Ducebant eos adolescentes sic succincti. ad imola
dum. et pueri aureas. r argenteas. piteas. sacrificij gia deferebant. Ipse hec
eadem dominus. pte multitudine terum. et copia suoru. qua de transiebat. portant
in aliam ns nugm transiebant. atq; altum belli post hec fiaret. pferri iube
bitur. et ludi. arcus cornere. vastis fortissimas. terras. Intersia acies. hostiu
alios cedi. alios fugere. alios captiuos duci. Muros excellentes. Magnitudine ma
chinis diruu. Castella excindi. Ciuitates populosas. disturbari. Sectatum intra mu
ros fundi. Cedisq; omia loca plena: et ordinis qui mari resistere ns poterant. pres. 1342.
templis. iniustis. Eliminis. supdominos. subuersiom. Ars aut r opu magtu.
nescebatur. adhuc illa fieri cauisqm. vel pribus. ondebant. In pomto etiam ducere
nasane. opida turreis. signare. ninguis aburnea. muris. fictaq; res. vs moriez
pterat agi. huius aut pompe finis. Jouis capitolini templum erat. vbi postqm eo
peuentum est more vetere victores opiebant. donec morte ducis hostium quispi
am nuciaret. Nam hostium rex. dux ue. qui fuisset. aut publice custodie. damp
nabat. Aut traditus laqueo ue. arcidatus. per publicam aut necem. postqm
igitur eum finis iste. hic nunciabatur. omq; fauor. sonitus. erat. vocis. secun
do celebratis. pacisq; solemniter in pallatium. recedebant. et alios quidem epis
cepientes. consules de more. Iuniori. sacrabant. de cene adesent. deinde ingri
qui minus. venirent. ne celebritatis illius. diei. maiore. quispiam. Imperio. fruc
tum. sine. locum. sibi. poccuperet. Ius aut omibus. domi. communiu. instructis
erant. apparatus. sicq; omi plausu. vltra. obrem. publicam. amem. consuetu. honorab
mom. hinc. faustiu. et. felicem. diem. obrem. publicam. autem. Imperiumq; pli. Ro.
pagatum. et malorum. caulii. finej. vbi. romana. celebrabat.

perpetuo
trahebat

i. equitis

DE. CORONIS. LEGES. C. VII.

Vtere. coronay. q̃q; maiestatem. sibi. considione. metiri. ut pote
quibus. ingens. dignitas. insit. et. nigentissimu. ad. fortitudinem. calcar
Morem. namq; hunc. a. veteribus. traditum. mutatu. dos. ad. alos. roma
na. prudentia. tenuit. Quod imperatore. bu. fausse. ac. feliter. gesti
tribunal. ascendet. contionemq; ad. vocare. milites: vt. opam. quã. na. nasset. ei
q; laudarent. virtutis. quasq; ad. testimoniu. vt. esset. fauores. qualitas. Ter. te. pi.
lene. miles. coronq; donaret. vsq; ab. ipsi. pte. nomi. in. cunabulis. oriar. Tentiose
in. vsu. antiqui. habebant. Strophos. appellantes. vide. nati. et. strophola. Quiet.

De signifmdo pela gesta

corona donatum in affrica Mandio consule Cohortibus seruatis. Totidemq; ab
fundas eas edutis. Marro meminit. Spiq; quoq; augustum idibus sepebribus
a senatu obsidionali eram donatu memorie prodium est. Et qmqm et consuetu
sicut r plurq; alia maorū nostrorum delata est. Hic tamen corona tuis temporibus
Sigismundo populanea Expeditione vno omn ore donata est. praecellens animi r
magnitudo tu. ab vniuso mangq: et vnanimi pinus hereuscor exerci ab ce
seruato: ab hys inde qui obsidebant a senatu porro fluentinoq; plo. a tota
hetruria. ab omi denq; italia. ab oceano et plo barbaro p ce liberata. Qua
clamitate nchil. pfecto humanis rebus sublimius inducu. Cum tri turcoū
rege mare sicilie rittu et vbiq; fatigaretur. hierusalem vagarie Maurorum
sardinie Corsice Comite Lechione duce athenas: et Neo patrie. Ac et comite
Rosilonis: et certtame. p te et etruria pulso. Iam iam plures sunt qui extreme
expeditionis illus mirof ascendant stirpes multitudo. Marules corone decerent
Tam parua manus tantis periculis et illi obiecendo: r ancip onsem etrusci labā
tem iam ac pene plapsam restituendo fulminis instar. dissipstra pulsarq; to
anus restituentis. redenuerisq; et atus. Sp̄tm atq; pompa effusa omis incolay
et opidanoq; multitū obuiam prosset. Et vnusi quidē nullere tuos trantumq; te
vnū inter toe tribunos r clarissimos eoq; duces: sigismundum admirabant. In te
ocilos vniusa fluentie ciuitas. Ita pire omn ora perodebant: tegq; eamqm diuinū
hominis celeriq; missu. vt tam victorum contrudant. Laudabantq; te singuli
p eorum patrie tutela. ni minus admirabant. tantum te vno principe fuisse mo
mentū vt antiquissime ditionis libertatisq; sue pene p regem restitute. r rursum pte
Receptre auctor esset. et vide stetisset fam eo se victoria esset. fieretq; eū cō
mini quedam regie gla mdmatio. Adde q; etruria relata: et hys rebus sremme
in ea gestis tu nomiq; gla mcrescente veneti centuriatis conuitus: et senatus cō
sulto omibus no humanis tim. vm et diuinis te honoribus, pseqmiūtur. te tollit
in eorū tuolam contra sarnesium sortiaq; fusibium agro apparatu mare. maresq;
mi pensis eorum te gentibus diuenti pficuit. Te mqm suis pinnis penn et supplo
ri prelij dmuicatione infausto infelicter gesta. Consertis. fusis fugatis aprisq;
q; pluimis fugatis tris expositisq; pste. r et ponendis in mittis. que sine igeb
sine astu. sine locorum peccupatione pnentione hostium vigilis. mora: celeritate
fallacijs. circumentionibus: et dolis conficienda: qm q quotiens opus est adu
sis in rebus r secundis subitis inpulsis tamqm profundissimi artificem obiciūt
quo tes suas omq; tueantur et foueant. Is qm diu mortis usi sunt tus optate
in te spe. defuit euentus. Simul. n. mā nec alte in p te etruriam phama cui
gallie asalpine terras pugnante sima turū nuto pre cessimere collata. Ro nul
to post aeniam. fortissimū opidū ac in expugnabile cum vniuso exercu trāsisses
Sita etrurens. diruens testa. predas hominū. pecorumq agens singula quoq; e
vniusa agri illius populatione Striendo: secatis deinde paludibus. Mema his soluq;
que nāqm aña cuius q; dueti. del mpio obsidionem passa erant. Aliquandiu expugna

oleagine. Certa romana quaq; maiestas honorem magnu prebuit. Turmas equi
tum coronando. hec corona apud nros nec puerusta est. in pstr illis temporib;
sz. a. fabij furtani temporibus collata. Hic n. primus instituit vti equites ro
mani fabius quintilibus ab aede honoris equos insidentes in capitolium transferet
alec fai sertio de more restituti. fide postea increbuit. vt eo grie fiorentis oro
nent in equestri ordine admittendi. quasi tunc primu transfuerdant ad eam di
gnitatem additi. hac corona nõ qui prelys interfuissent. sz qui triumphi pcu
issent decorari solitos legimus. Cur aute ex olea fuit ea corona. q; ex alia fronde
nõ fuale dicim. nec apud alios septores quum curiose legissem quesisse meminim
me. et fuimus ignoriem. ad diuersas significationes ac potus in pcia quasdam r
delumenta ptulit posse. Si ami sunc apud gentem mam tertia. dubium q;
primapem plius fuit coronaz. gria. q; mitis que magno intuallo. magna q;
differentia fuere. vt aurea vallaris. Muralis. vt strate Guice. pfecto coronar
quidem nulla fuit graminea nobilior. hyne statuit in triumphis. Senatus. nũ
belli solutus. et ociosus plus. nũqm in despatione supma nulli contingere. n
nisi. ab vniuso eciatu seruato decerni. Coronas ceteras imperatores dede. hane solã
miles imperator eadem vocat obsidionalis. Q; hij qui obsidione liberti fuit. et dic
dicti. qui liberant huic summus honos. Summaq; gloria. Nam si cuiuis honos. Cunc
tandem existimai debet vnius virtute seiatus vniusq; eciatis. Donabat hec
virtus e gramine decerpto. fide ubi obsessor fuisset. Aliqus. namq; summum
apud antiquos signu victorie erat herbam pueri de uictos. hic e tetur. et alia
et hymno. et humanitate cedere. Cum mos diu valuit apud germanos. hbz. n.
veteres palmaz vel victoriam dici voluerint. Quod actus in meleaq; plane oñst
Student nquit. Cum fit celebrant herbam conferit donant. tenent. pro se
quisq; ei corona clay constat caput. pronde qui herbã clo. inquit plautus: sig
fecat victrum. me fateor q; e antique et pastor. illic iure fuiciuis. Nam qui pedo
cursi. aut virtibus contendebant homines. qui superi erant ex eo solo id q; cer
tamen erat decerptam herbam adusario tuddebant. hac corona donatus e. L.
Siccus dentatus semel qui cunctas quatuor dcim. meruisset. Quidq; erat
hac corona imperatores et sepius donati sunt. velut decus vna tribu. multi. ab e
citu. Ueri ab hyis. qui in pstdio obsessi fuerunt. Quanta esset honoris huius auto
ritas confessus est tellone siquidem donatus bouc albu immolauit marti. et ce
tum fuliuos. Cum ei vtutis causa donati fuerant. simul ab obsessis. preter hoc co
tigit corone eius honor. M. Calpurnio. flamine trib. mil. In sicilia Contisoni
uero vni p id temporis Tirio Tenati. Cymbuco bello sepfit. et sylla dictator
ab eciatu sequq donatus apud nollam legatum bello marsico id est. pdq; erat
in villa tusculana que fuit postea aceonis. pinne. Cõsi dñi est hac secerti bloro
cum dicim. quando quide eam pscriptione sui ipe detuant. Tanto paucorib;
cuium Sertiaz. q; postea septem milibus truciatis et occisis. hac corona ce
tuo cassie. et fabio illi hannibale pulso. Emilianũ quaq sapionem hac qui obsi

dionali

+ +

ac pollu cerunt. postqm mires ex publico m piatu magis singulisq cui
um quei ac sacro sancta omia pfana fien: tunc a pedibus eorum subiecere in
capita eiusm hostiu: dedit hanc augustus coronam agrupe: hic q iulius cesar
a dirmo in expugnatione mutlena q donatus est huius quoq honore donare
contigit a romano pplo latini parentem eloqui. M. tull. Cicronem. l. gellio
viro Censorio in senatu fauente. Qu huius mplissimi creatoris mcustria et
eloquentie meritis esset truculentissima Catilinę conmiato detecta dm dictatoq
Sabinus aut massurius libro memoralib. rt. teste gellio. Cuicum hanc corona
ei dare solitu dicit. qui eodem tempore et eiusem suasset et hostem peremisset i
Atq enim locum in quo esset atrum etamen obtinuisset. Tiberiu tmē Cesare
consultum: hic ne honoris insigne sumē quiret. Qui cuē in pugna suasset
et hostes mlrbe duos de medio sustulisset. Vm locum mquo cerentem esset Attu
Imusisset: cumq locum hnoto eo ipsu prius accepisset. Nūdusse aut ei. hunis
corone deris et honorem mre negēi non debere. quum tam mis loq dimica
tum esset. dr neq a quoūis fortissime pugnanti. fuari potuisset. Addunt alij
preter hec que á sabino massuro ad eiusem coronam spectare dicta sunt. Co
uenire mare senatus ut eo die fatear á aliq testes mchil pdesse. dr aues fuīne i
Iuvenilo qui uiq rege fuato. deris nō dant. nec cuiat honor idem impator: ser
uato. Qui conditores mqu ccūq eiuem sumū esse voluerūt. Accepta siset uti pp
tuo ludos meuiu semp assurgeram ab senatu in mora d sedendi ius i pr.
senatu uicatio muneq oim ipsi patriqi: et eno paterno. Corone triumpha
les ille sunt: que impator: dicbat aurea pferunt. Ejusdem quę corona ex
auro donatus fit. no fmieno: Quis autem pmū donauit. A. l. psone tradi
tur. l. postumus dictator. Apud lacū regillum. Expugnatis latinorum castris
eum Cuius maxi opi capta essent. donauit ex preda. hec que laurea. veterum
temporibus aurea postea facta: Idq auq coronam vulgo dicunt laurea. quam
pindarus atq callimachus memorant. Apollinem sacer sero dictione indusse
osculatum. Illi w lauream. Quidq neue opis phyriam poser delere. vetustas
instituit sacro celebu certamine ludos: phima polonite serpentis nomine dicta
hic iuuenum quicūq maii pedibusue totiue. Vicerit lapsu eius capiebat fron
dis honorem. Nondum laurus erat longoq decentia crine. Tempora cingebat de
qualibet arbore phebus. laurea etiam liber pater. accesse cinctus. quis ex ludis
triumphant. aut hederam etiam sacrata erat. ex q coronam. alij phibent pri
mus oim capiti suo imposuisse. Cesar augustus triumphans laurus i manu
tenuit. Coronamq capite gesse ex lauro. Que qūqm triumphis. prae dicti
ta sit. gratissima tamen multis aurisq. comibus. iactere cesar. Quidnq
tu duabus letis adeste. quum lata triumpho. vor canet. et iusent longas capito
lia pompas. posabus. Augustae ad fidissima custos. Inte fores stabis medianq
tuebere quertus. Alio idem in loco. Cur tamen apostra velatur. Janua lauro. Gn
git: n augustas arbor opacia fores: In qua pueros meruit domus ista triumpho

victori tibi parituere. Cerni alia plurima loca et ardua quidem: et secunda conatibus
tuis cervicem flexere. Quid q̃ anno sequenti. in etruria. p. s. c. Inter tot clas-
simos duces. Tertio Imperator designatus. et accitus. ferdinandus. Regis tanqm con-
sulis. cum omni statu regio. ad mare osq̃ terrenus repulsis. et solanus primus
post prima loca plurima. maximus. amplissimus apparuit. gentibus regnis occupatis
omni comitatu armorum. gtie pmunitus. qui fluentium ad pstina sui dictum. re-
dige aperent. id que ad exequendum validissimo instructus erant. ppetuus esset
obsessor. p te illus loca omnes plusimis vigiliis et assiduis laboribus. prelisq̃ da-
tis. et noctius dimicationibus. fessos. nõ fine max. tui vicorum q̃ discriminis
atq̃ cede in pentem eorum redactos fuisse constat. Vada. denique manti-
nis et detrusis nobilitate inclytis oppidis. horrenq̃ quasi belli ad palmam
regium in excisos. qui omni maximis i mari classe timensq̃ tua nullis spatio portusq̃
vicinitate in expugnabili loco situ. ac tanta in armorum et armatorum se elec-
torum copia refertus. quatuor. n. milia erant. vt ne spes ulla esset cuipiam potui
di lor. Turribus. menibus. vallo fossa. aggeribusq̃ muniti. Per tamen delectus
sagittarii tue valentiore armis excogitatur winem. Quia pter omnium ducum et
opinionem inceptis. acrito multos. ac fuga demolitione loci. Cui destinata fuit
fluentinorum. impio adiecitur: hijs atq̃ alijs virtutibus tuis. Cum dignitatem
laudem. immortale nomen. sempiternq̃ gliam. nõ solum tibi. et nobilissime mala
rosini familie. sed tori etiam italie compatriis suis tibi cedit honos. et glia. Cum
tue laudes nõ mõ inf. si etruscorum gallorum hyberorum. ac reliqũ. q̃ osq̃ fine
gentium. singuli celebrate sint. Ac futuris seculis celebrande. Corona civica. Civicq̃
quem. et nece seruasse contigerit. et lege debatur. ilgnea que pma fuit. id aut ar-
bores q̃ genus frondem habent. phennes. vii ex aliis adhibitur. cum ilgnea corona
et claiuide. m ricam fidem. passera magis placuit. addei ex hesaldo. Jouis ara. varia
minus. et eũ quercus est. Sine pper archadas is papue. qram. vaddat. honor. qs
glandifagos. vocase diuenũ. o. dchi solebat. suis. pterea. q̃ ea arbor inter silues
tres fructu longe bellissima. atq̃ fertilissima. fuit. mitigatq̃ aũ valudissima
ab ea. n. abus. et opes multarum gentium. etiam pace gaudentium. erant. glandes. r
pasteq̃ et ea fere atq̃ altes. sede magnũ quoq̃ venatoribus. nisirũ viscus erat. Sine
q̃ facili multi fructum tum otius. tum passim quercus exhibebat. sine id coñei
dus seruari cuiq̃ existat pmuiq̃. Cum Jouis. m cuius tutela sunt auctores sacra
quercus est. vii poeta nobilis claudianus. Mos erat in vetere castris ut tempora
quercu. vallarent validis fusum qui viribus hostem. Casus potuit mors subducere
ciuem. Sunt q̃ ex glandifeis. Civice corone multeu virtutis fuisse clarissimus
cedunt hijs miraules vallaresq̃: et aureae. omnium pcio ancedentes sunt. Ce
dunt vostrate omnium in rebus. maxime fuisse celebrate. Marione. epitetus
bellis contra pompeio magno. frem. M. Agrippa. rubiente cesare e siculis. que
e ipe. prestice fiere ante vostra nauiq̃. tribunali pstica for decus erant. delan
po Romano ipa corona imposita videret. postqm vii tribunicijs sedicionibus cal

carl

auctoribus conscripti fuerunt aut de hys apud graecos quidē pictura scripsere
Mnesteus atq; callimachus nec tyro fastus ex iis aut inscripsere aliquibus
flores uo. prescripturus est quem equidem fuerunt. docorum aut gentilis cognos
pstruxit. de ipso adeo. Commentator. claudius satiruus. In quo tm ter ex
annis Cas. in origines. spectaf ac solemp mirates. Dr nulla gm flores. nulla le
titia fiendis. nullus cessas aut palmes fit. qui nō altanus capiti. inuenias cōsa
cratus. et hoc de coronis hucusq; dicta sunt.

nemo

Priuatorum honores. m. c. viii

Lia subeunt imperatiaq; bellicae virtutis insignia q; imperatores certe
soli nō usurpabant. sed hys potius communicabant. Cuibus certa
munū laboes participarent. Non. n. ab re dicud. in militie sui po
situs. fuerit quicunq; poly in bello. qui eam curta lumbos eius et ic al
cinsteo. operat in prelius eius. nisi quia. in hiem ipo. priuatorū quadā insigna
dturum sint. est. n. balteus nō eis quo cingimur. si eadem a q armis depedent. et
signa legionis. ratisma uitiosa possunt. Romanos etiam auxilia externo sq; to quib;
donasse eius aues nō insigeuteus consulte idemq; armilla dedere. quas nō habent
externi donabant. ob virtute faleris quoq; et hastis antiqui. l.n. sicus dentatus. qui
trib. Mil. fuit duo de oryntri faleris. de hastis C. lx. coep amplius donatus. Ir
quoniam namq; r fuppiisima erat hasta. quam ob eam virtea fortes donabant. ob
virtutem faleis quoq; r hastis antequi. l.n. xc. et captus sub ad veniebat. Sicq; tre
tegum romanorū. cui regis. p prudentiam hastis habebant. quas greci sceptra dre
Nam ab origine rex. pro dyis immortalibus. verō hastis coluere. ob antiquitatis
memoriam. postea simulachris hasta addebant. Nec plurens solit. et hastis ob v
tuere nisi. vetere constat ē donatos. si et bullis. Tarquinio. n. psco. oium p
filius. cum pterre tanq; occidisset hostem. bulla aurea donatū laqmus. vt bulle
vsus postea successit adeo ut cōis. qui aqua meruisset insigne id habēt. Quo. n no
bilis quoq; filij a plebeis secernerent. Cum et extrarij genibus. et niris hominibus au
toritatis. et Imple digitalis ornatus annulis aureis. Cuius fabule p modui. Inst
pies ex asia tradidē. vinculorū potius nō pterice fatali q; gestaminis. de primo
dico namq; fabulosum reor. q illi annuli primis. et ferreis dicēt. Antiquitus. Mi
de aut annulis. quo ctrīā acto hostem. nemo ēcerit. quāqui fieri id quidē posse vi
quit accēs. Cui nō etiā alienū a vō magis abhoreritem quoq; dicit. plumā ē ē
pterio Regi. qui bellū adiutus Romanos gessit. Achates fuisse lapidem. nō fabu
losum. sed preciosissimus. In quo quidem rex. diuisit. Jumen cōis. flumini. nemoy
dolentis. ferritq; nulla penitus manu artifices. Sed natue spectarent. pymagines
nō impsitis. Sed ingenuis figuris. tam fuit fis tamq; rexis mirē notis. de tor
nuigmis. in tam petrus fatio. magnaq; fuit discernebat. in signis. est etiq; polo
ratis. Inuli pluma detusiore. Cuius sacrilegus ille in delicias habetis abiectis. i mēs
capto relatus est. pisce ipo. cerater. Ce. rex. Anno debis rire interfecto. et omisim fluctus

An quia lenaeo semp amata deo. Ipse ne q festa est. an qd fuit omia festa
Quam tribuit tiri: pacis an ista nota est. deq; vnet laurus semp nec fidele
caduca. Capitur etenim sicut illa decus. Causa suppositi scripto testate cooc
Seruato diuis indicat huius ope. Ve denq; ut cesarum: pontificumq; sic poeta
rum domos exornabat. et templa quibus coronandis apud veteres obseruatu
legimus. Consuetusse greos singulis lustris cuplex certamen celebrare. Musi
cum gymnicum equestre. Cui Nero claudius Romae primus inuexit. Neronianaq;
a nomine suo appellauit. postea et domitianus eum sequutus celebrauit. Vt
igitur athletae. sic eorum septeos. et Maxime poetae victoribus primae. et bono
res construebant. deligebantq; ex omi gne litterator. doctissimi aliqs de co
iudicio. qui carminibus decertantes poetis laudaret. Coronis. et honoribus ine
rtis iustur multum inter se pugnantius illustrauerant. nec id quidē ab re. cides
ti vtriusq; pre nom gliam eorum utriusq; pene honos debet. et hys qui gesserut
r hys qui res gestae: et lrtis a ingenii sui monumtis posteris de mandando i
mortalitate sint nomis assequuti. Qualis corona belleis eiam se rebus inserit.
Leuter tamen r sine cruce dedicde hostiis d vestigio subsecuta: huic lentati
maxime connexuit veneis victricis frondem placerit. Ord nō martus. Sed
quasi venereus quidam triumphus foret. tam coronaz nō fi curru: nec cinnn i
clangentibus tibis ad pedes patricios in calceis modulantibus tibis quisq; gesta
bat. dorsēdo pauis. Cantu pompam. Tibia n. paris est veneris q; libusculai
murthus que oim maē bellum q; perosa est. hanc fronde murthea triūphans de
sabinis postmius libertus fu consulatu. qui primus oim ouans urbem ingressus.
est. coronatus messit op tabloemq; arboiem secte. hec oim postea quantum oio
na fuit vno excepto. M. Crasso. qui cum bello fugitiuo. ouans iraderet. senatus
con.ta facto. p gratia. murthum parui facies laureo coronatus iuestus. Maxi
mus auctor. e curru quaz corona triūphantes Murthea corona vsq. L. piso tu
dit. papirii nasones: qui primi i monte albano triumphum de corsis Mycip
coronati: Indo syreisq; spectare solitum. Aut mirius affricani sequentis hic
fuit. M. Valerius cladius coronis vexlat. laurea et Murthea. qui n hec nouerat
Corona muralis est. quedonatur ab imperatore ei. qui primus murū subiit. fugi
apudū hostiis p oim ascendit. Idcirco. de fingue Iuuis. praecipuus muralis co
ne. Verus eius esse. qui primus murū ascendisset. T. aiit. Romulus primus omne
quos hanc accepisse coronam dr. hic quaz. Q. Trebellius. et sertis digitus. pū
ter in murū ascendentes vtriusq; claus causa. Imbo. L. Scipione donati. Castrensis
corona ea est qua qui primus hostium castra pugnando vallo introisset donabat.
et cui insigne erat ex auro vallis. Corona nauali. qua solet donari martima
pugna. Cui q primū in hostium naues armatus transliet. Atqui hanc et mu
ralem: et vallarem ex auro fere donari consuetisse. longum esset r oposum nunc
externa domestica q; oione completi. quisquamq; primus munerit. qui sue pmi
accepit. Innumeri. n. sunt ac pene infiniti. ac multiplices de hys libri. Aduersis

confecto

Mom

dux. et simus oratorum greca. Sic poenor. dux hannibal. sic chlogabalus de hu
sto. qd sib gemma anuli habebant veneno cum opus esset. hæc est signi usq; aliquat
vegetur. fluxo assumente. furcorũ teraq; anuloꝝ vsus: equites ut dicunt. a plebe
sorruebat. Cum eos qui equites nõ essent. fereos. hæc mos esset. nec aliud quicq;
pacis tempore. nam in plus auro quidẽ arma decorare mos etiam fuit. præsertim
apud gallos. de quibus nõ ab re extat homericũ. Aureis cesaries ollis atq; aurea vestis
virgatq; micant gemmis aureq; sagulis. tum latera colla. Auro innectũt. Simili mo aleati
ci quoq; ceatus: Argutaspides. nõ nullos. ob arma argentea appellatos legimus
Sicut iti temporis equites. loros. hãt. et galeas: Ac later naq; auro primo argento
q; refulgunt.

regis

Merita victorum ac triumphantium cognominibus. Siue prenominibus celebrata. C. lix.

Ed præter dictaꝝ. anuli teruꝝ cognomia siue prenomia etiam hujus
qui meruissent ex rebus clarissime gestis ab nominis dignitate ad
debant. Veluti romulo a virtute. hæc ẽ robore dicto. quẽ quirinũ re
tatus cognominauere tamq̃m id cognomẽ. Martius quipiã et belli
cosum pre se ferre. veteres. n. lancem quirim. vocauere solitos legimus. cum quoq;
in regiam postram matrem apellare. lancea quoq; donari illos. qui in bellis q̃ acri
ter strenueq; pugnantes fortitudinis laude meruissent. proinde effectum esse
vt Romulus. veluti martius quidam deus ac pugnax quirinus dicetur. Cumq;
nec clari desint auctores. qui id cognomẽ ex eo ductum affirmant. q̃ eaues quirites
apellarent. quirites qui sio nomen imposuẽ: Siue q̃ cures ter ipe romanus vince
ret camillus dictator. recuperata ex hostibus patria. Ac in urbem triumpho inuectus
redient. ioci militaribus gesos. de more mouditos iaciebant: Romulũ ac quiren
tium conditorq; altera urbis. hinc unus laudibus apellatus est. Nec alit. M. i
Claudiũ quinquies cõs. Marciq; filiũ cognomatũ putabant. Cumq; esset eiusmo
di bellicosus manu ac toto corpore potens. et vir quapte nũ ad dimicandũ ar
dens. ei Sicut possidonius inquit. cognomen: q̃ materium ẽ pnũ ex fauncha fuis
se Marcello atq; ut eodem possidonio auctore fabiũ dicunt: sic hunc a romani
gladiũ vocitatũ constat. Sic M. Manilio qua gallos pnus altera depulit. Cum pe
norem funasse capitoliũ ei cognomẽ est inditum. Africani aut militaris ne pus fu
ror: an populasse aut celebrauerint: Insuti felicis sylle: Magnq; pompei. pate
memoria ex prium ab assentacõne familiari fit. nõ sic ex satis conipium. hoc. pm
carte hic imperator nomine utere a se gentis de inquit liuius: Tu nobilitatis. q̃ de
quidem pfecto apud tantum auctorem me nõ parum admiratus. Cum. Sa. Inte
martius capitolis vrbe volscorum. Consulatus. Ob egregia militie facinora
dictus sit. Quid cato ille primus. Nonne consuuig a senitate Censoria: Cum pfuig
ana venire. postea cato ut tuis et sapie. quasi cognomẽti ei est additiu. Siue
de cesariensi placet Tacitus. q̃ nõ ut aliis sapientes: Sed autiu sonat. ut eius fer
tus. et bano tradũt. Siue q̃ cum plutarcho auctore. Romani in q̃ multaꝝ rer.

temporibus: nullos fuisse anulos apud homerum legimus. tum et cadicillos eplaq
gua inuitatos fuisse: nō anuli nota alligatos fuisse nō dubium sit. Apud carta
ginenses tamē ferunt anulos ornatum accipi solere p nuō expeditionis: quib
nutrassent. Lacedamonij ferreis usi ferūt. Apud romanos equestris ordinis anul
quondā fuit ornatus: equites a plebe secernens: ut simul cū equestri ordine ius
senatorij ordine caperēt. Vīn aliquandiu post anulos huīusmodi fuisse: et
Siquidem hyspānī qui olim gati. Id exercitus gentes tum essent: publice donabāt. Qui
cū intra domos ferreos in publico tansitarent. Credo qui ita estōt ornatissimi in
relligebant. neq; alij uti mos fuit. ēp qui ex ea causa pubiem tempsisent vulgo
q sic triumphabant. Et cum corona hederosa aurea sustinēt a tigo. Anulus cū in
digito ferreis erat. M. Marius de Jugurtha: Interim Metello consulatu sumpsisse
tradit. Sicq; Romae quidem nō fuit aurū nisi ad mōm erigunī longo tempore cer
te a gallis capta urbe: ut pr emerent. nō plusqm pondo M. solvere potuē. Secū
etiam punico bello p anulorum pqua tarus erat usus. Nam cum ad cannensis mare
cladis pompam funebris ussit in vestibulo curie anulos ejusq; constet eos in tan
tus accrevisse fuit vt metentibus dimidia supra tres modios. Quidā aiūt tres. qui
tum duos integros Carthaginēs missos asserāt. qinqm phoma tenuit vt lucio pla
cet que. prior dem est. haud plus fuisse modio. Adeatq; deinde vbis a maiori
cladis indicij esset. neminem nisi equitē. aut eorum ipos pnores. id gessisse
insigne. Multi etā equitum: et qui pectora fuerit sint. e nō in ferreo censue
runt anulos. hujus aureos vsum aspnati. vt manlius. L. fufidius. Calfurnius q
et alij plerq; fortissimi Romanorum. tamqm pondosis mulieribus. et nota dignū id ter
vnde ebrius. Graeci in Menij Celebre memorat. Considere inquit quirites. si
nistram eius. en cuius auctoritate sequimini. qui propter mulierum cupiditatem
vt mulier e ornatus qui pmus eaq; anulū instituit. nō ab re leuis manibus at
q; laterubus metuit quasi nō securus dextre fuit. ōnt aude. Cassius imperator mar
in senectute duos habuit anulos. Cum pferens. qua pecunia ei timensa creuisse
vtq; securitatis illius pfce. Nō nullius anuli omo nulli nulli sic pripuit. eraq;
viri qubusdam lasciuiente tunc etate geminati. Sculptaq; fuere. Id ad au
ditatis studium. pgressis est. filia vt anuli gēme insculptam eius rei geste crum
fuerit vinagnem eaq; continue vteretur. Stat aiūt sculptum bacchus: is supiosus
maurutanie rex erat. qui vinū Jugurtha. gurum tradere. filia qui manibus sis
uper. ēp inter fillam et marium. Insuabilis eius discordie causa fuit. Cue fere vē
romanus eiunt: quin nulli. qui pnidia in marii flagrarent. Id fuisse opus sol
le pmulgarent. pompei quoq; anulus gemmā legimus habuisse. ensi fuit leonis
relatum hinc vīn etiam nō ornatus eū si signandi causa: Anulū gestare mo
ris erat diū neq; plures erant q vnus: nī singulis: nisi liberis: quos solos fides decer
neret. Cuis sculptura asserebat hēc hedera. Ideo gestandi huius anuli oēs famulis
non erat. Anulos etiam quidā mortis gratia in Cerauneis et Jaunetis et finatis
dis Alissos gēmis sub quibus venena includebant patriore. Sic demostenes belli

sic triumphauit

hominibus iniuria. Nam alij bacchum a mulieribus: que bacchanes illum sequebãt
dicere. Alij a bacalai. quod omnis exprimitur leneus. Quidam bromium. a tonitru
qui in eius ortu contingit: pingenius insup ex eadem appellat causa. Quinet
trium patrum dñi. q pinus omi de indis inuleis cum spoliis: in patriam reuisis tri
umphavit. libum alij appellatum putant nõ ob liccatum ingitue: sed quia liba
uit ipsum a furtis cuiusq: efficatus vigorem: et audatiorem in omni conatu
reddat patrem pinde. q de ludis liberalibus poterit ebrium sese libosq; ipso inuitare
et quasi sub optimi patris tutela seruatos arbitrarent. Nobis gestis insuper
alia fuerit sortita a virtute ut cuergetem: et philadelphon. tum excellentem
vnite abstinentie ansidem fuisse asserũt. tanta inte integritate plurium. de
cognomine ille rustici hic bonus fit appellatus. Virtutis quoq; pstantia paude
tiaq; adeuum ut Jouis filios appellauerint. de eo cum Minoa. Sarpedoni fero
cissimos. ñ humanes. et Aeacos ab omi humanitate tunqm e mari genitos. neptu
lis filios dixerunt. Cyclopa: Centrona. et lestrigonas a fortune felicitate. de Eude
mona sicut bassum secundũ vocatũ logimus: Nõ nullos adhuc e nascendi sorte nũ
cupamus: ut pueros qui fors, patr absentibus parentibus nati fuit. postumũ. q
patre mortuo depositus cum ex gemelis alteri supstitem esse contigerit. Cesare
cum enecta parente excisus uto gignitur. Sic sepio affricanus prior: natus. pmo
q: Romanorum obsecutus nuri vtrq; cesar dictus est. Sertius qui mortua matre
in utero fuerit nõ nullos corporeos etiam pnomen sive cognomen habuisse legimus
horatius. n. celes. qui altera cutra bello amisisset. cognomẽtum adiuste quasi
lusi. et vno luminie cernentis sui. luscus a vnculos coelites dicerit veteres i
sicq; acloqs coelites legimus dictos. q aula vnũ habuisse memorant. Quida tamẽ
ad ex similitudine nasi tractus hirmanet qui sub ipi fiste fronte ita depsus demissusq;
erat ut nullum fere mẽ aculos discernere crederet. pãqs supalia commutera iuuẽ
confusisq; idaeo volentibus cum mulcis acoplem nominare. Delapsa lasidi co
sicundo obtinuit de eam celes. a plurimis appellatus. M. quaq. tul. in extrema nasi
parte eminens quadam infigũ acies huic. a q acõnis cognomentus sibi mdi
tum est. Q. etiã fabius. ametatus a deruca in labis venerosus. et gnens ob signe
nem appellatus. M. Curius. et Sn. pupirius carbo quia cum dentibus eo nasci contigit
ob id denti cognominati sunt. Neoptholomus. Capillomus qualitas. pyrhus a
quorũ pyrrhici. pmũ arypbides fimicta. Velmius. a pma barbe latugine
que ei tempore victorie nascebat. Artaxerses a dextra manu illius lena longiore
longmanus. Iucum pnomẑ iuno ex sabinis translatum putat. Valerius Inc
ac scribit. q ebrius iuliosium hiis. pupirius. a papus pedum pulcitate cũsi
Quorum dõ in nascendo ab capite: si pedes primi extiterant. qui partus difficil
limus et egerrimus. Agrippe appellati. vel ab egritudine et pedibus confecto. et
cognatione alios legimus. ut Manlios et cornelios. et pompeios. quos quia au
tores ex hispania pompeius bonn pombam dicere dicerent alij cognominiata p
hibent. Sic apud greços heracldes. et pellopidas a morum imitatione et quasi

pinius

quod grece uocant. G.

horum

usus et experientia vigeret. Catronem nominauere. fabius item ruulianus. sil simul
concordie causa. ne humillimos. manu conuica essent. omen forensem rubia
in quatuor tribus conuertere. vrbanas. q. eas appellauit. Ado q. eam tri
acceptam. gratis ait ferut de maximi quoq. victrix nō poterit nomen hac
sibi ordinum tempatione parare. Q. quoq. fabius cunctatorq. sibi cognomina
tionem assuit. sine q. ingenio. et suapte natā temissor esse quipe qui amor
elementia ac clementia iudicauere. sine q. de industria nouā victoriaq. ac salu
tarem cunctando. nec cum hoste contingendo. romanā trim. p. restituit. Ale
quidem q. paucis post patris obitum diebus funebribus ludis gladiatorq. munu
ex hibuit celebrem vacauerūt. celeritatem ac apparatu mirifuitq. admirati
Sicut apud claudiū dicit. vulner vulsiuenfabius. Iudatia cognomento nouatū
in annalibus etiam septum de funeo. l. Siccius trib. plebis plusqm creat debe
at. Strenuiu bellatore fuisse. nomenq. ei fatiq. ob ingentem fortitudinē appel
latumq. romanū achillā. nec alī hic. l. Siccius. Q. Cedius. pr fortitudinem
cognominatus est. T. Manlio sūno loco nato. cognomentiq. est. Torquatus.
causamq. cognomēti fuisse accepimus. Torquius ex auro sudumq. quā ex hoste
quem occidāt detractam induit. Quo ex eo ipse posterq. eius torquati sunt cog
minati dulcitq. aliū mat. adolescens. ac tribunus militūq. sua etiam virtute nus
et opa. Cotu alteis repente diuina quidam ni adiuolantis. et odiū acuos. et pspe
tum alis ex dnguibus spectēs. qua ducem gallorū iuer. suscepto. ob hinc eam
cognomē sibi eorum vindicasse. Aud quoqu est nobilium septuum. qui ferus
dicit. Idem ob iniuriam messanā nobilissimā sicilie vrbem. pnuq. honorq. causa mes
sana deinde paulatim vulgo iam pmutante messalla nūcupatus. Cornelius rufi
fus eo decemdoro bello pūico secundo suadente. vt libri appollinares. ex libris sibil
linis instituerent. Sibilla ob eam rem. postea vocatus T. Quos antea diximus. Cor
nupto deinde vocabulo sylla nominari cepit. vbi sylla dictator. postea sequit. Quise
lis cognomento. de apud latinos hiatus est. Sic apud graecos se inscripsit. L. Cornelius
Sylla. venerius. vt in chronia plutarchi qui hoc graece descripsit notum est. Et de
de bello mitridatico tropha parte inscpta. rapta sunt. nec id in epre. plusiū. n. de
ness. non noc. ut inquit menandri. Sed fortuna sortis. Cum cum clarissime vbus
pnuq. gestis sese ipse dicauit. Felicamq. iuxta eiusdem cognomen. Ego meipsi
fortune filiū fero. Iulius cesar pnomen. imperatoris et cognomen patris patriae. it
alia pnulta. nomine suū illustrantia deterere sibi volunt. Huius successor octauius.
quoq. cesar. Amplioze augusti cognomine dictus est. Vel q. magnos sanctos fuisse
que augusta vocant. vel q. laci religiosa. et in quibus aquid augusto consecrare
Augusta dicēt. ab auctu. vel ab auiu. gesti gustusq. Idem sicut Q. fabius.
nuq. gallica victoria cognomen albrogis sibimet de posteris pepit. Sic a deuic
tis hostibus bello germanis sibi cognomen meruit. hoc ita cognominatiōm
assumūt apud nrōs. quem admōdm apud graecos huiusceinadi. Iudici solebāt
pnomina. sive cognomina. Sic dionisio plurima ab rebus quis egit. sunt ab

ab nominis.

nolentes

sive prouisione

demisse. Idem vt audiuit scipionem dicentē. iupator: te argenteis armis do
nat. Macer gaudensq; abut. C. etiam marcy precipuus nō solū. certis sporis
grate mentis fuit affectus. Duas. n. Cameretum obtrectē. mirā virtute vim
cymbrorū subtrahentes in ipsa acie. adisius conducīn federis preter omnē legē
ciuitate donauit. cū quidē ceū a nōullis accusarē. habit. vbi legū. pater
tirnoiū. exercitus. euadere nequiuisse. Insup. cum. C. lucius sorores filias
atq; p̄testū. in eius. 2. consulatū. multi audax. prestanti forma trebonius
a se illum ceasim: qui in ingratū esset. non negauit. sz hanc neq; cum dixit
atq; plaut. Q. lucius se sollicitarī. abstinisset. et q̄nquē multa dare
tuisen. cuiusq; inūqm. pstituere voluisse. Frequ. marcus que. p̄ preclaē. multa
e. fac. nouibus. corona duri consuetum. ferri ad se iussit. Tiberiomq; impo
suit. Bandius quū ali. Marcellum salutasset: Quis nam st homo mārcellus
rogat. Quis illum. pbe nouat. Imea aut eo vidente. L. bandius quasi letatus
magiope. Admiratusq; Marcellus. Tu ille bandius es. Inquit. Cuū. in nos
amicitē. signa. pferres: Ad nos. cur nō confestim ibas. An nos ad verbū ada
mucra. virtis. premia. Quibus et pates. posies. tantus hētur. vnos. inimicq
cōtinuisti. Hic benigne locutus. Comphensus. dextra. imene. Scrimio ad pugnā
equo. cū quīgentis. Argenti. Drachmis. donat. Hannibal militibus suis. quos
subiudicum agro in cōtrōm vastis. Amplissima. certissima. prima. priuilat
agrum. n. sese datur. in italia. affrica. hispania. et. vbi quisq; velit. immūē ipsi
qui accipisset. liberisq; eiu pecuiam. Q. agrum maluisset: eius se voto satisfactu
rum. Cui carthaginiensis. ciuesq; fieri vellent: patēm futurus. Qui domos ri
dere malent. Datur. se opam. ne ciuis ficum. popularis. mutata. socii fo
tunam esse vellent: Seruisq; dominos. p̄sequuti. libertē. ponit. binaq; hys
mancipia. dominis. se reditūrū: ea vt sereint. Ratu. foea agrū. lena manu
Dextra. silicem. retinens. si falleret. ipsem. Ceterosq; precatus. deos. ita se mac
tarunt. quēadmodum ipse agrū. mactasset. Et secundum pratōm. periclis ca
pur elisit. et. ne sua deessent. premia. claris. gestorum. Titulis. eminentibus. Cesar
granuerit. pelys. Singulis. legionibus. pcinctat: qui fortiter. agentes. agros
ceperant. et remuneratione. dignos. efficerent. Diuitias. idem. ac. penias: non
voluptatis. aut. suae. gn. deliciae. et. bellis. cumulasse. Si. cōmia. totus. vitor
fortium. prima. apud. se. conservata. parere. volut: Seqz. mare. ex. pte. locupletari
primis. gloriem. illa. bimertis. virīs. militibusq; insparisse. Aurum. nanq;
et. argentum. Ceterisq; diuitias. ex hostibus. partas: quanta. vrū. aderat. copia
Magno. in. nuo. Roma. introdat: Exhibuisq; ad spectacula. tribunis. pretoribus
quaq; stq; consulibus. eorumq; donans. vrobus. multos. sibi. alexit. alios. seqz
omnis. sic. domisq; dimisit. Illud. inter. cuncta. nec. silentio. pteriendū: Q. cu
rium. pli. Romani. quot. reges. uiti. tot. asie. pli. tot. nationes. tot. bella. tot. tum
phi. impleuerant. a tot. annis. intactus. manserat. pmo. iuventu. in. ciuili. bello.
sua. vno. die. solus. ex. hostis. inter. alia. ut. septum. et. prulit. ex. ea. latis. aureo

|| fidum

|| cuius maxima inter cinas bellatores fama est: Quod. P. emilius consule Solus ne deserueris in quem cum dersissimis conniserent missilia ex corpore abiciens excessit A sentiente bardio. &

Vulnera quedam ostentante talia, inquit

|| repletos

sibi se milites et affectes et abs
escente occasu
multis trebon
accusantibus ac
nullis pareo
cinatibus re
domisit

simultudine alys plima contigerit deuentum in gliam progenitq cum alys fulmina de geminos duos fulmina belli. Sapiadas cladem libie. Alys victrices aquilas et acceptres hinidos. Alys et diuos deos genitos de alexandro macedo et preter eum ducum plerq alys cognominas se ingenti cum voluptate voluerunt.

Ex rebus strenue gestis maiorum premia.

C. X.

Tq̃m eo implendi labor: ac pielis p̃sepe solet vitre emolumentū atq̃ bonq̃ speciē nec discriminis q̃ piaz aggressuros homines si magnis conatibus magna premia haud ponantur. fuerunt p̃tea hec que modo diximus alia obstrennue gesta. fortissimis ducibus auxiliarijs et legionibus. Tum ex senatus consulto. tum ex maiorū sententia contessa que plima quidem et varia p̃dunt: decreuerūt. n. ad p̃mia supiori affricano paribus ornamentis ex solutendas statuas plurimas plurimaq; triūphali etiam hitu visendas in plurimis et celeberrimis vebis partibus. in conitio in Rostris. In curia. In capitolio ponē decreuerūt. Continuū p omis ure annos consulatu. ppetuamq; dictatura. tribuere decreuerunt. de vimago eius triumphali ornatu ex templo Jouis optimi maximi extret. et q̃ sibi. neq; plebisito dari. nq senatus consulto. illius magnitudo animi ac spectata modestia passa est post obitum recusare nō potuit: liberalis etiam. plus in manus Magnitudine numerū: qs attalo regi asiam dono dedit. Sz attalus rustimenti equitate accepit munis haud imemo: qui eandem asiaz moriens p testo Ro. legauit. A Eumenes attali regis frater: et qui auxilio Idāsis anthochi macedonem fuit omibus asie ciuitatibus quas. anthiochus bello amiserat a senatu donatus est pompeius deiotaro galliae regi Armeniaz minore concessit. Q. fortius bello mitridatico fuit Nunidaz. item Rex Massinissa in amicitiaz recepit. A. p. Scipione affricano. multa a pclara ei militaria facinora quii fecisset ob que iuris cartaginensibus et Capito Syphace Cuius in affrica Magnum atq latum imperij. Magnā gliam viris hominibus peperit p̃ter Ro. quaesiq; vedes et agros quos manuceperat sibi dono dedit. M. Curius qui italia pirrū regem exegisset. Decretis a senatu septennis iugeribus agri p̃ter sibi aiit L. popularis assignationis nōm nō excessit nōm parū idoneus rei p. quem existimans qui eo d. qd reliquis tribueret. contentus nō esset. p. Cornelij quoq; scipionis consulis decretum de agris militis eius fuit. de quo quisq; eorum annos In hispania. aut affrica militasset. In singulos annos bīa iugera accipet. Scipionem item possidentem. dona militaria hys. qui strenui opam addiderant. ediderunt diuidentem. T. labienus de forci equiti. Iuridis armillas tribuerat. Admonuit Sopt se negante id fatius. ne castrē sis bonos in eo qui paulo ante fortunisset violaret. Jpe ex pde gallica. Aut equiti largius est. nec tacite id scipio tulit: manuq; equiti habebis inquit. domum viri diuitis. Qd ubi ille accepit: protecto ante pedes labieni turo multū

alum esse qui etiam reprehendit. Ob annis gli insigne dedit nomini suo vel
ultaria ibi structere apollini dedicamo. hic et collumnino. Qui limes pscipi vna
cum suis fratribus pugnerent idem alexander triumphoru suorum ausiliaria con
didit in egypti maris littore vbem aliam sui nomis quā metatus est dinocha
res. sive dinocrates architectus inmorabili ingenio. xv. passuū latitate
complexus. id effigiem Macedone clamidis. hic et orbe gerato. laeuosa dextra
laudangulosa. parfu. Jam tri tri quiti suis parte vagi dicata. indusis insup
ase regionibus. xp. fluente conciliasse muros comm insignient graecorum ghis
dam elementum. circumdarbus vti legit. in eo. Alexander rex filius iouis. fere
idem hercules et liber pater. laboribus superes. praecipit ei quan pscidi pfecerit
vt pilas solidas cum pedū vecerum cunum erpse ingerete. et in hys omia fra
euis ferderet poneterq; i ultima india vbi liberi patri et hercules trophea
vide ad proprietem suis. a Aristotilem scribens: et ego inquit. mea quāq; aurea
trophea proibus altoria deus pedibus. stetu aeq; mipanii. que miraculo sui fuere
Carissime propter posteris. s. non parua admiratione nouū precuiq; bruebus
monumentu. nō intuendū mortalibus. precte de nobis optimoiq; et animi
industrie huius regis glām emulatr sunt homini. si nō diuitias adequarūt. Sti
tuerunt. n colūnas et ipi que verum gestas. Referrē memoriae. si eras arq;
marmoreas. Augustus namq; vatre totius egypti. quem cesar. p pte supulcr
multa de nauali certamine sustulit rostra quibus consfaeg. quatuor fuere colū
nas. Aue postea adomiano sunt collocate. nam vestatus iulius posuit vicas
penis nauali certamine equibus vnam in rostra. aliam ante curiā postea ā
sar fuerunt et Marmoree colūne. quibus apud maioras nobles. aue sub nō
tibus. aut in monibus sepliebant. vnde natum est. de ā cadauer. aut pira
mides fierent moles. ab nino latissime. in summitate acutissimae desinentes sic
dicte. Qui ad igni speciem in comiu tenuante. aut ingentes collocarentur
colūne. vim ignis de piramidū mole. Ac forma scripserit herodotus. et ho
merus diuersimq; Aristagoras chronsiae Archemudorus Alexander pol histo
bichuades. Anthisthenes. demetrius. Inter omis eos tamē nō constat a quibus sit
auctoribus. Eugendau aut. diandaq; piramidū cā in egypto Regum vani
ocosa. n stulta ostentio. A plerisq; traditur. ne pecuam successoribus. aut emulis
insidiantibus piberent. aut ne plebs otiosa languerer. Colūnae vero vsus ce
pit a cornelio meno qui pisos deuicerat. Amo vbis condite. cccc. xlv. Eare e
in foro Traiani colūna. Sub qua ossa eius posita. et in vnam auream collata
fusse constat. pmanentq; adhuc due Rome adriani et M. Antonini suis nomib
celebres. horum aut tetro est quibus diuate fuerit. Atrolli supra cetos mortales.
Quem admōn in vbe roma. Inter diuisas moles obelisci videmus. plures alios
iacentes. Alios erectos quos in parcis maximi bello domiti gentibus et pspita
tibus diuersimq; rerum gestarū elati. Dus supra in velione dicuerūt. Sic sesosis
egipti rex obelisci et lapide duro duos erexit. verumq; altum rubrei centum
gnii

vim capitolio

Inscriptio

In quibus

xxxvi Milia : et in nuo pondo teuz muluz sua vt alibi muluū quatuor muluū
eorum triginta r quīq; Argenti uero nomīa gentou. ppe multiz illa aliam
obzem ut diximuz. Q; alpiditate largiendi. Nam ut alter ait : nemo libera-
lius uictoria vsaz est! nichil. n. sibi retinuit nisi dispensandi liberam inde
magnificar. pbauda omnibus uti uor et exhortatio illa herosolimaz obs-
dione nie pedear nquit. nisi eum q pinz mux ascenderit remuneratione in
uidendum fecero. de siquidem uicerit : Simulibus fisit : nec pollicitus minor
Iuuentus qui in contione ea denuda dixit illis : Cui maior vt decertassent
preclaris fluminum titulis : et nam suam rebus bene ac fortiter gestis noblio
rem reddidissent. premia r honores reddituz. Nec eorum dlum : qui plus alio
laborasset uisa necessitudine coitus confosim Iteraz usfit eos quibus partes
erant indicare : Cuosnam sciente omes fortiter gessisse et nominibus suis quos
q interpellans piteo collaudabat : quasi qui domestice recte gesti sarisset su
pq letarent. et coronas ais aureas imponebat et torques longasq; hastas et
signa ex argento facta donabat et vnusquisq; ordinem mutabat i melius
Quin etiam ex manibus auzz et argenti vosis teom : Alamqz palam sima
quadam liberalitate distribuens.

S superstiti non solum : Sed defunctos Ducū memorie cele
brez titulis : Et de columnis obeliscis pyramidibus arcubz
Statuis : clipeis tabulis : cannarisqz ad id excidiantq. c. xxi

Onc memorie nedū sup stitum : si defunctou ducuz progare et
labez titulos toformuz : ac primum Jouis qui vt ceteris dein
tis nomine : tei r rebus gestis multou opinione supior fuit
et eumi vt eumeruz qui res gestas eius : et ceterou qui du
putant. colligens hystoriamq; conterras et titulis et inscriptionibus sacris
que in antiquissimis templis habebatur Auctor est : In fano Jouis erfilii Aureā
colinam esse positam ab ipo Jove constat In qua titulo mostrante : sua gesta
perscripsit. vt monumentum esset posteris rei suez. Sesostis finem expeditois
in thracia statuens multis in locis abse deuictis colinas erexit. In quis egipti
quas sacras dicuz lis scriptum erat : hunc pudentia armis subegit. Et regu
vnceps principis Sesostis. quid alexandri ille Macedo nonne in sogdianou
finibus Alexandriam condidit : ad contestandos trinesi sui terminos. Cuo
in loco ab hercule primū ac libo deinde pte. A Cyro item Persa ac Semyramide
Ab ipo atq; alexandro. Denq; arefunt constitute : qd proximū glie omis dire
rint Illo usqz memoniisse timeris fui metas ab illa pte tiaz fluuio fines secā
te quem bactri sol laratem vocant. Sate filii nominant hunc eundē esse tanaiz
secratus alexandri magni eadem tūc dm ubi domadamaq; seleuci r anthiochi.
regum dux fatz vdoneus d autor triangressus amnē istu Tanaiz omis supa-

// grossus

expressis primus tamen hic statuas honoris uti ne uideor Graecis debet. Nullis q
apud eos reor plures dicatas. Q. demetrio phanostrati filio faleredo. qui cu
apud athenienses contionaretur. Vbi p̄fuit annos decem. Graecisq statuis ho
ratus est. reverentis seraginta. Quarum plures equestres erunt. et in curribus
sed bigis stabant. summoq studio fere me inter quadringentos duos consumate e
tur. Nam eii apud athenienses Classimus esset: Sic quoq; ipse ab eo. q. ciuita
consumit. multa tentatus quippe insidias passus a lubrisca mortis sinistra
absens accepit. excepit. non tamen eius potuit sumere corpore. vii. p̄ius decretes
vna ignes. Ergine de ministris sedatis aliis quidem vendiderit alias submer
serunt alias in frustra contiderit. vna aut in arce seruata. Neq; ex intulisse
athenienses sine demero subente rege. praeterim est. Apud romanos etiam
et pedestres statuas. populabuo aliqm diu in summa venerationem. ac. Mutorum
habitus constitit equestres. tamen origo p̄ quam vetus. et eii seminis etiam
honore consecrato. Exemplo dictae. Cum. statua equestris erat. Ceu pax esset
toga eam cingi. qui nos lucrese. nos bruto. qui expulerant reges. ipter q̄s Clo
dia ne obsidet fuerat decernetur. et simqin cathonis in censura vexeruntes
eent mulieribus romanis. in puniqs statuas poni. no tamen potuit inhibe
quo minus rome quoq; ponerent. Sicuti cornelia gracorum matri que fuit assi
eini potis. Togatae antiq intus statuae dicebant. Deinde nude hastam tenentes
greca. n. res erat statuas mutae dicere nichilq in eas eis occulte. Contrario uo romana
contra ab Toga et militares chorates supplicare. Cesar quidem dictator. lou
cum sibi in foro dicari passus e statuas. fuit M. Tiremeli equestris toga. qui
sam mites bis deuicerat. Capiaq anania. p̄hin stipendio liberauerat. fuit etia
scipionis qui bellum masia gesset. Antiochumq deuicit no solu eii clamide
si etiam cum cepidis in capitolio sita. Diribaine quibusdam argentes qui
busdam aurea. pompeius iamq; in tribu pho pharnacis. qui primus regnii
tenuit in ponto. Argenteam statuam transtulit. Mitridates item curru au
reos. et argenteos. simqin ii desine. qui argenei dum primus duo augusto dicer
tum in statua. falso arbitrere. Aurea aut statua ac omi prima nulla inani
tate in templo anctidis numine gentibus illis sacratissimo posita e. Antiochi
deinde parthici rebus eiirepta. Stemma q regis assiry. quia no adesse adorasse
capitale erat et auro fuit. Seraginta aq; cubitorum paritate. domicanis etiam
apud nos. quii de dacis germanisq; triumphasset. Tante fuere insolentie atq; sup
bie ut aureas. Neq argenteas statuas sibi in capitolio poni fuisset. et are etia
primi Rome statuas constatam. et Ceres primi dicatas. et spurij cassij pecudo
quae regnum appetentes. pater eius accedere iniuenio. Statua quoq; ciacis. qui
et celes cognominatus e. Siea fuit. et mede vulcani posita est. que detrime
tum corporis acceptum Claudius. n. teste plutarcho postea fuit. Q. armatus in
uberim desilient. Tritheno cello saltus alte adinsarat oñdie huius. Iuter obster
multis medentibus cellis mollumem ad suos transfitatatuisse asserat. Cesar dictator

Pisa

In quibus cum imperij magnitudine cum quas subegit nationes descripsit sic
apud hybros pugnacē gentē. vt obruscos erigē. arcu cuiusq; sepulchru mou
ant quos homines ce nuū hostū ille necasset tante et cumphales arcus. Sunt
quadhuc rome siolaco in pmis Imperatoris cesis. l. septimij. et pmp. ces. M
aurelij Antonini pij. cum suaq; insignij marmore. et claro artificio. ne im
presti. locet inscriptio. Est. 7 arcus etiam cumplo insignis cōstantini. quē
mense tiberē. liberatore vbis. fundatorem quietij indicant. Et. 9 nobilis. atq;
triumphalis hierusalem hunc titulū hūs. Duo vespasiano et duo T. filio.
S. p. C. R. pauci reliquiū denide vestigia supsunt. Cūqin trecentos et vigi
ti triumphos ab urb. condi. ad hec ipa que modo diximus tempora numerēt.
Nec etiam dubium ē ob virtutis mirachū. quin maiores nostri reges ipsi uita
functos sacratissimis laudibus. de nonis et exquisitis honoribus ceperint. sive
vt fieri solet: In aquilacōm eorū. sive ob beneficia quibus erant humanitate cōpo
siti ipi reges. Deinde cum carissimi fuissent hijs quorū inter compositum usi
tesq; honoribus reverentiā nō parvū denique sibi desiderij de modo sibi laetē
lētunt Sicq; homines entes alius. sive sanij. sive corinthij sive assirij. sive egip
tij sive altiusq; gentis fuerint simulacra fuerunt et statuas vt haberent. quo
aliquam voluptatē. ex imaginū tālū prospectione reperent. pgressiq; lon
giusp amore memoriaq; caperint colere defunctos vt ex quāmtēsene bi mi
tis videntē. a successores eorū allicerēt. ad bene cupiditatē. Imprimis cupiditatē
Ad oratos ercinius In nā deos monet ducens. Suscepit aūt inter bonis Con
suetudoq; omnis. vt busiris excellentes virtutis. incolum phama ac voluptate
tollerent. hinc hercules. hinc castor. hinc pollux. hinc esculapius. hinc liber. et
alio loco. Itq; alio et in plerisq; commentarijs intelligi potest: Iucunde vtutis c
gratia. Aut quo libentius rei publice grā pielin adirēt. optimus quisq; virtu
fortius memoriā honore deorum immortalitij conservatis. Sic vbe maiori. apos
reges Romani suos cesares: et qui viri fortitudine insignes erant conservāne
Inde p gentes. et pinnacias singulas vita deorum relio mutatē. Dum nō omis
ab omnibus deus colit. Sz. ipsa cuiq; maiorum suorū cultura suas. hx iti
esse Alexander magnus insigni voluntē. ad virtēm sua sepsit. scribit Metu
sne ptāq; plurium sibi a dijs hominibus. a sacerdote secretis. ob maiorū et re
gū memoria suata sit: in pulsatis cultu in metū versus supstitiōm mortis
irepsisse dim esse poetica ē. primus in orbe deos fecit timor. Quo aūt tempō
d huiusmoi diuini honores mortalibus esse caperint. Non e obscur. pertin
cū multi reges ante saturnū vel vranū fuerint. et Jouis temporibus ab mi
tio templa constituta assent: et nonū deorum cultus inuenti sic hom effigies
cum nō solerent exprimere caperē n instab alicū insigni eorū qui diuinitatē nomis
meruissent: primq; sacrorū certaminiū initor maximeq; olimpie. vbi omis q
victores fuerūt fiussent simulacra effingi solere Moris erit eorū qui ter huiusmoi
in certamine superoresexistissent ex vmiso corpore bineamentis ad ipsū silitudē

illustrauit. post Iugurthinum etiam enim et Cymbricii et protonicique triumphum Cauterij potasse libertinus exemplo tradit. Cuio interbibendum iudice illius uictoue ex asia diuitiis, ac simulimam redderet;

|| suam comparauit

Ludorum celebrationes . CAP. XII.

Post hec insup ludorum celebrationes siquidem ad natales eorum uel templorum nouorum dedicationes, uel uotis ducum persoluendis ingenti confluentes multitudinis copia sunt constituti. et primitus quidem uenationes, que uocantur munera, saturno sunt attributae, siue quod expeditiones debeant pugnas et cœnnes sed se aciesque spectare ne in bello armatos hostes, aut uinceas uel sanguine profundat sine ut nonnulli putant: hanc apud veteres deuotionem fuisse uel conuiuiis sanguine primum eius deo litarent. poscenius n. fertur in libris historiarum refert. Carthaginenses saturno humanas hostias immolare, cum uiti esset ab agatocle siculorum rege. fratrum sibi deum putauisse. ferunt ut diligentius pacem solueret. Decentos uobilium filios immolasse. Tanen uelio potuit suadere malorum ut tantum cauteris puerum occiderent: quam fortasse nec agatocles uictor occiderat. deinde latio quoque eodem quae sacrificij cultus est. Nos quidem ut bouis ad aram immolarent si in tibrim de ponte mulio mittetur dum id genus sacrificij ab hercule fuit posita cum geronis pecore ex hispania p italiam reuerere sublatum, persuasisque illorum ipsis ut fuisset sacrificij. Insuesta mutarent. Ritu tamen permanente. ut pueri pumilios imagines facere e serpio simpo de oculis in fossis dare. dum in hac uenit thymethuij ara quod annis. Tristia lenicidio sacra parant deo. Illum sacrificiis in agro insisse quirites. Herculi exemplo corpora falsa facere. Nec sacra vestales etiam dignes facisse hyb vbis idem pacta meminit. Cum quoque pscaq virgo simulatra virum Mittere roboreo carpea ponte solet. Et hyb tansio causis quae de origine huius festi relatesunt apparet: saturnalia vetustiora esse vide Romana. ado de aute romae in greca ex solempne exposset. Lucius in annalibus suis refert hyb sibus Maxima pars gruis saturno in maxime letare consueuit sacra quoque esse tanitur ab illis. Eaque diem celebrant p agros, vrbesq; fere omnes et Cœne epulis lect famulos suos pacant. Cuiusq; suos nostriq; eadem erat nos tractus illine iste. de eum dominus famulis epulentur ibidem. Sedē quoque tempore qui diu etiam humanis capitibus deum placare se arderent Saturni forum hercilem. Simili nō redeimeam p truncin genebus suasisse. de sacrificia uiuitpant inferentes dicti. nō horum capita. Sed ostilla ad vnam effigie are simula huemo. qui ludi p vbem in copiis agitabantur festiui S. L. Tarquinio. sup bo laribus ac Manie ex riso apollinis. Cuio preprium e. de capitibus, p capitibus dis supplicare. Idq quidem obseruatur. de p familias sospitate pueri maturarent. Manie dee matri larum. i. deorum inferorum. quod sacrificij

|| fuisse

genus Junius cæsar brutus cos. pulso tarquinio alii constituit celebrandū
Nam capitibus alij. a papaueris sacrificii iussit. vel suiso apollinis satisfiet
de nouo capitij. Remoto. s. scelere in fausse sufficationis sacrificationis fatiū
? vel pile ? effigies virilesq. ac mulieres ex lina compitalibus suspenderentur
Totq. hys pile quot capita seruor. tot effigies quot essent liberi. poneremur
Que denique effigies. Mane suspense. p singulorum foribus. pcim si qs inu
ret familys expiarēt. ac de omnē purcet. hys pilis ? simulachris contenta
ludos. aut epos aut uys compitorū. In quibus agitabantur compitalia apelli
tauerunt. Deinde qui pmi hoc ceremoniarum cum hac lupercalia festa quon
dam celebrata fuisse apud vetustos assertores constat. de hys nobis ? loco disse
rendum ur. Ea itaq; sacrorum gnia vel elegantissimis uirum gestari scripto
ribus usum t. abliis qui ex archadia cum euandro. In eum locum. qui
nunc romane urbis est. peuenisse sunt. Ro nos pnum delata fuisse ferūt. Ac ri
tu suo celebrata. Ouidius in fastis. pana dos pecuis veteres coluisse pauē
tes querunt. Arcades archadis plurimis ulle iugis. pan erat armenti.
pan illic numē aquarū. Munus ob incolumitas ille ferebat oues. Tum stulit
stande silue sua numia secus. hinc ubi nunc urbs est. tunc locus urbis
erat. In qua quidem urbe constat euandrū constituisse ut diuisa pastorali
turba. ludi iuuenes. ac pellibus imolatarū hostiarū inuolūti ceū pana
venerantes. p luram arū lascuiaq; ex epulay hylaritate. pfusioreq; vino
pueri. psonati cum ē loraq; manu ferentes obuios. suos. ac mulieres i
maxime adultas. hys oleo manū palmis cadendas porrigēres. vbi erat
Existimantes id sibi felicem pariūdi facultatem pstare posse. Eolem postea
poeta dicēte. Nupta quid expectas non tu pallentibus herbis. Nec pōe nec ma
gico carmine mater eris. Sepe fecunde pruent. vbera cernit. Ann sce
optatus nomen habet aui. Cur aut nudi curetes hunc dīa adorauerit pleaq; coluerunt
Curriculo vetustatis. ad nos usq; delapsa indicant. siue q ipi deo qui nudus
est celitati sue. eo puto longe aptius nudos ministros habere. iusum sit. rsme
q arcades omni populorum. qui graecam coluerunt vetustissimi forsi simi
lem adhuc sylvis. et mōtibus vitam agentes. expertes legū. Artisq; pmū
hus dīn venerari. pio cultu. Experunt idem auctor. In fastis. Quis igit cur
rant. aut sic curre nos est. Nuda ferunt postu. corpora veste rogis. Ipse de
lor discurrere gaudet in altis. Montibus. et subitas concipit alle feras. Ipse d
nudus nudos iubet esse ministros. Nec satis ad cursus comoda vestis erat. Ad
Varrilius vel refert plutarchus. Scribit scribit Romulū cum ūi condiret urbē
eius pecora a latronibus ap rapta fuissent. Lupercalius solemnitatem i ho
norem Iouis Iuniis supplices pmo excoluisse nudis. Deinde sudore pediret omnis
saltus currendo. splusse silusq; lustrasse. Ro nudatos imperiales hec ludicra cele
brasse lupercos nudos fieri solitos aiunt. Ac fuunus veste deluisis a suis eam sa
cris. peul arcuerit. Ouidius idem i fastis. veste denis lusus fallentes lumina vestes

vetustatis

coluerunt

Non amat ⁊ nudos ad sua sacra vocat. Iustinus quoq; magis ex hitu dei cui
ea sacra fiebant. ⁊ ex alio mutilatis eam refert: Cuius post hunc ⁊ loco re
gnasse faunũ ferunt. Sub quo euander ab archadie vbe palantes: in re
gionem eũ mediocri turba popularium venit. Qui faunus et agros a montem
quem ille postea palanteum appellauit: benigne assignauit. Iuhuius nudi
cibus templum lycei. quem graeci pana. Romani lupercal appellant. Consti
tuit ipsi dei similachrum nudum capina pelle amictus est. Cuio hitu post
etiam Rome luperalibus decurrebat. de eumq; tres sacerdotes habebat. In tempora
tamen desp. C. Cesaris huius obsuatiõm fuisse comptum est: Et namq; et
sacra cum sedens Cesar spectaret. et inter eos sui sodempnia. Celebrarentur
M. Antonius. qui tertium postea fuit. sedesset. auit cum diadema ca
pite cesis imponẽ conatus. Quod cũ cesar amoto capite se simul manibus
retentasset. Iouis capitolini statue illico iusse imponẽdus. De nomine luper
calius non una etiam ro. Ex vsua patet. Aly namq; locum deo pani sacratũ
archadie ferunt. Cum etiam mons in archadia lycaeus consecratus est. et
dictus graece i. lupus. q. lupos haud sinat ꝗ oues deseruire. Ideo a euander do
gentis sue sacrificauit locus. et nominauit lupercal. Et ꝑsidio ipsi: lupi a
pecudibus arcerent. Aly referente plutarcho. pecunt a lupa: que Romu
lum educauit: porus emanasse. quia ut ait lupercalis ludicrũ meretrẽ. vbi
expositum Romulũ fuisse. plusma e. tam a sique dd sacra primene minus a con
uenante rei dum de lupa Romulũ nutrie loquit. Idem preta hys vbi fides
fuit. illa loco nomen fuit deus ille lupercal. Magna dei nutrie pnna latis hy
Cuius dectat archadia dictos de monte lupeos. phanus in archadia templa ly
ceus habet. fuseuiitur etiam ut dcte gilinciliano. qui lupercalia. aque ere
partes cõnis esse contendant: quasi ludere pcepiut ob tempus dcmq; obsere
ationõm: ludicrum hac de fugit plutarchus: ad expandos manes constitu
tum creditur. habet n. de ille nquit. ne fastis diebus februarij. mensis ⁊ quem
piaculare interpretitur. Eadem pecta n fastis decentes. Tertio post idus nudos au
tem lupercos. Aspicit a phanus sacra bcchus eiũ. Consualia ludi dicebant quos i
honorem consi fiebant. quem dm consilij putebãt. Circenses vo. quos prius
Romulus cupis. Sabinis cõsualiũ nomine celebrauit. Neptuno dicatum. hys
in litore olim sunnius agebant. ab alio latere positis ensibus ꝗ aly a circuendo
ab assertionibus. Aly circenses dicant vocari solitos hos vo ludos. quid dind
habeant nisi leuitate et vanitate ⁊ insanian ni ncco. Tanto namq; circulus
de iam spectaculi plus exhiberet. ꝗ spectandi grã conuenisset. Cum exclamat
et efferri et exiliri cepissent. Equites ludi fuit. quos Romulus idem martri
stituit p equoriũ cursum qui Campo martio dicebant. Gladiatores. qq; munus
dictus qd ipso tamquã munus donat. ꝗ qui donat muneratus. a qui familia
gladiatorum lr. Gladiatores ꝗ domi in disciplina et in ludo dicer. Ac postea ven
dit lanista vocatur. Gladiatoriumq; ꝗ dictum q mos erat. In sepulchris mortuor.

ipso impetu concitabant. in pecorum quadro illic impetu circuitur

alij

ab sine gladius ab undo pte ignaue pre pianis. vin circenses dicti q. circuitu ad ensiõm

vitorum fortuit captuos necii. Ob quia postea in mare visum ē placuit omni
cure gladiatores ante sepulchra. Quem morē homerus noster manifestauit
hys vbi expsit d̄ uenere cupie inferias quos inolet umbris. Captuaq; rogi
profundat sanguine flamaq. Hac abnuit ille cesse flora de stipendario tuere
milet de milite deserto. Inde lat. dente in honore virū gladiator qui defi
ctorum q̄ plio dierum imperatoris celebrauit exequias captuosq; cura regū
iussit ar mis pugne. quasi plane expiaturus omne pietium dedaus. sic gla
diatore munator fuisset. Iuuus ab ir. con. xxii. Scipio carthagine ad vota
soluendā: diū munusq; gladiatorū spectaculū fuit: nō ex eo gne hominū
ex quo lanistis comparā mos est. seruorūq; venalem sanguinē habent voluptā
ria omnis: et gutturis opa pugnauit fuit. Nam alij missi ab regulis st
ad specimen insite genti virtutis ondendū. Alij ipi pfessi se pugnatōs
in gram diuq. Alos emulatio et cramen. vt procurent pouocatis: hauci
abnuerit aure quid u. mures quisq; in hac pnuz Inuenere. In Iuuenū
strificam In cuccdere ausum aliquem hc exercitare: An suspere. An iube
ac sup omia pli furorem: Cū vile. ñ. nepias diaz. istaz: quintus inde q
relas. Quantū mali potuit humiri. Quis nō nocet: Nouendiales ludi fuit
qui in honore mortuor celebrant: pouinde apud maiores vbi quis fuisset et
tinctus ad domum suaz referebat. Unde ē sedibus hunc refer dū funs et illis
septem erat diebus extuno medebat. Nono. sepelebat domi eriā sue dū ex
tra est consuetudo. vt dij penates colant in domibus. funlit funebres plebei
os megalenses/Apollinares. quos omis curules ediles munere publico Cumbat
Magno plausu celebrabat funerio funebres ad attuendā spln. Instituti. dū
pompa funeri decreta. In honorem patris uiri plene mstruit: plebei qui p salu
te plebei plebis edunt exactis regibus p libertate aut p reconciliatione plebis
post secessionē plebis in auentinum Magni ludi romani ludi apollabinē. quos
honore iouis quē primapē dū pietates facebant vel romdui regi ludi. C.
asomoreste sub regibus instituti sunt Magnis appellatis q magnis impensis
cum pmū ludis impensa sunt. ducenta milia. humū adeo magnos ludos fac
tos putant. Qui consiliorum secretorum dō. i. neptuno lari. cum rei. et rerum
auitaz et deis magnis barbis date sunt urbis Rome: Cumbus aut rapiens
sabinas esse: vt videat. inter hc dicere predarij pera vgilius. et magnis ar
cansibus actis. Megalensei vō nobilū ludi. et magnis diū conseruati a lac fuere
tionis sic dicti. hys pretorū erat ludis interesse. et lusoies conducē Iuuenalis
in satiris: Interea megale sicce spectacula mappe. deum solumpne colunt
simulq; triumpho. preda caballorum pretor sedet ac michi pace Immensis ni
mias ideo fi dicere plebis. Totam hanc urbem arcus capit. fragor autem
percutit aures. Iuuenis iuridis quo colligo panni. Nauis defuerat mestam attoni
tamq; videres. hanc vibrui velum camnas in pulue iudex. Consulibus spectet
uuenes quas clamor ad aures. Sponsio quos culte decet assedisse puelle.

Quod mortis causa patris patruiq; para-
uerat edendum redit: Gladiator.

Ludos semiseos valerius aeneas auctor est Megalesie appellatos: et si fortunatos
rectius libro attributos. Qui ex iudice thebis redeunti. a tiennio bis pugnato
mis exacto. graecos instituisse turcharidas eruditi ludorum apollinarium origo dicto
re nō valitudinis. Ergo ut quadā annalis scriptores pdunt. Et duobus matris
datis carminibus. quibus duo in senatu volumina illata anime memoriae poetar
mine cannensis pdicta clades. in hec ppe modo ibi erit: Annem troigenam
Romane fugere cannam. Ne te alienigene capiant. In campo dromedis consere
manus. Et iuga. Cedes tu michi dones sanguine campi. Multique milia aci
si tua deferre annis. In potui magnis extra frugiseda. pisebus decis Ambus
ferq quaq que mobiunt terrus. Hyst fluat esca caro tua. Nam nudit tra uipe
ferus est. Dromedis argui capti. a Cannā flumen: qui multaque in hyst locis iur
tegi ipsim eadem agros sabant. Tum altiū de inde carne fruentium est. Ita
scriptum. Hostem romani si ex agro expelle vultis. Vinitamq gentiū venit
longe apollini vouendos censeo ludos. Cui quot annis annuē Apollini fiant.
hyst ludis faciendis pretent ptius. qui ius plo plebius dabit. Summū diem dur
greco ritu hostis sacra faciante. Ne si bette faciens quidebitis semp. fieri respu
bestis melior. Nam is dies extinguet pdiellos vios. qui vestros campos pesent
plaude. ex hec carmine quū pcurandi gra. ve dies vnus rebus diuinis impesis
esse. postridie senatus consultus factum est. vt decem viri quo magis instruerent
de ludis apollini agendis. reqr diuina rette facienda libros sibilinos adirent qb
quum eadem repti nūcatum esset: Censuerūt pas apollini ludos vouendos.
faciendosq. Inqs eam rem duodecim milia eris pecuni. duas hostias maiores
dari decem uirisq preptis. vt rem graeco. id. X capite opti huse hostis. sacrū
facerent apollini. bouē aurato. et capitis duabus albis auratis. Latone bouē
femina aurata. hos ludos in circo populis coronatis spectare iussis erat. Ma
trone supplicare vulgus aptis familis in publicis epulabūt. celebergq dies hys
omni cerimonia. qne habebatur. Sicq paulatim cessis dyis huius mōi ludor
tonos tribus cepit: Simgulisq ludi sicut suius capito. in libris spectaculorus de
scribt nominibus eorū constatis sunt.

PRINCIPVM: Ex bellis dijs oblata: C. xiii.

Ut supremā demum nostri labous summam reponemus primaqus
et bellis dyis oblata in medio relatum. Quis h. bellorum turbinib
tuatos egredientes dominum in extinxit fu bonorum derelinquit. Cū
illi etiam ipsi qui vim dei cogitatione minus haberent. sdeciq id
Temnis huiusmodi quasq pter mittēnt: Quin summa quadā veneratione psequēnt
de quibus ne fursan existimare quispiam possit: Testesq adsunt prellentissimi dicas
si in pnis dimissus. qui liber diutyd. et alexander macedo. Indiam. n. in gressus
ille primitias deo Iouis in uenire a capitius habitae pmu obtulit: quod si nō tu
biis constaret: Oudius in phastis vosteq opulentissimus dicens. Inde cuos cetus

ure sine honore ferunt. liber 7 ingeniosis herba repta foris. Te memorat gã
ge: totoq; oriente subiecto: punicias magno se posuisse Jovi. Cumana tu pim
Capenaq; thura dedisti: deq; triium phato uiscera tosta bouis. Nomine ab au
tore dicit libamina nomen: libaq; qd sancti pars dat inde foci. Huic a te
neris: gorũ more vinculis. Sthe parsimonia thura ingerentes aris: peda
gogius leonidas eam puris, prisionem egre ferens: Thusq; p spe adimentes
inquit: Eus tu puer large sic adores offeres. quum regionis turifere potere
Ciu Arabia tuidem precus rex Tire onustam nauim misit ei ac eplam
In hac prope oba Misi ad te thuris et cassie talenta. 17 minima sunt Maximi
facias in diuinis rebus ut pote qui nõ sis nescius nos pigmenti fori potitos sa
li. Eidem alexandro postea adulto placuere et luchi pensiles. In dis delubris
arborum nõ mala ferentiũ lucentiũ ut in templo quodam appollinis palatini
quem idem Alexander ebrar expugnatione captum lucinie dicitur. apud
Junonis Quiriti lucinie templum in brutii estatem agens hannibal. Nu
ibi conclude dedicauerat. cum ingenti rerum abse gestũ titulo punicis. gre
aisq; lris insepto. Idem p eor tempa feliat in italia gestis. Maximi post labestata
oy tamensi dade rem romana. ad interuitiõm pene redactã. Dis immortali
bus. sacrum agi haberiq; iussit. Jouis aũt templo: qd punũ in urbe conseruãt est
Romulus prius spolia ab acrone eminensiũ rege ab eo caso. detrunta Retulit
Cornelius deinde ossue quũ colũniũ hetruscũ fidenatũ ducem obtrũcasset
Eidem deo spolia consecrant Nec Marcellus silentis inuoluendus. Cum apud pu
dumbronatũ gallorũ regem ab eo superatum 7 casum ãnus exuit inde procedens
et ad feretri Jouis templũ ascendens ea illi solempni dedicatione suspendit n
hys contentus nũcellus. Captis namq; syracusis ornamenta signa urbis tabulas
q; quibus cuncta illa floruerat Romam deuexit. puruisq; duis suspendit. Di
sebant ea ad portum Capenam in templo ab eo dedicatam. Ab eadem legum
Virtutis templum et honoris renouatũ. qd multis aũ annis fuerat bello ligus
tico. a Q. Maximo dedicatũ. Tullũ hostilũ. quinq bis de albanis. de sabinis
tertio trium phasset. Juuenis phanũ saturnio ex voto consecrauisse etiã sa
turnalia. tunc pmũ Rome instituta. Quãnis varro lib. qui de sacris edibus
vi scribat. Eidem saturni ad forum faciẽdum locasse. L. Tarquinũ Regem:
T. vo larcũ dictatorem saturnalibus eodem dedicasse. Nec me fugit gellius
scribere senatũ decreuisse: vt edes saturni fieret ei. p. m. l. fiuriis trib. Multum
pfuisse tarquinius cui cognomen sup bo. ex moribus datũ templis ex hostis
spolis exerte. qd eũ mutauere ceteribus cedentibus dis ceteris mirabile di
tu restitue insenta. et ter minus tamen numia hec continuata firma oũ
et eterna polliceũt. Sapio numantinus virtutis phanũ erexit. deinde. C.
Marius de mantibus cymbricis et teutonis eadem honori et triũ victor fecit
post saturis eniliis templũ mentis. qd erater bellũ cymbricũ. natus Cum s.
Eloquentia et eruditio videm ingresse eam cepisse amplissime exornare. Simili

ces. quum gallos hac uasset Scipio gallorum torquibus aureis Joui Tropheum erexit. Quod deuouissent galli. Si uessent de Romanis spolijs Martigallico torquem auream consecrari. Atque furius camillus. qui gallos. cum uisset incendiis. Et urbem anno liberatas. relinere abstulisset. hac consilio nõ fortitudinis. Si fame. et uitiorum corrumpi furta magna nouas erexit pulcerrimis opum pretijs Joui Vlcori. ab agripa. fratre. aereis monumẽta prodiuit Minerua Rome in arce capitolii quadam stata. a. C. lucretio catulo dicata. Alam minerum Rome dedant fortune emilius paulus. decetauit. facere spurius Ceiulius Jouis in capitolio. uetis summibus sacra. pugnantibus. et pretoribus eorum: aceris et galeis. Diuus Julius thoracẽ quem senari gentrici. In templo eius dicauit. Et britannicis margaritis factum uoluit intelli: pompeius magnus in parte: uitem auream cum uero. In templo Jouis Capitolini sacrauit. Eure aur quingentorum talentorum auri. titulum habens hirtobili filij alexandri regis. Dicit ceo. oim templorum conditor legis. Aue restitutor diuitij. restituit concordie. fine pacis. templiq; edificauit. effecatq; Ac ne ista in re diuisa persequar. Cum longum uniuersi. topolum id quidem esset prium illustrium ducum. et aliorum subsequitur. imperatorũ contentio. Carmine religionis. ac laudes emulatione. ni inferior. Sigismunde ne aliqui inter uiri suiuria desinat dni cepta est ado. post consumationem italici belli. Jniuria ai tui dritute Cuntis hostibus. pstigatis. pstratis. ab urmisad negotia rebusq; mederem conuitens. De manubijs obsessarum deliteriq; pte rebum. sima sacratissimi diuinq; principis relione factus: preter edes sacras extra certio ab urbe la pide jmuste marsis. pspectu sicis. Templum illud pulcerrimum omniq; tu mera mina urbe media: ac solo tenus. a fundamẽtis extructum deo dicatum reliquisti. Tantaq; diuicias largitate tam muriscis picture tozeumatusq; omamentis de in hac celeberrima urbe prima cum sint cognitu et memoratu digna. nichil antiquius sit: nichil ad magis inuendi putes. Amplissimis pesertim parietibus: pmultis altissimis arcubus peregrino marmore excedisentis. Cubus desinit pulcherrime sculpte hasperiãt: onagri sanctor. patrum. uirtutibus quam ac ac celestis Zodiaci signorũ. Sratumq; sideruin: sibillarum. deinde musarum. et aliarum pmultarum nobilium rerum. Imagines que ridum preclaro lapide ac sculptorũ artifico. Et etiam cognitione formarum. linamentis. ab re tantissimo. sine ulla dubitatione dari sino huius seculi principe. ea ab dictis philosophie penetralibus sumptis. Intuentes. litterarum pitos: et a vulgi fere pentrus alienos. maxime possint allicere. precellentissimus pontifex philisi. et mundeti domus. ac sanctorũ. Reliquias ornasti. Cum ultra hec. Marcinius quotannis ars aut aur redditur. per te hys deo dicatum Gemmas margaritas. puteus aureas. Calices sacras. Turibula. cruces. Candelabra. tabulas. Organa. tunicas purpureas et trabeas textili auro: plurimaque alia sacrorum ornamentorumq; librorum. ac omni optimarum artium volumina. Dna dona

Nique cum pronosis erat catulliana poesis
Vera

tione

contuleris nouitiuz sane pdaz et ingens ad immortalitatez inuentuz. quiz
nõ ab auro argento ere vel marmore Calce vel lapidibus tantum. vm̃ i bibli
otecis ab illis dicari voluis. Quorũ immortales anime in locis hysdem loquũtur:
Ceterarz rerz tuarum Cumulum referre: haud facile dixeris: quum pter hec
tot claris opum monumentis adeo nomen tuũ passim illustret, ut nulla vn
quã tam surda: posteritas: nulla tam ingrata pl fama futura sit, que nõ illud in
celum tollit: ac debitis: et optatis laudibus psequatur.

Videor Certissima salus lumenqz ac patre decus et pater sigis
munde pandulfe, malatesta optatum iussionis sue i
meiqz opis rerum militariũ munus absoluisse: nõ nescius pteriora esse que iube
bantur: q̃ sustinere mediocre posset ingeniuz, pndeqz plima me incognita
preterisse: q̃ cõmode potuissent hys voluminibus inseri. Ceteri cum comuis
humani ut ita dixim. Animi morbus sit: ut plura quisqz nesciat q̃ sciat. Nec
vt flatus inquit Cuiuis horrentia pilis Agmina nec fracta pcuntes cuspide
gallos Aut labentis eq̃ describat vulnã parthi. Siquid hys in libris parz est
vel nimiuz: Siquidqz qd ex illo prisco: et disertissimo vetm̃ dicendi more fluẽ:
ac retro sublassum referri visum sit. michi succenseant soli. Rogo siquid aũt sa
tis qd postiõstrate dignũ in arceqz poni queat. Quasi minerua illa phidie
vel ex ipius minerue officina exisse videat. non michi sz diuino numini
tuoqz: deinde grãs mecum magnas neduz agant: Sz ingentes: et cumula
tissimas referant. Quia ad suscepti laboris metam in magnis bellorũ estibus
esse. licet studia nostra tamen ductu: et auspicijs tuis lucidiora et alacriora
fouens calcar semp addidisti: et currentem ut aiũt ad cursum assidue pro
uocasti.

// longe

2-91-240-3

Valturio, Roberto

Rosenwald
Coll.
Ms. no. 13

MLS 4/a 50